

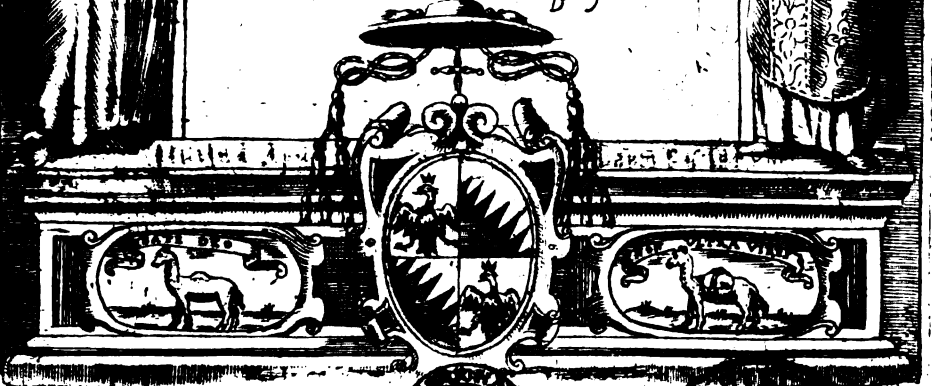

MARCELLI MEGALII

SOVILLACENSIS
CLERICI REGULARIS
Sacre Theolog. et V. J. P.

PRAXIS CRIMINALIS
CANONICA

*Pro foro Ecclesiastico Regularis
ac Seculari
In qua tractatur breuiter modus procedendi
In causis Criminalibus acta
Iudiciaria ualide, iusteque fiant*

EMINENTISSIMO,

ac Reuer.^{mo} Principi

GVIDONI

S.R.E. CARDINALI

BENTIVOLO,

Marcellus Megalius Cler.Regul. F. P.

*VM ante annos aliquot Mutinæ degerem, Possius Theologia in Templo maximo interpretanda, ac S. Officij consultationibus operans nauans, egregias BENTIVOLORVM Heroum virtutes intuitus sum, atque admiratus. Eas verò vniuersas, in te vno Eminentissime Princeps, velut compendio collectas, Orbis vniuersus, cum tui laude, fatetur. His certè ego pellectus, antequam Excellentissimorum DD. Hippolyti Marchionis Gualterij fratris tui, ac Ferdinandi eius filij, nepotis tui, benignissimam erga me voluntatem, feliciter experirer, deuinctum me cognoscebam, ad obsequij aliquod munus, publicè tibi exhibendum. Quod altius postea pectori meo insedit, cum ad sacræ Purpuræ dignitatem, ob tui emerita euectus, Clericorum Regularium Religionem, cuius ego indignus sum filius, cumulatîs fauoribus non cessas excipere, ac fouere. Id verò nè diutius differrem, offerebas se nunc occasio. Opellam
banc*

hanc Praxis Criminalis Canonica, quam omnium Ecclesiasticorum usus, scripsi, Eminentissimo tua Nomini, dicendi. Ab eo tamen propositio deterrebat me, tua profunditas doctrina, omnigena varietate referta. Non enim ignorabam, quòd Cicer. 2. de Oratore, de Lucilio refert. Illum scilicet, dicere solitum, Ipsum, quæ scriberet, ut non ab indoctissimis, sic neque à doctissimis legi velle: quòd, alteri, nihil intelligerent: alteri, plus fortassè, quàm ipse de se. Verùm consilium me, erigit, ac roborat tua recordatio benignitatis, qua soles, cuncta quoque extollere, ac minima magni facere. Huic ego fretus, munusculum istud litterarium Tibi litteratorum Mæcenati, humiliter offerre audeo. Audeo, inquam, non, tuæ splendorem doctrina considerans: nam illam ignorare viderer, si id auderem: sed tuæ innixus benignitati, quam ignorare viderer, si id non auderem. Deus Catholica Ecclesia utilitati, cui indefesso labore, nunquam prodesse desistis, diù seruet incolumem. Neapoli, ex Domo nostra Sanctorum Apostolorum Kal. Augusti MDCXXXVIII.

D. Philippus Maria Guadagnus Congrega-
tionis Clericorum Regularium
Præpositus Generalis.

HOc opus, cui titulus, *Praxis Criminalis Canonica pro foro Ecclesiastico Regulari, & seculari* à R.P.D. Marcello Megalio Squillacensi nostræ Congregationis Theologo, & V.I.D. compositum, & à duobus nostris Theologis, quibus id commisimus, iuxta præfixam assertionem recognitum, & approbatum. Ut typis maderetur, quoad nos spectat, facultatem concedimus. In quorum fidem præsentem litteras manu propria subscriptas, & solito Congregationis sigillo munitas, Damus Florentiæ apud Sanctum Michaellem de Bertellis, tertio Kalendas Martij M.DC XXXXVIII.

D. Philippus Maria Guadagnus Præpos. Gen. Cl. Reg.

Locus † sigilli.

D. Franciscus Barilius Secretarius.

I N D E X

Capitulorum.

- 1 **D** E his, quę præcedere debent ad hoc, vt Iudices Regulares, & omnes alij criminalem processum contra subditũ aliquem formare valeant. Cap. 1. f. 4.
- 2 De his, quę præcedere debent ad hoc, vt Iudices Regulares, omnesq; alij criminalem processum formare valeant ad inquirendum in genere de aliquo delicto in Mortuario, vel in iurisdictione commissio, quando delicti auctor ignoratur. Cap. 2. f. 13.
- 3 De quibus delictis Iudices Regulares, ac alij processum formare debent. Cap. 3. f. 23.
- 4 De modo procedendi à Iudicibus, præsertim Regularibus in delicto notorio per factum. Cap. 4. f. 43.
- 5 De modo procedendi à Iudicibus, præsertim Regularibus in delictis quocũq; alio modo notorijs. Cap. 5. f. 71.
- 6 De quibus delictis gradibus Iudices Regulares, ac alij omnes acta iudiciaria, seu processum formare non valent. Cap. 6. f. 77.
- 7 De actis iudiciarijs, & his, quę requiruntur, vt apud omnes Iudices validè fiāt. Cap. 7. f. 95.
- 8 De Iudice, qui acta iudiciaria facere valet, & de eius officio, & obligatione. Cap. 8. f. 115.
- 9 De Assessore. Cap. 9. f. 143.
- 10 De Accusatione, seu Accusatore, & de modo procedendi per Accusationem. Cap. 10. f. 155.
- 11 De Denunciatione, seu Denunciatore, & modo procedendi per viam Denunciationis. Cap. 11. f. 185.
- 12 De Inquisitione, & modo procedendi per viam Inquisitionis. Cap. 12. f. 209.
- 13 De Testibus examinandis, ac de eorum tortura. Cap. 13. f. 257.
- 14 De Reo constituendo, seu examinando, ac de eius tortura, & confrontatione ipsius cum testibus. Cap. 14. f. 306.
- 15 De publicatione actorum, & testium, ac de dilationibus, & defensionibus reo concedendis. Cap. 15. f. 379.
- 16 De Sententijs ferendis. Cap. 16. f. 412.
- 17 De Appellationibus. Cap. 17. f. 444.
- 18 De cognitione aliquorum delictorum in genere, & de penis delictis debitis. Cap. 18. f. 472.
- 19 De Penjs temperandis, vel remittendis. Cap. 19. f. 495.
- 20 De Purgatione Canonica. Cap. 20. f. 501.
- 21 De Regularibus incorrigibilibus è Religione eiiciendis, ac de eorum penjs. Cap. 21. f. 512.

I

P R A X I S CRIMINALIS CANONICA

Pro foro Ecclesiastico tam Regu-
lari, quàm ſeculari.

A^{re}D. MARCELLO MEGALIO
Squillacenſi Cl. Regul. Sacrae Theologia,
& V. l. Professore, ac olim Mutina
Sanctiſſima Inquiſitionis
Officij Conſultore.

P R O O E M I V M.

Mpunita maleficia manere non debere in
ſeculari Republica ciuilia Iura clamant
ſvt in l. ita vulneratus circ. ſin. ff. ad legem
Aquil. & in alijs cōcord. citatis à glo. ibi-
dem, & tex. in l. in delictis S. cum Domi-
nus ff. de noxal. dicit, iniquum eſſe delicta impunita re-
linquere; fauor enim publicæ diſciplinæ ſuadet, vt ma-
leficia puniantur l. locatio, aliàs l. licitatio S. quod illiciti-

A

tè

tè in fi. ff. de public. & veſtig. nāq; publicè intereſt, prouinciam malis hominibus purgari, vt in quiete permaneat: vndè meritò in l. congruit in princ. ff. de off. Praef. ita habetur: *Congruit bono, & graui Praefidi, curare, pacata, atq. quieta prouincia ſit, quam regit. Quod non difficile obtinebit, ſi ſollicitè agat, vt malis hominibus prouincia careat, eosq. conquirat.* Cum, vt dicit tex. in l. ſi operis C. de poenis: *Non remitti poenam facile, publicè interſit, nè ad maleſcia temerè quiſq. proſiliat.* Facilitas enim veniæ incentiuum tribuit delinquendi, vt dicit text. in cap. vt clericor. de vit. & honeſt. cler. quod etiam cognoscens Plato in lib. de Republic. dixit: *Dare poenas maximi mali euitatio eſt: facit enim alios prudentiores, & iuſtiores, & medicina quædam iniquitatis ipſum eſt iudicium: illud verò neq; Deorum, neq; hominum ullus audebit dicere, vt ab eo, qui iniuſtè egerit poena non ſit exigenda.* Vnius enim poena metus eſſe ſolet multorum, vt dicit tex. in l. i. C. ad leg. Iuliam repetund. quæ quidem cum ita in ſeculari Republica ſint diſpoſita, multo magis in Republica Eccleſiaſtica, & maximè regulari ſeruanda erunt, in qua, vt ait D. Bernard. in libr. de modo benè viuendi ſerm. 18. *Melius eſt enim, vt pro multorum ſaluatione vnus condemnatur, quàm per vnus licentiam multi periclitentur. Vt quos ad vitæ decora domeſtica laudis exempla non prouocant, ſaltem correctionis medicina compellat,* vt dicit aureus tex. in l. vn. C. de emend. propinq. Imò & ille, qui peccauit, ſi viderit omnes, & præſertim Superiores cum aduerſantes, exiſtimabit ſe aliquid magnum, & indignum ſcelus amiſiſſe. Quando autem viderit non ſolum non indignantes, ſed etiam facile, & placidè ferentes, opemq. ferentes, quid non audebit? vt dicit D. Io. Chryſoſt. in homil. in Pſal. 49. col. 10. *Punienda ſunt,*
itaq.

itaq. Regularium, & Ecclesiasticorum delicta, vt quæ à temerarijs præsumpta fuerunt vlciscantur, nè alijs peccandi via aperiatur, & nè Ecclesiasticus, Regularisq; rigoris ordo confundatur, iuxta ea, quæ habentur in cap. loci 35. q.9. Et ita punienda sunt, vt manifesta peccata non sint occulta correctione purganda, vt habetur in c. 1. de penit. & remiss. Sed vt publica correctione succurrat Iudex aliorum scandalo, iuxta sententiam Pauli 1. ad Thim. 5. *Peccantes coram omnibus argue.* Et vt habetur in cap. qualiter, & quando il 2. §. ad corrigendos, de accus. *Ad corrigendos subditorum excessus tanto diligentius debet Prælatus assurgere, quanto damnabilius eorum offensas defereret incorrectas.* Et quia de delictorum punitione iuridica supra citata iura loquuntur, quomodo iuridicè punièda sint in hoc Opusculo tractandū erit. tradāq. in illo praxim, & modum, quo Iudices Regulares, ac alij omnes, & maximè Ecclesiastici procedere habeant in validè formando processum, sententiamq. pronunciando & hunc ordinem seruabo. Primò dicam in c. 1. de eis, quæ præcedere debent ad hoc, vt processus criminalis formari possit. Secūdò, de eis, quæ præcedere debent ad inquirendum de delicto in genere, quando actor eius ignoratur, & hoc faciam in c. 2. Tertio loco in cap. 3. dicam de quibus delictis Iudices processum formare possint; delictorūq. distinctionem ibidem faciam. Et prosequendo delictorum cognitionē de delictis notorijs, & modo procedendi, quò ad illa verba faciam in cap. 4. & 5. Et quia de quibusdam delictis Iudices processum formare non valent, quæ illa sint explicabo in c. 6. & in c. 7. dicam ea, quæ omninò necessaria sunt, vt actus iudiciarij iuridicè, validèq. fiāt. Incipiendo autem tractare ipsius iudicij partes, cuius

primarium locum Iudex occupat, de Iudice, qui a^{cto} iudiciaria facere valet, ac de eius officio, & obligatione dicam in c. 8. & quia Iudici Assessor sepe assidere debet, in c. 9. de Assessore erit sermo. Et quia modus procedendi scire illis est necessarium, in c. 10. dicam de Accusatore, & modo procedendi per accusationem. In c. 11. de Denunciatione, & modo procedendi per illam. Et in c. 12. de Inquisitione, & modo procedendi per viam illius. In c. 13. dicam de testibus, ac eorum examinatione, & tortura. In c. 14. de Reo constituendo, ac de eius examinatione, & tortura, & confrontatione ipsius cum testibus. In c. 15. de publicatione a^{cto}rum, & testium, de dilationibus, & defensionibus Reo concedendis. In c. 16. de sententijs ferendis. In c. 17. de appellationibus. In c. 18. de p^{en}is delictis debitis. In c. 19. de remissione p^{en}arum impositarum. In c. 20. dicam de purgatione canonica. Et ne incorrigibiles omittantur dicam de illis in c. 21.

De his, quæ præcedere debent ad hoc, vt Iudices Regulares, & omnes alij criminalem processum contra subditum aliquem formare valeant. Cap. I.

SVM MARIVM.

- 1 Criminalis processus vt formetur quæ sunt necessaria explicantur.
Iudex aliquem sine accusato-

re damnare non potest, in cuius defectu denunciatio procedere debet, & ad essentiam iudicij pertinere probatur.
2 Infamia succedit loco accusatoris, aut denunciatoris, illis defi-

deficientibus, illamq; ad essentiam iudicij pertinere dicitur. Infamia non præcedente, deficientibus accusatione, & dentia. ciatione, processus est nullus, etiam si Pars non opponat cōtra Farinacium.

c.2. de accus. in 6. explicatur.

3 De infamia si prius non confitetur, peccat Iudex si deueniat ad inquisitionem veritatis.

Iudices Regulares nō peccāt si procedant ad inquisitionem veritatis non præcedente infamia. quādo procedunt per viā Inquisitionis, nec si non præcedat inscriptio, quando procedunt per viam accusationis, aut charitatiua monitio, quādo procedunt per viam dēntiationis.

Bonifacius V I I I. concessit Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, ut in corrigendis Fratrum excessibus sequi nō teneantur rimas, & apices iuris.

4 Constitutio Bonifacij V I I I. refertur, per quā cōcedit Prædicatoribus, ut in puniendis Fratribus non teneantur sequi rimas, & apices iuris, sed sēcūdū consuetudines, & instituta ipsius Ordinis facta, & faciēda.

5 In notorijs iuris ordo seruāndus non est à quocumque Iudice.

6 Regulares non habentes consuetudines, & instituta quod ad modum procedēdi in puniendis Fratrum delictis tenentur sequi apices iuris, non obstante Constit. Bonifacij V I I I.

7 Privilegia non sunt extendenda ultra tenorem verborum.

Nostri Clerici Regulares in puniendis delictis procedere debent sēcūdū apices iuris.

8 Cognitio corporis delicti, quæ ad essentiam iudicij pertinet, præcedere debet quacumque via Iudices procedant, & in num. 9 sed in nostra Religione tenentur ante omnia Præpositi conuocare Capitulum suæ Domus in num. 10. & quando inquirere possint etiam vocalibus dissentientibus in num. 11. remissive.

1 V T Regulares Iudices, ac omnes alij criminalem processum contra subditum delinquentē incipere valeāt, & inquirere possint, necessariò requiritur, ut contra eum, quem delinxisse credunt præcedat vel accusatio, vel aliud quod vice fungatur accusatoris, sci.

scilicet denunciatio iuridica, vel infamia contra ipsum delinquentem, quæ præcedat, non à discolis, & maleuolis; sed à viris probatæ vitæ, prout patet ex c. qualiter, & quādo il secundo §. ad corrigendos de accusat. Et necessariā esse accusationem, illamq; pertinere ad essentiam iudicii ex eo probatur, quod processus idē à Iudice est faciendus in causis criminalibus, vt delinquentem punire valeat, nē maleficia impunita remaneāt cōtra ea, quæ in præmio huius opusculi dicta sunt; sed Iudicis non est aliquē sine accusatore damnare, vt ex D. Paulo, & ex alijs probat D. Thom. in 2. 2. q. 57. art. 3. ergo nec inquirere contra reum sine accusatore valet, nam alioquin frustratoria, & vana esset talis inquisitio. Ex eadem etiam ratione probatur, ad essentiam quoq; iudicii pertinere denunciationem iudiciariā, defi-

ciente accusatione, cum sine illa, deficiente accusatione, nec Iudex inquirere, nec punire delicta possit, vt patet ex d. c. qualiter, & quando §. ad corrigendos.

2. Quia autem deficiente accusatione, & denunciatione, illorum loco infamia succedit, & ipsa ob eandē rationem ad essentiam iudicii pertinere dicendum est, cum, vt patet ex d. §. ad corrigendos, nec sine ipsa Iudex inquirere contra Reum posset, nec illum punire. Nec obstat tex. in cap. 2. de accusationibus in 6. ex quo Farinac. ac alij ab ipso citati in 1. part. tit. de Inquisit. q. 1. nu. 49. existimāt, tunc tantum inquisitionem factā non præcedente infamia, esse dicendam nullā, quādo inquisitus de nullitate opponit, secus quādo non opponit; namq; textus ille hoc non dicit, sed supponit, infamiā quidem adesse, & Iudicem defecisse

tan-

tantum in ordine procedendi, nempe quia, omiffa inquisitione infamie, ad veritatem criminum inquirendam provenit, ipso reo presente, & non contradicente, aut quidquam super hoc excipiente; quod cum Reus non fecerit à princ. dicit Papa, quod ulterius processum impugnare nequibit; nam tunc per talem taciturnitatem cessasse videtur iuri, quod habebat, ut prius inquireretur de eius infamia, & postea de criminum veritate; prout tenet glos. in d. c. fin. in ver. reclamante per text. in c. qui tacet de regul. iur. in 6. & prædicta glos. in verb. nequibis ex eod. c. fin. deducit, ordinem prædictum non esse de substantia iudicii, nam alioquin ei pars renunciare non posset. Nec mireris si in mea 2. 2. lib. 3. c. 1. nu. 22. prædictam Farinacii sententiam retulerim, & non impugnauerim, sed ita explicavi ut dixerim, Reum

puniri quidem per tale processum posse, sed Iudicem non esse immunem ab iniusta lésione rei ob omissionem prædicti ordinis, quia explicationem illam sufficere pro tunc mihi visum est: sed hic considerato melius prædicto textu hanc contra Farinacium, & alios, quos citat cogor tenere sententiam; Existimoq; illos citatum textum non legisse. Et cum in processu illius textus omiffus sit tantum ordo, qui non pertinet ad essentiam iudicii, & infamia, quæ pertinet ad essentiam iudicii supponatur, mirandum non est, si Papa determinet, ut impugnari post factum non possit, quando talis ordo omiffus fuit, reo presente, & non impugnante.

Imò ex dicto tex. est deducendum, quod quando infamia verè præcedit inquisitionem veritatis, & Reo presente, & non reclamante, omittitur ipsius fa-

famæ inquisitio, quod ualeat processus, ita ut ad ulteriora procedi possit, & reus puniri: quod non procederet quando formaretur inquisitio contra absentem, quia tunc Iudex pro eo supplere debet, ut aduertit Natta in 1. additione ad consil. 120. Alexandri, quod in ciuili processu in lib. 7. peccat tamen Iudex semper per emissionem talis ordinis, secundum quem prius debet in processu constare de infamia, & postea est deueniendum ad inquisitionem veritatis; sed ab hoc peccato excusantur Iudices Regulares ob omissionem prædicti ordinis, non pertinentis ad substantiam, si infamia uerè præcedat, etsi processum conficiat infamia prius non probata, quando procedunt per viam inquisitionis; & idem est, quando non præcedit charitativa monitio, si procedant per viam denunciationis, &

idem si procedant per viam accusationis, quando non præcedit inscriptio, quia ut dicit Alexand. III. in c. qualiter, & quando, il secundo in fine. *Hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus usquequaque seruandum: quæ cum causa, requirit, facilius, & liberius à suis possunt administrationibus amoueri.* Et quod ad Mendicantes, & participantes eorum priuilegijs hoc procedit non solum quando non agitur de imponenda illis pœna corporis afflictiua, prout loqui videtur Alexander III. supra, & Gregor. III. in cap. olim de accusat. sed etiam ubi agitur de imponendo illis pœnam corporis afflictiuam, ut patet ex Constitutione Bonifacii Papæ Octauæ, qui concessit anno primo sui Pœtificatus, Generali, & Prouincialibus ministris, & vniuersis fratribus ordinis fratrum Minorum, ut in corrigendis fra-

Fratrum excessibus sequi non teneantur rimas, & apices iuris, quam Bullam refert de verbo ad verbum. Frater Franc. Arretinus eiusdem ordinis in sua praxi criminali pro Regularib. intit. de modo proced. c. i. quæ Constitutio, & si non

sit inserta in Bullario, tamen inter Bullas eiusdem Summi Pontificis, est inserta quarto loco alia Constitutio, per quam consimile priuilegium de verbo ad verbum est concessum Ordini Prædicatorum, estq; huius tenoris.

- 4 Bonifacius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filiis Magistro, Prioribus, & Fratribus uniuersis Ordinis Prædicatorum. Salutem, & Apostolicam Benedictionem. Ad augmentum continuum Religionum, & Ordinum, quos Romana suscepit, & approbavit. Ecclesia, paternis studiis intendentes, & considerantes attentius, quod non intermissa sedulitas disciplina. Religiones, & Ordines supradictos, statusque Regulares salubriter dirigit, & conseruat, quodque si eam perire, vel remitti contingeret, Ordo quilibet collabi necessario cogeretur: Pensantes etiam, quod si Regularium personarum correctio, rimas iuris, & apices sequeretur, huiusmodi rigor lentesceret, ac multiplici laxatione torperet. Nos vestris supplicationibus inclinati, vobis auctoritate Apostolica indulgemus, ut ad correctiones, & punitiones Fratrum eiusdem Ordinis delinquentium infligendas, Prælati Ordinis supradicti, ad quos eadem spectare noscuntur, rimulis iuris, & apicibus ipsius postpositis, libere procedere valeant secundum consuetudines approbatas, & generalia facta, & etiam facienda, ipsius Ordinis instituta. Nec volumus eisdem licere Fratribus ab eisdem correctionibus, & punitionibus aliquatenus appellare, prouida in hac deliberatione, ac maturitate debita obseruatis.

B

Nulli

*Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud S. Petrum 6. Id. Maj
Pontificatus nostri Anno secundo.*

5 Prædictus autem iuris ordo seruandus non est à quocunque Iudice, quando delictum fuit notoriè commissum; tùm quia hoc delictum expressè ab hoc ordine excipitur in d.c. qualiter, & quando il 2. S. ad corrigēdos de accusatione. Tùm quia, vt habetur in c. ad nostram il 3. de iureiur. secundū traditiones canonicas, manifesta accusatione nō indigent; nec in eis est ordo iudiciarius obseruandus, qui debet in alijs obseruari. De quo notorio crimine dicam latè infra in c. 4. & 5. vbi de modo procedēdi in delictis notorijs verba faciam.

6 Estque ex prædicta Bulla Bonifacij VIII. notandum, quòd etsi in illa prædictus Papa concedat, vt supradicti Regulares, & sic alij participantes in corrigendis, & puniendis

delictis suorū Fratrum procedere possint, rimulis iuris, & apicibus ipsius positis, tamen illis nō cōcedit, vt facere hoc possit ex proprio capite, sed vt liberè procedere valeant sū consuetudines approbatas, & generalia facta, & etiam facienda, ipsius Ordinis instituta. Vndè fit vt virtute dicti priuilegij, Regulares illi, qui quoad modum procedendi in causis criminalibus suorū Fratrum, consuetudines approbatas non habent, nec instituta aliqua, quę determinent modum procedendi in causis criminalibus, vel illa non habent totaliter, sed quoad aliqua, vt quoad illa, quę prædicta non habent, non recedant ab apicibus iuris, & rimulis eius: nam alioquin excederent terminos sui priuilegij quoad delicta iam commissa, etsi

et si virtute illius possint, quoad committenda instituta facere.

- 7 Privilegia enim extendenda non sunt ultra tenorem verborum c. porro, c. recipimus, c. cum simus de privileg. Petr. Antibol. de munerib. in 3. par. prin. nu. 8. 1. Petr. de Vbald. in tractat. de Canon. Episcop. & Paroch. par. 2. c. 5. nu. 12. in fine, Soc. in consil. 112. col. 2 vers. secundò premitto, Dec. in consil. 529. nu. 7. & alij, quos citat, & sequitur Mandos. de privileg. ad instar glos. 11. num. 3. & dixi in 1. tom. mearum variat. resolut. resolut. 49. num. 2. & 8. quod est maxime advertendum in nostra Religione in casu, quod aliquod delictum committeretur, quia in illa quoad modum procedendi in delictis paucissima habemus instituta, & nullas consuetudines; Ideòq. à nostris Iudicibus, & Assessoribus raro est recedendum à iure communi. Idemq. serva-

te debent Regulares Iudices aliarum Religionum, qui nec habent consuetudines approbatas, nec instituta prædicta.

8 Quocunque autem ex prædictis modis Regulares Iudices, ac alij omnes sint processuri, curent, ut post accusationem, vel denunciationem, vel infamiam inquirant, (electo Actuário) de corpore delicti, iuxta dicenda in cap. seq. Talis enim cognitio ad essentiam iudicii pertinet; Ea. n. pertinent ad essentiam iudicii, sine quibus iudicium fieri non potest; sed iudicium de delicto aliquo fieri non potest, nisi prius de illo constet: Ergo.

9 Quod autem formati non possit inquisitio, nisi prius constet, scelus fuisse commissum, probatur ex legib. citatis in cap. seq. nu. 2. & firmat Sigismund. Scacc. in lib. 1. de Iudic. c. 83. num. 6. aliosque citat, & restatur de communi sententia

B 2 Docto-

Doctorem; asseritque, constare debere factum, de quo est inquirendū sceleris fuisse commissum.

10 Sed in nostra Religione priusquam Præpositus deueniat ad cognitionem corporis delicti, debet convocare Capitulum suę Domus, & in illo discutere, an sit formandus processus, vel nō; namq. in Capitulo Generali 1621. ita determinatū fuit: *Acta (que, & processus dicuntur) maturè, & accuratè de rebus grauioribus tantum agantur, idq. nō nisi re prius à Præposito, & Vocalibus discussa, ac rem in actis referendam à maiori parte Vocalium per secreta suffragia fuerit decretū.* Et hoc meritò in Capitulo illo, in quo & ego interfui, ita determinauimus,

q. a de leuibus, ac dissimulandis criminibus nequaquam inquiritur, l. leuia ff. de accusat.

11 Posseque Præpositum inquirere, quādo grauitas delicti manifesta est, etiā si Capitulum domus determinet, non esse formandū processum, probauit in prima par. mei Prōpt. in ver. Crimen nu. 10. in ver. sed quid erit dicendum. De quibus aut delictis Iudices Regulares, ac alij omnes processū formare debeant, dicam infra in cap. 3. & de quibus non, etiam si graua sint, dicā in c. 6. Quomodo autem sit procedendum ab Inquisitoribus in causa fidei, dixi breuiter in 2. par. mei prōptuar. in ver. hæresis num. 11. & 12.

De

De his, quæ præcedere debent ad hoc, ut Iudices Regulares, omnesq; alij criminalem processum formare valeant ad inquirendum in genere de aliquo delicto in Monasterio, vel in iurisdictione commisso, quando delicti auctor ignoratur. Cap. I I.

SUMMARIVM.

- 1 Corpus delicti quid sit.
- 2 De corpore delicti in genere constare debet ante inquisitionem. Et quomodo constare debeat, quando est facti permanentis.
- 3 Delicta aliqua sunt facti permanentis, aliqua facti transeuntis.
Delicta facti permanentis alia certum vestigium relinquunt, & quæ illa sint explicatur.
- 4 Delicta aliqua dubium vestigium relinquunt, cuiusmodi est venenatio, & modus probandi corpus delicti tunc explicatur.
- 5 Delicta facti transeuntis quæ sint explicatur.
- 6 In delictis facti permanentis quomodo constat de corpore delicti, quando post se certum vestigium relinquunt. & quæ sint facienda pro tali cognitione, in num. 7.
- 8 Corporis delicti visitatio quomodo sit facienda. In crimine stupri, & sodomia quomodo sit facienda visitatio.
- 9 Testes vocati ad faciendam visitationem, ac Medici, & Obstetrices sunt formaliter examinandi, & eorum depositio est in actis scribenda.
- 10 In delictis facti permanentibus, quæ post se incertum vestigium relinquunt quomodo sit procedendum, ut cognoscatur.

gnoscatut corpus delicti, ut
in veneno.

11 *Ad probandum corpus
delicti in crimine veneni
sufficiunt cōiectura. & quæ
ille esse debeant.*

12 *In casu dubio procedi po-
test ad inquirendum, quā-
do simul cum dubio fama
concurrit.*

*Fama sufficit ad probandum
delictum in genere in cau-
sa veneni, quando testes ha-
beri non possunt.*

13 *In delictis facti transcun-
tis de corpore delicti cōstat
per coniecturas quādo post
se vestigium nō relinquunt.
Coniectura admittuntur
quando ex communiter ac-
cidentibus probatio est dis-
futilis.*

14 *Delictum commissum in-
tra domum quibus conie-
cturis probatur. Fama, etsi 2
inducere non possit plenam
probationem, illam tamen
facit in his, quæ de sui na-
tura probari plene non
possunt.*

SI in Monasterio ali-
quo, aut in iurisdic-
tione cuiuscunque Iudicis
delictum aliquod com-
missum fuisse sciatur, vel
vociferetur ad hoc, ut Su-
periores, vel Iudices, ad
quos spectat, iuxta institu-
ta cuiuscunq; Religionis
ad inquisitionē faciendā
procedere valeant, si No-
tariū, vel Actuariū deter-
minatū nō habēt, eligere,
& determinare illū debēt,
& vnā cum illo procedere
debent ad inquirendū
de corpore delicti saltem
in genere, hoc est, ad cō-
gnosendum, an id, quod
commissum esse dicitur,
commissum sit, quod Do-
ctores corpus delicti ap-
pellant, ut per Clar. in §.
fi. q. 4. in princ.

De corpore namq; de-
lictī saltem in genere cō-
stare prius debet ad effe-
ctum prædictū, ut est text.
in l. 1. §. itē illud ff. ad Syl-
lan. & ibi omnes commu-
niter, l. necessario §. 1. ff.
eod. l. unde Neratius §. fi.
ff.

ff. ad leg. Aquil. l. 1. §. si quis
 vltro ff. de quaestionib. l. 1.
 Diuus Traianus ff. de
 militem. l. si is, qui rem
 pignori §. si Titium ff. de
 furt. l. si quis legatum §.
 veterum ff. ad leg. Corn.
 de fals. l. eius, qui debito-
 rem vers. nec enim ff. de
 iur. fisc. & dixi in mea 2. 2.
 lib. 3. c. 1. nu. 2. & latè Fa-
 rinac. in 1. p. tit. de inquis.
 q. 1. n. 6. vbi multos citat.
 Probandūq. est per liqui-
 das, & plenas probatio-
 nes, si est facti permanen-
 tis, & ex sua natura facilis
 probationis, aut per indi-
 tia, & coniecturas, quan-
 do ex sui natura est diffi-
 cilis probationis; vel est
 facti transeuntis, vt sunt
 delicta illa, in quibus signa
 non remanēt, vt per Ma-
 scard. de prob. concl. 830.
 nu. 7. & ferè per tot. con-
 clus. illam, & Bec. in cons.
 70. nu. 11. & seq. lib. 1.

3 Sed vt hæc facilius ab
 oībus intelligantur, scien-
 dum est, aliqua delicta ef-
 se facti permanentis, ali-

qua verò facti transeun-
 tis, vt explicauī in dicta
 mea 2. 2. lib. 3. c. 1. nu. 3. 4.
 & 5. quæ & hic repetere
 necessarium esse cenleo,
 nè ibi illa requirere quis
 cogatur. Delicta facti per-
 manentis sunt in duplici
 differentia; alia enim sunt,
 quæ post se certum vesti-
 gium relinquunt, putà in
 homicidio ipsū cadaver,
 ac in eo vulnera mortalia
 inflicta; in incendio locus
 combustus; in stupro fra-
 ctura claustrī virginalis; In
 sodomia anus ruptus; n.
 furto cum fractura, ipsa
 fractura, & huiusmodi.

4 Alia verò delicta, quæ
 post se dubium vestigium
 relinquunt, nā ex ipso fa-
 cto cognosci certè non
 potest, an ipsum cum deli-
 cto fuerit perpetratum,
 quàmuis facti vestigia re-
 maneant; cuiusmodi esset
 cadaver, in quo veneni ve-
 stigia remanerent: tale
 enim vestigiū dubios nos
 relinquit, an sit homicidiū
 perpetratum, nec nè; quia
 potest

potest esse veneni in corpore generati, vel ab aliquo propinati, ac etiam ex aeris corruptione contracti, vt post Gram. dixit Clar. in d. S. fi. q. 4. nu. 4. & Farin. vbi supra. Dicit tamen Foller. in sua pract. crim. in rubr. item quod so-
 6 rorem venenauit nu. 4. in crimine veneni constare de delicto in genere commisso, si constet fuisse repertum corpus mortuum cum liuoribus, & spumis ore fluentibus, ex quibus cognoscitur corpus venenatum secundum Sueton. in Caligolam in prin. & Ioa. de Firmo in suo repert. in verb. venenatio, & idem dicit ipse Foller. in d. nu. 4. quando constat, q. sumpto veneno semper euomit, quia hoc arguere venenationem dicit, & vide infra in num. 10. & seq.

5 Delicta facti transeuntis sunt illa, quæ post se nullum vestigium relinquunt, cuiusmodi sunt Adulteriũ, alijq. coitus, qui

sine fractura sunt, percussiones, quæ sunt cū baculo, vel cum alapa sine liuore, iniuriæ verbales, blasphemix, & similia; vel sunt difficilis probationis, vt est furtum sine fractura, falsitas, & his similia, vel quæ solo animo perficiuntur, vt hæresis.

6 In delictis facti permanentis; quæ post se certum vestigium relinquunt de corpore delicti constare dicitur, eò ipsò quod per oculorum inspectionem constat, in cadauere adfuisse vulnera mortalia, locũ fuisse combustũ, claustrũ virginale fractum, & quādo constat de fractura in furto cum fractura facto, & sic in alijs, vt post Doctores, quos citat, dixit Clar. in d. q. 4. nu. 3.

7 Occurrente autem in Monasterio delicto cum fractura facto, siuè sciatur auctor delicti, siuè nō, Abbas, siuè alius Superior, ad quem de iure cognitio talis delicti spectat, personali;

naliter se conferat vnà cū
Aëtuario, seu Notario ad
locum delicti, & in nostra
Religione, si, quod absit,
tale quid occurrat, acce-
dat Præpositus vnà cū As-
sessore, & Aëtuario, & quā-
do Visitatores preuenirēt,
ipsi cū Assessore, & Aëtua-
rio accedant; cū scilicet in
Capitulo Domus determi-
natum fuerit, vt processus
fiat, quando à Præposito
processus est conficiendus,
iuxta determinationē Ca-
pituli Generalis ann. 1621.
& omnia diligenter inspi-
ciant, & annotentur quæ
visa, & reperta fuerint, de-
scribēdo in homicidio ca-
daveris verisimilē etatē,
staturam, barbā, & omnia
alia signa, vestes, locum
in quo fuit repertū, & quo
situ, particularia vulnera

sigillatim cum suis quali-
tatibus, ac circumstantijs,
quouē genere armorū fa-
cta sint, & an punctim, vel
cēsim vulnera inflicta sint,
bona, & res, quæ penēs di-
ctum cadaver reperta fue-
rint, & similia, vt per Boss.
in sua prax. tit. de delict.
nu. 24. Clar. in d. q. 4. vers.
quando verò, & Ambros.
in sua prax. lib. 1. c. 1. nu.
24. Annotentur autē om-
nia iuxta formam, quam
inferiūs in seq. num. tradā;
idemq. seruandum est in
visitando locum incendij,
& reliquas combustiones,
vel personam vulneratam,
vel portam, siue ostium,
aut parietem aliquem fra-
ctum, mutatis mutandis,
prout facti qualitas, & cir-
cūstantiæ suadēt, vt per
Clar. vbi supra.

- 8 Fiat autem delicti corporis visitatio in hac forma. *Die 30. Septēbris anni 1637. RR. PP. N. & N. ac ego B. Aëtua-
rius in hac causa electus à Patribus predictis, ac N. & N.
testes ad hoc vocati. Cum fuiſſet commissum furtum in ve-
ſtiario huius nostri Monasterij N. ex fractura ostij eius-
dem vestiarij, ſiti in tali parte eiusdē Monasterij. deueni-
mus ad eundem vestiarium, & inuenimus ostium fractū*

C

in

in tali parte eius, & tali modo; explicando singulas particulas eiusdē fractionis; & omnia in processu scribantur: Et sic in alijs iuxta delicti qualitatem.

In crimine autem stupri mittantur tres Obstetrices, quæ inspiciant partes, & quando illæ cum iuramento retulerint, commissum esse stuprum, sed ita se iudicare, satis dicitur constare de stupro, ut post Clar. ubi supra dicit Scaccia in d.c.83. nu. 15. & à simili idem faciendum est in sodomia, mittendo duos Medicos, qui cum iuramento fidem faciant de ruptura ani, & Obstetrices debere esse tres affirmat Siman. de cathol. instit. tit. 54. num. 2. & sequitur Scacc. in d.c.83. num. 15. & idem Scaccia in d.c.83. num. 3. ubi aduertit, quid in sodomia cum fractura sit faciendum, ut cognoscere Iudex possit de corpore delicti, quæ quia causa modestè præmittitur, occurrente casu omnino videndus erit.

9 Bonaque, & tutior pra-

xis erit, ut testes, prout supra vocati, siue Medici, ac Obstetrices examinētur, ad hoc ut de eorum testimonio constare possit in actis, quia cōmunis est praxis, ut dicit Muscatellus in Proœmio, siue pract. crimin. num. 17. ut testes particulatiter examinētur super cognitione delicti, & eius qualitatibus. Sintq. cauti Iudices, siue Assessores in capiēda informatione sup cognitione delicti, ut nō immisceant cognitionem personæ delinquentis, nisi constito de corpore delicti, nisi delictum tale sit, ut ex natura rei constare non possit de corpore delicti, quin etiā constet de persona delinquentis; nam tunc cognitio personæ delinquentis per accidēs se habet quoad cognitionem delicti in genere; & ea, quæ sunt per accidēs, in consideratio-

ne

ne haberi non debent, vt dicit D. Thom. in 2.2.q. 77.2.4. & Nauar. in man. c. 25. nu. 110. Nec talis cognitio est tunc contra tex. in l.1. §. item illud ff. ad Sil-
lanian. vbi tantum est vo-
titum, vt nō inquiratur de
persona delinquentis, nisi
constet, delictum fuisse
commisum; quia quando
per accidens euenit, vt in-
quirendo de delicto com-
misso, sciatur etiam perso-
na, non inquitur de per-
sona; & sic textus ille non
obstat, vt dicam infra in c.
18. num. 6.

10 In delictis verò facti
permanentis, quæ post se
incerta, & dubia vestigia
relinquūt, potest, & debet
procedere ad recognitio-
nē corporis delicti ludæ,
adhibendo homines in ar-
tem peritos, vtputā, si in-
spiciendum esset cadauer
ex veneno mortuum, ad-
hibere debet Medicos, q
iudicēt, an mors prouene-
rit ex veneno, quia vt ali-
quod factum dicatur esse

delictum, constare debet
scelere fuisse commissum,
vt dicit Scaccia in d. c. 83.
num. 3. per tex. in l. 1. §. itē
illud ff. ad Syllanian. ibi:
Liquere igitur debet, sceler-
re interēptum, vt Senatus-
consulto locus sit. Et cum
prædicta diligentia omni-
nō debet Iudex inquirere,
non quidē tamquā de
delicto, sed vt facti verita-
tem agnoscat; Et vbi ex
facti nformatione cōsta t,
delictum nō interuenisse,
ad vltiora non proce-
dat: at si ex assumptis in-
formationibus cōstet, ali-
quod sufficiens delicti in-
diciū resultare, ad vlti-
ora procedat, vt dicit
Clar. in d. §. fin. q. 4. nu. 4.
dixiq. post illum in d. lib.
3. c. 1. num. 7. sed non ad
torturam, quando contra
tale indicium aliquid vr-
get in cōtrarium, vt tenet
Gramm. post DD. quos
citāt in voto 30. num. 30.
11 Estq. aduertendum
quòd cū crimen veneni sit
difficilis probationis, ad

C 2 pro-

probādum in illo de corpore delicti sufficiūt coniecturæ, & indicia, secundum Farinac. in 1. par. tit. de inquisit. q. 2. num. 30. Verum quia potest venenum non solū propinari, sed etiam in corpore humano generari ex malis humoribus, ac etiam provenire potest ex aliquo venenoso animali, in cibo, vel potu ingresso, nec etiā Medici possūt firmare iudicium suum, an cum scelere venenum sumptū sit, quod esse necessariū, dictum est in num. præcedenti, ad hoc ut dicatur constare de corpore delicti; ideoq. ex alijs coniecturis probandum est, ut per Farinac. in d. q. 2. nu. 34. & per Boiss. in tit. de delicto num. 8. vbi inter ceteras coniecturas ponit, ut inquiratur, an post medicamentum, vel cibū sumptū sequuta sint aliqua signa veneni, & in nu. 10. ait, quod Index in hoc debet esse cautus, recurren-

do ad coniecturas, si reperriri poterunt, quia casus obscuri sic demonstratur l. non omnes S. a Barbaris ff. de re milit. quæ coniecturæ si non appareāt, dicit, quod etsi ex casu fortuito venenum provenire possit, tamen quia frequenter culpis hominum accidit l. si vendita ff. de peric. & commod. rei vend. accipiēda est præsumptio, ut ex facto hominis provenierit; quia sensus, & cogitationes nostras accommodare debemus ad ea, quæ frequentius contingūt, quoniam id, quod est consuetum præsumitur l. quod si nolit S. qui assidue ff. de ædil. edict. Gratus in consil. 95. num. 20. vol. 2. & ita Boiss. vbi supra refert tenere Bald. in quodam consilio, & in l. 1. S. item illud ff. ad Syllanian. vbi tamen Bald. hoc exprelsè non dicit, sed in d. S. item illud dicit, quod & si prius debeat constare de facto cum scelere ad formandū pro-

processum in ordine ad condemnationem, quod tamen bene potest procedi ex fama ad formandum processum ad inquirendum tantum; iuxta notabilem tex. in l. iustissimos C. offic. Recl. Prou.

12 Ex quibus doctrinis simul iunctis colligo, quod tunc in casu dubio, an venenum sit propinatum, vel non, procedi potest ad inquirendum de veneno, ac si esset cum delicto commissum, iuxta supra relatam doctrinam Bossij, quando simul cōcurrit fama, quod venenatio sit cum delicto commissa; iuxta supra relatam doctrinā Bal. Confirmaturq. hoc ex his, quę dicit Foller. in sua prax. crimin. in ver. capiat informationem nu. 16. in fine, vbi dicit, quod si corpus venenatum haberi non potest ad videndum, an in illo appareant signa veneni, vel si ex illo apparere minimè possunt, tunc sufficere, si probetur fama

publica, & idem Foller. in tit. Dentur capitula, quod suffocauit vxorem nu. 15. ex Hipol. de Marsil. dicit, quod si reperta est vxor in lecto mariti mortua, & nō constat, eam esse mortuam morte violenta: sed ex fama publica cōstat, eā esse mortuam morte violenta, ab eius viro, quod ob hoc solū potest vir ille torqueri.

Quapropter si in prædicto casu fama sufficit ad torquendam, multo magis erit sufficiens ad inquirendum, quādo dubitatur, an venenum sit cum delicto commissum, & adest publica fama, quod cū delicto commissum sit, & in n. 16. dicit, quod quando aliās constare non potest de corpore delicti; nempe quia corpus suffocatum, vel venenatum haberi non potest, tunc, vt inquisitio procedat sufficere, dicit, si probetur, famam publicā esse, aliquem mortuum esse, & quod mortuus

mus sit violenter per suffocationem, vel venenationem. Quam famam publicam sufficere ad probandum delictum in genere in causa veneni, quando testes, qui viderint signa haberi non possunt affirmat Muscat. in sua pract. crim. in tit. de homic. num. 15. & vide ipsum latè à nu. 11. vsq. ad num. 27.

- 13 In delictis autem si transseuntis, quæ post se nullum vestigium relinquunt, cuiusmodi supra in nu. 4. dictum est, esse adulterium, & alia ibi numerata cum similibus, ut constare dicatur de corpore delicti indicia, & coniecturæ sufficiunt, ut dicit Gandin. in tit. de præsumpt. & indic. indubitat. col. 2. num. 6. vers. aliud etiam notatu dignum, Boss. in tit. de delict. nu. 19. & seq. Clar. in 5. si q. 4. in vers. scias tamen, quos citat, & sequitur Gratus supra, & infra cit. & Ambrosin. in tract. de process. informat. lib. 1. c. 1. nu. 7. &

in nu. 6. addit, hoc sine difficultate procedere, quando plena aliundè de prædictis probatio haberi non potest, ut per Hond. in cons. 106. h. 19. lib. 1. Nec est necessarium, ut in hoc casu indicia, & coniecturæ sint luce clariore, cum tantum fiat tunc processus ad informandum, non autem ad puniendum; ideoque indicia, & coniecturæ esse debent tales, ut aliquo modo indicent, fuisse commissum delictum, quod post se nullum vestigium reliquit: Ut puta si sit in Monasterio commissum furtum sine fractura, & alia via, corpus delicti constare non potest, nisi quod aliqui affirmant, audivisse aperire ianuam loci, in quo fuit furtum commissum, vel quando ille, qui erat deputatus ad obedienciam illius loci, statim cum primò ingressus sit locum illud conquectus est de furto, & manifestavit Patribus, vel Fratribus, vel Superiori,

ut

reper Spec. in tit. de furt. in fi. & in terminis consulti Grat. in supra cit. cōf. 95. & rationem reddit in n. 12. quia ubi à communiter accidentibus difficilis est probatio, etiam cōiecturæ admittuntur, l. filium ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur.

- 14 Ex quibus deducitur, sufficienter esse probatū corpus delicti violentiæ, vel percussionis, vel iniuriæ factæ intra aliquam domum, vel cameram, in qua nullus erat præsens, si probetur, violentiam passum, vel percussum, vel offensum voces, quæculas emisisse, vel auxilium postulasse, aut quid simile fecisse, non iocose, sed ve-

rè, quod etiam ex coniecturis probari potest, furtū fuisse commissum, & constare de corpore delicti ad hoc, ut Iudex possit inquirere de tali delicto. Et ad hoc probandum sufficere etiam publicam vocem, & famam patet ex dictis ab eod. Graro in d. cōf. 95. n. 12. in vers. accedit; nam, ut ipse ait in nu. 13. etsi fama inducere non soleat plenam probationem, iuxta nor. in l. 3. §. eiusdem ff. de testib. & in cap. veniens extr. eod. tit. tamen in his, quæ de sui natura clarè probari nequeunt, facit plenam probationem, ut idem Gratus probat ibidem in numero 14.

De quibus delictis Iudices Regulares, ac alij processum formare debent. Cap. III.

SVM MAR LV M.

- 1 De delictis leuibus processus non est formandus, sed

quoad illa de plano est procedendum.

Leuia delicta Regulares punire debent secundum ob-

obseruantiam regularem,
& non est quoad illa tunc
appellatio admittenda, nisi
ratione excessus.

2 Delicti grauitas in foro
exteriori non ponderatur,
ut in interno.

3 Delicta ut sint accusatio-
ne, & poena digna, necessa-
rium est, ut in actum pro-
cesserint.

Delictorum causa ut dica-
tur criminalis necessarium
est, ut sit digna poena corpo-
rali, vel pecuniaria ob vin-
dictam publicam.

4 Delictorum distinctio tra-
ditur.

5 Leuia delicta apud Regu-
lares quae sint, & quae in
omni foro, & in num. 6. 7.
& 8.

9 Delicta ex more Regionis
existimanda sunt graua,
vel leuia, & multa dicta
Doctorem traduntur circa
delictorum grauitatem quoad
Clericos, & Regulares.

10 Armorum delatio non est
delictum leue quoad Cleri-
cos, & Regulares.

11 Regulares non leue, sed

graue delictum committit
ob nocturnum egressum ex
Monasterio sine licentia
Superioris, etiam si hoc fa-
ciant animo non apostata-
tandi.

12 Delicta quae dicantur le-
uia, vel graua, arbitrio Iu-
dicis est etiam iudicandum.

13 Graua, seu atrocita de-
lictis apud Regulares, &
apud omnes quae sint, expli-
catur.

Delictorum qualitates co-
gnoscuntur ex genere poe-
narum, & remittitur Iu-
dicis arbitrio, & quomodo
iudicare hoc debeat, in nu.

14.

15 Ex loci, & personarum
qualitate quare grauitas
delicti est ad iudicandam, &
num. 16.

17 Delictum graue est com-
mittere malum sub specie
boni. Veneno occidere peius
est, quam gladio.

Persuadere peius est, quam
compellere.

Delinquentes sub specie bo-
ni Inquisitoribus, vel Or-
dinarys sunt denunciandi,

&

& ab illis sunt iudicandi, etiam si sint Regulares.

18 Delictum graue est de iure canonico omne illud, quod habet annexam excommunicationem maiorem, ipso facto incurrendam.

Excommunication maior non contrahitur, nisi ob peccatum mortale.

Delictum graue est omne illud, quod habet annexam penam depositionis, qua non est imponenda, nisi in casibus à iure expressis, & qui sunt hi casus explicatur.

19 Delictum graue est peccatum fornicationis, & oppositum est hæresis.

Ob fornicationem antiquitus clerici deponerentur, sed hodie est hoc arbitrium, & impugnatur sententia Belletii existimantis, idem esse quod ad Regulares.

Regulares fornicarij sunt deponendi.

20 Clerici fornicarij sunt deponendi ob notoriam, vel scandalosam, vel diu continuatam fornicationem.

21 Delicta atrociora, vel

atrocissima, aut grauissima sunt illa, pro quibus imponitur pena mortis naturalis, secundum aliquos; sed dicitur esse illa, pro quibus morti naturali alia pena additur.

Delicta pro quibus imponitur pena degradationis actualis cum traditione Curie seculari, de iure canonico sunt atrocissima; & pro quibus delictis talis pena imponitur.

22 Delicta occulta que dicuntur; de illis Ecclesia non iudicat, nisi ad illam perueniant iuris ordine seruato.

12 **N**ON debent Iudices Ecclesiastici, & maxime Regulares de omnibus delictis, que in Diocesi, vel in Religione committuntur processum formare; nam de leuibus nec Iudices seculares processum formare debent, cum in l. leuia ff. de accusatio. ita scriptum sit: Leuia crimina audire, & discutere de plano Proconsulem oportet.

D set,

vel. & vel liberare eos, qui-
bus obijciuntur; vel susti-
bus castigare, vel flagellis
casos liberare. & in crimi-
nibus leuibus non esse
necessarias solennitates
iuris, vel statutorum in-
modo procedendi; vel
condemnandi affirmat An-
gelus de malefic. in verb.
hæc est quædam inquisi-
tio in q. 4. princ. num. 56.
Ideoq. leuia subditorum
delicta Regulares Iudi-
ces, sine Prælati iuxta Re-
gularia instituta punire
debent, processum autem
formare, aut in scriptis sē-
rentiam ferre non debēt;
facienda namq. est talis
punitio secundum obser-
uantiam regularem; cum
per citatam l. leuia non
sint leuia crimina discuti-
enda, sed de plano cogno-
scenda; Punitio autem
quæ facienda est secundū
obseruātiā Regularem,
& diuersas Religionum
Institutiones de plano, &
simpliciter, potius quā
secundū iuris subtilita-

tem expedienda est, vt di-
cit Ioan. Monach. in c. vni.
in fin. de Religios. domi-
bus in 6. & nec appella-
tionem esse admittendam
dicit, iuxta tex. in terminis
in c. ad nostram de appel-
lat. nisi Prælati excedat
modum in corrigendo, vt
dicit, glos. in d. c. ad no-
stram in vers. minus, per
tex. in c. de priore de ap-
pellat. & in c. super quæ-
stionem S. nos autem de
offic. deleg. & rationem
esse dicit glos. prædicta,
quarè non admittitur ap-
pellatio, quia fit ad pœni-
tentiam, & extra formam
iudicij, nec Iudicis recu-
sationem admittendam
esse affirmat, vt in c. cum
speciali de appellat. Et
prædicta locum habere
dicit quod ad omnes Re-
gulares. Et prædictis quod
ad appellationem cōcor-
dat decretū Sacri Conci-
lij Trid. in sess. 13. c. 1. S.
cū igitur de reformat.

Cum autem nō debe-
ant Regulares Iudices de
leui-

senibus delictis processū
formare, sequitur, ut tam-
tū de gravibus illum,
formare valeant, imō &
teneātur, nē delicta rema-
neant impunita, ut latē di-
ctū est supra in proemio.
Idedq. ab eis necessariō
dignoscēdum est, quid sit
delictum, & quē sit deli-
ctorum distinctio, secundū
regulas fori externi, nē
fallantur cōsiderando de-
lictum, & pōderando gra-
vitatem eius secundū
gravitatem interni fori,
prout ponderarunt quidā
Regulares Iudices, qui
mihi ostenderunt proces-
sum formatum cōtra Re-
gularem sibi subditū, qui
tres parvas formas casei
in Monasterio rapuerat,
quæ omnes vix attinge-
bant pōdus decem libra-
rū, nec excedebant pretiū
sex carolenorum nostræ
Neapolitanę monetæ.

3 Secundū regulas au-
tem externi fori delictorū
explicatio, & distinctio
tradenda hic est, idest

quatenus delicta in exter-
no foro accusatione, &
pœna sint digna, nā alio-
quia quodcūque crimen
non esset delictum, ut di-
xi in prima par. mei Prop-
ver. crimen nu. 1. per tex.
in cap. Apostolus in fi. 8 r.
distinct. ex Speculat. in ti-
tul. de crimin. & cor. di-
stinct. num. 2. & Deci. in
tract. crimin. lib. 1. c. 9. nu.
3. Ut autem talia sint, ne-
cessarium est, ut in actum
processerint, quia ob solā
cogitationem delicta ac-
culatione, & pœna exter-
ni fori digna nō sunt cap.
cogitationes de pœnit.
dist. 1. & advertit Specul.
sup. in n. 3. Et intellige, ut
delictum sit dignū pœna
ad vindictā publicam, ita
ut causa dicatur crimina-
lis, quod tunc erit, quādo
pœna pro delicto impo-
nenda est corporalis, vel
pecuniaria applicanda Fi-
sco, ut ex communisen-
tentia dicit Clar. in S. fi. q.
1. num. 2. vers. Ex quo-
rum omnium, & dixi in

D 2 di-

dicto ver. crimen num. 1.
 4 Delictorum, & si varias
 distinctiones Doctores tra-
 dant, prout & ego tradidi
 in d. meo Promptuar. ih.
 ver. crimen num. 2. & in
 ver. Delictum nu. 2. Atta-
 men hic, illis omisſis, &
 ſecundum noſtrum inſti-
 tutum delicta diuidendo,
 dico, delicta alia eſſe le-
 uia, alia graua, ſeu atro-
 cia, alia atrociora, ſeu atro-
 ciſſima, alia occulta, alia
 notoria.

5 Leuia delicta apud Re-
 gulares ſunt illa, quæ cul-
 pam mortalem, ſaltẽ eui-
 dentem annexam nõ ha-
 bent, vt dicit Ghifſlerius
 in ſua praxi crimin. pro
 Regularibus cap. 10. nu.
 3. & talia eſſe dicit, ridere
 in Choro, violare ſilẽtium
 ſine licentia Superioris,
 verbis cum fratre cõten-
 dere, murmurare, ſcilicet
 de rebus, quæ famam non
 violant, in aliquem minas,
 vel maledicta ex impetu
 iræ proferre, & ſimilia. In
 Religionibus autem, quo-

rum Constitutiones, &
 decreta, ſuè ordinatio-
 nes ad mortale non obli-
 gant, illorum transgreſſio
 inter leuia delicta eſt cõ-
 putanda; & ex natura rei
 eſſe leue delictum in om-
 ni foro dicas, ſi percuſſio
 fiat pugno, palma, manu,
 pede, digito, baculo, vel
 lapide, ſi ex ea nec liuor,
 nec mēbri mutilatio, nec
 fractio dentis, nec magna
 capillorum depilatio, aut
 ſāguinis effuſio ſequatur,
 non quidẽ ex naribus,
 ſed ex alia parte; nam ſi
 prædicta ſequantur, aut
 quis ex percuſſione man-
 cus efficiatur, delictum, nõ
 leue, ſed graue erit iudi-
 candum, iuxta ea, quæ di-
 xi in mea 3. p. r. lib. 4. cap.
 1. num. 11. Et intellige, vt
 delictum in prædictis caſu-
 bus iudicandum ſit leue
 regulariter, nam eſt hoc
 limitandum iuxta dicen-
 da infra in num. 9. 14. 15.
 & 16. vbi etiam habes,
 quod iniuria verbalis eſt
 leue delictum, ſed efficitur
 graue

grave si fiat in foro, vel in
theatro, vel patri naturali,
vel spirituali.

6 Leuia etiam delicta ex
Panor. in c. tuz discretio-
nis num. 3. de pœnis di-
cuntur illa, in quibus &
si culpa interueniat, dolus
tamen non interuenit, vt
quando aliquid cōtingit
per imperitiam, vel culpā
sine dolo: vel quando do-
lus interuenit, sed circa
rem modicam, & sequitur
Diaz in sua prax. crimin.
canon. c. 11. num. 1.

7 Leuem etiā iniuriam,
& sic leue delictum erit
iudicandum, quando ali-
quis Plebanus percutit
Canonicum Ecclesiæ Ca-
thedralis manu vacua in
maxilla sine sanguinis ef-
fusione, vel saltē medio-
crem iniuriam, & sic me-
diocre delictū tenet post
Lapum in alleg. 66. Franc.
Marc. in suis decisionibus
q. 903. num. 3. in fin. sed
intellige, dūmodò iniuria
prædicta facta non sit in
foro, & corā multis, iux-

ta dicenda infra in nu. 15.
& iuxta ea, quæ dixi in 3.
parte meę instit. lib. 4. c. 1.
num. 11.

8 Leue esse etiam de-
lictum affirmat Franc.
Marc. vbi supra in num. 4.
crimen abigeatus, quan-
do scilicet quis furatur
pecus ex grege, vt in l. 1. ff.
de abige. de sumpt. q. h. q.
ex Speculat. in titul. de li-
bell. concept. S. nunc ostē-
damus vers. 42. sed talem
sententiam admittendam
non esse existimo, nam
grauitas delictorū ex ge-
nere pœnarum cognosci-
tur, vt dicam infra in nu.
10. Abigeatus autem gra-
uiter punitur iuxta tex. &
ibi glos. in l. 2. ff. de abige.
Ergo graue delictum est
dicendum. Nec dici po-
test leue ex eo, quòd quis
vnam tantum ouem ex
grege subripuerit, nam
tunc non commisit abi-
geatum, sed furtum, vt
patet ex l. 3. ff. eod. nisi se-
piēs vnum, vel alterum
pecus subripuerit, nam
tunc

tunc abiegnus erit, & gra-
uiter erit puniendus, vt in
d. l. 2. cum ob qualitatem
criminis, tum ex natura
rei, quia graue furtu quis
committeret.

- 9 Vide etiam Alex. in
consil. 202. num. 2. & 3. in
2. vol. vbi post Ang. in d. l.
leue dicit, quod ex more
Regionis dicitur etiam
delictum leue, vel graue,
vt si ex more Regionis
percutere cum pugno re-
putaretur leue, sit à Iudi-
ce leue existimandum, si
autem graue, sit existimā-
dum graue, & probat per
tex. in l. sacularijs §. sunt
quidam ff. de extraordin.
crim. vbi dicitur, delicta
esse punienda iuxta more
prouinciarum; vnde fit, vt
quamuis baculo, vel ligno
percutere sit leue delictu,
secundum Hieronymum
de Monte relatum à Fa-
rinac. in 1. par. de delict.
& poen. q. 18. nu. 96. in fi.
tamen quia ex more no-
strarum Regionum graue
delictum reputatur, gra-

ue erit existimandum. Vi-
diq; potest Bart. in consil.
217. Ad declarationem,
vbi explicat quæ crimina
dicatur leuia tam de iure
Diuino, quam positiuo,
vide etiam Ang. in l. non
solum §. si mandato ff. de
iur. & in l. leuia ff. de
accus. Ang. quoq. in dict.
vers. hæc est quædā in qui-
fitio q. 4. nu. 56. inter leuia
crimina ponit, si quis sit
reperitus ad ludu azardi,
idest taxillorum, vel cum
armis, vel de nocte, &
quando criminum poena
est pecuniaria, & bene di-
cit quodad seculares, sed
quodad clericos, & præser-
tim quodad Regulares, etiā
si sint laici, dici non potest
delictum leue, si clerici re-
periantur ad ludum, ma-
ximè extra propriam do-
mum, & Regulares extra
Monasterium, non solum
ratione scādali, sed etiam
qa clericis specialiter est
vetitum, vt ludis alearum,
vel taxillorum non inter-
sint, nec partem aliquam
ha-

habeant cum luforibus, ut dixi in meo Promptu. verb. clericus nu. 59. per iura ibi allegata, quæ cōfirmata etiam fuerūt à Saero Conc. Triden. feff. 22. cap. 1. de reform. & tradit Bellett. in 1. par. difquifit. cleric. §. 24. nu. 1. Tūm quæ leuia delicta in ipsis maxima sunt, ut dicitur in d. c. j. feff. 22. Sac. Conc. Trid. Quæ cum ita fe habeant cum clericis, multò magis procedere debent cum Regularibus, qui ad maiorem perfectionem obligantur. Vndè meritò dicit de illis Bellet. in d. §. 24. n. 2. q. ludere non pofunt, neq. cum alijs, neq. inter fe, nec interesse ludo aliàs licito, & honefto, quod intellige extra Monasterium, quia in Monasterio cum licentia Superiorum ludis licitis, & honeftis, in Religione pmissis ludere valēt, cū hoc permittāt Constitutiones, maxime Religionum, in quib. obfervantia viget.

10. Nec delatio armorum quoad clericos dici pōt delictum leue, cū fit illis fpecialiter vetitum arma deferre in c. 1. cap. cū à Iudæis, cap. non pila, cap. clerici, & cap. quicunque 23. q. fin. c. 2. & ibi Abb. in n. 1. de vit. & honeft. cler. clemen. 1. eod. tit. c. 1. §. fi clericus de pac. tenen. & tradit Bellet. in d. 1. par. §. 18. nu. 7. & in nu. 8. addit per iura, & DD. quos adducit, quòd fi hoc contēpferint, erunt excommunicandi, & tanquā Sacrorum Canonum contēptores, & ecclesiasticæ fanctitatis prophanatores erunt proprii gradus amiffione mulctandi, & in nu. 10. multò magis prædicta pcedere dicit, quoad Regulares, cū fint ipfi maioris fāctitatis prophanatores. Imò illis nec intra Monasterium arma deferre, & tenere licet, alioquin ipfo facto fentētiā excommunicationis incurrunr, ut dixi in meo Prōpt. ver.

ver. Arma nu. 10. & latius explicauit in mea 3. par. lib. 4. c. 6. num. 75. & tradidit Bellett. in d. 5. 18. nu. 10.

11 Nec leue delictum cōmittere Regulares de nocte incedētes sine causa, & speciali licentia Superioris, etiam si hoc faciāt sine animo apostatandi, etsi multis modis pbari possit; sufficit tamen pro hoc Opusculo, in quo breuitati studendum est, hoc pbari ex decreto Clem. Papę VIII. de casib. quos sibi Superiores Regulariū reseruare possunt, ubi in tertio loco conceditur, vt inter cęteros casus possint Superioris sibi reseruare nocturnā, & furtiuā ē Monasterio, seu Conuentu egressionem, etiā non animo apostatandi factam. Ex qua concessione arguitur, hoc peccatum esse mortale, cū in Ecclesia Dei hucusq. nunquam seruatum sit, vt venialia reseruentur, nec

ā Summo Pōtifice, vt dixi in mea 1. par. lib. 1. c. 11. num. 6. nec vnquam alicui concessum fuit, vt illa reseruentur.

12 Arbitrio etiam Iudicis Doctores cōmuniter affirmant esse iudicandum, quę delicta dicantur leuia, vel non. Ita glos. in cap. cū illorum in vers. membri de sent. excōm. August. de Arim. ad Angel. de malef. in vers. hęc est quędā inquisitio nu. 68. Diaz in sua pra. crim. can. c. 11. Alciat. in cap. cū ab homine nu. 28. de iudic. Clar. lib. 5. recept. sent. §. 1. num. 9. & dicit esse communem, post Villalob. in collect. commun. opin. lit. D. nu. 56. Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. cent. 3. casu 266. num. 3. Salzedo ad Diaz in d. c. 11. ver. arbitrio Iudicis.

13 Grauiā delicta, seu atrocitā apud Regulares, & apud omnes sunt illa, in quibus interuenit dolus,

& ten-

& tendunt in graue præ-
iudicium alterius, seu
Reipublicę, vt furtū, per-
iurium, & similia, vt dicit
Diaz in d. c. 11. & in Cle-
ricis dicit Foller. in sua
praxi crimin. par. 2. in
ver. Audiantur excusato-
res num. 45. delicta gra-
uia, & enormia esse adul-
terium, homicidium,
sacrilegium, falsum testi-
monium, & similia, vt in
cap. si Episcopus 50. dist.
& in c. Apostolus 81. dist.
Graueq. esse delictum
addit violentia cū armis,
secundū glos. in l. 3. ff.
de vi, & vi arm. & Alex.
in d. l. leuia ff. de accusat.
ac etiam omne delictū,
quod est causa sufficiens
ad exheredandum, secū-
dū Bart. in l. solo C. de
liber. caus. & Alexand. in
d. l. leuia. Dicitur etiam
graue, immò & enorme
delictum, quod fit cum
fractura ostij, vel areę,
vt post Boer. in dec. 173.
nu. 6. dicit Baiard. ad Clar.
in lib. 5. sentent. S. 1. num.

10. Et ob maiorem ratio-
nem idem de grauitate
delictorum est dicendum
quoad Regulares etiam
laicos. Quia autem ex ge-
nere poenarū cognoscun-
tur qualitates delictorum
l. nemo clericus vbi Bald.
in nu. 6. C. de summ. Trin.
& fid. cath. l. 2. ff. de publ.
iud. Bart. in d. l. leuia circa
princ. hancq. communem
esse regulam, & theoricā
dixit Soc. in consil. 157.
au. 5. lib. 2. quem refert,
& sequitur Clar. in lib. 1.
sentent. S. 1. num. 9. & dixi
in mea 3. par. lib. 2. c. 1. nu.
108. Esseq. hoc reliquū
arbitrio Iudicis, ibidē ad-
didi ex Menothio de ar-
bitr. Iudic. centur. 266. nu.
2. quid dicit, hanc esse cō-
munem sententiam Do-
ctorum, de qua etiam te-
statur Clar. lib. 5. sent. S.
1. num. 9. Sfortia Odd. in
3. par. de restit. in integr.
q. 80. 2. 1. num. 1. & alij: à
qua cōmuni sententia Re-
gulares Iudices, nec alij
recedere debent.

E 14 Sed

14 Sed nè arbitrando fallantur dijudicare hoc debent, prout dixi in 2. tom. mei Propt. verb. delictum nu. 4. circ. med. Primò, ex natura rei. Secundò, ex qualitate facti, & dignitate, & qualitate personarum, à quibus, & quib⁹ iniuria per delictum illata est, nec non ex loco ubi delictum commissum est, ac etiam ex loco vulneris, vt in S. atrox iniuria Inst. de iniur. & faciunt ea, quæ de gravitate, & leuitate percussione clericorum dixi in mea 3. par. Instit. Peregr. lib. 4. c. 1. quæst. 2.

15 Loci autem qualitatem ideo considerandam esse dixi in d. ver. Delictum nu. 4. circ. fi. quia atrox iniuria dicitur illa, quæ fit coram Magistratu, vt probatur ex l. Prætor ait S. ult. ff. de iniur. & post DD. quos citat Menoch. in d. lib. 2. de arb. Iud. cas. 263. n. 23. Idemq. dicit in n. 24. de iniuria facta in foro, & coram multis, vide etiam

latè Farin. in 1. par. prax. crim. q. 18. concl. 5. cum seq. Ideòq. personæ qualitatem considerandam esse dixi in d. ver. delictum nu. 4. quia ex qualitate, & dignitate delinquentis delictum maius interdum iudicatur, & in maiori poena punitur, vt in l. presbyteri la. 1. in fi. C. de Episc. & Cler. l. quædā delicta ff. de pact. l. 2. ff. de re milit. cum simil. & sic tamquam magis delinquens, magis est puniendus clericus, vel alia persona sapiēs, & existens in aliquo gradu, vel dignitate, ratione scādali, quod oritur in populo, vt per Farin. in 1. p. de delict. & poen. q. 18. n. 82. Respectu et personæ, quæ iniuriatur, vel percutitur, percutientis, vel iniuriantis delictum ex natura sua leue, fit graue, vtpote, quia percutitur, vel iniuria afficitur Prælati, Magister, Pater, aut Patruus, vel Iudex, vel exercēs aliquem Magistratum, vel in dignitate

tate, aut personatu consti-
tutum, vt patet ex quadā
extrauag. Ioan. XXII. quæ
ab alijs etiam Pio II. tri-
buitur, & Ego retuli de
verbo ad verbū in d. lib. 4
c. 1. np. 10. & quod etiam
atrox videatur iniuria illa-
ta Magistratui, probatur
ex l. Prætor edixit §. ult. ff.
de iniur. & ex §. atrox
Inst. eod. & tenet Bartol.
in l. non solum §. si man-
dato ff. eod. & Bald in c.
§. si iniuria de pace iuram.
firmam. Item Bartol. in l.
scriptus heres. ff. de Reli-
gios. & sumpt. funer. Paris.
in cons. 147. nu. 11. & 12.
vol. 4. Marfil. sing. 549. &
Menoch. qui alios citat
in lib. 2. de arbitr. Iudic.
casu 163. nu. 23. Idemq.
de Rectore alicuius Gym-
nasij affirmat Menoch.
de arbitr. Iudic. in d. casu
263. num. 14. cum is Prin-
cipis personā sustineat,
& omnes de Gymnasio
illo, dignitate antecellat.
Quod autem iniuria illata
Patri, ex leui fiat gravis

respectu personæ patris.
probat Alexan. in cons.
202. vol. 2. in nu. 1. & 20.
& quod respectu personæ,
cui iniuria est illata, deli-
ctum fesse grauiori poena
puniendum, probat Farin.
post Doctores, quos citat
in d. q. 18. num. 81.

16 Fit etiam ex loci quali-
tate percussio, vel iniuria
ex natura sua leuis graue
delictum, quando fit in
theatro, vel in foro corā
Rege, Prælato, vel Iudi-
ce, in Ecclesia coram
multis, vel in alio loco
publico, vt patet ex su-
pra citata extrauag. Im-
mò & ipsam esse atrocē
per proximē citata iura
tenet Curt. iunior in
cons. 148. nu. 3. Conrad.
Laudés. de duello concl.
17. num. 19. Boss. in tract.
crim. tit. de iniu. num. 5.
Siluester ver. absolutio
4. in prin. Menoch. vbi
supra in num. 24. glossa in
cap. cum illorum in ver.
mutilationem de sent. ex
commun. & Panor. ibid.

E 2 in

in num. 9. Et crimen iniuriarium etiam verba-
le si sit commissum in foro,
vel in theatro existiman-
dum esse graue, tenet
Alex. in d. consil. 202. nu.
3. per tex. in d. S. atrox In-
stitut. de iniur. et si verba-
lis iniuria leue delictum
reputetur secundū Spe-
culator. in tit. de execut.
sent. S. nunc videndum
vers. 42. Marian. Soc. in
c. 1. de libelli obla. in fal-
lent. 47. Bruu. de indic.
par. 2. q. 3. in nu. 4. quos
citatur, & sequitur Farinae.
in 1. par. de delict. & pœ-
nis q. 18. nu. 96. in prin.
Et quia ipse Farinae in
totā illa q. 18. latē exa-
minat, quæ delicta existi-
manda sint graua, quæ-
uē leuia, ad istam omnes
Iudices, occurrente ca-
su hic non explicato, re-
currere possint, quia quæ
dicta sunt, & aliqua, quæ
erunt subiungenda in
numeris sequentibus sa-
tis sufficere possunt Iu-
dicibus Regularibus, ac

Ecclesiasticis quibuscū-
que.

17 Graue etiam delictū
est delinquere per hy-
pocrisim, hoc est, com-
mittere malum sub spe-
cie boni (prout pluries
temporibus nostris eue-
nisse scimus) vt habetur
ex c. certē ego 12. q. 1.
Nolo habere Hypocrisas:
malum enim esse quis ne-
scias? malum est cadere à
proposito, sed peius est si-
mulare propositum, si non
seruat sanctitatem foris
dimidius cecidit: si uero
intus habuerit simulatio-
nem totus cecidit. Vbi
glos. in vers. malū, sic ait:
Peius enim est per Hypo-
crisim peccare, quàm ma-
nifeste: & peius est ueno-
so occidere, quàm gladio,
vt l. vnica C. de male-
fic. & peius persuadere,
quàm compellere, l. 1. S.
ult. ff. de seru. corrup. ea-
demq. glos. in vers. san-
ctitas dicit, minus esse
periculum, esse manife-
stum peccatorem, quàm
occul-

occultum . Vnde meri-
to Farinac.in d.q.18.nu.
72. dicit : Diabolicum
esse facere malum sub
specie boni, multa q. ad-
dit contra hos falsę san-
ctitatis simulatores, mul-
toq. grauius erit eorum
peccatum, si sub velami-
ne sanctitatis eorum lu-
xuriam pallient, & alios
sub eodem velamine ad
luxuriandum inducunt.
Imò si hoc faciant cum
errore intellectus, existi-
mantes cum illo velami-
ne licitum esse luxuriam,
vel actus luxuriosos ex-
ercere, & non cogno-
scētes, quòd hæc sibi in-
vicem aduersātur, vt di-
cit D.Paulus ad Galatas
3. cum circa veritatem
fidei catholicę errent,
tale eorum delictum ad
hæresim pertinet, & etiã
si Regulares sint, non à
Iudicibus Regularibus,
sed ab Inquisitoribus fi-
dei, vel ab Ordinario
loci est dijudicandum,
& puniendum, vt de-

terminatum est in iuri-
bus à me citatis in se-
cunda part.mei Prompt.
ver.hæresis num. 10. &
in nouissima Bulla Pauli
V. quæ incip. Romanus
Pontifex, & habetur in
3.tom. Bullar. 26. in or-
dine Bullarum eiusdem
summi Pontificis, vbi
etiã decernitur, vt om-
nes causæ quomodoli-
bet pertinentes ad offi-
cium Inquisitionis, In-
quisitoribus, vel Ordina-
rarijs locorum denun-
ciētur etiã ab ipsis Su-
perioribus Regularium.
Et quia ad Inquisitionis
officium iudicare perti-
net, an prædictum deli-
ctum committatur cum
errore intellectus, vel
non, huiusmodi delin-
quentes semper sunt de-
nunciandi Inquisitori-
bus, vel Ordinarijs loco-
rum.

18 Graue etiã delictū
de iure canonico est
omne illud, quod habet
annexam poenam excō-

mu

municationis maioris, ipso facto incurrendâ; gravissima est. n. secundum ius canonicum pœna excoicationis, nec ab aliquo contrahitur, nisi ob peccatû mortale, vt probatur ex cap. nemo Episcoporum, & ex cap. nullus 11. q. 3. & dixi in mea 3. p. instit. lib. 2. c. 2. n. 22. post med. lib. 1. c. 3. n. 74 & latius in c. 4. nu. 21. & 22. & etiam breviter, & remissiue in 3. part. mei prompt. in vers. inadvertentia n. 3. Quæ sint aut delicta, quæ habent annexam excommunicationem maiorem, videre potes in 3. p. meæ Instit. lib. 3. & 4. per tot.

Item omne illud, quod habet annexam pœnam depositionis; nam & ipsa pœna gravissima est, & peccatum mortale supponit, vt dixi in d. mea 3. p. Instit. lib. 2. c. 2. n. 22. arg. cap. non afferamus 21. q. 1. esseq. eandem cum degradatione ver-

bali, quâdo ipsa depositio est terminus pœnæ, dixi in 2. p. mei prompt. ver. degradatio nu. 3. & non esse imponendam nisi in casibus à iure expressis, dixi ibid. in nu. 6. esseq. in iure expressos omnes casus, magna scelera continētes, ibidem addidi, & huiusmodi esse, dixi delicta publica, hoc est illa, quæ ob gravitatem illorû quilibet de populo accusare valet, & numerantur Instit. de publ. iud. & in libris Digestorum sub eod. tit. vsq. ad tit. de appell. & in l. Manicheos C. de hæret. & manich. & sunt hæc: *Crimen lese Maiestatis divina, & humane, Blasphemia, Periurium, Falsitas, Adulterium, Parricidium, Furtum, Sodomia, Stuprum virginis, & cetera huiusmodi*, vt in cit. tit. habetur, & retuli, ac examinaui in mea 3. p. Instit. lib. 7. c. 1. à n. 115. vsq. ad n. 129. & vide etiam illa, quæ

quæ dixi in meo prompt.
ver.degradati nu. 6.

19 Graue etiam delictum
esse peccatum fornicatio-
nis dubitandum non est
apud Catholicos, cū do-
cere oppositū sit hēresis,
vt clement. ad nostram
de haret.& dixi in 2. par.
mei Prompt.ver.fornica-
tio nu.2. & tradit Bellett.
in 2. par. disquis. clerical.
S.2.num.1.post Clar.in S.
fornicatio in prin. & in S.
hēresis, & post Sayr in
Claue Regia lib. 8. c. 2.
num.2. etiam tempore
Apostolorum deponeba-
tur Clericus ob peccatū
fornicationis, si in sacris
erat cōstitutus, prout de-
ponebatur, & deponitur
peritūrus, & fur, vt patet
ex cap.de his vero.50.di-
stin.& ex alijs concordā-
tibus relatis per Bellett.
in d.S.2. num. 3. Immo si
quis Diaconus, aut Pres-
byter post acceptā leuiti-
cam benedictionem cum
vxoꝛe sua incontinens in-
ueniebatur, ab officio suo

abijciebatur, vt habetur
in cap.si quis Diaconus in
prin.50.dist.sed hodiē et si
tale crimen graue sit cap.
1. 81. dist.tamen pro illo
non imponitur poena de-
positionis præcisē, sed ar-
bitrio Iudicis est imponē-
da, prout dixi in d.ver.for-
nicatio num. 6. & tradit
Diaz in praxi crim.canon.
cap.81. Clar. qui restatur
de communi in S.fornica-
tio num.3. Menoch. de
arbitr.Iudic. c. 418.nu.3.
Episcop.Ricc. in praxi re-
solut. par. 2. resolut. 604.
& alij, quos citat, & se-
quitur Bellett.in d.S.2.nu.
4. Qui in num.8. ibidem
censet, hoc idem seruan-
dum esse cum Religiosis,
qui semel, aut bis ex hu-
mana fragilitate fornicati
fuerint, in quo casu existi-
mat, illos esse suspēdēdos,
alijsq. salutaribus poenitē-
tijs puniendos, prout pec-
cati circūstantiæ postula-
uerint. Verū quia gratis
Bellett. hanc suam sentē-
tiam tenet, & nullo iure

illam

illam probat, nec ad hoc facit glos. quam citat in c. presbyter ver. decem annis 82. dist. nec tex. in c. tēpora 26. q. 7. & expressè tenet contrarium Dec. in cap. at si Clerici num. 234. de iudi. & Felin. ibid. in nu. 13. scilicet Religiosum fornicariū esse deponendum; censuo ab hac sententia nō esse recedendum. & idem tenet Dec. in n. 230. quodad Episcopos consecratos, & in nu. 232. quodad Sacerdotes, qui filiam spiritualem carnaliter cognoscerent.

Quod aut Religiosi fornicarij puniēdi sint poena depositionis, maximè qñ fornicatio fuit cū Moniale, tenet nouissimè Ioan. Bapt. de Lezana in 1. par. summae qq. Regul. c. 5. nu. 16. post Nauar. de poenit. dist. 5. nu. 121. & Alderete lib. 2. de Religios. disciplin. cap. 15. §. 1. sed ego prædictam sententiā apud Nau. inuenire non potui, & Lezan. numerum citat,

sed non capitulum Nau. in dicta dist. 5. nec Nauar. in aliquo cap. commentarij illius peruenit ad nu. 121. Alderete autem non habeo.

20 Sed si fortè notoria sit, vel scandalosa, vel diū continuata Clericorum fornicatio, tunc dicit Bellett. in d. §. 2. nu. 7. illos esse puniendos poena depositionis; & ita refert tenere Toletum in summa lib. 1. c. 47. & Clar. in §. fornicatio nu. 3. Ex quo loco hoc deduci potest, cū dicat, quod quando fornicatio habet insignem deformitatem, Clericus illam committens est deponendus, quando autem fornicatio notoria est, vel scandalosa, vel diū continuata, dici potest, illam habere insignem deformitatem. Esteq. hanc cōmunem opinionem dicit Clarus ibidem post Menchiaçam, quem citat.

21 Delicta atrociora, seu atrocissima, vel grauissima dicun-

dicuntur illa, pro quibus imponitur pœna mortis naturalis, secūdum Salyc. in l. non ideo minus n. 10. C. de accusat. Bart. in l. nō solum S. si madato ff. de iniur. Abb. in c. tuę discretioni de pœnitent. & alios, quos citat Farinac. in 1. par. q. 18. nu. 88. & idē tenet Diaz in sua prax. crim. canon. c. 11. At mihi placet sentētia Clari in lib. 5. sent. S. 1. n. 9. in vers. Atrociora autem, dicētis, atrociora, siuē atrocissima delicta esse dicenda illa, pro quibus lex, vel statutū imponit pœnam grauiorem, quā simplicis mortis in ipso genere mortis; vtputa quia prò talibus delictis vult reos indui culeo, vel igne comburi, vel frustra scindi, vel rotę inseri, vel trahi ad caudam æqui, vel huiusmodi aliqd addit vltra mortem, vt in crimine hæresis, Patricidij, Assassini ad viam publicā, sodomie, incendiarij, falsę monetę, & similiū. Vel quā-

do addit alias qualitates vltra pœnā mortis, vt quādo extēdit pœnam etiam ad filios, vt in crimine lēse Maiestatis. Vel quādo aduersus delinquentes alia specialia concedet, vt in crimine raptus Virginum, & mulierum honestarum.

De iure etiā canonico illa delicta dicenda, erunt atrociora, seu atrocissima, & grauissima, prò quibus imponitur pœna degradationis actualis, & traditionis Curię seculari, illa q. sūt Hæresim, vt in c. excommunicamus il. 2. de heret. & in c. ad abolendam S. 1. eod. tit. & intellige iuxta ea, quę explicauī in 2. par. mei prompt. ver. degradatio nu. 12. imponitur etiā prædicta pœna propter falsificationem literarum Papę, vt in c. ad falsariorū de crimine falsi, ac etiam propter conspirationē in propriū Episcopum, vt in c. si quis sacerdotū. xj. q. 1. & dixi in d. ver. Degradatio nu. 12. Et consuetudinē

F esse

esse, vt idem fiat, propter quodcūq; enorme, & sequerum delictum etiam nō repetitum dixi in d. ver. Degradatio num. 8. post Scace. in lib. 1. de Iudic. c. 51. num. 66.

- 22 Ultima delictorum distinctio facta supra in nu. 4. est, alia delicta esse occulta, alia notoria De occultis. autem dicā hīc, de notarijs verò, quia amplā cōtinent materiam dicam in c. sequenti. Occulta delicta dicuntur illa, quę per legitimas probationes in iudicio nō sunt delata, & ab humano Iudice iudicāda nō sūt, vt probatur ex c. sicut tuos S. fin. & c. tuos S. fin. de simon. Et cū nec Ecclesia de occultis iudicet, vt ex citatis iuribus patet, nec alius Iudex, quisquis ille sit, iudicare de illis debet, nisi prius, iuris ordine seruato, ad eius

iudicium deueniāt; Nam, etsi crimina, quę notoria sunt iudicarium ordinem non requirant, iuxta dicēda in cap. seq. Occulta tamen illū requirunt c. prohibēur S. fin. 2. q. 1. vbi ita habetur: *Nullus est condemnandus, nisi iudicio ordinabiliter habito, aut cōuincatur, aut reum seipsum cōfiteatur. Verūm hec de illis intelligenda sunt, quorum crimina sunt occulta. Ceterū quę manifesta sunt iudicarium ordinem nō requirunt.* Et ex D. August. in Homil. de poenit. q. 50. c. 12. ita legitur in c. multi 2. q. 1. *Noluit enim, hominem ab homine iudicari ex arbitrio suspicionis, vel etiā extraordinario usurpato iudicio, sed potiūs ex lege Dei secundū ordinem Ecclesie, si ultro confessum, siue accusatum, atq. cōuinctum.*

De modo procedendi à Iudicibus præsertim
Regularibus in delicto notorio per
factum. Cap. IV.

SUMMARIVM.

1 Notorium delictum dicitur illud, quod nulla tergiversatione celari potest, ac etiam illud, cuius est testis maior pars vicinia.

Notorium quāto hominum numero fiat, arbitrio Iudicis relinquitur.

Arbitrio Iudicis relinquitur omne id, quod in iure non est expressum.

Notorium delictum inter Regulares quod sit dicendum.

2 Notorius excessus examinatione non indiget, nec requirit ordinem iuris. Probatur duobus testibus. Probatioq. fama sufficit ad inquirendum.

3 Notorium esse debet probatum cōcludenter, & quo modo, & in n. 4. Factum quando dicitur antiquum.

4 Testes ad probandum de-

lictum notorium non esse examinandos citata Parte secundum aliquos: sed vide veritatem in nu. 6. & 7. & quid quoad Regulares in nu. 8.

8 Testes examinati pro informatione Curi & in criminalibus, in quibus est imponenda pœna corporis afflictiva, omninò sunt repetendi, nec sufficit habere illos pro repetitis, & examinatis in plenario iudicio, & quare.

Litis contestatio non requiritur in crimine notorio.

Partes facere non possunt cōtra præceptum legis cum clausula irritante.

Renunciari non potest iuri prohibitorio, & annullanti actum.

9 Renunciari nō potest iuri inducenti certam formam, vel solemnitatem etiam ab illo, in cuius favore est induc-

G 2 ducta

- ducta, sed limita, ut in*
n. 10.
Clausula irritans inducit
formam.
- 10 *Praxis habendi testes pro-*
examinatis quando à reo
petitur copia processus, illo
non finito, approbatur.
- 11 *Litis contestatio omitti*
potest in crimine notorio,
nec in illo locum habet tor-
tura, nec danda est copia
repertorum, nec datur ter-
minus ad se defendendum,
nisi exceptio non friuola op-
ponatur.
- 12 *Exceptiones friuolas Iu-*
dex ex officio repellere de-
bet. Citatio ad sententiam
est necessaria etiam in cri-
me notorio.
Sententia condemnatoria
in notorijs et si in scriptis de
iure non sit ferenda, de cō-
silio tamen talis solemnitas
omittenda non est.
- 13 *Acta quomodo sint for-*
manda in delictis notorijs,
& in nu. 14. & 15. & in
nu. 16. traditur forma hac
faciendi.
- 17 *In notorijs testes exami-*
nati pro informatione Cu-
ria Parte non citata, sunt
repetendi Parte citata.
Reus etiam in notorijs est
examinandus post repetitio-
nem testium Parte citata.
- 18 *In notorio delicto quan-*
do reo competunt defensio-
nes, danda illi sunt cum ter-
mino ad se defendendum,
& concessio illi Advocato,
& Procuratore.
Concesso uno, omnia intelli-
guntur cōcessa, sine quibus
ad illud perueniri non pōt.
In notorio delicto quando
defensiones reo competunt,
& non conceduntur appel-
lari potest.
- 19 *In notorio delicto per cui-*
dētiā facti appellatio non
conceditur.
Appellatio introducta est,
ut Iudicantis iniquitas cor-
rigatur, ac in praesidium
innocentiae, non autem ob
defensionem iniquitatis.
In notorijs pronuntiatio
proprie sententiae nō est, sed
quadam iuris extēso, à
qua regulariter non datur
appellatio.

Limite, ut in num. 20.

21 *In appellatione notorij criminosis est expli. āda causa appellationis, alioquin Iudex ā quo non tenetur appellanti deferre & ante inhibitionem potest sententiam suam executioni demandare.*

22 *Forma sententiae condemnationis pro delicto facti notorij reo praesente.*

Et quomodo sit procedendum quoad Regulares secundum B. Ioan. ā Capistrano. Incōtinēti sit quod sit eodē contextu, vel immediate secundum Baldum.

23 *In delicto facti notorij cōtra absentem quomodo sit procedendum.*

24 *Forma edicti pro citatione absentis.*

25 *Res absente, & per edictū citato non comparente, procedendum est ad ulteriora, & ad quae, probata prius citatione, & contumacia, & quomodo sit probanda.*

26 *Absens etsi de iure damnari non possit, nec haberi pro conuicto, & confesso,*

tamen de consuetudine introductum est, ut praedicta fiant.

SI notorium delictum in Monasterio committatur, vel in Diocesi, quoad alios Iudices Ecclesiasticos, quod secundum nostrū propositum tunc eveniet, quando ita publicē quis delictum aliquod cōmitteret, ut nulla tergiuersione celari possit, nempē quia factū est in Monasterio coram omnibus, vel maiori parte degentium in illo, vel corā omni vicinia, vel maiori parte illius: Tūc enim tale delictum nulla tergiuersione celari potest, & id, quod nulla tergiuersione celari potest, notorium dicitur, ut in c. fin. de cohabit. cleric. & mulier. & notorium ēt dicitur delictum commissum, quādo vniuersae vicinae populus testis erat, ut in c. cum dilectis filijs S. his igitur, circa med. de purgat. canon.

&

& etiam maiorem partem vicinię sufficere probatur ex l. quod maior ff. ad municip. & ita Doctores affirmare dicit Clar. in lib. 5. §. fin. q. 9. nu. 2. post Cynum, quem citat. Quāto autem hominū numero quid fiat notorium, Iudicis arbitrio relinquitur, cū hoc à iure determinatum nō sit, vt dicit insignis Doctor Iodocus Dāhouderius in sua praxi criminali c. 11. nu. 7. Omne enim id, q̄ in iure expressum non est, Iudicis arbitrio relinquitur, c. de causis de offic. deleg. l. 1. ff. de iure deliber. Et ita tenet Menoch. in cas. 166. num. 7. & testatur de communi post Ant. Gomez. tom. 3. variar. resol. de delict. c. 1. n. 42. Sigism. Scacc. in lib. 1. de iudic. c. 76. nu. 5. Et quia decem faciunt plebem, seu viciniam, vt in c. vnio 10. q. 3. & ibi glosa si. arg. illius, & l. Prętor ait la 2. ibi Turbam, & c. ff. de vi bon. rapt. censeo, deli-

ctū esse notoriū si cōmitteretur in Choro, vel in Refectorio, vel in Capitulo, p̄sentibus sex ex illis, qñ decem essēt in aliquo Monasterio assignati: nullus enim tunc esset inficiationi locus; & quando aliquod ita esset factū coram oculis hominū, vt nullus sit inficiationi locus, notoriū esse dixit Innoc. in c. vestra de cohabit. clericor. & mulier. & Foller. in sua prax. crim. in 2. part. secundę part. in ver. Item, quod est notorius delinquens n. 17. et si dicat, qđ ad hoc, vt delictū dicatur notoriū, sit necessarium, vt sit in notitia omnium de Ciuitate, vel maioris partis eorum, dicit tamen, maiorem partem esse posse minoris numeri, quā decem: Sed totum Monasterium, vel totus populus vicinię vt faciat notoriū, esse nō debet pauciori numero, quā decem, vt dicit Foller. in d. nu. 17. in fine, & probatur arg. tex. in d. l.

d.l. Pretor ait, & d.c. vnio, quam Follerij sententiam existimo esse admittendā omnino inter Regulares, quando maior Monasterij pars non excedit numerum decem, vel duodecim Regularium; & id, quod dicit Salyc. in l. ea quidem n. 73. de accusat. relatus à me in cap. seq. nu. 4. est intelligendum in terminis, in quib. loquitur, scilicet vt aliquid dicatur notorium Parochiæ, vel vicinix.

2 Notorius autem excessus quia examinatione nō indiget c. bonæ memoriæ il. 1. de elect. nec requirit ordinem iuris c. ad nostrā il. 3. de iureiur. c. manifesta 2. q. 1. Si casus in Monasterio, vel Diocesi occurrat, vt puniatur reus, sufficit probare crimen esse notoriū, iuxta glos. fin. in d. l. ea quidem C. de accusat. hoc est quod ipsū delictū, de quo agitur, notoriè cōmissum sit, vt cum Cyno in d. l. ea quidem

num. 5. C. de accusat. tenet Clar. in §. fin. q. 9. n. 5. & dicit, in hoc neminem cōtradicare, sufficereq. ad probandum notorium testes duos affirmat Foller. in d. ver. Itē quod est notorius delinquens nu. 16. post glos. in c. Deus omnipotens, §. quando autem in vers. Iudicis 2. q. 1. & idem tenet Clar. in §. fi. q. 9. nu. 6. & testatur de comuni post Salyc. in l. ea quidem nu. 82. C. de accusat. Nec sufficere dicit Cyn. vbi supra in nu. 15. probare famam, sed simpliciter de notorio debere plenè in actis constare, scilicet tale crimen à tali notoriè commissum esse, quia probatio talis famæ sufficit solū ad inquisitionem criminis, non autem ad punitionem.

3 Debetq. notorium esse concludenter probatum, vt dicit Foller. in sua praxi crimin. in 2. par. secundæ part. in ver. Item quod est notorius delinquens in num.

nu. 12. vt autem notorium dicatur esse concludenter probatum, necessarium est vt testes concludant, tale delictum N. commississe in tali publico loco, v. g. in Refectorio, vel in tali platea publica, & in conspectu totius Monasterij, vel totius Populi, vel vicinie, vel maioris partis ipsius, ex eo quod fuit commissum eo tempore, quo totum Monasterium erat in Refectorio causa pradij, vel cenę: vel ex eo, quod populus, vel maior pars illius erat in platea illa more solito, vel ex tali causa, vt per Foller. in d. num. 12.

Debentq; concludere dicti testes causam scientiæ ex visu, ita vt dicant se vidisse totum populum, 4 vel maiorem partem populi facto præsente, & sic quoad Regulares, totum Monasterium, vel maiorem Monasterij partem facto præsente, vt per Foller. vbi supra in num. 17. Sed

dicat, hoc pcedere, qñ delictū est recens; nam si esset antiquū dicit, sufficere si testes dicant, & concludant, ita audiuisse, iuxta not. in cap. veniens de ver. signif. lib. 6. & per dicta à Butr. in cap. quid per nouale n. 16. de ver. sign. vbi quia Butr. loquitur in causa ciuili dicit, q ad hoc, vt factū dicatur antiquum, debet saltem esse tale per spatium ann. 40. Ideò hæc distinctio de probanda notorietate facti antiqui, vel recentis aptari nō potest ad omnia delicta notoria, sed ad illa tantum, quæ spatio 20. ann. aut minori non præscribuntur; quæ autem illa sint, dixi in meo prompt. ver. delictū num. 12. in fin.

Debent etiā testes non solum probare, factū esse notorium, prout dictum est, sed etiam qualitates facti esse tales, vt clarè cōstet factum fuisse cōmissū cum delicto, non autem ob iustam defensionem;

ita

ita, vt pateat. fuisse commissum absq. vlla iusta excusatione, prout faciendum esse cōsuluit Colleg. Florent. inter consl. Currij senioris consl. 2 r. n. 3. & ita firmare dicit B. d. & Salycet. & Legistas in d. l. ea quidem C. de accusat. asseritq. hanc esse indubiatā opinionem, quā sequitur Clar. in S. fi. q. 9 n. 2. & refert idem tenere Tortū inter consl. Butrij. consl. vlt. n. 29. in vers. nec obest tex.

5 Quando autem Iudex format processū super informatione delicti notorij citatio nō exigitur, sed procedere habet de plano, & se informare, vt bonus vir, vt tenet expressè 6 Butr. in tract. de notor. ar. 4. n. 14. in fin. Et ratio est, quia citatio fit ad finē, vt citatus se defendere valeat, vt dixi in meo Promp. ver. Citatio nu. 1. in fin. per l. de vnoquoque ff. de re iudic. & l. nam ita diuus ff. de adopt. sed quādo à Iudice formatur processus

super informationē, tunc nulla reo competit defēfio, si Iudex iuridicē ad informationem procedat, quia vbi certum est, nullā defensionem competere, nulla citatio requiritur, vt dicit Clar. in d. S. fi. d. q. 9. nu. 4. in fine. ergo. quando Iudex format processū ad informationē Curie pro delicto notorio, nullā reo citationem facere obligatur, siue reus sit absens, siue præsens, & in carcere mancipatus. Et tūc maxime faciendū hoc non est, quando. ex tali citatione reus non carceratus infirueretur ad fugā, vt per Clar. in d. num. 4.

Verū quia omnis actus iudiciarius, ex quo pars legi potest, si fiat illa inaudita, & nō citata est ipso iure nullus, maxime quādo est actus Iustitię, & non gratiæ, prout dicit dictum Colleg. Flor. in d. consl. 2 r. n. 1 l. apud consl. Curt. senioris, & dicit esse casum in clement. pastoralis S.

G cete-

ceterum de re iudic. cum
similib. & in examinatione
testium pro informatione
dicti notorij Pars laici po-
test, nisi videat iuramenta
testium, cōtra quos, & eo-
rum dicta potest oppone-
re, sicut in quolibet alio
iudicio, vt dicit Bossin.
sua prax. tit. de denunciat.
nu. 9. debet Iudex ob vi-
tandam hanc nullitatem,
formato processu pro in-
formatione Curiae testes
repetere, reo citato, & ad-
misso ad videndum iura-
menta testium. Quia
notorium ex actis constare
debet Iudici, vt Iudici
secundum cōmunem Do-
ctorum opinionē, de qua
post Cōrad. testatur Clar.
in d. si. q. 9. num. 5. in fine,
ideōq. non sufficere, dicit,
informationes ab ipso Iu-
dice extraiudicialiter scrip-
tas, scilicet Parte non ci-
tata.

- 7 Testes igitur in sum-
maria informatione rece-
pti, seu examinati, Parte
aduersa nō citata, seu reo

non citato, necessariō sūt
in plenario iudicio ratifi-
candi, Parte citata, alio-
quin fidem non faciunt,
nam cū tales testes fue-
rint examinati Parte non
citata, illi nō pręiudicant,
ideōq. iterū examinari de-
bēt Parte citata, vt docet
Bart. in l. si. in fin. ff. de
questionib. per l. si quādo
C. de testib. & illos non
præiudicare eō quod sunt
nulliter examinati, de iure
Canonico est. tex. in ter-
minis in c. 2. in fine de te-
stib. per hęc verba. *Ecce
admonendus est semper ad-
uersarius, vt audiendos
testes veniat, quod quia hic
omissum est, necesse est, vt
quod contra legem actum
est nullam habeat firmita-
tem.* Vbi gloss. in vers. au-
diendi dicit, nō esse ideō ad-
monendum aduersarium,
vt veniat ad audiēdos te-
stes examinādos, quia se-
cretē sunt examinandi, &
in publico debent iurare,
vt notat Bart. ex illo text.
in l. nullum not. 1. & nu. 6.

C. de

C. de testib. sed ut veniat ad audiendum, & videndum iuramenta testium; & post publicationem videre, & audire dicta ipsorum. Tenetq. ita Suarez de Paz in sua prax. Ecclesiastica, & seculari in 5. par. 1. tom. c. 3. §. 9. nu. 1. post Doctores, quos citat.

8 Et quamvis ex Panor. in c. cum contingat n. 26. de foro compet. videatur hoc esse limitandum quoad Regulares: ut scilicet ipsi vocandi non sint ad videndum iuramenta testium, quia hoc pertinet ad ordinem iudicii, & in causis Regularium proceditur de plano sine strepitu, & figura iudicii, sed secundum observantiam Religiosorum, tamen etiam quoad Regulares non est recedendum à priori sententia, cum hoc pertineat ad substantiam iudicii, ut patebit ex infra dicendis hic, & in n. 9. Addit etiam Paz in d. c. 3. §. 9. n. 3. & sequitur post alios, quos citat Auctor.

Curia Philippic. in 3. par. §. 15. num. 3. & testatur de communi, nec sufficere in criminalibus; quando in illis infligenda est poena corporis afflictiva. si reus testes examinatos pro informatione Curia habeat pro productis, & examinatis in plenario iudicio, sed necessarium esse, ut re vera repetantur, & ratificentur in plenario iudicio; Tum quia reus in criminalibus renunciare non potest suis defensionibus; Tum quia nulliter recepti fuerunt, lite non contestata, ut per Paz in d. n. 3. sed neutra ratio aptari potest crimini notorio; nam prior nihil probat, per ea, quae dixi in meo Propt. ver. Defensio n. 8. & posterior in crimine notorio locum habere non potest; quia in illo litis contestatio non requiritur, secundum communem sententiam Doctorum, de qua testatur Foller. in d. ver. Item quod est notorius delinquens n. 5. Ratio

G 2 tio

tio autem est illa, quæ habetur in d. c. 2. in fin. de testib. scilicet quia fuerunt nulliter examinati contra legis determinationē, quæ 9 vult, ut testes non examinentur reo non citato, & sic sumus in casu prohibito, & pertinent ad essentiam iudicij: Ideoq. eorum dictum consensu Partis validari non potest, cum facere Partes nō possint contra id, quod ex præcepto legis per clausulam irritatētem pertinet ad essentiam iudicij, ut probatur ex l. ne mo potest ff. de leg. 1. Et cum prædictum ius prohibitorij sit, scilicet, nē testes examinentur Parte non citata, & actum annullat, cum dicat: *nullam habeat firmitatē*, ut in cit. c. 2. in fi. de testib. renuntiatio Partis nō valet, quia iuri prohibitivo, & annullanti actum renunciari nō potest, ut dicit Bald. in cons. 233. in prin. per tex. in l. 2. C. ne fideiuss. vel mandat. dot. dentur. & te-

ne. Bart. in l. de his n. 3. in fi. C. de transact. & Alex. qui alios citat in cons. 41. nu. 14. vol. 5.

Præterea quando ius statuit, inducendo certam formam, vel solemnitatē, tali iuri renunciari nō potest, ut dicit Soci. in c. si diligenti n. 14. de for. cōpet. post multos Doctores, quos ibi citat, & hoc maximē, quando solemnitates tales sunt, ut illis omis- sis actus reddatur nullus: nā tales solemnitates, dicit, non esse in potestate contrahentium per iura, quæ citat, & Doctores per quos cōprobat; sed quando ius statuit, ut testes nō examinentur, nisi Parte citata, ita certam formā inducit, ut si omittatur, actus corruat, & testium examinatio nullam habet firmitatem, ut patet ex iuribus eitatis supra in nu. 7. ergo in casu nostro reus tali solemnitati renunciare non potest, habēdo testes examinatos, ipso non citato, pro

pro ritè examinatis.

Nec obstat, quòd talis forma, siue solemnitas videtur principaliter ordinata in fauorè ipsius rei; nam cùm habeat clausulā irritantem, tali iuri reus renunciare nō valet; quia per dictā clausulā videtur Superior habere pro illicito quod fieret in cōtrarium, vt dicit Feli. in c. cū accessissent nu. 7. de cōstit. & addit, ad hoc facere vulgatam doctrinā quę habet, quòd vbiq; in aliqua dispositione apponitur dicta clausula annullatiua, ibi cōsensus Partium nihil operatur; & in nu. 8. expressè dicit, quòd vbi est apposita dicta clausula, vel cōsimilis, et si sit hoc statutū fauore Partis, non potest pars tacitè, vel expressè tali fauore renunciare per iura ab ipso allegata, & per Doctores, quos citat. Addens quòd vbi apponitur talis clausula, videtur datū pro forma, secundum Baldum in

l. 1. ff. de lib. & posth. & sequitur Anchar. in c. 1. in ver. quęro si statuto cauetur de constit. & dixi post multos Docto. ibi à me citatos in resol. 129. nu. 2. in 2. tom. mear. var. resolut. & vt dictū est, quando ius inducit formā, tali iuri Partes renunciare nō possunt, etiam si introducta sit in proprium fauorem.

10 Verū quia solent aliquando rei, ne in secreto carcere diutius detineantur copiam processus petere testibus nō repetitis ipsis citatis, & sic illis non legitimatis, & quia Iudex copiam illius dare non obligatur, nisi prius cōpletus, ac legitimatus fuerit processus, vt probat Cartar. in pract. interrog. reor. lib. 3. c. 3. à n. 57. vsq. ad n. 62. in Statu ecclesiastico practica inoleuit, vt testatur ipse Cartar. in d. nu. 62. ac etiam in nostro Regno, vt ibidem testatur idē Cartar. post Cappy. decis. 74. & Foller. in pract.

præf. crim. in tit. & si cō-
fitebuntur n. 5. vt quādo
inquisitus vult copiam in-
diciōrū, vt suas possit fa-
cere defensiones, & instat
pro copia processus, dicēs
quod habet testes Curie
pro ritē, & rectē receptis,
& legitimē repetitis, ex-
ceptis absentibus, & mor-
tuis, concedi tūc solet, cū
congrua ratio assignari nō
possit, cur denegari de-
beat, & perindē esse dicie
Cartar. ex Vulpell. in cō-
sil. crimin. 68. n. 7. relato à
Purpurat. in consil. 338. in
fine, ac si testes Parte cita-
ta repetiti essent, ex com-
muni omniū praxi, quam
seruare etiam Curiam Ar-
chiepiscopā. Neapolita-
nā dixit mihi doctissimus
Fiscalis eiusdem Curie;
sed aduerte, Follerium in
d. tit. etsi confitebuntur nu.
5. 1. nihil de hoc verba fa-
cere, sed de prædicta praxi
loquitur in tit. *datur copia
capitulorū inquisita* in nu.
5. & dicit, esse prax. Magnę
Curie, & idem dicit Capy.

in d. decil. 74. n. 3. & quia
talis praxis vbi adest nouā
legem induxit, seruari tu-
tō potest cum prædicta
moderatione, scil. quan-
do reus petit prædictā co-
piam cū prædicta clausula,
sub conditione .s. volen-
do, vt testes habeātur pro
repetitis. Non est tamen
etiam ibidem passim hoc
faciendū, sed cum maturo
consilio, quia vt post Si-
manch. de cathokinst. tit.
64. de testib. nu. 25. aduer-
tit Cartar. in d. c. 3. nu. 62.
in fi. etiam vbi practica,
prædicta seruatur, etsi reus
dicat se velle testes habe-
re pro ritē examinatis, &
repetitis, debet tū Iudex
iterum eos examinare, &
interrogare, scilicet Parte
citata, nè forte defensio
reorum pereat, cui, vt ipse
Carta, addit in nu. 63. nec
nominatim quidem renū-
ciare queunt, secundum
Doctores in l. pactū inter
ff. de pact. cū alijs ab ipso
congestis in tracta. de
defen. reor. Et animad-
uer-

uertere debere etiā Indi-
ces, dicit, in casu, quo de-
cretum faciunt de conce-
denda copia cum d. clau-
sula, scil. habitis testibus
pro re, & recte receptis,
&c. ut copiam nō conce-
dant prius quā inquisitus
expressē hoc faciat, quia
ex solo decreto pro tali-
bus non habentur, & ita
præciosos criminalistas fa-
cere cōsueuisse dicit cum
Vulpeſto in consl. crimin.
32. num. 6. vide etiā cir-
ca hanc materiam Tran-
quill. Ambros. de modo
form. process. informat.
lib. 3. c. 1. à n. 29. vsq. ad fi-
nem, ubi ferē omnia præ-
dicta cōprobat, sed aduer-
te, posse reum re integra
actorum copiam nolle, &
tunc teneretur Rodericus
repetere, quia tunc cessat
causa.

11 In notorio etiā crimine
possunt Iudices omnes li-
tis contestationem etiam
omittere, cum in tali de-
lictō hoc non sit necessa-
rium ex cōmuni Doctorū

sententia, de qua testatur,
& illam sequitur Foller. in
d. ver. Item quod sit noto-
rius delinquens n. 5. & di-
xi supra in nu. 8. Nec in il-
lo locum habet tortura, ve-
dicit Bald. in l. milites C.
de quæstion. quia tortura
datur ad inuestigandā ve-
ritatē, & in delicto noto-
rio veritas ipsō facto ma-
nifestata est, ut per Foller.
ubi supra in nu. 2. Nec dā-
da est reo copia Inditionū
sēu repertorū, ut post An-
gel. de malefic. in ver.
etiā per modū notoriū,
& Grāmar. in decil. 36. n.
56. dicit Foller. in d. ver.
Item quod est notorius
delinquens nu. 8. Nec dā-
tur illi terminus ad se de-
fendendum; quia licet re-
gulariter talis terminus sit
concedendus, tamē quā-
do delicti factum ita esse
notorium ex processu cō-
stat, ut nulla in illo cadat
defensio, nempe quia cō-
stat, fuisse cōmissum cum
scelere, & absq. vlla iustā
causa, prout testes cōclu-
dere

dere debere dixi supra in num. 4. tunc nulla est reo concedenda dilatio ad se defendendū, vt tenet Felin. in c. cū non ab homine n. 11. de iudic. post Doct. quos citat, & Gram. in d. dec. 36. n. 57. & sequitur Foller. supra in n. 7. & est cōmunis opinio, quā tenet Clarus in S. fi. d. q. 9. nu. 7. quādo reus nullam exceptionem proponit ad excludendū delictū, & post Boss. in tit. de denunci. n. 6. in fi. dicit, hanc praxim totum Mundum seruare; nec talis rei exceptio est admittenda quādo friuola est, & ex processu aperte constat contrariū, quia frustra expectatur euētus, cuius nullus est sequēdus effectus cap. cum contingat de offic. deleg.

- 12 Quando autem Iudex videt opponi exceptiones, quæ notoriæ sunt friuolæ, eas repellere debet ex officio, secundū Foller. vbi supra num. 4. & in n. 9. in fi. per l. 2. C. de fals. c.

post electionē de concess. præb. cap. bonę il 1. de postul. Præl. Butr. in d. tract. de notor. ar. 4. n. 48. quibus reiectis, citato prius ipso reo, prout faciendum esse dicit Clar. in d. q. 9. n. 4. & testatur de communi post Doctores, quos citat, & sequitur Scaccia in dict. c. 76. nu. 8. in versic. consulto etiam, procedere potest ad sententiam, quam etiam in notorio crimine esse necessariā tenet glos. in c. euidentia in ver. non indiget clamore de accusat. Foller. in d. vers. Item. quod est notorius delinquens n. 20. & dicit, hanc esse sententiam communem, & approbatā Marf. in pract. crim. S. aggredior n. 133. quem citat, & sequitur Clar. in d. q. 9. n. 8. Et quamuis ex iuris rigore talis sententia nō sit ferenda in scriptis, & cum solemnitatibus, de quibus in c. fi. de re iudi. in 6. & in tpt. tit. C. de sēt. ex breui. recit. vt post Doctores, quos

quos citat tener Foller. in d. n. 20. numquàm tamen hoc in praxi seruari, nec consiliũ darem, vt seruetur etiam si delictum, & qualitas illi⁹ notoria sint, adhuc, vt de condẽnatione rei ad perpetuam rei memoriam, constare possit, & vt pateat Iudicem, condemnationẽ non precipitasse, sed maturo consilio illam protulisse.

13 Placet etiam mihi, vt in praxi seruetur sententia. Boss. in tit. quomodo proceditur in crim. not. nu. 3. & in tit. de denunci. nu. 10. quem sequitur Scacc. in d. c. 76. n. 8. ver. Ceterum, vt non solũ in delictis notorijs facti transeuntis, sed etiam facti permanẽtis, & etiam quando delictũ notoriẽ corã Iudice, seu Superiore exercente actum iurisdictionis, & coram Populo, seu Monasterio, vel maiori parte eorũ commissũ sit, assumatur informatio tam de delicto, & qualitatibus ipsius, quàm de delinquẽte, & vt omnia

redigãtur in scriptis penes acta, quæ si fiant statim, post commissum delictum, reo adhuc præsente, & priusquàm recedat à loco delicti, & ab ipso Iudice, corã quo fuit commissum notorium delictum exercente ipso actũ iurisdictionis, seruandus est modus quem tradit Foller. in d. vers. Itẽ quod est notorius delinquens num. 27. post Doctores, quos citat.

14 At si acta fiant cum intervallo tẽporis, & sic post quàm reus à Tribunali recessit, etiã si fuerit in carcere mancipatus, tũc potest Iudex vno ex duobus modis procedere, scilicet via ordinaria, & iuris ordine seruato, ac si casus non esset notorius, & tũc absq. quod capiat informationem de qualitate notorij id seruare debet, quod infra dicam, esse faciendum ab eis, qui vno ex tribus modis, via ordinaria procedunt. Alio modo, quo procedere potest est via extraordinaria, scilicet su-

H per

per delicto notorio tamquam notorio, & tunc ut possit procedere, necessarium est, ut ante omnia illi constet per probationes concludentes, delictum fuisse notoriè commissum, iuxta ea, quæ dixi supra in n. 3. Nec ad hoc ut procedere valeat, necessariū est probare qualitates facti esse tales, ut clarè constet notorium delictum esse commissum cum scelere, iuxta ea, quæ dixi supra in num. 4. sed sufficit Iudici probare factum principale fuisse notorium. Hoc enim sufficit ad hoc, ut procedere valeat extraordinariè tanquam super notorio, & probatio illarū qualitatum tantum est necessaria ad excludendum reum à defensione, & executione pro delicto notoriè commissio, ut per Foller. in d. vers. Itē quod est notorius delinquens nu. 13. omniaq. alia servabit q̄ supra dicta sunt esse servanda à præcedente super deli-

cto notorio, & omittere potest omnia, quæ dixi posse omitti.

15 Aduertāt Iudices, quod etsi duo testes sufficiāt ad probandum delicti notorietatem, ut dictum est supra in nu. 2. optima tamen est cautela illa, & in praxi seruāda, quā tradit Salyc. in l. ea quidem n. 82. in fine, & in n. 91. C. de accus. .i. ut Iudex ad cautelam; licet ex abundanti examinare faciat omnē, vel maiorem partem vicinā de delicti commissione, & sic ut in Monasterio examinentur omnes Religiosi, vel maior pars eorum, & sic clarè constet de eius notorietate: quam cautelam approbat, & sic seruandum esse affirmat Foller. in d. vers. Item quod est notorius delinquens nu. 18.

16 Modus autem procedendi per viam notorij, quando ex intervallo aliquo Iudex, vel Superior Monasterij procedit, talis erit, vel consimilis.

Forma

Forma incip. processum pro delicto facti notorij.

Hec est quedā adnotatio, quæ per viā, & modum notorij fit à tali Iudice, vel à tali Superiore huius Monasterij, vel à talibus Visitatoribus unā cū tali Assessore (si Assessorem habent) contra N. qui tali die huius anni, vel dieb. præteritis huius mēsis, & anni, in tali loco, seu in tali, vel in hoc Monasterio tale delictū notoriè cōmisit; super quibus oībus fit processus, ut infra: electo prius à prædicto Superiore, vel Visitatoribus me B. in huius causa Actuarium, quando s.

Actuarium ordinariū non habēt, & statim pcedatur ad examinationē testium iuxta formā tradēdam infra, cū de examinatione testium specialiter agam. in c. 13. num. 28.

17 **Examinatis testibus pro informatione Curie, si in tali examinatione nō fuit reus citatus ad videndum iuramenta testium, iterū sūt repetēdi, præmissa tali citatione, si reus sit puniendus pœna corporis afflictiva per dicta supra in hum. 8. & 9. à qua sententia nō recedas, et si Butr. citatus supra in n. 5. in d. suo tract. de notorio crim. 2. 4. nu. 14. teneat, in notorio posse Iudicem de plano, Partē non citata, &**

receptis ēt testibus nō iuratis se informare de hac notorij qualitate, idemq. refert tenere Innocentiū, nāq. est hoc intelligendū, quando hoc facit pro informatione Curie, in quo casu & ego hoc admisi supra in nu. 5. sed remanere obligationē repetendi testes illos Parte citata dixi in n. 6. & rationem reddidi. Et secundū hanc meā sententiā consuluit Frac. Aretin. in consil. 163. n. 3. in si. vbi ex multis probat; in tali informatione Partē esse citandam, scilicet, vel prius, vel in repetitione ipsorum testium. Et sequitur Aretinum, omissa sententia Butr. & Innoc. Follet. in d. titol. Item quod

H 2 est

est notorius delinquens nu. 28. Et cōcordari facillè possunt, quādo testes repetūtur Parte citata, quia sentētia Butrij intelligi potest, quādo informatio sumitur ad instrūctiōnē Curia, & sententia Aretini, & Foller. quādo sumitur ad condemnationem.

Et post prēdicta examinandus est reus ipse super omnibus interrogatorijs necessarijs ad factū, super quo proceditur, & si confitebitur, dampnandus erit, vt dicit Foller. vbi supra in nu. 19. prēmisa tamen citatione ad sententiā, quā ac etiam sententiā necessariam esse etiam in notorio crimine dixi supra in n. 11. Si autem delictū negauerit, vel dixerit, nō habere memoriā tale notorium delictum cōmisisse: tunc si ex processu cōstet factū esse tale, in quo nulla cadit defensio, vel excusatio, nec excusatio aliqua, quæ iusta sit à reo afferatur, est illi intiman-

da sententia p die sequēti, ex æquitate quidē, quæ non patitur, vt eadem die fiat citatio, & sententia feratur. Et quamuis Foller. in d. n. 19. doceat, vt nulla data dilatione ad cōdemnationem procedatur, intelligendum est tale dictū, vt procedat post citationē ad sententiā, cū illam necessariā esse communis Doctorum sententia doceat, vt dixi supra in n. 11. Aduertāt tamen Iudices, quod etsi sufficiat, vt in sententia mentio fiat de notorietate criminis, prout fit in forma sententiæ posita infra in n. 11. tamē dicit Grammatico decis. 65. nu. 12. & in decis. 105. nu. 16. quem citat, & sequitur Baiar. ad Clar. in d. §. fi. q. 9. in ver. sed quæro numquid, quod inuoluit cautelam, vt Iudex prius pronunciet factum esse notorium, quando non est notorium facti permanentis, aut ex eo, quod est cōmissum coram Iudice sedente

te pro tribunali, bonū erit
tali cautela uti.

18 Sed si fortè defēſio aliqua fuerit allegata, quam competere reo poſſe Iudex exiſtimat: vel ſi factū ſit tale, ut in illo cadere poſſit defenſio aliqua, vel excuſatio, licet non allegetur, debet Iudex ſtatuerē reo competentem terminum ad ſe defendēdum, ut dicit Foller. in d. n. 19. Et cū ei concedatur tunc defenſio, concedendi illi ſunt Aduocati, & Procuratores, per quos ſe defendere valeat; quia vno alicui conſeſſo, cenſentur illi cōceſſa omnia, ſine quibus ad illud peruenire non poteſt, l. illud ff. de acquir. her. cap. præterea de offic. deleg. & quamuis expreſſe in hoc caſu dicat Foller. in d. num. 19. non eſſe concedendam reo copiam repertorum, tamen ob prædictam rationem dicas; omninò illi concedendam eſſe, quando co-

pia repertorum illi neceſſaria eſt ad defenſionem prædictam. Imò ſi Iudex non admitteret defenſiones probabiles, & excuſabiles, appellari poteſt de tali grauamine; eſtq; appellatio admittenda quoad omnem effectum, ut poſt Butr. in d. tract. de notor. crim. art. 4. num. 53. tenet Folle. in d. verſ. item quòd eſt notorius delinquens nu. 25. & appellari etiam tunc poteſt, ſi denegetur copia repertorum, quia dicitur grauari l. 2. C. ut lit. pend. c. perpetuus de fid. inſtrum. & per dicta à Scac. to. 1. de Iudi. c. 100. num. 9.

19 Diſcuſſa autem cauſa defēſionis, ſi rei cauſa ſuccumbat, ad prædictā condēnationem, iuxta dicta in n. 16. procedatur, à qua condēnatione appellari non pōt; in notorio enim p̄ euidentiā facti appellatio non datur, tex. & ibi glo. in ver. notorio in cap. Romana S. ſi autem de

ap-

appel. in 6. cap. cùm sit Romana in fi. & cap. peruenit cap. cõsuluit il 1. cap. cum speciali S. porro de appel. l. obseruare C. quor. appell. non recipi. & notissimam esse iuris Regulam, à sententiã in notorijs prolata appellari non posse dicit Ludou. Rom. in cõf. 324. n. 2. & cõem hãc esse DD. sententiam dicit Ioa. de Anan. in c. quàm perniciosum in nu. 1. de vsur. & illam sequitur Dec. in d. cap. speciali S. porro in princ. de appell. Foller. supra in num. 21. & alij multi, quos citat, & sequitur Scac. de Iudic. c. 97. num. 119. Huius autem determinationis duplicem rationem reddit Roman. in d. cõf. 324. num. 3. & 4. quarum prior est, quia appellatio introducta est, vt Iudicantis iniquitas corrigatur l. 1. in prin. ff. de appell. & vt dicit tex. in d. c. cõ speciali S. porro, introducta est in præsidium innocentie, non aut in defen-

sionem iniquitatis; in delicto aut notorio nec iniquitas Iudicantis est corrigenda, nec in præsidium innocentie est appellatio necessaria, sed potius por illam iniquitas defendetur; ergo iure merito admittenda non est. Secunda Rom. ratio est, quia in notorijs iudicijs pronuntiatio non propriè sententia est, sed quædam iuris executio, vt notat Innoc. in cap. ex parte il 1. de verb. signif. ab executione autè iuris regulariter appellari non potest, l. ab exequutore C. quor. appell. non recipitur, l. ab exequutore ff. de appell. c. quoad consultationem de re ind.

20 Sed quia ex dictis rationibus apparet, tunc à sententiã super delicto facti notorij appellandum non esse, quando in delicto illo pœna à iure est determinata, & Iudex iuxta iuris determinationem sententiam proferret: tunc n. Iudicis iniquitas corrigen

rigenda nō esset, cū se- 21
cundū iuris determina-
tionem pronunciet, & ve-
rē sit tūc iuris executor,
at si Iudex determinatam
à iure pœnam excederet,
vel si illa arbitraria esset,
& arbitrium nimis severū,
& acerbum fuerit, tunc à
tali sententia sine dubio
appellari potest, argum.
text. in d. l. ab executio-
ne in princip. C. quor.
appell. ibi: *nisi forte exe-
cutor sententiæ modum
iudicationis excedat*, &
sentit Follet. per alia iura,
quæ citat vbi supra in nu.
27. in fi. & debet Iudex ta-
li appellationi deferre.
Item à sententia pro deli-
cto facti notorij appellari
potest, quādo in processu
causæ iuris ordo seruatus
non fuit, & ex sententia
non apparet, quòd de cri-
mine notorio Iudex reum
cōdemnavit, & tali appel-
lationi Index deferre de-
bet, vt per Salyc. in d. l. ea
quidem n. 91. C. de accu-
sat.

Quando autem in ali-
quo ex prædictis casibus,
vel alio quocūq. reus no-
torie criminibus condem-
natus appellat, aduertere
debet, vt in appellatione
causam suæ appellationis
exprimat, nam etsi in ap-
pellatione à sententia dif-
finitiuā nō requiratur ex-
pressio causæ, sed tantū in
sententia interlocutoria
sit causa exprimenda, vt
determinatum est in c. 1.
de appell. in 6. tamē quia,
vt dicam latius infra in c.
16. si non exprimat, non
tenetur Index, à quo ap-
pellatur, appellationi de-
ferre, sed potest antè inhi-
bitionem sibi factam per
Iudicem ad quem senten-
tiam suam executioni de-
mandare, vt docet glos. in
vers. mandetur in d. c. Ro-
mana §. si autem de appel-
lat. & Gemin. ibid. in n. 7.
At quando notorius cri-
minosus diffinitiuē dam-
natus appellat cum ex-
pressione legitimæ causæ,
appellatio valet, non solū

vt

ut iurisdiclio deouluatur ad Iudicē ad quem, & ut ille cognoscere possit, sed etiam ut Iudex à quo appellationi deferri debeat, ut post supra citatam glos. tenet Franc. in d. §. si autē num. 5.

Cū sit expeditus modus procedendi, & finiēdi causam delicti facti notorij quando præsens est reus, priusquam deueniam ad modum procedendi quādo est absens, prout faciā

infra in nu. 22. ac etiam in alijs causis notorijs, de quibus dicam breuiter in cap. seq. mihi videtur ad bene esse necessariū subdere hic formam pronuntiandi sententiam diffinitiuam in delicto facti notorij, quam ego ad vitandum vitanda, & ad bene esse, & per dicta supra in nu. 11. si essem Iudex, pronuntiarem in scriptis, & omni seruata solemnitate in hac forma. v3.

Forma sententię condemnatorię pro delicto facti notorij reo præsente.

- 22 *Christi nomine inuocato. Nos N. Vicarius Generalis Reuerendissimi Episcopi B. vel Superior Monasterij Sancti A. vel Visitatores talis Religionis, unā cum G. Assessore (si Assessorem habent) visis, ac diligēter consideratis omnibus, & singulis, quæ habentur in processu formato contra A. pro notorio delicto à te commissso contra M. in publica tali platea, vel in publico Refectorio talis Monasterij, prout in protestu, consideratāq. nimia tua audacia Deum præ oculis habentes, ut de illius vultu nostrū iudicium prodeat, & oculi nostri videant equitatem; per hanc nostra diffinitiuam sententiam, quam in his scriptis ferimus.*

Christi nomine, repetito sentētiāmus, declaramus, pronūciamus, atque definimus te A. pro prædicta notoria, & graui offensa M. illata repertum esse punibilem, & in talē penam,

pœnam, vel in arbitrariam, & grauē pœnam incidisse, idē te per hanc diffinitiuam sententiam in prædictam talem à legibus statutam pœnam te condemnamus (vel si est arbitraria dicat) ad pœnam Carceris per decennium te condemnamus ab hac die incipiendam. Lēta lata, & publicata fuit hac sententia sedentes pro Tribunali in tali loco, ubi Curia Episcopalis regi solet, & ius reddi petētibus. Quę verba Regulares, qui locum non habent, ubi Curia regi solet, omittunt, & statim addant. In Camera tali sedente dicto Iudice, vel dictis Iudicibus, pro Tribunali. Die 19. Octobris. 1637. præsentē ipso A. reo, & præsentibus N. & N. testibus ad hoc vocatis.

Subscribēda est sententia à Iudice, seu à Iudicibus, ac ab Assessore, & et ab Actu-
ario in fine pagine, iuxta modum in nu. seq. in fi. Po-
sui dicta verba sedente Iu-
dice pro Tribunali ad ma-
iorē cautelam, licet DD.
teneant nō esse necessaria
in sententia quę pro no-
torio crimine fertur. præ-
dictumq. modum proce-
dendi censeo seruandum
esse, præsertim quodad Re-
gulares, per ea quę iam
dicta sunt, etsi B. Ioannes
de Capistran. in c. tua nos
de cohabit. Clericor. &
mulier. nu. 2. teneat quodad
Regulares, quod pro deli-

cto facti notorij, commis-
so scilicet in Refectorio,
Choro, vel Capitulo, nul-
lo iuris ordine seruato, nisi
illico, receptis testibus,
præsente reo cōuicto, pro-
cedi potest incontinenti
ad eius cōdemnationem,
& duo testes ad probandā
notorietatē sufficere ipse
Ioa. à Capistr. dicit in c. de
vestra de cohabit. Cleric.
& mulier. Et incontinēti
fieri, si fiat intra tridū, di-
cit quidā Modernus, qui
prædictam sententiam se-
quitur in sua praxi crim.
in tit. de notorio in ver.
apud Regulares, sed hoc
non probat, nisi ex Bald.

I

qui

qui in l. lecta nu. 13. ff. si cert. peta. dicit, quòd in còtinenti sit, quod sit eodem contextu, vel immediatè, & in num. 17. dicit, Quòd dicitur fieri incontinenti quod sit intra triduum, non absolutè, sed respectu recuperandę confessionis.

- 23 Si verò notorij delicti reus absens fuerit, & realis citatio per carcerationem fieri non possit, nēpè quia ipse fugam arripuit, tunc omninò verbalis citatio facienda est, dirigendo literas alicui tertio, qui illum verbaliter citer, vt dicit Soc. de cit. ar. 24. nu. 1. capta prius informatione contra absentem, & confito, vt supra, de qualitate notorij, vt per Foller. supra in nu. 23. Continereq; debent huiusmodi literæ nomen citati, nomen accusatoris, si procedatur p viam accusationis, causa, super qua citatur, terminū congruum, intra quem citatus comparere debeat

(quem terminū esse debere triginta dierum, patet ex Hostien. in summa. tit. de accusa. §. qualiter in accusatione in vers. Hęc si) locum ad quē comparere teneatur, ac nomē. Iudicis citantis, vt post Socin. in d. a. 4. dixi in meo Prompt. ver. citatio nu. 6. sed si reus fugitiuus personaliter inueniri nō potest, per edictum citandus est, vt in c. si. in fi. de dolo, & contumac. Soc. de cit. ar. 23. Maran. in 4. par. spec. tit. de cit. num. 82. & dixi in d. ver. citatio num. 3. continereq; edictum hoc debet, ea quę dicta sunt cōtinere debere citationē: estq; affigendus in aliquo Ciuitatis, vel Monasterij publico loco, vel ad valuas Ecclesię, fieriq; etiam citatio potest per Præconem, quando incertus est loc⁹, in quo reus habitat, vel accessus ad locum nō pateat, & in consimilibus casib⁹, vt post Soc. de cit. ar. 25. nu. 21. dixi in d. ver. citat.

citatur. num. 3. in fine sed inter
Regulares fiat per edictum,
& ponatur in publico Re-
fectorio sub hac forma,

quæ est etiam in actis scri-
benda, & subscribenda à
Iudicibus, & Actuario.

Forma citationis absentis per Edictum.

24 Die 19 mensis Octobris 1637. Nos N. Abbas, seu Præ-
positus, seu Visitator. unà cum R. P. N. nostro Assessore, si As-
sessorem habent, tenore presentium precipimus, citamus,
& expresse mandamus, ut infra 30. dies proximos à die
presentium computandos, cuius decem dies pro primo; alij
decem pro secundo, alij verò decem pro tertio, & perempto-
rio termino illi assignamus, ut A. qui notorie in publico Mo-
nasterij loco baculo percussit B. & postea aufugit, compareat
personaliter coram nobis in hoc nostro Monasterio ad infor-
mandam Curiam, ad videndum iuramenta testium, publi-
cationem actorum faciendam; & ultimo loco ad audien-
dam sententiam sub pœna confessati delicti, & pœnarum
illi debitarum.

D. N. Abbas, &c.

D. B. Assessor, &c.

D. I. Actuarius.

25 Reo autem infra termi-
num sibi assignatum non
comparente, tunc proce-
datur ad repetitionem Te-
stium examinatorum; fiatq;
publicatio processus, iuxta
ea, quæ suo loco dicam, &
ac si reus præsens esset, &
demum ad sententiæ pro-
lationem procedatur, ut

iuris erit. Et ita docet Fol-
ler. in d. vers. Item quod est
notorius delinquens nu.
23. ferendaq. est senten-
tia iuxta formam supra in
nu. 21. positam, ita tamen
ut verba dirigantur in ter-
tiam personam, & post ver-
ba illa circa principium po-
sita, scilicet: *considerataq;*

I 2 nimis

nimia sua audacia, addatur & cōtumacia, cū per edictū, vel Præconem peremptoriè fuerit citatus, & infra terminum sibi assignatum non comparuerit, nec aliquis pro eo, qui ipsius absentia iustam causam proponeret, vel ipsum alijs legitimis excusationibus excusaret, accusante Fisco eius contumacia triplicatis vicibus (quando scilicet Fiscus hoc fecerit) Deum præ oculis habentes, &c. quando verò aliquis comparuit, & excusationes pro sua absentia adducta iuridicè nō fuerunt admissa, iuxta dicenda in nu. seq. dicatur: Et cū p. edictū, vel Præconē publicè fuerit citat⁹, etsi pro parte sua fuerint aliqua adducta, ad suā absentia iustificandam, in iustis de causis animi nostrū mouentibus, non fuerunt admissa; & cū Fiscus triplicatis vicib⁹ eius cōtumacia accusasset Deum præ oculis habentes, &c. & qñ dicitur, ad talem pēnā illum condemnamus, ad-

datur in contumaciam ex eo, q. legitimè monitus non comparuit, & sic pro confesso est habitus, et si damnetur ad carcerem, vel ad triremes dicatur, ut dies poenæ tunc incipiat quando verè, & realiter tali poenæ mancipatus fuerit.

Sed transacto termino cōtumaci assignato, priusquam procedatur ad vltiora, ut contumacia constet in actis examinentur cum iuramēto duo testes idonei, qualiter viderunt edictum in tali loco fixum per spatium tot dierum, quot in ipso edicto positi fuerūt (arbitrariū est enim tempus assignandum, sed arbitrio ita regulatum, ut citatus verisimiliter venire possit) & quod sciunt reum non comparuisse, & sic contumaciam contraxisse. Et procurent Iudices, ut duo viri idonei circa hoc inuigilent à die positi edicti, ad hoc, ut examinari possint, vel Actuaris

rins faciat fidem de contumacia, sed melius est hoc probare per testes, quo facto faciant Iudices decretum, in quo dicant. Quòd stante sua contumacia, & quòd non comparuit intra tempus assignatum sibi, determinarunt, prout presèti decreto determinant procedendum esse ad vltiora, & sic de-

uenerūt ad repetitionem testium hodie die 14. mēsis Nouembris 1637. Et hæc quòd ad forum regulare, quod Fiscū non habet: sed in foro, in quo adest Fiscus, & maximè quando citatio fit per Præconem, accusanda est à Fisco cōtumacia, & citatio sub hac forma facienda est.

Forma citationis absentis per Præconem.

Ad instantiam Fisci Episcopalis talis Diœcesis mandatur peremptoriè F. clero talis Terra sub pœna duc. . . ut infra . . . dies comparere debeat in loco solita residentia ipsius Curie Episcopalis ad ipsam informandam super nonnullis causis Episcopalem Curiam prædictam tangentibus, & signanter super notorio homicidio per ipsum, ut ponitur, commissio in personam quondam B. prout in actis: & ad videndum iuramenta testium, publicationem actorum. & ultimo loco ad audiendam sententiam sub pœna etiam confessati delicti, & pœnarum illi debitarum, alias &c. Dat. &c.

D. N. Vicarius Generalis.

D. Actuarius.

Et facta per Præconem relatione, quòd fecerit dictam citationē in tali publico loco, tali die, & tali tempore: transactoque termino in eadem citatione

assignato, accusanda est per Promotorem fiscales primæ contumacia Curia sedente pro tribunali, & post tres integros dies accusanda est pari modo

do secunda contumacia, & post tres alios integros dies aceusanda est eodem modo tertia, iuxta praxim Magnæ Curia Vicariæ; & omnia in actis sunt adnotanda cum die, mense, & anno, in quo acta fuerunt. Postea verò procedendum est ad repetitionem testiū, & ad alia facienda, quæ dicta sunt supra in nu. 24. in vers. Reo autem: si tamen nullus compareat ad alle-

gandam iustam causam absentis citati, Curia sedente pro Tribunalis: sed si aliquis compareat, nihil fiat, nisi prius iuridicè fuerit determinatum, an iusta sit allegata absentie causa, & an sit admittenda, vel non. Illa autem nō admisa procedatur ad vltiora, vt supra dictum est: sed fiat prius decretum sub hac forma.

Die. . . Squillacij in Curia Episcopali: Vissis actis per Reuerendiss. D. N. Vicarium Generalem Illustriss. & Reuerendiss. D.D. N. Episcopi Squillacensis. fuit prouisum, & decretum, vt in causa supradicti F. non obstantibus his, quæ ad iustificandam suam absentiam, fuerunt producta, & allegata, procedatur ad vltiora.

N. Vicarius Generalis.

N. Actuarius.

26 Nectibi lateat, quòd et si de iure communi absens damnari non possit, vt in l. absentem §. aduersus contumacem, & ibi glos. & Doctores ff. de poenis, l. absentem C. de accus. l. 1. ff. de requir. reis, & dixi in meo Prompt. ver. absens nu. 23. & quam-

uis in sententia contra contumacem habeatur ille pro confesso, & conuictio, quod de iure communi esse nō potest, vt per Bar. in d. l. absentem ff. de poen. in l. inter accusatorē ff. de public. iudic. & in l. 1. nu. 25. ff. si quis ius dicenti non obtemper. & per alios

alios communiter, vt dixi in meo Prompt.ver. Ban-
nitus nu. 7. Testantur ta-
men Doctores citati à Fa-
rinac.in 1.par.q. 11. nu. 3.
circa prin.in vniuersa Ita-
lia, Hispania, & Gallia in-
troducãtã esse cosuetudi-
nẽ, vt reus absens ob cõ-

tumaciam pro confesso
& conuicto habeatur,
& etiam ad mortem dā-
nari possit, prout praxis
seruat, & hoc etiam præ-
cipientibus Summis Põti-
ficibus in statu Ecclesiasti-
co, prout dixi in d.nu. 7.

De modo procedendi à Iudicibus, præsertim
Regularibus in delictis quocunque
alio modo notorijs. Cap. V.

SUMMARIVM.

- 1 *Notorium delictum tri-
plex facti, iuris, & præsump-
tionis. & notorium facti
tripliciter subdistinguitur.*
- 2 *Delictum notorium facti
interpellati explicatur, &
exemplificatur quodam Re-
gulares, & seculares.
Præsens sicut declarat, &
informat præteritum, sic
præteritum informat præ-
sens.
Continuata, & adhaerentia
eiusdem naturæ censentur,
licet aliquo modo tempore*

intermedio vacauerint.

- 3 *Contra delinquentem no-
torie potest Iudex ex officio
procedere, iuris ordine non
seruato, etiam si iurauerit
in omnibus causis iuris or-
dinẽ esse seruaturum, proba-
ta tamen prius notorietate
delicti.*
- 4 *Delictum notorium facti
permanentis explicatur, &
nec in illo est necessarius iu-
ris ordo, nec accusator.
Concubinatus quando dici-
tur notorius.
Notoria facti quomodo à
DD. distinguuntur.*

5 De-

3 *Delictum notorium iuris explicatur, distinguiturq; in notorium per sententiam, per confessionem, vel per claram probationem in iudicio factam.*

5 *Delicta presumptiue notoria qua sunt, exemplis explicatur.*

Filiatio, & paternitas quādo sint dicēda presumptione notoria.

Iura sunt notoria.

Delicti notorietas presumptiue aperit viam ad inquirendum simpliciter, & de plano absque accusatore, vel denunciatore.

i **Q**uia delicta varijs ēt alijs modis notoria fiunt, siue dicuntur, vel efficiuntur, priusquā ad alia transeamus, de illis omnibus modum procedendi tradendum esse existimo, nē iterū ad notorij materiā sit reuertendum. Triplex enim notoriū à Doctoribus distinguitur, dicuntq. aliud esse facti, aliud iuris, aliud

presumptionis. Notorium facti triplex etiam esse dicunt, scilicet facti transeuntis, notorium facti interpellati, & notorium facti permanentis. Et quia de notorio facti transeuntis latē dictū est in c. præcedenti, superest vt breuiter hic dicamus de notorio facti interpellati, ac facti permanentis, ac etiam de notorio iuris, & præsumptionis.

Delictum notorium facti interpellati, seu interrupti, est illud, quod continuē quidem nō fit, sed sepius ita reiteratur tam publicē, & euidenter, vt nulla tergiuersatione celari possit, & tale quodam Regulares esse pōt crimen proprietatis in eo, qui non cōtinuē, sed sepe publicē res notabiles emit, & vendit, nulla obtenta à Superiore licentia, & id frequenter reiterat; & quodam seculares, siue laicos, siue Ecclesiasticos tale esse potest crimen vsurarum, in eo

in eo, qui sepe pecuniam suam ad usuram mutuat, 3 et si hoc continuè non faciat, sed frequenter hoc reiteret, & ex quo in his casibus continuatur crimen, & in ipsum quis reciduat, nec requiritur, ut semper actus talis criminis sit notorius, sed sufficit ab initio fuisse notorium, ut in proprijs terminis usurarii dixit Federicus de Senis in consil. 7. in vers. nam ex quo iste, & facit tex. in l. Titia Seio §. usuras ff. de legat. 2. nam, ut addit Federic. de Senis ubi supra, sicut præsens declarat, & informat præteritum, sic præteritum informat præsens cap. madata in fi. & cap. scribā de præsump. Imò cōtinuata, & adhærentia eiusdem naturæ cōsentur, licet aliquo modo tempore intermedio vacauerint, ut probatur ex l. qui cum miles in primo respon. ff. ex quibus causis. maior. & ex §. quod si ab eo, & ibi glos. in vers. continua-

re 16. quæst. 3.

Si igitur regularis, aut secularis delictum aliquod ex prædictis, vel consimile notoriè committat, quia *evidentia patratæ sceleris non indiget clamore accusatoris*, ut dicit tex. in c. evidentia de accusat. potest Iudex ex officio procedere iuris ordine non servato, etiam si iuramentum præstiterit in omnibus causis iuris ordinem se esse servaturum, iuxta c. ad nostram il 3. de iureiur. sed probata notorietate delicti, iuxta ea, quæ dicta sunt supra in cap. præc. nu. 3. & 4. ad condemnationem deueniat, seruando in omnibus ea, quæ in præcedenti cap. de notorio facti transeuntis dicta sunt; & videnda sunt ea, quæ dixi in num. 12.

4 Delictum notorium facti permanentis est illud, quod ita publicè sit, ut nulla tergiversatione ceculari possit, ut est videre in illo, qui in aliqua domo

K con-

continùè, & publicè concubinam retinet, & in hoc etiam casu id etiam seruandum est, quod de notorio facti transeuntis dictum est in num. præced. nam eadem, & in illo militat ratio, & accusatione non indiget, nec ordinem iudicarium desiderat, vt in citatis iuribus, & in cap. manifesta, & c. de manifesta 2. q. 1. Vt autem cōcubinatus vnius Presbyteri, siue cuiuscunq. alij, dica- 5
tur notorius, quia de facili transire non potest in notorium totius Ciuitatis, idcō sufficit esse notorium vniuerso populo suę Parochiæ, vel viciniæ, in qua concubinatum agit, prout tenet Salyc. in d. l. ea quidē nu. 73. C. de accusat. dummodo, vt ipse ait, non sint pauciores quàm decem, idemq. sentit in n. 72. in fi. quando est notorium maiori parti, scilicet vt nec ipsi sint pauciores quàm decem.

Scio etiam, Doctores

distingere notoria facti, dicereq. aliquando esse notoria Iudici, sed incognita alijs, aliquando alijs cognita, sed non Iudici, aliquando notoria Iudici, & alijs; sed quia talis distinctio rarò est quoad nostrum propositum necessaria, illam omitto, quam si videre vis, remitto te ad Ioan. Milleum in sua praxi criminali in tract. de notorio.

Delictum verò notoriū iuris est illud, de quo quis per sententiam ritè latam condēnatus est, vel quòd quis in iudicio legitimo confessus est, vt communiter Doctores docēt per l. ingenium ff. de stat. homin. l. res iudicata 208. ff. de reg. iur. l. j. C. de cōfess. & l. confessus §. fi. ff. eod. Et quoad notorium per sententiam vide bonum tex. in l. nec enim ff. de pignorat. ad. ibi: *visituse eam emptori restituat; etiam medij temporis usuras à debitore petere potest; nihil enim*

enim solutū esse., ut auferri non posse palam factum est, scilicet per sententiam, ut patet ex ly viētus. Et quoad notorium tam per sententiam, quam per cōfessionem in iudicio factā est tex. iuncta glos magna & seq. in c. vestra §. ceterum, & in c. ult. de cohabi. cler. & mulic. ibi: Nisi peccatum huiusmodi sit notorium per sententiam, vel cōfessionem factam in iure. Et idem dici potest, etiam si confessio fiat per tormenta, precedentibus inditijs, vel cōiecturis legitimis: dumodò ille, qui in iudicio confessus est, in sua confessione perseueret sine tormentorū formidine per diem, ac noctem: alioquin talis cōfessio iure notoria dicenda non erit, ut dicit Iodocus in sua praxi. crimin. de notor. c. 11. num. 12. per l. 1. §. quāstioni ff. de quāstionibus.

Ideòq. tale notorium dicitur notorium iuris, ut

docet Salycet. in dicta. l. ea quidem nu. 62. C. de accusat. quia ex dispositione iuris prouenit, ut sit notorium ex eo, quod à iure dispositum est, ut id, quod per talem euentiā est demonstratum, nullā possit tergiuersatione negari. Vndè meritò post confessionem de delicto factam, reus statim potest condemnari; & post sententiam ad poenę executionem tradi. Et quia in iure nulla inuenitur differentia inter iudicandum confessum, vel conuictū, ut patet ex c. nos in quēquam cum seqq. 11. q. 1. c. Epiphanius 3. q. 6. c. si de proba. cap. Ecclesia S. Marię in fin. de constitut. Notorium iuris etiam esse dixi in 1. par. meę Instit. lib. 1. c. 13. nu. 4. delictum, quod per claram probationem in iudicio constat, ita scilicet ut ex illa sequi possit condemnatio; quam sententiam tenet etiam Iodocus in d. c. 11.

K 2 nu. 13.

n. 13. per l. fi. C. de probat. & per l. gesta C. de re iudic.

Delicta præsumptione notoria sunt illa, quæ ex vehementi iuris præsumptione notoria dicuntur: veluti cùm quis familiam alicuius alit cū eius vxore, iura hinc eliciunt, & veluti certissimum censent, ipsum in adulterio cum muliere illa viuere, vt dicit Iodoc. in d. c. 11. n. 13. Sed tu melius pone exemplum ex tex. in l. si qui adulterij C. ad leg. Iul. de adulter. vbi accusati de adulterio: *Si obtentu cōsanguinitatis intentata depulerint: per cōmemorationem necessitudinis crimini fidē derogando: dum existimatur non debere credi quod allegatur, vel non potuisse committi, nisi postmodum in nuptias suas, consortiūq. conuenerint; Facinus illud, in quo fuerint accusati, manifesta fide, atq; indicijs euidentibus publicabūt.* est enim hæc legis præsumptio,

ob quam condemnantur: vt dicit glos. in l. quamuis la. 2. in vers. reā C. ad leg. Iul. de adulter. Similiter si quis in domo alicuius natus sit, vicinis scientibus, & scientes etiā quòd talis tractauit illum vt filium, & ille eum, vt patrem, & sic vt patrem, & filiū habuisse eos vicinos, & notos eorū, ex his circumstantijs publicis sic notis, præsumptiuè sequitur, quòd is erat filius illius, & è cōtra ille eius pater; & quia circumstantiæ sunt notoriæ, sequitur quòd filiatio illa, & paternitas est notoria præsumptiuè, vt per Salyc. in d. l. ea quidem num. 61. & 62. Addens, quòd cū sit hæc præsumptio iuris, dici non potest quòd hoc non sit notorium in præsumptione. Iura enim sūt notoria l. leges C. de legibus, eorumq. euidentia, potest omnibus demonstrari: sed circumstantiæ ipsæ non sūt iuris: sed facti per certas coniecturas, in notoriū deductæ

deductæ, vt probatur ex l. filium ff. de his, qui sūt sui, vel alieni iur. Quæ quidē præsumptiua notorietas adeo efficax est ad aperiendam viam inquisitionibus, vt in criminibus præsumptiuē notorijs proce-

dere ad inquirendum possit absq. vllius accusatio-
ne, vel denunciatione, ac simpliciter, & de plano, iuxta ea, quæ dicta sunt de notorio facti, vt per l. qd. in d. c. i. l. nu. 16.

De quibus delictis grauibus Indices Regulares, ac alij omnes acta iudiciaria, seu processum formare non valent.

Cap. V. I.

§ V M M A R I V M.

- 1 Acta iudiciaria formari 4
non possunt de delicto falsè
non attentato, & quare.
Cogitationis pena nemo pu-
nitur.
- 2 Delictum non proueniens
ad actum proximum, intra
cogitationis terminos 6
fuit.
- 3 Pro delicto à subdito com-
misso extra territorium,
Indices processum formare
non valent, quando reus in
loco delicti iuste absolutus,
vel condemnatus fuit.

*Pœna delicto est commensu-
randa.*

Reus minori pœna punitus
in territorio ubi delictum
commisit, potest iterum pu-
niri vsque ad supplemētum
in territoria originis, vel
domicilij.

Limita, vt in nu. 5.

Reus delinquēs extra ter-
ritorium an sit remittendus
ad Iudicē territorij ubi de-
liquit, D. D. varia sunt sen-
tentia probabiles, & cōmu-
nes: & quid de iure canonico,
& quid quoad Regula-
res.

- 7 *In delictis mixti fori Iu* 12 *Temporalia ad agendum,*
dices praeventi processum *sunt perpetua ad excipien-*
formare non possunt, quan- *dum.*
do leges utriusque fori ten-
dunt ad poenam commensu-
ratam delicto. Et in nu. 8.
ubi adest limitatio.
- 8 *Praeventio Inquisitorum* 15 *Adulterium cum incestu*
fidei silere facit iurisdictio- *non praescribitur nisi spatio*
nem aliorum Iudicum. 20. ann. contra Farinac.
In mixtis illud, quod est
maius trahit ad se minus.
- 9 *Delicta regulariter ita* 14 *Qualitas delicto adiuncta*
praescribuntur spatio 20. an- *protrahit tempus ad accu-*
norum, ut post hoc tem- *sandum usque ad tempus,*
pus processus formari non *quo protrahitur, ipsa qua-*
possit. Limita, et amplia ut *litas.*
in nu. 11.
- 10 *Minor factus maior ac-* 15 *Maritus quousque adul-*
cusare offensorem non potest *terum accusare valet iure*
transactis 20. ann. a delicto *mariti.*
commisso.
Restitutio in integrum ces-
sat pro sumenda vindicta.
- 11 *Adulterium quinquennio* 16 *Delicta omnia, quae à lege*
praescribitur quoad puni- *Italia de adult. puniuntur,*
tionem, et quoad accusa- *spatio quinquennij praescri-*
sationem criminalem, et elui- *buntur, excepto stupro violen-*
tem pro amissione dotis, et *to. Exceptumq. quocumque*
donationis propter nuptias, *illicito coitu per vim illato,*
non autem quoad potendam *ut in nu. 17 sed praescriben-*
diuortium, nec quoad excep- *dar spatio 20. ann. contra*
tionem faciendam pro *Angel. ut in n. 18.*
tali delicto. ut in nu. 12.
- 19 *Coitum vi committens cum*
meretrice etiam de spoliis,
vel nupta adhaec meretri-
ceam artem exerces puniri
non potest post quinquen-
nium.
- 20 *Actio damnandi si memo-*
riam

*riam in crimine laſa Ma-
ieſtatis quinquennio præ-
ſcribitur.*

21 *Poſt quinquennium accu-
ſari non pòt bares, qui ape-
ruit teſtamentum occiſi à
familia, non vindicata eius
morte.*

22 *Apoſtaſia à fide delictum
nullo temporis ſpatio præ-
ſcribitur, ſic & hæreſis, ac
aliorum nonnullorum.*

22 *Præſcriptio delictorum lo-
cum habere debet etiam de
iure canonico.*

23 *In executione ordinum, &
beneficij retentionem nulla
currit præſcriptio, nec quò-
ad penitentiam peragen-
dam.*

24 *Proceſſus formari non po-
teſt contra coeuntem cum
muliere nupta meretrice:
ſed nonnulli tenent contra-
rium quòad ipſam mulierem.
eſſeq; ſeuandam conſuetu-
dinem loci dicitur in n. 25.*

26 *Proceſſus formari non
poteſt contra mortuum ad
inſtigendam illi pœnam cor-
poris afflictiuam.*

Delicta omnia unà cum

*pœna delinquentis morte
finiuntur.*

27 *Contra mortuum, qui ſeip-
ſum interemit procedi po-
teſt ad priuationem Eccle-
ſiaſtica ſepultura, & ut pro
illo oratio non fiat, & in
n. 26.*

28 *Contra Regularem defun-
ctum cum peccato proprie-
ratis procedi poteſt, ut ſe-
liatur in ſterquilina.*

29 *Proceſſus formari non po-
teſt de delictis indultatis,
compoſitis, & tranſactis.*

Eſi poſſint Iudices de
grauibus, enormibus-
que delictis regulariter
acta iudiciaria, ſeu pro-
ceſſum formare, & delin-
quentes punire, tamen
quia dantur aliqui caſus,
in quibus facere hoc non
valent, viſis eis, de quibus
facere hoc valent, ut præ-
xis hæ noſtra in hoc non
deficiat, illos enumerabo,
eddamq; dicti rationem.

Primò, non poſſunt Iu-
dices proceſſum formare
quòad delicta, eſi grauif-
ſima

si²ma sint, quæ cōpleta, & consummata non sunt, vel saltem tentata; sed tantum sunt in mente retenta, etiā si quis habeat deliberatam voluntatē illa committendi; imò etiam si hanc suam deliberatam voluntatem amico patefaciat (excepta hæresi, ut patet ex his, quæ dixi in meo Prompt. ver. hæresis, & præsertim ex num. 31.) Et ratio est, quia dum delictum tantum in mente est, & nullo modo tentatum est, prout est in casu, de quo hic loquor, quantumcumq; enorme illud sit, quàmvis à Deo puniatur, ex eo, quòd ita peccat, & facit cōtra legem Dei ille qui habet animū deliberatum cōmittendi aliquod delictum, sicut ille, qui actum committit illud, tamen talis animus à Iudice in exteriori foro puniri non potest, quia, ut dicitur in l. cogitationis ff. de pœnis: *cogitationis pœna nemo punitur.*

Namq; intra cogitationis terminos delictum sistit, etiam si talis cogitatio amico manifestetur, dum saltem ad aliquem actum maleficio proximum quis non deveniat: namq; dato quòd quis habeat animum necandi inimicum, veneno, & hanc suā prauā voluntatem amico manifestare, nulla tamē externa pœna dignus efficitur, nisi ad proximum aliquod actum deveniat, ita ut saltem venenum præparet, vel ab amico auxilium petat ad illud præparandū, vel dandum; petitio enim talis auxilij conatum ad delinquendum inducit. & in veneficijs malis cōmittendis etiā conatus punitur, extraordinaria saltē pœna, ut ex Menochio dixi in meo Prompt. ver. conatus n. 4. in fi. & quòd ad parantem venenū est tex. in l. 3. ff. ad leg. Cornel. de sicar. Quando autem, & quomodo puniendus sit conatus ad delinquendū dixi

dixi in meo Promptuar. ver. conatus per tot. Quoad conatum igitur acta iudicialia, seu processum Iudices formare possunt; illo autē cessante, saltem per actum proximū, modo iam dicto, aut alio consimili, ut puta, quia telo ambulauit, hominis necandi causa, ut in l. is, qui telo C. ad leg. Cornel. de sicar. processū formare non valent.

3 Secundò, nō possunt Iudices processum formare pro delicto commissio extra territorium originis, seu domicilij ab eorum subdito originario, vel ratione domicilij, si delinquēs inquisitus, aut accusatus, & condemnatus fuerit in loco delicti, vel absolutus, si absolutio facta sit omni collusionē, & fraude cessante, & cōdemnatio facta sit ad pœnam delicto proportionatā, ut dixi in meo Promptuar. ver. delictum num. 10. Et quoad cōdemnatum, & iustē punitum, est tex. in l. fi. ff. de accusat.

Recta enim ratio suadet, ut iterum quis pro eodem delicto nō puniatur, quia non debet de delicto eiusdem hominis āplius quæri, ut dicit glos. fi. in l. Senatus ff. de accusat. Nec debent Iudices duplici contritione delinquentem cōterere, nec duplici pœna punire, ut est tex. & ibi glos. penult. cap. at si Clerici de Iudi. nam alioquin pœna delictum excederet, quæ delicto commensuranda est, ut dixi in mea 1. 2. lib. 2. c. 28. nu. 33. & in 3. par. lib. 7. c. 2. n. 6. Esseq; hanc communem sententiam testatur Farinac. in 1. par. q. 7. num. 26.

4 Nec in casu, quo talis delinquens minori pœna punitus sit, potest iterum condigna pœna integrè à Iudice suæ originis, vel sui domicilij puniri, sed tātūm vsq; ad supplementum cōdignę pœnæ, ut post Doctores, quos citat, tenet Farinac. in d. num. 26. nam alioquin pœna delictum

L exce-

excederet, quod esse non debet l. rescriptum ff. de his quib. vt in dign.

- 5 Nec supplementū prædictæ poenæ faciendum est in casu, quo aliquod delictū diuersimodè à legibus sit punitum, & per Iudicem territorij, in quo quis deliquit, imposita sit aliqua ex illis poenis etiā minor, vt probatur ex his, quæ dicit Gomes. tom. 3. variar. resol. c. 1. de delict. nu. 39. & testatur de comuni sentētia Doctōrū, & facit tex. in d. l. Senatus ff. de accusat. vbi ita dicitur: *Senatus censuit nē quis ob idem crimen pluribus legibus reus fieret*, & dixi in d. ver. Delictum nu. 10. ver. aduertendum est.

- 6 Censent etiam nōnulli Doctores à me relati in d. ver. Delictum num. 9. non posse Iudicem domicilij cognoscere aliquo modo de delicto commissio extra territorium ab eo, qui intra suū territorium domicilium habet, sed debe-

re delinquentem remittere ad Iudicem territorij, in quo delictum cōmisit: sed quia contrariū tenent alij à me ibidem citati, & vtraq; sententia est communis, vt ibidem dixi, & etiam probabilis, possunt Iudices quam volunt sententiam sequi, & qui sequitur illam, quæ dicit Iudicē facere hoc posse; possunt etiam processum cōtinuare vsq; ad executionem poenæ; nec delinquentem ad Iudicem loci delicti pro executione remittere obligantur, vt in d. n. 9. videre potes.

Sed de iure Canonico Iudex originis, vel domicilij punire non valet subditum delinquentem extra territorium, quia Iurisdicō Iudicū Ecclesiasticorum ita loco coheret, vt punire non valeant eos qui extra territorium, & terminos suæ iurisdicōnis delinquant, sed delinquēs ratione criminis efficitur de iurisdicōne illius

Ilus, in cuius territorio deliquit, vt in c. 1. 3. q. 6. c. 1. de raptorib. c. postulasti, & c. si. de foro competent. & in vtroq; loco Canonistæ communiter hanc sententiam tanquam indubitātā tenēt, vt dixi in 3. par. meq; instit. lib. 1. c. 3. nu. 46. & in terminis nostris tenet sententiam hanc Decian. in 1. tom. trac. crim. lib. 2. c. 22. nu. 18. post Bald. in l. 1. §. 2. ff. de offic. Præfct. Urb. & Zanet. in differ. iur. Canon. differen. 118.

Regulares autem, qui intra claustra Monasterij degunt, & Episcopo non subduntur, puniri possunt à Superiore sui Monasterij vbicunq; delictum committunt, ita vt etiam si extra Monasterium ita notoriè deliquerint, vt eorū delictum populo scandalū sit, Episcopo instante à suo Superiore intra tēpus ab Episcopo præfigendū, seuerè sint puniendi, sin minus, tunc ab Episcopo puniri possunt, vt determina-

tum est in Sacro Concil. Trid. sess. 25. c. 14. de Regular. Et quid sit dicendū, quando delinquant intra claustra alterius Monasterij, vide infr. in c. 8. nu. 13.

7 Tertiò, Iudices præuenti processum formare nō valent in delictis mixti fori, id est in illis, quę puniri possunt tam à Iudice Ecclesiastico, quàm à seculari, quando alter eorum præuenit, & tēderet ad puniendum delinquentem. pœna commensurata delicto, nempè quia tam leges canonicæ, quàm ciuiles, eadem pœna delictū illud puniendum esse determinant. Nam cum tūc tam pœna fori Ecclesiastici, quàm secularis tēdat ad publicam vindictam, Iudici præuento obstat communis Iuris peritorū regula, quę docet, quòd quādo plures Iudices pro eodem delicto inquirere valent, ita datur locus præuentioni, vt præuenientis processus silere faciat al-

L 2 terius

terius iurisdictionem, per adducta à Farinac. & Doctoribus, quos citat in d. q. 7. n. 52. & dixi in d. meo Prompt. ver. Delictum nu. 11. vers. nec dicas.

- 8 At quādo utraq; lex ad vindictam publicam per impositionem eiusdē poenę non tendit, sed tendit ad finem diuersum, quia, lex canonica, iuxta finem suum tendit tantummodo ad salutem animæ delinquentis: Hic est enim finis legis canonicę, secundum glos. in c. cū contingat de iure iur. lex autē ciuilis tendit, & punit ob bonum publicum, ut dicit glos. præd. tunc enim si delictum illud nō esset de numero illorum grauissimorum, pro quibus puniendis Ecclesia ad degradationem actualem procedere solet, tradendo Reum Curie sæculari puniendū, sed de numero illorum, quæ à foro sæculari poena sanguinis puniuntur, secundum ciuiles leges,

cuiusmodi est incestus cū adulterio commissus cum consanguinea nupta; sed à foro Ecclesiastico ob seruandam mansuetudinem puniuntur poena extraordinaria nō commensurata delicto, processus fori Ecclesiastici filire per præuentionem non facit processum, & Iurisdictionem fori sæcularis; sed potest Iudex secularis suo iure uti, ut delictum plenè puniatur, ut latè patet ex his, quę dixi post Doctores ibi citatos in d. ver. Delictum nu. 11. in cuius fine dixi, doctrinam hanc non habere locum quoad punitos ab Inquisitoribus hæreticę prauitatis, quando delictum ab ipsis punitur est mixti fori; nam tunc ad puniendum tale delictum alius Iudex manus apponere non potest, per rationes ibi adductas. Et præuentio Inquisitorū filire facit iurisdictionem aliorum Iudicum. Quæ autem crimina sint mixti fori

fori; dixi remissivè in d. meo Prompt. ver. crimen num. 7. in prin.

9 Quartò, nō possunt Iudices regulariter processū formare de delicto aliquo; commissio tempore antiquo post transactum vigesimum annum à die commissi delicti; namq; delicta omnia siuè publica sint, siuè priuata spatio viginti annorum regulariter præscribuntur, iuxta tex. in l. quærela, & ibi glos. & Doctores C. de leg. Cornel. de fals. & cōmunem esse Doctorum sententiam testatur Anton. Gomc. tom. 3. variar. resol. de delicto c. 1. nu. 5. & post illū Farin. in d. 1. par. q. 10. num. 1. & antè illos Abb. in c. cū non haberet nu. 4. de eo, qui dux. in matrim. quam poll. per adult. Et de cōmuni Canonistar. sententia in d. c. cū non haberet testatur Gom. in d. n. 5. Afferitq; procedere nō solum quoad accusationē, ita ut trāfacto vigesimo an-

no, non possit quis de delicto accusari, sed etia quoad inquisitionem, ut nec de illo Iudex inquirere possit: Et hanc esse etiā communem opinionem, testatur Clar. in S. fi. q. 5 r. nu. 2. in fi. post Igneum in l. in cognitione post num. 185. ff. ad Syllani. & dixi in d. ver. Delictum nu. 12. in meo Prompt. quæ quidem præscriptio limitanda est in casibus, de quibus in fra in nu. 22.

10 Estq; talis delictorum præscriptio tātē efficacis, ut ibidem addidi, ut nec si offensus sit minor, factus maior admittatur ad accusandum, transactio d. vigesimo anno: quia nō ad læsionem expellendam, sed ad vindictam sumendam restitutionem peteret, & in actibus competētibus ad vindictam restitutio cessat, ut est tex. in lauxiliū in prin. ff. de minorib. ibiq; glos. ac Doctores, præsertim Odofred. qui tex. illū ad hoc commendat.

11 Ideòq; dixi, quòd delicta regulariter viginti annorum spatio præscribuntur, quia aliqua delicta minori spatio temporis præscribuntur, alia verò longius tempus requirunt. Adulterium enim quinquenio præscribitur quòd ad puniendū illud, & quòd ad accusandū de illo criminaliter, vt l. adulterium C. de adult. vbi gl. hoc limitat in duobus casibus, quos ibi videre potes. Et idem est quòd accusandum civiliter pro amissione dotis, aut donationis propter nuptias, vt in l. adulterij, iuncta l. fi. C. ad leg. Iul. de adult. *Quinquennium autem ex eo die accipiendum est, eò quòd admissum est; & ad eum diem: quo quis postulatus, postulatus autem est, & non ad eum diem; quo Iudiciū de adulterio exercetur, vt dicit tex. in l. mariti §. quinqueniū ff. eod.*

12 Prædictum autē quinquennium locum non ha-

bet quòd ad diuortium petendum, quia quòd ad hoc adulterium numquā præscribitur, prout dixi in d. meo Prompt. vet. adulterium nu. 19. Nec vnquā præscribitur quòd exceptionē, ita vt si adultera, mortuo marito, dotē repetat; possint heredes quancumque adulterij exceptionem opponere: quia exceptio hæc est perpetua, vt per Bald. in l. cum mulier in 13. q. ff. solu. matrim. & Decian. in 1. par. lib. 3. c. 37. nu. 7. prout etiā sunt perpetuæ exceptiones quòd ad delicta omnia.

Namq; delicta omnia, quæ per exceptionem deduci possunt, perpetuò durant quòd exceptionē, & si præscribantur quòd actionem; quia regula est generalis, quòd ea, quæ sunt temporalia ad agendum, regulariter sunt perpetua ad excipiendū l. purè in fi. ff. de doli mali except. l. licet, & ibi gl. C. de exceptio. Decian. in dicto

dicto cap. 37. num. 8.

13 Sed est aduertendum, quòd etsi adulterium præscribatur spatio quinque annorum, vt dictum est in l. n. 1. tamen si adulterium cum incestu commixtum esset, vt in l. si adulterium cum incestu ff. de adulter. non præscribitur nisi spatio viginti annorum, vt tenet Angel. in l. vim passa S. præscriptione ff. de adulter. & sequitur Boer. decis. 26. nu. 12. & Decian. in d. c. 37. n. 22. & dixi in d. ver. Delictum num. 12. in meo Prompt. quamuis contrarium sentiat Farinac. in d. 1. par. q. 10. num. 15. adulteriū enim cum illo mixtum non præscribitur nisi eiusdem temporis spatio, quo præscribitur incestus; nam in mixtis illud, quod est maius trahit ad se minus, vt post Bald. Salyc. & Angel. tenet Decian. in d. nu. 22. & Farin. in d. q. 10. num. 29.

14 Et præterea hoc etiam ex eo probatur, quòd quā-

do ad accusandum de aliquo crimine à lege aliquod tēpus statutum est, si tali crimini adiiciatur qualitas, quæ de per se in iudicium deduci potest, prout est qualitas incestus, vt ad accusandum de illa qualitate sit introductum tempus prolixius, ratione illius qualitatis adiunctæ, durabit etiam ius accusandi de illo crimine qualificato vsq; ad tēpus, quo potest accusari de illa qualitate, prout ex illo tex. notat Angel. in l. mariti S. hoc quinquennium num. 2. ff. de adulter. & dixi in d. ver. Delictum nu. 12. in vers. & in nu. 2.

15 Estq; aduertendū, quòd etsi adulterij crimē spatio quinque annorum præscribatur, vt dictum est supra in num. 11. ita vt quinquennio trāfacto accusari, nec puniri adulter possit, vt in d. l. adulteriū C. de adulter. si tamen adulterū, vel adulteram accusare maritus vult iure mariti, fa.

facere hoc non valet nisi infra sexaginta dies utiles, ut in l. iure mariti C. ad leg. Iul. de adult. infra quos dies à die commissi criminis cōputandos, præfertur omnibus alijs; accusareq; valet sine metu calumniæ, & etiam ex sola suspitione potest vxorem ream facere, & sine inscriptione, ut ibid. gloss. 1. notat, & est text. in l. quamvis la 2. C. eod. sed prædictis diebus præteritis, accusare iure mariti non potest, sed iure extranei, ita scilicet, ut tunc accusare adulterum possit intra quinquennium, ut in d. l. adulte. C. eod. & vxorē intra quatuor menses, ut in l. si maritus la 1. §. si autē extraneus ff. eodem, ita ut post sexaginta dies quatuor mēses utiles illi concedātur, ut in d. l. si maritus in fin. primi responsi, & sic præscriptione sex mensium utiliū adultera ab adulterio defenditur, ut notat gloss. in d. l. iure mariti, in

vers. iure extranei, & gloss. in d. l. adulter in ver. accusari non potest in fin. huiusq; differentia rationem reddidi, & tetigi in d. ver. Delictū n. 12. vers. & quæ dicta sunt.

16 Non solū crimen adulterij, sed omnia alia, quæ à lege Iulia de adulterijs puniuntur, cuiusmodi sunt stuprum, lenocinium, ac alia huiusmodi delicta, quæ illicito coitu committuntur, spatio quinquēnij præscribuntur, ita ut non possint Iudices illa punire, nec de illis processum formare, ut per Farin. in d. q. 10. num. 15. & testatur de cōmuni sententia DD. per illum tex. in l. mariti §. hoc quinquēnium ff. de adult. & Baiar. ad Clar. in §. si. q. 51. nu. 1. refert Marfil. in l. qui falsam §. 1. ff. ad leg. Corn. de fals. dicentem, hoc etiam pcedere quod ad crimen sodomix, & stupri violenti. Sed, ut dixi in d. ver. delictum num. 12 vers. sed quod ad stuprum, quod-

ad stuprum violentum est
tex. expressus in contrariū
in d.l. mariti S. si. vt præ-
finitione huius quinquēnij
non præscribatur, per hæc
verba : *Eum autem, qui
per vim stuprū intulit, vel
mariti, vel femina sue præ-
finitione huius tēporis ac-
cusari posse dubium non
est, cum eum publicā vim
committere, nulla dubita-
tio sit.*

- 17 Cū autem ex eo præ-
finitio dicti tēporis stupro
per vim illato denegetur,
quod vim inferens publi-
cam vim cōmittit, vt tex-
tus prædictus dicit, neces-
sario dicendum erit, dene-
gationē prædictam ob ra-
tionem legis locū habere
quoad omnem illicitum
coitum per vim illatū, quia
quoad omnem eadem
omnino militat ratio pu-
blicę vis illatę; & vbi om-
nino militat eadem ratio
legis, etiam poenalis legis
dispositio extendenda est,
secundū glosam singu-
larem, vt illam appellat

Abb. in cap. nihil est de
elect. & glos. in cap. 1. de
temporib. ordin. in verb.
Italię, quia in tali casu pro-
priè non dicitur extensio
l. si postulauerit S. iubet
ff. de adulter. l. quædam
sunt personæ S. nūmularij
ff. de eden. & dixi in mea
resol. 143. n. 2. & alibi plu-
ries, & idem tenet Angel.
à me relatus, & approba-
tus in d. ver. Delictum nu.
12. in vers. Vndè meritò;
tenetq; hoc Angel. in d. l.
mariti S. hoc quinquen-
nium num. 1.

- 18 Aduertetamen, Angel.
in d. l. hoc quinquennium
num. 1. tenere, quod quā-
do in prædictis casibus
delictum cum violentia
est illatum, ius accusandi
durat in perpetuum: circa
quod dictum ego non in-
telligo Angelum appro-
bare, cū nullo iure illud
probet, & contrarium exi-
stimo esse tenendū, quoad
hanc perpetuitatem, cū
tex. in d. l. mariti S. si. tamē
deneger vim inferēti præ-

M

fi ii

initionem huius temporis, scilicet quinquennij, non autem definitionem temporis concessam delictis etiam publicis, quantumvis grauib; scilicet, vt præscribantur spatio viginti annorum, iuxta dicta supra in num. 9. nam cum talis lex poenalis sit, restringenda est intra terminos verborum, de quibus loquitur l. interpretatone ff. de poenis, cap. poenæ de poeniten. distinct. 1. sed limita, vt infra in num. 22.

- 19 Quæ dicta sunt de præscriptione quinquenniali deneganda vim inferentibus ad coitum illicitum committendum, limita nō procedere quoad committentem per vim coitum cum meretrice, etiam si despōsata alicui sit, vel nupta, si adhuc meretriciam artem exerceat: namq; in meretricibus, etiam si despōsate, vel nupte sint, locū non habet poena violentiæ, vt dixi in mea resol. 176. n. 6.

post Ioan. de Anan. in c. 1. de adulter. & stupro nu. 6. & Cynum, quē ipse citat ac Tuscum in to. 3. pract. concl. iur. concl. 423. n. 9. Mouetur autē illa ratio ne Ananias, quia cū exerceat artem meretricalem, compelli potest, & compulsione non aggrauare dicit, quia cōpellitur postquam se exposuit.

- 20 Spatio etiam quinq; annorum, ita vt post hoc tempus Iudices procedere non valeant, præscribitur actio damnandi memoriam in crimine læsæ Maiestatis, vt per Gigan. in tract. de crim. læsæ Maiest. quæst. 23. Angel. in §. per cōtrarium, Insit. de heredit. quæ ab intest. defer. per tex. in l. 2. C. de Apost.

- 21 Quinq; etiam annorum spatio finitur accusatio aperientis testamentum eius, qui occisus fuit à familia ante quàm vlsceretur mortem defuncti l. in cogitatione ff. ad Syllan.

Syllan.glos.in d.l.quærela
in vers. sicut cetera C. ad
leg. Cornel.de fals.

22 Accusatio etiam Apo-
statantis à fide post mortē
Apostatantis, etsi & ipsa
quinquennio præscriba-
tur ad hoc, vt de nullitate
eius testamenti dici non
possit, & pro quocūq; alio
fine, vt in l.2. C. de apost.
attamen ipso Apostata vi-
uente, eius apostasiæ de-
lictum nullo tēporis spa-
tio præscribitur, l. Aposta-
tarum in prin. C. eod. alias
etiam limitationes quòad
delicta, quę nunquā præ-
scribuntur vide in d. glos.
l. quærela, & latius apud
Decian. in d. c. 37. vbi po-
nit quindecim limitatio-
nes; & vide etiam Farinac.
in d. q. 10. vbi āpliationes,
& limitationes plurimas
examinatas inuenies; inter
quas omittenda non est
illa notabilis, quam ponit
in num. 24. in qua plura
enumerat delicta, quę nul-
lo tēporis spatio præscri-
buntur, & Iudices dum rei

viuunt semper de illis ac-
cusationē recipere, & in-
quirere valent: probatq;
hoc esse crimē hæresis, ac
læsæ maiestatis humanæ,
suppositi partus, parrici-
dij, falsę monetę, simonię,
concussionis, abortus, &
apostasię, de qua dictū est
supra; idemq; dicit de alijs
delictis exceptis, prædictis
similibus.

23 Quæ quidem delicto-
rum præscriptio non solū
habere debet locum quò
ad forum seculare, sed ē
quòad forum Ecclesiasti-
cum, ac si de iure canoni-
co inducta esset. Ratio autē
est, quia cū hæ præscri-
ptiones à lege ciuili indu-
ctæ, à sacris canonib; cor-
rectæ non sint, nec natu-
rali, aut diuinæ legi aduer-
sentur, p sacros canones
confirmatæ censentur, c.
de capitulis cū seqq. 10.
dist. & determinationi iu-
ris ciuilis standum est c. 1.
vbi omnes, de nou. oper.
nunc. vt p Boer. in dec. 37
n. 7. Capell. Thol. dec. 118

M 2 in

in fin. & per alios, quos citat, & sequitur Farin. in d. q. 10. n. 32. & Decia. in d. c. 37. n. 19. & dixi in d. ver. delictum n. 13. vbi hoc limitandum esse addidi, vt non procedat in criminibus impredientibus executionem ordinis, vel beneficij retentionem, de quibus in c. inquisitionis de accus. in his enim nulla vnquam currit præscriptio, vt per DD. in d. c. inquisitionis, & per Abb. Felin. ac alios in cap. licet causam de prob. & per Farin. Decia. & DD. quos citat in locis proximè citatis, & ea, quæ dicit Gratian. in d. lib. 3. c. 37. n. 13. scilicet, vt de iure canonico agi possit et post centum annos ad penitentiam peragendam, intelligenda sunt, prout ipse, & Doct. quos citat, loquuntur, quia scilicet adhuc impenitens quis esset, & ad penitentiam peragendam.

24 Quinto, nõ possunt Iudices processum formare

contra eum, qui coit cum muliere nupta, quæ est publica meretrix, & actu inhonestè viuit, omnium libidini causa quæstus exposita; nam quauis hic quodad Deum verè adulterium committat, tamen quodad forum fori crimen punibile non committit, vt sentit Bar. in l. quæ adulterium C. ad leg. Iul. de adult. vbi in num. 1. quodad masculum adulterantem cum nupta meretrice ita tenet Angelus de Perus. etsi contrarium teneat quodad ipsam mulierem, dicens, quod mulier quantumcumq; vulgari, & meretriceo more viuens, in seipsa committit adulterium punibile, si est nupta; quia non licet sibi per assumptionem tam impudicæ vitæ, virum suum dolore affligere, l. si vxor S. j. ff. ad leg. Iul. de adult. sed non esse punibile adulterium hoc quodad masculum ad ipsam meretricem habentem accessum, vt in d. l.

d. l. quæ adulterium, & in l. verum ff. de furt. Et ita seruare consuetudinem testatur idem Angel. in l. si ea n. 1. C. ad leg. Iul. de adult. & post illum Alex. qui eandem sententiam tenet in cōf. 99. n. 9. lib. 6. Anan. in c. 1. nu. 6. & 7. de adulter. & stupro, ac Ca. pyc. in decis. 44. nu. 4. qui tandem in n. 5. concludit post Anan. in d. n. 7. quod mulier meretrix nupta accusari de adulterio potest à viro, patre, & ab alijs p- pinquis, nō autem ab extraneo.

25 Verū quia in l. si ea C. ad leg. Iul. de adulter. determinatum videtur contrarium, prout dixi in mea resolut. 176. n. 3. & prout per illum tex. tenet Clar. in S. Adulterium n. 3. dicens, etiam quodad mulierem crimen adukerij cessare, quando ipsa mulier nupta meretrix est, & contrarium videatur determinatum in l. si vxor. ff. de aduker. Censeo, prout censui in d. 27

n. 3. standam esse consuetudini loci, ita vt vbi adest consuetudo; vt etiam meretrix nupta de adulterio accusari possit, Iudex accusationem etiam contra feminā admittat, sed, consuetudine cessante, illam admittere non debet.

26 Sexto, Iudices processū formare nō possunt contra mortuum pro infligenda illi pœna corporis afflictiua; quia delicta omnia, vnā cum pœna corporis afflictiua delinquētis morte extinguuntur l. 1. & 2. C. si reus, vel actus mort. fuer. & dixi latè in d. meo Prompt. ver. delictum nu. 14. vbi etiam inuenies quando heres remanet quodad bona obligatus, & in num. 15. & 16. inuenies quādo, & quomodo procedi potest ad damnandā memoriā in crimine læsæ Maiestatis Diuinę, & humanę, & infra quod tempus hoc faciendum sit, dixi ibid. in num. 17.

27 Sed possunt Iudices Eccle-

Ecclesiastici omnes p̄ces-
sum formare contra mor-
tuum, qui seipsum, volun-
tariè occidit, ad priuandū
illum Ecclesiastica sepul-
tura, & ad determinandū,
vt nulla pro illo oblatio,
aut commemoratio sit fa-
cienda, vt in c. placuit 23.
q. 5. & per Sylu. in vers. se-
pultura q. 9. vers. 3. is, qui,
& per Vasq. in 3. lib. con-
trouerf. illustr. num. 10. &
dixi in d. ver. Delictum
num. 18.

28 Possunt etiam Regula-
res Iudices formare pro-
cessum contra Regularem
sibi subditum, qui cum
peccato proprietatis mori-
tur, ad hoc vt in exemplū
aliorum, & in signum suæ
damnationis in sterquili-
nio sepeliatur, vt in c. cum
ad Monasterium, ibi, quia
si proprietatis, & ibi glos. in

vers. sterquilinio. de statu
Monachor. & dixi in d.
verb. Delictum num. 18.
vbi etiam alios casus in-
uenies, in quibus post
mortem procedi potest
quoad priuationem Ec-
clesiasticæ sepulturæ, vel
quoad declarationem, il-
los viuentes contraxisse
poenam excommunicatio-
nis.

29 Et tandem vniuersali-
ter non possunt Iudices
inquirere de delictis in-
dultatis, compositis, tran-
sactis, sicut nec de senten-
tatis, quia semper opponi
potest exceptio indultus,
compositionis, & transac-
tionis, sicut & rei iudica-
tæ, vt per Foller. in tit. da-
tur copia capitulorum in-
quisitis nu. 7. post Bart. in
l. 2. §. si publico ff. de
adulter.

De

De actis iudiciarijs, & his, quæ requiruntur, vt apud omnes Iudices validè fiant. Cap. VII.

SVMMARIVM.

- 1 *Actus iudiciarij qui dicuntur. Et eorum diuisio in num. 2.*
- 3 *Vt actus iudiciarius sit validus quæ requiruntur, & in num. seqq.*
- 6 *Actuario, vel Notario im pedito alius subrogari pōt.*
- 7 *Notarius publicus quādo haberi non potest pro actis iudiciarijs cōficiendis adhibendi sunt duo idonei viri, aliās actus non valent, nisi cum consensu Partium, vel nisi adsit consuetudo in cōtrariū, maximè quā ad Regulares, vt etiam in nu. 4. Nec Partes consentire censentur (cessante consuetudine) ob solam taciturnitatē, vt in n. 8.*
- 10 *Acta iudiciaria in scriptis fideliter sunt reducēda, nisi causa sint breuiores. Actuario prāstandum est*
- iuramētum de fideliter scribendo, & secretè tenendo.*
- 11 *Acta iudiciaria suo tempore sunt publicāda, & ante publicationem fidem non faciunt coram alio Iudice. Actorum iudiciariorum publicatio non pertinet ad substantiam. Actis iudiciarijs publicatis statnēdum est inquisito terminum ad opponendum contra dicta testī; & quid contra illos opponi potest. Testium nomina sunt tradenda etiam in causis Clericorum regularium.*
- 12 *Acta iudiciaria faciendā sunt, ac scribendā in die nō feriato ad honorem Dei, & afferuntur vndecim limitationes.*
- 13 *Acta iudiciaria faciendā sunt de die, non autem de nocte, praesertim sententia, & quæ dies sit ponenda quā de nocte conficiuntur ob aliam quam*

quam necessitatem, vel cōsuetudinem.

- 14 In actis iudiciarijs omnibus, & singulis est inferendus locus, dies, mensis, & annus, in quo fiunt, ac Indictio, & nomen Principis, & Consulis: sed apud Regulares Indictio, & nomen Principis, & Consulis omittuntur.

Dies, & locus, mensis, & annus est de substantia instrumenti.

- 15 In actis conscribendis ordo iudiciarius servandus est, & qualis.

- 16 Acta iudiciaria edi debent Partibus petentibus, alioquin appellari potest, sed originalia penes Actuarium remanere debent, & preferendus est Iudici quò ad hoc, & quare: sed finito officio acta in Archiepiscopo sunt reponenda.

Acta iudiciaria sub qua forma Parti tradenda sint, & modi non possunt sine expresso Iudicis mandato.

- 17 Iudex mittere non potest, ut attestaciones, vel nomi-

na testium edantur Parti non facta publicatione in causa.

- 18 Interrogatoria testium Parti edenda non sunt sine consensu alterius Partis.

- 19 Acta originalia nullo modo Parti edenda sunt, nec Iudici appellationis.

Acta originalia edens in nostro Regno, quando puni tur pœna falsi.

- 20 Acta originalia quodam causas pertinentes ad Sanctum Officium tradenda sunt Inquisitoribus, vel Ordinarijs, maxime eorū Superioribus Regularium.

- 21 Acta iudiciaria edenda sunt à Notario toties, quoties alicui interest, soluta illi debita mercede, exceptis Regularibus, & alijs pauperibus, quibus gratis edenda sunt in casu necessitatis.

- 22 Acta iudiciaria Regulares duobus modis servare valent, & quibus.

- 23 Acta iudiciaria quo iuris ordine sunt faciēda forma decreti publicationis actorum.

In-

Iuris ordinem in actis faciendis seruare possunt etiā illi, qui ex priuilegio, aut ex speciali concessione habent, ut procedere possint iuris ordine non seruato.

24 *In actis iudiciarijs quæ omitti possunt quando proceditur summarie, & de plano: quæ autem necessariæ sunt adhibenda.*

25 *Testis carcerati in una Ciuitate quādo reus uidere iuramentum non potest ex eo, quod ipse in alia est carceratus, quid sit faciendum.*

26 *Litis contestatio in criminalibus inducitur per examinationem rei super delicto principali. Et quando reus ob fugam examinari non potest ex consuetudine habetur pro examinato.*

27 *Contumax ut damnari sine examine possit, quis est dicendus.*

28 *Acta iudiciaria omnes Iudices dupliciter formare possunt. scilicet ordinarie, & extraordinarie, & explicatur quando uno, vel alio modo*

procedere possunt.

Contra seditiosos, & tumultuarios summarie proceditur, & iuxta qualitatem criminis etiam pœna mortis puniri possunt.

AD cuius rei cognitionem sciendum est, quod actus iudiciarius dicitur omnis scriptura in iudicio facta coram Iudice, vel de mandato illius, & subscripta manu Actuarij, siue Notarij ad hoc deputati, ut declarat Alex. in l. acta, & in l. actorum ff. de re iudic. Bal. in Auth. quæ supplicatio col. 1. vers. Itē licet de precib. Imper. offer. & latē Maran. in spec. aureo par. 6. tit. de Actor. addit. nu. 1. & dixi in meo Prompt. ver. Actus iudiciarius num. 1.

Item sciendum est, quod acta iudiciaria tripliciter diuiduntur, quædā enim respiciunt ordinationem litis, seu causæ, & iudicij solemnitatem; & hæc sunt libellus, siue petitio, citatio,

N fa-

satifdatio, litis cōtestatio, dilationes, recusationes, exceptiones, responsiones, publicatio, conclusio in causa, & similes. Alia verò respiciunt veritatis indagacionem, & merita causæ; & hæc sunt, attestaciones, interrogationes, confessiones, scripturarum producciones, & aliæ probationes, interlocutiones, appellationes, & huiusmodi, ut in cap. quoniā contra de probat. & declarat glos. in clem. sepe in ver. decisiones, de verbor. signific. & Abb. & c. causam, quæ in 1. not. de testib. alia autem respiciūt litis discussionem, & hæc sunt sententiæ diffinitivæ, de quibus plenè per Bart. in l. is, apud quem C. de cedend. Canonistæ communiter in d. c. causam, quæ, & Maran. vbi supra in num. 14.

3 Ut autem actus iudiciarius validus sit, & fidē faciat, multa requirit, quæ 5 enumeravi in d. meo Pro.

ptuar. ver. Actus iudiciarius n. 3. quæ & hic etiam enumerare non omittam, ne pro perfectione huius Opusculi cogatur quis, & opus illud habere.

Primò igitur requirit, ut fiat Parte præsentē, vel citata, & si absens est, post citationem, & contumaciam l. de vnoquoque ff. de re iudic. l. nam ita diuus ff. de adopt. l. si quādo C. de testib. c. 3. extra de testib.

4 Secundò requiritur, ut fiat altera Parte instante, ita ut ex actis appareat, ad cuius instātiā fuit actus celebratus, ut per Angel. in cons. 266. col. 2. Hoc autem procedere intelligas in casu, quo acta sunt ad instantiam Partis, nam quid sit dicendum, quādo sūt ex officio Iudicis, quādo proceditur per viam denūciationis, aut inquisitionis, dicam infra in c. 9. & 10.

5 Tertiò, actus iudiciarius ut valeat, faciendus est

est coram Iudice, vel illo mandante, vt per Doctores citatos supra in nu. 1.

6 Quartò, vt scribatur per Actuariũ, seu Notariũ ad hoc deputatum, vt dictum est supra in num. 1. Qui tamen si erit impeditus poterit alius subrogari, vt per Bar. in l. 1. ff. de offic. Consul. & per Bal. in l. 1. per illũ tex. C. de spor. tu. & in l. repetita C. de Episcop. & Cleric.

7 Quintò requiritur, vt Actuarius sit Notarius publicus, vel loco illius, si haberi non potest, adhibendi sunt duo idonei viri, qui fideliter omnia iudicij acta conscribant, per tex. expressum in cap. quoniã contra de probat. & sufficit si vnus scribat, & alius postea se subscribat, dum modò sint ambo præsentes, vt per Abb. in d. e. quoniam contra num. 32. & Dec. ibid. in num. 200. & fuit opinio Hostiensis 9 ibidem, quem citat, & sequitur Ioa. Andr. ibi. in

n. 13. & 14. si autem vnus solus adhibeatur cum consensu Partium acta valent, aliàs non, vt probat Maran. vbi supra in n. 20. Intellige, nisi adsit consuetudo in contrarium, quia consuetudo facit legem, & hoc maximè quò ad Regulares participantes, qui ob Bull. Bonifacij 8. relatã supra in c. 1. omiffis apicibus iuris, possunt iuxta suas consuetudines, & instituta acta hæc facere, vt infra in num. 9.

8 Nec Partes consentire dicas (cessante cõsuetudine) quando sciunt, quòd vnus tantũ est deputatus Actuarius, nõ Notarius in causa, & cùm possint ob stare per reclamationem, non obstant, sed tacent, & tolerant, quia cùm agatur de magno eorum præiudicio, consentire non cõsentur, per ea, quæ dixi in meaz. 2. lib. 2. c. 1. nu. 4.

9 Sed apud Regulares valet approbata cõsuetudo, vt vnus tantũ Actuarius

N 2 rius

rius eligatur; quia per privilegium Bonifacii VIII. relatum supra in c. 1. nu. 4. *Rimulisiuris, & apicibus ipsius postpositis, liberè procedere valent secundum approbatas consuetudines, & generalia facta, ac etiam facienda ipsius Ordinis instituta.* Et apud omnes, licet ipsa acta non scribantur per Notarium, aut duos viros, iuxta ea, quæ superius dicta sunt, valent tamen si probari possunt per confessionem Partium, vel per testes, vel alio modo, ut post Innoc. tenet Ioa. Andr. in d. cap. quoniam contra num. 37. de prob.

10 Sextò requiritur, ut acta reducantur fideliter in scriptis, ut probatur ex d. c. quoniam cõtra de probat. ad quam fidelitatem seruandam mihi semper placuit prestare Actuarius electo ante omnia iuramentum, etiam tactis Evangelij de fidelitate seruanda, & secretè tenendo ea, quæ in actis scribuntur; ar-

gumento eorum, quæ de Notario dicunt Canonistæ, & præsertim Ioa. Andr. in c. sicut te num. 2. ne Cler. vel Monac. Quando autem causæ sunt breuiores, necessarium non est acta in scriptis reducere, ut in Auth. nisi breuiores, & ibi Bart. C. de sent. ex breu. recit. & per Abb. in d. cap. quoniam contra in 3. not.

11 Septimò requiritur, ut acta in iudicio, suo tempore publicentur, & ante publicationem fidem non faciunt, l. gesta C. de re iud. intellige ut fidem non faciunt coram alio Iudice, nam coram eodem Iudice, vel eius substituto fidem faciunt ante publicationem, ut probat Marant. ubi supra in num. 35. & testatur de communi; & hanc actorum publicationem continentem attestaciones, & testium dicta ad substantiam processus pertinere sentit gloss. in l. prolatam C. de sent. & interloc. omni iudic. & probatur

batur, arg. l. absētem ff. de poen. sed Marian. Soc. in c. qualiter, & quando il 2. de accusat. num. 1082. asserit, Bart. & Doctor. cōmuniter in d. l. prolatā tenere hāc publicationem non pertinere ad ordinē substantialem, ita vt, illa omīssa, reddatur sententia nulla. Intellige, si omittatur fieri per decretū, iuxta formam scilicet tradendā infra in nu. 26. talis enim solēnitas non est substantialis, quia facienda est talis publicatio, ad hoc, vt reus sciens attestations, & testium dicta, se defendere valeat, sed hoc equē benē fieri potest sine tali solēnitate, si attestations, & dicta testium illi ostendantur: ergo talis solēnitas ad ordinem substantialem non pertinet.

Quibus publicatis, statuendus est inquisito terminus ad opponendum contra dicta testium, & attestations, vt dicit So-

cin. vbi supra, scilicet iuxta dicenda infra in c. 15. nu. 14. Et addit Soc. vbi supra quod contra illos opponi potest, quod testes sunt varij, contrarij, repugnantes, non reddentes sufficientem causā, vel quod deponunt per præmeditatum sermonem, quod sunt testes inimici, & similes, ideòq; dicit etiam nomina testium esse tradenda in num. 1083. & prout in glos. in d. c. qualiter, & quando il 2. de accusat. in ver. & nomina, & dicta. Et hoc procedere, dicit Socin. non solum quando inquiritur contra laicum, sed etiam contra Clericos seculares, ac etiā contra Regulares; impugnaturq; Hostiensē contrarium tenentem in c. penul. de accus. quod ad Regulares: testaturq; contra Hostiensē tenere Doctores cōmuniter; & vide latius infra in c. 9. nu. 15. & 16.

13. Octauo requiritur, vt fiant, & scribantur in die

non

non feriato ad honorem Dei c. fi. de fer. l. fi. C. eod. quod pluribus modis limitat Maran. in d. tit. de actor. edi. à n. 37. vsq. ad n. 50. v3. Primò, in oblatione libelli, seu petitionis, & etiam appellationis, sed quid dicendū de oblatione libelli, dicam infr. in c. 10. vbi de accusatore erit sermo. Secundò, in executione iustitiæ faciendæ quodam insignem latronē. Tertio, in actibus voluntariæ iurisdictionis, s. emācipare, adoptare, tutores dare, & similes. Quartò, in examinatione testium, dummodò iuramentum præstent prius in die non feriato. Et talē esse dicit Ritus Mag. Cur. Quintò, in actis pijs requiritibus celeritatē. Sextò in captura debitoris suspecti de fuga, quod etiam ego probavi in meo Propinar. ver. carcer n. 18. vbi idem esse dicendum dixi de delinquente in crimine gravi. Septimò, in confessione Partis, quæ recipi in

iudicio pōt etiam in die feriato. Octauò, quando iurisdicōio Iudicis esset peritura. Nonò, in Curia Principis. Decimò, in sententia excommunicationis. Vn decimò, in causis carceratorum.

13 Nonò, ad validitatem actus iudicarij requiritur, vt fiant de die, & non de nocte, cap. consuluit, & ibi glos. & Abb. de offic. deleg. & præsertim sententia de nocte fieri non pōt, vt norant Doctores in l. non minorem C. de transact. Maran. vbi supra in n. 50. & addit, quid sit dicendū quando extaret consuetudo, vt acta fiant de nocte, & remittit se ad dicta per Ias. in d. l. non minore, & Felin. in c. consuluit col. antepen. In casu autem, quo de nocte cōficiuntur ob aliquam necessitatem, vel consuetudinem, quando fiunt ante mediam noctem, apponendus est dies, qui præcedit, & post illam dies, qui sequitur, vt per Felin.

Felicit. in cap. scriptum n. 9.
de fide instrum.

14 Decimò requiritur, vt
in eis singulis inferatur
locus, dies, mensis, & an-
nus, in quo celebrantur,
iuxta tex. & glos. in d. cap.
quoniam contra de pro-
bat. auth. vt pponatur no-
men Imperator. S. vnde
sancimus. Vbi pro solem-
nitate, & forma instru-
menti iudicialis, siue ex-
tra iudicialis pro solem-
nitate, & extrinseca for-
ma ponitur, vt prepona-
tur nomen Principis, Cō-
sulis, Indictio, mensis, &
dies, & alioquin quodad
forum exterius actus non
valet, per ea, quæ dixi in
meo Prompt. ver. dies nu.
8. sed quodad Regulares,
quia nomen Principis,
Cōsulis, & appositio Indi-
ctionis pertinent ad solē-
nitates, & apices iuris, li-
cèt talis solemnitas omit-
titur, ex approbata con-
suetudine, iuxta Bullam
Bonifacij VIII. Et per ea,
quæ dixi supra in num. 9.

Diem autem, & locum
esse de substantia instru-
menti, siue actus ad ali-
quid probandum, affirmat
Bal. in l. iusiurandum n. 5.
C. de testib. & idē est di-
cendum de mense, & an-
no, nam alioquin vana, &
frustratoria esset apposi-
tio diei. Et probatur ex d.
c. quoniam contra, vbi di-
citur, vt loca designentur,
& tempora, quæ designa-
ri non possunt, nisi non so-
lūm dies, sed etiam men-
sis, & annus in illis appo-
natur.

15 Vndecimò requiritur,
vt in actis conficiēdis or-
do iudiciarius seruetur,
alioquin sententia nulla
erit, vt in l. prolatam, C.
de sentēt. & interloc. om-
nium Iudic. vbi glos. fin.
dicit, hunc ordinem ser-
uandum esse, vt nulli-
ter sententia non profe-
ratur, scil. vt offeratur li-
bellus, lis contestetur, iu-
retur de calumnia, depo-
sitiones testium conscri-
bantur, & publicentur,
sen-

sententiā scribatur prius, & postea à Iudice professatur; qui ordo si peruertitur, sententiam non valere dicit; vt si primo pronunciet, deinde sententiam scribat, vel si primò iuret de calūnia, & deinde fiat litis contestatio.

16. Acta iudiciaria edi debent Partibus petentibus l.2. C. de eden. & si non edantur, appellari pōt, l.2. C. vt lit. pend. cap. perpetuus de fid. instr. ita tamē, vt originalia penēs Actuarium remaneant, vt si super processu Iudicis fuerit orta cōtentio, per hoc possit veritas declarari, vt dicitur in d. cap. quoniam contra. In casu autem, quo inter Actuarium, & Iudicem fuerit orta contētio, penēs quē acta remanere debeāt, Actuarius qui

est scriptor, est præferendus, prout per illum text. tenet notabiliter Abb. in d. cap. quoniam contra num. 4. Tū quia si de sua scriptura dubitaretur, posset sibi periculum imminere, ideoque sua interest, vt penēs eum acta remaneant, prout etiam tenet Ioa: Andr. in d. c. quoniam contra nu. 31. & 32. Nec ob stare dicunt cap. fin. de proba. quia ibi acta de facto remāserunt apud Iudicem; sed finito officio Actuarium acta dimittere debere dicunt, & ponenda sunt in communi Archiuio. Ediq; debent, quādo edenda sunt cum die, loco, & tempore, vt dicit Marant. vbi supra nu. 65. per d. cap. quoniam contra: talisq; copia sic inchoanda est.

Forma copię processus Parti dandæ.

Hæc sunt acta habita, (seu hic processus habitus) in causa criminali contra N. ad instantiam B. si procedatur per viam accusationis, alioquin omittantur verba ad instantiam, coram Reueren. Iudice, & I. Assessore, si Iudex Assessor em habeat de anno 1637. quorum tenor talis est, & de verbo

bo

bo ad verbum, prout iacet integrum processum scribat,
& tota copia per acta sic se subscribat:

*Ego P. tali auctoritate Notarius, si est Notarius, vel si non
est Notarius dicat: Ego P. huius causę Actuarius electus,
prout supra, prædictis omnibus interfui, & ut supra legitur
auctoritate, & mandato dicti Iudicis hoc fideliter scripsi,
& in publicam formam redegi. Et si est Notarius dicat. Et
meo signo signavi, & manu propria subscripsi: die 23. men-
sis Octobris 1637.*

Ego P. & r.

Sed aduertendum est,
non posse Notarium, siue
Actuariū acta iudicialia
edere Parti, cui interest,
etiam si factum sit publi-
catum in causa, sine Iudi-
cis expresso mandato, ut
est tex. & ibi glos. in l. is,
apud quem C. de edend.
& ibidem Bald. & Castr.
& tradit Maran. vbi supra
in nu. 55. & dixi in d. ver.
Actus iudicialius nu. 4.

17 Nec potest Iudex an-
te publicationem in cau-
sa mandare, ut attestatio-
nes, vel nomina testium
edantur, sed acta omnia
criminalia ante publica-
tionem debent manere
secreta coram Iudice, &
Actuario ob subornatio-

nis timorem, iuxta glos. in
d. l. is, apud quem, & illam
sequitur Bal. ibid. in n. 10.
in ver. Venio ad quintam
lec. & probat etiam ex S.
quia verò anth. de test. &
sequitur Maran. vbi supra
in num. 56. qui etiam in
nu. 60. dicit post Specu-
latorem, quod nec ipsa
Pars ante publicationem
tenetur alteri Parti edere
nomina testium, quos vult
examinare, ne subducantur.

18 Interrogatoria autem
testium, & si sint de actis,
alteri tamen Parti eden-
da non esse, recte tenet
Maran. in d. tit. de actor.
edit. num. 57. & dixi in d.
ver. actus iudicialius n. 4.

O

ob

ob evitandam subornationem testium, iuxta dicta ab Abb. in num. 2. & Doctorib. in cap. per tuas de testib. vbi hanc sententiam tenet Imola in nu. 2. in fin. & docet Felin. ibid. in n. 3. & refert fuisse opinionem Innoc. ibi. quam alij sequuntur, citatq; glossas, & Doctores plures, hanc sententiam tenentes, & ex Rom. in sing. 272. quod in cap. fuit interrogatus, dicit, ponderandam esse rationem Innoc. dicentis, quod interrogatoria dantur ad instructionem Iudicis, & ideo dandam non esse Parti copiam eorum, sed si datur, Innoc. in nu. 2. dicit, Iudicem non peccare; at Hostiens. ibid. in num. 5. dicit esse peccatum mortale; Felin. verò vbi supra, & peccare Iudicem affirmat, & ab alia Parte appellari posse dicit, si Iudex hoc faciat, illa non consentiente, quam consentire non debere, Imola, Felin. &

alij vbi supra docent; & idem dicit Marq. in nu. 58. quoad allegationes iuris, quando non sunt presentatae in actis, sed datae in manu Iudicis pro sua informatione: sed secus esse dicit, quando sunt presentatae. Ex quibus deducitur, interrogatoria supradicta nullo modo esse Parti danda sine consensu alterius Partis.

19 Acta originalia Parti villo modo edij debent, imò nec Iudici appellationis, sed tantum copia actorum edenda est, prout tenet Anan. in d. cap. quoniam contra num. 6. de probat. Qui tamen loquitur tantum de copia danda Partibus, sed ut non sit danda Iudici appellationis, faciunt ea, quae dicit Ioa. Andr. in d. cap. quoniam contra nu. 32. de probat. & Abb. ibid. in num. 4. & quae dicta sunt supra in num. 15. ver. in casu autem, & videtur ita sentire Bart. in l. eos, q. 5. super his n. 2.

C. de

C. de appellation. & expressè ita tenet Maran. in d. tit. de actor. edit. nu. 64. & refert Regiam Pragm. quæ in nostro Regno imponit poenam falsi Notario edendi originalem processum.

20 Quæ, & si ita procedat quoad Partes, & quoad Iudicem appellationis, tamen in delictis pertinentibus ad sanctum Inquisitionis officium, processus omnes, & omnia acta causarum, maxime à Superioribus Regularium remitti debent, & consignari Inquisitoribus, vel Ordinarijs locorū vicinioribus, nec non ut Professos Fratres, & Religiosos, quos hæresi labe infectos, vel suspectos, etiam in visitatione esse noverint, absq; alia consulatione, cum proprijs Superioribus facienda eisdem Inquisitoribus, vel Ordinarijs locorum viciniorib⁹ respectuè denuncient, prout determinatum est à Pau-

lo Papa V. in sua Constit. quæ incipit. Romanus Pontifex. Dat. Romæ Kal. Septembris 1616. sub penis ibidem contentis, & quos retulit in primo tomo mear. var. resolut. resolut. 21. num. 11.

21 Tenerur Notarius, siuè Actuarius acta edere non solum semel, sed toties quoties quis illa petit, etiā si millies hoc faciat, siuè amiserit prima acta edita, siuè non, ut dicit Marant. in d. tit. de actor. edit. num. 66. & testatur communem hanc esse Doctorum sententiam in l. veluti §. hæc vox ff. de edend. Edendaq; esse indistinctè cuicunq; suum interesse prætendenti, etiam si ad eius instantiam acta illa celebrata nō sint, ut dicit ibidem in num. 61. post Doctores, quos citat: Dicit tamen in nu. 39. quod sine mercede illa edere non obligatur, per tex. in l. argentarius in princ. ff. de edend. & testatur, ita

O 2 com-

cōmuniter Doctores ibidem tenere : *Dignus est enim operarius mercede sua*, vt dicit D. Paul. 1. ad Timoth. 5.

Verū quia apud Regulares gratis edenda sunt, ob vitandum peccatum proprietatis, p̄dicta communis sententia de edendo illa toties quoties, est limitanda, vt non concedatur ad libitum. Partis petentis; sed tātū in casu necessitatis, iuxta obligationem p̄cepti charitatis, quod in solo casu necessitatis obligat, quod p̄ceptum obligat etiā Notarios, & Actuarios omnes ad dandum gratis actorum copiam omnibus inquisitis pauperibus; & ita docent cōmuniter Doctores.

22 Possunt Regulares vno ex duobus modis p̄cessus, seu acta iudiciaria criminalia conficere, scilicet vel iuris ordine seruato, vel iuris ordine non seruato, sed simpliciter, &

de plano, absq; strepitu, & figura iudicij : facereq; hoc valent, siuē procedāt per viam Accusationis; siuē per viam Denunciationis, siuē per viam Inquisitionis; nam priorem modū seruare valent omnes, cū de iure omnibus sit concessum in cap. qualiter, & quando, il 2. §. ad corrigendos, de accusat. posteriorem verò facere valent Regulares participantes ex priuilegio Bonifacii VIII. relato supra in cap. 1. nu. 4. & iuxta ea, quæ dixi in d. c. 1. nu. 6.

Quomodo autem procedere debeāt per dictas tres vias, dicam in tribus capitulis sequētibus, postquam de Iudice tractatū fuerit in c. 8. & de Assessorib. in c. 9.

23 Ad procedendum iuris ordine seruato, necessariū est, vt ita procedant quod iuris ordinem seruent, & iudicij solemnitates, v3. vt acta fiant coram Iudice sedēte pro tribunali; quod perti-

pertinet ad formam, & solemnitatem iudicij: in publico enim iudicio, & sic Iudice sedente pro tribunali accusatio faciēda est, vt in l. si. C. de prob. c. si quem poenituerit §. prænaricator 2. q. 3. Et primo loco faciēda est accusatio, vel aliud quod iure fūgatur accusatoris, scilicet denunciatio iuridica, vel vt præcedat infamia, vt dictum est supra in c. 1. n. 1. vbi & in cap. 2. omnia hæc tria ad essentiam iudicij pertinere probaui, & in ipsa accusatione præsentandus est libellus, siue petitio. Quomodo autem sit libellus formandus, dicam infra in c. 10. num. 29. post libelli oblationem est faciēda citatio verbalis, si reus non est suspectus de fuga, iuxta dicēda infra in

c. 9. nu. 14. & actualis per carcerationem, quādo est de fuga suspectus. Post prædicta sunt necessariæ probationes per testes, vel per coniecturas, iuxta dicēda infra in c. 13. Cōstituendusq; ac examināndus est postea Reus super delicto principali, iuxta dicēda in c. 14. & per talem examinationē lis cōtestatur, vt dicam infra in nu. 26. sunt postea reo defensiones dādæ; ideòq; post testium, & rei examinationes, & alias probationes, faciēdum est à Iudice decretum, per quod decernatur, vt fieri possit publicatio actorum per dicta supra in num. 11. & iuxta dicēda infra in c. 15. nu. 1. & seq. faciēdaq; est in hac forma.

Forma decreti publicationis actorum.

Die, &c. mēsis, &c. cum in tali causa contra talem processum sit per viam accusationis, seu denunc. vel inquisitionis, & examinatis sint testes, ac ipse reus, factaq; sint omnia, quæ de iure sunt faciēda D. N. Iudex in hac causa sedendo pro tribunali in talis loco. determinauit, prout presenti decreto deter-

determinat, ut acta publicentur, illaq. publicat. Cui formæ adde etiam alia, quæ deducere potes ex dicendis infra in c. 15. à num. 1. vsq; ad 13.

D.N. Index.

P. Notarius.

Post prædicta danda est reo actorum copia, iuxta formam positam supra in num. 15. & deinde assignandum est vnico contestu Reo terminum ad faciendas suas defensiones, iuxta dicenda infra in cap. 15. & peractis defensionibus, citandus est reus ad sententiam, & tandem sententia ferenda est iuxta dicenda infra in c. 16. Quem iudiciarum modum, & ordinem seruare ad libitum possunt etiã illi, qui ex priuilegio, vel speciali concessione habent, vt procedant summarie, & de plano, iuris ordine non seruato, vt determinatũ est in cap. sepe in fine, de verbor. signif.

24 Ad procedendum summarie, & de plano, apicibus, & solemnitatibus iuris omissis, absq; strepitu,

& figura iudicij, non est necessaria accusatio coram iudice sedente pro tribunali, sed satis est si fiat in priuato iudicio, scilicet coram Iudice vbicunq; existente, vt probatur ex d. S. præuaricator, vbi distinguitur priuatum à publico iudicio. Ipsa tamen Accusatio, vel Denunciatio, vel Infamia, quæ loco accusationis succedunt, omnino sunt necessaria, quia ad substantiam iudicij pertinere, probaui supra in c. 1. num. 1. & 2.

Nec est necessarium, vt offeratur ab Actore, seu Accusatore libellus, sed quælibet petitio sufficit, siue in scriptis, siue verbo fiat, sed quomodocunque sit, continuò post accusationem in actis est inferenda, vt determinatum est in clem. sepe, in ver.

ver. verum de verborum sign. Et vt in eod. tex. determinatur, causa quātum fieri potest, facienda est breuior, amputando dilationes non necessarias, & repellendo appellationes dilatorias, & frustratorias. Nec est necessariū, vt fiat conclusio in causa, vt habetur in d. clem. sepē in ver. sententia verò, vbi vide glos. Quē tamen si fiat, etiam post illam potest Iudex summarie procedens, Partes, & testes interrogare, vt est tex. iuncta glos. in d. clem. sepē in ver. interrogabit. imò in criminalibus etiam si summarie nō procedatur, potest Iudex etiam testes de nouo pductos examinare, vt per Aretin. in c. 1. de iudic. in 4. col. n. 25. & 27.

Est tamen citatio necessaria, etsi summarie procedatur, iuxta ea, quæ dixi supra in c. 4. num. 5. 6. & 7. ad hoc, vt reus cōpareat, & ad hoc, vt videat iuramenta testium, vt dicam

infra in c. 9. num. 14. quod si non sit, quando Iudex pro informatione Curie testes examinat, faciendū esse dixi in eorū repetitionem; quia ad essentiā iudicij hoc pertinere, probaui supra in c. 4. num. 7. 8. & 9. Nec posse reum etiā Regularem huic beneficio renunciare, probaui in d. c. 4. n. 7. & 8. contra Abb. ibi citatum. idem dicendū est contra Mansum in suo tract. de mod. proced. in caus. regul. c. 7. num. 4. Excepto casu, de quo in d. c. 4. num. 10. Omissi etiam potest iuris rigor non admittendi in testes personas à iure reprobatas, vt puta infames, viles, & mulieres, & alias; namq; infamia de iure positio contrahitur cap. per tuas de simon. Et à testimonio ferēdo infames de iure positio prohibētur, præsertim in criminalibus, cap. præterea, cap. testimonium de testibus, & à iure positio inductum est

est, vt laicus esse nō possit
testis contra Clericum in
causa criminali cap. ipsi 2.
q. 7. sic & socius criminis,
cap. si quis, & ibi glos. 79.
dist. & à iure civili inducū
est, vt viles à testimonio
repellantur, vt in §. sancimus
Auth. de testib. & ius
positiuum induxit, vt mu-
lier testis esse non possit
in criminalibus, cap. mu-
lierem 33. q. 5. cū autem
in tali examine per prædi-
ctum privilegium rimuli
iuris omitti possint, testes
prædicti, ac similes, qui ex
rimulis iuris repelluntur,
admitti possunt. Et ita te-
net Coriolan. de iud. Re-
gular. cas. 5. §. 5. num. 22.
ver. tertium. Quæ autem
omitti tanquam essentia-
lia nō possint, dicam infra
in c. 9. num. 12. & seqq.

25 Sed si testis, qui est exa-
minandus, vel repeten-
dus, esset carceratus in
vna Ciuitate, & reus, qui
habet videre iuramenta,
testiū esset carceratus in
alia, vel si esset infirmus,

vel in tali statu, vt exami-
nari non possit in loco, in
quo possit reus iuramen-
tum talis testis videre, &
dubitatur de fuga rei, si
ad testem accedat, vel de
fuga testis, si ad reum ac-
cederet, tūc potest Iudex
cogere reum, vt Procura-
torem per epistolam saltē
sibi constituat, qui testis
iuramentum suo nomine
videre valeat, vt post
Andr. de Isern. tenet Af-
flict. in Constit. Regni lib.
2. rubr. 24. n. 18. in quibus
caus. audiēt. test. committ.
Et addunt, quòd si reus
non vult facere dictum
procuratorem, potest Iu-
dex in eius contumaciam
(scilicet post monitionē,
& trāfacto termino illi as-
signato) recipere iuramē-
tum talis testis, sicut etiam
potest illud recipere, quā-
do reus est contumax per
fugam post citationē per
edictum, iuxta formā po-
sitā supra in d. c. 4. n. 24. vel
per Præconem, vt in n. 25.

Et vt constare possit,
prout

prout debet in actis de re-
quisitione, seu mādato ad
constituendū Procurato-
rem prædictū; citetur reus
corā testibus ad illum cō-
stituendum, vel verbaliter,
vel per scripturam, & tam
inobedientia, quàm tes-
tes in actis notentur.

26 Quia autem in crimi-
nalibus litis cōtestatio in-
ducitur, quando reus exa-
minatur super delicto prin-
cipali, vt dicit Sigism.
Scaccia in lib. 1. de iudic.
c. 86. n. 54. ante medium,
& in cap. ult. nu. 9. dispu-
tandum non est, an sit ne-
cessaria quoad Regula-
res, cū & ipsi super prin-
cipali delicto constituen-
di, ac examinandi sint, &
si sint conuicti; nam alio-
quin iniuste condemna-
rentur, Parte inaudita, cō-
tra omnes terminos iuris,
& æquitatis. Nisi ob fu-
gam contumaces essent
effecti, quia tunc pro cō-
fessis habentur, & ex con-
suetudine in contumaciā
dānantur, vt per Farinac.

lib. 1. qq. crimin. q. 11. per
tot. & dixi in meo Prom-
ptuar. ver. absens nu. 23.
in fine.

27 Tunc autem aliquem
esse contumacem scias, vt
damnari in contumaciam
sine examine possit, quā-
do Regularis, siue secula-
ris fugam arripuit, & tri-
bus propositis edictis, vel
vno pro tribus, quod vul-
go *peremptorium* appella-
tur, Iudicisq; pprijs literis
in loco publico Monaste-
rij, vel Ciuitatis positis,
euocatus, præsentiam sui
facere contemnit, veluti
probatur ex l. absentem,
ff. de poen. & l. ea, quæ, &
l. consentaneū C. quom.
& quan. Iudex sent. prof.
debet, l. contumacia de
re iudic. cap. ex literis de
excessib. Prælator. cap. cer-
tum 11. q. 3. Specul. in tit.
de contumac. S. 1. in prin.
& dixi in meo propt. ver.
contumacia num. 2. in
prin. vbi etiam addidi, esse
cōtumacem etiam illum,
qui præsens est, & iuridicē

P inter-

interrogatus respondere non vult, l. de ætate §. qui tacuit ff. de interrogat. act. ac etiam ille, qui obscure respondet, vt dicit Speculat. in d. §. 1. nu. 1. arg. cap. fin. de iuram. calumn. & cap. accedens, vt lite non contest. & per iura, quæ citat, idem dicit de eo, qui iurare, vel se defendere non vult.

An autem in causa summaria sit sententia in scriptis ferenda, dicam infra, quando de sententia erit sermo in c. 16.

28. Omnes alij Iudices, siuè sæculares, siuè Ecclesiastici sint, ad processus, siuè acta iudiciaria criminalia facienda vno ex his modis secundum varietates occasionum, procedere possunt, scilicet, via ordinaria, & via extraordinaria, summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij. Ordinarie procedunt, quando hoc faciunt iuris ordine seruato, iuxta ea, quæ

dicta sunt supra in nu. 23. extraordinarie procedere valent, quando notorium est delictum, & ipsi, iuris ordine non seruato ad punitionem procedunt, in quo casu, etsi procedant iuris ordine non seruato, tamen iuris ordinem seruant, vt in cap. ad nostram de iureiur. si tamẽ ea seruent, quæ in delictis notorijs seruanda esse dixi supra in c. 4. & 5. Summarie, simpliciter, & de plano sine strepitu, & figura iudicij procedere possunt, quando delictum notorium est, & celeritatem desiderat, ita vt ex mora, seu dilatione periculum, & inconueniens Reipublicæ imminere possit, vt putà tempore alicuius commotionis populi, vel seditionis: nam in huiusmodi notorijs nunquã opus est iuris ordinem seruare, vt in d. cap. ad nostram §. 3. de iureiur. ideòq; in tali commotione, & seditione tolluntur è medio per decol-

decollationem, vel suspē-
sionē ad furcas, ita vt mo-
riantur quatuor, vel quin-
que ex præcipuis seditio-
sis, & postea disputatur, an
iustè tublatę sint, vt dicit
Iodocus in sua praxi cri-
min. c. 3. num. 6. Et vt no-
tat Bal. in l. si quis num. 2.
ff. de rer. diuis. in crimine
seditionis deprehēsus po-
test puniri statim, absq. or-
dine iudiciario; & idem
Bald. in l. in nullis C. de
seditionis, dicit, quòd pro-
vocans tumultum, & cla-

morem in populo, debet
mori pēna seditionis, etiā
si non sortiatur iuris effe-
ctum, & in l. i. C. eod. di-
citur, quòd commouens
populum ad seditionem,
faciendam, vel tumultum
in Ciuitate, grauissima pē-
na est puniendus, vbi glof.
fi. dicit, esse puniendum
morte, vel pro qualitate
personæ, & dignitatis, aut
furca suspenditur, aut be-
stijis est subiiciendus, aut
in insulam deportandus.

De Iudice, qui acta iudiciaria facere valet,
& de eius officio, & obliga-
tione. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

- 1 In iudicio quatuor requi-
runtur, vt integrum sit.
Iudex quare sic dict⁹. Estq; 4
potissima indicij pars.
- 2 Iudex habere debet iuris- 6
dictionem ordinariam, vel
delegatam.
Sententia à non suo Iudice

lata non valet.

- 3 Iudex ordinarius Regula-
rium quis sit, explicatur, &
assertur ratio in n. 4.
- 4 Iurisdictionem ordina-
riam qui habent. & in n. 5.
- 6 Regulares degentes extra
claustra ab Ordinario loci
sunt puniendi, si delinquāt:
degentes verò intra clau-
stra,

P 2

ſtra, & extra delinquentes capiendi ſunt à Miniſtris Epifcopi, ſed tradendi ſunt ſuis Superioribus, ut puniatur; & de punitione Epifcopus certiorandus eſt.

Regularis ſolus degens in domicilio ſua Religionis ab Epifcopo eſt puniendus, ſi delinquat.

- 7 *Iuriſdictio in cauſis criminalibus quomodo exercenda ſit à Præpoſitis noſtra Religionis, à Viſitatoribus, & à Patre Generali. Ad triremes ſubditos in caſu raro damnare poſſunt Prælati Regulares. Item ad torturam quando ſufficientia indicia præcedunt.*

- 8 *Delegatam iuriſdictionē qui habent.*

Viſitatores Regularium habent iuriſdictionem delegatam.

- 9 *Delegatam iuriſdictionē habentes, illam alteri delegare non valent.*

Iuriſdictionem delegare, quis poteſt.

- 10 *Viſitatores noſtra Reli-*

gionis quando in cauſa procedunt præuento Præpoſito, iuriſdictionem delegare valent: ſed teſtificationem, prout illam ipſi habent.

- 11 *Delegatus Generalium Religionum ſubdelegare valet, & quare, etiam ſi ſit delegatus ad vnā cām. Delegatus Proconſulis ſubdelegare valet.*

- 12 *Cauſa criminales, quæ ſunt meri, & mixti imperij, etſi ſecundum aliquos delegari non poſſint, tamen conſuetudo eſt in contrarium.*

De iure Canonico delegantur omnes cauſe meri, & mixti imperij.

- 13 *Regularis delinquens in monaſterio ſua Religionis, in quo aſſignatus non eſt, puniendus eſt à Superiore monaſterij, in quo eſt aſſignatus.*

Limita quod ad noſtram Religionem in n. 14.

- 15 *Regularis vagabundus, ſi delinquat, eſt puniendus ab Ordinario loci, in quo delinquit.*

Va-

Vagabundus quis sit.

16 *Acta iudiciaria facere*

non debet Iudex pro delicto etiam notorio, in quo ipse est offensus, quando pœna imponenda est arbitraria, etiam si iniuria esset Iudici illata tanquàm priuato: sed secus est, si pœna à iure præfixa sit.

Abbas punire quando potest monachum pro delicto contra eum commisso.

17 *Pralati Regulares etiam*

si intuitu officij offensus sint, non debent se intromittere quoad punitionem reorum, sed illam delegare debent.

Forma, sub qua est deleganda causa à Pralatis Regularibus, quando ipsi sunt offensi.

Iudex delegatus debet delegationem inserere in principio processus.

18 *Delegare delictorum pu-*

nitionem nostri Prepositi possunt etiam sine consensu Capituli, quādo in Capitulo determinatum est, ut q̃ta iudiciaria fiant, &

traditur forma talis delegationis.

19 *Suspectum allegare, & tanquàm suspectum recusare Iudicem criminalē Pars potest.*

20 *Suspectū allegare Superiorem, siue Iudicem, & illum recusare etiam Regulares possunt, quādo procedit per viam iuris, etiam si hoc faciat apicibus iuris omiſſis, ac etiam appellare tunc valent, & in n. 21.*

22 *Suspectus allegari, ac recusari ex quibus causis Iudex potest, remissuē.*

23 *Suspectum Iudicem ex quibus causis Regulares allegare possint, ac illum recusare, & quid in nostra Religione.*

24 *Recusatio Iudicis ob suspensionem, facienda est regulariter ante litis contestationem; & dantur limitationes ignorans, & errās non consentis.*

Suspitionis causa, quāda nouo emergunt, allegari possunt etiam post conclusionem in causa, si post illam super.

superueniant. Et quid in nostro Regno.

- 25 *Suspitionis causa contra Iudicem allegata, à Partibus Arbitri sunt eligendi.*

Suspitionis causa coram eodem Iudice, qui allegatur suspectus, de iure Canonico est proponenda.

- 26 *Recusatio Iudicis ob aliquam suspitionem, in scriptis est proponenda: causaq; in ipso libello recusationis est exprimenda.*

- 27 *Forma libelli recusationis Iudicis ob suspitionem.*

- 28 *Recusatio Iudicis iudicantis cum Assessore fieri non potest ob suspitionem à nostris Cler. Regularib. sed tantum recusatio Assessoris.*

Forma recusationis Assessoris suspecti quoad Clericos Regulares.

- 29 *Decretum de modo eligendi Arbitrum, seu alium Assessorem, quando Assessor primo loco electus allegatur suspectus, nisi sit contra Canones, valet ex privilegio.*

- 30 *Suspitionis libello presentato, Iudex suspectus interim filere debet, alioquin acti sunt ipso iure nulli.*

Iudex allegatus suspectus potest allegantis statuere terminum pro expeditione causa: cau-

saque suspitionis intra illum non probata, potest procedere in causa.

- 31 *Suspitionem allegans, & non probans in nostra Religionem punitur pena carceris per semestrem, quam penam nec P. Generalis remittere valet.*

Suspensionis causas non probans de iure communi tenetur actione iniuriarum.

I **V** Iso modo, quo acta iudiciaria validè sint facienda, videndum est, à quo Iudice facienda sint, ut iuridicè fiant, & cū integrum iudicium in hoc opusculo sit explicandū, in quo quatuor requirūtur, ut integrum sit, scil. Iudex, Actor, Reus, & Testes, quæ ut dicit tex. & ibi glos. in cap. forus §. in omni de verb. signif. in omni negotio, seu causa nō notoria, quæ exercetur in forma iudicij, hæ personæ requiruntur Iudex, Accusator, Reus, & tres testes. Iudex dictus quasi ius dicens populo, siue quod iure disceptet, ut dicit tex. in d. §. in omni,

omni, Primò de ipso Iudice tractandum erit, cùm sit ipse potissima pars, basis, & fundamentum iudicij, & cùm sit Dux, & Imperator iudicij, vt notat Bald. in rubr. C. si à non compet. iud. in fi.

2 Vt autem Iudex acta iudiciaria iuridicè facere valeat, competens esse debet, hoc est talis, vt habeat in eos, quos iudicat iurisdictionem ordinariã, vel delegatam, vt patet ex toto tit. C. si à nō compet. iud. & alioquin tàm in publicis, quàm in priuatis iudicijs sententia à non suo Iudice lata, non valet, vt dicit tex. in l. fi. C. eod. & consequenter, nec acta, à quorum valore ipsius sententiæ valor dependet.

3 Regularium competēs ordinarius Iudex est Abbas, seu Superior Monasterij, siuè Præpositus, siuè Prior, siuè quocunq; alio nomine nuncpetur; habent enim Abbates, Præpositi, & Priores Regula-

rii iurisdictionē, & coercitionem quoad oēs Monachos, seu Religiosos suorum Monasteriorum, vt dicit Speculat. in lib. 1. par. 1. tit. de Arbitro, & Arbitrat. §. 7. num. 27. vt in c. quam sit, & c. nullam 18. q. 2. Habentq; expressè à iure, vt crimina subditorum punire possint, vt in cap. cùm ad Monasterium §. prior autē de statu Monachor. & quòd habeant iurisdictionem in illos, etiã in causis criminalibus est tex. in cap. ea quę, eod. tit. & cap. quanto de offic. Ordinar. habereq; Abbates (& sic alios superiores) in criminalibus ordinariam potestatem in Monachos sui Monasterij, posseq; illos capere, detinere, & punire, affirmat Clar. in §. fi. q. 35. n. 15. & refert Calder. in consil. 20. de regular. asserentem, hanc esse communem opinionem, quam tenet post Doctores, quos citat Lancellor. Conrad. in Templo omni. Iudic. lib.

lib. 2. c. 7. de Abbate nu. 24. & dixi in meo Promptuar. ver. crimen nu. 10. in verſ. & non dubito. Et à fortiori habent eandem iurisdictionem, & poteſtatem quoad omnes ſubditos in quocunq; Monafterio degeant Abbates, Præpoſiti, & Priores, ſeu Guardiani, ſiue Miniſtri generales quarumcunq; Religionum. Præpoſiti autem noſtræ Religionis non ſolum à iure, ſed etiam à noſtris decretis habēt, vt ſint Iudices ordinarij in primis caſis, vt determinatū eſt in Capitulo Generali ann. 1621. in quo etiā determinatū eſt, vt in ſecundis cauſis ſint etiam Iudices ordinarij Viſitatores, & vt in primis cauſis detur eis præuentio, ita tamen, vt diffinitiuam ſententiam non ferant ſine Præpoſito præuento, & vt ab eorū ſentētia detur appellatio ad P. Generalem, & Conſultores, vt patet in 3. par. noſtror. decretor.

cap. 9. num. 7. 8. & 9.

Ratio autē iurisdictionis ordinariæ in omnes prædictos eſt, quia in ſuos ſubditos ſuo iure, hoc eſt à lege habent iurisdictionem in vniuerſitatē cauſarum, vt patet ex proximè citatis iuribus, & ex Lanceloto proximè citato, poſt Doctores, quos citat; illi autem Iudices habent iurisdictionem ordinariā, qui propriam habent iurisdictionem à lege ſibi delatam in vniuerſitatē cauſarum, & negotiorum, vt ex Alciato in rubr. de officio Ordinar. num. 5. in tom. 5. dixi in meo Promptuar. in ver. Delegatio iurisdictionis nu. 2. in 2. col. & addidi, quòd quamuis ab homine detur officiū, prout datur dictis Superiorib. Monafteriorum à Generali, & Diffinitoribus, vel Conſultoribus, & ipſi Generali ab vniuerſitate, ſiue Capitulo Generali, & alijs Iudicibus detur officiū, aut territorium, quod

quod annexam habet iurisdictionem, ab Episcopo, vel Principe aliquo, tamen iurisdictione non censetur concessa ab homine nisi ministerialiter, & per 5
 quandam consequentiam, & mediante concessione officij, aut territorij, cum quibus transit iurisdictione in personam eius, cui conceditur, sicut transit dominium rei in personam eius, cui res aliqua datur, ut dicit Bart. in l. 1. nu. 15. ff. de iurisd. omni. Iudic. & lex est, quæ immediate illam dat, ut dicit Soc. in l. 1. nu. 45. ff. quis, & à quo appell. per l. more maiorum, & l. quia ff. de iurisd. omni. iud. ita ut quamvis iurisdictione ordinaria cohereat officio, vel territorio, sit tamen ita qualitas personæ obtinentis officium, vel territorium, ut iurisdictione ordinaria in eadem persona residere, & suo iure illam habere dicatur, & hoc apparere dicit Bartol. in d. nu. 15. ex d. l. mo-

re maiorum, & faciunt ea, quæ dicunt Anan. & Zabarel. in num. 2. in c. 2. nē Præl. vices suas, & Soc. in d. nu. 45.

Ex quibus facile colligi potest, qui sint alij Iudices, qui iurisdictionem ordinariam habent, ita ut iure ordinario subditorum delicta punire, & pro tali punitione acta iudicialia facere iuridice possint: esseq; illos omnes breuiter dicas, qui habent iurisdictionem in causarum cognitionem à iure nomine proprio, ut probatur etiam ex c. 1. & ex rot. tit. de offic. Iudic. ordinari. Clar. autem in §. fin. q. 35. per totam latè, & specialiter examinat, quis sit Iudex competens quarumcūq; personarum. Et sic ex dictis patet, quod omnes illi, qui vices alicuius obtinent, etsi vice illius iurisdictionem exerceant, cuiusmodi sunt Vicarij Episcoporum, Capitanei, siue Prætores, siue Gubernatores

Q

tores Ciuitatū, vel Terrarum, qui ibi vice alicuius Principis, vel Domini iurisdictionem exercent, quòd illam exercent iure ordinario, & sic nomine proprio, & suo iure, quia ordinarij sunt ex determinatione legis, non ex delegatione, vt per glos. in d. l. 2. ver. Rectorum C. de offic. eius, qui vicem alicuius iudic. vel Præs. obtin. & vide ea, quæ latius scripsi in d. meo Prompt. ver. delegatio iurisd. nu. 1. quia hæc iufficiunt quòd ad propositum nostrum. Et scias, posse Vicarium Episcopi cognoscere, & diffinire causas criminales Clericorum, si specialem habeat commissionem ab Episcopo, vel à Capitulo sede vacante, vt dicit Clar. in §. fin. q. 40. in fine, & ita cõmuniter seruari testatur post Doctores, quos citat.

6 Sed quòd dictum est supra in num. 3. de iurisdictione, & potestate pu-

niendi delicta, quam habent Superiores Monasteriorum in suos Religiosos, est intelligendum, ac limitandum, vt procedat quòd ad illos tantum Religiosos, qui intra Claustra Monasterij degunt: nam degentes extra Claustrū, si delinquant, ab Ordinario loci sunt puniendi, vt in directo sensu, & à contrario determinatum est à Sacro Conc. Triden. sess. 25. c. 14. de Regular. ibi, *Regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra Monasterij degit*, vt aduertit Erasmus à Chokier in tract. de iurisd. ordinarij in exempt. q. 17. nu. 14. & in declarationibus Sac. Congreg. inuentis in Bibliot. Eminentissimi Bellarm. in d. c. 14. ita Sacram Congregationem declarasse legitur: *Regularis degens extra claustrū, si deliquit, debet puniri ab Ordinario loci: si degit intra claustra, & extra deliquit notoriè, debet capi à mini.*

ministris Episcopi, & ad Monasterium statim ducatur, puniendus à Superiore: nec Episcopus in hoc casu faciat processum, sed si quas habet probationes, illas det Superiori, qui Superior debet procedere ad præscriptum huius capituli.

Quod est, ut talis delinquens severè puniatur intra tempus ab Episcopo præfigendum, ac de punitione Superior Episcopi certiore faciat, ut in d. c. 14. habetur, alioquin ipse Superior officio privandus est, & delinquens ab Episcopo puniri potest, ut eod. c. 14. est determinatum.

Regularis etiam delinquens in domicilio suæ Religionis, in quo solus degit, ab Episcopo puniri potest, ut in dictis declarat. Bellarm. habetur.

7. Et quoad Præpositos nostræ Religionis prædicta iurisdicção quoad causas criminales ita est limitanda, ut illam exercere

non valeant, nec quoad processum incipientem, nisi cū voto Capituli suæ domus, iuxta determinationem Capituli Generalis anni 1621. quam retuli supra in c. 1. nu. 10. excepto casu, de quo dixi in meo Prompt. ver. crimen num. 19. in vers. sed quid erit dicendum. Imò nec illam soli exercere valent, sed hoc facere debet adhibito vno ex Assessoriis, sine quo nec illam exercere valent Visitatores, nec P. Generalis cum Cōsultoribus, ut determinatum est in d. Capitulo Generali, & patet ex 3. p. nostr. decretor. c. 9. Nec nostros Visitatores debere Præpositum præuenire, nisi in poenam suæ negligentiae, probavi in meo Promptuar. verb. crimen num. 10. in vers. & in eod. cap.

Ex quibus infert, & bene Ioa: Baptista Lezana, in tomo primo summæ qq. Regular. c. 18. nu. 16.

Q 2 posse

posse Prælatos Regularium subditos ad triremes damnare in casu raro, & ad satisfaciendum publico scandalo, ex delicto enormi proueniēte. Tum quia ita habet cōsuetudo multorum prudentium Regularium. Tum quia, vt dicit in c. 6. num. 32. licet poena hæc acerbissima sit; nihilominus consuetudine admittitur, & aliquo modo est necessaria, vel quia aliquando delicta aliter castigari non possunt, vt ipse dicit: vel quia ex eo, q̄ non adest consuetudo inter Regulares, tradendi eos Curiz seculari, & poena carceris nō multum timeretur, cū ibi sine labore alimenta præstentur, nonnulli, qui verum Dei amorem, & timorem non habent, graui delicta committere non verentur. Vt autem possint Regulares Iudices cognoscere, & punire subditorum delicta, possunt subditum non plenè con-

uictum, si inditia sufficiētia præcedant, iuxta ea, quæ de tortura reorum infra docenda erunt, cogere per torturam, vt delictum fateatur, cū hoc non sit prohibitum Religiosis, vt post D. Anton. in 3. par. tit. 9. c. 7. §. 8. & alios, quos citat docet Lezana in d. c. 18. n. 17. & in c. 27. nu. 16.

Delegatam autem iurisdictionem illi Iudices habent, qui non suo iure, sed nomine alterius, in aliquas, vel in omnes causas iurisdictionem exercent, vt in l. solet in fin. ff. de iurisd. omni iudi. cap. sanè il 2. de offic. & potest. iudic. deleg. & in l. 1. §. qui mādatur ff. de offic. eius, cui mand. est iurisdic. vt latius dixi, & explicaui in d. ver. Delegat. iurisdic. num. 2. quam delegatam iurisdictionem inter Regulares habet Visitatores, vt post glos. probat Ioa. de Anan. in cap. in singulis de stat. Monachor. & dixi in d. ver.

ver. crimen nu. 10. col. 5.
post med. & quisquis illam
delegare valeat, etsi latè
dixerim in d. meo Prom-
ptuar. ver. delegatio iuris-
dictionis, hic nihilominus
ea dicam, quæ sunt neces-
saria pro hoc Opusculo.

9 Qui delegatam iurisdic-
tionem habent, cuius-
modi esse diximus Visita-
tores Religionum, illam
alteri delegare non valēt;
quia ille iurisdictionem
delegare potest, qui eam
suo iure habet, non autem
ex alieno beneficio, vt in
l. more maiorum ff. de iurisdic. omni Iud. & ibi glo.
& Bart. in num. 10. Soc. in
l. j. num. 6. ff. quis, & à quo
appellar. potest, l. solent ff.
de iurisd. omni Iud. l. cum
Prætor. §. 1. ff. de iudic. &
idem Soc. in d. l. more ma-
iorum num. 1. vbi ex illo
tex. regulam affirmatiuā,
& negatiuam deducit, quā
retuli in meo Prompt. in
ver. Delegatio iurisdictionis
num. 2. & vide, si vis, ea
quæ dixi in 3. par. meæ in-

stitution. lib. 1. c. 8. num. 6
10 Sed est hoc limitandū
primò, quoad Visitatores
nostræ Religionis, quādo
in causa procedunt præ-
ueniendo Præpositum; nā
cū tunc procedant, vt
Ordinarij, vt dictum est su-
pra in n. 7. illam delegare
valent, sicut possunt alij
Ordinarij, qā habent tūc
iurisdictionem radicatam
in propriam personam, vt
patet ex dictis, & latius ex
his, quæ dixi in d. ver. de-
legatio iurisd. nu. 2.

Non possunt tamen ita
illam delegare, vt fiat sine
Assessore, nec vt fiat sen-
tentia sine Præposito præ-
uento, quia cū ipsi hanc
potestatem non habeant,
nisi ita limitatam, nec illā
alteri demandare liberam
valent: nā id pōt quis per
aliū, quod potest per seip-
sum cap. potest quis 68. de
reg. iur. in 6. & nemo po-
test plus iuris transferre
in alium, quā sibi cōpe-
tete dignoscatur cap. ne-
quo potest 79. eod. tit. &
lib.

lib. Et idem est dicendum, quando Pater Generalis, & Consultores sunt Iudices in causa appellationis, quia & ipsi tunc Affesorem adhibere tenentur, ut patet ex 3. par. nostrorum Decretorum c. 9. nu. 9. ergo ob prædictam rationem idem facere obligantur, si causam delegarent.

11. Secundò, est limitanda prædicta doctrina posita in nu. 9. quòad Delegatos Generalium Religionum, arg. eorum, quæ de Leg. to Proconsulis dixi in d. ver. delegatio iurisd. num. 4. Ideo enim ibi dixi, q. Delegatus Proconsulis subdelegare valet, quia cum Proconsul in provincia sibi commissa supremam post Principem potestatem habeat, l. & ideo ff. de offic. Proconsul. nec quidquam est in ea, quod non per ipsū expediatur, l. nec quidquā ff. eod. redactus est ad instar Principum, ut dicit Soc. in d. l. more maiorum nu. 34. Et idè

secundum communem Doctorem sententiam, quam & ipse Soc. refert, & sequitur in l. 1. num. 62. ff. quis, & à quo appellat. Et ego sequutus sum in d. nu. 4. in fine, Delegatus Proconsulis subdelegare valet, siuè sit delegatus ad vnam causam, siuè ad vniuersitatem causarum. Generales aut Religionum cum in Religione sibi commissam supremam post Papam potestatem habeant, nec quidquam est in ea, quod non per ipsos expediat, redacti sunt ad instar Principum: Ergo eorum delegatus, sicut delegatus Principis potest subdelegare, siuè ad vnam causam, siuè ad diuersitatem causarum sit delegatus.

12. Et quamvis easque criminales, quæ sunt meri, & mixti Imperij, secundum aliquos delegari non possint, & communem hanc esse sententiam tradant Doctores in l. 1. ff. de offic. eius, cui mand. est iuris-

iurisdictionis; ut testatur Clarus infra citandus; ac tamē ex generali consuetudine contrarium seruatur, ita ut indistincte omnes causas mixti, & mixti imperij delegentur, etiam quoad poenam ultimi supplicij, ut dicit Clar. in S. fi. q. 4. t. in num. 1. in fi. Et de iure Canonico omnes causas mixti, & mixti imperij delegantur, secundum glossam & Doctor. in cap. quod sedes, in ver. communiter, in fin. de officio iudic. ordin. & alios, quos citauimus, sequutus sum in Resol. 184. n. 1. 1. & in d. ver. Delegatio iurisdictionis n. 3. ver. secundò limita. Et quia hæc sufficiunt quoad nostrum præcipuum propositum, si vis quoad alios hanc materiam latius videre, vide in d. ver. Delegatio iurisdictionis.

- 13 Quia verò efficitur quis subditus, non solum ratione originis, vel domicilij, & quoad Regulares ratione assignationis in aliquo

Monasterio, sed etiam ratione delicti, ut tetigi supra in c. 6. tit. 6. in ver. sed de iure; etsi Regulares non efficiantur subditi ratione delicti, nec etiā Episcopi, in cuius Diocesi degunt, ita ut nec ratione notorij delicti extra Monasterium commissi puniri possint ab alio, quam à suo Superiore; nisi in casu, quo à Superiore, ab Episcopo monito, condignè puniti non fuerint; ut determinatum est in Sacro Concilio. Trid. sess. 25. c. 14. tamen dubitari potest, an efficiantur subditi ratione delicti commissi in aliquo Monasterio suæ Religionis, in quo ipse delinquens non est assignatus, sed ex aliqua causa ibi manens grauius delinquit? In qua dubitatione ego existimo, negatiuè esse respondendum de iure, cessantibus in contrarium Constitutionibus cuiuscunq; Religionis. Et hoc mihi probatur ex d. c. 4. Concilii Trid. virtute

tute cuius, cum nec pro delicto notorio puniri Regularis possit, nisi à Superiore sui Monasterij, nec efficiatur subditus Diocesani ratione delicti, argumentando à maiori ad minus, necessario dicendum erit, quod nec ratione delicti efficiatur subditus Superioris alicuius Monasterij: & argumentum à maiori ad minus valere etiam quodam delicta, & penas delictorum, docet Bald. in l. si quis non dicā rapere in prin. C. de Episc. & Cleric.

¶ 4 Procedere autem hoc non potest quoad nostrā Religionem Cler. Regul. Theatin. in qua habemus decretum Capituli Generalis anni 1610. in quo cauetur, *ut qui à aliam domum se confert, siue, ut aliò se transferat, siue negotiationis alicuius causa, Præposito eius domus subsit, non secus, ac si ei assignata sibi domo esset, prout habetur in 2. p. nostrorum*

decretorum c. 7. n. 15. Idè in nostra Religione, si (quod absit) casus occurreret, ut aliquis delinquat extra domum, & Ciuitatē, in qua est assignatus, à Superiore illius domus esset puniendus, in qua tempore delicti degeret; Et, si in ciuitatibus, ubi plura habemus domicilia, seu Monasteria, aliquis delinqueret in Monasterio, in quo non est assignatus, sed ibi esset pro aliquo negotio, reuersus statim ad propriam domum, ab eodem Præposito domus, in qua deliquit, esset puniendus, quia cum decretum prædictum generaliter, & indistinctè dicat, ut qui ad aliam domum se confert, subsit Præposito eius domus, non secus, ac si in assignata sibi domo esset, generaliter est intelligendum, siue domus sit in eadem Ciuitate, siue in alia; nam quando lex generaliter loquitur absq; vlla distinctione, generaliter,

ter, & absq; aliqua distinctione est intelligenda, vt vulgata iura determinant in c. solitæ S. si. de maior. & obed. l. i. S. & generaliter ff. de leg. præst. l. de pretio ff. de publ. in rer. act. cum alijs concord.

15 Sed si fortè Regularis aliquis vagabundus esset, nempe quia per Mūdum vagatur sine iusta causa, & sine legitima licētia Superioris, qui habeat auctoritatem illam concedendi: Vagabundus enim dicendus erit secundum Bar. in l. 4. S. Prætor ait nu. 24. ff. de damno infect. & glos. ibid. in ver. habitationē habet, sentit, vagabundum illum esse, qui habitationem non habet; hic autem si delictum committeret, ab Ordinario loci, in quo deliqueret, esset puniendus, vt patet ex declaratione Sacræ Congregation. relata supra in n. 6. ibi: *Regularis degens extra Claustrum debet puniri ab Ordinario loci: nam cum*

per Mūdum vagetur sine causa, & licentia, extra claustrum degit.

16 Siuè autem Ordinarij sint Iudices, siuè Delegati se intromittere non debent ad faciendum acta, aliqua iudiciaria in causa, in qua fiunt ob delictum, per quod ipse Iudex offensus est, si pēna pro tali delicto imponenda, arbitraria sit, etiam si delictum esset notorium; nam et si quando delictum est notorium, etiam si iniuria esset Iudici illata tanquam priuato, possit Iudex delinquentem punire, secundum Doctorum sententiā communiter receptam, vt post Roland. in consil. 48. num. 2. & 14. lib. 2. testatur Clar. in S. si q. 35. n. 26. ipse tamen Clar. ibid. dicit, talem sententiā esse intelligendam, vt procedat quādo pro tali iniuria esset pēna à iure præfixa: sed si esset arbitrio Iudicis imponenda, tunc in tali causa se intromittere

R non

non debere affirmat, & quòd si se intromittat, vt suspectus recusari potest, & Dec. in cap. cùm venissent nu. 45. de iudic. dicit, quòd Iudex inferior in causa propria iudicare nò potest, per l. 1. C. nò quis in sua caus. cū simil. & hoc procedere etiam dicit in Domino feudi. Et quamuis in nu. 48. limitet, non procedere in facto notorio, quando scilicet poena imposita pro facto notorio certa est; quia tūc cessare videtur ratio suspicionis, cū in tali casu potius videatur exequutor, quàm Iudex: contrarium tamen docet, quando arbitrio Iudicis poena est imponenda; & idem post Deci. ac Capyc. in decis. 124. nu. 4. & 6. tenet Aymon Crauet. in cons. 801. nu. 6. vol. 1. Qui nò sit sibi contrarius cum hac limitatione intelligendus est loqui in consil. 232. nu. 7. vol. 2. vbi dicit, quòd nec omninò repellitur Iudex

in causa propria; nam cognoscit Iudex de iniuria, sibi illata in officio suo, l. si quis fortè §. si quos, vbi Bart. ff. de poen. l. 2. C. de sportul. Oldrad. in consil. 7. incip. quædam maledicta mulier, Alex. cons. 35. col. fin. lib. 2. Addens, quòd similiter videmus, quòd Prælatus potest punire Monachum pro delicto commisso cōtra eum, quando non procedit pro interesse proprio, sed publico, vt delictum puniatur, vt per Calder. in cōsil. 20. de regular. cum prædicta, inquam, limitatione intelligendus est ipse, & omnes citati Doctores, quos ipse refert; & cum hac limitatione procedendum esse à Iudice offenso etiam in facto notorio tenet post Doctores, quos citat. Farinac. in 1. par. crim. q. 17. num. 44. & 45. in fine.

17 Non debent igitur, quando poena est arbitraria, Iudices omnes, & maximè Præ-

Prælati Regulares etiam quando ipsi intuitu officij offensi sint, in tali causa se intromittere non debent, et cum alio Iudice adiuncto, & Assessore, nè reddatur de vindicta suspecti, etsi delictum contra ipsos commissum notorium sit: nãq; non solum à malo, sed ab omni specie mali cau-

dum est: & nolentes vinci à malo, sed vincentes in bono malũ, iuxta consiliũ D. Paul. 1. ad Rom. 12. sed causam vsq; ad punitionẽ inclusiue alteri delegare debent, prout aliquos facere solere dicit Clar. in d. q. 35, in fi. quod faciant in hac forma.

Reuerendo Patri in Christo nobis Charissimo

D.N. &c.

Nos B. Abbas, suę Præpos. talis Monasterij, seu Vicarius talis loci, cum iustis ex causis mouentibus animum nostrum non intendamus confiscare acta iudiciaria, & punire delictum notorię contra nos ab A. commissum in tali publico loco, de tua peritia, diligentia, & integritate, confisi, his nostris literis nostra manu subscriptis, & nostro solito sigillo signatis, tibi facultatem indulgemus, atq; concedimus, ut nostras induas vices, & una cum tali Assessore (si obstatutum, vel quia Commissarius nõ est Doctor Assessor sit etiam adhibendus) informationem necessariam de tali delicto capere valeas, testes examinando, & omnia alia faciẽdo, quę pro huius causę expeditione sunt necessaria vsq; ad sententię diffinitiuam inclusiue. Datum &c. in loco &c. Die &c. Mensis &c. Anni &c.

D.B. Abbas talis loci, vel Præpositus talis loci.

D.N. Secretarius de mandato.

Quam delegationem debet delegatus inserere

in principio processus, illamque notificare testi-

R 2 bus,

bus, & ipsi Reo, si præsēs est, ad hoc, ut sciant, quo iure ipse Delegatus acta faciat. Possuntq; sic causam delegare etiam Præpositi nostræ Religionis, cum Iudices ordinarij ipsi sint, & omnes Iudices ordinarij hanc habeant facultatem, ut supra dictum est. Qua facta delegatione, diligens sit Delegatus, ut statim processū incipiat, nè re integra in nostra Religione ob negligentiam à Visitatoribus præueniatur, qui & ipsi delegare possunt, quando ob negligentiam Præpositi procederent ipsi uti Iudices ordinarij. Delegareque possunt, sicut & omnes alij Iudices ordinarij, etiā quando ipsi offensi non sint, sed aliquo iusto impedimento detenti, processū

formare non valent.

18 Facereq; hanc delegationē nostri Præpositi possunt etiam sine consensu Capituli, quādo in Capitulo determinatum est, ut in aliqua causa processus, siue acta iudiciaria fiant; ad hoc enim tantum tenetur Præpositus virtute nostri decreti in 3. par. nostror. decret. c. 9. quo facto, cum ipse sit Iudex ordinarius, & hoc facere non sit illi vetitum à nostris Constitutionibus, & decretis, potest sicut omnes alij ordinarij Iudices iurisdictionem suam delegare: dummodò delegationem faciat alicui ex nostris, qui unā cum Assessore procedat, faciatq; delegationem in hanc sequentem formam.

Reuerendo Patri in Christo nobis Charissimo.

D.N.&c.

Nos D.N. Prapof. talis domus, vel Abbas, vel Prior talis Monasterij. Cum alijs negotijs legitimè impediti, huic integrè vacare non possimus, de tua peritia, diligentia, ac integritate confisi, his nostris literis nostra manu subscriptis, & nostro

stro solito sigillo signatis tibi facultatem indulgemus, atq^{ue} concedimus, ut nostras induas vices cum tali Assessore vel una cum Assessore à te eligendo (si Assessor est necessarius virtute alicuius ordinationis, vel statuti, put est in nostra Religione, vel si delegatus non sit Doctor) informationem capias de tali delicto, à tali commissio (si auctor delicti scitur) coram nobis Præposito (quando proceditur via accusationis, vel denūciationis) vel quod ad nostram notitiam per clamorosam insinuationem peruenit (quando proceditur ob præcedentem infamiam) testes iuridicè examines, audias audienda, & videas videnda, prout iuriserit, iuris ordine seruato (vel si Regulares sunt, & gaudent priuilegio Bonifacij VIII. habentque statuta de modo procedendi in causis criminalibus) similis iuris, apicibusque illius postpositis, secundum nostrę Religionis consuetudines, & instituta summarie, & de plano sola facti veritate inspecta, iustitiam facias, & procedas vsque ad sententiam diffinitiuam inclusuē (si sententiam illi delegare vult, & in casu, quo illi sententiā delegare non vult, dicat, vsque ad sententiam exclusuē, & postea nobis referas, actaque omnia tradas. Datum Neap. in nostra Domo, &c. Die &c. Mensis, &c. Anni, &c.

D. N. Præpositus, &c. vel Abbas, &c.

D. A. Secretarius de mandato.

19. Iudicem causarum criminalium posse Partem allegare suspectum, & tãquam suspectum posse illum recusare, tenet glos. magna in vers. item si ille de accusat. & ibid. Soc. in n. 78. testatur de cõuni sententia DD. & senten-

tiam prædictę glosę esse cõmuniter approbatam ex Cardin. Alexandrin. in c. de accusatione col. 41. vers. venio ad septimum, dicit Clar. in S. fi. q. 43. n. j. Et quamnis nonnulli Doctores cum glos. fin. in fin. in cap. ad nostram de

ap-

appellat. sentiant, recusationem Iudicis omnibus Regularibus esse interdictam per tex. in cap. cum speciali, in fin. de appellat. vbi ita tenere Innoc. Ioa: Andr. & Abb. censet F. Thomas à Iesu in tract. de Visit. Regular. tract. 3. c. 17. num. 12. idemque tenere existimat Hostiél. in d. cap. ad nostram de appellat. tamen contrarium tenendum esse de iure existimo per d. cap. cum speciali in fin. cum infra citandis Doctoribus. Namque Innoc. in d. cap. cum speciali nu. 9. dicit, non posse Monachum recusare Abbatem punientem secundum obseruantias regulares, sicut nec appellare tunc valet: sed 21 utrumque facere posse, affirmat, quando procedit in forma iudicij, per iura, quæ citat. Et ratio est, quia tunc modum correctionis excedit, cum punire non intendat secundum obseruantias regulares, pro-

ut sentit Ioa. Andr. ibid. in num. 18. vbi ita intelligit sententiam Innoc. quæ essentialiter ab Hostiens. sententia non discrepat; quæ se habet in d. cap. cum speciali nu. 19. Religiosus secundum regulam suam in Capitulo de plano corrigitur, & punitur, nec appellare potest, nec Superiorem tanquam suspectum recusare, per cap. ad nostram de appellat. sed si contra illum procedatur per viam iuridicam, tunc ex causa illum appellare, & Superiorem recusare posse dicit, etsi in causa totaliter figura iudicij non seruaretur, quia procederetur de plano, & non seruatis apicibus iuris.

Abbas autem relatis supradictis opinionibus in d. cap. cum speciali S. porrò nu. 3. & referendo Innocentium, non prout ipse loquitur, sed absolute dicentem, quod si Prelatus excedit modum in corrigendo subditus ap-

pel-

pellare, & recusare potest: quod dictum illi placere affirmat, & ad probationem ponderat literam illius tex. in fin. & dicit solum phibere extensionē illius textus quodam Religiosos, ut .s. appellare, & recusare Iudicem nō possint, quando contra ipsos proceditur secundum regulā: sed secus esse dicit, quādo Superior regulam excederet. Et quia negari non potest excessus regulæ quando ad formam iudicij proceditur, etsi fiat omīssis apicibus iuris, negari nec etiā potest, quin tunc quoque recusare, & appellare liceat; & negari nec etiā potest, prædictas sententias inter se non discrepare, & appellatorem, & recusationem in utroq; ex his casibus licere. Nec ab ista sententia recedit ipse F. Thomas à Iesu ubi supra, sed potius cōcordare cum illa videtur in nu. 13. Existimoq; nec esse necessarium pro

tali recusatione facienda, ut Superior ad hoc, ut recusari possit, euidenter ostendat, iniquē se gerere contra famam, & opinionem, subdi in materia graui, sicut necessarium esse censet Lezana in 1. tom. qq. Regular. c. 9. n. 18. sequendo Sanchez lib. 6. in Decalog. c. 19. §. 1. quia tale dictū nullo iure probatur, sed satis erit adesse ea, quæ infra dicenda sunt in num. 23.

22 Quæ sint autem causæ, ob quas Iudex recusari potest, illas hic nō examino, nec enumero, quia magnum tractatum requirerent; sed vide glos. in d. c. cum speciali in ver. de recusatoris assensu, & gl. in c. cum super de offic. deleg. & glos. c. accedentes il 2. & ibi Doctor. ut lite non contest. Canon. in c. Postremo de appell. ubi tex. duas causas enumerat, scilicet si sit consanguineus, vel si fuerit Aduocatus in causa illa: sed

Philip.

Philipp. Franch. ibid. 40. causas enumerat, & Card. Alex. ibidem septuaginta; & latè hanc materiam tractat Speculat. in tit. de Iudi. deleg. §. superest videre, Ioa. Andr. Gemin. & alij in cap. legitimè de appellat. in 6. Paris de Puteo in tract. de sindic. in vers. suspit. & Maran. in 6. par. sui spec. in tit. & quandoq; appellatur, vbi in n. 27. dicit esse multas, & tantum ipse aliquas enumerare affirmat, & incipiendo à num. 28. vsq; ad nu. 33. inclusiuè quadraginta causas enumerat.

- 23 Ex quibus omnib⁹ colligo, Regulares has causas suspicionis allegare posse. Primò, quādo Iudex est nimis familiaris alterius Partis, vt in cap. insinuāte, & ibi glos. & Doctor. de offic. deleg. Specul. in tit. de offic. deleg. §. superest in vers. Item si est nimis, & Maran. vbi supra in n. 28. Secundò, quādo est consanguineus Partis aduersę,

vt in cap. postremò de appellat. & in cap. accedentes il 2. vt lite nō contest. Nisi esset æqualiter coniunctus vtriq; Parti, vt per Maran. post alios, quos citat vbi supra in num. 30. Tertiò, quādo vellet quis Iudicis officium exercere in causa p̄pria, vt in l. qui iurisdictione ff. de iurisd. omnium Iud. Maran. vbi supra n. 32. & 33. Quartò, quādo est inimicus, etiam non capitalis, quia quamlibet inimicitiam sufficere dicit Maran. post Doctores, quos citat in nu. 35. & illas opponere potest quocunq; tempore. Et idem dicit in num. 36. quando Iudex est consanguineus inimici alterius Partis, post Abbatem in d. cap. accedentes in 1. notab. & Bald. in l. quoniam liberi C. de testib. Quintò, quando Iudex est conciuis alterius Partis, & simul reperiuntur extra patriam in partibus remotis, ex quo solent se diligere, vt fratres, vt post Abb.

Abb. in d. c. accedentes col. 1. vers. tertia causa, & Felin. ibidem in 2. col. tenet Maran. in d. nu. 39. sed hoc non esse indistincte verum dicit Deci. in c. postremo nu. 17. de appellat. sed remanere arbitrio Iudicis secundum qualitatem personarum, & sequitur Ioa. Anto. de Nigris super capit. Regn. in rubrica de suspicionib. in nu. 38. in vers. Quæto nūquid. Sexto, quando Iudex fuit Aduocatus alterius Partis in eadem causa, in qua iudicare vult, vt est tex. & ibi Alex. & Doctor. in l. Prætor ff. de iurisd. omn. iudic. & in cap. Postremo, & ibi Abb. de appell. Et idem est, quando in illa causa fuit consultus, & propalauit votum suum, vt per Maran. post Doctor. quos citat supra in nu. 52. Septimò, si sit datus ad petitionem alterius Partis, l. obseruandum ff. de iudic. & cap. insinuante de officio deleg. Octauò, si in eadem

causa fuit testis, l. si ff. de testib. Maran. in num. 34. post Speculator. in tit. de iud. del. S. superest, vers. ite si fuit testis. Nondò, si ipse Iudex in eadem causa fieri Iudex procurauit, vt post Spec. in d. S. superest vers. item si ipse, dicit Maran. in nu. 60. Decimò, si esset illiteratus, & grossus, vt dicit Maran. in num. 67. & causa est ardua, & subtilis ex Baldo, Felin. & Iaso. quos ipse Maran. ibid. cit. Et idem dicit, quando est seuerus, iniquus, vel indiscrētus, post Doct. quos citat in num. 68, & 69. ac quando non vult audire Aduocatum Partis in nu. 72. sed contrarium quòd illiteratum tenet cū Felin. in cap. suscitans col. 6. in ver. illiteratus de rescryptis, Io. Ant. de Nigr. vbi supra in nu. 41. quia illiteratus potest esse Iudex, scil. cum Assessore, & idē dicas quòd subsequentes.

Aduerte tamen, quòd

S in

in nostra Religione ob nullam causam dari potest suspectus Pater Generalis, nec Præpositi, aut Visitatores, quando adhibito Assessore causam agunt, ut determinatum est in Capit. Gener. ann. 1621. & habetur in 3. par. nostr. decretor. c. 9. nu. 10.

- 24 Recusatio Iudicis ob suspicionem regulariter facienda est ante litis contestationem; esseque debet prima exceptio, quæ opponenda est ante omnes dilatorias, ut dicit Maran. in d. vers. & quando appellatur n. 26. & rationem reddit, quia si prius opponeretur alia dilatio, censere- tur prouocari Iudex, ut super ea pronunciet, & sic induceretur consensus in Iudicem, ita ut postea recusari non possit, ut per Doctores, quos ipse Maran. ibidem citat. Quæ quidem postea in nu. 74. dicit procedere quoad causas, quæ præcesserant ante litis contestationem, ut scilicet non

possit illas opponere, quando quis iam prædicto modo in Iudicem consentit; Et intellige, quando tunc notitiam illorum habebat, nam si causas non oppositas ignorabat, consensisse non censetur, & illas opponere potest quocumque tempore; nam ignorans, & errans non consentit, l. si quis per errorem ff. de iurisd. omn. iud. l. consensisse ff. de iudic. l. non idcirco C. de iur. & fact. ignor. illasque etiam, quæ de nouo emergunt, opponere Partem posse dicit Maran. ubi supra, in quacumque parte litis, etiam post conclusionem in causa, si post illam superueniant, secundum Felin. in c. insinuante col. pen. in fi. de offic. iudic. deleg. Et in nostro Regno habemus Capitulum Regni 217. incip. Prolixitatem, in quo Rex Robertus precipit, ut exceptio recusationis Iudicis post litem contestatam ita opponatur, ut notoriè, & euidenter

ter Iudici cōstet, quòd de nouo superuenit, aliàs nō admittatur. Et à simili idem dicas quòd illam, quam ignorauit, vt scilicet opponens de ignorātia euidenter illam cōstrere faciat. Prædictum capit. latissimè explicauit Ioa. Anton. de Nigris Campanus, vbi supra, & fusè hanc suspicionum materiam ibi tractat.

25 Suspicionis causa contra Iudicem allegata, Arbitri à Partibus, secundum formam iuris, sunt eligendi, vt per tex. in cap. legitima de appellat. in 6. Quæ iuris forma habetur in cap. cum speciali S. statui-mus de appellat. per hæc verba. *Statuimus, vt si allegaueris se Iudicem habere suspectum, coram eodem Iudice causam iuxta suspicionis assignet: & ipse cum aduersario, vel si forte aduersarium non habet, cum Iudice arbitros communiter eligat: aut si communiter conuenire non possunt*

absq; malitia: ipse unum, & ille alium eligat, qui de suspicionis causa cognoscas: et si nequuerint in unam concordare sententiam, aduocent tertium, vt quòd duo ex ipsis decreuerint, robur obtineat firmitatis; sciātq; se ad id fideliter exequendum ex iniuncto à nobis in virtute obedientie sub obtestatione diuini iudicij & stricto precepto teneri. Ex quo textu apparet, quòd causa suspicionis coram eodem Iudice, qui allegatur suspectus de iure canonico est alleganda: sed coram quo Iudice, sit allegāda in nostro Regno, vide Capitulum Reginæ Ioannæ positum inter Ritus Magnæ Curie Vicariæ in num. 8. incip. Item si contingat.

26 Recusatio Iudicis ob aliquam suspicionem in scriptis est proponenda, cap. quoniam contra, & ibi glos. in vers. recusationes, l. apertissimi, & l. cum speciali C. de iudic. Spec.

S 2 in

in lib. 4. tit. de offic. ordin. in princ. & ita tenet post Abbat. in c. prudentiam §. 6. col. 3. de offic. deleg. Franc. in c. cum speciali n. 20. de appellat. Et recusationis libellus est producendus coram Iudice recusato, ut dictum est in num. præced. & notat Anchar. in d. c. legitima not. 3. de appellat. in 6. continereq; debere affirmat quis, quem, in qua causa, & ex qua causa suspicionis recuset; estq; talis causa exprimenda in ipso libello recusationis, ut in cap. cum

speciali, ubi hoc notat Franc. in n. 1. de appellat. & Bald. ibid. dicit, quod si causa in libello non fuit posita, alio die inseri non potest, à qua sententia non recedas per d. c. cum speciali, etsi Franc. ibid. in nu. 22. dicat fortè inseri posse antè electionem Arbitrorum, prout in simili notatur in glos. in c. si is, cui de offic. deleg. in 6. & cautum esse consilium dicit, si recusans nominet suum Arbitrum in eodem libello. Formatiq; in hac forma potest.

Forma libelli recusationis Iudicis
ob suspicionem.

27 *Quia naturale est velle suspectorum Iudicium declinare iudicium, coram vobis R. P. D. N. Iudice in causa Beneficij mihi oppositi, compareo ego P. & dico, quòd cum sis mihi tali ratione suspectus (& explicetur causa suspicionis) te tanquam talem in hac causa recuso; & præfatam causam suspicionis coram Arbitris me offero probaturum, ad quos statim cõmuniter eligendos me paratum offero, & in casu, quo convenire non possimus pro parte mea ex nunc pro tunc eligo. R. P. D. B.*

Quo facto Actuarius de mandato Iudicis scribat in actis sub hac forma.

Die tali, Mensis talis, talis Anni, fuit per d. P. presentatus dictus

dictus Libellus, & à tali Iudice fuit admissus, si & in quantum, &c. & procedatur ad electionem Arbitrorum.

28 Quæ quidem forma in nostra Religione non est necessaria; nam in illa Iudices non possunt dari suspecti ex eo, quod simul cum Assessore iudicant, ut habetur in 3. par. nostr. decreto rum c. 9. n. 10. sed qui Assessorem aliquem suspectum protulerit intra biduum suspicionis causas exhibere debet, breuiq; probare, hoc est, pro tunc quali quali probatione, & interim re ad P. Generatē à Reo delata, ipse alium Assessorem eiusdem Pro-

uinctæ assignare debet, qui suspicionū causas iure, & facto cognoscat, & suspicionē probata ipse Assessor electus iudicium prosequatur, ut determinatū est in d. Cap. Gener. anni 1621. & habetur in 3. par. decretorum d. c. 9. nu. 11. Non est tamen omit- tenda recusatio in scri- ptis, nec expressio causæ, cum sit de iure hoc faci- dum, & per nostra decreta nihil est contrarium statu- tum. Fieri q; potest sub hac forma.

Forma recusatōis Assessoris suspecti pro nostris Clericis Regul.

Quia vigore nostrorum decretorum licitum est R. P. Assessore ex causa suspectum allegare coram vobis RR. PP. D. N. Præp. talis Ecclesiæ, & P. B. Assessore compareo ego P. qui de Vene- ficio sum imputatus, & dico, quod tu R. P. D. B. Assessor in hac causa sis mihi suspectus ob talem causam, quam infra biduum breuiter probabo, & postea fufus coram R. P. Asses- sore ab Admod. R. P. Generali eligendo.

Actuarius autem de mādato Iudicis, & Assessoris scri- bat in actis diem præsentationis, prout supra in n. 27. mu- tatis mutandis.

29 Nec

29 Nec dicas, prædictum nostrum decretum esse irritum, & inane, cum sit iuri Canonico contrarium, per quod Arbitri à Partibus sunt eligendi, ut in d. cap. eligendi, & in d. c. legitima, & in d. c. cum speciali §. statuimus; nā quāvis nos habeamus privilegium, ut possimus decreta, & statuta facere, est tamen tale privilegium, ita restrictum, ut tantum illa decreta, & statuta facere valeamus, quæ iuri Canonico non sunt contraria, ut ex tenore dictorum privilegiorum patet. Nam respondetur, quod cum tale decretum pertineat ad modum procedendi in causis criminalibus, quoad quem, sicut omnes alij Regulares participantes, habemus Privilegium Bonifacij VIII. relatum supra in c. 1. num. 4. in quo conceditur, ut in huiusmodi causis, rimulis, & apicibus iuris postpositis, libere procedere valeamus

secundum consuetudines approbatas, & generalia facta, & etiam facienda instituta; nec prædictum Privilegium est restrictum ad facienda instituta non contraria iuri Canonico, sed potius videtur concedere contrarium, cū Papa ibi dicat, esse omittendos rimulos, & apices iuris.

30 Cum autem libellum prædictum Iudici allegato suspecto, fuerit præsentatum, ipse Iudex in tali causa alios actus iudiciarios facere nō debet, pendente causa suspicionis, sicut fieri non debent: post appellationem, ut dicit Anchar. in d. c. legitima in ver. Tertiò nota, per d. c. cum speciali §. statuimus; & actus interim facti sunt ipso iure nulli, Corne. in consil. 247. col. 1. vol. 1. Dec. in consil. 275. col. 1. & alij, quos citat, & sequitur Baiar. in d. q. 43. nu. 10. & vide latè Ioa. Ant. de Nigris ubi supra in num. 16. Sed electo Arbitro, q. causam

sam suspicionis cognoscat, prout dicitur in d. c. 31 cum speciali S. statuimus de probat. Potest illi ipse Iudex allegatus suspectus statuere terminum, infra quem suspicionis negotium sit expediendum. Causa verò suspicionis intra terminū à Iudice præfixum non probata Iudex in causa procedat: sed si causa suspicionis probata sit, Iudex recusatus negotium personę idoneę de assensu recusatoris cōmittat, nē illum valeat postea recusare; vel si magis viderit expedire ad Superiorem, negotium remittat, prout determinatum est in d. S. statuimus in fine,

vbi hoc notant glo. & DD. Sed in nostra Religione causa suspicionis nō constituta, vel si causa allegata sufficiens nō fuerit ad suspicionem inducendam, qui eam adduxit semestri est includendus in carcere, poenaq; hæc nec etiam à Patre Generali remitti potest, vt habetur in d. c. 9. nostror. decret. nu. 12. De iure verò cōmuni allegās Iudicē suspectū, si causas non probauerit, actione iniuriarum tenetur, vt per Bald. in cap. super de offic. deleg. & Angel. in l. quæ omnia, ibi, magis conuictum ff. de procurat. quos citat, & sequitur Baiar. ad Clar. in S. fi. q. 43. nu. 7.

De Assessore. Cap. IX.

SUMMARIVM.

- 1 *Assessor quis est. Et eius officium in quinque consistit in num. 2. & quæ illa sint explicatur in num. 2.*
- 2 *Assessor sūgitur Iudicis par-*

ter, quādo Index est impeditus ex causa publica, excepta causa appellationis: & excepta sententia in causa criminali.

- 3 *Assessor à quo sit eligendus. Et à quibus, & quomodo in nostra Religione in n. 4.*

5 *Ass-*

- 5 *Assessor eligendus esset non debet turpitudine, & infamia notatus, nec alteri Parti suspectus, nec maiori excommunicatione ligatus.*
Excommunicatione legati a publicis officijs repelluntur.
- 6 *Assessor debet esse peritus in facultate, qua debet iudicare, & purus Theologus recusari potest.*
- 7 *Assessor generalis in Curia seculari esse non debet clericus, sed in una sola causa potest.*
- 8 *Assessor generalis in Curia Ecclesiastica esse potest laicus.*
- 9 *Assessor non debet esse facilis carcerationi eorum, qua deferuntur prius quam saltem pro informatione Curie constet, delictum esse commissum, & sit saltem suspitio, fuisse commissum a delato.*
- 10 *Assessor etsi inclinare debeat in mitiorem partem, & mitiorem poenam, tamen in crimine veneni semper inclinare debet ad torturam.*
Reus habens tantum contra se plura indicia, & presumptiones poena corporali puniri non potest.
Probationes apertissima esse debent in criminibus.
Indicia, & presumptiones quando absunt contra Reum, Assessor quid facere debet.
- 11 *Assessor Regularium quomodo, & quando uti potest privilegio Bonifacii VIII. in iudicandis causis Regularium.*
- 12 *Essentialia iudicii de iure Divino, Naturali, & Gentili qua sunt, & que ad num. 18.*
Ad essentialiam iudicii pertinet, ut constet de corpore delicti.
- 13 *Ad essentialiam iudicii pertinet contestatio litis.*
- 14 *Ad essentialiam iudicii pertinet citatio rei ad videndum iuramenta testium, ac omnis alia citatio necessaria, & maxime pro ferenda sententia definitiva, & num. 17.*
- 15 *Ad essentialiam iudicii pertinet probationes, & defensiones, ad quas cum pertineat traditio copiae repertorii, tradenda est cum dictis, & nominibus testium.*
- 16 *Copia repertorum cum nominibus testium tradenda est Parti, etiam si testes sint omni exceptione maiores, excepto favore fidei.*
- 17 *Ad essentialiam iudicii pertinet citatio ad sententiam, sed non peremptoria.*
- 18 *Sententia ut in scriptis feratur ad essentialiam iudicii pertinet.*
- I **Q**uia Assessor is est, quem ille, qui iudicandi potestatem habet,

habet, sibi associat, vt ei assideat, & assistat, & ad rectè causam dicendam eum instruat, veluti ex l. 1. C. de Assessoribus, illum descripsit Speculat. in lib. 1. tit. de Assessore, §. Assessoris est, & concordat Azo in summa C. de Assess. nu. 1. & illos sequitur Dec. in rubr. ff. de offic. assess. n. 1. & dixi in meo Prompt. in verb. Assessor nu. 1. Cùm de Iudice dictum sit, de ipso Assessore, qui ei assistere debet immediatè dicendum erit.

2. Assessoris officiũ Primò cõsistit, vt in causis tam civilibus, quàm criminalibus ad indagandam veritatem inuigilet, & quid iuris sit instruat Iudicẽ, cui assistit, vt patet ex d. l. 1. C. de Assessor. alioquin ipse de Iudicis iniustitia tenetur; nisi apud acta protestatur, si videat illũ contra ius agere, vt notat Baldus in l. quoniam Iudices in 1. notab. C. de appellat. & sequitur Deci. in rubr. ff. de

offic. Assessor. nu. 3. Paris de Put. in tract. de sindic. c. 1. nu. 12. Boss. in tit. de sentent. nu. 3. Secundò, vt libellos recipiat, si benè cõficiantur, si autem male, aut de re illicita, vt illos reijciat, vt in l. si. in fi. C. vt nemo priuat. Tertiò, vt videat, an qui postulat facere hoc valeat, & vt postulatorum ordinem seruet, vt in l. nẽ quicquam §. obseruare ff. de off. Procons. Quartò, vt edicta, & bñana, quæ à Iudice promulganda sunt, examinet, an iuridica sint, iuxta ea, quæ docet Par. de Put. in trac. de sind. in vers. Assessor c. 1. num. 26. Quintò, vt examinet specialia decreta, quæ in causa, quæ vertitur, interponenda sunt, prout patet hoc vnà cū suprad. omnib. ex tex. glos. & Doctorib. in l. 1. ff. de offic. Assessor. & ex alijs, quos retuli in meo Prompt. ver. Assessor nu. 3. Fungiturq; Assessor Iudicis partibus, quando Iudex est impe-

T ditus

ditus propter publicas occupationes, vt puta si in nostra Religione Visitatores essent impediti causa visitationis, nisi agatur de causa appellationis, in qua Assessor nullam habet iurisdictionem, vt post Bald. in auth. ad hanc nu. 1. in fi. C. de iudic. tenet Stephanus Gratian. in decis. March. decis. 145. nu. 15.

Nec potest Assessor, absente Iudice, sententiam ferre in causis criminalibus, etiã si fuerit Vicarius ab ipso Iudice constitutus, vt ex Angel. de malef. in ver. Hęc est quædam sententia, aduertit Foller. in sua Pract. crimin. in tit. pennis debitis feriatur num. 87.

3 Esseq; Assessorem eligendum ab ipso Iudice, cui assidere debet, non modò consuetudine, sed etiam iure municipali, ac communis, dixi in d. ver. Assessor num. 4. ex Menoch. de arbitr. iudic. casu 253. nu. 3. in fi. Et ex Spec. in

tit. de Assessore §. eligitur in prin. dixi in plerisq; locis consuetudinē adesse, & rationi, ac iuri congruere, vt ex consensu Partium ab ipso Iudice eligatur, nè aliqua ex Parte valeat eū ampli⁹ recusare, & nè sub suspecto Iudice litigare cogatur. Si verò Partes non concordauerint, ab ipso Iudice est eligendus. Cessante autem consuetudine est ab ipso Iudice eligendus, qui de eius facto obligatur, vt in l. 1. & l. nullus iudicum C. de assessor. Vbi autē est consuetudo, vt aliter eligatur, ipse Iudex de facto Assessoris non obligatur, vt dixit Par. de Puteo in d. c. 1. num. 11.

4 In nostra autem Religione, peracto Capitulo Generali, à Patre Generali, & Consultorib. in singulis Prouincijs Assessores eliguntur, quorum consilio, & opera, tū Prepositi, tū Visitatores controuersias dirimere debēt; &

si

si quispiam infra trienniū defecerit, eligitur alter, vt in 3. par. nostr. decret. c. 9. num. 3. & ex electis, prout supra, Assessoribus, possūt Prępositi, & Visitatores, quem volunt assumere, vt colligitur ex d. c. 9. nu. 8.

- 5 Assessor eligendus, esse non debet turpitudine, vel infamia notatus, l. 2. ff. offic. Assessor. nec suspectus alteri Partium, aliquin recusari potest, cūm participet iurisdictionem iudicantis, vt dicit tex. in d. l. 1. ff. de offic. Assess. & ita tenet Speculat. in d. tit. de Assessor. §. debet autē, vbi addit, quod si grauat Partem, potest ab eo appellari. Et cūm officium eius sit publicum, vt dixi in d. verb. Assessor num. 5. non debet esse excommunicatus maiori excommunicatione, qua ligati à publicis officijs repelluntur, vt dixi ibidem, & in 3. par. meæ institut. lib. 2. c. 5. nu. 13.

- 6 Vt autem idoneus sit,

esse debet peritus in facultate illa, in qua iudicare debet, vt si iudicare debeat in causa canonica, sit peritus in illo iure, etsi in causa ciuili, sit peritus in illo iure, nam si purus canonista, vel Theologus esset, recusari potest, vt notat Domin. in c. statutū de rescript. in 6. post Lapum ibid. & Dec. in c. sciscitat⁹ num. 60. & 61. de rescript. & in c. decernimus num. 139. de iudic. & in facultate, qua iudicat, cuius peritię esse debeat, Iudicis arbitrio relinquitur, vt probat tex. in c. statutū §. Assessorem de rescript. in 6. & notat Menoch. de arbitr. iud. casu 253. num. 3. sufficereq; illum esse peritum, & versatum, etsi instrumentum Doctoratus nō habeat, vt post Salyc. in l. 1. C. de pœn. iud. malē iud. & Purpur. in l. 1. num. 72. ff. de offic. assess. & Bologne. ibid. in num. 13. tenet Menoch. in d. casu 253. num. 5. in fine.

T 2 7 In

- 7 In Curia seculari Assessor generalis esse non debet clericus, quia sepè oportet interesse consilij causarum sanguinis, quod clericis est interdictum. per cap. sententiam, nè cler. vel mona. & quia est publicum officium seculare, vt dictum est, quod clerici exercere non possunt. l. placet C. de Episc. 9 & cler. sed in vna causa, potest clericus Assessoris officium exercere in Curia seculari, vt post Dec. in c. decernimus num. 142. de iudic. dixi in d. v. Assessor nu. 5.
- 8 Sed in Curia Ecclesiastica Assessor generalis esse potest laicus; nam quavis hoc negent nonnulli Canonistæ, & præsertim Gemin. in cap. statutum. §. assessorem de rescrip. in 6. & Andr. Sicul. in d. cap. Decernimus de iud. Hoc tamen affirmant ibidem. Hostiens. Butr. Abb. & alij communiter, & ita seruare praxim testatur Dec. qui hanc sententiam probat, & Siculi rationes impugnat in d. cap. Decernimus à nu. 131. vsq. ad nu. 135. idemq. tenet in cap. si pro debilitate num. 72. de offic. deleg. ac in rubr. ff. de off. assels. in fine, vbi testatur, hanc esse communem sententiam Modernorum.
- Cùm autem inuigilare Assessor debeat ad indagandam veritatem, vt dictum est supra in num. 2. non sit facilis ad consentiendum capturæ, seu carcerationi eorum, qui deferuntur, sed conetur prius saltè summarie veritatem inuestigare, ita vt prius in actis constet saltem pro informatione Curie, an vera sint, quæ delata fuerunt, & an factum ita se habeat, vt præfertur, & an crimen commissum sit, vel saltem, vt sit suspitio fuisse à delato commissum, per dicta à Baldo in l. quod euitandi in fin. C. de condit. ob turp. caus. & per Franc.

Franc. Aret. in l. si quis post ff. de testib. & à Foller. in 1. par. suę prax. crim. in titulo studeat se ornare benè viu. moribus nu. 58.

10 Et quamuis Assessor inclinare semper debeat in mitiorē partem, & minorem poenam amplecti, quando, salua iustitia, facere hoc potest, quia boni viri est, vt sit diminutius poenarum, vt dicit Philof. 5. Ethic. cap. 10. & maximè in obscuris, secundum iuris regulam, quod semper in obscuris in mitiorem partem inclinare debemus. in obscuris ff. de reg. iur. tamen in crimine veneni debet esse promptior ad torturam, præcedentibus tamen legitimis inditijs, vel præsumptionibus, vt dicit Foller. in 2. par. suę prax. crim. in tit. Item quod sortorem venenauit nu. 35. post Bal. in l. 3. C. de Episcop. aud. & Affli. in Constit. mala noxia col. 1. in fine. Nec in casu hoc, si-

cut nec in alijs pōt reus habens contra se plura inditia, & præsumptiones pēna corporali condemnari, quia in criminibus apertissimè esse debent probationes. l. vlt. C. de prob. cap. Epiphaniū 5. q. vlt. & vbi agitur de damnandis hominibus ad supplicia strictius, & cautiùs est procedendum. l. addictos supplicio C. de appellat. & ita per glos. singularem in cap. veniēs il 1. in vers. illorū de testib. tenet post Doctor. quos citat Gomes. to. 3. var. resolut. cap. 12. num. 26. sed condemnari potest pēna pecuniaria, vel exilij secundum Gomesium supra, & alios infra citandos; ex quibus in tali casu ab Assessore cum hac distinctione est procedendum, scil. quod aut Reus est talis, vt torqueri possit, & illum torquendum esse dicunt, ad hoc vt comperta veritate, diffinitiuè damnari possit pēna ordinaria, vel absol-

ui;

ui, alioquin iniustum, & damnosum Reipubl. esse dicunt eum diffinitivè absoluerè, imposita illi sola poena extraordinaria, scilicet corporis non afflictiva. Aut autem Reus talis est, ut torqueri non possit, nempe quia minor, vel senex est, vel ex alia iusta causa torqueri non potest; & tunc quia ex illis presumptionibus, & inditijs poena ordinaria damnari non potest, in pecunia, vel exilio damnandus est. Ita Bald. in l. fin. col. ult. C. de probat. & in l. milites C. de quaestionibus col. 2. n. 6. Franc. Brun. in tract. de indic. & tort. q. 4. par. 1. in ver. notandum tamen, quos citat, & sequitur Gomef. ubi supra; sed vide hanc materiam latius infra in cap. 12. num. 28. & seqq.

II Assessor verò Regularium illorum, qui gaudent, vel principaliter, vel per participationem privilegij Regularium; quia

ex privilegio Bonifacii VIII. relato supra in cap. 1. n. 4. possunt ipsi Superiores Regularium, ommissis rimulis, & apicibus iuris, summarie, & de plano procedere, absque strepitu, & figura iudicij: si tamen habent consuetudines approbatas, vel instituta, quæ (predictis ommissis) modum procedendi determinant, predictas consuetudines servare potest, ac instituta, dummodò ea contineant, quæ ad iudicium essentialiter pertinent: idè debet omninò ipse Assessor essentialia hæc scire, ut Regularem Iudicem iuxta suam obligationem rectè instruere valeat; nam alioquin graviter delinqueret, & iudicium nullum esset, quia iudicij essentialia de Iure Divino, Naturali, vel Gentium sunt, ut declarat Panor. in cap. dilecti de iudic. Silu. ver. Iudex 1. quæst. 5. & plenè D. Anton. in 3. part. tit.

titul. 9. cap. 15. §. 6.

12 **E**ssentialia autem iudicij, quæ sine peccato, & nullitate processus omitti non possunt, eò quòd à Iure Diuino, Naturali, vel Gentium procedunt, hæc sunt. Primum, vt constet saltem in genere de corpore delicti; nam cum de ipso delicto puniendo agatur, de ipso prius naturaliter constare aliquo modo debet, an sit commissum, quia non entis nullæ sunt partes, & sine fundamēto delicti inaniter conficitur ædificium processus criminalis, siuè iuridicè, siuè summarie procedatur. Estq; hoc verum siuè agatur per viam accusationis, siuè denunciationis, siuè inquisitionis; quia in omnibus semper militat eadem ratio; Succedunt namq. denuntiatio, & infamia, sinè qua inquisitio fieri non potest, loco accusatoris, sinè quo Iustitia fieri non potest, cum non sit ad

seipsum, sed alterum, vt docet D. Thom. in 2. 2. quæst. 58. art. 2. Ideòque oportet, vt Iudex inter duos diiudicet, quod quidem tunc fit, quādo vnus est actor, & alter reus, vt docet etiam D. Thom. in 2. 2. quæst. 67. art. 3: Reus autem quis in criminalibus esse non potest, nisi ratione delicti; ergò priusquam Iudex ad iustitiam faciendam per acta iudiciaria accedat, an delictum commissum sit, cognoscere debet.

13 **O**mitti secūdò non pòt contestatio litis, non quidem quatenus est solemnitas à iure requisita ad faciendum actum iuridicum, vel quatenus est necessaria ad hoc, vt Reus in iudicio constituatur examinandus tanquam reus, sine quo iudicium fieri nō potest, vt dictū est in num. præcedenti; nam cum in criminalibus contestatio litis inducatur per examinationem rei, vt dictum est

est supra in c.7. nu. 26. & sine constitutione, & examinatione rei iudiciū fieri non potest, nisi contumax ipse sit, in quo casu habetur pro constituto, examinato, & confesso, ut terigi supra in c.7. num. 27. nam alioquin à Iudice, qui debet iudicare, non cognosceretur, ut Reus; Vnde meritò Dominus Genes. 4. Priusquam condemnaret Cain de homicidio Abel fratris sui, constituit eum, ac examinavit dicēs; *quid fecisti?* necessario dicendum erit, contestationem litis, quatenus est idē cum constitutione rei, ex natura sua ad iudicij essentiam secundo loco pertinere, & nunquam esse in iudicio omittendam.

14 Prout nec etiā Tertiò tanquam essentialis omittenda est citatio rei ad videndum iuramenta testiū, vel in priori examinatione, vel in repetitione eorum, prout dictum est supra in c.7. num. 24. in vers.

est tamen citatio, & probatum in c.4. nu. 5. 6. & 7. & adde Clem. sæpè in vers. citationem, de verbor. signif. vbi decernitur, ut quando causa expedienda est de plano, & summarie sine strepitu, & figura iudicij, non sit omittenda citatio; & cū indistinctè de citatione sit ibi sermo, intelligi debet non solum de citatione Rei ad comparandum, sed de omni citatione necessaria; quemadmodum hanc esse probavi in d.c. 7. nu. 5. 6. & 7. Et non esse omittendam citationem, etsi non peremptoria, pro ferenda sententia diffinitiva, expressè est determinatum in dicta Clem. sæpè in vers. sententiam verò, de verbor. signific. & dicam infra in num. 16.

15 Quartò, ad essentiam iudicij pertinet, ut non omittantur probationes necessariae, & legitime defensiones, etsi omittenda sint iurgia, & contēiones

Aduo.

Aduocatorum, vt Procuratorum, refrenandaq; est superflua testium multitudo, vt in d. Clemen. sepè, in ver. non sic tamen. Et quia capitula, quatenus continent copiam reperorum, pro rei defensione sunt necessaria, ad essentiam iudicij pertinent, & edenda sunt Parti post testium examinationem, & facta publicatione in causa, iuxta ea, quę dicta sunt supra in c. 7. n. 24. & iuxta formam traditam in d. c. 7. nu. 15. vbi inter cetera ego dixi, integram reperorum copiã, prout iacet, ab Aduario scribendã esse: à quo dicto existimo non esse recedendum, etsi nonnulli teneant, inter Regulares testium dicta, sed non nomina esse edenda, ob vitãdam fracturam charitatis, existimãtes nomina testium ob solam iuris solemnitatẽ esse edenda. At ego cẽseo ad essentiam iudicij hoc pertinere, cum ad defensionem

pertineat, quæ à naturali iure procedit, & multas cõtra testes oppositiones reus dare potest, quod facere quidem non valet, quando eorum nomina ignorat, & per multa alia quæ pro hac sententia tuenda adducit Panor. in c. olim de accusat. & vide supra in c. 7. nu. 11.

16 Nec ob stare dicas, si testes sint notoriẽ omni exceptione maiores, hoc est tales, vt nulla exceptio contra eos dari possit, secundum gloss. vulgatam in ver. maiores in c. 1. de cõsanguini. & affin. quam dicit singularem Panor. in c. at si Clerici nu. 32. de iudic. nam, vt testis non dicatur omni exceptione maior, sufficit quælibet macula, & quælibet exceptio, vt post alios, quos allegat scripsit Mascar. de prob. lib. 1. in præfat. q. 6. nu. 68. & 69. & lib. 2. cõclus. 855. n. 10. & lib. 3. concl. 1360. nu. 6. & sequitur Farin. c. de test. q. 55. nu. 57. Quæ

V

macu-

macula, & exceptio sufficit ad expellendum etiam eū, qui notoriè videtur bonus; namq; multi in dies notoriè videntur optimi, & tractu temporis pessimi cognoscuntur, & cum talis occulta malitia possit esse reo nota, meritò nomina testiū ad sui defensionem deneganda nō sunt, nisi favore fidei in sancto. Inquisitionis officio, maxime quia testis nō est presumendus omni exceptione maior, sed talis qualitas est probanda, vt per Bart. in l. 1. §. si quis neget in fin. ff. quemadmod. testam. aper. quem citat, & sequitur dicens, esse dictū singulare Royas in singular. favore fidei sing. 116. idemq. post alios, quos allegat, tenet Farinac. de

testib. q. 62. num. 6.

17 Quintò, omittenda non est tanquam pertinens ad essentiam iudicij citatio ad sententiam, licet non peremptoriè, scilicet vna pro tribus, sed vna sufficit, vt determinatum est in d. Clem. sepè §. sententiam, & ibi glōf. de verborum signific. vt tetegi supra in num. 14.

18 Sextò, omittenda non est sententia necessario in scriptis ferenda, etsi possit Iudex illam proferre stans, aut sedens, prout magis sibi placuerit, etiam non facta conclusione in causa: sed ferre illam debet, prout ex petitione, & probationibus, & ex alijs actitatis in causa de iure est facienda, vt in d. Clem. sepè §. sententiam.

De

De accusatione, seu accusatore, & de modo procedendi per accusationem. Cap. X.

SUMMARIVM

- 1 Accusationis descriptio.
- 2 Accusatio quare est dicenda delatio.
- 3 Accusatio in quo à denuncia-
tione differt.
Accusans ardore vindictæ
mortaliter peccat, ac etiam Iu-
dex accusationem talem reci-
piens.
Iudex ex quibus cognoscere
potest aliquem accusare arde-
re vindictæ.
Iudex ex officio repellere po-
test non legitime accusantem.
- 4 Inscriptio in accusatione nõ
solum de iure canonico, sed et
ex natura rei est necessaria, &
quare.
- 5 Libellus accusatoris in scri-
ptis est porrigendus, vel ab
Actuario in scriptis est redi-
gendus; fieriq; potest tam in
prima, quam in tertia persona.
- 6 Libellus accusationis q̄ con-
tinere debeat, ut accusatio va-
lida sit, & num. 7.
- 8 Dies commissi criminis an,
& quando in libello accusa-
tionis sit apponendus, & in
n. 9.
- 10 Accusator nõ tenetur reum
premonere, & quare.
- 11 Accusator premonitionem
ex charitate in foro conscien-
tia facere debet quando accu-
satio est permissa, non autem
præcepta, si satisfactionem
sperare potest.
- 12 Accusatio ut legitime fiat
necessaria non est subscriptio
ad pœnam talionis.
Subscriptio ad pœnam talio-
nis etsi expresse non fiat, subin-
telligitur ex iuris dispositione.
- 13 Inscriptio ad pœnam talio-
nis, nec iure canonico est ne-
cessaria secundum aliquos, sed
pœna est arbitraria ubi nou
est determinata.
- 14 Pœna clericorũ calumniosè
accusatũ est arbitraria: sed
in nostra Religione innouata
est pœna talionis; sed ad illam
vitandam sufficit crimen pro-
bare per aliqua euidentia in-
dicia.
- 15 Accusator deficiens in proba-
tionibus nõ excusatur ab ex-
pensis: & Regulares, qui non
habēt in ere luant in corpore.
- 16 Ad accusandũ legitime in
V 2 foro

foro conscientia tria requiruntur, & qua.

Calumniam committit qui in iudicio accusationē proponit, & non probat.

- 17 Accusare et si quis teneatur crimina vergētia in perniciem publicam, illa tamen accusare non obligatur, quando delictū per duos testes probare non potest: alioquin calumniator dicendus erit, & contra charitatem, & cōtra iustitiam peccat mortaliter.

- 18 Accusare publica crimina et si omnes possint, & omnibus concessum sit accusare de quolibet crimine propriam prosequendo iniuriam, mortemve propinquorū defendendo, Clerici tamen facere hoc non valent coram Iudice laico nisi cū expressa protestatione, quod non intendunt agere ad pēnā sanguinis, quando crimen tali esset pēna puniendus.

Limita ut num. 19. & 20.

- 21 Accusare clericus ob publicā vindictam non valet, etiam si non sit imponenda pēna sanguinis, & quare.

- 22 Accusare Clericus Clericum valet, & Regularis Regularē etiam Abbatem. Dummodo accusare volēs sit bonae famae. Accusare Clericus infamatus nō pōt Clericos nisi infamatos.

Accusatio quodam crimina excepta admittitur etiam contra non infamatum, & ab infamato.

- 23 Crimina excepta q̄ dicuntur.

- 24 Accusare simplex laicus Clericum an possit; & an laicus laicum in nu. 25.

- 25 Accusare in crimine publico omnes admittuntur, qui specialiter nō prohibētur. Et qui prohibētur, vel nō, explicatur.

- 26 Accusare prohibiti in crimine publico, in causa annonae nonnulli ex illis accusare valent, & omnes accusare possunt, & debent de crimine barefis; ac de illis omnibus, quae vergunt in publicū detrimentum, quando delicta sunt infieri.

- 27 Accusare omnes possunt, quibus interest in crimine privato, propriam, vel suorum iniuriam prosequendo: exceptis pupillis, furiosis, & mente captis. Suorum appellatione quodam iniuriam prosequendam qui veniunt, remissius.

- 28 Accusatio eorū, qui accusare non possunt et si sit à Iudice repellenda, tamen ipse Index inquirere obligatur, si ea concurrāt, quae sunt necessaria ad procedendum per modum inquisitionis.

Index procedere omittens cō-

tra

tra delinquentes mortaliter peccat, nisi delinquens talis sit, ut puniri non possit sine magna perturbatione Reipubl.

Accusationem etiam inchoatā abolere pōt supremus Iudex, quando delinquens puniri nō potest sine magna perturbatione Reipubl. & Iudex inferior ob eandem causam potest accusationem non admittere

29 *Forma libelli accusationis quando ab accusatore in scriptis traditur.*

30 *Accusans pro publico bono, & de publico crimine desistere ab accusatione nō valet: & desistens absque abolitione petita, & obtenta incidit in Turpillianum.*

Abolitionem accusationis Iudex concedere non debet, nisi Partibus presentibus, & causa cognita, & quibus est concedenda, vel non.

Pro abolendo crimine si Partes colludent Iudex supplere debet procedendo per inquisitionem, concurrentibus necessarijs ad hoc faciendum.

31 *Accusatione iam facta ad ulteriora est procedendū, & quomodo.*

Ad capturam persona in criminalibus deueniri non potest sine causa cognitione.

32 *Ad capturam Clericorum*

sine grauissima causa perueniendum non est, & quare.

Ante carcerationem Clerici nō suspecti de fuga constare debet de corpore delicti.

Episcopus iniussu carcerans Clericum est excommunicatus. Carceratio est iniusta ratione ordinis non seruati, quando quis carceratur priusquam constet de corpore delicti.

33 *Informatio summaria quomodo fit capienda.*

Reus quādo absens est, ut personaliter citari non possit, citandus est per edictum, & post contumaciam examinādi sunt testes iurati, & quid faciendū sit, quando praesens est.

34 *Iuramentum de calumnia accusatori praestandū est priusquam reus examinetur, ut iudiciarius ordo seruetur.*

Accusatus in carcere non est detrudendus, nisi ex summaria informatione suspitio contra eum oriatur, etiam in crimine enormi.

35 *Accusatus positus in carcere pro custodia vinculis conuincendus non est, nisi sit conuictus, aut criminis, vel personae qualitas aliud exigat.*

36 *Accusatus si exceptiones habeat contra accusantem, illas proponere debet, priusquam examinetur, aut statim immediate*

*diatè, nam postea non auditur.
Accusati nomen post exami-
nationem inter reos recipitur.*

1 **A**ccusatio (quam su-
pra in c. 1. nu. 1. di-
cimus esse primum mo-
dum procedendi in causis
criminalibus) est ius defe-
rendi in iudicio reum ali-
cuius criminis, & prose-
quendi contra illum ad
vindictam publicam, legi-
tima interueniente sub-
scriptione, vt cum Feli. in
rubr. de accusat. num. 3. ex
communimēte Docto-
rum dixi in meo Prompt.
ver. Accusatio nu. 1. esseq;
hanc communem Docto-
rum descriptionem testa-
tur post Doctores, quos
citat Clar. in lib. 5. sentent.
q. 12. nu. 1. à qua quidem
descriptione censeo non
esse recedendum à descri-
bente illā, prout fuit à iure
introducā, per ea, quæ di-
cit Clar. in d. q. 12. nu. 3.
prout illam descripsi in d.
ver. Accusatio num. 1. sed
quia hic praxim trado: Et

communis opinio Docto-
rum docet, quòd Iudex
procedens per accusatio-
nem dicitur procedere ex
officio Iudicis nobili, non
mercenario, vt attestan-
tur Scribētes in l. imperiū
ff. de iurisdic. omni. iud. &
post illos, ac alios, quos ci-
tat Clar. in d. q. 12. nu. 4.
& generalis consuetudo
recepit, vt cum accusatio-
ne, seu querela alicuius
semper simul concurrat
officium Iudicis inquiren-
tis, vt testatur idē Clar. in
d. q. 12. n. 3. in ver. sed ho-
diē censeo hic accusatio-
nem ita describendam esse:
*Accusatio est delatio cri-
minis cum auctore eius ob
vindictam publicam, legi-
tima interueniente inscri-
ptione.*
2 Ideòq; in hac descriptio-
ne dixi, accusationem esse
delationem, & nō ius, quia
etsi accusatio, prout erat
de iure introducā potius
ad actionē pertineat, quā
ad officium Iudicis, per di-
cta à Claro in d. n. 3. tamen
quia

quia ex consuetudine factum est, ut Iudicis officium cum ipsa accusatione concurrat, accusationem dilationem esse dicendam. censeo, qua facta, Iudex statim ex officio suo nobili ad inquirendam veritatem procedit.

3 Dixi autem, ob *vindictam publicam*, ut per hanc particulam differetia constitutatur inter ipsam accusationem, & denunciationem; nam in accusatione attenditur punitio criminis ob bonum Reipublice, cuius quies procuratur per punctionem. In denunciatione verò attenditur emendatio personae peccantis per medicinalem penam. Reo à Iudice dandam, iuxta doctrinam D. Thomae in 2.2. q. 68. a. 1.

Ex qua doctrina manifestè apparet veram esse sententiam affirmantium, accusantem ardore vindictae mortaliter peccare. Solum Deo enim vindicta reservatur, & ob solam pu-

blicam utilitatem, & quietem accusatio permittitur; unde fit, ut & ipse Iudex mortaliter peccet non repellendo accusationem illius, quem cognoscit, non zelo iustitiae, sed ardore vindictae accusare. Et quod ad accusatorem praedictam sententiam tenet Riccardus in 4. sent. dist. 37. q. 2. a. 1. & post eum Felix in c. quae in Ecclesiarum nu. 13. de constit. ac Menoch. de arbitrar. iud. cent. 5. casu 482. nu. 2. quos citavi, & sequutus sum in d. ver. Accusatio nu. 2. Quod autem ad Iudicem tenet praedictam sententiam Innocentius & Hostiensis in c. dudum il 2. in ver. Electionis de elect. Archid. in c. quarendum nu. 1. 2. q. 7. & Felix in c. quae in Ecclesiarum n. 13. de constit. & Menoch. ubi supra in n. 1. ubi ex Innocentio Hostiensis & Archid. dicit, posse Iudicem hoc cognoscere ex qualitate personarum, & ferocitate, & simplicitate vultus, ex modo accusan-

sandi, & similibus. Quæ quidem aduertere maxime debent Iudices Regulares, nè mortaliter peccent, Acculationem ob peculiarem vindictam admittendo. Sed ex officio repellere illam debent, cū sic accusans legitimè ob prædicta non accuset, & Iudex ex officio suo potest non legitimum accusatorem repellere, vt post Doctores, quos citat, dicit Bellamera in c. cū pastores num. 5. circa finem 2. q. 8.

- 4 Addidi in prædicta practicabili descriptione particulam, *legitima interueniente inscriptione*, quia, cenſeo, descriptionem nõ solū de iure Canonico in accusatione esse necessariam, vt in cap. accusator 2. q. 8. Vbi dicitur: *Accusatorum persone nunquam recipiantur sine scripto*: Sed etiā, quia existimo ex natura rei scripturam adhibendam esse, tū vt per illā recordetur Iudex ea,

quæ inquirere debet, & quomodo sententiam ferat, & reus ſciat ex ea quod ad quæ se defendere debeat. Tū quia, vt dicit D. Thom. in d. q. 68. ar. 2. quādo in criminibus per modum accusationis agitur, accusator constituitur pars, ita vt Iudex inter accusatorem, & eum, qui accusatur medius constitutur ad examen iustitiæ, in quo oportet, quantū possibile est, secundum certitudinem procedere; sed quia ea, quæ solo verbo dicuntur, faciliè labuntur è memoria, ita vt non possit Iudex certitudinem habere, quid, & qualiter dictum sit, cū debet ferre sententiam, nisi in scriptis redactum esset; ergo accusatio, sicut & alia, quæ in iudicio aguntur, in scriptis redigi debent, vt patet ex D. Tho. in d. q. 68. a. 2.

- 5 Sed quamuis Bart. in extrauag. ad reprimendā in verſ. per inquisitionem num. 33. censcat, libellum accu-

accusatoris esse in scriptis porrigendum. Hâcq; dicat esse veram, & communem opinionem Cardin. Alex. in d. c. Accusatorum col. 6. in vers. ponitur etiâ 2. q. 8. tamen Salycet. in l. 6 in causis nu. 2. C. de accusat. dicit, necessarium non esse, vt libellus accusationis cū inscriptione, idest in scriptis redactus, Iudici tradatur; sed in eius esse potestate libellum, vel cū inscriptione Iudici tradere, vel querelam verbalem apud Iudicis acta deponere, & Tabellio, siue Actuarius apud acta iudiciaria in scriptis redigat, iuxta formam l. libellorum ff. de accusat. & l. in causis iuncta glos. in vers. tēpusq; C. eod. Quam Salyc. doctrinam praxim seruare testatur Clarus in d. S. fi. q. 12. nu. 7. in fi. fuitq; sententia glos. fi. per illū tex. in l. si quis C. eod. & vt aduertit Salycet. in d. l. in causis nu. 19. C. de accusat. nō refert, an accusator

concipiat libellum in persona prima, vel tertia, dūmodò de seipso loquatur, vt notat glos. in d. l. libellorum in ver. Lucius ff. de accusat.

6 Siue autem libellus ab accusatore in scriptis tradatur, siue verbalem querelam faciat, & ab Actuarius in scriptis apud acta Curiae redigatur, ex proximè citatis iuribus, libellus, vel querela accusationis debet cōtinere diem, mensem, & annum, quo porrigitur accusatio, nomen accusatoris, & accusati, delictum in specie, seu indiuiduo, de quo accusatio fit, ac locum, & tempus, quo delictum commissum fuisse dicitur; & in percussione, seu vulneribus explicanda est pars corporis percussa, vel vulnerata, vt per Salycet. in d. l. in causis nu. 20 C. de accusat. Debetq; ipsi met accusator libellum, quem porrigit, vel querelam in actis scriptā ppria manu

X sub-

subscribere; vel alius pro eo, si ipse scribere nesciat, ut in d. l. libellorum §. itē subscribere: quando autē alius pro eo subscribit, receptissima est apud omnes consuetudo, ut ipse literas nesciens in eadem subscriptione signū crucis faciat propria manu. Quę omnia si omittantur, nullam esse ipso iure accusationis querelam, etiam si Pars non opponat, dicit Clar. & testatur de comuni in d. q. 12. num. 9. & quoad locum dicit Salyc. in d. l. in causis nu. 13. esse necessariū, per leges, quas citat, ut apponatur Diœcesis, Ciuitas, aut Villa, in qua delictum fuit commissum, ac locus particularis Diœcesis, Ciuitatis, vel Villæ, demonstratus saltem per duos cōfines, nisi locus sit, ita certus, ut alia demonstratione non indigeat; & hoc maxime quando delictum in aliquo loco commissum est magis punibile.

7 Quia autem per dictam l. libellorum in prin. etiam Consules in prædicta accusatione scribendi sunt, & quia loco Consulum Imperator successit, nomē Imperatoris in illa scribendum esse, nonnulli Doctores existimarūt. At Salyc. in d. l. in causis num. 3. in fin. hoc non esse in usu affirmat, & idem multos Doctores dicere testatur Clar. in d. q. 12. nu. 8.

8 Dubium etiam mouet Salyc. in d. l. in causis n. 5. an dies commissi criminis in libello, siue in querela, sit apponendus: Et quamuis glos. in ver. Tempusq; in d. l. in causis C. de accusat. dicat, non esse apponendum diem commissi criminis, sed annum, & diem dati libelli per d. l. libellorum in princ. ubi de mense, & loco delicti est sermo, non autem de die, ipse tamen Salyc. hoc limitat ex communi Doctorum sententia, de qua ipse ibidem testatur, quando

do delictum non est vni-
formiter punibile, nempè
quia delictum ratione ali-
cuius statuti magis puni-
tur, si sit commissum in die
festo, quàm in die non fe-
sto, & magis si sit commis-
sum de nocte, quàm de
die, tunc diem, & horam,
ac eius qualitates appo-
nendas esse dicit, vt aliàs
dicitur in l. 1. §. ex incēdio
ff. de incend. ruin. & naufr.

9 Et quamvis Bart. in l.
qui reus n. 10. ff. de publ.
iudic. & in l. arbitraria §.
si quis Ephesi nu. 6. ff. de
eo, quod certo loco, & in
d. l. libellorum in prin. nu.
13. teneat, posse reum pe-
tere se certificari de die
criminis commissi, vt suas
defensiones facere possit,
volendo fortè probare, ea
die non fuisse in loco cō-
missi delicti, sed in alio lo-
co remoto, & in tali casu
debere Iudicem actorem
cogere ad exprimendum
diem, & hanc esse com-
munem Doctorum sen-
tentiam testatur post Do-

ctores, quos citat Clar. in
d. q. 12. nu. 13. dicit tamen
ipse Salyc. in d. nu. 5. quòd
etsi tunc teneatur accusa-
tor certum diem delicti
explicare, tamen probare
non obligatur, tali die cri-
men commissum fuisse, cū
per d. l. libellorum ad hoc
nō teneatur; omnesq; hoc
fateri dicit Clar. supra post
Bertran. in cons. 16. nu. 2.
lib. 6. Nec tenetur accusa-
tor diem exprimere, nisi
tempore defensionum di-
cit Clar. supra, & dicere
posse affirmat se non re-
cordari de die, & esse ex-
cusandum, & hanc com-
munem esse sententiam
dicit, dummodò, vt ipse
addit, accusator hoc affir-
maret cum iuramento.

10 Vt autem accusatio le-
gitimè fiat non est prædi-
ctis qualitibus in exte-
riori foro addenda quali-
tas, vt teneatur accusans
reum præmonere, prout
tenet Sot. de rat. regen. &
dete. secre. memb. 2. q. 5.
concl. 4. nam cū accusa-

X 2 tio

tio fiat ad vindictam publicam, finis eius non est rei emendatio, ob quam facienda est præmonitio, sed punitio, quæ non requirit præmonitionem. Et ita probatur ex cap. qualiter, & quando il. 2. de accusat. ubi dicitur, quod sicut accusationem legitima debet præcedere inscriptio (scilicet iuxta ea quæ dixi supra in nu. 4. 5. & 6.) sic, & denunciacionem charitatiua monitio, & inquisitionem clamorosa insinuatio. Tenetq; hanc sententiam Paludan. in 4. dist. 19. q. 4. Angel. ver. Accusatio n. 1. Tabie. eod. ver. nu. 2. Nauar. in c. inter verba 11. q. 3. concl. 6. coroll. 61, nu. 642. & alij communiter, vt dixi in meo Prompt. ver. Accusatio num. 4. & est de mente Diui Thomæ in 2. 2. q. 33. ar. 7. ad 3.

II Est tamen sententia hæc limitanda, vt non procedat in foro conscientie, in casu, quo accusatio

tantum est licita, & permissa ob priuatum commodum, sed tantummodo, quando est præcepta, hoc est tunc tantum, quando quis de delicto aliquo accusare obligatur ob publicum bonum, nam quando accusatio est tantum licita, & permissa, non autem præcepta, si per secretam admonitionem potest quis satisfactionem sibi debitam sperare, nec imminet ex dilatione punitiois illius delicti damnum communitatis, ex charitate quis tenetur monitionem præmittere. Nam cum tunc proprio damno obuiari, & fama proximi per hanc præmonitionem saluari possit, erit hæc monitio omnino præmittenda; cum tunc cesset finis accusationis, qui est propriæ iniuriæ, & honoris satisfactio. At quando accusatio est præcepta, & debita; quod tunc solum est quando bonum commune hoc exigit; tunc non habet

habet locum secreta admonitionis premissio; quia tunc frater non peccat in te tantum, & finis accusationis est punitio talis delicti ob bonum publicum; vt post Caiet. in 2.2. q. 33. art. 7. dixi in meo Prompt. ver. admonitio num. 5. & est de mente D. Thom. in d. ar. 7. ad 3.

- 12 Nec vt accusatio legitime fiat, necessarium est, vt accusator expressè se obliget ad poenam talionis, se ad illam subscribendo, non solum quia de iure ciuili in desuetudinem abiit poena talionis, & sublata per consuetudinem sit, vt dicit Clar. in d. q. 12. nu. 17. in fi. & penitus ab aula illam recessisse dicit in q. 81. num. 3. sed etiam, quia ipsa etiam solemnitas subscriptionis per consuetudinem sublata est, vt testatur ipse Clar. post Ioa. Andream, Bart. Felin. Salycet. Aretin. & alios, quos citat in d. q. 12. n. 17. & post Afflic. & alios, quos

citat in d. q. 81. nu. 3. Tum etiam quia, vt dicit ipse Clarus in d. q. 12. num. 18. in ver. de iure autem, talis solemnitas subscriptionis numquam fuit necessaria; nam etsi expressè non fiat, subintelligitur ex iuris dispositione, iuxta gloss. fin. in fi. d. l. in causis C. de accus. Ideoq. etiam cessante prædicta consuetudine, si omissa esset, non vitaretur accusatio, secundum communem DD. sententiam, de qua testatur Card. Alexandr. in d. c. accusatorum 2. q. 8. col. 3. in fi. ac Folle. in pract. crim. canon. fol. 50. num. 50. relato à Clar. in d. num. 18.

- 13 Et quamuis Clar. in d. q. 12. nu. 18. dicat, quòd de iure Canonico adhuc necessaria est talis inscriptio, & referat Cardin. Alexandr. dicentem, quòd ita quotidie seruatur, & illam esse in vsu de iure Canonico dicat Gigas in tra&. de crim. l. sc. Maieft. q. 1. in fine in nu. 7. tamen

Fol-

Foller. in sua prax. crim. Canon. in ver. Accusatione porrecta num. 50. relatus à Baiardo ad Clar. in d. q. 81. nu. 4. dicit, quòd nunquam vidit facere dictam subscriptionem, & quòd in plerisque Curijs Episcopalibus sunt Synodales Còstitutiones super hoc prouidentes, & Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam habere sextum Ritum in ordine, quo cauetur, vt nemo ad accusandum admittatur, nisi se obliget ad certam pœnam de probando; & Couar. qui fuit insignis Canonista, & Episcopus lib. 2. var. resol. c. 9. n. 1. indistinctè dicit, hodiè moribus receptum esse, 14 eam inscriptionem non esse necessariam, nec simile supplicium inferendum fore; Sed arbitrio Iudicis puniendum esse, dicit, Accusatorem, qui in probatione criminis defecerit, per optimum tex. in c. super his de accusat. & in l.

in priuatis ff. ad Turpilian. & per glos. in cap. tuæ in ver. effectum de procurator. & placet mihi hæc sententia, nè prætextu dictæ còsuetudinis Iudices hoc delictum impunitum relinquant, non solum per dicta supra in Proœmio huius Opusculi, sed etiam quia ille, qui malè accusat peccat contra personam accusati, & contra Rempublicam, vt dicit D. Tho. in 2. 2. q. 68. a. 4. ad 2. & per quam pœnam arbitrariâ moderatur consuetudo, & id, quod dicitur in cap. qui nō probauerit 2. q. 3. ac alia còsimilia iura, quæ de pœna talionis verba faciunt.

Arbitrariamque esse pœnam Clericorum calūniosè accusantiū ostendi in meo Prompt. in ver. calumniatorum pœnæ n. 2. sed in nostra Religione calumniatores pœna talionis omninò sunt puniendi, cū in Cap. Gener. anni 1584. ita determinatum sit,

*fit, testatum fit accusatori-
bus omnibus se talicnis pœ-
nam duros, si quid falso
alicui obieciſſe fuerit depre-
henſum.* Et fallum obieciſſe
preſumendus eſt etiam
ille, qui accusatum crimē
non probat, iuxta dicenda
infra in nu. 15. & 17. Præ-
dictum autem noſtrum
decretum eſt regiſtratum
in 3. par. noſtr. decretor.
c. 6. num. 3. Ad cuius ta-
men pœnam euadendam
ſcias, non eſſe neceſſariū
vt accusator crimen pro-
bet per duos teſtes omni
exceptione maiores, ſed
ſufficere, ſi illud probet
per aliqua euidentia indi-
cia, vt putà per famam,
vel auditum à fide dignis,
vel quid ſimile: & hāc cō-
munem eſſe ſententiam
dicit Abbas, qui illam ſe-
quitur in conſil. 78. nu. 1.
lib. 1. de quæ etiam poſt
Corradum, quem citat te-
ſtatur Clar. in §. ſi. quæſt.
62. num. 8. ver. ſed pone,
& poſt Guid. Papæ in
decifion. 446. Afflic. in

1. par. Conſtit. rubr. 23.
num. 11. & Diaz in Pract.
crim. Can. c. 59. poſt med.
in ver. quæ ſint, refer.
Bart. in l. cū quidem §.
quod dicitur num. 3. ff. de
acquir. hered. dicentem,
millies obtentum fuiſſe,
quod accusans aliquem
de maleficio, de quo con-
tra enim erat fama, non ſit
puniendus tāquam falſus
accuſator. Et vide Me-
noch. de arbitr. ind. caſu
321. vbi ponit decem cau-
ſas iuſtas, quibus præſum-
pta calumnia excuſari po-
teſt.

15 Verum quia, etſi aliqua
ex dictis excuſationibus
ſufficiat ad excuſandum
reum à pœna calumniæ, ta-
men non ſufficit ad excu-
ſandum ab expenſis, in
omni foro per accuſatorē
debitis, ſecundū Abb. in
d. conſ. 78. num. 2. Boſſ. in
titul. de Accuſat. num. 28.
Menoch. in d. caſu 321.
num. 34. & ſequitur Baiar.
ad Clar. in d. q. 62. nu. 36.
Sed inter Regulares, etſi

con-

condemnatio hæc locum habere nō possit, cū ob votum Paupertatis æs habere non debeant, tamen non ideo ipsi debent omnem cōdemnationem euadere, sed iuxta vulgatā regulam, *cū non habeāt in are, luant in corpore*, in aliquam competentem pēnam corporalem de iustitia sunt à Iudice etiā ex officio condemnandi, nè delictum eorum temeritatis, impunitum omninò remaneat. Ob temeritatem enim ad expensas cōdemnatur (vt dicit Abb. in d. conf. 78. num. 1. in fi.) ille, qui delictum non probauit, & ob aliquam excusationem ex prædictis tāquam calumniator ad pœnam talionis non, damnatur, nempe quia, vt idem Abbas dicit ibidē, debuit pri⁹ discurrere, & peritiores consulere, an haberet probationes, sufficientes ad probandum delictum, de quo volebat accusare, & cū hoc nō fecerit, te-

merariè accusauit; id. n. temerè fit, q̄ fit per doli, aut negligentiam, aut fatuè, vt post glo. in c. 1. §. si quis autem vers. temerar. de sentent. excommun. in 6. dixi in mea 3. par. lib. 4. c. 6. nu. § 1. & notat Frar. c. n. d. §. si quis autem n. 10.

16 Vt autem accusatio legitimè, & sine peccato fiat in foro conscientiae tria esse necessaria dixi in meo Prompt. ver. accusatio nu. 7. Primum, vt delictum, de quo aliquem accusat, probari possit per duos testes; nam cū per accusationem attendatur punizio criminis, & illud puniri non possit, nisi per duos, vel tres testes probatum fuerit, vt docet D. Thom. in 2. 2. q. 70. art. 2. qui de illo crimine accusat, quod per duos, vel tres testes probare non potest, iniustitiam committit, veluti dixi in mea 2. 2. lib. 3. c. 1. num. 2 1. vers. tūc autem. Peccatum autem iniustitiæ ex genere suo est

mor-

mortale. Secundum, necessarium est, ut faciat hoc sine ardore vindictæ, sed zelo iustitiæ, ut patet ex dictis supra in num. 3. Tertium, ut delictum, de quo accusat, sit ab accusato verè commissum, alioquin accusans, non accusator, sed calumniator erit, ac iustitiæ violator, veluti probatur ex cap. si quem, in init. 2. q. 3. & l. 1. ff. ad Senatusconsultum. Turpil. etiam si quis accuset ob solum bonum commune, nam nullus debet alicui iniuste nocere, ut commune bonum promoueat, ut dicit D. Thom. in 2. 2. q. 68. ar. 3. alioquin iniuste agit accusator contra eum qui accusatur, crimina falsa ei imponendo, quod est calumniari, ut D. Thom. ibidem addit; calumniari autem, siue in causa civili, siue in criminali ex natura sua esse peccatum mortale contra charitatē, & contra iustitiam proximi, dixi in d. meo Prompt. in ver.

calumnia num. 11. Intellige tamen, dummodò quis non iusto errore ductus aliquem falsè accusavit; nam si hoc fecit, iusto aliquo errore ductus, calumniam non commisit, ut probavi in d. ver. calumnia num. 2. illamque commississe presumitur, quoties quis accusationem in iudicio proposuit, & non probavit, etiam si iuramentum calumniæ præstiterit tempore propositæ accusationis, ut probavi in d. ver. calumnia num. 3. sed illam commississe non presumitur, qui per vnum testem omni exceptione maiorem querelam in iudicio probavit, ut dixi in d. ver. calumnia nu. 4. ubi ad hoc duas limitationes addidi, & ibidem à nu. 5. usque ad 10. alios casus inuenies, in quibus quis à calumniæ præsumptione excusatur.

17. Et aduerte, quòd etsi quis teneatur ea crimina accusare, quæ vergent in
Y perni-

perniciem publicā, utputā
 cū peccatum alicuius
 vergit in multitudinis cor-
 ruptelam corporalem, vel
 spiritualement, facere tamen
 hoc non obligatur, quan-
 do delictum sufficienter,
 hoc est, per duos testes
 probare non potest, quia
 nullus tenetur ad intentā-
 dam accusationem, quam
 nō post debito modo per-
 ficere, ut docet D. Thom.
 in 2. 2. q. 68. a. 1. ac Sot. de
 rar. reg. secret. membr. 2.
 q. 5. vers. his premissis; &
 alioquin calumniator erit
 dicendus; quia non solum
 dicitur calumniator ille,
 qui accusat de falso cri-
 mine; sed etiam ille, qui ac-
 cusat de occulto crimine,
 quod probare nō potest;
 quia crimen, quod proba-
 ri non potest, pro falso re-
 putatur iniure, ut per Sot.
 ubi supra. Et uterq. peccat
 mortaliter. Et quoad ac-
 cusantem de falso crimine
 patet ex dictis, & tradit
 Nauar. in man. c. 25. n. 31.
 Et quoad accusantem de

crimine occulto, quod le-
 gitimè probare nō potest,
 ex eo probatur, quod sic
 accusans contra charita-
 tem, & contra iustitiam,
 peccat. Cōtra charitatem
 quidem, quia nocet fratri
 illum infamādo in iudicio
 sine necessitate, cū per
 talem accusationem, quæ
 fit ob bonum publicum,
 tali publico bono nul-
 lum remedium adhiberi
 potest. Contra iustitiam,
 verò ideò peccat, quia oc-
 cultus peccator adhuc ha-
 bet ius ad suū honorem,
 & famam, cū res sit se-
 creta, nec pro publico bo-
 no accusatio prodest, cū
 legitimè probari non pos-
 sit, & ita tenet Nauar. in
 man. c. 18. nu. 54.

18 Accusare, etsi omni-
 bus concessum sit crimina
 publica; ut dixi in d. meo
 Prompt. ver. accusatio nu.
 10. & quæ crimina dicantur
 publica, dixi in mea 3.
 par. lib. 7. c. 1. nu. 112. & in
 dicto Prompt. ver. Crimē
 num. 4. & quæ de iure

Canon.

Canon. in n. 6. & quamvis omnibus etiam concessum sit accusare de quolibet crimine, si suam iniuriam prosequantur, mortemve propinquorum defendat, ut in l. 1. & 2. & in l. hi tamē ff. de accusat. est tamen hoc limitandum quoad Clericos, qui malefactores suos accusare coram Iudice laico nō valent, sed tantum contra illos suam querelam deferre possunt, cum expressa protestatione, quod ad vindictam, seu poenam sanguinis agere non intendunt, quando tale est delictum, ut debeat tali pena puniri, ut est tex. in c. 2. de homicid. in 6. ubi Anchar. hoc notat in nu. 1. dicens, hanc protestationem tunc esse necessariam, quando ex narratione facti pregnantis comprehendere potest civiliter, & criminaliter agere, & cū Ioa. And. ibid. dicit, bonū esse consilium, si Clerici, prout supra querelantes, dicant conqueror, potius

quā accuso, ut sic se teneant cum verbis, quibus utitur ille tex. Addunt tamen cit. Doctores, quod etiam si dicant, accuso, & protestationem prædictā addant, quod licet hoc faciunt, nam & querela, per quam quis tantum prosequitur rem familiarem dicitur accusatio, ut in l. in arena, & in l. in parentibus C. de inoffic. testam.

19 At si delictum poena sanguinis puniendum nō est, Clericus ad accusandum laicum admittitur coram laico Iudice prosequendo propriam, vel Ecclesię suę iniuriam, cap. cū sit generale de for. cōpet. cap. olim de iniur. c. gravis de restit. spoliat. Turrecr. in c. sicut Sacerdos nu. 4. 2. q. 7. Foller. in Const. Regni tit. de Episcop. & Cler. c. item quod nullus nu. 2. Decian. in trac. crim. par. 2. lib. 6. c. 12. nu. 3. & alij, quos citat, & sequitur Carol. de Grass. in tract. de effect. clericat. effec. 1. 2. n. 3.

& in num. 5. asserit, quòd Clericus propriā, vel Ecclesiæ suæ iniuriam prosequendo laicum accusare liberè potest, quando pro crimine imponenda est pœna carceris, vel fustigationis, vel remigandi super triremibus, per tex. in c. si res 14. q. 6. & in c. j. de deposito, vbi ad hoc est bona glos. in vers. quæstionibus, & vide tex. in c. fraternitas 12. q. 2. & in c. 1. 23. q. 5. citatq. multos Doctores, hanc sententiam tenentes, & nō est de hoc dubitandum, cū cesset tunc ratio pœnæ sânguinis, ob quam solam vitandam Clericus laicum accusare nō valet, propriam, vel Ecclesiæ suæ iniuriam prosequendo, vt patet ex iuribus supra citatis.

- 20 Potest tamen Clericus per viam exceptionis, nimirum, vt accusationem, vel, vt testimonium alicuius cōtra se examinati repellat, crimen opponere, etiam si pro tali crimine

pœna sanguinis esset imponenda; nam licèt tunc agatur de crimine, non est tamen huiusmodi quæstio criminalis, vt dicit tex. in c. super his in fin. de accusat. Et ita expressè tenet Baiar. ad Clar. in S. si. q. 14. num. 17. testaturq; ita tenere omnes in d. c. super his de accusat.

21 Sed quamuis imponenda non esset pœna mortis, aut mutilationis, sed alia, Clericus ob publicam vindictam accusare non valet, secundum Panor. in cap. cū P. Manconella nu. 8. in vers. ego latius de accusation. Namq; suam sententiam probat text. & rationibus: textus est c. sicut Sacerdos 2. q. 7. vbi Fabianus Papa per generalia verba determinat, vt Sacerdotes, & reliqui Clerici à secularium laicorum accusatione excludantur, & è contra. Et hoc idè determinare affirmat, quia sicut Sacerdotum segregata debet esse conuersatio

tiō ab eorum cōversatio-
ne, ita & litigio; *Quia ser-
uum Domini nō oportet li-
tigare*, vt ibidem subiungi-
tur. Ratio verò est, quia
accusatio dicitur genus il-
laudabilis intēctionis, cap.
si quis Episcopus 2. q. 7.
quia vix sine culpa experi-
ri potest, & pręsumitur sē-
per, quòd inuidiæ causa
fiat accusatio, vt dicit ibi-
dem glos. in vers. illauidabi-
lis intentionis; ideòq; de-
bent Clerici ab illa absti-
nere, nè huiusmodi odio-
sis litigijs cum laicis se in-
miscant, *cū ab omni spe-
cie mali precipiat Aposto-
lus abstinere*, vt habetur in
cap. cū ab omni, de vita,
& honestate Cler. Item
quia sicut Clericus aduo-
care non potest, nè videat-
ur alteri nocere, cū ipse
debeat omnibus prodes-
se, vt in cap. si. de postulat.
ita dicit, quòd à fortiori re-
moueri debet ab accusa-
tione, quæ est magis odio-
sa. Tenet eandem senten-
tiam in d. c. cū P. Man-

conella Felin. in nu. 2. ver.
quartus casus, Turrecr.
post Abb. vbi supra in c.
sicut Sacerdotes 2. q. 7. n.
3. refert, & sequitur prædi-
ctam Abbat. sententiam,
Marian. Soc. in d. c. cū P.
Manconella num. 18. ac
illam tenent alij, quos ci-
tat, & sequitur Carol. de
Grass. de effectib. Cleric.
effect. 12. num. 6.

22 Ex quibus inferendum
videtur ob prædictas ra-
tiones, nec debere Cleri-
cum ob publicam vindi-
ctam Clericum accusare,
& maximè si Clericus, qui
vult accusare, sit Regula-
ris, etiam si alium Regula-
rem vellet accusare; *quia
seruum Domini nō oportet
litigare*, vt habetur in d. c.
sicut Sacerdos 2. q. 7. &
ob vitāda alia indecentia,
quæ proximè in superiori
num. dicta sunt. Quibus
tamen non obstantibus
praxis contrarium docet,
& iura concedunt, vt Cle-
ricus alium Clericum, &
Monachus Monachum
etiam

etiam sibi superiorē valeat accusare, vt in c. ex parte, cap. licet, & cap. veniens; ac in alijs de accusat. & in citatis iuribus Abbas, & Canonistæ communiter. Dūmodò accusare volentes sint bonæ famæ, vt in citatis iuribus; si verò sint malæ famæ, nō admittuntur, vt in cap. cū dilectus cod. tit. nisi in exceptis criminibus, quia in illis admittuntur etiam cōtra non infamatos, vt dicit Abb. in d. cap. cū P. Manconella num. 11. de accusat. & sequitur Decian. in tract. crim. par. 1. lib. 3. c. 10. nu. 18. si verò Clericus accusare volens, sit malæ famæ, admittitur solū ad accusandum Clericos infamatos, vt dicit Feli. in d. c. cum P. Manconella nu. 2. par. c. vlt. 15. q. 3. Et intellige, vt infamatus admittatur ad accusandum infamatos etiam in criminibus non exceptis, quia in exceptis admittitur etiam contra Clericum non in-

famatum, vt dicit Socin. in d. c. cū P. Manconella nu. 17. per c. cū super de confess. & per d. c. fi. 15. q. 3. Et quæ dicuntur de Clericis volētibus accusare Clericos ob idem-petitatem rationis, debent habere locum quoad Regulares volentes accusare alios Regulares.

23 Crimina autem excepta, ad quæ accusanda cōtra Clericos, vel Regulares admittuntur etiam Clerici, vel Regulares malæ famæ, enumerat post glos. Socin. in d. c. cū P. Manconella nu. 8. in ver. secundò fallit, de accusat. & illa esse dicit tria, scilicet crimen simoniæ, hæresis, & læsæ Maiest. vt in c. tanta de simon. c. Sacerdos, & c. omnes 2. q. 7. c. sanè 15. q. 3 l. si quenuquam C. de Episcop. & Cler. Quartum, etiam exceptuatum crimē addit post alios Socin. in d. n. 8. ver. secundò fallit, esseq; dicit crimen sacrilegij per S. qui autem

17. q. 4. quod inuenies post c. si quis suadente Diabolo, vbi ita dicitur: *Quia autem de Ecclesia vi aliquem excemerit, vel in ipsa Ecclesia, vel loco, vel cultui, Sacerdotibus, & Ministris aliquid iniuria importauerit, ad instar publici criminis, & lese Maiestatis accusabitur; & conuictus, sine confessus capitali sententia à Re-Eloribus Prouincia feriatur.* vt in l. si quis in hoc genere C. de Episcop. & Cler. & in l. sacrilegij ff. ad leg. Iul. peculat. Ex quo textu apparet, Socini sententiam non esse intelligendam de quolibet sacrilegio, sed de sacrilegio commisso, prout tex. explicat in d. S. qui autē; tūm quia sumus in pœnalibus, quę sunt restringēda: tūm quia Doctores semper intelligēdi sunt loqui, prout loquuntur iura, quę allegant, vt dicit Bart. in l. non solum la 2. S. si liberationis nu. 7. ff. de liber. leg. & in l. 1. C. de infant. exposcit. & probatur arg. tex. d. S. si liberationis.

24 Superest videre, an possit laicus accusare Clericum? & an simpliciter laicus laicum accusare valeat? Et quoad primum, Socin. in d. c. cū P. Manconella nu. 8. post glos. 1. ibidem in prin. de accusat. regulam tradit, quod laicus non admittitur ad accusandum Clericum, vt ex d. c. Cūm P. habetur, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur, vt in c. omnibus 4. q. 6. vel nisi in criminibus exceptis in num. præcedenti enumeratis; in quibus tamen accusandis non admittuntur inimici, vt patet ex d. c. cū P. vbi ille P. Manconella fuit à B. accusatus de simonia, & fuit repulsus, quia inimicus erat, nam inimici nūquam admittuntur, etiā si sint Presbyteri, prout erat dict. B. vt in d. c. cūm P. S. cūmq; præfatus. Imò nec in dictis exceptis criminibus laici admittuntur ad accusandū, si accusant Clericum malo zelo, vel sunt

sunt malę famę, aut personę viles, nisi Clericus, qui accusatur infamatus sit super illo crimine, de quo à laicis accusatur, si verò Clericus bonę famę sit, & opinionis, non admittitur, vt glosa, & Soc. vbi supra docent; & colligi hoc dicūt ex c. in primis l. q. 2. in fi. & ex c. tanta, & c. per tuas de simon.

- 25 Quoad secundum, positum in num. præcedenti, scilicet, an laicus laicum accusare valeat? & in hoc distinguit Soci. vbi sup. in n. 19. dicens, quòd quando crimen est publicum, quilibet admittitur, qui specialiter non prohibetur, vt in l. 1. ff. de public. iudic. & ibi Bart. & Doctor. tractant, quę sint crimina publica, & ego dixi in meo Prompt. ver. Crimen nu. 4. vbi etiam addidi, quòd in nostro Regno nō habemus crimina publica; Ideòq; in illo nullus admittitur ad accusandū, nisi suam, vel suorum iniu-

riam prosequatur, vt dicit Clar. in S. fi. q. 3. num. 6. & in q. 14. num. 12. in fi. Et quid de iure Canonico, dixi ibidem in n. 6. specialiter autem prohibetur illi omnes, qui enumerantur in l. qui iudicio, in l. si cui crimen, l. serups quoq; in l. qui accusare, & duabus ll. seqq. in quibus tribus legibus ita habetur; *prohibentur accusare alij propter sexum, vel etatem, vt mulier, vel pupillus: alij propter Sacramentum, vt qui stipendia merentur* (hi autem sūt milites) *alij propter magistratum, potestatem* (idest illi, qui habent merum imperium, quod dicitur potestas, vt dicit glo. ibid. (durante, scilicet, eorum officio) *Alij propter delictum proprium, vt infames. alij propter turpem questum: vt qui duo iudicia aduersus duos reos subscripta habent, nummosue ob accusandum, vel non accusandum acceperunt: alij propter conditionem suam,*
vt

*ut filius contra parentes, liber-
berti contra patronos. Alij
propter suspicionem calum-
nia, ut illi, qui falsum te-
stimonium subornati dixe-
runt: Nonnulli propter
paupertatē, ut sunt qui mi-
nus quā quinquaginta au-
reos habēt. Socius quoq;
criminis ab accusatione
repellitur, c. veniens il 1.
de testibus, l. quoniam C.
eod. l. si. ff. de quēstionib.
& l. repeti S. 1. ff. eod. c. 1.
de confess. per quæ iura,
& alia, quæ citat, ita tenet
Speculat. in lib. 1. par. 2.
tit. de accusatore nu. 10.
vbi etiam excipit. Primò,
in simonia pro Papatu
commissa, cap. si quis Papa
79. dist. Secundò, in crimi-
ne læsæ Maiest. c. nemini
15. q. 3. c. 1. de probat.
Tertiò, in qualibet simo-
nia, c. 3. & c. veniens de si-
mon. c. sanè 25. q. 3. Quar-
tò, in crimine falsæ mone-
tæ, l. 1. C. de fals. monet.
Quintò, in maleficos, &
mathemat. l. si. C. de ma-
lef. & mathe. Sextò, in la-*

*tronibus. Et idem dicit in
omnibus alijs criminibus
exceptis, de quibus supra
in num. 23.*

26 Sed in causa annonæ
nonnulli ex prædictis, qui
iudicio publico accusare
prohibentur, accusare
possunt, qui enumerantur
in l. mulierem ff. eod. per
hæc verba: *Mulierem pro-
pter publicam utilitatem,
ad annonam pertinentem,
audiri à Præsfecto annonæ
deferentem Diui Severus, &
Ant. rescripserunt: Famosi
quoq; accusantes sine ulla
dubitatione admittuntur.
Milites quoq; qui causas
alienas deferre nō possunt,
quia pro pace excubant, vel
magis ad hanc accusationē
admittuntur. Serui quoq;
deferentes audiuntur. Et
aduerte insuper, quòd,
quidquid in citatis legi-
bus habetur, omnes accu-
sare possunt de crimine
hæresis, ob perniciem il-
lius, & favore fidei, ut in
cap. præsumuntur 2. q. 7.
& probatur ex cap. in fa-
vorem*

Z

norem de hæret. & dixi in meo Prompt. ver. accusatio num. 9. & in nu. 10. addidi, quòd accusare tenetur omnes ea crimina, quæ directè, immediatèq; vergant in publicum delictum, quando delicta sunt in fieri, & alia via impediri non possunt.

- 27 Quàdo autem crimen est priuatū, nēpè quia q̃s propriam, vel suorū iniuriam prosequitur, accusare omnes illi possunt, quibus interest, & non alij, quando ad pœnam corporalem accusant; si verò ad pecuniariam accusare omnes posse de populo: 28 dicit Socin. ybi supra post Doctores, quos citat. Et accusare etiā posse illos, quos supra enumerauimus accusare non posse, patet ex l. hi tamen ff. eod. vbi ita determinatum est. *Hi tamen omnes* (scilicet qui accusare publica crimina prohibentur) *si suā iniuriam prosequātur, morumve propinquorum de-*

fendere, ab accusatione non excludantur. Intellige autem, vt omnes prohibiti admittātur, illis exceptis, qui accusare prohibentur ob defectum mentis, cuiusmodi sunt pupilli, & furiosi, seu mente capti, vt aduertit Soci. in d. c. cum P. Manconella num. 21. in fin.

Qui autem continetur appellatione suorum, ad hoc, vt possit quis eorum iniuriam prosequi, variae sunt Doctorum sententiæ, quas refert Socin. in d. c. cum P. Manconella num. 23. & 24.

28 Aduertendum est nihilominus, quòd etsi repellenda sit accusatio illorum, qui accusant, quādo accusare non possunt, tamen quia ex officio tenetur Iudex delinquentiū crimina inquirere, & punire per dicta supra in proœmio huius Opusculi, quādo ipsi Iudici accusatio talis defertur, accusatione repulsa, si ea concurrant,

currant, quæ ad inquirendum sunt necessaria, iuxta dicenda infra in c. 12. tenetur ipse Iudex, omisso modo procedendi per viâ accusationis, procedere per viam inquisitionis, per dicenda ibidem in nu. 2. & per ea, quæ dicit Clar. in S. fi. q. 14. num. 6. & 7. Alioquin contra id, ad quod ex officio, & iustitia obligatur graue peccatû mortale committit, prout etiam illud cõmittit, quotiescûq; de delicto in Pro- uincia, vel Diœcesi, vel Re-
 29

missum, nisi delinquens talis sit, vt puniri non possit sine magna aliqua perturbatione Reipub. Tunc enim supremus Iudex, seu Princeps potest etiam accusationem inchoatam, abolere, etiam si accusatio ex priuata causa facta sit, vtputâ cûm quis suas iniurias prosequatur, vt docet Caiet. in 2. 2. q. 68. a. 3. Et Iudex inferior ob eandem causam potest accusationem non admittere.

Quando autem per viâ accusationis procedi potest, querela huius formæ est tradenda, quando ab ipso accusatore in scriptis traditur, ad hoc, vt omnia contineat, quæ continere de iure debeat, vt valida sit, prout in d. l. libellorum ff. de accusat.

Forma libelli accusationis pro Regularibus, & formari etiam potest in omni Curia.

In nomine Domini Amen.

Coram R. P. D. N. Abbate, vel Prapósito, &c. Die 5. mensis

Z 2 No-

Nouembris anni 1637. in Monasterio S.P. comparet D.B. animo non calumniandi, sed pro suo iure prosequendo; & coram illo desert, & proponit accusationem cōtra D. A. qui diebus prateritis de mense Octob. huius anni ante ianuam Refectorij dicti Monasterij baculo illum aggressus est, & acerrimè illum in scapulis percussit, prout probare intendit, & accusationem hanc usque ad finē prosequi volens, instat, & petit, ut informatio capiatur, & nè delicta remaneant impunita, ea fiant, quæ de iure sunt faciēda, ad hoc, ut reus predictus iuridicè condigna pœna puniatur, usq; ad sententiam diffinitiuam, nè in posterum similia contra ipsum accusatorem facere audeat; & examinari possunt testes D.F. & D. G. & D. I. qui interfuerunt.

Ego D.B. manu propria me subscripsi, si autem scribere nesciat, dicat Ego B. scribere nesciens manu aliena me subscripsi. & signum crucis manu propria apposui †.

Si autem accusator proprium ius nō prosequitur, sed pro communi bono accuset, ita accusatio formari potest.

In Nomine Domini Amen.

Coram R.P.B.N. Abbate, vel Prapósito, &c. Die 5. Mensis Nouembris anni 1637. in Monasterio S.P. comparet D.B. animo non calumniandi, sed pro communi bono tuendo, & coram illo desert, & proponit accusationem contra D. A. qui diebus prateritis de Mense Octobris huius anni habitu Regulari dimisso, & assumpto habitu seculari talis coloris, Monasterium egressus est per talem Monasterij ianuam, prout probare intendit: & accusationem hanc usque ad finem prosequi volens, nè delicta remaneant impunita, instat, & petit, ut informatio capiatur, ac ea fiant, quæ de iure sunt faciēda, ad hoc, ut reus predictus iuridicè condigna

digna pœna puniatur per sententiam diffinitiuam, nè in posterum similia contra commune bonum Religionis facere audeat. Et examinari possunt testes D.F. D.G. & D.I. qui de prædictis sunt informati.

Ego D.B. manu propria me subscripsi, si autem scribere nesciat dicat : Ego B. scribere nesciens, manu aliena me subscripsi, & signum Crucis manu propria apposui †.

30 Qua accusatione facta, & à Iudice acceptata, notetur ab A&uario in principio ipsius libelli, & scias, quòd in hoc posteriori casu, scilicet, quando quis accusauit pro publico bono, & de publico crimine, accusator ab accusatione desistere non valet, quia ad publicam utilitatem maximè pertinet illud puniri, vt in l. 1. & seq. ff. de publi. iudic. & desistens absq; abolitione petita, & obtenta, incidit in pœnā Senatusconsulti Turpilian. vt in l. 1. ff. ad Turpilian. infamiam enim contrahit, & extraordinariè arbitrio Iudicis est puniendus, vt in l. 2. in fi. C. eod. & hoc procedit non solum quādo quis accusare debet,

sed etiam quando accusatio est illi permissa, vt in l. si femina C. eod. Quam abolitionem concedere Iudex non debet, nisi paribus præsentibus, & causa cognita, vt in l. 2. & ibi Bald. C. de abolit. Concedereq; illam tantum potest accusanti per errorem, vel per temeritatem, vel calore iracundiæ, aut prosequenti suam, vel suorum iniuriam, vt in l. 2. C. de abolit. non autem calumnianti, sed fusè accusanti, vt in l. 3. C. eod. nec ei, qui sincera mente accusationem instituit, quando accusatus carceres substituit, vel tormenta, vel verbera, vel catenas, nisi ille, qui hæc passus est, suum consensum præstet, vt in d. l.

d.l. 3. habetur : *Quando autem reus nihil tale passus est, postquam fuerit officij custodie traditus intra dies triginta accusatori petenti, etiam inuito reo dari permittitur*, vt subiungitur à tex. in d. l. 3. sed si fortè Index aduertat, Partes pro crimine abolendo colludere, ipse supplere debet, & per viam inquisitionis procedere, si ea concurrunt, quæ necessaria sunt, per viam inquisitionis procedere possit, vt post Cynum aduertit Bald. in d. l. 2. num. 1.

31 Accusatione autem, prout supra facta, vel verbaliter, & ab Actuario in scriptis redacta, accusatore præsentem, & accusationem, prout supra subscribente, ad vltiora procedendum est, iuxta ea, quæ dicenda sunt infra in c. 11. num. 26. mutatis mutandis; ita tamè vt post accusationem examinentur testes, citato illo, qui accusatus est, ad videndum iura-

menta testium, si præsentem est, & non timetur eius fuga, de qua si timetur, carceribus mancipari potest, capta prius summaria informatione de delicto, de quo est accusatus : nam ad capturam personæ in criminalibus deueniri nõ potest sine causæ cognitione, vt post Io. Andr. in c. si Clericus de sentent. excom. in 6. Butt. in c. 1. de iudic. & Aret. ibidem in col. 7. vers. ista conclusio, dicit Diaz in pract. crim. Canon. c. 123. nu. 1.

32 Nec ad carcerationem clericorū sine grauissima causa perueniendum est; quia carcer infamat, & irreparabile damnum Clericis affert, secundum Bal. in l. si Clericus C. de Episcop. & Cler. & dixi in mea Resol. 138. num. 11. Et quando Clericus non est suspectus de fuga ante carcerationem debet constare de corpore delicti, vt dixi vbi supra in nu. 12. post Geminia. in cap. si Cleri-

Clericos, de sent. excom-
mun. in 6. per quem rex.
excommunicatur Episcopus
iniuste carcerans Clericum.
Esseque carcerationem iniustam
ratione ordinis non seruari,
quando quis pro delicto in carce-
ribus vincitur, priusquam
constet de corpore delicti,
dixit Marsi. in pract. crim.
in prin. nu. 4. & in consil.
18. num. 34. Boss. in tit. de
delict. num. 53. Monticell.
in reg. 13. num. 1. & post
Bonacof. in 2. par. comm.
opinion. in ver. Captura,
vt valeat, testatur de com-
muni Farin. in 1. par. q. 2.
num. 2. vbi dicit, hoc præ-
fertim procedere in car-
cerationem Clericorum;
debet etiam præcedere
suspicio aliqua contra
carcerandum, vt infra in
num. 34.

33. Supradictam autem in
num. 31. summariam in-
formationem ita esse facien-
dam dicit Diaz supra in
nu. 3. vt à testibus omnia
sciscitentur, & scribi faciāt

per Notarium, seu Adua-
rium, fierique hoc posse, Parte
nō citata, affirmat: dūmo-
dò postea testes repetan-
tur Parte citata, vt dictum
est supra in c. 4. nu. 7. & 8.
Si autem absens est, & in
loco, in quo citari non po-
test personaliter, citandus
est per edictum, iuxta for-
mam positam supra in d.
c. 4. num. 22. in fi. & post
contumaciam examinen-
tur testes iurati, ac alia-
fiant vsq; ad sententiam
inclusiue, quæ dicta sunt
supra in c. 4. nu. 22. & 23.
facienda esse ad condem-
nandum reum constitu-
tum in contumacia. Si au-
tem præsens est, & carce-
ratus vocetur ad videndū
iuramentum omnium te-
stium, etsi testes de delicto
testimonium ferant, ita vt
faltē semiplenē probēt,
ipse reus constituatur, &
cum iuramento de veri-
tate dicenda examinetur,
& per talem constitutio-
nem, & examinationē lis
contestata intelligitur, vt
supra

supra dictum est. Quando verò sint testes examinandi, & ipse reus constituendus, dicendum est suo loco infra, & sic de reliquis usque ad sententiam.

- 34 Sed aduertendum est, ut post litis contestationem, seu rei examinationem præstetur accusatori iuramentum de calumnia, ut ordo iudiciarius seruetur, iuxta glo. fi. in l. prolata C. de senten. & interloc. omn. iudic. Secundò, aduertendū est, ut in carcerem nō detrudatur accusatus, etiam de crimine enormi, nisi ex summaria informatione, prout supra capta, suspitio cōtra eum oriatur, ut per Salyc. in l. nullus nu. 1. C. de accusationibus; illa autem præhabita de maleficio, & malefactore, sine alia citatione verbali præcedenti, praxis est, ut mittat Iudex ad capiendum reū, si crimen est enorme, nè de crimine conscius fugam arripiat, quam praxim ap-

probat Salyc. per illū tex. in l. nullus nu. 4. not. 5. C. de exhiben. reis.

- 35 Quia autem carcer pro custodia tūc datur, in carcere positus manicis, vel vinctulis ferreis, vel alio modo conuincendus nō est, nisi sit conuictus, ut in d. l. nullus, vel nisi criminis qualitas, vel personæ vilitas aliud exigat, ut in l. 1. C. de custod. reor. vel nisi in carcere aliquid egerit, ut meritò cōvinculari debeat, ut per Salyc. in d. l. nullus num. 1.

- 36 Est insuper aduertendum, ut si reus exceptiones aliquas habeat cōtra accusatē, ut illas proponat antè litis contestationem, & sic priusquam ipse constituatur, & examine- tur, vel statim, vel postea, incontinenti sine contrario actu, nā alioquin ipsius accusari nomē inter reos recipitur, prout praxis seruare solet, ipso reo examinato, & sufficienter indiciato, & post hoc circa-
talem

talem exceptionem non
auditur, vt docet Azo in
sūma S. qualiter in accus.
vers. oblatō libello, vbi in-

uenies, quid post hęc faci-
enda sint ad terminādam
causam, & ego dicam in
fra in c. 12.

De Denunciatione, seu Denunciatore,
& de modo procedendi per
viam denuncia-
tionis.

Cap. XI.

SUMMARIVM.

- 1 Denunciatio iuridica subro-
gatur loco accusationis ad in-
quirendum iuridice de deli-
ctis.
- 2 Denunciatio iuridica quid.
- 3 Denunciare est deferre reum
alicuius criminis.
- 4 Per denunciationem atten-
ditur emendatio peccatoris per
medicinalem pœnam.
Denunciationis iuridica, &
euangelica differentia.
- 5 Ad denunciationem solennia
accusationis necessaria non
sunt, nec etiam essentialia.
Libellus ad accusationis so-
lemnitatem pertinet, & in de-

nunciatione non est necessa-
rius.

Denunciatio solo verbo facta
de iure sufficit: & in num. 26.
Sed quomodo sit facienda de
consuetudine, vide infra in
num. 15. 16. & 17.

Denuncians, de iure civili
probare obligatur, & denun-
tians falsè puniri potest arbi-
trio Iudicis vsq; ad pœnam
talionis.

6 Denuncians, vt probare obli-
getur, vsus non admittit.

7 Religiosus denunciatus crimina
Fratrū Superioribus suis, pro-
bare non obligatur.

8 Denuncians, admonitione
non premissa, repellendus est:
sed limita, ut in n. 9. 10. & 11.

Aa

9 De

- 9 Denunciatio in foro Ecclesiastico admittenda non est, monitione nō premissa, nisi in quibusdam casibus, quorum Primus est heresis. Heresis nulla praeuia monitione statim est denuncianda Episcopo, vel Inquisitori.
- 10 Denunciatio iuridica facienda est in foro Ecclesiastico, nō premissa monitione, quando peccatum est publicè commissum, etiam si pro certo sperari possit emendatio.
- 11 Denunciatio iuridica in Ecclesiastico foro fieri potest non premissa monitione, quando non speratur emendatio: & maxime quoad peccata Regularium spectantia ad fornicationem.
- 12 Denunciatio in foro seculari fieri potest non premissa monitione, siue delicta sint notoria, siue secreta. Modus procedendi per viam denunciationis datur etiam in foro seculari.
- 13 Denunciatio iuridica, monitione non premissa, de iure nō fit in seculari foro facienda ab eis, qui ex officio ad hoc obligantur, nisi in notorijs, tamē consuetudo legitime introducta sit, ut statim de occultis; sed non fit, nisi a Deputatis.
- 14 Denunciatio facta Iudice procedere valet tam per viam denunciationis, quā per viā inquisitionis, quando utriusq; via requisita concurrunt: sed cautius erit, si procedat per viā inquisitionis, si infamia praecedat.
- 15 Denunciatio iudicialis, quae fit pro communi bono duplex est, generalis, & specialis, & utraq; explicatur. Denunciatio generalis quomodo sit facienda, & quomodo specialis, in qua quinq; requiruntur.
- Denunciatio specialis quando non continet nomen denunciantis, censetur libellus famosus, & si illam non est procedendam: sed sic denunciatio est puniendus.
- 16 Denunciationem sine nomine Iudices praesertim Regulares sine infamia praecedente non admittant ad inquirendum in specie de delinquire, in illa nominato;
- Denunciatione sine nomine denunciantis si nominati in illa sint testes idonei de facto bene informati, procedi potest ad inquirendum ab illis in genere de tali delicto, & quando illi aliquem nominat formari potest inquisitio particularis.
- 17 In denunciatione iuridica, quae pro publico bono fit ex con-

mani usu necessario ponenda
sunt nomina testium infor-
matorum, si ad notitiam de-
nunciantis deueniant.

Forma denunciationis faciēda
Iudici pro communi bono.

- 18 Ad denunciationem faciendā
etsi de iure civili non admit-
tantur nisi Officiales ad hoc
deputati, tamen de consuetu-
dine admittuntur omnes.

- 19 Denunciare non posse non
valentem accusare, quomodo
sit intelligendum, explicatur.
& in nu. 20. & quid in nostro
Regno.

- 21 Denunciare de iure Cano-
nico qui possunt, & qui repel-
luntur.

- 22 Denunciare officiales depu-
tatos etsi non posse, nisi delicta
notoria Canonistas teneant,
tamen de consuetudine illi de-
nunciant etiam occulta, etiam
ex stylo Curiarum Ecclesiasti-
carum.

Denunciare obligantur Offi-
ciales deputati delicta etiam
non punibilia, & mortes vio-
lentas, quæ casu ceciderunt.

- 23 Denunciato occulto delicto
quid Iudex facere debeat, ex-
plicatur, maxime Regularis.
Subrogatum sapit naturam
suis, in cuius loco subrogatur.

- 24 Denunciatio ita aperit viam
ad inquirendum, sicut assen-

satio, & inquisitio.

Forma initiandi processum
à Iudice seculari.

- 25 Denunciatio quando non fit
ab Officiali, nec coram Iudice
seculari, sed Ecclesiastico sub
qua forma fit formanda tra-
ditur:

Forma denunciationis faci-
enda Iudicibus Ecclesiasticis.

Supra in c. i. n. i. dictū
est, quod deficiente
accusatione, loco illus de-
nunciatio secundo loco
subrogatur, ad hoc, vt Iu-
dex de delictis inquirere,
& punire illa possit, vt in c.
qualiter, & quando il 2.
de accusat. determinatum
est. Cum autem de modo
procedendi per accusa-
tionem in cap. præcedenti
iam dictū sit, vt doctrinæ
ordo seruetur, de ipsa de-
nunciatione hic dicendum
erit, & propinè de illa, quæ
iuridica appellatur; dixi
enim de alijs latè in meo
Prompt. in ver. Denun-
ciatio, ubi totam denun-
ciationis materiam cum
sua distinctione explicaui.

Aa 2 2 Et

2 Est autem denunciatio hæc iuridica delatio alicuius criminis, quæ fit Iudici ad ipsius criminis punitionem in emendationem personæ peccantis, absq; libello, & obligatione probandi crimē, sed præcedente charitatiua monitione, vt in c. qualiter, & quando il seculo, in fin. de accusat. & ibid. Doct. & iuxta doctrinam D. Th. in 2.2.q.68.ar.1.

3 Et ideo dixi, quòd *denunciatio est delatio alicuius criminis*; quia denunciare nihil aliud est, quàm deferre reum alicuius criminis, vt dicit Angel. de malefic. in rubr. quomodo de malefic. cognosc. per denunciationem num. 1. per l. ea quidem C. de accusat. & l. ab accusatione S. denunciationes ff. ad Turpillian.

4 Ideoq; dixi *qua fit Iudici ad ipsius criminis punitionem, in emendationem personæ peccantis*: quia per denunciationem attendi-

tur emendatio personæ peccantis per medicinalē pœnam à Iudice dandam ipsi reo, qui denunciatur, vt ex D. Thoma in 2.2. q. 68.ar. 1. dixi supra in cap. 10.nu.3. Et quamuis Hostiens. in summa de Denunciatione nu.1. & cum illo Iodocus in sua prax crim. cap.4. num.3. dicat *nunciationem esse crimini alicuius apud Iudicem, siue inscriptione legitimè facta delatio ad pœnitentiam peragendam, vel aliam legitimam pœnam imponendam, vel ad utrumq.* Ego autem utrumque posui ad distinguendam hanc denunciationē iudiciariam ab euangelica, prout illam distinxī in meo Prompt. in verb. Denunciatio nu. 1. Euangelica enim est illa, quæ fit ad pœnitentiā peragendā, & correctionem fratris, & fit Prælato, non vt Iudici, sed vt Patri, non ad processum formadum, sed ob solam fratris emendationem. At iudiciaria, de

de qua nos loquimur, fit superiori tanquam Iudici ad processum formandum, & puniendum delinquentem pro sua emendatione. Et ita distinxit Suar. to. 4. de Relig. lib. 10. de regim. societ. cap. 8. vbi de hoc latè, ac Thomas à Iesu in tract. de Visit. Regul. tra. 1. cap. 4. nu. 4. & Lezana in summa qq. Regular. to. 1. c. 27. n. 1. in fine.

5. *Dixi, absq; libello, & obligatione probandi crimen:* namq; ad denunciationem solemniam accusationis necessaria non sunt, vt habetur in l. ea quidem, & ibi glo. in vers. circa solemniam C. de accusat. Imò nec essentialia eius requirit, cum ex fine diuersa sint, vt patet ex dictis: libellus autem ad accusationis solemnitatem pertinet, vt in l. si quis C. de accusat. ideoq; in denunciatione necessarius non est, sed sufficit si fiat solo verbo, vt ab ipsa accusatione, & in hoc distinguatur, vt est

tex. clarus in cap. super de accusat. & notat Thomas à Iesu in d. tract. 1. de visit. cap. 4. nu. 2. sed malè citat prædictum textum. Quomodo autem fit facienda denuntiatio ex consuetudine, dicam infra in num. 15. 16. & 17. Nec habet denunciator obligationem probandi crimen ab ipso denunciatum; nam & si oporteat denunciationem esse veram, alioquin denunciator scienter falsè accusans tenetur ad omnium damnorum reparationem in foro conscientie, ac etiam in foro exteriori ad illa damnari posset, si de falsitate constaret, vt per Salyc. in l. ea quidem num. 28. C. de accusat. & Ludouic. à Paramo infra citandum, quem citat, & sequitur Farinac. infra citandus, ac etiam puniri potest arbitrio Iudicis, vt dicit Coriolan. in tract. de casib. reservat. p. 2. casu 5. tit. de denunciat. num. 26. & vsq; ad poenam

ta-

talionis, vt dicit Iodocus in d. sua praxi crim. cap. 6. nu. 8. & quamuis de iure ciuili debeant denunciatores suam denunciationem probare, & assistere, vt est text. in l. ab accusatione, & ibi gloss. in verb. nunciatores, & in vers. assistere ff. ad Turpillianum, & sentiant grauissimi aucthores, de quorum numero est Nauar. in man. c. 17. num. 124. & in repet. cap. inter verba 11. qu. 3. conclus. 6. quatenus ait, non teneri ad denunciationem qui probare non potest, ac alij, quos in eodem sensu citat, & sequitur Reginal. in sua praxi poenit. tom. 2. lib. 24. cap. 3. num. 50. vbi dicit, quòd quando Iudex intendens punitionem delinquētis, iubet denunciationem, non tenetur denunciare ille, qui id, q̄ denunciandum est, probare non potest per idoneos testes :

6 Dicit tamen Salyc. in d. Lea quidem n. 23. quòd

vsus hoc non admittit, scilicet vt denunciatus probare obligetur, & de hac praxi testatur post Pegn. in director. Inquisitor. commentario 16. ver. his peractis, & Angel. Salyc. & Socin. à Pegn. citatis, & idem tenet Farinac. de hæres. q. 185. num. 71. nec dissentire dicit Sigismund. Scacc. de iudic. cap. 72. n. 4. & Ludouic. à Paramo de Orig. Sanctæ Inquisit. lib. 3. q. 8. nu. 21. & 22. & hanc sententiam tenet D. Thom. in 2. 2. q. 68. art. 2. ad 3. vbi sic ait, *Denunciator non obligat se ad probandum: unde nec punitur, si probare nequiuertis* (intellige, nisi constet cum dolo falsè denunciasse) Et propter hoc in denunciatione non est necessaria scriptura; sed sufficit, si aliquis verbo denunciaret Ecclesiæ, quæ ex officio suo procedit ad fratris emendationem. Et hanc sententiam esse secundum omnes dicit Coriolan. qui
illam

illam sequitur in d. tract. 8 de casib. reservat. part. 2. casu 5. tit. de denunci. nu. 25. Esseque communem sententiam Thomistarum in d. q. 68. dicit Thomas à Iesu in tract. 1. de Visitat. cap. 15. nu. 5. quam ipse sequitur post Sot. Bann. Salon. Less. Tolet. Valent. Rodriq. Clarum, & alios; quos citat ibidem à nu. 5. vsq. ad 8. & in nu. 9. dicit, hanc sententiam in praxi esse certio-rem, & securio-rem.

7 Teneatq; illam capressè quoad Religiosos denun-
ciantes suis Superioribus
Lezana in suis qq. Regu-
larib. c. 27. n. 20. ubi dicit,
& si non teneatur quis
denunciare delictū, quod
probare nō valet, tamen;
si vult, hoc facere potest;
& illud probare non obli-
gatur: nam alioquin inter
Religiosos plura crimina
remanerent impunita;
quia nullus auderet de-
nunciare ob timorem pu-
nitionis, si probare non
posset.

Dixi etiam in descrip-
tione denunciationis po-
sita supra in nu. 2. c harita-
tiuam monitionem præ-
cedere debere ipsam de-
nunciationem; nam nē for-
te per leue compendium ad
graue dispēdium veniatur,
sic accusationem legitima
debet præcedere inscriptio:
sic & denunciationem cha-
ritatiua monitio, vt dicit
text. in cap. qualiter, &
quando il secundo S. ad
corrigendos, de accusat.
Qui autem, admonitione
non præmissa, crimen de-
nunciat, à denunciatione
repellitur, vt in cap. 2. & in
cap. cum dilectus, & ibi
glos. in verb. præmonitum
de accusat. & in cap. licet
Hely de simoni.

9 Sed circa hoc est ad-
uertendum, prout dixi in
d. meo Prompt. verb. de-
nunciatio nu. 7. quod aut
denunciatio fit in foro
Ecclesiastico, aut in foro
seculari; si denunciatio
fit in foro Ecclesiastico,
& tunc per citata Iura

re-

regula cōstituenda est, nō esse recipiendam denunciationem, nisi prēmīssa charitativa monitione, à qua regula excipiendus Primò est casus hæresis, & suspectorum de illa; nām cum peccatum hoc contagiosum sit, & ordinariè solet semper communitatem pestilenter inficere, licitum est, imò & necessarium, vt statim iudicialiter denunciētur superiori legitimo, scilicet Episcopo, vel Inquisitori, nulla præuia monitione, iuxta rectissimam, & saluberrimam sanctissimæ Inquisitionis legem, & consuetudinem, vt post Sot. in relect. de tegan. & det. secret. membr. 2. q. 4. Castr. lib. 2. de iusta hæreticor. punit. cap. 25. Bân. in 2. 2. q. 3. ar. 8. dub. 2. ad 4. tenet Valent. in 2. 2. disput. 3. pun. 5. §. 1. in 4. casu, & dixi in d. ver. Denunciatio qu. 7.

Nec ob stare dicit Valentia doctrinam D. Tho.

in d. art. 7. asserentis indistinctè denunciationem faciendam nō esse quando aliquis firmiter existimaret, quòd statim per secretam admonitionem admonitionem posset huiusmodi mala impedire: Nām hoc non habere locum, dicit, in peccato hæresis, in quo nunquàm, aut rarissimè speratur emendatio.

10 Secundò à prædicta regula est excipiendum peccatum cōmissum publicè, & cum scandalo, in quo casu nulla prēmīssa monitione statim denunciandus est ille, qui illud commisit: nām & si in posterum sperari possit, & firmiter credatur emendatio delinquentis, attamen quia cum publico scandalo commissum est peccatum, sine publica punitione omitti non potest; quia, vt habetur in cap. 1. de penit. & remission. manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda.

ganda. Et ab hac sententia non discessit, nec discedere, per d. tex. potuit Coriolan. in d. tit. de denunciat. nu. 5. vbi, etsi cum Corduba dicat, & in tali casu præmittendam esse denunciationem, quando pro certo tenetur, quòd talis peccator si corripitur publicè, aut secretè, faciet poenitentiam, & emendabitur, tamen ex Petro Nauar. subdit, hoc ita limitandum esse, vt tantum procedat, quando peccatum fit coram tribus, aut quatuor testibus; non autem quando fit coram populo; quia tunc, ratione scādali dati, statim denunciandum esse affirmat. Quando autē delictū dicatur fieri coram populo, vide supra in c. 4. num. 3.

11 Tertiò, à prædicta Regula est excipiendū omne peccatum, de quo si præmonitio fiat, non speraretur emendatio, quia cessat tunc finis, ob quem monitio est præmittenda, vt

probauit in meo Prompt. ver. Correctio fraterna num. 7. vbi ex Conin. dixi hanc communem, & receptam ab omnibus esse sententiam. Posseq; tunc denunciatores ab illa præmittēda cessare, patet ex dictis per Riccard. in 4. dist. 14. a. 2. q. 1. Duran. ibid. q. 3. a. 3. testaturq; de communi sententia Doctor. Valen. in 2. 2. disput. 3. q. 10. pun. 2. circumst. 3. Multòq; magis hoc procedere dixi in d. ver. Correctio fraterna nu. 7. in fi. ex D. Tho. in 2. 2. q. 93. ar. 6. quando quis probabiliter credit, aut timet, quòd ille fiat deterior. & ita tenere omnes dicit Valer. in d. circumst. 4. Prædictaq; maximè procedere dicit Coriolanus in d. tit. de denunciat. nu. 8. quòd peccata Regularium spectantia ad fornicationem: quia ex tali peccato oriri potest magnum scandalum in Religione.

12 Si verò denunciatio
Bb fiat

fiat in foro seculari, tunc charitativa monitio præmittenda necessario non est, siue delicta sint notoria, siue secreta; & siue denuntiatio fiat ob causam publicam, idest ob publicum bonum: siue ob causam priuatam, scilicet quæ competit læso ob suum interesse, vt per Speculat. in tit. de Denunc. §. 2. num. 10. vbi de publica, pro qua indistinctè dicit, quòd non requiritur monitio, si competat fieri ex officio. Et in nu. 12. dicit de priuata, quòd non requiritur monitio ad illam faciendam in foro ciuili. Datur enim iste modus procedendi de perse per viam denunciationis, etiã in foro seculari laicorum, vt tradit Bald. in d. l. ea quidem num. 48. ibi iuxta hoc quero C. de accusat. Hancq; esse communem opinionem testatur Boss. in sua prax. crimin. tit. de denunciat. num. 1. in fi. & post illum Sigismund. Scac-

lib. 1. de iudic. c. 55. nu. 1. in fi. & probatur ex l. ab accusatore §. nunciato res ff. ad Turpilia. vbi tex. generaliter de omnibus denunciationibus loquitur.

Dariq; de plano in foro ciuili etiam si monitio nõ præcesserit, tradit Salycet. in d. l. ea quidem num. 8. C. de accusat.

13 Et quamuis Salycet. in d. num. 8. propè finem in ver. secunda species, censet in foro seculari denunciationem iudiciariã, quæ fit ob publicam causam, & quæ competit ex officio mero eis, qui deputati sunt, vt maleficia denuncient, non esse faciendam, monitione non præmissa, nisi tantum in notorijs. Et ratio est, quia textus ciuiles, qui de hac denunciatione facienda, non præmissa monitione, loquuntur, vt in l. Diuus Andrianus ff. de custod. & exhib. reor. & in d. l. ea quidem C. de accusat. loquuntur de denuncatione cri-

criminum notiorum, vt aduertit Abb. in c. nouit num. 48. de iudic. tamen Sigism. Scaccia idem credit esse dicendum, etiam quando crimen non est notorium in d. c. 55. nu. 2. & ita praxim seruare affirmat. Quæ quidem praxis 14 quotidie experitur, & videmus Syndicos, & Iuratos etiam occulta delicta denunciare, nulla præmissa monitione. Et cum sit rationabilis, nè multa delicta remaneant impunita, ab illa recedendū non est; quia quidquid est rationabiliter inductū per leges quoad delicta notoria, induci potest rationabiliter per consuetudinem quoad occulta; maximè quia rarò delicta notoriè committuntur, & sepè occultè, & expedit Reipublicæ huic malo cōsulere per forum ciuile, & per denunciationem aperire viam Iudici ad inquirendum. Maximè aut, quia in foro ciuili, seu se-

culari huiusmodi denunciations fieri non permittuntur, nisi Officialibus ad hoc deputatis, vt post Pract. Papiensem in pract. formandi inquisit. num. 38. dicit Scacc. in d. c. 55. num. 1.

Facta autem ab Officiali denūciatione, habet Iudex facultatem eligendi modum, quo procedere vult, scilicet, an per viam denunciationis, an per viā inquisitionis, vt post Bara in d. l. diuus Andrianus n. 10. Salyc. in d. l. ea quidē nu. 26. q. 13. & Angel. de malefic. in ver. nec nō ad denunc. nu. 6. & 2. tradit Scaccia in d. c. 55. num. 3. Et cautiùs esse dicunt, si procedat per viam inquisitionis, non aptem per viam denunciationis; quia tunc talis denūciator examinari potest, vt testis, qui faciat inditium ad inquirendum. Quam doctrinā tunc habere locum dicas, quando Iudex per talem denūciationē cognoscit

Bb 2 vtrunq;

utranq; viam apertam habere, nempè quia ea concurrunt, quæ sunt necessaria ad procedendum per viam denûciationis, iuxta dicta, & dicenda in hoc capite, ac ea, quæ sunt necessaria ad procedendum per viâ inquisitionis, iuxta dicenda in cap. sequenti. Et cautè loquitur in hoc Salyc. in d. nu. 26. dicens, quòd si Iudex vult procedere per viâ inquisitionis, debet inquirere quidem 15 propter denunciationem, ac etiam propter famam, eius aures reuerberâtem, quæ necessaria est ad procedendum per viâ inquisitionis, iuxta dicenda in cap. sequenti; quia ipsa est tûc, quæ loco accusatoris succedit, vt in cap. qualiter, & quando il 2. de accusat. & alioquin super occultis criminibus, nec de iure civili, nec de iure Canonico inquire potest, vt latè per Socin. in d. c. quahter, & quando il 2. de accusat. q. 2. & 3. à n. 369.

vsq; ad num. 400. Et in c. inquisitionis, §. tertiæ de accusat. ita determinatum est; nullum esse pro crimine, super quo aliqua nō laborat infamia, seu clamorosa infinuatio nō præcessit propter dicta huiusmodi puniendū: quinimò super hoc deponēs contra eū, recipi non debere: cū inquisitio fieri debeat solummodò super illis, de quibus clamores aliqui præcesserunt.

15 Iudicialis denunciatio, quæ fit pro publica causa, hoc est pro cōmuni bono, nè delicta remaneant impunita, duplex est: vna generalis, alia specialis. Generalis est illa, in qua nūlus certus nominatur delinquens, sed in generali denunciatur delictum aliquod fuisse commissum. Specialis verò est illa, in qua nominatur certus delinquens. Generalis denûciatio, quia per illam tantum aperitur via ad inquirendum de tali delicto in specie, & de delinquente

in

in genere, absq; præiudicio alicuius particularis, nullum certum, & necessarium requisitum habet, sed fieri potest sine nomine denunciantis, sine die, sine anno, sine scriptura, & extraiudicialiter, vt post Farin. lib. 1. qq. crim. q. 1. num. 49. in ver. Aduertas quintò, dicit Scaccia de iudic. c. 71. num. 2. in ver. Et quoniam. Additq; debere Notariũ, seu Actuarium, cui denuntiatio talis porrigitur, quò deligētius potest, se informare de delicti illius qualitatibus, & circumstantijs ad rem facientibus, ac de loco, & tempore, eaq; omnia in scriptis redigere, nè è memoria labantur.

Specialis verò denuntiatio quatuor de iure habere debet requisita, & quintũ illi additur ab usu communi, vt dicit Scac. in d. c. 71. num. 2. in ver. in speciali verò. Primum est, vt sit scripta per manum denunciantis, aut per ma-

num Notarij, vel Actuarij apud acta, vt per Clar. in S. fi. q. 7. vers. Vterius quæro, in nu. 1. vbi dicit, quòd ex consuetudine non tenetur denunciator se subscribere ad poenam talionis. Secundò requiritur, vt in ea specialiter exprimatur delictũ, quòd defertur, cum suis qualitatibus; quia expressio delicti in genere nullam potest aperire viã ad inquirendum. Tertiò requiritur, vt exprimatur delinquens per nomen proprium, vel per alia signa equipollentia, quæ delinquẽtem indicent, quando denuncians delinquẽtis nomen ignorat. Quartò, vt exprimatur nomen denunciantis, alioquin dicendus esset denuncians potius porrigere libellum infamatorium, quàm denunciationem facere, & non est procedendum ad inquisitionem super criminibus ibidem contentis, vt pater ex notabili tex. in cap.

cap. inquisitionis S. tertie, de accusat. vbi ita determinatur: *nec ad petitionem eorum, qui libellum infamationis porrigunt in occulto, procedendū est ad inquisitionem super contentis ibidem criminibus faciendum*: vbi glos. in ver. occulto, dicit, *quod immo tales sunt puniendi*, 5. q. 1. c. quidam; Per quem tex. & glos. cōtinere debere denunciationem nomen denunciatoris, tenet Scac. in d. c. 71. num. 2. in ver. *quartò requiritur*. Meritoq; ibidem repellit sententiam Boss. qui in suo tract. crim. tit. de denunci. n. 19. dixit, de iure admittendam esse denunciationem sine nomine; ex eo quod Iudex in tali casu potest procedere ex mero officio, cū ex citato textu constet, illū procedere non posse.

Nec dicat aliquis, pro Boss. facere tex. in cap. super his de accusat. vbi dicitur, *Quòd quando crimen in modum denunciationis*

opponitur, nō est in scriptio necessaria: sed cū in modis accusationis oportet inscribi. Nam respondetur, non esse necessariam inscriptionem ad penam talionis, prout de iure faciendum est in accusatione, ex eò quod hæc ad punitionem tendit, illa ad correctionem: sed non negat tex. hic notificandum esse nomen denunciatoris, nè occulta denuntiatio sit libellus infamationis, contra tex. in d. c. inquisitionis S. tertie.

16 Et quibus infertur, Iudices Regulares præsertim, nullo modo debere admittere huiusmodi denunciationses sine nomine denunciantis, nec in tali causa præcedere, nisi infamia præcedat, iux. dicenda in cap. seq. nam alioquin super occultis criminibus inquirere, super quibus inquiri non potest, vt dixi sup. in nu. 14. in fi. Quæ intelligere debes, vt non admittant ad inquiren-

quirendum in specie de delinquente ibi nominato; sed si in tali denūciatione, sine nomine denūciantis facta, nominati sint testes (scilicet idonei) de facto benè informati, tunc debet Iudex ex officio procedere ad inquisitionem generalem, & interrogare testes, an sciant, tale delictum fuisse commissum, & respondentes affirmatiuè, & aliquem nominantes, formari contra illum potest inquisitio particularis, per dicenda infra in cap. seq. nu. 18. Et ita seruare totum Mundum, dicit Farin. in 1. par. tit. de inquisit. q. 1. num. 49. ex Innoc. in c. bonæ il 1. nu. 5. de elect. relato à Baldo in l. edita num. 30. C. de eden. & in l. ea quidem num. 42. C. de accusat.

- 17 Quintum requisitum, pro denūciatione iuridica à communi usu additū, est, ut in denūciatione ponantur nomina testium, qui de crimine, quod de-

nunciatur, sūt informati, & ita praxim seruare dicit Angel. de Malefic. in vers. Necnon ad denūciationem nu. 20. & ita tenet Boss. vbi supra in nu. 14. & idem tenet, & post Angel. vbi supra testatur de usu. Clar. in d. si. q. 7. nu. 10. & Scac. in d. cap. 71. num. 2. in fi. vbi adeo hoc esse verum addit, ut si denunciator nomina testium ignoret, soleat Iudex, recepta denūciatione, illi præcipere, ut infra triduum redeat melius informatus. Sed quæ dicta sunt de explicandis nominibus delinquentis, & testibus in denūciatione, dicas procedere, quādo ad notitiam denūciantis perueniunt: nam aliquando sufficit explicare nomina eorum, à quibus intellexit, ut per Clar. in d. q. 7. num. 10. in fi. fieri iuxta prædicta, denūciatio in hac forma potest.

Forma

Forma denunciationis faciendæ Iudici pro communi bono, nè delicta impunita remaneant.

In nomine Domini Amen.

Die 12. mēsis Nouembris 1637. Ego P. Syndicus, siue Iuratus talis villæ, seu talis terræ, notifico tali Iudici, & apud acta eius, quòd diebus elapsis huius mensis, & anni fuit commissum furtum magni valoris in tali loco eiusdem Villæ B. talis Terræ. Et testes de hoc informati sunt A. B. C. Si autem non est Officialis proprium nomen tantum proferat.

Ego P. N. qui supra, scripsi manu propria.

Si autem ipse denunciator scribere nesciat, vel si sciat, & scribere non vult prædicto modo, apud acta deponat, & Notarius, siue Actuarius in actis denunciationem eiusdem tenoris in tertia persona scribat, vt per Clar. in d. q. 7. num. 10.

18 Ad denunciationem faciendam de iure ciuili non admittuntur nisi Officiales ad hoc munere depurati, cuiusmodi esse solent, Syndici, Iurati, Massarij, aut consimiles, quocunq; nomine nuncupentur, vt dicit Iodoc. in sua 19 prax. crim. c. 6. tit. de denunc. num. 1. sed Clar. in d. q. 7. num. 7. vers. dixi supra

testatur, de consuetudine passim seruari, vt quilibet accedat ad Iudicem, & denunciet iniuriam sibi, vel alteri factam, & Iudices de facili procedere, vt per Alber. in l. ea quidem nu. 9. C. de accusat. sumptis prius debitis indicijs, esseq; bonam praxim, dicit, nè delicta remaneant impunita. De qua communi praxi testatur Angel. de malefic. in vers. nec nõ ad denunciationem nu. 4. & Socin. in cap. qualiter, & quando il 2. num. 81. de accusationibus.

Et quauis Bar. in l. Diuus nu. 7. ff. de cust. reor. dicat, prohibitum accusare, esse etiam prohibitum denunciare,

ciare, tamen Clar. in d. q. 7. num. 2. distinguit, quòd aut agitur de delicto, super quo potest Iudex ex officio per viam inquisitionis procedere, siue de iure, siue de consuetudine, & tunc dicit, quòd quilibet admittitur ad denunciandum, siue hoc faciat ex motu proprio, siue ex necessitate officij: & in hoc casu procedere dicit supra relatam consuetudinem. Additq; talem denunciationem modici esse momenti: quia nihil aliud operatur, nisi quòd aperit Iudici viam ad inquirendum: nec ex illa potest Iudex ad citationem, vel capturam procedere, nisi habitis prius contra denunciatum legitimis indicijs, iuxta ea, quæ ipse dicit in q. 28. num. 2.

20 Aut agitur de delicto, super quo ex consuetudine, vel statuto aliquo procedi non potest, nisi ad instantiam Partis, & tunc rectè procedere, dicit

Clarus, sententiæ Bartoli vbi supra, vt qui nō potest accusare, nec possit denunciare: nam alioquin fieret fraus legi, si admitteretur ad denunciandum quia accusare non valet.

Quia autem in nostro Regno per Ritus Magnæ Curiae 191. & 192. nullus admittitur ad accusandū tāquam vnus de populo, nisi suam, suorumq; iniuriam prosequatur, nec est admittendus ad denunciandum, ob prædicta.

21 Sed de iure Canonico ad denunciandum admittuntur omnes, non solū quando aliquod interesse habent, sed etiam si sine illo denunciationem facere velint, vt in c. illa, & ibi glos. Panorm. & alij de accusat. Dummodò denunciare volentes, viles personæ non sint: namq; hi à denunciatione repelluntur, vt dicit glos. in c. 1. de accusat. & est rex. in c. cū in tua de spōs lib. vbi hoc notat glos. ex illo

Cc textu

textu, dicens, quòd denū-
 cians esse debet honesta
 persona, & grauis, aliàs
 repellitur; & ead. glos. in
 ver. personam ex eodem
 textu sumit argumentum,
 criminosos ad criminis
 denunciationem nō esse
 admittendos; quod etiam
 affirmat ead. glos. in d. c. 1.
 de accus. & notat in cap.
 cū dilectus eod. tit. nec
 admittendi sunt conspira-
 tores in eum, cuius crimē
 denūciant, vt in d. c. cū
 dilectus. Repelluntur etiā
 à denunciatione faciēda
 infames iuris, & facti, ac
 etiam iuris tantum, vt per
 Iodoc. in sua praxi crim.
 c. 6. nu. 3. post Abbatem,
 & alios Scribentes in d. c.
 1. de accusat. item & illi
 repelluntur, qui monitio-
 ne non præmissa denun-
 ciant, vt in c. 2. & c. cū
 dilectus, & ibi glos. in ver.
 præmonitū de accusat. &
 in c. licet Hely de simon.

22 Scias autē quòd Offi-
 ciales deputatos, seu qui
 ex officio tenentur ad de-

nuncianda delicta, Cano-
 nistas communiter tene-
 re, illos denunciare non
 posse, nisi delicta, quæ sūt
 notoria; vt testatur Soci.
 in d. c. qualiter, & quādo,
 il 2. post num. 179. de ac-
 cusat. sed Clar. in d. q. 7. n.
 5. dicit, quòd quidquid sit
 de iure, de consuetudine
 ita seruatur, vt denu nciēt
 delicta etiam occulta, vt
 si illa nō denuncient pu-
 niantur poena statuti con-
 tra Officiales non denun-
 ciantes expressè, & hoc
 admittere etiam stylum
 Curiarum Ecclesiastica-
 rum, dicit ex Diaz in praxi
 crim. Canon. c. 6. nisi de-
 lictum illud adeò esset
 occultum, vt Officialis
 non denunciāns à dolo,
 & lata culpa excusari pos-
 sit. Tenenturq; Officiales
 prædicti denunciare etiā
 delicta non punibilia, vt
 quia quis bannitum oc-
 cidit, vel alium ob defen-
 sionem propriæ vitæ: nam
 ad ipsos non pertinet iu-
 dicare, an delictum puni-
 bile

bile sit, vel non, vt dicit Bart. in l. si quæ in graui S. si meritus ff. ad Syllan. communemq; hanc esse sententiam ex Arimin. ad Angel. de malefic. in ver. nec non ad denunciati-
nem num. 7. dicit Clar. in d. q. 7. num. 6. vbi etiam ita praxim seruare affirmat, non solum quodad delicta, sed etiam quodad mortes violentas, quæ casu eueniunt.

23 Denunciatione iam facta priusquam Iudex processum formare incipiat, procurare debet ex coniecturis cognoscere quando occultum delictum fuit denunciatum, an quis ex calumnia ad denuncia-
tionem faciendam deuenit, nè alicui iniustam, odiosamq; molestiam faciat. Hancq; diligentiam maxime adhibere debent Iudices Regularium, considerando diligenter tam personam denunciantem, quam denunciata. Nam si denunciator esset malæ

famæ, vel pacis perturbator, vel alio modo discolus in Religione existimatus, vel murmurator, qui aliorum famam facile denigrare solet; Denunciatus autem vir esset probatæ vitæ, & per plures annos in Religione laudabiliter sit conuersatus, talis denunciatio acceptanda non est, per ea, quæ dicunt Rodoriq. in qq. regular. tomo 2. q. 6. a. 8. & Thomas à Iesu in suo tract. de Regular. visit. tract. 1. c. 17. n. 1. 2. & 3. & Lezana tomo 1. qq. Regul. c. 27. nu. 2. 1. nisi forte, vt ipsi dicunt, denunciatus munus accusatoris subire velit, obligans se ad poenā talionis. Et hoc seruandum esse dicit Thomas à Iesu in d. c. 17. nu. 1. etiam si denunciatus sit vir eminens, & probatæ vitæ, quando denunciatus eiusdē est qualitatis, quia sepè Angelus tenebrarum in Angelum lucis se transformare solet, & viri aliàs pijssimi aliqua

CC 2 passio-

passione ducti se præcipites dant in proximum depressionem. Et dicit Lezana in d. cap. 27. n. 21. post Thomam à Iesu in d. c. 17. n. 5. & 6. regulariter admittendam inter Regulares non esse denūciationem iuridicam, si emenda fratris alio remedio separari non potest. Idemq; dicit Lezana, seruandum esse, quando delictum non est publicum, neq; delinquens infamia laborat, sed vel occultè puniendum esse dicit, si emendationem promittat, vel dimittendum esse, si culpā neget; & ita refert tenere Sot. de regen. mē-
 24 br. 2. q. 4. conclus. 15. & Suar. in 4. tom. de Relig. lib. 10. cap. 12. n. 37. & 38. qua diligentia adhibita, si casus talis est, vt denunciatio omninò sit admittenda, Iudex processum incipere potest, & diligenter testes examinare ad inquirendam veritatem, iuxta ea, quæ facienda es-

se dixi supra in cap. 10. n. 30. & 31. quando proceditur per viam accusationis: nam cūm fūgatur denunciatio vice accusationis, eodem modo, quo proceditur ad inquirendum per viam accusationis, procedi debet per viā denūciationis, cūm loco accusationis subrogetur, vt patet ex d. c. qualiter, & quando il secondo, de accusat. & subrogatum, sapit naturam eius, in cuius loco subrogatur, l. si eum, §. si iniuriarum. ff. si quis caution. l. quod debitori, & ibi Dyn. ff. de donat. caus. mort.

24 Et cūm denunciatio sit secundus modus, per quem, sicut per accusationem, aperitur via Iudici ad inquirendum, quādo scilicet denunciatio fit apud acta, quòd aliquis delictum aliquod commiserit (iuxta ea, quæ supra dicta sunt) sitq; modus hic ordinarius procedēdi, sicut est accusatio, & inqui-
 si

fitio, vt dicit Boss. in sua
praxi tit. de denunci. nu. 1.
& communem hanc esse
Doctorum sententiam di-
cit, eodem modo aperit-
tur per illam via ad inqui-
rendum, sicut aperitur
per accusationem, & in-
quisitionem, ita vt nihil al-
liud operetur, nisi vt suc-
cedat loco accusationis,
& possit Iudex de denun-
ciato delicto inquirere,
quod facere non posset
non precedente diffama-
tione, vel quærela, siue
accusatione, vt dixi supra
in c. 1. & tradit hæc Clar.
in d. q. 7. n. 1. Ideoq. facta
denunciatione, Iudex su-
per ea assumit informatio-
nes, & indicia, illisq. assū-
ptis, format inquisitionē,
in principio cuius narrare
debet, quatenus propter

denunciationem datam
per talē Officialem, quan-
do ab Officiali data est,
vel per talem personam
quando ab alio, qui de-
nunciare non prohibe-
tur, data est. Et quan-
do data est ab Officia-
li debet dicere, quòd
ideò ipse intendit ex offi-
cio procedere, prout fa-
cere solere communem
Iudicum obseruatiā,
testatur Clar. in d. num. 1.
ex praxi Pap. in for. inquis.
in ver. Hæc est quædam
inquisitio, post num. 38. &
Boss. vbi supra in num. 2.
Et idem fieri posse dicit
ipse Clar. in fin. d. num. 1.
quando denunciatio fa-
cta est ab eo, qui non ex
necessitate officij, sed
spontè denunciat. Fieri q.
hoc potest in hac forma.

**Forma initiandi Procëssum à Iudice sæculari quando pro-
cedit ob denunciationem Officialis, vel alterius, qui
denunciare non prohibetur.**

*Die 15. Mensis Nouembris anni Domini 1637. Dominus N.
Iudex talis loci, cum facta illi fuisset denunciatio ab N. of-
ficiali eiusdem loci, seu territorij talis villæ, sub die 12 eiuf-
dem mensis, & anni de furto magni valoris, in tali loco cō-*

missio à B. talis terræ, prout in d. denunciatione talis tenoris, v. 3. Et hic ponenda est forma denunciationis factæ, prout supra in num. 17. & postea addatur, nò delicta remaneant impunita ex officio procedere intendens contra B. prout supra denunciatum, præcipit, ut citentur A. C. & B. testes in dicta denunciatione nominati, ut tali die compareant coram illo sub tali pœna ad testificandum, prout in actis sue Curie. Si autem denunciatus non est officialis, omittatur in initio prædicto ly officialis, &c. Et exprimaturn tantum nomen denunciantis.

Citandique sunt testes personaliter, vel ab ipso Iudice oretenus, ut in l. sancimus in fin. de iudic. scribendo in actis, ita factum fuisse, vel per literas etiam in actis registratas, in quibus præcipiatur, prout supra in hac forma dictum est, & iuxta morem mittatur literæ prædictæ p. Nuncium, q. eos citare debet personaliter, vel in domo propriæ habitationis, in quo casu relinquere debet domi copiam citationis, & relationem faciat apud acta de citatione facta, & de modo, quo illam fecit, ut deducitur ex cap. fin. de dolo, & contumac.

& ex Soci. in tract. de cit. art. 24. num. 3.

Adueniente autem die præfinita in dicta citatione, & testibus comparentibus examinandi sunt, iuxta ea, quæ dicam infra in cap. 13.

25 At quando denunciatio non fit ab officiali, nec coram Iudice seculari, sed coram Iudice Ecclesiastico, denunciatio ipsa, ut sit secundum Canones, & dicta Canonistarum in hac, vel consimili forma erit facienda.

For-

Forma denunciationis faciendæ Iudicibus
Ecclesiasticis.

In Nomine Domini. Amen.

Die 15. mensis Nouembris anni 1637. Ego N. habitator talis
viciniae defero, & denuncio tibi D. Vicario talis Reueren-
diss. Episcopi, quod sepe vidi D. P. in eadem vicinia intrare
domum, in qua habitat, quadam femina soluta ab omni
vinculo matrimoniali, & suspecta conuersationis (Et cum
illum admonuerim, ut à tali conuersatione desistat, ex eo
quod hoc sciens, feminam illam suam concubinam esse cre-
dunt, à tali conuersatione, & domus frequentia non absti-
nuis, sed in illa continuè perseuerat) hoc vobis denuncio non
animo maligno contra ipsum, sed bono zelo motus; ut tu,
qui es Iudex eius provideas saluti animæ ipsius, & reme-
dium adhibeas huic malo, omni modo meliori, & forma
quibus tibi bene visum fuerit, ne alij simile quid committere
audiant. Examinariq; super hæc possunt A. B. & D. qui
sepe prædictum ingressum viderunt, & suspectam cōuersa-
tionem dictæ mulieris cognoscunt. Quando autem deli-
ctum est publicum, ita ut præmonitionem non requirat,
iuxta dicta supra in num. 9. 10. & 11. omittenda sunt in
d. forma verba illa, quæ parontesi inclusa sunt: sed statim
post verba, & suspectæ cōuersationis, addat: & hoc tibi de-
nuncio non animo, &c. Ego N. quia supra manu propria i.

Forma denunciationis faciendæ Superiori,
siuè Iudici Regulari.

In Nomine Domini Amen.

Die 15. mensis Nouembris 1637. comparet corā te R. P. D. N.
Abbati, Præposito, vel Priori Monasterij, vel alterius D. G.
Et denunciat vobis qualiter D. H. nostra Religionis profes-
sus, singulis mensibus exigit à Banco Mōtis Pietatis huius
Ciuitatis Neap. sub nomine Procuratoris perpetui Domi-
ni

ni R. non obstante, quòd ille mortuus sit, iam multi sunt menses, cum maximo periculo scandali in casu, quo à ministris illius Banci, vel ab alio detegeretur falsitas, & cum peiori periculo animæ eiusdem H. ob vitium proprietatis, & cū à D. F. monitus fuerit, ut desistat à dicta exactione, ad meliorem frugem non est conuersus, ideòq; illum tibi denuncio non animo malignandi contra ipsum, sed bono zelo, ad hoc, ut tu, qui es noster Prælati, & Iudex, provideas salutis animæ eius omni modo meliori, via, & forma, quibus tibi melius visum fuerit; & ad hanc veritatem cognoscendam mitti possunt aliqui ex nostris fide digni, ut videant partitas prædicti Banci, & solutiones iam factas, vel dicat. Et ad hanc veritatē cognoscendam examinari possunt. D. F. B. & D. qui de prædictis bene sunt informati.

Forma initiandi Processum à Iudicibus Ecclesiasticis, tam sæcularibus, quàm Regularibus procedentibus per viam Denunciationis.

Die 15. mensis Nouembri 1637. R. D. H. Vicarius Generalis Episcopi Reuerēdi diff. Ciuitatis C. vel R. D. N. Abbas, Præpositus, vel Prior SS. Simonis, & Iude P. cū facta illi fuisset denūciatio à D. F. talis terræ, vel eiusdem Religionis talis tenoris. v. 3. Ponatur hic tenor denunciationis, & finito tenore Denunciationis addatur. Ideòq; ne delicta remaneant impunita, idem R. D. Vicarius præcipit, ut citentur A. B. & C. in dicta denūciatione testes nominati, ut tali die compareant coram illo sub pœna excommunicationis, vel suspensionis si sint in sacris; ad testificandum, prout in actis sue Curie: faciendaq; est testium citatio; prout dictum est supra in num. 24. in fi.

Sed apud nos Regulares est in vsu sola citatio verbalis, quæ fieri solet, vocando testes ad examen, & in actis

Et scribitur, talis testis vocatus, & praestito illi iuramento &c.

Quapropter in processu Regularium post tenorem citationis, addatur. *Ideoq. D. R. P. Abbas, vel Prapof. vel Prior,* (vel dicti RR. PP. si sunt plures, qui iudicare debent.) *ne delicta remaneant impunita existimavit* (vel existimarūt, si sunt plures) *procedendum esse ad examinationem testium pro dignoscenda veritate contentorum in d. denunciatione, & providendum, prout de iure erit faciendum; vocatoq; A. H. & praestito illi iuramento de veritate dicenda, &c. & capiatur summaria informatio, seruando ea, quae dicta sunt supra in c. 10. nu. 3 1. in vers. ita tamen.*

De Inquisitione, & modo procedendi per viam inquisitionis. Cap. XII.

SUMMARIVM.

1 *Inquisitionis via etsi de iure civili procedi non possit, tamen tali via seculares Iudices regulariter procedūt ex consuetudine in omnibus casibus.*

2 *Inquirendi de quolibet maleficio regulā facere sibi possunt seculares Iudices.*

Fiscus de cōsuetudine assumit partes accusatoris.

Inquisitionis via contra delinquentes quibusdam in locis, & etiam in nostro Regno, facta est ordinaria, & accusatio- nis extraordinaria.

Inquisitionis, & accusationis via etsi de iure cumulari non possint pro eodem delicto, de cōsuetudine tamen cumulantur etiam cum denunciatione.

3 *Inquisitionis via de iure Canonico proceditur quoad omnia crimina.*

Inquisitio quando simul concurrat cum accusatione in foro Ecclesiastico (cessante consuetudine) accusatio cessare facit inquisitionem.

Inquisitio facienda non est super occultis, nec de iure civili, nec de iure Canonico.

4 *Inquisitionis via in omni fo-*

Dd ro

ro seruanda est ob solam publicam utilitatem.

Actionibus congruis iniudicio pro priuato commodo procedendum est, & sic ad instantiā Partis, non autem ex officio Iudicis.

Iudicis officiū à Parte implorandum est.

Inquirere ob priuatum commodum Iudex non potest, nisi hoc fallat in quibusdā causis ciuilibus, non tamen in criminalibus.

5 Inquisitionis modus duplex, generalis, & particularis; & generalis subdividitur in ordinarium, & extraordinarium, & explicatur modus ordinarius.

6 Inquisitionis faciēda extraordinarius modus est ille, qui fit à Iudice delegato.

Inquisitionem extraordinario modo faciunt Visitatores Regularium.

Iudiciaria correctio subditorum primo loco spectat ad Superiorem.

7 Inquirēdi delicta specialis modus alius est ordinarius, alius extraordinarius, & uterque modus explicatur.

Visitatores nostra Religionis inquirentes praeueniēdo Praepositum, inquirunt iurisdictionem ordinariam.

Inquisitio generalis est in usu, & praecepta apud Ecclesiasticos: faciendaq; est frequenter à Regularibus, & de biennio in biennium à Prelatis secularibus.

Inquisitio generalis nemini est iniuriosa, sed valde utilis publico bono, & nō praequirat infamiam, aut clamorosa insinuationem, nec accusationem, vel denunciationem.

9 Inquisitionem generalem facere Prelati possunt tanquā Patres, vel tanquam Iudices: sed de illa sola, quam faciunt tanquam Iudices tractatur.

In inquisitione generali sunt tantum inquirenda, & manifestanda delicta, quae publica sunt, aut quae per testes probari possunt, & de illis aliqua praecedat infamia, vel clamorosa insinuatio.

Infamia non laborans, nulla poena est afficiendus, etiam si duo testes iurati affirmant, illum vidisse committere delictum.

10 In inquisitione generali non tenentur Superiores monere subditos ne reuelent peccata omnino occulta, cum talis reuelatio iure natura sit vetitata.

11 *Inquisitio generalis fit quod-
ad delicta, & personas delin-
quentes.*

*Inquisitionis generalis descri-
ptio.*

12 *Inquisitionem generalem
facere possunt omnes habentes
Imperium, & iurisdictionem.
Pralatus Ecclesiasticus solus
inquirere non potest, sed face-
re hoc debet cum senioribus
Ecclesia.*

*P. Generalis nostra Religionis
quādo inquirere solus potest.*

*Inquisitio generalis appella-
tur preparatoria ad inqui-
rendum in specie.*

*Post inquisitionem generalem
quādo in specie inquiri potest.*

*Pœnitentia non tollit vindi-
ctam publicam.*

*Si ex inquisitione generali re-
peritur aliquem deliquisse, ad
inquisitionem specialem con-
tra illum procedi potest.*

13 *In inquisitione generali si te-
res generaliter interrogati, no-
minant aliquem, aperitur via
ad inquirendum contra illum
etiam nulla precedente fama.
Ex inquisitione generali si re-
sultet sufficiens iudicium con-
tra aliquem, ille citari, & capi
potest absq; speciali inquisitio-
ne.*

14 *Inquisitionis specialis descri-
ptio.*

*Inquisitio specialis, ut infra,
validèq; fiat, faciēda est coram
Iudice competentis: crimen esse
non debet leue: & procedere
debet clamorosa insinuatō.*

15 *Ad inquisitionem faciendam
ut fama sufficiat, procedere
debet à fide dignis, qui à duo-
bus testibus iuratis in actis sctis
nominandi in ipso principio
inquisitionis.*

16 *Inquisitionem procedere in-
fama debet.*

Infamia quid.

*Inquisitionem si faciat Iudex
infamia non precedente, tene-
tur ad damna; & inquisitus
discere potest de nullitate talis
inquisitionis ante litis conte-
stationem.*

*Infamia recens orta, aut post
capturā, vel post quam proces-
sus formari cœpit, nō infamat.*

17 *Infamia non est probata si
duo testes iurati affirmant, se
à pluribus auduisse.*

*Diētio Plures non verificatur
in duobus, quando agitur de
probanda infamia: sed ad illā
probendam clamores aliqui
procedere debent, & quid ad
hoc testes probare debeant.*

*Testis dicens auduisse aliquid
publicè probat famam, si inter-
rogatus nominet eos, à quibus
audivit.*

18 *Ad famam probandam duo
Dd 2 testes*

testes sufficient.

Testes probantes famam scire debent quid sit fama; & explicatur quomodo sit hoc intelligendum.

Fama quid sit, secundum Gaudinum.

Vulgatus modus loquendi super est preferendus in explicatione cuiuscunque sermonis.

Iudex non tenetur interrogare testes, an sciās quid sit fama.

19 Ad inquirendum contra Praelatos qua infamia precedere debet, & qua contra subditos.

20 Ad inquirendam specialiter, deficiente infamia, sufficiunt indicia secundum praxim receptam, & explicatur quomodo sit hoc practicandum.

21 Indicium sufficiens ad formandam inquisitionem specialem debet esse graue, id est proximum, non remotum, & per duos testes probatum.

22 Indicium graue, seu proximum sufficiens ad inquirendum, specialiter est illud, quod frequenter, & facile contingit adesse; & ponitur exemplum. Et quod est leue, & remotum in nu. 23.

23 Indicia remota quando sunt plura ad inquirendum sufficiunt.

24 Indicia proxima si indubitata sunt, sufficiunt etiā ad condemnandum.

Indicia indubitata sunt illa, quae à lege sunt approbata.

25 Indiciorum sufficientium secundum aliquos ad condemnandum poena ordinaria exempla ponuntur.

Ob indicia indubitata imponenda non est poena ordinaria, sed alia minor Iudicis arbitrio.

Ioa. Franc. de Ponte olim Regens Cancellaria huius Regni, postea Clericus Regularis.

26 Poena etiam corporalis, si ordinaria sit minor, imponi potest, quando indicia sunt indubitata, & praesumptiones vehementissima secundum aliquos.

27 Poena nec corporali, nec pecuniaria puniri quis potest ob indicia indubitata, & praesumptiones vehementissima secundum veram Innoc. sententiam.

28 Inditium indubitatum quid sit.

Cautè legendus Thomas à Iesu, quatenus ait, quod ex grauissimis indicijs deueniri potest ad poenam criminis ordinariam. Ob indicia indubitata an reus condemnandus aliqua poena sit, vel torquendus, arbitrio Iudicis est relictum.

29 Ex indubitatis indicijs etiam violentissimis reum condemnandum non esse ordinaria poena tenet

tenet ex Theologis Lessius, & probat, ad extraordinariam pœnam minorem dānandum esse in num. 30.

31 Inditium indubitatum non inducit moralem certitudinē, fuisse delictum cum scelere commissum.

32 Infamatus desciens in purificatione canonica etsi puniri possit, tamen non est puniendus pœna corporis afflictiva.

33 Pœna ordinaria puniri quis potest ex solis indicijis, in quatuor casibus, qui referuntur.

34 Inquisitio specialis, desiciente infamia, sine indicijis formata, est nulla, etiam si fiat ex officio, vel mādato Principis; nisi Princeps hoc faciat ex motu proprio, secundum aliquos.

Principis mandatum ad inquirendum specialiter de aliquo delinquente proprio motu factam, supplet defectū inditiōrum, si expresse asserat, illum deliquisse, secundum aliquos.

Principis nomine quodam mandandam inquisitionem de speciali delinquente, venit nō solum Papa, sed Episcopi, & Generales Religionum.

Inquisitio specialis fieri non potest, desiciente infamia, & deficientibus inditijs, nec ex mādato Principis proprio motu facta secundum veriore

sententiam.

In inquisitione speciali est reo manifestandum, adesse contra illū inditia, vel infamiam, ut teneatur delictum propalare.

Forma incipiendi inquisitionē generalem.

35 Inquisitionis nullitas, ex eo, quod facta sit sine indicijis, vel sine infamia, si a reo scienter non opponatur debito tempore, opponi amplius non potest. Ignorans, & errans non consentit.

36 Ad inquirendum in crimine hæresis, & Apostasia à fide, diffamatio non est necessaria, nec in crimine læsæ Maiestatis humana. Nec quando inquisitio fit ad vitandum futurum aliquod grave malum in nu. 37.

38 Inquisitio specialis, desiciente fama, & deficientibus indicijis, fieri potest præcedente semiplena probatione.

Semiplenam probationem facit unus testis omni exceptione maior: & explicatur quis ille sit.

39 Inquisitio, quæ fit, nulla infamia præcedente quando semiplena probatio præcedit, nō est contra iura, si fiat iuxta dicta supra in nu. 20. & sic saluatur doctrina Caietani, & Soti ab impugnatione Nauarri. Semiplena probatio sufficit ad

in-

inquirendum specialiter, etiam contra Regularem.

Semiplena probatio inducit reum in publicā notitiā, sicut indicia probata, aut infamia.

Semiplena probatio, quam facit unus testis omni exceptione maior, sufficit ad capiendum, inquerendum, & ad torturam.

40 Semiplenam probationem facit unus testis omni exceptione maior tam in civilibus, quā in criminalibus contra Cynū, & alios.

41 Inquisitio generalis est ab Episcopo incipienda pramisso edicto.

Forma edicti pro incipienda inquisitione generali.

Inquisitionem generalem Prælati, & Visitatores Regulares quomodo incipere debeant.

42 In inquisitione generali quæ sunt generaliter interroganda.

43 Forma procedendi per viam inquisitionis specialis, quando ex inquisitione generali resultat cognitio specialis contra aliquem.

44 Ex inquisitione generali, si non infamia, sed indicia resultent, quomodo sit procedendum. Et quō quando nec infamia, nec indicia resultant, sed tantū semiplena probatio, in nu. 45.

46 Inquisitio quomodo sit formanda specialiter, quando

cum infamia præcedit clamorosa insinuatio.

Forma incipiendi processum per viam inquisitionis quando cum infamia clamorosa insinuatio præcedit.

47 Inquirere Iudex potest de annexis, connexis, emergentibus, & dependentijs, etsi quidam illos, inquisitus infamia non labores.

48 Infamatus de uno delicto si aliud delictum cum illo connexum fateatur, de quo infamatus non est, etiam de illa inquiri potest, & puniri.

Notorium iuris efficitur peccatum per confessionem rei, in iudicio factam, & notorietas illa dicitur fictus accusator.

Delictum in iudicio incidenter confessum, si contingat delictū principale, in eodem iudicio puniri potest: sed quando illud non contingit, faciendus est novus processus.

Forma incipiendi novum processum quando incidenter contra reum detegitur aliud delictum à priori separatum.

49 Inquirere, & postea punire ut possit Iudex delictum, à reo incidenter in iudicio confessum, sufficit ut iudicialiter talis confessio facta sit, ut notoria iuris dicatur.

50 Inquisitio fieri potest nulla præ-

precedente accusatione, denunciatione, aut infamia, quando quis captus est in flagranti crimine à testantibus de visu.

In flagranti crimine repertum omnes capere possunt, etiam si ille sit clericus, dummodò intra spatium 20. horarum proprio Iudici presentens.

51 *In flagranti crimine captus quomodo sit expediendus.*

52 *Inquisitionem facere valet Iudex nulla precedente accusatione, denunciatione, aut infamia, quando videt aliquem delinquere.*

Tertium modum procedendi in causis criminalibus supra in c. 1. nu. 1. diximus, esse per viam inquisitionis, prout habetur in c. qualiter, & quando 2 il 2. de accusat. iuxta quod modum et si de iure civili non possit Iudex regulariter contra aliquem procedere, quia secundum glos. communiter receptam in l. 2. §. si publico in vers. sine accusatore ff. de adulter. ut testatur Ang. libid. in nu. 2. & ex illo Clar. in §. si. q. 5. num. 2. Addens,

quod secundum ius commune nullam hoc habere difficultatem: tamen ex consuetudine, dicit, posse Iudicem secularem regulariter procedere per viam inquisitionis in omnibus casibus; esseq; hanc consuetudinem generalem testatur Gandin. de malefic. in tit. quomodo cognoscatur de maleficijs per inquisitionem post n. 6. in vers. sed hodie, relatus a Baldo in l. ea quidem in nu. 44. C. de accusat. Ioan. Andr. in addit. à Speculator. in titulo de inquisitione, vers. quando autem, in princ.

Iudices itaq; seculares fori ex consuetudine facere sibi possunt regulam inquirendi de quolibet maleficio, prout refert Clar. qui prædictos, & alios multos de hac consuetudine testantes citat in d. §. si. q. 3. num. 6. ver. sed certè; & rationem reddit Clar. ibid. quia hodie Fiscus de consuetudine in quocumq; crimine

mine efficitur accusator, & Aduocati, & Syndici fiscalis assumunt partes accusatoris; etiam si pars nō querelet, & ita praxim seruare affirmat, additq; in aliquibus locis remedium inquisitionis factum esse ordinarium, & accusatio-
 nis extraordinarium, pro-
 ut esse, dicit, in nostro Re-
 gno Neapolitano, in quo
 nullus admittitur ad accu-
 sandum, nisi suam, vel suo-
 rum iniuriā prosequatur,
 vt dixi supra in c. 10. num.
 24. Hinc autem infert
 ipse Clarus in d. q. 3. nu. 7.
 quod etsi de iure accusa-
 tio, & inquisitio simul cu-
 mulari nō possint, ita scili-
 cet, vt eodem tēpore pro-
 cedi possit vtraq; via con-
 tra eundem delinquētem
 pro eodem delicto, teste
 Romano in l. edita in nu.
 138. C. de eden. sed accu-
 satio facit cessare inquisi-
 tionem. Attamen de con-
 suetudine eodem tēpore
 vtraq; via procedi posse,
 ipse Clarus ibid. affirmat,

siue accusatio, siue inqui-
 sitio precesserit; & cū illis
 etiam denunciationis viā
 concurrere posse affirmat
 in eodē processu; & super
 omnibus vnicam senten-
 tiam ferendam esse dicit
 post Doct. quos citat.

3 De iure etiam Canonico
 indifferēter super om-
 nibus criminibus proce-
 di per inquisitionem pos-
 se ob publicam vtilitatē,
 dicit Socin. in d. c. quali-
 ter, & quando il 2. n. 398.
 de accusat. esseq; hanc cō-
 munem Doctorum con-
 clusionem testatur, & illā
 tenere dicit Archid. in c.
 Felicis S. fi. de poen. lib. 6.
 sed quamuis inquiri possit
 cenleo tamē, quod in fo-
 ro Ecclesiastico, etiam Re-
 gularium, si simul concu-
 rat cum inquisitione ac-
 cusatio, per vtramq; viam
 simul procedi non potest,
 cessante in illo consuetu-
 dine hoc faciendi (quam
 adesse videtur sentire Ba-
 iard. ad Clar. in d. q. 3. nu.
 5.) nam illa cessante, stan-
 dum

est dispositio iuris, ut accusatio cessare faciat inquisitionem, iuxta supradictam sententiam Romani in d.l. edita num. 138. Imò si inquisitio formetur per unum Iudicem, & accusatio formetur coram alio Iudice, tunc etiam, ubi viget prædicta consuetudo, inquisitio silere debet; quia electio Iudicis, ad actorem pertinet, per tradita ab Angel. de Vbaldis in l. si vacantia num. 221. C. de bon. vacant. lib. 10. & inquisitionem faciendam non esse super occultis criminibus, nec de iure civili, nec de iure Canonico dicit Socin. supra in num. 339. sed solummodo super famosis faciendam esse dicit ibi. in num. 440.

- 4 Priusquam autem procedam ad explicandum hunc modum procedendi, aduerte, quod non solum de iure Canonico ob solam publicam utilitatem hac via procedendum est,

sed etiam de iure civili, & in omni foro: nam regulariter Iudex ob privatam commodum inquirere non potest; quia pro privato commodo congruis actionibus est procedendum, ut in c. 1. de libelli oblat. Et omnia, quæ ob privatam utilitatem in iudicio aguntur, ad postulationem Partis agitari debent, non autem ex officio Iudicis. l. 2. C. ut quæ def. aduoc. part. l. ad peremptorium ff. de iudic. Auth. qui semel C. quomodo, & quan. Iudex, l. Scimus C. ad Trebell. Ac etiam Iudicis officium à Parte implorandum est, secundum Ioa. Andr. & Doctores in c. si. de foro cõpet. lib. 6. & secundum Innoc. & Doctores in c. ad nostram il 2. de iureiur. Et hanc sententiam tenet Socin. in d. c. qualiter, & quando il 2. de accusat. in num. 349. ubi regulam negativam ponit, quod Iudex non potest inqui-

ere

rere ob priuatum commodum, & ibidem, ac in num. 350. & sequentibus nonnullas fallentias ponit, quæ ad causas ciuiles, non autem ad criminales pertinent.

3 Modus hic procedendi per viam inquisitionis ad inquirenda delicta, duplex est, alius generalis; alius specialis, seu particularis. Generalis modus inquirendi delicta subdistinguitur in ordinarium, & extraordinarium. Ordinarius modus generalis inquirendi delicta est ille, qui fit à Iudice ordinario, utputà, ab Archiepiscopo visitante Prouinciam, ab Episcopo visitante Diocesim sibi subditam, & à Generali Religionis visitante suam Religionem; de quo modo est tex. in c. 1. §. sanè, & §. hanc autè de censibus lib. 6. & c. placuit 10. q. 1. & tradit Specular. in tit. de inquisitione §. quando. De quo inquirendi modo ita loqui-

tur tex. in d. §. sanè: *Sanè huiusmodi impēsurus officium, propositio verbo Dei, querat de vita, & conuersatione ministrantium in Ecclesijs, & locis alijs, diuina oculi depusatis, ac ceteris, quæ ad officium ipsum spectant, absq; coactione, & exactiōe qualibet iuramenti ad ipsorum emendationem per salubria monita, nunc leuia, nunc aspera, iuxta datā sibi à Deo prudentiam, diligenter intendens. Quod si de aliquibus orta fuerit infamia contra eos, Ordinarij ipsorum (ut super his solemniter inquireant) denunciēt, si viderit expedire. Notoria verò crimina, quæ examinatione non egeant (cū super his merito notari possit Ordinariorum negligentia eorundem) liberè corrigat: pœnā pro illis debitam infligēdo.*

6 Extraordinarius modus generalis inquirendi delicta est ille, qui fit à Iudice delegato, secundum glos. in c. quoniam contra

in.

in verſ. extraordinario de probat. & Innoc. ibid. & Soci. in c. qualiter, & quādo il 2. num. 65. in ver. extraordinaria, de accuſat. prout etiam quōdā Regulares ſunt Viſitatores deputati ad viſitandam Provinciam, vel Religionem, per ea, quæ poſt gloſ. in c. in ſingulis verſ. vice noſtra, dicit Ioa. de Anan. ibid. in nu. 7. de ſtat. Monachor. De quo inquirendi modo à Viſitatoribus Regularium faciendo ita loquitur tex. in c. ea quæ, de ſtat. Monachor. Porro cū Viſitatores ſecundum ſta- 7
tutum generalis Concilij ordinati à Generali Abbatum Capitulo proceſſerint ad viſitationis officium exequendum, de ſtat. Monachorū, & obſervantijs regularibus diligenter inquireāt, & tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus corrigant, & reformēt, quæ viderint corrigenda: ita tamen quòd Monachos delinquentes per Abbatem loci corrigi faci-

ant, eiſq; iniungi penitentiam ſalutarem. Quæ quidem, poenitētia ideò ab Abbate, & ſic ab alijs ſuperioribus Monafteriorum eſt iniungenda, quia, vt dicit ibidem gloſ. in verſ. per Abb. correſſio iudiciaria ſubditorum primo loco ſpectat ad ſuperiorem, vt in d. c. quanto de offic. ordinat. & in ſolo caſu negligentię potestas deuoluitur ad ſuperiorem, vt in cap. quāto de offic. ordin. & dixi in d. meo Prompt. ver. crimen nu. 10. propè finem.

Specialis autē modus, ſeu particularis inquirendi delicta, & ipſe diſtingui poteſt in ordinarium, & extraordinarium. Ordinarius modus eſt quando Episcopus, Abbas, Præpoſitus, vel Superior, quiſquis ille ſit, iuriſdictionem habens ſpecialiter inquirerit contra aliquem de delicto, ab illo commiſſo, & de hoc ſpeciali, & ordinario modo inquirendi

Ec 2 lo:

loquitur eleganter tex. in cap. qualiter, & quando, 8 il 2. de accusat. Extraordinarius verò modus specialis inquirendi delicta est; quando Visitatores Religionum Visitationis tempore, vel alij Iudices delegati de delicto ab aliquo commisso specialiter inquirunt. Dixi: *Visitationis tempore*, ad excludendum ab hoc extraordinario modo inquisitionem specialem, quam virtute nostrorum decretorum, in 3. par. cap. 9. num. 8. faciunt Visitatores nostræ Religionis, præueniendo Præpositum extra tempus Visitationis, in quo casu vt Iudices ordinarij, non autē vt delegati procedunt, cū non habeāt tunc iurisdictionem ab homine, prout illam habent tempore Visitationis, vt dictum est supra, & vt probatur ex cap. in singulis, & ibi gloss. in vers. vice nostra de Rat. Monach. sed illam habent à iure nostrorum decretorum;

vt in d. cap. 9. num. 8.

Quibus sic distinctis, explicabo in priori loco modum procedendi per viā inquisitionis generalis, & in posteriori modum procedendi per viam inquisitionis specialis, siuē ordinariē, siuē extraordinariē procedatur.

Inquisitio generalis maximē est in vsu, imò & præcepta apud Ecclesiasticos, vt in Concil. Trident. sess. 24. cap. 3. 9. & 10. vbi est sermo de Prælatiis secularibus, qui etiam ad hoc obligantur ex antiquo sacrorum Canonum præscripto, prout etiam Prælati Regulares obligantur, & hodiē maximē ob decretum d. Concil. Trident. in sess. 25. cap. 8. de Regular.

Quæ quidē generalis inquisitio, cū in illa nihil in particulari circa singulares personas inquiratur, nemini est iniuriosa, sed valdē utilis publico bono, ideòq; ad illā faciendam, necessarium

non

nō est, vt infamia aliqua, vel clamorosa insinuatio præcedat, sed frequenter à Superioribus Regulariū est facienda, vt in d. c. 8. habetur, & de biennio in biennium à Prælati secularibus, vt in d. c. 3. ad prospiciendum bono cōmuni, vt dioceses, & monasteria à criminosis purgentur; & cū ex officio tunc Superiores procedant, nulla tunc requiritur, vt procedat, vel accusatio, vel denunciatio, aut infamia, vt aduertit Tho. à Iesu in tract. 1. de visit. Regular. cap. 1. num. 3. & 4. & Lezana in 1. tom. qq. Regul. cap. 27. num. 2. Faciendaq; est de iure cōmuni absq; coactione aliqua, atq; exactione iuramenti, vt patet ex d. c. 1. §. sanè, de censib. libr. 6. namq; perfectum iudiciū non est, sed preparatoria ad inquisitionem specialem, quæ perfectū iudiciū est, vt dicit Lezana in d. cap. 27. num. 2. ex Grass.

in 2. part. decis. lib. 3. c. 28. num. 5. & Alderete in tract. de Relig. discipl. lib. 1. cap. 7. num. 4.

Sed sciendū est, quòd ad hanc inquisitionem generalem faciendam duobus modis Prælati, quicunq; illi sint, ac Visitatores procedere possunt, scilicet, tanquam Patres, & tanquam Iudices: nos autem omisso hic modo procedendi tanquam Patres, de quo vide Prompt. in verb. Inquisitio, de solo modo procedendi tanquam Iudices, sermo erit, ne materias cōfundamus.

Hoc autem supposito in hac generali inquisitione, illa tantū delicta sunt in genere inquirenda, & manifestanda, quæ publica sunt, aut quæ per testes probari possunt, si occulta sunt, & de illis aliqua præcedit infamia, si uè clamorosa insinuatio, etiam si sub iuramento interrogentur, vt post Suar. in 4. tom. de Relig. lib.

lib. 10. de reg. Socie. c. 11. num. 7. dicit Lezan. in d. cap. 27. num. 2. & idem tenet Thomas à Iesù in d. tract. 1. cap. num. 4. in fin. & testatur de communi sententia Doctorum, de qua testatur etiam, & illam sequitur, & probat Aretin. in sua praxi crim. cap. 12. dict. 1. neq; de hoc dubitandum est, cum determinatum à iure sit in c. inquisitionis, S. tertia, de accusat. per hæc verba; *Tertia dubitationis articulus continebat: virum cum duo, uel plures Iurati affirmant, aliquem crimen aliquod eisdem uidentibus commississe, de quo aliqua infamia non laborat, aliquam illi pœnam infligere debeat*: Ad quod dubiũ ibidem paulò inferius ita respondetur. *Ad hæc respondemus, nullum esse pro crimine, super quo aliqua non laborat infamia, seu clamorosa insinuatio non præcessit propter dicta buismodi puniendum: quin-*

imò super hoc depositiones contra eum recipi non debere; cum inquisitio fieri debeat solummodo super illis, de quibus clamores aliqui præcesserunt.

10 Et quàmuis Nauar. in cap. inter verba, 11. q. 3. corollat. 47. num. 179. censeat teneri Prælatos in huiusmodi inquisitione generali monere subditos, ne reuelent peccata omninò occulta, de quibus non procedit infamia, & hoc præcedere censeat Lezana in d. cap. 27. num. 2. quando subditi sunt indocti, aut non possunt Doctores consulere: tamen Thomas à Iesu post Caiet. quem citat, censeret, Prælatos ad hoc non teneri; quia Superiorum mandata intelligenda sunt nihil contra ius naturale, aut diuinũ præcipere, & idè esse præsumendum non præcepere, ut manifestentur occulta illa, quorum nulla præcedit infamia, cum talis re-

ue-

nelatio iure naturæ prohibeatur.

11 Fitq; talis generalis inquisitio quoad delicta, & quoad personas delinquentes; inquiritur enim in genere, an in dioecesi, vel in Monasterio sit aliquis criminosus, & sic etiā generaliter inquiritur, an crimen aliquod commissum sit, vt patet ex c. 1. de offic. ordinar. vbi dicitur: *Habere Episcopus in sua Dioecesi liberam potestatem adulteria, & scelera inquirere, & vlcisci.* Si igitur inquirere, & vlcisci illa possunt; ergo delicta, & delinquentem inquirere valent. Quam generalem inquisitionem quoad delicta, & personas delinquentiū, ita describi potest ex Angel. in l. si vacantia C. de bonis vacat. lib. 10. est ius procedendi ex officio ad inuestigandum homines ex facinore poena dignos in iurisdictione inquirentis: quam descriptionem refert, & comprobatur Socin. in d. c.

qualiter, & quando num. 72. & seqq. de accusat. Et faciendam esse ob publicam, nō autem ob priuatam vtilitatem, & super famosis, non autem super occultis criminibus, dixi supra in nu. 3. & 4. Necessariumq; non esse, vt illam infamia præcedat; vt dixi supra in n. 8. sed illam esse faciendam quando ex illa resultat scientia specialis delicti: vide infra in num. 20. & in num. 29.

12 Quam inquisitionem, generalem quoad personas, & quoad delicta facere potest quilibet dominus, tam in temporalibus, quam in spiritualibus; dummodo imperium, & iurisdictionem habeat, vt traditur in c. 1. de officio ordinar. & in l. 3. ac in l. congruit ff. de offic. Præsid. & docet Socin. in d. c. qualiter, & quando il. 2. nu. 102. de accusat. & hoc procedere dicas etiam quoad Prælatos Regulariū quoad sua Monasteria, cum illis
com

commiffa fit cura totius Monasterij , tam quoad fpiritualia , quàm quoad temporalia , vt patet ex c. nulla 18. q. 2. habeantq; iurisdictionem in fubditos etiam in caufis criminalibus , cap. ea quæ de ftat. Monachor. & cap. quanto de offic. ordinar. Non poteft tamen Prælatus Ecclefiafticus folus inquirere , fed facere hoc debet. vnà cum feniorebus Ecclefie , vt ex illo text. aduertit Soci. in d. c. qualiter , & quando nu. 95. & nu. 104. de accusat. Pater autem Generalis noftre Religionis , fi tempore uifitationis inquirere vult , & poft calores æftiuos vnà cum Vifitatoribus facere hoc debet. *Si autem alio tempore , integrum erit ei , velis nē alio quolibet afcifo Socio , an ipfe folus rem omnem exequi* , vt habetur in 3. 13 par. noftar. constitut. c. 8. in fi. Si autē ex hac inquisitione generali , quæ præparatoria à Doctōribus

appellatur , ex eo quod per illā paratur via ad inquirendum in fpecie , aliqua infurgant , vt puta , quia infamia contra aliquē in illa probata fit de aliquo crimine , deueniri ex illa poteft ad inquisitionem faciendam in fpecie , iuxta ea quæ in fequentibus dicenda funt ; etiam fi delinquens fit emendatus , quia pēnitentia nō tollit vindictam publicam. Et ita tenet Soc. in d. c. qualiter , & quando il. 2. qum. 253. de accusat. Et vbi cunq; Iudex ex generali inquisitione reperit aliquem deliquiffe , in eodē cafu poteft ad inquisitionem fpecialem procedere , vt illum condemnet , vt dicit Soc. fupra in num. 374. poft Nicol. de Mata. rel. quem citat ibid. in num. 372.

Imò quando testes generaliter interrogati in inquisitione generali nominant in fpecie aliquem delinquentem , ftatim appellatur

ritur Iudici via ad inquirendum contra illum specialiter, etiam nulla præcedente fama, ita ut contra eum alias informationes Iudex sumere possit; nam ubicunque ex informationibus assumptis super inquisitione generali oritur aliquod indicium de crimine contra aliquem, illud indicium, etsi receptum sit, Parte non citata, tamen inducit contra eum præsumptionem, quæ sufficiens est ad inquirendum specialiter contra ipsum, ut post Bart. in l. 2. §. si publico n. 9 ff. de adulter. dicit Clar. in §. fi. q. 5. circa fin. & testatur esse communem conclusionem post Aretin. in c. cū oportet nu. 44. in fi. de accusat. de qua etiam testatur, & illam sequitur Farinac. in 1. par. tit. de inquis. q. 9. num. 19. in fi. Et addit Clar. ubi supra, q. si ex dictis testium receptorum in inquisitione generali resuleret sufficiens indicium contra aliquem, potest ille capi, vel citari

absque aliqua speciali inquisitione.

14 Distinximus supra inquisitionem in generalē, & specialem, & cum de generali sufficienter iam dictum sit: superest, ut de speciali dicamus, quæ est illa, quam facit Iudex detecto crimine ab aliqua persona commissio, clamorosa insinuatione præcedente, iuxta tex. in d. c. qualiter, & quando il. 2. §. ad corrigendos in fin. de accusat.

Circa quem modum procedendi, aduertendum est, quod ut iuste, & valide fiat plura concurrere debent; & Primum est, ut fiat à Iudice competente, id est ab illo, qui habet iurisdictionem in delinquentem, saltem ratione delicti, ut in l. 1. & in Auth. qua in Prouincia C. ubi de crim. agi oport. alioquin inquisitio nulla esset, l. 1. & tot. tit. C. si à non compet. iudic. Secundum est, ut crimen, de quo inquiritur, leue non sit, quia de leui-

Ff bus

bus, ac dissimilādis criminibus numquā inquiratur, l. leuia ff. de accusat. & probatur ex c. inquisitionis de accusat. Tertium necessarium est, vt præcedat clamorosa insinuatio, quia, vt dicit tex. in c. qualiter, & quando il 2. in d. S. ad corrigendos: *Sicut accusationem legitima præcedere debet inscriptio, sic & denunciationem charitativa monitio, & inquisitionē clamorosa insinuatio præuenire.* Et in c. inquisitionis S. tertix, dicitur: *Cū inquisitio fieri debeat solummodo super illis, de quibus clamores aliqui præcesserūt.* Et in c. cū oporteat eod. tit. habetur: *Discretionem vestram mandamus, quòd nisi super prædictis famam ipsius lasam esse noueritis: vos ad inquisitionem illorum non subito procedatis.*

15 Et vt infamia ad hanc specialem inquisitionem faciendam sufficiat, necessariò requiritur, vt non à discoloris, & maleuolis, sed

à fide dignis emanauerit, vt patet ex d. c. cū oporteat, & ex d. c. qualiter, & quando il 2. de accusat. & dixi in mea 2.2. lib. 3. c. 1. nu. 13. illamq; esse debere probatam per duos testes iurātes se audiuisse à pluribus personis fide dignis, vt ibidem addidi, & adnotant Doct. in d. cap. qualiter, & quando il 2. & in d. c. inquisitionis de accusat. Suntq; famæ auctores à testibus nominandi, vt sciatur, quæ personæ sint, & an possint reprobari, vt dicit Iod. in sua prax. crim. c. 9. n. 10. arg. tex. in l. si. q. decurio in fin. C. ad leg. Cornel. de fals. ibi: *si res poposcerit per ipsum, debet probari auctorem.*; De qua infamia in ipso principio inquisitionis in actis constare debet, non autem ex post facto, secundum Innoc. in d. c. inquisitionis nu. 1. arg. c. cū oporteat de accusat. Et tradidi in d. num. 13. dicit enim præd. tex. *nisi super prædictis*

Etis famā ipsius lesam esse noueritis : vos ad inquisitionem illorum non subito procedatis.

16 Precedereq; debere in famiā tradit Naua. in rub. de iudic. n. 56. ac Farinac. in 1. par. tit. de inquisit. q. 9. n. 10. (est autē infamia cōmunis opinio de aliquo malo voce manifestata, ex suspitione proueniens, vt patet ex Bar. in l. de minore §. tormenta ff. de quēstion.) vbi post Doctores quos citat, dicit, quōd si Iudex procedat ad inquisitionem, fama nō precedente, tenetur ad damna expēsas, & interesse; & in n. 12. ex c. 2. de accus. in 6. post Doctores quos citat, asserit, aliās inquisitionem nullā esse, si tamen inquisitus de nullitate opponat: sed Parte nō opponēte, illam valere dicit; & idē tenet Clar. in d. §. fi. q. 6. n. 9. & testatur de cōmuni opinione post Aret. & Foller. quos citat, asseritq; talē oppositionē facere Partem

non posse, nisi ante litem cōtestatam, iuxta dicēda infra in nu. 25. Nec fama nūc recēs, aut post capturam orta, & potissimum si orta est, post quā infor-
matio celebrari cepit, ipsū reum diffamat, vt dicit Io-
doc. in d. c. 9. n. 6. ex Bar. in l. maritus, & in d. l. de minore §. tormenta, in ver. quēro ex quo tempore ff. de quēstion. & Bald. ac Imol. in l. Is potest ff. de acquit. possess. & probatur ex proximē citatis verbis d. c. cum oporteat.

17 Nec existimandū est à Iudice probatā esse infamiā, vt possit ad vltiora procedere, si duo testes iurati affirmēt simpliciter se à pluribus audiuisse, vt dixi in d. mea 2. 2. lib. 3. c. 1. n. 14. quia, vt ibid. addidi, dictio *Plures* in materia, de qua agimus, nō est ita stricte accipiēda, vt verificetur in duobus, iuxta tex. in l. vbi numerus ff. de testib. sed necessariō requiritur, vt clamores

Ff 2 ali-

aliqui præcefferint, veluti expresse dicitur in d. c. inquisitionis in prin. de accusat. Et vt testes deponent, aliàs non probant, quòd per Ciuitatē, vel Viciniam, vel per Monasterium, quòd ad Regulares, sepè vociferatur ferè cōmuniter à maiori part Popoli, seu Monasterij, delictum à tali persona fuisse cōmissum: *Hoc enim clamor innuit, & diffamatio manifestat*, vt habetur in d. c. qualiter, & quando il 2. de accusat. (Dumodo à prouidis, & honestis, non aut à discolis, aut maleuolis huiusmodi clamor procefferit, vt dictum est) cōmuniterq; Doctores ita tenere affirmat. Imola in l. heredes palàm in prin. n. 1. ff. de testib. relatus ab Alex. & ab alijs, quos citat Clar. in d. q. 6. & fuisse refert sententiā Bar. in l. de more §. plurimū. n. 22. ff. de quest. At ipse Clar. vbi supra ex Bald. in c. literas nu. 2. de præsumpt. tenet,

quòd testis, qui dicit se audiuisse aliquid dici publicè, probat famā, quia intelligitur publicè, idest publica voce à populo, testaturq; quòd in praxi seruatur opinio Bald. esseq; cōmunem obseruantia dicit etiā in Curia Romana; & idè ab illa nō esse recedendū. Et addit Clar. vbi supra in n. 16. quòd testes deponentes super fama, si fuerint interrogati, debēt nominare eos, à quibus publicè audierunt id, de quo deponūt esse publicā vocem, & famā, aliàs non probāt; esseq; hanc magis cōmunem opinionem, & in praxi seruata dicit post Aret. in c. cum oportet n. 58. ver. cōmuniter tamē, de accusat.

18 Duosq; testes ad hos clamores, seu hanc famā probādā sufficere expresse patet ex c. in omni, & c. licet vniuersi de testib. & in hoc omnes cōcordare dicit Clar. in §. fi. q. 6. n. 12. ex Alber. in l. ea quidē n.

24. C. de accus. Intellige, dūmodo testes sint nulla exceptione maiores, hoc est tales, vt nihil illis oppo- ni possit; tūc enim dignitas eorum numerum supplet, quādo ad minus duo sūt, iuxta tex., & ibi glo. in ver. dignitas, in l. 3. §. eiusdem ff. de testib. & l. iusiurandi C. eod. vbi decernitur, vt dictum vnius testis non audiatur, *etiam si prædicta Curia honore præfulgeat.*

Hos autē testes super fama deponentes scire debere, quid sit fama, dicit Clar. in dict. §. fin. q. 6. num. 18. Et si interrogentur, quid sit fama? respondeant, se nescire, illos nihil probare dicit, & communem hanc esse opinionem testatur post Marfil. quem citat: addens esse ex prædictis conijciendum, quā sit difficile probare famam, & vix ad illam rectē probandam sufficere Iurisperitos: & verum dicit, si dicta communis opinio esset ita in-

telligenda, vt teneantur testes scire definitionem famæ, prout traditur à Iurisperitis, & desumitur ex l. cognitionem, §. estimatio ff. de var. & extraord. cognit. ita, vt dicamus cū Gandino in tract. de malefic. sub rubr. quomodo de malefic. cognosc. quādo crim. est not. sub nu. 2. famam esse publicam, & communem proclamationem ex sola suspitione ab incerto Authore procedentem. Sed sufficit illos scire quid sit publica vox, & fama, prout sumitur à vulgato modo loquendi, scilicet, quòd est cōmunis viciniæ, vel monasterij proclamatio, seu dictum, prout sumitur ab eod. Gand. sub rubr. de rumore occulto, & manifest. nu. 2. Vulgatus enim modus loquendi semper est præferendus in explicatione cuiuscunq; sermonis, cap. ex literis, de sponsal. l. Labeo ff. de supell. leg. l. librorum §. quod

quod tamen Cassius ff. de leg. 3. Non tenetur tamen Iudex de hoc testes interrogare; Communis enim opinio hoc non dicit, sed sufficit, si ex eorum dictis non appareat, illos nō intelligere quid sit fama.

- 19 Et quamvis ad inquirendum contra Prælatos simplex infamia non sufficiat, sed esse debet vehemens, hoc est ita, ut clamorosa insinuatio famam ipsam ad aures Iudicis sepe detulerit; & talis quod scandalum generet, nisi Iudex inquireret, ut colligitur ex d. cap. qualiter, & quando il 2. de accusat. & affirmant Doctores citati à Farinac. in q. 9. num. 5. Attamen cōtra subditum simplex fama præcedens sufficit, etiam si non sit scandalosa, & periculosa, prout tenet Abb. in d. c. qualiter, & quando nu. 9. & dixi in mea 2. 2. libr. 3. cap. 1. nu. 15. Esseq; hanc communem sententiam

Doctorem testatur post Cardin. Alex. in cap. de accusat. col. 28. de accus. Clar. in d. q. 6. num. 21. & Farin. in d. q. 9. nu. 5. in fi.

20 Deficiente autem infamia, sufficientia indicia ad specialiter inquirendū sufficere, esseq; ad hoc fortiora dicit Farinac. in d. q. 9. num. 20. post Angel. de malefic. in ver. quod fama publica col. 2. ver. & tementi n. 3. & ibid. August. in addit. Bart. in l. congruit ff. de offic. Præsid. Paris de Puteo in tract. de sind. in vers. inquisitio cap. 1. nu. 9. & alios, quos citat, inter quos est Clar. in d. q. 6. nu. 10. & 11. qui, etsi impugnetur à Rolan. in cons. 57. nu. 26. & seq. volum. 4. Optimè tamen defenditur, & explicatur ab ipso Farinac. in d. q. 9. num. 21. ostendente doctrinam, & praxim, de qua testatur Clar. esse conformem iuri communi, & cōmuni traditioni Doctorū asserentium, quod fama de-

debet inquisitionem præcedere. Iustissima est, n. talis doctrina, & praxis; namq; deficiente fama, praxis prædicta non obseruat, vt ex indicio aliquo procedat Iudex ad inquirendum in specie, an indiciatus ille non difamatus commiserit tale delictum: esset enim hoc contra iura citata supra in nu. 14. sed quando ad aures Iudicis puenit, delictum aliquod fuisse commissum, cōstito illi de corpore delicti, iuxta ea, quæ dixi supra in cap. 2. examinare incipit testes (citatione eorum præmissa) quos verisimiliter credit posse de illo aliquam informationem habere, & illis interrogatis in genere, an sciant tale delictum commissum fuisse, & affirmatiuè respondentes, 21 illos interrogat, an sciant delinquentem, & respondētes se nescire, eos interrogat, an sciant aliquem de tali delicto esse infa-

matum, quam generalem inquisitionem de iure licitam esse, imò & necessariā, patet ex dictis supra in num. 11. & si testes aliquem in specie nomināt, vel indicia sufficientia cōtra aliquem manifestant, potest Iudex etiam non præcedente infamia in specie cōtra illum inquirere, vt patet ex dictis supra in nu. 12. & 13. & ad capturam procedere, & si capi non potest, moneatur, & citatur ad comparēdum, & se excusandum de delicto, de quo impetatur, & illo non comparente, in cōtumacia ban-nitur, & condemnatur, Hancq; praxim etiam Romanam Curiam seruare tradit Farinac. in d. q. 9. n. 21. circa finem. & vide infra in num. 35.

Ad hoc, vt indicium re-sultās ex inquisitione generali facta, prout dictum est in num. præced. sit sufficiens ad formandam inquisitionem specialem.

con:

contra aliquem, debet esse graue, non autem leue, seu debet esse proximum, non autem remotum, vt post Doctores, quos citat dicit Farinac. in d. nu. 20. in ver. sed quæ erunt: nam etsi Iudicis arbitrio remittendum sit, quæ indicia sint ad hoc sufficientia, per ea, quæ dicit idem Farinac. in d. 1. par. q. 1. num. 45. in versic. propterea crederem: tamen quia eius arbitrium regulatum esse debet; vt idē Farinac. addit in num. 46. Ad hoc autem, vt sit regulatū, etsi ad generalem inquisitionem, sicut etiā ad capturam indicia leuia sufficiāt, modò aliquem colorem habeant, tamen ad formandam inquisitionem specialem, & ad transmittendum inquisitionis libellū, qui est trāsmittendus reo, quando citatur, vt in iudicio compareat, vrgentiora, & grauius indicia sunt necessaria, quia tunc agitur de grauissimo præiu-

dicio inquisiti, vt per Farinac. in d. q. 1. nu. 48. post Doctores, quos ibid. citat; qui etiam dicunt, quolibet indicium debere esse probatū per duos testes, & ita tenet Salyc. in l. fi. n. 8. C. de quæstionib. arg. l. vbi numerus ff. de testib. & est lex. in c. nouit de iudic.

Illa autem indicia grauius esse dicas, seu proxima, & ad inquirendum specialiter sufficientia, secundū Farinac. in d. 1. par. d. tit. de indic. & tortu. q. 36. n. 55. quæ frequenter, & facilē contingunt adesse, vt per Bald. in d. non hoc, in fi. C. vnde cogn. Cyn. in l. metum C. de dol. cū alijs relatis à Blanco de indic. ad l. fi. ff. de quæstion. num. 10. quem sequitur Carrer. in pract. crim. in 2. tract. de indic. & tort. S. sed an vnum indicium num. 5. Et dixi in mea 2. 2. lib. 3. c. 1. nu. 17. & in num. 19. exemplum posui, si v. g. gladio occisus sit

fit homo in aliqua domo,
& cōtra te probatum fue-
rit eodem tempore egres-
sum te fuisse de domo il-
la, habentem simul gla-
dium, & vestem sanguine
madentes, vel si inuentus
sit homo gladio interem-
ptus, & contra te probatū
sit, quòd gladiū cruentum
è corpore eduxisti, graue
indiciū hoc erit in vtroq;
casu (quod indicium pro-
ximum appellat Menoch.
de arb. iudic. casu 270. nu.
18.) frequēter enim, & fa-
cilè contingit abesse, vt
scilicet, ille, contra quem
tale indicium probatur,
delictum illud cōmiserit.
Indicia autē contra furem
tradit Salyc. in l. fi. num. 6.
C. de quēstionib.

23 Illa verò indicia esse
leuia dicas, scē remota, &
ad inquirendum speciali-
ter non sufficientia, secū-
dum Farinac. vbi supra in
num. 54. quæ frequenter,
& facilè cōtingunt abes-
se, prout dixi in d. c. 1. nu.
17. & exemplum posui in

num. 18. si v. g. furto com-
misso, probatum sit, te
vnum domi fuisse, quādo
res subtrahēta fuit, vel si in
domo aliqua homo occi-
sus inueniatur, indicium
insurgit fuisse homicidiū
perpetratum ab eis, qui
in domo illa commoran-
tur: sed leue indicium hoc
esse, ac remotū in vtroq;
casu dixit Menoch. in d.
casu 270. nu. 20. frequen-
ter enim, & facilè contin-
git abesse, vt scilicet ille,
contra quem tale indicium
insurgit, delictum non,
perpetrauerit. Sed quòd
hec aduertere omnino
debet Iudex, siue Assessor
personarū, & delicti qua-
litate: nam, vt dicit Fa-
rinac. in d. q. 1. n. 49. con-
tra homines rixolos, &
malæ famæ, vel in delictis
atrocissimis, aut occultis,
leuiora sufficiunt indicia,
quàm in alijs, prout etiam
idem Farin. d. q. 1. nu. 44.
idemq; seruandum esse
dicit quòd torturam in-
tit. de indic. & tortu. q. 47.

Gg Et

Et aduertere etiam Iudex debet, quòd prædicta indicia remota quando sunt plura ad inquirèdum suffi-
 ciunt; Namq; illa sufficere ad torturam communiter, & absq; difficultate receptū esse dicit Farinac. in tit. de indic. & tort. q. 37. nu. 11. ergo multò magis dicendum est, valere ad inquisitionem, quæ minus est.

24 Item aduertere Iudex debet, quòd quando indicia proxima indubitata sunt, sufficiunt etiam ad condemnandum taliter indiciatum, vt probat tex. in l. si. C. de probat. per quæ tex. & ibi glos. hanc sententiā tenet Angel. de malefic. in vers. comparuerunt dicti inquisiti, num. 5. post Bald. in l. milites C. de quæstion. dicitq; ad hoc facere text. & glo. & ibi Bald. in l. excipitur ff. ad Syllanian. Indicia autem indubitata ex Bald. & Salyc. in d. l. si. dicit esse illa, quæ à lege sunt approba-

ta, ita vt lex dicat; quòd vult, vt super illa indicia fiat condemnatio, & exemplum ponit ex tex. in l. si qui adulterij C. ad leg. Iul. de adulter. vbi accusati de adulterio, ideò accusationem repulerunt, quia per commemorationem necessitudinis dixerūt, quòd nō esset accusationi fides adhibenda: sed cū postea matrimonium simul contraxissent (scilicet nulla prius impetrata dispensatione) facinus illud, in quo fuerunt accusati, manifesta fide, atq; indicijs eidentibus publicatur. In quo casu ita præcipit Imperator in d. l. si qui adulterij: *Vnde si qui eiusmodi reperti fuerint, iussimus in eosdem seuerissime vindicari, & veluti conuictum facinus, confessumq; puniri.*

25 Indicia etiam indubitata sufficientia ad condemnandum poena ordinaria, idem Angel. vbi supra in num. 6. dicit esse, si visus est

est Titius intrare domum Sempronij, & statim auditus est Sempronius accellare, & postea visus est Titius exire domum, in qua erat Sempronius cū gladio sanguinolento, & Sempronius reperitur in facie vulneratus, & cū hæc signa simul concurrant, ex eis Titius potest, secundum ipsum Angel. condēnari de vulnere; & refert, q̄ ita videtur determinasse Bart. in similibus exemplis in l. 2. in prin. ff. de furt. Prædictaq; pcedere addit Angelus, quando testes ad mandatum, & Iudicis monitionē veniunt ad testificandum.

Sed quamvis ferè similis sit casus relatus à Grammat. in decis. 42. & in illo concurrant violentissimæ præsumptiones, & indicia, in quo casu omninò habet locum condemnatio, ut dicit ipse Grammatic. ibidem in nu. 3. post Doctores, quos citat, tamen ipse in num. 14. concludit

post Doctores quos ibi citat, quòd in similibus casibus numquā imponi potest poena ordinaria, & ut dicit in nu. 15. etiam si indicia sint indubitata, & præsumptiones vehementissimæ; sed alia minori Iudicis arbitrio; q̄ etiam affirmat Ioa. Franciscus de Ponte olim Regens Cancell. huius Regni, & postea Clericus Regularis in Apostilla manu scripta in d. l. fi. C. de probat. qui codex apostillatus servatur in hac Bibliot. SS. Apostolor. Ciuitatis Neap. Et ita iudicatū fuisse in Magna Curia, cum voto omnium Iudicum, refert Gramm. in fi. dictæ decis. & ita passim seruare Senatū Mediolanensem refert Clar. in S. fi. q. 20. num. 6. in fin.

26 Et aduertendum est ex citatis DD. quòd tunc imponi potest etiam poena corporalis, si minor poena ordinaria sit, tamen faciendum hoc esse DD. dicunt, tunc tādum, quando indi-

Gg a cia

cia sunt indubitata, & præsumptiones vehementissimæ. Idemq; patet ex Farinac. in tom. 1. 2. par. q. 86 n. 67. & seqq. & in n. 110. dicit, quòd quando Iudex ex præsumptionib. quantumcunq; violentis, & indubitatis indicijs aliquem condemnat, debet multū suam sententiam temperare, & quòd imponere non debet pœnam vltimi supplicij, nec aliam delicti ordinariam, sed minorem iuxta sententiam Innoc. qui originaliter pro hac sentētia allegatur in cap. quia verisimile nu. 2. vers. non tamen de prob. & in n. 112. dixit Farinac. hanc esse magis communem, & receptam sententiam, & in praxi magis seruata.

27 Sententia autem Innoc. in d. c. quia verisimile n. 2. de præsumpt. est, vt quando ex præsumptionib. ad condemnationem proceditur: *Multum debeat Iudex suam temperare sententiam, & maximè ne con-*

demnet, nisi raro, & modicè ad pœnam, nec pecuniariam, nec corporalem: hæc sunt verba Innocentij fideliter trāscripta, & à Doctoribus malè relata, vt dicit Clar. in d. q. 20. nu. 6. in princ. quam Innoc. sententiam dicit esse communem Marf. in l. 1. §. Diuus Adrianus nu. 25. ff. ad leg. Corn. de sicar. & alij cit. à Claro vbi supra. Ideòq. ab illa, nec iudicando, nec consulendo censeo esse recedendum. Et quamuis Magna Curia ad triremes damnauerit illum, de quò ponit casum Gram. in d. sua decis. hoc ideò factum esse, idem Gramm. vbi supra testatur, quia casus erat talis, quòd prætensus reus, iterum torqueri poterat.

28 Quia autem Doctores communiter ad prædicta indubitatum indicium esse necessariū docent, scias omnes communiter probare, vt testatur Farinac. in d. q. 86. in fi. non dici indicium

dicium indubitatum, nisi quando possibile non est rem aliter se habere, quā ex indicio illo resultat. Et caueant Iudices Regulares, qui tantum libros Regularium, non autem criminalistarum iudicando legunt, ne decipiantur ex his, quæ dicit Thomas à Iesu in tract. de visit. Regular. trac. 2. c. 7. num. 13. circa finem, ubi affirmat simpliciter: *Quod in grauissimis indicijs iuris præsumptio inuenitur, ex qua ad criminalem punitionem, & pœnam ordinariā crimini imponendā deueniri potest:* & ita docere refert Farinac. in q. 52. nu. 54. nisi, vt ipse Thomas addit, *ex parte rei aliqua excusatio, vel exceptio opponatur; nā tunc pœna extraordinaria Iudicis arbitrio puniri debet.* Farinacius enim in d. num. 54. non dicit, quod deueniri potest ex prædictis indicijs ad pœnam ordinariā, sed quod ex prædictis indicijs deueniri po-

test non solū ad torturam, sed etiam ad condemnationem; quæ autem pœna sit tunc reus condemnandus, ibi non explicat, nec etiam in illa quæst. nec in numeris sequentib. sed in num. 67. se quod ad hoc remittit ad ea, quæ dicturus est in titulo de reo cōfesso, & cōuicto, ubi in q. 86. expressè tenet, nō esse imponendam pœnam ordinariam, prout supra retuli. Et aduertendum est etiam id, quod dicit in d. q. 52. n. 68. ubi docet, quod etsi ex dictis indicijs indubitatis possit Iudex reum condemnare, (scilicet aliā qua pœna extraordinaria) tamen si vult, potest, omissa condemnatione, reum torquere; esseq; hoc totū eius arbitrio relictum dicit post Clar. & Bonacorsium, quos citat.

29 Quod autem ex indubitatis indicijs, etsi violentissima inde capiatur præsumptio, seu suspitio, non possit reus cōdemnari ad ordi-

ordinariam criminis pœnam tenet ex Theologis Less. in lib. 2. de iust. & iure lib. 2. c. 29. dubit. 17. num. 169. cùm in criminalibus probationes luce clariores esse debeant, vt quis ordinaria pœna puniri possit, sed condemnari posse ad pœnam extraordinariam minorem, & ipse affirmat cum Clar. in §. fi. q. 21. nu. 40. cum quo & ipse Less. assentit, esse reũ tunc arbitrio Iudicis, vel grauius torquendum, vel extraordinaria pœna condemnandum, iuxta praxim, quam refert, ita semper fuisse seruata. Refert etiã ipse Clar. ibid. Angel. in l. quãuis in fi. ff. de furt. expressè tenentem, huiusmodi indicia nõ sufficere ad condemnandum, sed tantũ ad torturam, & dicẽtem, quòd ita practicatur. Illaq; non sufficere ad condemnandum quantumcunq; fortia sint: tenet etiam Iodoc. in sua praxi crim. c. 10. num. 16. & 17.

per iura, quæ ipse adducit. 30 Probat autem Less. vbi supra, prædictam sententiam, scilicet, quòd ex prædictis indicijs indubitatis possit quis ad extraordinariam pœnam minorem cõdemnari tribus medijs. Primò, quia iure naturæ ad puniendum reum non requiritur nisi certitudo moralis publica; sed ex indicijs indubitatis haberi potest certitudo moralis publica; ergo poterit tũc reus aliqua pœna puniri; etsi non ordinaria, eò quòd desit illa probatio, quamuis positiuũ ad pœnam ordinariam requiritur.

Secundò, probat Less. prædictam sententiam, quia quãdo quis infamia criminis laborat, & desunt aliæ probationes, & propter scandalum inquirere contra illum non expedit, potest ei indici purgatio canonica, vt in tit. de purgat. canon. qui, si per illã plenè se purgare non põt, puniri potest aliqua pœna ex;

extraordinaria Iudicis arbitrio, dummodò sit minor quàm ordinaria, iuxta doctrinam Panor. in c. accedens 23. nu. 5. de accusat. sed inde nō habetur maior certitudo, quā ex vehementissimis indicijs; ergo sicut puniri quis potest minori poena, quādo procedit infamia, ita & quādo procedunt apertissima indicia.

Tertiò, quia sepè ipsa indicia culpa secum trahunt, quia non solum ab omni malo, sed ab omni specie mali abstinendum est: ergo, ut ipse Lessius ait, vel ob culpam huiusmodi indiciorum, poena aliqua poterit irrogari.

31 Sed ad primum respondetur negando minorem, nam quātumvis indubitata sint indicia, quòd quis homicidium, v.g. commiserit, nempè quia, ut in exemplo Lessij, visus est aliquis pallida facie, & gladio cruento egredi è domo, in qua fuit commissum

homicidium; nō ideo habetur moralis certitudo, homicidium ab illo fuisse commissum culpabiliter; quod est necessarium, ut puniri possit, quia accidere potuit causa defensionis, vel fortè percussit, & nō exanimavit, vel potuit esse de auxiliantibus, ut dicit Angel. in d.l. quāvis in fi. ff. de furt. & ut ipse ibid. addit, probatio ad condemnandum debet esse necessariò concludens, ut in cap. in praesentia de probat. maximè in capitalibus, l. sciant C. de probat. illa autem, quæ oritur ex indicijs quātumvis indubitatis, ob prædicta, nūquam potest esse concludens. Vnde meritò ipse Angel. ibid. concludit, sic indicium torquendum esse, non autem condemnandum.

32 Ad secundum respondetur, quòd ideo puniri potest infamatus in purgatione deficiens, quia, cum datum sit illi remedium

diū purgationis, & in ipsa purgatione deficiat, remanet adhuc infamatus, & ob infamiam non purgata punitur, sed non quidem pœna corporis afflictiva, etiam si sit infamatus de suspitione hæresis, ut patet ex cap. inter sollicitudines in si. de purgat. canon. ubi deficientes in purgatione ob prædictam causam detruditur in Monasterium, ab officio, & beneficio depositus, quæ quidem pœna corporis afflictiva non est, ut experientia docet. Sed quando condemnatur quis ob delictum, quod ex vehementibus suspitionibus commississe præsumitur, non deficit in purgatione, cum nulla sit ei indicta purgatio; ergo puniri non debet, &

ordinaria, si autem non deficeret, sed se purgaret, est absolvendus: sed in casu, quo nollit Iudex purgationem torturæ indicare, stando in prædicta argumenti paritate, non debet eum punire pœna corporis afflictiva, iuxta sententiam Innocent. relata supra in nu. 25.

Et leui, & non corporali pœna esse puniendum huiusmodi indiciatum, patet, etiam ex tertio Lessij argumento, ex quo apparet, punitionem dandam esse iuxta qualitatem illius culpæ, per quam dedit causam, ut possit indicari, quæ cum quanta sit iudicari vix possit, vix potest quis ob talē culpam iudiciali pœna puniri.

33 Idem Lessius ubi supra in nu. 170. quatuor casus enumerat, in quibus potest quis ex solis indicij pœna ordinaria puniri, quos colligit ex Gomes. in lib. variar. resolut. in tit. de delic. c. 12. num. 15. Et

Primus

Primus est, quando quis fuit monitus, nè cū aliena vxore alloquatur, & postea inueniatur cum illa, alloqui, vt in nouell. const. instit. 117. c. 15. prout habetur in Auth. si quis ei C. ad l. iul. de adulter. Secundus, si Officialis fugit tempore sindicatus, quia condemnandus est; ac si crimen esset probatum, vt in l. consiliarios C. de Assessorib. Tertius est, quod infamatū de simonia, qui se purgare non potest. Et quartum, addit de Clerico deficiente in purgatione ob suspicionē hēresis, vt in d. c. inter sollicitudines de purg. canon. sed in hoc casu non punitur pœna ordinaria, sed extraordinaria, vt patet ex his, quę dixi in meo Promptuar. ver. Hēresis nu. 14.

34 Sed si quis deficiente infamia inquisitionem specialem cōtra aliquem sine indicijs formaret, nullo modo illam formaret, iuxta communem, & valdē tritā

Doctorum omnium conclusionem, vt testatur Farinac. in d. q. 1. nu. 40. vbi multos de hac communi, & indubitata sententia, testantes citat; & procedere dicit contra Boss. in tit. de inquis. nu. 21. etiam si ex officio Iudex procederet; & vt addit in n. 41. etiam si procederet ex mandato Principis, nisi Princeps, non ad postulationē Partis, sed ex motu proprio mandet inquiri contra aliquem, quem ipse expressè assereret deliquisse, & ita ad eius notitiam peruenisse; quia Principis scientia in hoc casu supplet defectum indiciorum, vt post Doctores, quos citat, tenet Farinac. in d. q. 1. num. 42. & fuit opinio Innoc. in c. cū oporteat de accusat. quę citat, & sequitur glos. in c. 2. de accusat. in 6. quam glosam communiter esse approbatam testatur ex Marsilio, Farinac. in d. nu. 42. Et cū glos. prædicta

Hh non

non solum Papam, sed etiam Metropolitanos, & Episcopos sub nomine Principis in hoc casu venire sentiat, idem dicendum est de Generalibus Religionum, quia in suis Religionibus, quoad iurisdictionem æqualem cum Episcopis potestatem habent.

Verum quia Navar. in rubr. de iudic. nu. 90. contrariam sententiam tenet, & ex verissimis rationibus docet, non posse Commissarium Principis procedere ad inquisitionem specialem contra aliquem, non probata infamia, etiam si Princeps in commissione motu proprio facta dicat, constare illi de fama: Et cum ad substantiam iudicii hoc pertinere probaverim supra in c. 1. Cēseo cum Navar. ubi supra, non debere Christianum Principis Commissarium ad inquisitionem specialem tunc procedere, nisi probata infamia coram ipso

Commissario, vel nisi habito à Principe modo, quo illi de infamia constet; & cognito, an talis modus sit sufficiens ad habendam infamiam iam probatam; Et talis modus est inferendus in actis, ex quibus reus est iudicandus. Et idem est dicendum, quando, cessante infamia, per iudicia proceditur, quia in utroque casu eadem militat ratio. Estque talis modus in actis inferendus, ut dictum est, præsertim, ut manifestetur reo, & sciat se esse in tali articulo constitutum, ut teneatur obedire Iudici præcipienti, & extorquenti veritatem: alioquin ipse existimare potest se esse occultum; nam cum infamia prædicta, siue prædicta indicia sint facti, non autem iuris, nisi illi à Commissario manifestentur, cum ipsi lateant, eum excusabit facti ignorantia, secundum omnes, & docet Caiet. in 2. 2. q. 69. in a. 1. & 2. in vers. Tertium

tium quod. Et ex eo etiā sunt reo prædicta manifestanda, vt possit se ab illis purgare, vel illis opponere; quod pertinere dicit ad defensionem reo debitā iure naturæ; sed quid sit quoad hoc dicendum, vide infra in c. 14. num. 5. Quibus autem deficientibus nō ad inquisitionem specialem, sed ad generalem Commissarius procedere potest, circa quam aduertenda sunt ea, quæ

dicta sunt supra in num. 9. & 10. Et in casu, quo ex illa oriantur indicia, aut semiplena probatio, potest tunc ex illis, vel ex illa procedere ad inquisitionem specialem, iuxta dicta supra in n. 11. 12. & 13. & dicenda infra in num. 38. & 39. vbi de semiplena probatione erit sermo. Quam inquisitionē generalem secundum nostrum propositum incipere potest iuxta hanc formam.

Forma incipiendi inquisitionem generalem.

Die 23. Nouemb. anni 1637. RR. PP. D. N. & N. Vistatores talis Religionis cupientes, vt à Religione vitia expellantur, & vt delinquentes saltem metu pœna à committendis criminib. abstineant, determinarunt hanc generalem inquisitionē facere, & inquirere, an in hoc monasterio delicta aliqua commissæ sint à tali tempore vsq; ad hoc. I deoq; vocato P. D. B. in tali loco huius Monasterij, & præstito ei, &c.

35 Ad hoc autem, vt nullitas talis inquisitionis locum habeat, (illius scilicet de qua dictum est in prin. n. 34.) vt non possit Iudex ad vltiora procedere, necessariò requiritur, vt inquisitus compareat, &

de nullitate inquisitionis prædictæ opponat; nam si scit, & tacet, & non opponit, censetur inquisitionem approbare, & Iudex potest ad vltiora procedere, vt probat tex. in d. c. 2. de accusat. in 6.

Hh. 2 &

& post Alex. Ruin. Ripam, Angel. & alios, quos citat, tenet Farin. in d. q. 1. nu. 49. vers. limita. Facereq; debet hanc oppositionem, ante lris contestationem, si illam scit; nam si tunc sciat, & tacet, vltiora impugnare non potest, quia censetur cedere iuri suo, vt probatur ex d. c. 2. secus si nesciat; nam tunc tempus illi non currit vsq; ad diem scientiæ, & interim consentire non censetur, quia ignorans, & errans non consentit l. si quis per errorem ff. de iurisdic. omn. iudic.

36 Nunquam verò talis nullitas locum habet in crimine hæresis, & apostasiæ à fide, vt est tex. in cap. excommunicamus §. adijcimus de hæretic. & in l. apostatarum C. de apostat. & in l. nullus C. ad l. Iul. Maie. & tradit Nau. in rubr. de iudic. num. 93. in quo crimine nec diffamatio ad inquirendum est necessaria, vt per Nau. su-

pra, & Clar. in d. §. fi. q. 6. num. 7. in prin. & Farinac. post Doctores, quos citat in d. q. 9. nu. 14. per tex. in c. excommunicamus §. adijcimus, & ibid. Cardin. & Ioa. de Anan. de hæretic. nec ad idem, deficiente diffamatione, requiruntur legitima indicia, sed in crimine hoc fauore fidei ad inquisitionem faciendam vehemens suspitio sufficit, vt dicit Clar. in d. nu. 7. in fi. & dixi in meo Proptuario ver. hæresis n. 12. in fi. & hunc locum citavi, vnde etiam ibidem in num. 14. & 15. vbi de suspitione ad hoc necessaria latius tractavi.

Idemq; est dicendum de crimine læsæ maiestatis humanæ, iuxta extrauag. ad reprimendum.

37 Potest etiam sine periculo nullitatis, absq; vllò accusatore vero, vel ficto Iudex inquirere contra reum, quando agitur de impediendo, vel vitando aliquo imminente graui malo

malo, præsertim animarū
(quod scilicet alia via
impediri non potest) & ad
tollendam occasionem
illius, secundum mentem
Innoc. in c. 1. de postul.
Præl. & tradit Nauar. in
rubr. de iudic. nu. 92. in
hoc enim casu si tenentur
etiam priuati, omni melio-
ri modo, quo possunt, ma-
lum illud impedire, & oc-
casionem illā vitare, iuxta
illud Prouerb. 24. *Erue il-
los, qui ducuntur ad mortem:*
multò magis tenentur Iu-
dices, qui ex officio mala
impedire obligantur, quā-
do alia via, quā iudiciaria
malum illud impedire nō
possunt, iudicialiter pro-
cedere, & contra commit-
tentem, vel paratum ad
committendum malum
illud inquirere sine villo
accusatore, etiam ficto.
Nec obstat in hoc casu
lex naturalis, & diuina de
non infamādo proximi,
cuius ratione inquirei cō-
tra delinquentes non po-
test, si infamia non præce-

dat, vel indicia, aut alia
quæ de iure præcedere
debent; nam cū cōcur-
rat tunc talis lex cum alia
lege naturali, & diuina de
liberando à malo graui
proximum innocentem,
hæc præcedere debet,
quia fortior illa est, cū in
hac agatur de liberando
innocente ab iniquitate
volentis nocere, in illa ve-
rò de damnādo iustè reo
pro impediendo malo in-
nocentis.

38 Deficiente fama, vel
deficientibus indicijs ad
faciendam specialem in-
quisitionem contra ali-
quem, iuxta ea, quæ supra
dicta sunt, etiam semiple-
nam probationem præce-
dere sufficit, secundum D.
Thomas in 2. 2. q. 69. a. 2.
in cuius corpore ita ait:
*Non enim aliquis tenetur
omnem veritatem cōfiteri,
sed illam solū, quam ab
eo potest, & debet requirere
Iudex secundum ordinem
iuris, puta, cū præcessit in-
famia super aliquo crimi-*
ne,

ne, vel aliqua expressa indicia apparuerint, vel etiā cū præcessit probatio semiplena: & idem tenet Caiet. ibidem, cuius verba non sunt omittenda, nam doctrinam hanc de omnibus his tribus inquirendi modis lucidam redunt, sic enim ait: Oportet igitur, vel infamiam, seu clamorosam insinuationem, vel indicia manifesta persona, & criminis sic præcedere, ut vehementer suspectam reddant personam, ad hoc, ut teneatur ad præceptum Superioris seipsum prodere. Quando autem in tertio sumus casu, s. quod præcedit semiplena probatio, constat etiam, quod tenetur; sed aduertendum, quod cū plenam probationem efficiant duo testes integrorum conditionum, semiplenam probationem efficit unus testis omni exceptione maior. Et est sermo de teste secundum iura, qui, si nō sit actor, nec secretus depositor, sed verè testis est iuratus; non parti-

ceps criminis. & ad iudiciū concurrens, ut testis. Hoc est, quod ultra accusatorem, vel id, quod tenet accusatoris locum, ut infamia, & cgt. iste omni exceptione maior testetur directè de visu commissionis criminis ab isto, putà, quia vidit ipsum occidere illum, vel furari hoc: sic enim est verè testis semiplenè probans.

39 Et quamvis Nauar. prædictam Caiet. doctrinam, ac etiam Soti, qui idē tenet in tract. de rati. reg. memb. 2. q. 6. dub. 3. circa finem in ver. sed est præterea, ex eo impugnet in man. c. 18. nu. 38. quod læditur fama eius, contra quem fit inquisitio, quando fit nulla infamia præcedente, & datur causa inordinatæ læsioni cōtra iura, quæ prohibent specialiter procedi per viam inquisitionis contra aliquem, quando iusta infamia non præcedit, ut in cap. super is, & in c. qualiter, & quando il 2. de accusat.

cusat. & in alijs in nu. 14. supra citatis. Attamen-
intellecta hac doctrina,
iuxta ea, quæ dixi supra in
nu. 20. scilicet, vt Iudex,
occasione sumpta ex præ-
dictis indicijs, vel à semi-
plena probatione, inter-
rogare testes informatos
incipiat specialiter super
delicto, quod constat esse
commissum, & in genere
de delinquente, prout
ibidem dictū est, sine vllō
dubio doctrina hæc opti-
ma est dicenda, & absq;
difficultate seruari potest,
& semiplenam probatio-
nem sufficere ad inquiren-
dum, specialiter etiam
contra Regularem, tenet
post D. Tho. vbi supra, &
Thomam à Iesu de visit.
Regul. tract. 2. c. 2. Lezana
in tomo 1. qq. regul. c. 27.
num. 6. quam sententiam
tenet etiam Lessius lib. 2.
de Iust. c. 29. dubit. 16. nu.
146. & ex eo probat, quod
nō minus hæc semiplena
probatio inducit reum in
publicam notitiam, quàm

indicia probata, aut infam-
ia; cū fama nō probet,
sed tātūm accuset, & quia
si Iudices, habita semiple-
na probatione, non pos-
sent testes inquirere, bo-
na pars delictorum mane-
ret impunita, cū testes
non se spontè offerant.
Et vnum testem omni ex-
ceptione maiorem facere
semiplenam probationē,
& sufficere ad inquirendū,
dixi in 1. part. meę instit.
lib. 1. c. 5. num. 17. Ac suf-
ficere ad capiendum, in-
quirendum, & ad tormen-
ta subiiciendum affirmat
Iodoc. in sua praxi crim. c.
10. num. 15. per tex. in l. si
quis C. ad leg. Iul. Maiest.
vbi glos. in vers. conuictus
dicit, quod vnus testis fa-
cit semiplenam probatio-
nem, & sic concordat in
hoc cum D. Thom. Caiet.
& Soto, vbi supra, & idem
tenet Salyc. in d. l. si quis
num. 3.

40 Nec his obstat doctri-
na Cyni in l. 1. ad leg. Iul.
Maiest. dicentis, quod in
cri-

criminalibus vnus testis omni exceptione maior nō facit semiplenam probationem, sed in ciuilibus tantū, quam doctrinam sequitur Angel. ibid. vt refert, & sequitur Lanfranc. de Oriano in tract. de testib. n. 75. nam quidquid sit de hoc, tamen ipsimet Doctores affirmāt vnum testem omni exceptione maiorem sufficere ad torturam: Ergo secundū ipsos etiam, & ad inquirendum sufficere dicē. dum est, cū inquisitio sit minus præiudicialis, quā tortura, sed quòd vnus testis omni exceptione maior faciat semiplenā probationem, etiam in crimi-

nalibus, ex eo probatur, quòd etiam in criminalibus duo testes contestes, nulla exceptione maiores, faciunt plenam probationem; ergo etiam in criminalibus vnus testis omni exceptione maior facit semiplenam probationem. An autem vnus testis omni exceptione maior faciat indicium ad torturam, dicam infra.

41 Quando autem per viā inquisitionis generalis proceditur, præmisso prius verbo Dei, & præmisso edicto sequentis formæ ad inquisitionem erit procedendum, & non aliter arg. tex. in c. 1. §. sanè de censib. lib. 6.

Forma edicti pro incipienda inquisitione generali à
Prælati secularibus tempore visitationis, vel
alio quocumq; tempore.

In Nomine Domini Amen.

Cūm peruenisset Reuerendissimus N. Episcopus Diocesis A. in Ciuitate, vel in terra, vel in villa V. officium suum exequi volens, vt è sua Diocesi vitia expurgentur, & delinquentes saltem metu pœnarum à criminibus committendis abstinuant, & iam commissa ob aliorum exemplum, & iustitiā seruan-

seruandam conuenientibus pœnis puniantur, per hoc edictū ad eiusdem ciuitatis Ecclesia maioris valuas fixum in virtute sancta obedientia prapicit, vt omnes, qui de iure possūt, & debent, seruatis seruandis Ecclesiasticorum delicta manifestare illi debeant. Datum in Terra V. in domo sue Residencia, Die 23. mensis Nouembris 1637.

Generales autem, & Visitatores Regularium huiusmodi edicta, seu visitationis intimationes in scriptis facere nō consueuerunt, sed conuocatis in Capitulo Fratibus, vel in Refectorio post prandium, vel æquā breuī sermone, non autem longo, ne tedium, vel nauscam afferat, maximē post comestionem, illis visitationē manifestare debent, exhortando eos, vt Monasterij statum, & ea, quæ correctione indigēt liberē aperire velint, vt tam in spiritualibus, quàm in temporalibus ea, quæ correctione digna sunt, corrigere valeant.

42 Quibus peractis ad inquisitionem generalem faciendam procedant, & Religiosi Visitatores, siue

Inquisitores, singulis Religiosis singulariter secretè conuocatis, ab eis generaliter de statu religionum, de diuino cultu, & obseruantijs regularibus diligenter inquirent; Et Ecclesiastici Visitatores seculares singulis Ecclesiasticis secretè vocatis, ab eis de diuino cultu, & de statu Ecclesiasticorum in genere inquirent: generaliter etiam inquirendo, an in Diocesi, vel Monasterio sit aliquis criminatus, vel crimen aliquod sit commissum, iuxta dicta supra in num. 10. Et si sic generaliter interrogando aliquod delictum fuisse commissum audiant, certiorati de delicto, in genere, quis sit delinquens interrogare possunt, iuxta ea, quæ dicta sunt supra in

li num.

num. 20. & 39. & respondentes se nescire, interrogent eos etiam in genere an sciant aliquem de tali delicto esse infamatum, ut dictum est in d. nu. 20. & cognitis infamiae testibus ad inquisitionem procedant, iuxta sequentem

formam, citatis prius testibus absentibus, iuxta formam ponendam in sequenti capitulo; & illis vocatis, si testes sint praesentes, iuxta dicenda in eod. seq. cap. & dicta in meo Prompt. verb. citatio num. 5.

Forma procedendi per viam inquisitionis specialis quando ex inquisitione generali resultat cognitio specialis delicti contra aliquem.

- 43 *Hac est quaedam inquisitio, quae fit, & fieri intenditur per Reuerendissimum D.N. Episcopum, &c. Nec non per D.N. eius Assessorem, si autem inquirentes sunt Regulares dicatur: Per Reuerendissimum Generalem N. nec non per R. P. N. eius Assessorem, si autem sunt Visitatores, vel Praepositi, ponendum est nomen eorum una cum officio, in eo, de eo, & super eo, quod ad aures eorum peruenit in inquisitione generali, in qua inquirentes de delictis in genere audierunt, in tali vicinia, vel in hoc Monasterio, tale furtum fuisse commissum à B. Et volentes dicti DD. Iudices ad cognitionem veritatis deuenire, & cognoscere omnia, & singula à tali delicto emergentia, dependentia, contingentia, & illi connexa, ut delinquentem pro aliorum exemplo punire valeant. Et si sunt Regulares non habentes Notarium addatur: Elegerunt me F. A. in Actuarius huius causae: praestito mihi iuramento de fideliter scribendo, & secretè tenendo quidquid à testibus in hac causa, nec non, & ab ipso Reo dictum fuerit, usque ad publicationem processus de mandato ipsorum Patrum faciendam. Hac die 23. mensis Novembr.*

membris in tali terra, seu in tali Monasterio in Camera residentis, seu habitationis, &c.

44 At si ex inquisitione generali, non infamia, sed indicia resultarent, in prædicta forma omittantur verba illa: *Et in eadem viciniâ, vel in eodem Monasterio esse publicâ vocem, & famam tale delictum fuisse commissum à B. & loco illorum ponantur verba hæc: Et de tali delicto ex eadem generali inquisitione graue indicium resultat contra A. ex eo, quòd eodem tempore, quo prædictum homicidium fuit perpetratum, in eodem loco fuit visus A. habens gladiû euanginatum, & unâ cum veste sanguine madefacta. Et postea addatur: Et volentes, &c.*

45 Si nec infamia, nec iudicia ex generali inquisitione resultarêt, sed semiplena probatio, nempe quia vnus testis omni exceptione maior testatur proprijs oculis vidisse B. percutientem gladio eum, qui occisus fuit, & vidisse illû ob tale vulnus vitam cû morte commutare, tunc omissis prædictis verbis dicatur: *Et de tali homicidio, & de eadem generali inquisitione oritur semiplena probatio contra B. ex eo quòd testis vnus, nulla exceptione maior, testatur vidisse proprijs oculis prædictum B. gladio percutere talem occisum, & illum vitam cum morte commutare.*

45 Et quia quando infamia præcedit, immediatè per illam aperitur Iudici via ad inquisitionem contra aliquem specialiter faciendam, si simul etiam clamorosa insinuatio præcedat, vt in d. cap. quali-

ter, & quando il 2. de accusatione. & in alijs iuribus citatis supra in nu. 14. pro ut dictum est ibid. & in nu. 15. inquisitionis initium hoc modo erit tunc formandum, v3.

Forma incipiendi processum per viam inquisitionis,
quando contra aliquem infamia, ac clamorosa insinuatio præcedit.

Cum ad pures R. P. Abbatis S. P. peruenerit fama antecedente, clamorosaq; insinuatione precedente, quòd D. C. bona nostri Monasterij dilapidet, vel quòd D. F. conuersionem cuiusdam suspectæ mulieris, vel suspecti adolescentis frequentat, ut publico bono cosuleret, & officij sui munere fungatur inquisitionem super huiusmodi, ac super annexis, & connexis emergentibus, & dependentibus instituere curauit unà cum R. P. D. I. Assessore, ad hoc, ut cognita ueritate in aliorum exemplo, & ne delicta remaneant impunita delinquentem punire ualeant. Actaq; hæc incipiunt in d. Monasterio S. P. Die 24. mensis Nouembris 1637.

In nostra autem Religione, si (quod absit) casus contingat virtute nostrorum decretorū post verba illa: Et officij sui munere fungatur. verba hæc addantur: Conuocato iam Capitulo domus, in quo per secreta suffragia cōclusum fuit, ut circa hæc acta iudiciaria sent facienda. Et postea addatur: inquisitionem super, &c. Et quia nō habemus Notarium, sed Actuarius ex nostris est eligendus ante verba: actaq; hæc, dicatur: electus fui ego B. in Actuarium, huius cause, præstitumque fuit mihi iuramentum, tactis Euangelijs, de fideliter scribendo, & secretè tenendo quidquid à d. testibus, & ab ipso reo in hac causa dictum fuerit usq; ad publicationem processus de mandato dictorum P. P. faciendo.

43 Aduerte autem, me in dictis formis dixisse, Iudices non solum inquirere de delicto, sed etiam super

annexis, emergentibus, & dependentibus: quia etiā de illis inquirere Iudex potest, licet inquisitus, quo

quod ad illos infamia non
laboret v.g. inquiritur cō-
tra Petrum de cōcubina-
tu, de quo laborat infam-
ia, sed testes examinando
incidenter cognoscit
Iudex concubinam esse
consanguineam, vel mo-
nialem, aut nuptam; tunc
quia talis circumstantia
delicto illo concubinitus
annexa, & connexa est,
etiam de illa inquirere Iu-
dex potest, etsi reus quod
ad illam infamia non la-
boret; vt per Scribentes in
in d. cap. inquisitionis, &
cap. qualiter, & quando il
2. de accusat. & per Bart.
super extrau. Ad reprimē-
dum, & in l. 2. post glos. in
§. si publico ff. ad leg. Iul.
de adult. & tradit Sot. de
tege. memb. 2. q. 6. concl.
3. Et ratio est, quia talis
circumstantia tunc ita de-
lictum est annexa, vt separa-
ri ab illo non possit: ita vt
inquirere possit Iudex de
tali concubinitu, & non
inquirere de qualitate
mulieris cū qua commit-

tur concubinitus; deli-
ctum enim hoc cum hac
qualitate hic, & nunc per-
ficitur, & vbi requiritur
actus cum aliqua qualita-
te, sine illa non sufficit, vt
probat ex tex. in l. Ful-
cinius §. cum hoc ff. quib.
ex causis in poss. eat. & fa-
cit tex. in cap. ab eo, & ibi
glos. in vers. vel eius quali-
tas, de elect. in 6.

48 Vel examinatur reus
aliquis de adulterio com-
misso, de quo est ipse infamatus, ipse verò inciden-
ter vnā cum adulterio fur-
tum commisisse fatetur, vt
adulterium committere
possit, de quo furto infamatus non erat: potest n.
tunc Iudex, etiam de tali
furto contra confitentem
inquirere, & illum punire
in eadem tela iudicij, vel
saltem texendo nouum
processum, iuxta receptā
Doctorum sententiam in
l. 2. §. si publico ff. de adul-
ter. per l. quod euitandi
C. de condi. ob turp. caus.
& l. pen. C. si aduers. libert.

&

& facit cap. cum super de confess. secundum intellectum Abb. ibid. & tradit Nauar. in rubr. de iudic. post nu. 86. in vers. ex quo colligitur. Et ratio est, quia, ut dicit Sor. ubi supr. propria confessio abunde sufficit pro infamia, & ut per Nauar. ibid. per confessionem in iudicio factam, illud peccatum furti efficitur notorium iuris; ea enim, quæ ab ipso delinquente in iudicio confitentur, efficiuntur notoria iuris, ut in cap. vestra, & in cap. ult. de coha. cler. & mulier. & dixi in prima

par. meæ instit. lib. 1. c. 13, nu. 4. & notorietas illa dicitur fictus accusator, secundum Nauar. ubi supr. & docet etiam ibid. quod tunc puniri potest in eodem iudicio delictum ibidem incidenter confessum, quando aliquo modo contingit delictum principale: sed quando illud non contingit, tunc ordinandam esse dicit novam iudicii telam ex iudicis officio, ut probatur ex proximè citatis iuribus. Et tunc nova tela, seu novus processus in hac forma, incipiendus erit.

Forma incipiendi inquisitionem, quando incidenter contra reum detegitur delictum aliquod omninò separatum à delicto, de quo est inquisitus.

Cum ex processu iudicialiter agitato coràm R. P. D. N. Priore Monasterij S. A. Ciuitatis B. contra A. inquisitum, suo denunciatum, de crimine sodomia confet eidē Iudici eundem A. commississe homicidium, & sit munus officij sui delinquentes punire, sed quia prius inquirendum est de veritate tam delicti, quàm delinquentis, iuxta Ciuiles, & Canonicas sanctiones: Idcirco ob bonum publicum, & ut officio suo fungatur, inquisitionem hanc super tale delictum instituere curauit, & super unumquodq; illi annexum, vel conexum

*notum, &c. Hodie in nostro Monasterio predicto S. A.
die 24 mensis Novembris 1637.*

49 Nec est necessarium ad hoc ut Iudex inquirere, & punire postea possit delictum, à reo in iudicio incedenter confessum, ut talis confessio coram pluribus facta sit, sed sufficit si in iudicio fiat ad hoc, ut sit notoria iuris, ut patet ex d. cap. vestra, & c. si. de coha. clericor. & mulier. Nec huic dicto obstat doctrina Soti in d. concl. 3. in casu 2. ubi dicit, quod quando quis extra ordinem iuris passus est proprium crimen, non est inquirendus iudicialiter, nisi hoc fecerit coram multis, non autem quando quis secretè coram vno, vel duobus, vel etiam coram Praeato lapsus fuit, aut alio modo confessus est proprium crimen, loquitur enim ibi Sot. de confessione extraiudicialiter facta, & doctrina nostra procedit, quando talis confessio iudicialiter facta est.

50 Notabilis est etià alius modus, quo aperitur Iudici via ad inquirendum, nulla quærela, denunciatione, aut infamia præcedente, & idè hic non est omittendus: estq; quando delinquens à Ministris Curiae, vel ab alijs in flagranti crimine captus est, & Iudici præsentatus, testantes illi in actis de visu, ut latè per Clar. & Doctores, quos ibidem citat in d. S. si. q. 8. per totam, & Baiar. ibidem, qui alios citat. Et dicit Foller. in sua praxi crim. in rubr. Itè quod fuit captus in flagr. crim. du. 5. quod capere sepeptum in flagranti crimine possunt omnes, ad quos spectat, dummodò statim tunc ad Iudicem deferant, ut in l. raptores C. de Episcopis, & Cler. ac etiam illi, ad quos non spectat, ut in l. 3. ff. de furt. & in l. defensor C. de defens. Civit. ac etià laici Cleri.

Clericum, quia tunc quilibet dicitur habere à lege mandatum capiendi malefactorē, vt dicit Genues. in sua praxi Archiepisc. Neapol. c. 33. nu. 10. per d. l. raptos C. de Episcop. & Cleric. & l. capite quinto ff. de adulter. & refert Felin. in c. si verò de sent. excom. testantem de cōmuni, & latius dixi in mea 3. par. lib. 3. c. 11. num. 10. vbi circa finem addidi post Boer. & alios ibi citatos, sic captū Clericum non esse detinendum in carcere à laicis ultra spatium 20. horarū, & deducendum esse ad Iudicem Ecclesiasticum sine ignominia, alioquin non euitatur excommunicatio.

51 Contra eum autē, qui captus est in flagranti crimine, testes idonei sunt capientes, quando per alios probari non potest, & dicis testibus aliud nō obstat, vt post Ifern. & Afflict. in Constitu. huma-

nitate, dicit Folle. vbi supra nu. 7. addit tamen, quod in hoc multum versari debet sollicitudo Iudicis, qui modis omnibus perquirere veritatem debet. At Clar. in d. q. 8. nu. 2. dicit, deprehensionem in hoc crimine non facere plenam probationem, sed tantūmodo operatur, vt Reus torqueri possit. Ideoq; solere Iudices sic captos statim eos condemnare, si crimen fauentur, & si negant, statim absq; alio processu ducere eos ad torturam, si delictum est graue, non autem si leue, esseq; hanc communem sententiam facere, & Assessorū praxim. Sed quia quomodo sit in hoc procedendum & procedendi forma latissime traditur à Folle. vbi supra in n. 12. ad illum te remitto, ne aliorum scripta transcribam.

52 Et tandem alim. p. adde casū, in quo potest Iudex inquirere, nulla accusatione

tionem, denunciationem, aut infamia præcedente: casus autem erit, quando Iudex videt aliquem delinquere. ita Clar. in d. §. fi.

q. 8. num. 5. in vers. Bene ex eo. Vide etiam infra in c. 14. vbi agitur de reo interrogando à nu. 7,

De Testibus examinandis, ac de eorum tortura. Cap. XIII.

SVM MARIVM.

- 1 *Testes ad essentiam iudicii non pertinent: sed secretè sunt prius examinandi pro informatione Curia.*

Actore nō probante reus absoluitur.

Testes quando, & quomodo examinandi sunt.

Testes examinati non citata Parte nihil probant ad reum condemnandum, etsi mille sint, sed sufficiunt ad torturam, & ad constituendum reum.

Testes specialiter interrogari possunt de delinquente, quādo proceditur per viam accusationis, aut denunciationis; non autem quando proceditur per viam inquisitionis.

- 2 *Testes ante examinationem citandi sunt, & sub aliqua* 3 *pœna compellendi, ut ad testimonium ferendum veniant.*

Testes spontè accedentes sunt suspecti.

Testes apud Regulares non citantur: sed ore tenus vocantur.

Testes citati, & Regulares ad testimonium ferendum vocati, si non veniunt, compelluntur. Nisi tales sint, ut cogi nō possint: & qui tales sunt, enumerantur.

Testes qui cogi non possunt ad testimonium ferendum quando aliter veritas haberi nō potest, cōdelluntur, & tunc omnes recipiuntur,

Testes producens non idoneos ex eo, quod aliter veritas haberi non potest, hoc probare obligatur.

Testimonium ferre coguntur etiam Magistratus, quādo publica utilitas hoc suadet, & aliter veritas haberi non potest.

A testimonio repelluntur de iure Canon. omnes mulieres, quādo causa criminaliter agi-

kk tur,

tur, non autem de iure civili. Mulier pregnant, & alia quacunq; testificari nō tenetur personaliter cōparendo in iudicio.

Monialium testimonium inter Religiosos est admiētendum.

- 4 Inimici à testificādo in criminali causa repelluntur, quando inimicitia est capitalis.

Inimicitia quando dicatur capitalis standum est arbitrio Iudicis.

Inimici etiam non capitales in causa criminali nō sunt omni exceptione maiores, & ideo à Parte repelli possunt.

Inimicorum non capitaliū testimonium tātum diminuitur quantum patitur qualitas inimicitia arbitrio Iudicis.

Inimici non capitalis testimonium non facit semiplenam probationem.

Inimicitia procurata, ut quis testis esse non possit, nō prodest.

- 5 Inimicitia quando est capitalis, & pro parte inquisiti instatur, ut idē nō recipiantur aliqui in testes, offendens separatim ad hoc probandū, debet Iudex summarie hoc cognoscere, quo cognito recipere illos nō debet.

- 6 Testimonium, durāte inimicitia capitali factum, non convalidatur per subsequentem reconciliationem.

Testificatio facta post reconciliationem ab eis, qui erant capitaliter inimici valida est, nisi reconciliatio esset recens.

7 Testis an, & quādo sit repellendus ob recentem inimicitia capitalis reconciliationem, arbitrio Iudicis est relictum.

8 A testimonio ferendo contra Clericū laicus indistincte repellitur in causa criminali, etiam si sit Clericus primæ tōsura, quando alij testes examinari possunt.

- 9 Testimonium laici contra Clericū admittitur in criminibus exceptis; nisi laicus patiat alios defectus.

- 10 Testimonium pauperum in causa criminali repellitur, nisi sint pauperes honestæ vitæ, & bonæ conditionis.

Testimonium dicere nō potest pauper, cum repellatur ab accusādo, quod est minoris præiudicii.

Pauperes qui dicantur, ut repellantur à testimonio.

- 11 Infames infamia iuris à testimonio repelluntur, ac etiam infames infamia facti, nisi in defectum, & cum tortura.

A testificando in causis criminalibus repellitur cōuictus de crimine, accusatione præcedente etiam si sit emendatus.

- 12 Pupillus testis esse non potest, nec

- nec in criminalibus, nec in civilibus: sed si sit proximus pubertati, & doli capax facit aliquod indicium, quando Iudex procedit ex officio.*
Testimonium ferre potest impubes factus pubes de his, quae vidit impubes.
Impuberes, & infantes quando examinari possunt.
- 13 *Domestici utroque iure à testimonio repelluntur, etiam si sint mercennarii, vel in mandatis. Et regulariter idem est de sociis criminis.*
- 14 *Ad testimonium ferendum admittendi sunt omnes, qui in iure expresse prohibiti non sunt.*
- 16 *A testimonio qui repelluntur contra reum, non repelluntur ad eius defensionem, etsi plene non probent, sed est hoc existimandum arbitrio Iudicis.*
Testes inhabiles, dummodo non sint inimici, ob immanitatem criminis admittuntur; ac etiam quando veritas aliter haberi non potest ad instigendam poenam extraordinariam.
Testes omnes inhabiles (exceptis inimicis) inter Regulares sunt admittendi, & quare.
- 16 *Testes à Iudice cogi possunt ad testimonium ferendum, quando examinari possunt, tam à Iudice ordinario, quam delegato.*
- Testium coactionem à monitione incipere, debet Iudex Ecclesiasticus.*
- 17 *In testimonium coactione censura poena apponenda non est, nisi ob defectum, etiam in causis criminalibus, etiam Regularium Testes dicentes non recordari id, quod ipsi dixerunt, aut traherunt de recenti, si per duos testes convincantur, torqueri possunt, si ex tali dicto deueniri potest ad torturam rei; & in n. 20. & quid de consuetudine in num. 21.*
- 18 *Testes quomodo citandi sunt.*
- 19 *Testis suspectus non se subtrahat, vel subornetur, non est citandus sed statim est capiendus Iudicis arbitrio.*
Testes pro Curia examinati sunt iterum interrogandi ad petitionem Partis, etiam ex intervallo; etsi fuerint sibi contrarii, repellendi sunt, ut periuri.
- 20 *Testes pro inveniēda veritate carcerari, & torqueri possunt.*
- 21 *Testis quando videtur celare veritatem torqueri potest.*
- 22 *Testes quando torquentur non est eis danda copia processus, aut dilatio ad se defendendum, sed de facto statim torquentur.*
- 23 *Testis non est ita grauiter torquendus sicut reus, sed eius tortura*

K 2

tura

tura semper debet esse levis, ita ut nō sit nimis levis, nec nimis aspera.

24 Testes quomodo iuramentum prestare debeant.

25 Testes iurare debent tēlis Evangelij.

Testes iurare debēt de veritate dicenda, & ut veris falsa non admiscant.

Testes sub qua forma iurare debent: & ponuntur sex requisiti ad hoc necessaria.

26 Testes ut iurent tēlis Evangelij consuetudo nō servat, & periculosum hoc est.

Iuramentum quando praestādū est tangendo sacra, tangere illa debent etiam Episcopi.

27 Testes quomodo sint admonēdi priusquam examinentur.

Ante testij examinationē scribendum est in actis dies, mēsis, annus, & locus, in quo examinantur, &c.

Forma incipiēdi examinatio- nē testis corā Iudice regulari.

Forma incipiēdi examinatio- nem testis coram alijs Iudicib.

28 Testis quomodo sit prius generaliter interrogandus.

Testium dicta quomodo sint in actis scribenda.

Testij subornatio, vel instru- ctio quādo timetur quid sit faciendum.

29 Testes examinātes, & solū

scribentes ea, quae faciunt pro Fisco graviter peccant.

30 Testium dicta etsi cauillare Iudex non debeat, sed adiuvare, tamen facere aliquo modo potest, quando suspectus est testis, & quomodo.

31 Testis quae exprimere in suo examine debet.

Forma interrogandi testes in inquisitione speciali facienda. Forma conclusionis examinis testium.

Forma subscriptionis testis.

32 Testes duo contestes, & omni exceptione maiores plenam fidem faciunt.

Testes quando est dicendus omni exceptione maior.

Testes duo ad plenam probationem sufficiunt etiam cōtra presbyterum. Et ponitur limitatio.

Testium numerus quando nō est adiectus, duo sufficiunt.

Pluralis locutio duorum numero contenta est.

33 Testes debent esse contestes, ut plenē probent.

Testes ut sint contestes in quibus concordare debent.

Testes dicentes se referre verba formalia, non sunt concordantes, quando discordant in cortice verborū, etsi in sensu concordent.

34 Testes concordantes in substantia

- stantia facti non sunt discordes, quando diuersis verbis factum enarrant, nisi dicerent referre formalia verba.*
- 35 *Testes deponentes per eadem verba, & in nullo discordantes, an sint suspecti de subornatione, & nihil probent Iudicis arbitrio est dijudicandum, & illos non probare Omnes docent, exceptis quibusdam casibus.*
- 36 *Testium numerus nihil prodest ad probandum, quando inter se contrarii ita sunt, ut unus alteri concordari non possit. Testes quando dicuntur singulares. Testes singulares non probant etiam si mille sint. Testes reprobantur quando variant in loco, in tempore, & circa personam, etiam in criminibus exceptis. Testes quomodo, & quando sint concordandi, remissius.*
- 37 *Testimonio non praeiudicatur quando alij testes dicunt tempus, & locum, alij vero non recordari affirmant. Testes actoris, & rei numero aequales, & discordantes standum est pro reo. Actore non probante, reus absoluitur. Iudex facilius esse debet ad absoluendum, quam ad condemnandum.*
- Testes vacillantes dicentes sibi contraria omnino excludendi sunt. Testes quando obligantur veritatem manifestare, remissius.*
- 38 *Vacillare testis quando dicitur. Testis vacillatio in actis scribenda est de mandato Iudicis. Vacillatio testis sub qua forma in actis scribenda est, & quando.*
- 39 *Testis varians in uno capitulo, reddit totum suum dictum nullum. Varietas infringit dicta testimonium. Et explicatur quomodo sit hoc intelligendum. Testis contrarietas quando de facili est concordabilis est reducenda ad concordiam, non autem quando cum difficultate. & concordatur in hoc sententia Loffredi cum communi.*
- 40 *Testis deponens contraria in examinibus diuersis quando est inuocandus, ut fugiat falsitatem, & ut probet. Testis incontinenti varians dicendo, se velle prius dicta corrigere, est admittenda posterior eius depositio. Incontinenti quando testis dicitur se corrigere.*
- 41 *Testis deponere debet circa factum iuxta materiam sensuum, non autem iudicare, & iudi-*

iudicando redditur suspectus. Testi non creditur circa ea, quae percipiuntur sensu corporeo, nisi reddat causam scientia per sensum corporeum etiam non interrogatus.

42 Testes negantes etiam minus digni praferuntur affirmantibus, etiam dignioribus in criminalibus, ceteris paribus.

43 Testem ad condemnandum nemo se offerre tenetur in criminalibus, nisi in casibus, in quibus, accusare quis obligatur. Testis qui falsum protulit testimonium, ob quod est aliquis in periculo perdendi vitam, se reuocare obligatur.

Testis quando est dicendus falsus, & quibus poenis falsus testis sit puniendus, remissum.

Testes sponte se offerentes sunt torquendi tanquam suspecti.

44 Probare delicta possunt non solum testibus, sed etiam coniecturis.

Coniectura sicut praesumptio accipitur pro veritate, donec aliud appareat.

Praesumptio, & coniectura a lege approbata facit liquidissimam probationem.

Coniectura sufficit ad probandum crimen difficultis probationis, & etiam delictum in genere.

45 Testes pro informatione Cu-

ria examinati non citata Parte sunt necessario repetendi, Parte citata ad videndum eorum iuramentum.

Testium repetitioni reus renunciare non valet, nisi in certo casu.

Testis carceratus in una ciuitate, & reus in alia, quomodo sit repetendus, remissum.

46 Testium repetitio facienda est cum omnibus requisitis necessariis pro examinatione testium. Forma decreti pro repetitione testium.

Forma citationis rei ad videndum iuramenta testium.

Forma citandi testes repetendi in Curia Episcopali.

In testium repetitione Iudex interuenire debet, & si reus interrogatoria praesentet, recipienda sunt, & circa illa sunt testes interrogandi.

Forma repetendi testes cum interrogatorijs datis a Parte, vel sine illis.

Testis in repetitione varians, quid est faciendum.

Testes, etsi ad essentiam iudicii non pertineant, sed ad illam sufficiat, si detur Reus, & Iudex interueniat, ut per Suarez de Paz in sua par

praxi in 3. annot. num. 1. tamen quia Actore non probante, Reus absolvitur l. actor C. de prob. cū alijs concord. meritò in c. forus vers. in omni quoq; negotio, de verbor. signific. dicitur, quòd in omni negotio hę persone queruntur, Iudex, accusator, reus, & tres testes: vbi glosa explicatly *tres testes* quomodo sint intelligendi: nam duo tantum sufficiunt, si contestes sint, ut in cap. licet veniueritas, de testib. & in alijs cōcordantib. Ideòq; cū confiterit Iudici de corpore delicti, siue procedat per viam accusationis, siue perviam denunciationis, siue per viam inquisitionis, debent testes de delicto bene informati, ac idonei pro informatione Curie secretè examinare, quod regulariter fieri solet non citata Parte, & de secreto, ut post Clar. in S. fi. q. 2. vers. item quero, dicit Ambrosin. de modo

form. process. in form. lib. 1. c. 2. num. 2. in quo casu est aduetdum, quòd, etsi testes examinati non citata Parte nihil pobent ad reum cōdemnandum, ut per Salyc. in l. fi. C. de quęstion. Alex. in cons. 179. in prin. Marsil. in cons. 96. nu. 6. Ruin. in cons. 10. num. 9. in 5. vol. Laderch. in cons. 181. nu. 6. lib. 1. qui dicit, hoc procedere etiā si mille sint, & Grammat. vot. 3. nu. 7. tamen sufficiunt ad torturam, secundū Laderch. vbi supra in nu. 7. & consequenter etiam ad constituendum reum, cū sit hoc minus.

Et quando proceditur per viam accusationis, vel denunciationis cōtra aliquem specialiter accusatum, vel denunciātū, interrogari specialiter possunt testes, quid sciunt de tali delicto, de quo talis est accusatus, vel denunciatus. Quando verò proceditur per viā inquisitionis.

sitionis in casu, quo tantum constat delictum fuisse commissum, non debet tunc Iudex specialiter testes de delinquente interrogare, sed tantum generaliter, an sciant, quis delictum illud commiserit, vt per Clar. in §. fi. q. 5. num. 5.

- 2 Sed priusquam testes examinentur, citandi sunt, & sub aliqua poena compellendi, vt ad testimonium ferendum veniant, nam si sponte se offerant sunt suspecti, vt per Boss. in tit. de tort. test. num. 9. & ita tradunt Doctores multi citati à Mascar. de probat. conclus. 1318. num. 63. & 64. vbi dicit, tales testes torquendos esse, & sequitur Carol. de Grass. de effec. cleric. effec. 10. n. 9. Sed apud Regulares non solum ex probata consuetudine, sed etiam de iure testes non citantur, sed ore tenus vocantur; & hoc sufficit, vt non dicantur sponte venire; sunt

enim apud Regulares testes presentes, & quando Pars, vel testes sunt presentes, potest, & debet Iudex citationem facere viua voce, vt post Bald. in l. post edictum ff. de iudic. dixi in meo Prompt. ver. Citatio num. 5. si autem citati, aut Regulares vocati venire ad testimonium ferendum recusant, receptum est apud omnes, vt ad hoc faciendum compellantur, vt dicit Tranquill. Ambros. in tract. de modo forman. process. informat. lib. 1. c. 3. nu. 4. nisi tales sint, vt regulariter cogi non possint, vt puta Pater contra filium, & è conuerso, Gener aduersus socerum, & è contra, Priuignus aduersus vitricum, & è contra, Agnati aduersus agnatos, Affines aduersus affines, collaterales vsq. ad tertium gradum, vxor contra maritum, & è contra, libera contra patronos, & eorum liberos, & è conuerso, vt per

per Foller. in sua prax. crim. par. 2. num. 29. & est sex. in l. lege Iulia ff. de testib. & latè Farinac. in 2. par. vbi de testib. q. 54. Qui quidem omnes supra enumerati cogi nō possūt ad testimonium ferēdum, nisi in casu, quo alioquin veritas occultaretur, & delictū esset atrox, ne tale delictum impunitū remaneat, vt per Clar. in §. si q. 24. nu. 19. & communem esse sententiā dicit ex Dec. in consil. 342. nu. 8. Et fuit opinio Speculator. in tit. 3 de testib. vers. nūquid frater, vbi etsi Io. Andr. in. addit. in vers. supra excipiat aliquos, tamē Foller. in sua praxi crim. par. 2. in ver. capiat informationē n. 29. dicit communē esse sententiam Canonistarū, vt recipiantur omnes, quando aliter veritas haberi non pōt, vt in c. 1. & c. cū peruenit de testib. cogend. citatq; multos Doctores huius sentētiæ sectatores, ipseq; post Abb. in d. cap.

super eo de testib. cog. & alios, quos citat, dicit quod ille, qui testes producit, probare tenetur, quod veritas aliter haberi non potest: Magistratus etiam, etsi ad testificandum cogi non possint, vt dicit Foller. vbi supra in nū. 30. dicit tamen quod si publica vtilitas suadet cogendi sunt, quando veritas aliter haberi non potest, per l. vt gradatim §. quoties ff. de munerib. & honorib.

Repelluntur etiam à testimonio ferēdo in causis criminalibus de iure Canonico omnes mulieres, quando causa criminaliter agitur, secus si ciuilitur, vt per Dec. post Abb. in c. quoniam. nu. 8. de testib. prout tenet etiā glos. ibid. in vers. mulieres, & testatur de communi sententia Abb. ibid. in nu. 2. & Dec. in nu. 10. & seq. Clar. qui alios citat testes de communi in d. §. si. q. 24. num. 4. sed de iure

L1 ciuili

ciuili non repelluntur, vt per Clar. qui post Doctores, quos citat, testatur de communi in d. q. 24. nu. 3. Et quamuis secundū Bal. & Florian. in l. inuiti ff. de test. & eund. Bald. in l. Imperator ff. de stat. homin. Mulier pręgnans testificari non teneatur, tamen secundū Bart. in l. 2. §. si verò ff. si quis caution. quem citat, & sequitur Foller. vbi supra in nu. 31. ita est hoc intelligendum, vt non teneatur comparando in iudicio personaliter, sed vt Iudex teneatur mittere ad illam Actuariū, vt iuret, & deponat, per l. ad egregias ff. de iureiur. & idem etiam dicit, si non sit pręgnans, vt in c. mulieres de iudic. in 6. Et inter Religiosos admittendum esse testimonium Monialiū, maximè pro delictis, quę in eorum Monasterio committuntur, dicit Lezana in 1. par. qq. Regular. c. 27. n. 15. in fi. post Aretin. in sua praxi c. 1. de

secun. subst. iudic. Aldere te de discipl. reg. lib. 2. c. 3. & Thom. à Iesu de visitat. reg. tract. 3. c. 11. nu. 6. vbi idem dicit de alijs matronibus grauibus.

4 Inimici quoq; à testificando in criminali causa repelluntur, quādo inimicitia est capitalis, communemq; hanc esse opinionē testatur Clar. post Doctores, quos cit. in d. q. 24. nu. 5. standumq; esse arbitrio Iudicis dicit, quando inimicitia dicatur capitalis, idemq; dicit Farinac. post Doctores, quos citat de testib. q. 53. nu. 57. & procedere conclusionē affirmat Clar. etiam in casibus exceptis, putà læsę Maiestatis, & huiusmodi, per tex. (quem Doctores dicunt esse singularem) in cap. per tuas de simon. sed Farin. in tract. de testib. q. 53. nu. 53. docet, capitalem inimiciam esse necessariam in causa ciuili, sed in criminali, in qua testes esse debent nulla exceptione maiores, quam

quamlibet inimicitiam ē
leuem sufficere ad illos re-
pellendos à testificando;
& in casu, quo admittātur,
illos non esse omni exce-
ptione maiores affirmat,
sed vt dicit in nu. 54. tan-
tum de eorum fide dimi-
nuitur, quantum patitur
qualitas inimicitie iudicis
arbitrio. Et ita tenere re-
fert Alber. de Malet. in
tract. de testib. p. 1. c. 2. nu.
4. in fi. Petr. Moncada in
addit. ad Crotum in tract.
de testib. par. 3. num. 97.
lit. KK. vers. si verò inimi-
citia, Aufrer. de reprob. 5
test. nu. 56. vers. si sit leuis,
Mascard. de probat. lib. 1.
concl. 462. nu. 34. Decia.
in tract. crimin. par. 1. lib.
3. c. 25. num. 26. & alios à
citatis Doctoribus, & à
Farinac. vbi supra relatos,
qui numero tantifunt, vt
dicendum sit, secundum
ipsum Farinac. in n. 55. ita
communiter à Doctorib.
receptum esse, & in num.
56. addit, inimici non capi-
talis testimonium nec fa-

cere semiplenam proba-
tionem, & ita tenere refert
Menoch. de arbitr. iudic.
lib. 1. q. 28. num. 5. Bertaz.
in consil. 92. num. 7. lib. 1. &
consil. 251. num. 17. lib. 2.
Aym. in consil. 6. num. 32.
relatum à Ioa. Maria Mō-
ticel. in repertor. de test.
fol. 189. vol. 2. vers. 2. Om-
nia tamen prædicta intel-
ligenda sunt, dūmodò ini-
micitia non sit procurata
ad hoc, vt testes esse non
possint, vt per Farinac.
post Doctor. quos citat in
d. q. 53. num. 64.

At est aduertendum ex
Foller. in sua praxi crim. in
tit. capiat informationem,
quòd quando inimicitia
est capitalis, & pro parte
inquisiti instatur, vt non
recipiātur in testes tales,
& tales, quia sūt capitales
inimici inquisiti, exponē-
do, quòd paratus est ad ta-
lem inimicitiam verificā-
dam, quòd impeditur exa-
men, & debet ipse Iudex
summariè cognoscere de
allegata exceptione ini-

Ll 2 . micitię

inimicitia, secundum Bar. & Marfil. in l. j. §. si quis dicatur ff. de quaestionib. & per Gram. in decis. 34. nu. 47. qua cognita, illos recipere non debet, quia quando inimicitia est capitalis, testes taliter inimici recipiendi non sunt, ut per Franc. Curt. in tract. de testib. nu. 101. vers. & premissa intelligo, & Anton. Gomez. in lib. var. resol. to. 3. c. 12. in rubr. de probat. deli. num. 14. ante medium, vers. Intellige tamen quod inimicus, ubi etiam de comuni testatur.

- 6 Testes autem recepti, capitali inimicitia non obstante, etiam si à Parte per instantiam factam, impediti non fuerint (dummodo admitti non consenserit, ut per Farinac. in d. q. 53. num. 70. in fin. eorum testimonium inimicia durante factum, non convalidatur facta reconciliatione; nam si tempore depositionis erat quis inimicus, reconciliationis subsequens non

validat depositionem emanatam tempore inimicitia, ut post Ioa. Andr. & Abb. quos citat, tenet Decian. in tract. crimin. par. 1. lib. 3. c. 25. num. 11. in fine, & seq. Farinac. in d. q. 53. nu. 58. in fi. Sed si testes, qui erant capitaliter inimici, examinati sint post factam reconciliationem, testificatio valida est, quia in hac materia atteditur tempus depositionis, ut post Roland. in consil. 34. nu. 31. lib. 1. & alios quos citat testes de communi tenet Farinac. in d. q. 53. nu. 58. Nisi essent reconciliati de recenti; nam tunc odium, & nocendi illos retinere praesumitur, ut probat textus, & ibi glo. in cap. accusatores il. 1. 3. q. 5. & ibid. Preposit. Turrecrem. & Doctores; & de communi opinione testatur Gomez. in lib. variar. resol. to. 3. d. c. 12. rubr. de probat. delict. nu. 14. ver. quod subintellige, & Couar. in lib. pract. qq. c. 18. nu. 3. post quem

quem de illa etiam testatur Clar. in d. q. 24. num. 6. de qua etiam post citatos Doctor. testatur Farin. in d. q. 53. n. 59.

7 Et quamvis secundum communem opinionem, de qua testatur Sigismund. de Loffredo in consil. feudal. 46. post num. 27. dicatur recens reconciliatio, quando post illam tres dies elapsi non sunt, ut videtur probare tex. in d. c. accusatores il. 1. 3. q. 5. tamen Clar. in d. q. 24. num. 6. dicit, hoc arbitrio Iudicis esse relinquendum, qui ex circumstantiis, & qualitate personarum, & inimicitiae aestimabit, an testis ob recentem reconciliationem sit repellendus, vel non, & sequitur Farinae. qui ita tenendum esse dicit in d. q. 53. num. 61. referens idem voluisse Campeg. de testib. reg. 23. in 3. fallent. & reg. 26. in 3. fallent. & Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 899. nu. 10 in fin.

8 Laicus etiam indistin-

ctè repellitur à testimonio ferendo contra clericum, quando eius causa criminaliter agitur, secundum communem Doctorum opinionem, de qua testatur Couar. in lib. practi. qq. q. 18. post nu. 2. & post illum Clar. in d. q. 24. nu. 10. referens idem affirmare Viuium in lib. communium opin. ver. testificari possunt, & Menchiaca in lib. 3. de test. §. 22. nu. 73. ubi loquitur etiam in criminibus exceptis: Estque hoc maxime aduertendum à Regularibus, ut contra Clericos, laicos ad testificandum non admittant, et si sit clericus primæ tonsuræ, ut per Farin. de testib. q. 61. nu. 101. & dicit hoc probare tex. in cap. de cetero in ver. Clericum de testib. iuncto cap. Clericos, & ibi glos. in vers. psalmistas 21. distin. Sed intellige, dumodò sint alij testes q. examinari possint, nam alioquin in defectu admittuntur, iuxta dicenda

da infra in num. 15.

9 Quam quidem communem opinionem non habere locum dicas in criminibus exceptis contra Menchiacam ubi supra, quia in illis laicus contra clericum ferre testimoniū nō prohibetur, iuxta gloss. in cap. cū P. Māconella de accusat. & alios, quos citat, & testatur de communi sententia Doctor. Farinac. in d. tract. de testib. q. 61. num. 205. Nisi tūc laicus pateretur alios defectus, utputā quia esset socius criminis, inimicus, vel aliās malæ famæ, esseq; & hanc communem opinionem testatur ibidem ipse Farinac. post Doctores, quos citat in d. nu. 105. & idem refert tenere Diaz in pract. crim. canon. c. 120. vers. Item fallit, & Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 462. nu. 14. lib. 2. concl. 962. num. 10. & lib. 3. conclus. 1359. nu. 58.

10 Pauperes etiam à testi-

ficando in causa criminali repelluntur, quādo simul pauperes sunt, & personę turpes, secus autem si sint personæ honestæ vitæ, & bonę conditionis, & famę secundum Clar. in d. q. 24. num. 11. ubi testatur post Doctores, quos citat ita, communiter omnes Scribentes tēnere: quæ quidē sentētia, & si verissima sit, ut dicit Farinac. in d. tract. de testib. q. 57. nu. 19. attamen quia à Doctoribus pauperes in causis criminalibus non solum non reputantur integræ fidei, nō idonei, & omni exceptione maiores, ut volunt Campeg. de testib. reg. 113. in 3. fallent. Ruip. in consil. 159. nu. 27. vers. & pauperi simpliciter lib. 5. & consil. 149. num. 32. vers. prædicti autem in eod. lib. 5. & per Suarez, qui testatur de cōmuni in suis cōmun. opinion. lit. T, num. 125. de qua etiam testatur Octau. Osasch. in consil. 66. nu. 22. & tradit Farinac. in d.

d. q. 57. n. 15. sed reputatur etiam omnino inhabiles, & non admittendos, ut probat tex. in l. nonnulli C. de accusat. ubi pauperes repelluntur ab accusando; ergo multo magis à testificando, ut dicit Farin. in d. q. 57. num. 16. quia testimonium dicere est maioris prejudicii, quam accusare; cum Iudex prolaturus sit sententiam secundum allegata, & probata, non autem secundum accusationem, I. qui accusare C. de edendo; ideoque dicit Farinac. supra in num. 19. recedendum non esse à sententia, quæ absolutè docet, in causa criminali pauperes in testes recipiendos non esse, & in 16. multos citat dicentes, hanc esse communem omnium sententiam. Pauperes autem illos ad hoc esse dicit post Doctores, quos citat ibidem in num. 48. qui de proprio labore, & artificio viuunt, & maximè quando ut viuant exercent artem vilè,

ignobilem, & mechanicam, prout dicit n. 50.

11. Infames infamia iuris repellendos esse à testimonio ferendo indubitatum esse absque controuersia apud omnes, dicit Clar. in d. S. fin. q. 24. num. 13. & communem esse opinionem testatur, idemque esse dicendum de infamibus infamia facti, nisi in defectu aliorum testium, & cum tortura, & sine illa admittendos non esse etiam in subsidium, est tex. in l. ob carmen S. si ea rei conditio ff. de testib. per quem text. & per auth. de testib. S. si verò collat. 6. firmat sententiam hanc glos. in l. 3. S. lege Iulia in ver. palam, ad finem vers. & cum tormentis ff. de testib. ac Doctores, quos citat, & sequitur Farin. de testib. q. 56. n. 56. & ita concludere omnes dicit post Clar. ubi supra, & Aretin. in c. 1. num. 40. de accusat. Quæ quidem sententia adeo est vera, ut infames nec contra infames

mes ad testificandum sint admittendi, vt dicit Farinac. in d. q. 56. nu. 44. post Doctores, quos citat, post quorum aliquos communem hanc esse sententiam testatur. Vide circa hanc materiam latè eundem Farinac. in d. q. 56. per totam. Et vide Clar. in d. q. 24. nu. 17. vbi notabiliter dicit, communem esse sententiam, quòd semel cōuictus de crimine, accusatione præcedente, repellitur à testificando in causis criminalibus, licèt postea sit emendatus.

- 12 Et scias etiā, quòd etsi Pupillus testis esse non possit, præsertim in criminalibus, vt in d. l. 3. S. lege Julia ff. de testib. estq; testimonium eius nullum ipso iure, etiam Parte non opponente tam in criminalibus, quàm in civilibus, vt per Farinac. de testib. q. 58. nu. 12. post Doctores quos citat, & in nu. 17. dicit hoc procedere etiam si sit proximus pu-

bertati, etiā si sit doli capax, tamen ad testificandū admitti potest, quādo est pubertati proximus, & doli capax, non ad probationem faciendam, quia nullam prorsus probationem facit, sed ad faciendum, quale quale indicium, secundum Bald. in l. inuiti la 2. in princip. post glosam ibi in ver. sed nec pupillus ff. de testib. & Farinac. qui alios citat in d. q. 58. num. 44. dummodò Iudex hoc faciat ex officio, non autē ad instātiā Partis, per ea quę ipse dicit ibi in n. 37. & quamuis nonnulli censeant, testimonium impuberis nullum facere indicium, nisi in crimine læsæ Maiestatis, dicit tamen Farinac. in d. q. 58. num. 46. à supradicta sententia nō esse recedendum, cū cōmunis sit, & verissima; & vt dicit Clar. in d. q. 24. n. 18. cōsuetudo admittit, vt possint examinari, si nō vt probent, saltē ad veritatem indagandam, præsertim

in criminalibus atrocibus. Additq; indubitatum esse, quòd factus pubes testificari potest de his, quæ vidit in ætate pupillari, & communem hanc esse sententiam dicit; & Foller. in sua praxi crimin. par. 2. in rubr. capiat infamationem n. 65. dicit esse notandum, quòd ubi veritas aliter haberi non potest, examinari possunt impuberes, & infantes, vt saltem faciât indicium ad torturâ; dùmòdò in actis prius constet, aliter veritatem haberi nò posse, habitum, & actum probando quòd fuit de nocte, ubi non erant, nec adesse poterant alij testes, vt ex multis hoc firmare refert Hipp. de Marf. in l. Infans nu. 35. cū seq. ff. de fidei. Addens ipse Foller. ubi supra, quòd ubi habitus, & actus alij testes potuerūt haberi, licet actus haberi nò possint, q̃ tunc infantes, & impuberes nò probant; ideoq; aduertit Iudices, vt sciât hoc praticare.

13 Domesticos etiam præsertim in criminalibus à testimonio esse repellēdos tam in iure ciuili, quàm in canonico determinatum inuenitur, vt in l. etiam C. de testib. l. 1. §. ad quæstionem ff. de quæstionib. l. testes §. testes 4. q. 3. c. in literis de testib. ubi hoc Canonistæ notant, cap. super prudentiam 14. q. 2. cum alijs concordantibus; est conclusio ab omnibus recepta communiter, vt post Doctores, quos citat dicit Farinac. in d. trac. de testib. q. 55. num. 2. & hoc procedere dicit in nu. 14. etiam si sint domestici mercennarij. Et idem dicendum est de eo, qui est in mandatis alicuius, licet nò semper secum comedat, & bibat, vt dicit Felin. in consil. 50. num. 28. per tex. in l. 3. ff. de testib. & Speculat. in tit. de testib. vers. quòd est famulus. Quia autem materia hæc latissima est, & Regularibus

M m bus

bus minimè necessaria, & Iudices tam Ecclesiastici, quàm seculares videre illà possunt apud Farinac. in d. q. 55. ad illum illos remitto: Non omittendo quòd regulariter socij, & participes criminis ad testimonium ferendum non admittuntur, vt latè per Boer. & Doctores, quos ipse citat in decif. 319. per totam.

14. Ex dictis autem plures habes casus, ex quibus potest quis à testificando repelli in criminalibus causis; si autè tu in alios casus in iure expressos inuenies, omninò illos repellere potes, & debes, at si casus nec in præcedentibus, nec in aliquo iure est expressus, nullo modo repellere testem aliquem debes, quia ad testificandum omnes admittuntur, nisi à lege expressè prohibiti reperiantur, vt per tex. in l. 1. in fi. prin. ff. de testib. iun. gloss. fi. in vers. angustetur in princ.

in l. quoniam C. de hæretic. & manich. Doctores cōmuniter affirmant, vt testatur Farinac. qui eandem sententiā sequitur post multos, quos citat in d. tract. de testib. q. 53. num. 1.

15. Et scias, quòd omnes illi, qui repelluntur à testificando in causis criminalibus, repelluntur vt testimonium ferre non valeant contra reum, nō autem ad eius defensionem, ob quā omninò admittendi sunt ad probandam eius innocentiam, & communem hanc esse opinionem testatur post Gomez. in d. tom. 3. var. resol. c. 12. de delict. num. 23. Clar. in d. q. 24. n. 20. vbi ita hoc esse intelligendum dicit, vt plenè non probent, sed arbitrio Iudicis sit determinandum, quæ fides sit illis adhibenda, vt per Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 1. casu 98. & iuxta tex. in l. 3. S. idèò q. ff. de testib.

Item

Item scias, aliquos esse casus, in quibus etiam testes inhabiles admittuntur, (exceptis inimicis, qui nunquam sunt admittendi) ob immanitatem enim criminis, ut in causa hæresis, & læsæ Maiestatis etiam testes inhabiles sunt admittendi, ut per Clar. in d. q. 24. nu. 19. ubi idem dicit generaliter quoticumque veritas delicti aliter haberi non potest, dummodo certum hoc sit, vel verisimiliter appareat: addens hoc procedere non ad condemnandum poenâ ordinariam, sed saltē ad infligendam poenā extraordinariam, vel ad torquendum: Sed inter Regulares (exceptis inimicis) omnes alij inhabiles sunt admittendi, & plenē probant in defectū aliorum; nam cum ex privilegio Bonif. VIII. relato supra in c. 1. non teneantur ipsi secundum iuris apices, & rimulos procedere, non tenentur ipsi te-

stes ab humano iure factos inhabiles repellere, sed illos admittere possunt, maximē in defectū aliorum, prout notat Thomas à Iesu de visitat. Regular. tract. 3. c. 11. nu. 9.

16 Testes autem, qui repellendi non sunt, & in defectū aliorum etiam illi qui repellendi sunt à Iudice cogi possunt ad testimonium ferendum, ut per Clar. in d. q. 24. num. 21. ubi post Foller. in pract. crimin. Canon. in rubricis testibusque diligenter examinatis c. 8. fol. 121. nu. 34. in fi. testatur ita indistinctē hodie servari eam de iure Canonico, quàm civili, & tam in causis civilibus, quàm criminalibus. Posseque hoc fatere tam Iudicem ordinarium, quàm delegatū, affirmat Scaccia post Doctores, quos citat in lib. 2. de iudic. c. 10. n. 119. & 120. debet tamen Iudex Ecclesiasticus, siue ordinarius sit, siue delegatus à

M m 2 mo.

monitione, siue citatione hanc coactionē incipere, maximē si illos cogere vellet cum comminatione pēnæ excommunicationis, nam talis pōena non est ferenda sine monitione, cap. sacro de senti. ex. comun. cap. reprehensibilis, & cap. cūm specialis de appellat. & citati esse debēt testes examinādi, prout dixi supra in nu. 2.

- 17 Quæ quidem excommunicationis, aut alterius censuræ pōena in testium citatione appōenda non est, nisi in defectū aliorum remediorum, ut post Doctores quos citat aduertit Scaccia in d. c. 30. nu. 115. iuxta determinationem Sac. Conc. Trid. sess. 25. c. 3. de reformat. in vers. in causis quoq; criminalibus, ubi decernitur, ut etiam in causis criminalib. à censuris sit abstinendum, & ut contra quoscunq; etiā laicos per multas pecuniarias, locis p̄ijs ibi ex-

stentibus applicādas, seu per captionē pignorum, & personarum, per suos proprios, vel alienos executores faciendam, siue etiam per priuationem beneficiorū procedatur, & ut si dictæ executioni locus esse nō possit, tunc Iudices spirituali gladio uti possint, si qualitas delicti, circa quod testes sūt examinādi hoc exposcat, bina saltem monitione præmissa. Et quamuis Abbas in c. 2. nu. 1. de testib. cogend. & post illum Foller. in sua praxi crim. Canon. in vers. testibusq; diligēter examinatis c. 8. nu. 36. dicat esse hoc honestum, sed non necessarium, tamen Scacc. in d. num. 115. in fi. dicit esse etiam necessarium saltē hodie, attento à decreto Sac. Conc. Trid. & comuni praxi, & cōsuetudine. A qua nullo modo nec Regulares recedere debēt in causis criminalibus; nam etsi ipsi per mul-

multā pēnē pecuniarię, aut capis pignoribus, aut per privationē beneficij procedere non possint, tamen procedere possūt per carcerationem personę, quando testes Regulares obedire nolunt, aut ex illegitimis excusationibus veritatē aperire negligunt, vtputā si dicerent se non recordari de negotio, quod ipsi tractarunt, vel de verbis, quę ipsi dixerunt pauci sunt dies. Immo in tali casu si delictum, de quo agitur est valdē graue, possunt etiā torqueri, si per duos testes contestes convicti sint tale negotium de recenti tractasse, vel talia verba dixisse pauci sunt dies, vel quādo verissimiliter recordari debent, & eius dicto deueniri potest ad torturam rei, iuxta dicenda infra in num. 20. & per ea, quę latius dicit Scatela de iudic. c. 86. n. 34. & vidē infra in n. 217.

18. Quando testes per li-

teras citantur, siue citatio fiat à Iudice ordinario, siue à delegato, dupliciter fieri potest, vt dixi in d. meo Prompt. ver. citatio n. 6. scilicet, vel dirigendo litteras, seu citationem ipsi citando, vel illas dirigēdo alicui tertio, vtputā Nūcio Curię, q̄ testes citare debeat, vt dicit Soci. de citat. art. 24. n. 1. addēs tutius esse citare per alium dirigēdo litteras illi, nē citatus citationem occultet, secundum Specul. in tit. de citat. §. Iam de citatione vers. primò igitur. Sed quomodo cūq; fiat, continere debet nomen Iudicis citantis, nomen citati, & eius ad cuius petitionē citatio fit (quādo scilicet proceditur ad instātiām Partis, vel Fisci) causam, super qua citatur, terminum, intra quem citatus comparere debeat, ac locum, in quo comparere teneatur. Et in citationibus Iudicis delegati apponendus est etiam te-

nor

nor commissionis, vt latè per Soc. in d. ar. 4. vbi quia apponit formas citationū faciendarum, ad illum te remitto; quia alienos labores transcribere mihi non placet, & maximè in hoc Opusculo ea, quæ Regularibus non sunt necessaria.

- 19 Quia autē in causis criminalibus grauibz periculum esse solet in mora, nè testes amore, vel odio, vel alio respectu, se subtrahant, vel subornentur, quando tale periculum à Iudice probabiliter timetur, citatio per literas est omittenda, sed testes statim sunt capiendi, & ducendi ad præsentiam Iudicis, vt eos examinet, vt aduertit Scaccia in d. 20 c. 10. n. 117. & ita vsū seruare affirmat. Arbitrioq; Iudicis relictum esse dicit quādo testis sit suspectus, nè subtrahatur, aut nè subornetur, & facile hoc arbitrari posse dicit in testibus vilis conditionis,

Sed est aduertendum, quòd cū tunc pro Curia examinentur, licet postea Parti petere, vt interrogentur etiam ex intervallo, vt per Aretin. in c. de testibus n. 23. & Felin. n. 12. de testib. & in c. per tuas, vbi omnes de testib. Alex. in cons. 172. num. 7. quos citat, & sequitur Laderch. in consil. 181. nu. 1. lib. 1. dicēs perindè hoc esse, ac si eodem contextu deposuissent: idèq; si in secundo examine se contrariauerint in his, quæ in priori examine iurauerant dicturos veritatē, vt periuari in vno, in omnibus repelluntur, vt post Oldra. in consil. 37. dicit Laderch. vbi supra.

20 Posseq; Iudicem testes cogere etiam per missionē in carcerem, probat idem Scaccia in d. c. 10. nu. 106. referēs ita seruare Gubernatorē Urbis, ac praxim plurimorum locorum ita etiam seruare testatur; & contra Carapitam in ritu.

27. sub nu. 8. & alios, quos citat, probat esse praxim, non minus usu receptam, quam iuridicam in n. 107. *ſiquidem*, ut eius verbis utar, *ad inveniendam veritatem, testes quandoq; non ſolum poſſunt carcerari, ſed etiā torqueri, ſicut ex Bar. in d.l. 1. S. qui queſtionem ſub n. 1. ibi, item debet ff. de queſtion. & ex alijs, quos citat, dicit tenuiſſe in lib. 1. c. 86. nu. 14. vbi dicit, hoc fieri poſſe, quando Iudici videtur quòd teſtis interrogatus de aliquo facto, de quo verifiſimiliter debet recordari, reputa quia, heri, aut nudiſ teruiſ euenit, & ipſe dicit ſe non recordari, in quo caſu dictitalem teſtem eſſe detrudendum in carcere, in quo vbi permaſerit vno, vel altero die, iterum eſſe interrogandum dicit, & perſiſtentem in negatiua, 21 torquendum eſſe, probat contra Boſſ. (& alios, quos Boſſ. refert, & ſequitur) qui in traſt. crimin. tit. de re-*

ſponſ. à reo facien. nu. 4. dicit, quòd teſtis, qui interrogatus dicit, ſe nō recordari de eo, quod veriſimiliter recordari debet, non torquetur, ſed punitur de falſo, ad differentiam rei, qui torquetur, quam doctrinam ipſe Scaccia pluribus rationibus impugnat, & contrarijs reſpondet, & facta diſtinctione pro cōcordia Doctōrum, tandem concludit, teſtem torquendum eſſe in prædicto caſu, quando teſtis eſt talis, ut ex eius dicto deueniri poſſit ad torturā rei, ut dixi ſupra in nu. 17. nempe quia vel eſt teſtis omni exceptione maior, vel quia ſunt plures, & eorum depoſitione ad torturam rei deueniri poſteſt, etiam quòd contra reum non præcedat aliud indicium.

Quæ quidem de iure ita procedere Scaccia vbi ſupra affirmat: ſed ſecundum praxim, & conſuetudinem, quæ eſt optima-
le.

legum inter pres, dicit indistinctè, posse torqueri, etiā si non sit testis, ex cuius tortura deueniri possit ad torturam rei. Et rationem reddit, quia testis, qui de per se non est sufficiens ad torquendum reum, vtpotà quia est infamis, vel pauper, idèò torquetur, vt maiorem fidem faciat, non autem absolute, ad hoc vt possit torqueri reus; quia superuenire potest aliud indicium, quod iunctum cum depositione testis torti, faciet sufficiens indicium ad torturam rei. & quamuis Bar. in l. 1. nu. 3. ff. de quest. Boss. in tract. crim. tit. de tortura testis n. 1. & tit. de mand. ad homicid. in num. 30. & Ruin. in cons. 147. num. 6. vol. 5. dicant, quòd testis torqueri non possit, nisi prius præcedant indicia contra reum, tamen hoc non est verum, quia vt cū Bruno in tract. de indic. & tort. par. 2. q. 4. nu. 12. 13. & 14. dicit, Scac. in d. c. 86

nu. 14. in vers. non obstat tertio, hic agitur de facto proprio ipsius testis, scilicet quòd ipse sciat, & videatur celare veritatē, in quo casu torqueri testes posse, patet ex Claro in d. 5. ff. q. 25. nu. 9. Cœpoll. in cons. 40. num. 17. & idem Boss. in d. tit. de tort. testi. quos citat, & sequitur Scaccia in d. n. 14. in vers. contrarium censeo.

22 Nec quando testes torquendi sunt, danda est eis copia indiciorum, & processus, aut dilatio, vt se defendere valeant, sed statim torquētur ob vitandū timorem subornationis, & quia testium tortura datur quando fit inquisitio ad indagandam veritatem, quo tēpore nec Parti, nec testibus datur copia pcessus, prout docet Clarus in d. 5. ff. q. 25. nu. 10. & ita consuetudinem seruare refert, & fuisse sententiam Bart. in l. vnus S. Iudex nu. 1. ff. de quest. cui neminem contradicere

tere testatur. Estq; talis cōsuetudo rationabiliter introducta, tūm ob prēdicta, tūm etiā quia quando testis coram Iudice, & Actuario examinatur in ipso actu iudiciario peccat, & iudicium ipsum offēdit, favore cuius, & in odium ipsius delinquētis in tali loco de facto torqueri potest ad eruēdam veritatem, & repellēdam iudicij offensam. Nec est eadem ratio quōd ad reum, cū ipse non fatendo veritatem, ad vitandum notabile proprium corporale damnum hoc faciat, nō autem testis:

- 23 Non est tamē testis ita graviter torquēdus, sicut reus, vt dicit Clar. in d. q. 25. num. 9. in fi. sed testis torturam semper debere esse leuem dicit Scaccia in d. q. 86. nu. 57. siue torqueatur pro validitate sui dicti, vt ibid. Scaccia tradit ex Boss. in tit. de mandat. ad homic. in num. 31. siue torqueatur pro veri-

tate habenda, quando est suspectus, quōd sciat delictum, vt tradit ex Clar. vbi supra, siue torqueatur ad sciendum cōplices, quando verissimiliter delictum sine cōplicibus non videtur commissum, vt idem Scaccia tradit ex Igneo in l. & si certus nu. 10. ff. ad Syllanian. relato à Clar. in q. 64. num. 8. in fi. Flamin. Cart. in tract. de execut. sent. capto bann. c. 2. nu. 68. & ex Farinac. in lib. 1. q. 11. nu. 10. in fi. & q. 21. nu. 149. quam sententiam ita esse intelligēdam dicit Anton. Scapp. in tract. de iure nō scripto lib. 5. c. 92. num. 17. post Bald. in l. de tormentis num. 1. C. de quæstion. vt testiū tortura non sit nimis aspera, nec nimis leuis.

- 24 Sunt autem testes examinandi prēuio iuramento de veritate dicenda, & iurare debent super Euāgelio, & manu tangere, non pede, nec cubito; debentq; iuramentum præ-

N n stare

stare per seiplos, non aut per alium, & iurantes nuda voce sine tactu, eorum testimonium esset nullum, vt post Felin. in cap. paternitatis colu. pen. de testib. docet Boss. in tract. crimin. de oppos. contra testes: n. 83. vbi etiam docet post Aret. in cap. nuper de test. esse speciale in Episcopo, vt iurare possit non tactis scripturis; & quando quis iurare possit nuda voce sine tactu. sc. remittit ad Abb. in cons. 57. circ. prin. vol. 2. & post Felin. vbi supra in col. 1. & alios, quos citat, iuramentum ita dicit præstandum esse, vt testis primò iuret, & postea testimonium ferat; alioquin depositio non valeret, & vt credatur testi non iurato, nec Papam, nec Imperatorem concedere posse dicit idem Boss. vbi supra in nu. 82. post Feli. in cap. constitutis de rescript. in col. 8. post med.

25 Debere autem testis iurare tactis sacrosanctis E-

uangelij affirmat etiam Foller. in sua prax. crimin. par. 2. in tit. capiat informationem num. 33. per tex. in l. iusiurandum C. de testib. cap. quanquam 14. q. 2. & cap. de parentela 35. q. 6. Sed in illis nullo modo habetur esse hoc faciendum tactis Euangelij, sed hoc probatur ex cap. hortamur 3. q. 9. per quem tex. ita tenet Abb. in cap. fraternitatis num. 13. de testib. Nisi consuetudo aliter se habeat, vt ipse addit. In dicta autem l. iusiurandum decernitur, vt testes iurare debeat priusquam deponant, vbi etiam glo. j. notat, iurare testes debere non solum de veritate dicenda, sed vt veris falsa non admisceant, & idem dicit Foller. in d. nu. 33. in fin. & Anton. Scap. infra citand. in num. 18. vbi alia ponit, quæ testes iurare debet, sed ante illum hoc fecit gl. in cap. fraternitatis de testib. quæ ponit formam secundum quam testes

testes iurare debēt, & hāc
esse dicit, scilicet: Primò,
vt iurent, quòd dicant to-
tam veritatem Iudici, vel
cui commiserit (si commit-
tere illam vult) quam no-
uerint de re illa, super qua
iurant, per tex. in cap. hor-
tamur 3. q. 9. & in auth. de
testib. §. 1. Secundò, quòd
nullam interferant falsita-
tem, cap. nullam 2. q. 4. &
cap. pura 3. q. 9. Tertiò, q̃
pro vtraque parte dicent
veritatem, quam sciunt, c.
non sanè 14. q. 5. Quartò,
quòd dicent omnem veri-
tatem, siue interrogati,
siue non, argum. cap. cum
dilectus il 1. de accusatio.
Quintò, quòd non pretio,
nec amore, nec timore, 26
vel odio, vel pro aliquo
commodo testimonium
dicēt, cap. quonies, & cap.
licet il 1. de testib. quam
formā approbat Io Andr.
in sua summula de testib.
in vers. quomodo testes
debeant iurare, quem se-
quitur Abb. in d. c. frater-
ternitatis num. 13. & ibid.

Additionat. in ver. iurare.
Et sextum addunt requi-
situm, scilicet, vt iurent, q̃
secretè teneant dictū suū
vsq; ad publicationem p-
cessus, per. c. vltra tertiam
de testib. & l. qui falso, vel
variè ff. eod. & Abbas di-
cit ad hoc facere bonum
tex. in c. si testes §. qui fal-
so 4. q. 3. vbi dicitur, Iudi-
cem debere punire eos,
quī Partibus prodiderunt
sua testimonia, scilicet ante
publicationem. De qua
iuramenti prætatione
est mentio faciendā in
processu, vt praxis seruat;
& aduertit Ambrosin. de
modo form. process. in-
format. lib. 1. c. 2. num. 39.
26 Quòd ad modum autem
iurādi dicit Scap. in lib. 3:
de iure non script. c. 51. n.
20. quòd de cōsuetudine
hodie non seruatur, vt te-
stis iuret tactis Euāgelijis,
sed sufficere, si iuramentū
præstet tactis quibuscūq;
scripturis, de qua consue-
tudine dicit, quòd testatur
Aretin. in c. ruis num. 14.

Nn 2 de

de testibus, de illa etiam testatur Abb. in d. c. fraternitatis n. 13. de testi. & ante omnes testatur de consuetudine totius Italie glos. in clem. 1. S. porro de hæret. quam ego semper vidi seruari in praxi: sed si essem Iudex, illam nullo modo seruarem, sed iuramentum præstarem testibus, tactis Euāgelij, vel saltem alijs scripturis sacris, non autē profanis, vt praxis prædicta seruat, quæ facit iurare testes tactis actis iudiciarijs, nam etsi talis modus iurandi saluari possit per dicta à Silu. iuram. 1. nu. 2. tamen mihi credāt Iudices, quòd periculosum hoc est, nam multi existimant nō iurare, credentes quòd in talibus profanis scripturis non resplendet diuinæ veritas, prout resplendet in Euangelio, vel in alijs scripturis sacris: Ideòq; credunt nō iurare per Deū, & virtute talis iuramenti non teneri veritatem ma-

nifestare; & dicunt, quòd etsi iuramentum sit validū sine vllō tactu, vt per Abb. in d. c. fraternitatis nu. 13. circa fin. de testib. tamen quando est præstā-dum cū tactu, prout fieri debet à testibus, super re sacra præstādum est, alioquin dicunt, non esse verū iuramentum, sed simulatum, & ideò non obligare, quando testis intelligit se nō obligare, & non iurare. Et ex eo maximè confirmant hanc eorum sententiam, quia Pelagius Papa in d. c. hortatur, dicit, iuramentum à testibus esse præstandum tactis sacrosanctis Euāgelij, & vt dicit glos. in vers. tacta in fi. in clem. 1. S. porro de hæret. etsi ratione consuetudinis sufficiat in præstando iuramento quamlibet scripturam tangere, quādo tactus in illo requiritur, dicit tñ hoc non sufficere qñ tactus Euangeliorum exprimitur: & idem tenet glos. in c. vt circa, in ver-

cor-

corporali de election. vbi
Additio dicit, hoc proce-
dere etiā quodā Episco-
pos, quando dispositio ge-
neraliter dicit, vt sacra tā-
genda sint: quam glos. di-
cit esse notabilē Abb. in c.
laudabilem nu. 30. de frig.
& malef. ad hoc, quod nō
est iuri satisfactum, si iu-
retur sine Euangeliorum
tactu.

- 27 Sed priusquam testes
examinētur monendi sūt,
vt veritatem manifestent,
pratermissis pretio, odio,
& amore, habentes respec-
tū ad Deum, qui est sum-
ma veritas, vt per Foller.
in d. tit. capiat informatio-
nem n. 33. post med. Nell.
in tract. de testib. nu. 102.
& Ambros. de mod. form.
process. informat. lib. 1. c.
2. num. 37. & scribendum

est in actis, dies, mensis, &
annus, quo testes exami-
nantur, ac locus in quo
examinantur, corā quo
Iudice, nomen, & cognom-
en testis, & parentum,
patria, exercitium, & ætas,
quia illorum fides appro-
batur ex eorum qualitate,
& dignitate, vt per Foller.
in d. num. 33. in fi. & Am-
brosio. in d. c. 2. num. 40.
Idemq; faciendum esse
dicit de causa, & occasio-
ne, pro qua examinatur,
v3. an pro informatione
Curie, vel ad perpetuam
rei memoriā, vel ad defen-
sam rei. Et idem dicas de
villa, vel vicinia, in qua ha-
bitant, vt inueniri facilē
possint pro repetitione,
vel alia Curie necessitate,
fieriq; hoc potest iuxta
infrascriptam formam.

Forma incipiendi examinationem testis
corā Iudice Regulari.

*Die 2. mensis Decemb. 1637. vocatus A. talis Terra, Sacerdos,
vel Diaconus, aut alterius ordinis, ætatis sue annorum
25. testis pro informatione Curie corā R. P. Abb. D. B.
Monasterij S. Benedicti Ciuitatis N. in camera eiusdem
R. P. Abbatis, necnon corā R. P. D. N. Visitatore, vel
R. P.*

R. P. D. I. Assessore, ac me F. Actuário huius causæ, & præstito ei iuramento tactis Euangelijis de veritate dicenda, & de non admiscendo falsa veris, &c. deposuit prout infra.

Forma incipiendi examinationem testis
coràm alijs Iudicibus.

Die 2. mensis Decembris 1637. cùm fuisset citatus Antonius de Benedictis, vt infra terminum sibi assignatum compareret coràm D. N. Vicario Generali talis Episcopi, vel Iudice ordinario causarum criminalium in hac Ciuitate, B. infra prædictum terminum comparuit coràm prædicto D. Iudice, & me F. Actuário huius causæ, ad reformandam Curiam, & præstito ei iuramento tactis Euangelijis de veritate dicenda, & de non admiscendo falsa veris, &c. fuit interrogatus de nomine sui parentis, de patria, de suo exercitio, de etate, & villa, vel vicinia, in qua habitat; & respondit, nomen patris esse Ioannem de Benedictis, patriam esse Ciuitatem Capuæ, & suum exercitium esse artis Lanae, & habere aetatem annorum 30. vel circiter, habitareque in vicinia S. Sophiae huius Ciuitatis, & ad oportunas interrogationes deposuit prout infra.

28 Et quia à generalibus ad particularia est descendendum, interrogandus est primò testis, an sciat in Monasterio, vel in ciuitate proximis diebus, aliquod delictum fuisse commissum: & illo respondente affirmatiuè explicando etiam qualitatè, siue speciem delicti, putà scio

commissum fuisse furtum, vel homicidium: tunc Iudex præcipere illi potest, vt recenscat, quomodo fuerit homicidium commissum, quibus armis, in qua parte corporis fuit ille vulneratus, à quo, ex qua causa, & quibus præsentibus, & teste omnia recensente, Actuarius de-

po.

positionem scribat in actis eiusdē verbis formalibus, quibus à teste pronunciat̃ur, nullo modo immutando, vel corrigendo illa, quādo grosso modo pronunciantur, vt communiter docent Doctores: sed bonum esse censeo in testium examinatione seruare consil. Clar. in d. S. si. q. 23. num. 1. in vers. propterea, vbi dicit quōd quādo dubitari potest de subornatione testium super aliquo delicto, vel de contordia eorum cum aliqua ex Partibus, qui illos examinant, debent ab eis prius ore tēus breuiter intelligere seriem facti, & illam pro tunc in scriptis non redigere: & cognoscendo illos affectare defensionem, vel offensionē rei, diligentius eos interrogare debent, perscrutando, an ab aliquo fuerint instructi, vel cum quibus locuti sint priusquam ad depositionem faciendam venirent. Et hoc maximē

seruandum esse dicit, quādo testes ab aliqua ex Partibus producuntur post fundatam intentionem Fisci.

29 Detestandāq; esse ibidem Clar. addit praxim aliquorum Iudicum, vel Notariorum parum timētium Deum, qui dum recipiunt, vel in scriptis redigunt dicta testium deponentium ad informationē Curia, scribunt tantū ea, quę faciunt pro Fisco, omittentes ea, quę delinquentem exgrauant, vel indicia contra aliquem minuunt. Pessimē enim tunc faciunt, quia ex iustitia veritatem inuestigare obligantur tam pro Fisco, quā contra Fiscum, & non est dubitandum, illos grauit̃ peccare iuxta qualitatem omissionis, cū ex officio veritatem inuestigare obligantur, tam pro Fisco, quā contra Fiscū, & indiscrētus, & perniciosus est zelus facientium contrariū.

30 At

30 At quando Iudex animaduertit ex quibusdam indicijs animum suum mouentibus suspectum esse testem, quem examinat, etsi regulariter cauillare non debeat dicta testium, sed adiuuare, debet tunc, & potest, vt dicit Clar. in d. n. i. in fi. studere, vt eos in verbis capere possit, interrogando et circumstantias parum ad rem pertinentes, vtputa, an tempore commissi delicti nubilosum fuerit tempus, vel serenum, quibus vestibus erat indutus ille, qui delictum commississe dicitur, & de colore vestium, & quid habebat in capite, & similia, vt post Azonem in summa C. de testibus num. 7. & Grammat. in consil. crimin. i. num. 9. dicit Clarus in d. q. 23. num. 1. in fi. & idem docet Foller. in d. tit. capiat informationem num. 33. circa princ.

31 Quando verò testis non est suspectus, omissis

prædictis, & similibus inutilibus interrogationibus, procuret Iudex, vt testes exprimant tempus, quo fuit commissum delictum, scilicet, an de die, an de nocte, & circa quam horam diei, vel noctis, nomen illius diei, nimirum, diem Mercurij, vel Iouis, ac mensis, cum numero dierum illius mensis. Item, vt exprimant locum, in quo delictum fuit commissum, nomina personarum, quæ delictum, commiserunt, si illa sciat: si autem illa nescire dicat, exprimere faciat personas per signa data, dicendo qualis erat color faciei, ac barbe, qualis eius statura, si aliquod signum habebat, vtputa cicatricem in facie, vel si erat luscus, aut strabosus, vel claudus; & quauis vestes mutari possint, curandum est tamen, vt à testibus etiam illæ exprimantur. Ita Foller. in d. tit. capiat informationem à nu. 33. vsq; ad 37. & Ambrosius de mod.

mod. forman. process. in- delictum fuit commissum,
format. lib. 1. c. 1. num. 13. & sic de alijs, prout dictum
& 14. Idemq; dicunt de est supra in nu. 27. fieriq;
qualitate armorum, quibus potest in hac forma.

**Forma interrogandi testes in inquisitione
speciali facienda.**

*Fuit in primis interrogatus, an sciat in hoc Monasterio, vel
in hac Ciuitate, in tali vicinia aliquod delictum fuisse
commissum.*

Respondit: Io lo sò benissimo.

Item interrogatus, quod delictum fuit commissum.

*Respondit: Io sò, che fù ammazzato un pover' huomo alla
tale strada.*

**Et sic de singulis supra enumeratis est faciendum, ac etiā
de alijs, quæ iuxta occurrentem casum à Iudice, siue
ab Assessore existimabitur esse interroganda, prosequen-
do usque ad finem.**

**Solent etiam nonnulli in primis testes interrogare, An
sciant, vel possint presumere causam sue vocationis & præ-
sentis examinis. Sed quia talis interrogatio non semper
est necessaria fieri, & omitti potest ad libitum interro-
gantis.**

Examine autem testis finito, ita erit concludendum.

Forma conclusionis examinis testium.

*Et tunc Dominus Iudex, vel Domini prædicti, præceperunt,
ut legatur de verbo ad verbum prædicto testi suam deposi-
tionem; & illa lecta addatur: Qua lecta, fuit dimissus cum
potestate iterum examinandi, quando opus fuerit, vel repe-
tendi, quando examinatur pro informatione Curie, &
se subscripsit, ut infra, videlicet.*

O o Forma

Forma subscriptionis testis.

Io N. hò detto per la verità quanto di sopra.

Si autem testis scribere nesciat, tunc Actuarius scribat in hoc modo.

Et quia dixit se nescire scribere, accepto calamo propria manu designauit hoc signum Crucis †.

32 **Examinatis testibus de delicto informatis eorum de positionibus considerare, & conijcere lude** potest, an plenam, vel semiplenam fidem faciāt. Plenam autem fidem faciunt duo testes cōtestes **omni exceptione maiores, hoc est tales, vt cōtra eos nulla exceptio dari possit, vt post glos. singula-** rem in c. 1. in vers. maiores de cōsangu. & affinit. dixi supra in c. 9. num. 16. vbi etiam explicauī, quālibet maculam sufficere ad repellendum tanquam non omni exceptione maiorem etiam testē ap-

Duo autem testes sufficere ad plenam fidem faciendā, docet D. Thom. in 2. 2. q. 70. ar. 2. & supra dictū est ex vulgatis iuri-

bus; illosq; sufficere etiam cōtra Presbyteros docet D. Paul. 1. ad Thimot. 5. vbi dicit: *Aduersus Presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus, aut tribus testibus.* Dummodo non sint Pontifices, Presbyteri Cardinales, & ceteri, de quibus in cap. Pręsul 2. q. 5. & D. Thom. in 2. 2. q. 70. ar. 2. ad 3. Et vniuersalem regulam habeas, quòd *vbi numerus testium nō adijcitur, etiam duo sufficiunt. Pluralis nō locutio, duorū numero contenta est*, vt dicit tex. in l. vbi numerus ff. de testib.

33 **Debereq; testes esse** contestes, vt plenè probent adeò est certum, vt nullus de hoc dubitare audeat, & docet D. Tho. in d. q. 70. a. 2. ad 2. & post illum, & Hosti. Turrecr. in cap.

cap. nihilominus col. pen. 3. q. 9. & ut sint testes concordare debere dicunt in quibusdam circumstantiis, quæ alioquin varient substantiam facti, scilicet in tempore, in loco, & in personis, de quibus principaliter agitur: namque si discordarent in talibus, ut D. Thom. ibidem dicit, videretur singulares esse in suis testimoniis, & de diuersis loqui; putà, si vnus dicat hoc factum esse tali tempore, vel loco, alius alio tempore, vel loco, non videntur de eodem facto loqui. Si autem in prædictis circumstantiis concordantes sunt, plenè probant, etsi in alijs non pertinentibus discordent, ut putà quia vnus dixit, tempus fuisse nubilosum, & alius serenum, vel quia vnus dicit depictam fuisse domum, in qua fuit commissum delictum, alius verò dixit non fuisse depictam. Ideòque discordantia 34 hanc non præiudicare

D. Thom. vbi supra docet: quia homines non consueuerunt circa talia multum sollicitari; unde facile à memoria elabuntur. Immo ex D. Io. Chrysost. Homil. 1. super Matt. post prin. addit, discordantia in talibus reddere testimonium credibilis; quia si in omnibus etiam in minimo concordarent, viderentur eundem sermonem ex condito proferre: relictumque hoc esse dicit prudentiæ Iudicis discernendum. Et aduertendum est, discordantes esse testes, qui dicunt se referre verba formalia, & postea in illis discordant in cortice verborum, etsi in sensu non sint discordantes, & nihil probant, ut per Alex. in cons. 111. nu. 8. in 3. par. & in consil. 158. num. 4. in 5. par. & cons. 176. nu. 1. in 7. par. quem citat, & sequitur Laderch. in cons. 181. nu. 12. lib. 1.

Quæ D. Thomæ doctrina, scilicet testes cō-

cordantes in substantia, facti non esse discordes, etiam si diuersis verbis factum enarrent (nisi dicant, se referre verba formalia, vt dictum est) probatur ex tex. & ibi gloss. in vers. substantia veritatis c. dudum de conuers. cōiugat. quia nihil refert narrandi diuersitas vbi eadem dicuntur, c. nihil obstat de verbor. signif. Immo nec illos discordare, quando concordant in substantia negotij, super quo deponunt, nempè quia concordant in tempore, loco, & personis, de quibus agitur, etsi discordent in illius qualitatib⁹, circūstantijs, accessorijs, & appenditijs; sed illos optimè tunc probare docet Bald. in l. testimoniū num. 11. & 16. C. de testib. Deci. in c. licet causā n. 66. de probat. & Bero. ibid. in num. 37. in prin. & n. 39. in prin. Franc. Curt. in tract. de testib. cōclus. 5. n. 18. in vers. Nā testes nō

dicuntur discordes, Boff. in tit. de tort. test. nu. 27. in fi. & alij multi, quos citat, & sequitur Farin. testādo post illos de cōmuni sententia DD. in tract. de testi. q. 65. nu. 16. & in nu. 17. docet, quomodo concordandi sint illi, qui huic doctrinæ contradixerunt.

35 Et quòd testes deponentes per eadē verba, & nullo modo inter se discordantes præsumentur deponere per præmeditatū sermonem, & quòd fuerint subornati, & tāquam de falso suspecti nihil probent, esseq; hoc prudētia ludicis discernendum, est tex. notab. in l. 3. S. ideòq; ff. de testib. ibi: *Tu magis scire potes, quanta fides sit adhibenda testibus, qui, & cuius dignitatis, & cuius existimationis sint, & qui simpliciter vixi sint dicere, utrum vnum, eundemquē præmeditatum sermonem attulerint, an ad ea, quæ interrogaueris ex tempore verisimilia responderint.*

Illosq;

Illosq. nō probare docent
 ibid. DD. omnes, vt testa-
 tur Farinac. in d. q. 65. nu.
 24. & ita tenere refert Ne-
 potem de Monte Albano
 de testib. nu. 121. Iacob.
 Butrig. de testib. c. 1. n. 16.
 Tyndar. de testib. par. 3.
 c. 10. nu. 5. Iacob. Aegid.
 de testib. num. 25. Franc.
 Curt. de testib. conclus.
 14. nu. 29. Nell. de testib.
 nu. 195. & hoc præsertim
 in rusticis, vt per Mascari.
 in lib. 3. conclus. 1340. nu.
 2. & 3. quam sententiam
 sequitur Farinac. vbi supra
 alijs etiam citatis: sed in
 n. 25. dicit post alios, quos
 citat, illam non procedere
 quoad testes bonæ famæ,
 nam ipsi omninō probant
 etiam si deponant per eū-
 dem præmeditatum ser-
 monē, & ita refert tenere
 Bald. in tit. de pace Con-
 stant. post princ. vers. fi.
 Campeg. de testib. regu.
 214. fallen. 1. Iacob. à san-
 cto Georg. in l. qui falsum
 num. 8. in ver. non obstat
 secundū, Boss. in tit. de

opposit. contra testes nu.
 24. ad fi. & post alios, quos
 citat Mascari. lib. 3. cōclus.
 1340. num. 4. & conclus.
 1368. n. 8. Nec etiam pro-
 cedere dicit in num. 27.
 quādo testes sunt plures,
 quia tunc probare illos
 affirmat, etiam si deponāt
 per eundem præmeditatū
 sermonē; quia ex numero
 testiū tollitur suspitio re-
 sultans ex præmeditato
 sermone, vt per Iacob.
 Butri. in l. 3. §. 1. ff. de te-
 stib. & alios, quos citat. Et
 idem post Doctores, quos
 citat, tenet Mascari. in d.
 conclus. 1368. nu. 9.

36 Qui quidem testium
 numerus nihil prodest ad
 probandum, quādo inter
 se cōtrarij sunt, ita vt vnus
 alteri cōtradicat, vel vnus
 alteri concordari non po-
 test; tunc enim inuicem
 se collidunt, & cū
 constare non possit, quis
 eorum veritatem dixerit,
 probatio redditur dubia.
 Et ratio est, quia quando
 diuersi testes diuersa di-

cunt

cunt, ita vt simul vnus alteri concordari in facto non possit, etsi mille sint, omnes sunt singulares, dicuntur enim testes esse singulares, quādo eorum dicta ex diuersitate factorum separationē recipiunt secundū Bald. in l. 1. C. si vnus ex pluribus appell. ad fi. ante vers. quēro vtrum, & in l. antiquos in 1. col. in ver. *Item nota illā vulgatā* C. de furt. & Bar. in l. 2. §. si dubitetur ff. quemadm. test. aper. quos citat, & sequitur Foller. in sua prax. crim. tit. *Itē quod commisit falsitatem* num. 28. Testes autē singulares non probāt etiam si mille sint, quia, vt dicit tex. in l. ob carmē in fi. ff. de testib. *Non enim ad multitudinē respici oportet, sed ad sinceram testimoniorum fidē: & testimonia quibus lux veritatis assistit.* vbi glos. in vers. assistit notat, quod testes reprobantur, quando variant in loco, & ponit exēplum de Daniele,

& Susanna: Itē dicit, quando variant in tempore, vt in c. nihilominus 3. q. 9. c. de parentela 35. q. 6. & idē est dicendum, quando in delictis testes variāt circa personas, quia tali testimonio lux veritatis assistere non potest, contra, tex. in d. l. ob carmen in fi. & ita post Bald. in l. 1. C. de testam. & alios, quos citat, tenet Farin. in d. q. 65. num. 3. Foller. in d. tit. *Item quod cōmisit falsum* num. 27. & dicit Farin. vbi supra in nu. 4. hoc procedere etiam in criminibus exceptis, refertq; ita tenere Bertazzol. in cons. 41. nu. 12. lib. 1. & alios, quos citat, & sequitur Mascar. de probat. lib. 3. conclus. 1361. num. 4. & vniuersaliter docet hanc sententiā D. Thom. in d. q. 70. ar. 3. ad 2. vt dictum est supra in n. 3. Sed quomodo, & quādo testes sint concordādi quando plures eorū inter se contrarij sunt, vide latē Farinac. de testib. q. 65.

37 Quan-

37 Quando autem aliqui testes dicunt determinatum tempus, & locum, in quo factum aliquod fuit commissum, alij verò dicunt se non recordari, testimonio non præiudicatur, ut dicit D. Thomas in d. 2. 2. ad 2. Additq; quòd si in talib. omninò discorde auriat testes actoris, & rei, si sint æquales numero, & pares dignitate, standum esset p reo: Actore enim nò probante reus absolvendus est, l. qui accusare C. de eden. c. cum Eccles. propè si. de iureiur. & rationem reddit D. Thom. vbi supra, quia Iudex facilius esse debet ad absolvendum quàm ad condemnandū, nisi fortè in causis fauorabilibus, & talè esse dicit casam libertatis, & huiusmodi: sed de hoc dicendum erit in cap. seq. At quando testes in impari sunt numero, nempè quia ex vna, eademq; parte duo testes contestes dicunt vnum, & ex alia parte tres,

vel quatuor dicunt aliud, tunc *credendum est, quòd natura negotij conuenit, & quòd inimicitia, aut gratia suspicionis caret: confirmabitq; Iudex motū animi sui ex argumentis, & testimonijs, quæ, & rei aptiora, & vero proximiora esse compererit*, ut dicit tex. in d. l. ob carmen S. si testes in vers. si verò ex his ff. de testib. ex quo apparet Iudicis arbitrio esse hoc remissum; idemq; patet ex l. 3. ff. de test. vbi etiam inuenies aliqua à Iudice consideranda ad hoc dignoscendum. Quando aut in testificatione sua testes vacillant, dicentes sibi contraria, omninò excludendi sunt, ut est tex. & ibi glos. in l. 2. ff. de testib. Quàdo verò manifestare testes veritatem obligantur, dixi latè in 2. 2. lib. 3. c. 1. q. 1. per totum.

38 Vacillare autem testis dicitur, quando in dicendo testimonio timet, siue titubat, vel sibi non satis con-

constat, & modò negat, q̄ paulò ante affirmarat, vide Io. Andr. in cap. præterea, vbi vacillare illum dicit, q̄ dubitando, & timendo loquitur. Item & qui variè loquitur, vt per Butr. in d. cap. præterea in col. final. vers. sed dubium est, de testib. cogen. & Io. Andr. in proëm. decret. in §. sanè super vers. vacillabant. Talcmq; vacillationem esse in actis scribendam, dicit Dec. post DD. quos citat in d. c. præterea num. 213. de prob. & scribendam ad mandatum Iudicis dicit Panorm. in cap. quoniam contra nu. 35. de prob. q̄a Notarius percipere non valet titubationem, vel variationem faciei, ruborè, pallorem, vel mutationè, sicut Iudex, cùm sit ipse Notarius circa scripturā intentus; nam etsi Iudex semper dicat, tamen pōt oculos ad testem habere, & debet sic scribere secundum Panorm. vbi supra. *Es Dominus Iudex mihi*

precipit, vt scriberem, quòd testis vacillabat; & sic mihi videtur, quòd vacillat: Si tamen Notarius hoc & ipse aduertat, nam si non aduertat, addere non debet prædicta verba Et sic mihi videtur. Faciendumq; hoc esse, dicit Abbas, ipso teste presente, & sic in ipso actu depositionis.

39 Estq; aduertendum, q̄ quādo testis variat in vno capitulo, reddit totum suū dictum nullum, secundum Imol. in cap. fraternitatis, & Oldr. in cons. 36. incip. *Ad primam questionem.* Bal. & Salyc. in l. si ex falsis C. de transact. Felin. in cons. 50. nu. 8. quia varietas infringit dicta testium, l. qui falsa, vel varia ff. de testib. & notat Bart. in l. eos ff. ad l. Cornel. de fals. Sed dictum hoc est intelligendū procedere, quando testis in eadem depositione in eodem instanti contra easdem personas deponit, & est sibi cōtrarius,

rius, in quo casu eius testi-
monium ita reiiciendum est
in totum, vt nec priori,
nec posteriori dicto stan-
dum sit, secundum com-
munem DD. sententiam,
de qua testatur Alciat. de
præsumpt. præsumpt. 29.
num. 6. relatus à Conrad.
in sua prax. fol. 120. post
num. 10. Menchiac. de
controuers. vsu frequent.
c. 32. nu. 9. in fi. quos citat
Clar. in S. fi. q. 53. n. 15. vbi
ipse dicit, hoc locū habere
quando testis contraria
deponit sine iusta causa
correctionis, & ita omnes
passim tenere affirmat ex
Covar. lib. 2. var. resolu. c.
13. post num. 8. vers. cete-
rum si testes; & ad concor-
diam, vt probet nec esse
tūc reducendum affirmat,
etiam si concordia aliquo
modo sit cōpatibilis, com-
munemquē hanc esse opi-
nionem testatur post Do-
ctores, quos citat, ac illam
tutiorē esse dicit contra
Sigism. de Loffred. qui in
consil. feud. 49. num. 7. di-

xit, quòd quando contra-
rietas est de facili concor-
dabilis, est reducenda ad
cōcordiam, vt probet; sed
videtur esse dicendum, sen-
tentiam Loffi e. à prædicta
communi sententia non
discordare; nāq; commu-
nis prædicta sententia lo-
quitur, quādo aliquo mo-
do est cōcordabilis, & sic
non cum facilitate, sed cū
difficultate; Loffredus ve-
rò loquitur, quando con-
cordantia facilis est, proue-
etiam videtur sentire Boss.
in tit. de oppos. contr. test.
n. xj. vers. vbi nō fieret sum-
ma cū difficultate, & Petr.
Ant. Petr. in tract. de fidei-
commis. q. 12. num. 936.

40 At quando testis depo-
nit contraria in examina-
tionibus diuersis simpli-
citer loquendo in poste-
riori, & non dicendo se
errasse in priori examina-
tione, tunc si secundum
dictum concordari cum
primo potest, debet quan-
tum fieri potest ad cōcor-
diam reduci, secundum.

Pp Imol.

Imol. in l. qui bona s. si qs stipulatus vers. nota ex textu ff. de damn. infe. quem quod in hoc communiter sequuntur Doctores testatur post Loffr. in d. cons. 49 nu. 6. in fi. Clar. in d. n. 15. in vers. aut verò deponit; & ita fuisse determinatum in Rota Rom. dicit Puteus in decis. 28. in fi. in 3. par. ad hoc, ut testis non solum effugiat falsitatem, sed et ut probet, à qua sententia existimo non esse recedendum etiā in criminalibus, quamvis contra communem contrarium teneat Farinac. de testib. q. 66. par. 9. num. 327. Et idem est dicendum, quando testis incontinenti expressè dicit se velle corrigere, id, quod prius dixerat, & sic variat ab eis, quæ prius dixerat, admittenda est enim tunc talis posterior contraria depositio, ut est text. & ibi glos. fi. in c. præterea de testib. cogēd. quæ glos. declarat, quod tunc dicitur fieri incontinenti, quādo

fit in eadē instātia iudicij, vel antequā testis recedat à præsentia Iudicis, vel antequā alloquatur Parti. Et hanc communem esse Doctorum sententiā, quæ in praxi servatur, dicit Clar. ubi supra post Doctor. quos citat. Habendumq; esse respectum ad qualitatem personarum, etiam ex intervallo dicit prædicta glosa.

41 Testes deponere debent circa factum, de quo examinantur, non autem iudicare, & iudicādo redditur totum testimonium suspectum, ut putā si interrogaretur testis, an sciat q. commisit tale delictum, responderet, ego credo illud fuisse commissum à Petro, quia eo tempore, quo fuit commissum delictum illud, ipsum Petrum, & non alium vidi in eodē loco: testis enim deponere debet super facto, iuxta materiam sensuum, non iudicare, ut dicit Crauet. in consil. 41. num. 4. post Bald.

Bald. in consil. 81. in causa ista, lib. 3. & consil. 324. Præmittendum est, in fi. lib. 4. unde ipse Crauet. ibid. dicit, nō probare testes, qui dicunt reum esse suspectum de tali delicto ratione conuersationis in tali loco, & cum tali persona. Idemq; refert tenere Bart. in l. qui testamēto §. fi. ff. de testam. Bald. in l. sola col. 1. C. de testib. Innocent. ac Doctores in c. cū causam de testib. & Oldrad. in consil. 210. loquentem de testib. regularib. in causa hæresis, & dicentem, repellendos esse, quādo iudicant, quia officium testis excedunt.

Et circa ea, quæ percipiuntur sensu corporeo nō creditur testi, nisi reddat causam scientiæ per sensum corporeum, etiam non interrogatus, ut ex theorica Innoc. & Doctorum in cap. cū causam, quæ, de testib. Bar. Bal. & Doct. in l. solā C. de testib. & aliorū, quos citat, dicit

Corne. in consil. 22. nu. 3. vol. 4. & rationem reddit, quia testis debet deponere per sensum corporis, l. qui testamento §. fi. ff. de testib. l. testiū C. de testib. & non per iudicium intellectus, quia hoc pertinet ad Iudicem, potius quā ad testē, ut notant Doctores in locis citatis; & hoc procedere dicit Corne. in d. consil. 22. nu. 11. etiam in probatione furoris, in quo probandi sunt actus qui cadunt directē in sensum corporis.

43 In criminalibus testes negantes, etsi sint minus digni, præferuntur affirmantibus etiam dignioribus, ceteris paribus, ut per Felin. in consil. 50. nu. 28. qui ad hoc mouetur ex glos. quam valdē singularem, & famosā appellat; in c. si Clerici 82. dist. quæ dicit, quod si duo laici negant clericum fuisse in tali loco causa delinquendi, & duo clerici affirmant contrarium, præferuntur

Pp 2 laici,

laici, licet aliàs plus credatur affirmatibus, quàm negatibus, & dignioribus, quàm minus dignis. Fieri qu; hoc Felin. vbi supra dicit fauore rei; addit qu; glos. illam fuisse pòderatam à Baldo affirmante, illam esse veram in l. data opera C. qui accusare non poss. Ludou. Rom. in l. in illa ff. de verbor. obligat. & Abb. in c. ad nostram de probat. in cap. ex tenore, & in c. ad nostram de testib. & à Bald. item in l. 2. C. de bonor. possess. secun. tabu. à Roman. in l. 1. §. si. ff. de verbor. obligat. à Cardin. in consil. 27. & ab Abb. in c. bonæ de elect.

43 In criminalibus nemo tenetur se offerre testem ad cõdemnandum, nisi in casibus, in quibus quis accusare obligatur, vt per Nauar. in man. c. 15. n. 17. vbi etiam dicit, quòd quãdo testis falsum protulit testimoniũ, ratione cuius est aliquis in periculo perdendi vitam, se reuocare

debet etiã si ob id oporteat eum vitam perdere: sed quibus modificationibus, & quomodo sententia hæc sit intelligenda, vide in meo Promptua. in ver. falsitas num. 4. vbi latè hanc materiam examinaui, & in eodem verb. latè etiam inuenies, quãdo testis sit dicendus falsus, & quib. pennis falsi testes sint afficiendi.

Immò testes, qui spontè se offerunt ad dicendum testimoniũ, torquendi sũt tanquàm suspecti de corruptela veritatis, vt post glo. in auth. de testib. §. si verò ignoti in vers. festinantes, tenet Salyc. in l. si. num. 5. in vers. sed vna C. de quæst. & sequitur Boss. in tit. de tort. test. nu. 8. & 9. quem citat, & sequitur Ambrosin. in lib. 1. cap. 4. in versic. contra eos, qui spontè.

44 Non solùm testibus, sed etiam coniecturis delicta probari possunt, coniectura enim sicut præsumptio

acci-

accipitur pro veritate, do-
nec aliud appareat, vt est
tex. & ibi glos. in l. penult.
ff. de probat. & tam præ-
sumptionē, quàm conie-
cturam à lege approbatā
facere liquidissimam pro-
bationem dicit Boss. in tit.
de part. suppos. num. 34.
secūdum notata p Docto-
res in l. licet Imperator
ff. de leg. 1. Itemq; proba-
tionem per coniecturas
sufficere ad probandum
quodlibet crimē difficilis
probationis tenet Bald. in
l. si quis argētarijs S. & an
heredi ff. de edēdo, & alij,
quos citat, & seq. Boss. in
d. tit. de partu suppos. nu.
13. Et idē tenet in 2. par.
sue præxis tit. capiat infor-
mationem nu. 9. vbi dicit,
quòd etsi debeat cōstare
verē, & non præsumptiuē
de delicto in genere com-
misso, vt in l. si quando in
vers. patefacta C. vnde vi,
prout tradunt etiam Do-
ctores, ibid. ab ipso citati,
dicit tamē hoc fallere vbi
cōcurrit nimia difficultas

probationis, quia tūc suf-
ficere dicit, si constet de
delicto in genere cōmisso
per coniecturas validas;
& à iure approbatas, &
hoc maximē procedere
dicit in casibus, qui secre-
tò committi solent, & exē-
pla ponit in nu. 12. & 13.
de qua p̄batione per cō-
iecturas dictum est etiam
supra.

45 Testes pro informatio-
ne Curiaē examinati non
citata Parte necessariò sūt
repetendi Parte citata,
quando reus in sua con-
stitutione, & examinatio-
ne negat commississe de-
lictum, & à testibus, vel
conuictus est, vel inditia-
tus ad torturam. Testes. n.
examinati Parte nō citata
nihil probant, ideòq; sunt
iterum examinandi Parte
citata ad videndum iura-
menta testium priusquam
ad torturam, seu ad con-
demnationē deueniatur,
per ea, quæ dixi supra in
c. 4. num. 7. & in num. 8. &
seqq. probaui, non posse
reum

reum prædictæ repetitioni renunciare, & habere testes pro productis, & examinatis in plenario iudicio, quando est illi infligenda poena corporis afflictiva, nisi in casu, de quo dixi in d.c. 4. nu. 10. Quid autem sit faciendum, quando testis est carceratus in una ciuitate, & reus in alia ad hoc, vt talis testis iuri-

dicè repetatur, dixi supra in c. 7. num. 25.

46 Hæc autem testium repetitio, cum prior examinatio reo non noceat, facienda est cum omnibus requisitis necessarijs ad examinationem testium, iuxta ea, quæ supra dicta sunt, & ante omnia faciendum est decretum in hac forma, v3.

Forma decreti pro receptione testium.

Die ... visis actis per talem Iudicem, fuit prouisum, & decretum, vt testes in hac causa examinati contra N. pro tali delicto ad informationem Curia repetantur, prout præsentis decreto repeti mandatur, Parte citata ad videndum iuramenta eorumdem testium.

D. N. Abbas.

D. Actuarius.

Quando autem reus est in carceribus, adueniente die præfixa, vocari potest ad videndum prædictum iuramentum, quando autem non est in carceribus, citari potest sub hac forma.

Forma citationis rei ad videnda iuramenta testium.

N. Episcopus Squillac.

Per unum ex Nuncijs, siue ex seruientibus nostræ Curia requiratur, moneatur, & citetur N. reus in nostræ Curia pro tali delicto, vt prima die non impedita compareat in eadem Curia ad videndum iuramenta testium repetendorum pro causa prædicta, alijs &c. Dat. &c.

R. Vicarius Gener.

D. Actuarius.

Et

Et eodem tempore expedienda est citatio testium, sub hac forma, quando scilicet testes non sunt in Monasterio.

Forma citandi testes repetendi in Curia Episcopali.

N. Episcopus Squillacen.

Per unum ex Nuntijs, siue ex seruientibus nostra Curia Episcopalis requirantur, moneantur, & citentur infra scripti testes, sub pœna vinctarum sex, per quemlibet eorum soluendarum, ut prima die non impedita compareant personaliter in dicta Curia coràm me R. Vicario Generali iuraturi, perhibituri, ac deposituri, & legitimè repetituri eorum testimonium veritatis, in causa eadem Curia vertente contra B. reum inquisitum, & carceratum pro tali delicto, prout in actis, alijs &c. Datum Squillacj die. . .

R. Vicarius Generalis.

D. Actuar.

Et scribantur nomina testium. Adueniente autem die, & testibus comparentibus, & facta citatione, Nuncius faciat relationem tam pro citatione rei, quàm testium.

Præstandūq; est ab illis iuramentū Parte præsentē, & prius citata, seu vocata, iuxta dicta supra in d. c. 4. nu. 7. Ideòq; si repetendi sint testes, quorum dictis non est habēda fides, nisi cum tortura; putà quia sunt Socij criminis; non sufficit quòd prius fuerint cum tortura examinati; sed cū illa sunt repetendi,

præstito eis prius iuramēto de veritate dicēda; vt latè per Clar. in S. fi. q. 45. n. 12. vers. ceterum, & sequitur Ambros. de modo form. process. informat. lib. 3. c. 2. num. 17. & in num. 18. notat, dictam secundam torturam inferendam nō esse, nisi prior depositio facta in tormentis sit per ipsum testem ratificata.

sine

sine tormentis : debereq;
hanc torturam esse non
multum grauem, sed leuē
dicit in n. 19. In qua testiū
repetitione ipse Iudex in-
teruenire omninò debet,
aliàs non probarent, vt di-
cit Foller. in sua praxi tit.
et si confitebuntur nu. 47.
& sentit glo. in clem. vnic.

de off. dele. in ver. ciuili; &
si reus interroga toria te-
stibus facienda pręsentet,
recipienda à Iudice sunt,
& in actis ponenda cum
die pręsentationis, vt do-
cent omnes, & interrogā-
dus de illis est testis ante
omnia in hac forma.

**Forma repetendi testes cum interrogatorijs
datis à Parte, vel sine illis.**

*Die 10. mensis Decemb. 1637. iterum vocatus N. iam exami-
natus pro informatione Curia, vt iterū examinetur Parte
citata, & pręstato ei iuramento de veritate dicenda, &c. ta-
ctis sacris Euangelijs, Parte pręsente, fuit prius interrogatus
iuxta interrogatoria à Parte pręstata, prout in actis v3.
Primò, &c. Interrogandusq; est iuxta ordinem datorum
interrogatoriorum, scribendaq; sunt responsa per exten-
sum dicendo, Et ad primum respondit, &c. scribendo
respondum lingua vulgari, prout à teste dicitur, nihil va-
riando, nec in substātia, nec in verbis. Examinatoq; teste
circa interrogatoria, si data sint, statim reperatur iuxta
infra dicenda; si autem interrogatoria data nō sint, omit-
tantur in forma verba illa: iuxta interrogatoria à Parte
pręstata, prout in actis &c. & dicatur.*

*Fuit interrogatus pręfatus N. an ea, quę aliàs deposuit cir-
ca causam A. rei delati, vel inquisiti, sint vera, illaq; pro
veritate dixerit, & deposuerit. Et respondente illo, quòd
sunt vera, scribatur responsio iuxta verba ipsius testis Et
statim pręcipiat Iudex A. Quatio, vt examen illud legat
ipso*

ipso teste intelligente, illoq; lecto, iterum interroget hoc modo.

Item interrogatus, an ea, quæ hic, & nunc legi audiuit, fuerint ab ipso dicta, & deposita in priori examine eo modo, quo scripta sunt, sitq; istud suum examen, de quo supra mentio facta fuit? Et illo respondente affirmatiuè, scribatur responsum per eius verba.

Iterum interrogatus, an prædictis intendat aliquid addere, vel demere, dictumq; examen in totum, vel pro parte reuocare, an verò velit illud confirmare, & ratificare pro veritate, quam cōtinet in omnibus, & per omnia, & eius responsio in actis scribatur, & postea addatur.

Tunc Dominus Iudex sedens, &c. acceptatis, &c. examen dimisit, & ipsum testem licentiauit, iniuncto prius illi, ut se propria manu subscribat, prout se subscripsit, ut infra.

Io N. confermo quanto di sopra, & mi sottoscriuo di propria mano.

Et si scribere nesciat : *Et hò fatto il segno di Croce di propria mano †.*

Sed si fortè testis aliquis à priori depositione varius erit, diligenter interrogetur, quare hoc facit, & in quo dicto persistere vult, & pro inueniē-

da veritate carcerari, & torqueri potest, iuxta dicta supra in num. 20. & 21. & repellietia potest, vt per iurus, vt dictum est in num. 19.

De Reo constituendo, seu examinando, ac de
eius tortura, & confrontatione ipsius
cum testibus. Cap. XIV.

SUMMARIVM.

1 Reorum examen dicitur cōstitutam, & quare.

Reus constituendus quādo minor est, dandus est illi curator, alioquin acta nulliter fiunt.

2 Reus qui dicitur.

Reus interrogari non potest nisi indicia precedant, etiam si constet de corpore delicti.

3 Indicia expressè apparere debent, ut reus interrogari possit: & quando hoc erit, explicatur.

Indicia quando sunt dicenda 7 urgentiora.

4 Indicia quando sunt plura, etiam si non sint urgentiora, sufficiant ad inquirendam, & ad torquendum.

Indicium ad torturam facit mala fama iuncto unico teste, vel alio adminiculo, & multò magis sufficit ad reum interrogandum.

A fama mala prætense vitæ se quis defendere potest probando per triennium proximè præteritum bene vixisse, & fuisse bonæ vocis, & famæ.

5 Ad interrogandum reum iuridicè, non solum indicia, sed etiam infamia sufficit.

Reus ex praxi interrogatur, & examinatur, non data illi copia capitulorum: nec si illam prius petat est ei concedenda ex consuetudine.

Infamia præcedens sufficit ad interrogandum reum iuridicè, & ut ipse teneatur veritatem aperire, si processerit à fide dignis, & probata sit in actis, etiam si probata sit semiplenè.

Regulares nec ipsi in causa criminali interrogari tāquam rei possunt nam præcedentibus urgentioribus indicijs, vel infamia, vel semiplena probatione, contra Alciatum, & Ioa. Andream.

8 Reus infamatus imò, & convictus de uno crimine interrogari nō potest de alio, de quo infamia non laborat, vel semiplena probatio, vel indicia non præcedunt, contra Paludanum.

Infamia non solum delinquentis, sed etiam alicuius necessaria

saria ad inquirendum.

9 Reus interrogari non potest de alio delicto quàm de illo, de quo agitur, & est infamatus, vel semiplena probatio, aut indicia procedunt, & si sit eius de speciei cũ illo de quo prædicta procedunt, nisi crimen sit annexum crimini, de quo agitur. Et prædicta fortius procedunt quodam Ecclesiasticos, ut in num. 10.

10 Iuris infamiam non contrahit occultus delinquens.

Iuris infamia nõ contrahitur, nisi in casibus à iure expressis.

11 Reus, qui falsus est, proprium crimen interrogari non potest de complicibus, quorum fama laesa non est, nisi delictum sit tale quod est obuiandũ futuro malo.

Reus interrogari in conscientia foro non potest de socijs criminis, etiam in delictis, qua principaliter commisit in proprium commodum, cõtra Bartolum.

12 De socio criminis interrogari etiam reus potest, quando delictum sua causa non commisit: ac quando delictum est tale, quod sine socijs committi non potuit, & quando ad sunt indicia, quod cum socijs commissum sit.

Socij criminis manifestatio facit indicium ad inquirendũ de

iure, & de consuetudine etiam ad torquendum.

Socij dictum non est tanquam dictum testis, sed tanquam dictum denunciatoris, & aperit viam ad inquirendum.

Socij criminis dictum, ut fit faciat est ab ipso cõfirmandum in tormentis: sed est in hoc loci consuetudo seruanda.

13 Diffamatio, & indicia tunc sunt necessaria ad reum interrogandum, secundum aliquos, quando proceditur per viam inquisitionis, non autem quando proceditur per viam accusationis, in quo casu crimen, & criminofus est detectus per ipsam accusationem.

Accusatio se habet loco diffamationis quãdo in iudicio facta est, & sine infamia sufficit ad inquirendum.

14 Semiplena probatio quam facit unus testis omni exceptione maior unã cum accusatione sufficit ad reum iuste interrogandum: & idem est dicendũ de illa, quã facit indicium urgentius, & graus, vel plura indicia aequipollentia: & in num. 15.

15 Siue procedatur per viam accusationis, siue per viã inquisitionis, cum infamiã precedere debere sit necessarium, secundũ communem sententiam, non

¶ 292 tenetur

tenetur reus veritatem pro-
bare; sed equiuocare potest. si Iu-
dex procedat per viam accusa-
tionis, non precedente infamia,
et si possit Iudex iuste illum
interrogare ob contrariam sen-
tentiam, quam alij veriores
censent.

- 16 Sollicitati, siue corrupti denū-
tiationem facere indicium ad
interrogandum, ac etiam ad
torquendum reum, et si censeat
Cantera, eius tamen sententia
impugnatur, & in contrarium
est communis sententia, etiam
in casu harefis.

- 17 Socius criminis non admitti-
tur in testem, nisi favore fidei
in casu, quo falsa dicere non
presumatur.

Sollicitati, & corrupti dictum
fidem non facit ad interrogan-
dum, & torquendum reum,
quando alia adminicula non
concurrunt, etiam si non sit so-
cius criminis.

Indicium ad torturam non
facit assertio vulnerati, si vul-
neratus conualuit, sed talis as-
sertio habetur loco denuncia-
tionis, ad hoc, ut inquiri possit.
Et ex communi stylo tale di-
ctum facit indicium ad inqui-
rendum, etiam si moriatur, &
est sufficiens ad capturam, &
ad excusandum heredes à teme-
ritate accusandi.

- 18 Sollicitatus puer, ac mulier so-
licitata, quare non facit indi-
cium ad torturam, explicatur.
Semiplena probatio, ut profe-
cta sit quæ requirit.

Pueri presumuntur de facili
dicere mendacium.

Mulieres debiles; & infirmi
sexus sunt.

Testis, ut non dicatur maior
omni exceptione, sufficit quali-
bet macula.

- 19 Sollicitati delatio et si non sit
sufficiens ad torturam, nec ad
carcerandum, quando est sine
adminiculis, est tamen sufficiens
ad secretè inquirendum. Et ad
quid valet, quando delatores
sollicitati sunt plures.

Duo delatores testes quan-
do non sunt omni exceptione
maiores, non sufficiunt ad cō-
demnandum, si delatus neget.

- 20 Triennio se abstinens à malo
abolet contra se mali presump-
tionem.

Inquirere Prelatus non potest
contra delinquentem non infa-
matum, etiam si sciat delictum
duobus, vel tribus testibus esse
notum: sed quando scit tres esse
testes, potest uni ex illis prae-
cipere, ut illud ipse denunciaret tã-
quam Iudici, quando delictum
non est emendatum, sed est in-
feri.

- 21 Interrogari, ac etiam torqueri
reus

reus quando potest ob indicia remota probata per testes singulares, & in nu. 22.

22 Indicia remota quādo plura quā duo sunt, quando ad torturam sufficiant, explicatur.

23 Indicium proximum etsi per unum testem probatum sit, potest per illud reus interrogari, & torqueri. Et quod indicium ad hoc dicatur proximum.

Duo testes, qui omni exceptione maiores non sunt, non sunt arbitrandi sufficere pro vno in causa non leui.

24 Torqueri reus potest, quando habet contra se duos testes in facio concordēs, etsi in tempore discordēs sint.

25 Fuga, inimicitia, confessio extrajudicialis, aut facta corā Iudice incompetenti, aut minā precedentes quādo faciunt indicium ad torturam, remissivē. Et item quādo illud facit mē. dadium, variatio, inconstātia, aut titubatio rei.

Indicia an, & quādo sufficiāt ad torturam, Iudicis arbitrio est relictum.

26 Reus etiam si iussit tortus fateatur delictum commississe, tali confessioni standum non est, nisi expresse illam ratificet extra tormenta. Et quomodo, & quando talis ratificatio sit facienda, explicatur.

Tortura reo nocet quoad condēnationem, si dicta in illa non ratificat extra tormenta, sed tantum facit contra illum indicium ut iterū torqueri possit, in quo casu si iterum fateatur, iterum repetitio facienda est extra tormenta; sed non est tortura repetenda ultra tertiam vicem, & quando usque ad tertiam vicem perveniri potest.

Variatio facit novū indicium, estq; sufficiens fundamentum ad torturam.

27 Tortura ita adhibenda est, ut indiciorum modum non excedat, sed danda est usq; ad illū gradum, quem indicia ostendunt.

Tortura danda nō est modis exquisitis, sed per funem, qui est modus à iure approbatus.

Tortura ignis, & vigilia quomodo sit danda, explicatur.

Tortura vigilia aptius dari potest à Iudicibus regularibus.

28 Tortura gradus quot sint, & explicatur primus gradus, & quibus sit dandus.

29 Tortura secundus gradus declaratur, & in quo casu sit dandus, explicatur.

Tortura secundus gradus datus non impedit, quin reus plenē torqueri possit, quando sufficientia adsunt indicia, b. bi.

to respectu prioris torture.

- 30 Tertius torture gradus quis sit, & quando dandus.

Tortura tertij gradus dari potest etiam in delictis, in quibus imponenda non est pœna ultra relegationem.

Tortura levis non dicitur tortura.

Tortura plena danda non est, nisi adsit saltem unum indicium sufficiens, & plenè probatum.

- 31 Tortura quartus gradus explicatur; & in quibus casibus sit dandus, ostenditur.

- 32 Tortura quintus gradus explicatur, & in quibus casibus sit dandus, dicitur.

- 33 Tortura quinto gradu non sunt torquendi clerici: qui ex consuetudine torquentur, etiam à ministris laicis.

- 34 Torquendi de iure multi non sunt: sed secus de consuetudine, secundum quam solummodo non torquentur minores 14. annorum, senes decrepiti, non robusti, mulieres prægnantes, & alicubi etiam lædantes.

- 35 Rei quomodo sint examinandi, & interrogandi, etiam mediante tortura.

A reo confessio extorquenda non est promissione impunitatis. Promissio impunitatis pro extorquenda à reis veritate semper est mala, & quare.

Simulatio Iudici licet, cessante fraude, & deceptione, & dummodo non cedat in malum.

- 36 Reus cauillöse interrogandus non est: sed quomodo sit hoc faciendum, explicatur: & in num. 37.

- 38 Reus in uno examine de omnibus interrogandus non est. Et quando confiteri cepit, interrumpendus non est.

Reus pro eadem causa pluries examinari potest Iudicis arbitrio.

Rei non solum omnia dicta, sed gesta in actis scribenda sunt: & sub qua forma.

- 39 Reus de quibus est interrogandus in principio sui constituti. Forma constituendi, & examinandi Reum.

Confrontatio testis, & rei quomodo sit facienda, & quid operatur.

- 40 Forma confrontandi testes.

- 41 Forma confrontandi testes cum tortura.

- 42 Forma confrötanditestes qui totalem cognitionem rei non habent, sed de visu tantum.

- 43 Testis, qui in confrontatione negat inter homines positos ante illum adesse tunc quem nominauerat in suo examine, præsumi potest subornatus.

- 44 Reus quando per testes est convictus, & in negatiua persistit, quid

quid sit faciendum, explicatur, & in num. 45.

Torquendus reus non est, quando aliter de delicto constat.

Tortura non infligitur nisi in subsidium, quando aliter veritas haberi non potest.

45 Reus si per testes convictus, in negativa persistat, torquendus est ex officio Iudicis, datis illis defensionibus, ante torturam. Tortura datur à Magna Curia ex processu informativo, sed non à Curijs Baronum, nisi hoc habeant specialiter concessum.

46 Defensionibus reo prestitis ante torturam, si eius Partes succumbant, faciendum est decretum de torquendo, & quomodo.

In sententijs etsi causa exprimens non sit, tamen in decreto tortura exprimitur; & quomodo.

Forma decreti de torquendo reo per funem.

47 Decretum torture quando est interponendum.

Appellatio friuola, & calumniosa à Iudice est reiicienda.

Appellatio quando fit dicenda friuola, & calumniosa, arbitrio Iudicis est determinandum.

Ante torturam reus per decem horas non comedat, n. q; bibat.

Et admonendus est de veritate dicenda; & admonitio in actis scribenda.

48 Tortura in nostro Regno non datur pro crimine, pro quo imponenda non est pena ultra relegationem: sed Magna Curia, & Regia Audientia tormenta inferunt indifferenter, sic alia Curia, quando imponenda est pena corporalis.

Tortura cum quo moderamine sit adhibenda.

49 Forma constituendi reum criminis ad torturam.

Reus in tormentis quomodo sit admonendus: & quid est faciendum, quando dicit se velle veritatem manifestare.

Reus, si existens in tormentis fateatur contra se delictum, de quo non est infamatus, quid faciendum.

50 Regulares ob maiorem decentiam torquendi sunt torturæ vigilia.

Forma decreti de torquendo reo per torturam vigilia; & quomodo in delictis atrocissimis in nu. 51.

52 Reus si tortus in negativa persistit quomodo sit liberandus, & num. 53. & 54.

55 Reus semel tortus quando iterum tormentis subici potest. Indicia nova superuenientia quando sufficiunt ad iteram

tor-

torquendum reum sufficienter tortum.

- 56 *Reus sufficienter non tortus iterum torqueri potest usque ad sufficientiam, sine nouis indicijs.*
- 57 *Forma ratificationis faciendae à reo extra tormenta.*
- 58 *Reus aliquando armis, & scripturis, ac alijs rebus est conuincendus. Et traditur modulus visitandi rei domum ad prædicta inuenienda, & sequenda per Curiam.*
- 59 *Forma recognoscendi arma, aut scripturas reorum, & similia.*
- 60 *Reus accusatus, aut denunciatus iuridicè, aut inquisitus de crimine causante infamiâ interim ad honores promoueri non potest intra biennium. Limita vt in num. 61.*
- 61 *Reus iuridicè interrogatus an equiuocare possit? remissus.*

REorum examen à Doctoribus Constitutū appellatur, vt post Clar. in §. fin. q. 45. num. 5. dicit Flamin. Cartar. in praxi interrogandorum. Reorum c. r. nu. 6. vbi ex eo deuenire hoc dicit, q̃a

initium examinis reorum ita incipit: *Constitutus personaliter N. coram tali Iudice, &c. & ex eo examinationem etiam dictum esse dicit in numero 8. quia in illa, sicut in trutina quadā examinantur, & expenduntur singula verba reorum circa factum, seu delictum, pro quo constituitur. Existimatq; cum Doctoribus, quos citat, Reorum examinationem, seu interrogationem esse de iure Diuino, ex eo, quòd Dñs interrogauit Adam vbi esset, Genes. 3. & Genes. 4. Cain vbi esset Abel frater eius, & ex alijs locis, quę ipse ibidem adducit. Et intellige, vt sit de iure diuino originaliter, ac exemplariter.*

Sed nè Iudices errent, animaduertant, vt si reus constituendus sit minor annorum 25. de iure cōmuni, & annorum 18. in nostro Regno, vt die vno, vel duobus ante examen detur illi Curator ad litē, dan

dandaque sunt ei capitula, hoc est summaria eorū, quæ reperiuntur in actis contrā inquisitum, ad hoc ut benè informatus de iuribus minoris, possit ei rectè auctoritatem præstare; aliàs si eodem instanti, quo daretur, suam auctoritatem præstaret, actus esset nullus, quia præstaret auctoritatem causa non cognita, ut per Foller. in tit. fiat contestatio litis super eis nu. 28. post Marf. in praxi crimin. S. nunc videndum n. 31. in casu verò, quo Iudex minorem examinaret, non præstato illi Curatore, processus esset nullus, nullaque confessio inde secuta, ut post Doctores, quos citat, dicit Foller. in d. sua Prax. in tit. etsi confitebuntur nu. 48.

- 2 Reus autē ille dicitur, qui actori, siue accusatori opponitur, cap. forus de verbor. significat. l. fauorabiliore ff. de regul. iur. qui quidem constitui, interrogariq; non debet, nisi cō-

sulto prius de corpore delicti, iuxta ea, quæ dixi supra in c. 2. num. 7. Nam si de corpore delicti non constat, ligatæ sunt ita manus Iudicis, ut Reum interrogare non possit, ut post Marf. in cons. 12. nu. 34. consil. 14. n. 15. & cōs. 18. num. 4. dixit Cartar. in Methodo process. in form. lib. 2. c. 1. num. 14. & in Praxi interrog. reor. c. 2. num. 2. Immò nec consulto de corpore delicti ad interrogandos reos procedi de iure debet, nisi etiam indicia præcedant, ut post Boss. in tit. de examin. reor. num. 6. dicit Cartar. in d. c. 2. nu. 5. vbi èt rationem reddit; nam alioquin Curia, & Fiscus videretur sumere probationē de domo Rei, extorquendo scilicet confessionem ex eius ore ad fundandam suam intentionem, quod esse de iure prohibitum dicit in nu. 6. post Boss. vbi supra in nu. 4. per l. de minore S. tor-

R r menta

menta ff. de quæſtionibus.

- 3 Quæ quidem indicia ad hoc ſufficientia apparere debere, expreſſè docet D. Th. in 2. 2. q. 69. a. 2. Tunc aut expreſſa indicia apparere dicas, ad hoc, ut reus iuridicè interrogari poſſit, quando vrgentiora ſunt, non autem quando leuia, & ratio eſt, quia etſi leuia indicia ſufficiant ad formandam inquiſitionē generalem, modò aliquē colorem habeant, tamen ad formandam inquiſitionem ſpecialem, & ad trāſmittendum inquiſitionis libellum reo, vrgentiora requirūtur indicia, ut poſt Doctores, quos citat dicit Farinac. in 1. par. tit. de inquiſit. q. 1. nu. 48. & rationem reddit, quia in priori caſu agitur de leui præiudicio, in poſteriori verò de graui. Si ergo ad inquiſitionem ſpecialē, & tranſmittendum Reo inquiſitionis libellū, quia agitur de graui præiudicio, vrgē-
tiora indicia ſunt neceſſa-

ria, multò magis erunt vrgentiora indicia neceſſaria ad ipſum reum conſtituendum, & interrogandum, præſtito ei iuramento de veritate dicenda; quia tunc de maiori eius præiudicio agitur. Vrgentiora autem, ſiue grauiora indicia illa eſſe dicas, quæ frequenter, & facilè contingūt ad eſſe, ut per Bald. in l. non hoc, in fi. C. vnde cogn. Cyn. in l. metum. C. de dolo, & per alios reſolatos à Blanc. de indic. ad l. fi. C. de quæſtionib. n. 10. quem citat, & ſequitur Carre. in præſt. crim. tract. 2. de indic. & tort. §. ſed vnum indicium num. 5. & Cōrad. in tract. de negat. crim. & torm. poſt nu. 29. exemplum verò huius grauis indicij videre poteſt ſupra in c. 12. nu. 20.

4 Quæ expreſſa, & vrgē-
tiora indicia tūc interuenire debere ſcias pro reo iuridicè examinādo, quādo non plura ſunt, ſed vnū tantum: nam ſi plura ſint, etiam

etiam si sint remota, non solū ad reū interrogādum, sed et ad illum torquendū sufficiunt, si in negatione persistat, prout retuli suprà in c. 12. num. 32. communiter enim, & absq; difficultate receptum esse dicit Farin. de indic. & tort. q. 37. n. 11. indicia remota quādo sunt plura sufficere ad torquendum; ergo & ad interrogandū, quod est minus: Et huiusmodi esse dicit, quando testes deponunt super circumstantijs delicti, vtputà de inimicitia, iūctis alijs; fuga iunctis alijs; fama, iunctis alijs. Et quia mala fama in genere, iuncto vnico teste de auditu, vel etiā iuncto quolibet alio adminiculo facit etiam indicium ad torturā, vt post Doctores; quos citat tenet Farinac. in d. q. 37. num. 66. multò magis dicēdum est facere sufficiens indicium ad ipsum reum interrogandū. Vnde meritò dicit Foller. in sua praxi par. 2. tit. capiat in-

formationem, nu. 66. capiendam prius esse informationem, cuius vitę fuerit inquisitus, & antalia, vel similia facere consueuerit per l. desertorem S. is, qui ff. de re militar. & in num. 67. addit, inuestigandum esse, cuius famę sit in Ciuitate, quia secundum famam iudicatur; vt in l. de minore S. tormenta ff. de quęstion.

Sed est aduertendum, posse reum ab infamia procedente ex mala prætensa vita se defendere, probando in contrarium, per trienniū proximè præteritum benè vixisse, & fuisse bonę vocis, cōversationis, & famę; tūc enim illa mala fama cōtra eum probata, nihil ei nocet, sed censetur purgata in totū, vt per Saly. in l. si minorē C. de in integr. rest. min. quem sequitur Clar. in d. S. fi. q. 21. num. 1. in fi. vbi etiam citat Grammat. super Cap. Regn. fol. 142. num. 7. dicentem, ita con-

R r 2 clu-

cludere omnes Doctores,
& ipse notandum hoc esse
dicit.

5 Non solum autem in-
dicia, sed etiam infamiam
precedentem, aut semiple-
nam probationem suffice-
re ad interrogandum Reum
iuridice, & ad obligandum
illum ad veritatem mani-
festandam docet D. Thom.
in d. q. 69. ar. 2. & sequitur
Diaz in sua praxi crim.
Canon. c. 129 num. 4. vbi
etiam ex Caiet. in d. ar. 2.
existimat, esse hanc mani-
festanda Reo, vt sciat se
esse in tali articulo consti-
tutum, quod tenetur obe-
dire Iudici precipienti, &
extorquenti veritatem, ac
etiam vt possit se purga-
re, & contra illa opponere,
prout retuli supra in c. 12.
n. 32. Ex quibus ipse Diaz
inferre videtur, quod ante
torturam, & ante interro-
gationem sine tortura esse
dandam reo copiam indi-
ciorum, quam sententiam
sequitur etiam Prax. Pa-
piens. in forma inquisitio-

nis in ver. fama pub. & de
iure verissimam illam esse
dicit Salzedus ad Diaz in
d. c. 129. n. 4. in ver. copiam
indiciorum, sed consuetu-
dinem recepisse contrarium
affirmat, scilicet, vt reus
interrogetur, & examine-
tur ante datas defensio-
nes, & indiciorum copiam,
esseq; hanc praxim quoti-
dianam affirmat ex Foller.
Iodochio, & Couar. quos
citatur, ac etiam ex Claro, qui
in d. S. fi. q. 45. n. 8. dubium
mouet, an si reus prius-
quam examinetur petat
copiam inquisitionis, &
indiciorum contra eum.
existendum, sint illi danda?
cui difficultati respondens
dicit, quod quidquid sit
de iure, consuetudo seruat,
vt illi non concedantur,
sed vt examinetur, & in-
terrogetur reus ante da-
tas defensiones, & copiam
indiciorum, & quod si ante
hanc generali consuetudi-
ne, male faceret Iudex, q.
aliter observaret in practi-
ca. Nec obstat, quod de-
fensio-

fensiones de iure naturæ sint reo dandæ, vt dicit Caiet. vbi supra, nam ad illud seruandum consuetudo introduxit, vt dêtur ante cōdemnationem ad torturam, quando torquendus reus est, & ante sententiam diffinitiuam.

6 Quòd autem infamia, præcedens sufficiat ad interrogandum reum iuridicè, ita vt teneatur ipse veritatem manifestare, probatur ex cap. qualiter, & quando 1. & 2. & c. super his de accusat. ex quibus constat, quòd quando reus infamia laborat, iuridicè cōtra illum proceditur ad inquirendam veritatem: examinatio autem rei fit ad inquirendam veritatem; ergo quando reus infamia laborat, iuridicè constituitur, ac examinatur.

Verum quia diffamatio succedit loco accusationis, vt tenent cōiter Canonistæ teste Card. Alex. in cap. de accusatione col.

14. in fi. 2. q. 8. & post illū Clar. in §. fi. q. 6. num. 1. sicut accusatio sola non sufficit ad interrogandum reū, sed interrogari iustè ille non potest absq; vno præiudicio, iuratoq; idoneo teste, vt dicit Sor. de iust. lib. 5. q. 7. a. 1. in fi. & confirmat Salon. in 2. 2. q. 70. ar. 1. controuers. 1. ita diffamatio sola non sufficit ad reum iuridicè interrogandum, sed necessariū est, vt talis diffamatio processerit à fide dignis, & probata sit in actis per duos idoneos testes, vt notant Doctores in cap. inquisitionis, & in d. c. qualiter, & quando il 2. de accusat. quæ fama sic probata, est sufficiens ad inquirendum contra reum circa veritatem delicti, de quo infamatus est, & ad interrogandum ipsum reum: sufficitq; etiam si probata sit semiplenè, quia si semiplena probatio sufficit etiam ad torquendum, vt dicam infra in n. 18. ergo suffi-

sufficit etiam ad reum interrogandum.

- 7 Et prædicta procedunt etiam quoad Regulares, ut scilicet nec ipsi in causa criminali interrogari tanquam reipossint, non præcedentibus urgentioribus indicijs, vel infamia, vel semiplena probatione: nã etsi Alciat. in c. j. de offic. ordin. sequendo Io. Andr. 8 in c. olim. il 2. de accusat. censeat, cõtra Regularem inquiri posse, nulla præcedente infamia, & consequenter etiam si nec indicia, vel semiplena probatio procedat; talis tamẽ sententia meritò impugnetur à Nauar. in rubr. de iudic. post nu. 91. in vers. quinimò. In Regularibus enim magis est seruandũ ius naturale de seruanda fama eorum illeſa, quãdo occulta sunt eorum delicta, quàm in secularibus. Nec obstat cap. qualiter, & quando il 2. in fi. de accusat. vbi dicitur, ordinem ibi positum non esse

necessarium quodam Regulares, qui facilius, & liberiùs à suis administrationibus amoueri possunt; loquitur enim ibi tex. in causa civili, & vbi agitur de remouendo Regulari ab aliqua administratione, non autem vbi agitur de constituendo illo reo in causa criminali.

Nec potest reus infamia, vel semiplena probatione, vel indicijs, prout supra nõ præcedentibus, si diffamatus, immò si & conuictus sit de vno crimine, interrogari de alio, de quo aliqua ex prædictis non præcedunt, vtputà si diffamatus esset Titius, vel cõuictus de adulterio, vel de homicidio, interrogari non potest, an commiserit furtũ, de quo nec infamia laborat, nec indicia cõtra illum præcedunt, nec semiplena probatio, ut patet ex cap. cum oportet, & cap. inquisitionis de accusat. Et ita tenet Caiet. in 2.2.q.69.a.2. quem citat,

citatur, & sequitur Sot. de reg. secr. mēb. 2. q. 6. conclus. 5. & in lib. 5. de iust. & iur. q. 6. a. 2. in vers. *Enascitur autē hic dubium aliud*, vbi hāc sententiam tenet cū D. Thom. in 2. 2. q. 10. ar. 1. ac Caiet. vbi supra, & Adri. in quodl. xj. cōtra Petr. de Palud. in. 4. dist. 19. q. 4. qui ex eo contrariam sententiam docuit, (scilicet quòd interrogari de alio crimine possit) quā cū sit infamatus de vno, interrogari de alio potest, quia cū de crimine sit infamatus, famam amisit, quod citati Doctores negant quòd delictum, de quo nō est infamatus, tūm quia quòd illo famam retinet, tūm quia citati canones non solum infamiam delinquentis, sed etiam delicti requirūt, ad hoc, vt iussē inquisitio fiat, & interrogari reus possit, prout dixi in mea 2. 2. lib. 3. c. 1. nu. 25. alioquin quādoq; esset quis infamatus de vno cri-

mine, interrogari posset de omnibus criminibus, quæ commisit toto tempore vitæ suæ, quod tamē nullus concederet.

Et prædicta procedunt etiā quòd ad crimina eiusdem speciei: nisi vnum crimen ex circumstantijs esset indicium alterius, vt post Petr. Nau. lib. 2. de restitutione c. 4. nu. 170. dixi in mea 2. 2. lib. 3. c. 1. num. 26. nam etsi semel malus sēper præsumi potest malus in eodem genere mali: tamen inquiri contra illum non potest, nec de illis interrogari, nisi infamia, vel semiple-na probatio, vel indicia præcedant, & sic nisi aliquo ex prædictis modis prius sint coram Iudice introducta, & illi nota. Et ita tenet Nauar. in d. rub. de iudic. n. 62. post plures Doctores, quos citat, & pluribus rationibus hanc sententiam probat, respondetq; ad cōtraria, quæ pro se adducunt sectatores con-

cōtrariæ sententiæ, quam falsam esse dicit, & praxim malam eorum, qui cōtrarium seruant: quia standū semper est Regulæ, quæ absolutè dicit, non esse, quenquam interrogandū, neq; torquendum pro aliquo crimine, nisi indicia præcedant, vt in l. maritus, & in l. si. ff. de quæstionib. l. sicut C. ad leg. Cornel. de falsis. Vel nisi aliquod crimen etiam alterius speciei, principali crimini, de quo agitur sit annexum, ita vt vnum sit sufficiens indicium alterius, vt si quis infamatus, & conuictus esset de homicidio, & cadaver inuentum sit expoliatum, interrogari potest de expoliatione. Vel si quis infamatus, & conuictus esset de adulterio, & consuetudine cum aliqua muliere, & inueniretur necatus adulteræ maritus in cubiculo suo, tunc adulter interrogari iure potest de homicidio illo. Et ita tenet Nauar. in d. rubr. de

iudic. post num. 64. arg. l. non omnes S. à Barbaris ff. de re milit. ac Sot. in d. q. 6. a. 2. in vers. *Attamen duobus modis*; vbi idē dicit quando vnum crimen est circumstantia alterius, vtputà quia conuictus est quis de consuetudine cū puella aliqua, interrogari potest, an illam deflorauerit.

10 Quæ quidem D. Thom. Caietan. Adrian. ac Soti sententia procedere dicas non solum quoad seculares, sed fortius quoad Ecclesiasticos omnes, quia ratione status, eorū fama maximè est conseruanda non solum ob priuatum, sed etiam ob publicum bonū. Nec obstat quòd de iure Canonico magis communiter recepta sententia sit; vt delicta omnia publici iudicij sint, & infamare, vt dicit Alberic. de Rosa. in rubr. ff. de publ. iudic. Ioa. Faber in rubr. Instit. eod. & in S. ex quibusdam Instit. de pēna

pena teme. litig. & sequitur Decian. in lib. 5. tract. crim. c. 4. num. 4. qui alios citat, & sententiam hanc rationibus probat: nullo enim iure talis sententia probatur, ut dixi in meo Prompt. in ver. crimen. num. 6. & ideò nō est hoc dicendum, per ea quę dixi ibidem, ubi etiā Gratiani rationes reieci. Et preterea dato, & non concessio, quòd sententia prædicta vera sit, non ideò tamen posset Iudex Ecclesiasticus sine peccato mortali, nec alius procedere per inquisitionem cōtra Reū, de delicto nō infamatum, vel nō sufficienter indiciatum, vel si contra eum semiplena probatio nō præcederet; offenderet enim tunc ius naturale, & diuinum, quo præcipitur, conservandum esse proximi famam, quam quidem retinet peccator, dū delictum, quod commisit, de facto occultum est, etsi verum esset, quòd de iure

Canonico delicta sūt publici iudicij, & infamare; nam dum occulta sunt, de facto non infamant, & dū non præcedit infamia facti, in iudicio probata, de iure naturali, diuino, & humano inquiri contra aliquem non potest, ut dictū est, nec interrogandus de occulto crimine quis est, deficientibus etiam indicijs, aut semiplena probatione. Et falsum est etiam, si quis diceret occultum delinquentem pro omni delicto contrahere iuris infamiā, quia infamia iuris non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis, cū implicitam habeat irregularitatem, quæ in solis casibus à iure expressis contrahitur, iuxta ea, quę dixi in mea 3. par. lib. 7. c. 1. nu. 130. cum seqq. vsq; ad nu. 160. inclusiue. Et dato quòd de iure Canonico omnia delicta sint publici iudicij, hoc aliud nō importat, nisi ut de iure Canonico liceat omnibus

Si de

de quocūq; delicto accusare ; & dicuntur publici iudicij, nō quia publicum faciant delictum , sed ad hoc, vt liceat de illo omnibus accusare , prout de iure ciuili omnes accusare possunt quodad delicta, ad publicum iudicium pertinentia, non autem quodad pertinentia ad iudicium priuatum , nisi illi quorum interest . Et quia apud Iuristas nota sūt hęc; probatione non indigent, & videri possunt ea, quæ dixi in d. meo Promptuar. ver. Crimen nu. 4.

- ¶ Nec ille, qui proprium passus est crimen potest regulariter de cōplicibus interrogari, qui nulla infamia læsi sunt, vt dicit Sot. in d. q. 6. ar. 2. in vers. *At qui huius*, & est tex. in c. 1. de confess. vbi crimē læsę Maiestatis excipitur, scilicet diuinę, & humanę, vt per Sotum supra, & in l. fi. C. de accus. vbi absolute dicitur, *vt nemo de proprio crimine consistentem super*

consciētiam scrutetur alienam. Et communem hęc esse sententiam dicit Clar. in S. fi. q. 2 i. n. 4. post Ioā. de Amicis in cons. 27. nu. 1. Et quamuis Glos. fi. in d. l. fi. nonnullos casus enumeret, in quibus de socijs criminum interrogari quis potest , tamen dicit Clar. in d. n. 4. quod hodie Assessores communiter obseruant doctrinā Bart. in l. repeti §. 1. ff. de quæstionibus , dicentis , quod in delictis, quę principaliter non cōmittūtur in odium alicuius , sed in commodum ipsius delinquentis, vt falsare monetam, furari, & huiusmodi, potest reus interrogari de occultis socijs, sed in delictis , quę principaliter committuntur in odium, vel offensam alicuius, tūc reus de occultis socijs interrogari nō potest : sed si interrogetur, dicit Clar. supra, quod si reus socios nominat, facit indicium ad inquirendum, non ad torturam.

turam. Verùm quia utroq;
casu iniuste læditur fama
proximi, censeo doctrinā
Bartoli prædictam in foro
conscientiæ non esse ad-
mittendam; sed tunc pos-
se Iudicem, siue Assessorē
interrogare reum de so-
cijs criminis, quando de-
lictum est tale, quòd est
obuiandum futuro malo
in damnum Reip. vel in
perniciem tertiæ perso-
næ, non autem, quando
delictum est tale, ut sciē-
tia socij non sit necessa-
ria, nisi ad iudicium præ-
teritorum, prout tenet
Sotus ubi sup. dicens ne-
scire, quo iure orta sit cō-
traria consuetudo, & post
Caiet. in opusc. 16. q. 5.
dicit, quòd reus interro-
gatus parere non cogitur,
sed æquiuocare potest,
non autem mentiri, quia
mendacium nunquam
est licitum.

- 12 Item potest Iudex, siue
Assessor de socio criminis
interrogare, quādo ex in-
dicijs apparet, quòd reus

delictum aliquod non cō-
misit sua causa, puta quia
nihil ad eum pertinebat
talem hominem occide-
re, tunc enim in genere
de mandante interrogari
potest, & super mandante
torqueri solet, & ita serua-
ri dicit Clar. ubi supra
in fi. d. num. 4. non solum
in persona vili, prout lo-
quuntur Salyc. & Boss.
quos citat, sed indistinctè
in omnibus. Et idem est
dicendum, quando deli-
ctum est tale, ut sine so-
cio committi non possit,
& communem hanc esse
sententiam post Anton.
Gomes. in 3. p. var. resol.
de delict. c. 12. num. 16. in
fi. dicit Clar. in d. num. 4.
in vers. alia fuit opin. Et
idem dicit Farinac. in q.
43. sub num. 49. & num.
107. ubi affirmat, quòd
potest reus de consocijs
interrogari, quando ad-
sunt aliqua indicia in ge-
nere, vel in specie, quòd
cum socijs delictum cō-
missum sit. In his etiam

Si 2 casu;

casibus ex natura rei de socio inquirendum est; & infamia, vel indicia, quæ sunt cōtra reum delatum, consequenter sunt cōtra socium, ideòq; eius fama iniuste nō læditur per talem interrogationem, & tenetur reus interrogatus socios manifestare.

Talis autem manifestatio facit sufficiens indicium ad inquirendū specialiter contra socios manifestatos, vt communiter Doctores tenere dicit Clar. in d.q. 21. num. 5. Et procedere dicit siue à reo sint spontè nominati, siue ex interrogatione iudicis, cōtra Ruin. in conf. 147. num. 1. in fi. lib. 5. qui existimauit, talem confessionem nec facere indicium ad inquirendum, sed ipse Clar. dicit ibidem, illam facere indicium ad inquirendum, quia dictum socij non est tanquam dictum testis, sed tãquam dictum denunciatoris, & denunciator etiam infamis, &

vilis aperit viam ad inquirendum; & hoc de iure esse dicit in d.q. 21. nu. 7. etiam in criminibus non exceptis, sed de consuetudine dicit, quòd etiam torquentur sic nominati, post Gandin. de malef. in tit. de quæst. n. 28. & alios quos citat, & hoc maxime procedit, quando socius criminis in tormentis socium nominat, vt post Fulgo. in conf. 163. col. j. & alios quos citat, tenet Hipol. de Marfil. in conf. 205. num. 107. Debet tamen hoc facere præ iuramento, vt per Clar. post Doct. quos citat in d.q. 21. nu. 12. Imò Clar. ibidem in num. 13. dicit, quòd ad hoc, vt dictum socij criminis fidē faciat, necessarium est, vt cōfirmetur in tormentis, quia cum ex proprio delicto effectus sit infamis, admitti in testem nō debet sine tortura, per ea, quæ ipse dicit in q. 25. circa princ. Verum quia non

ab

ab omnibus hoc seruat-
tur, cōcludit, id à Iudici-
bus seruādum esse, quod
consuetudo seruat, vbi
ius dicunt.

13 Quæ supra dicta sunt
de diffamatione, & indi-
cijs necessarijs ad reum
interrogādum procedere
scias secundum aliquos,
quando Iudex in causa,
per viam inquisitionis,
non autem quando per
viam accusationis proce-
dit: nam quando proce-
dit per viā accusationis,
crimen nō est occultum,
sed iam detectum in iu-
dicio est per ipsam accu-
sationē, vt dixi in d. meo
Prompt. in ver. Crimen
nu. 11. in vers. *sed contra*
prædicta post Abb. qui
notabiliter hoc affirmat
in cap. qui cum fure n. 5.
de furt. & accusatio tunc
se habet loco diffamatio-
nis, iuxta communem Ca-
nonistarum sententiam,
de qua testatur Card. 14
Alex in c. de accusat. col.
14. in fi. 2. q. 8. quē citat,

& sequitur Clar. in S. fi. q.
6. num. 1. & tenet Maran.
in 6. par. sui speculi in tit.
Et peruenitur aliquando
per viam inquisitionis in
num. 19. nam quatenus
tenent, famam præceden-
tem succedere loco accu-
sationis in inquisitione,
necessariō tenent, accusa-
tionem sine infamia suffi-
cere, vt dicit Farinac. in
prima par. q. 9. num. 4. vbi
etsi testetur in cōtrarium
esse communem senten-
tiam, quæ dicit, quòd etiā
quando proceditur per
viam accusationis præce-
dere infamia, vel indicia
debent, vt reus interro-
gari possit: dicit tamen
hāc de iure esse veriores,
vt patet ex eius verbis à
me relatis in d. ver. crimē
nu. 11. in d. vers. *sed cōtra*
prædicta; tenetq; hanc sē-
tentiam contra commu-
nem Clar. in d. q. 6. nu. 9.
in vers. & aduerte.

14 Et sic tunc semiplena
probatio, quam facit vnus
testis omni exceptione
maior

maior vnà cū accusatio-
ne, sufficit, vt iuste possit
Iudex criminofum accu-
satum interrogare, vt ipse
criminofus accusatus re-
spondere teneatur, vt dixi
in mea 1. par. lib. 1. c. 5. nu.
18. & in mea 2. 2. lib. 3. c.
1. n. 22. facereq; etiam ad
hunc effectum (scilicet vt
reus accusatus possit in-
terrogari) semiplenā pro-
bationē loco vnus testis
oculati, & omni exceptio-
ne maioris, indicium vnū,
& absolutē hoc dicit Na-
uar. in man. c. 25. nu. 36.
sed est intelligendus de
indicio vrgentiori, & gra-
ui, nam cū addat disū-
ctiuē, vel plura æquipol-
lentia, intelligere ostendit,
quòd quando indicium
est vnū, vrgentius, & gra-
ue esse debet, alioquin in-
diciū vnum ad hoc non
sufficeret, vt affirmat Bān.
in 2. 2. q. 69. a. 2. sed plura
esse debent: estq; de men-
te D. Th. ibid. & vt aduer-
tit Caiet. in d. ar. 1. & 2. D.
Thomas indicia, dicit, nō

singulariter, sed plurali-
ter.

15 Sed cū prædicta com-
munis sententia, de qua
testatur Farinac. citatus
supra in nu. 13. circa fin.
ac testantur alij, quos ipse
citatur, teneat in vtroque
casu præcedere debere
diffamationem, scilicet si-
ue procedatur per viam
inquisitionis, siue per viā
accusationis, & probabi-
lissimæ sint rationes, qui-
bus ad hoc dicendum ip-
sa cōmunis sententia mo-
uetur, vt patet ex his, quæ
dixi in dicto verb. crimen
num. 1. circa prin. & alia
sententia, quam veriore
esse dictum est, dicat diffa-
mationem non esse neces-
sariam, quādo proceditur
per viam accusationis, sed
sufficere semiplenam pro-
bationem, quam facit vel
vnus testis oculatus om-
ni exceptione maior, vel
grauē indicium, vel plura
æquipollentia, vt dictum
est in num. præced. indē
fit, vt quando proceditur

per

per viam accusationis, & concurrit prædicta semiplena probatio, possit Iudex, sequendo prædictam veriore sententiam, tuta conscientia, sine diffamatione Reum interrogare de crimine, de quo est accusatus, & idem est quando est iuridicè denunciatus, quia in utroque casu eadem militat ratio; & inde etiam fit, ut in eodem casu possit reus, sequendo contrariam sententiam, tuta cōscientia veritatem nō manifestare, salvo mēdacio, quando interrogatur de crimine, de quo est accusatus, & diffamationē ignorat, ut aduertit Caiet. in d. art. 1. & 2. in vers. *Tertio, quod est mente D. Thomas*. Et æquiocatio tunc est bona cautela pro reo, qui ob prædictam contrariam sententiam dicere non valet se nolle respondere, quia non est diffamatus, sed omninò respondere obligatur, ut post DD. quos citat dicit Cartar. in sua

prax. lib. 1. c. 2. n. 14.

16 Facit etiam indicium, ad interrogandum, & etiā ad torturam denunciatio sollicitati, seu corrupti ad aliquod malum committendum contra sollicitantem, seu corruptentem, ut sentit Cantera in questionib. crimin. cap. de plena prob. nu. 47. ubi dicit, vnius foeminæ sollicitatæ delationem sufficere ad sollicitationis capturam, & torturam, & ad hoc dicendum mouetur, quia quando de sui natura nec actu, nec habitu sciri pōt crimen, nisi per socium, tunc dictum socij ad torturam sufficit, licet nō adsit aliud indicium, prout tenet Gomes. in 3. tom. var. resol. c. 12. nu. 18. & Blanc. de indic. n. 378. tradentes quod in criminibus exceptis dictum socij facit indicium ad torturam, etiā sine adminiculis. Sed hanc sententiam communiter reiectam esse, & contrariam, & veriore comunit

niter esse receptam dicit Fr. Seraph. de Freitas Lusitanus in addit. ad tract. de confessar. sollicitant. Rodoric. à Chuña Episc. Portugall. q. 4. n. 16. & refert eandem hanc sententiam tenere post alios Menoch. de arbitr. casu 474. num. 45. & lib. 1. de præsumpt. q. 89. num. 73. Mascard. concl. 158. nu. 3. & concl. 1312. num. 52. Farinac. in tract. de indic. & tortur. q. 43. à nu. 147. & ibid. in nu. 150. post alios dicit, hoc etiam procedere in crimine læsæ Maiestatis, ac etiam hæresis, & idem dicit in tract. de hæresi q. 185. à num. 130.

17. Quam sententiam, scilicet, ut dictum sollicitati, & corrupti non faciat indicium ad interrogandum, & torquendum procedere dicas non solum in socio criminis, qui non admittitur in testem, ut per Farinac. & alios, quos ipse citat in tractat. de indicijs, & tort. q. 43. num. 93. nisi

fauore fidei, in casu, quo ex personæ qualitate, & ex alijs circumstantijs falsa non dicere præsumatur, ut in c. in fidei fauorem de hæretic. in 6. sed etiam in alio, siue femina sit, siue masculus, etiam si non dicatur socius criminis ex allegatis per Ludouic. de Alpher. in cons. crimin. diuersor. consil. 143. nu. 9. & per Plot. in consil. 132. num. 24. in fi. vol. 1. & per Farin. in d. q. 43. num. 99. nisi alia adminicula concurrant, & ita communiter receptum esse, & praxim seruare affirmat Farin. in d. n. 99. ex Doctoribus, quos citat, & Fr. Seraph. de Freit. supra cit. in num. 19. post Doctores, quos citat, dicit receptiorem esse sententiam, feminae, vel mari se asserenti sollicitatum, non esse credendum, ut sollicitans torqueri possit. Dicto autem Pueri sollicitati ad malum standum non esse, quando alia non adfunt indicia, dicit

Riccus

Riccus in 2. parte decif. Curie Archiep. Neap. decif. 118. num. 4. per l. quoniam liberi C. de testibus, & per l. fi. C. de accusat. & quoad feminas sollicitas distinguit Frat. Seraph. vbi supra in nu. 20. quod aut femina deferens est inhonesta, & male fame, aut honesta. Si est inhonesta, & male fame, & in ipso crimine perseverat, quia repellenda est, vt in cap. testimon. de testib. nec ad inquirendum facit indicium. Si verò est honesta, quia singularis est, eius dictum presumptionem tantum importat, indicium ad torturam non facit, nec etiã ad purgationem inducendam, vt dicit Freitas in d. n. 30. post Iacob. Leomesse. in consil. 55. nu. 12. vol. 1. apud Ziletum, & Farin. in 4. tom. q. 143. nu. 32. Et dicit Clar. in S. fi. q. 52. num. 5. assertionem vulnerati contra aliquem non facere indicium ad torturam, & latius hoc di-

xit in q. 21. num. 14. vers. assertio vulnerati, vbi asserit, hoc nullam habere difficultatem, quando vulneratus conualuit, quia tale dictum habetur loco denunciationis, siue querelæ, & ideo nisi aliqua concurrant indicia, de iure super eo procedi non potest, nisi ad inquirendum, idest ad assumendas informationes contra nominatum ab offenso, non autem ad transmittendum illi inquisitionem, siue citationem. At si vulneratus moriatur, & in tali assertionem usque ad mortem perseveret, dicit Clar. vbi supra, quod etsi talis assertio de iure indicium non faciat, tamen de consuetudine praticatur, vt faciat indicium ad inquirendum, & testatur de comuni stylo, & obseruantia Italiæ post Igneum in l. Caius Seius num. 13. ff. ad Sillan. à qua praxi recedendum non esse dicit. Esseq. tale dictum sufficiens ad capturam ad-

T t dit,

dit, & ad excusandum heredes defuncti à temeritate accusandi nominatū à moriente.

18. Quare autem puer dicēs se fuisse sollicitatum; & mulier dicens se fuisse sollicitatam, non facit indicium ad torturam; patet ex his, quæ dicit Farinac. post Doctores, quos citat de indic. & tort. in q. 36. num. 219. & 224. vbi probat, quod indicium ad torturam non facit nisi semiplena probatio, prout etiam tenere refert Clar. in S. fin. q. 62. in princ. & post Clar. Bursat. in conf. 316. nu. 8. & 9. volum. 3. & alios: debereq. hanc semiplenam probationem esse perfectā dicit Farin. in d. q. 36. nu. 215. in fin. Ut autem perfecta sit, esse debet ex dicto vnus testis, fide digni, & omni exceptione maioris, ex traditis per Anton. Gomez tom. 3. var. resol. rub. de prob. delict. cap. 12. nu. 2. in vers. *animaduertendum*

tamen, vbi generaliter dicit, quod semiplena probatio inducitur per vnum testem fide dignū, & omni exceptione maiorem, qui deponat de delicto per visum, vel alium sensum corporeum, & sequitur Menoch. de præsump. lib. 1. q. 89. num. 7. vtrumque citat, & sequitur Farinac. in d. q. 36. nu. 229. sed quia neq. puer, neque mulier sunt testes omni exceptione maiores. Pueri enim præsumuntur de facili dicere mendacia, l. ex libero, S. 1. ff. de quæst. & Mulieres debilis, & infirmi sexus sunt, l. Imperialem, C. de nupt. & momentaneum, & instabile cor habent, l. filia in orbitate; C. de inoff. testam. l. deferre, in princ. ff. de iur. fisc. cap. forus, in fin. de verb. signif. & omnis defectus, & quælibet macula, siue in dicto, siue in persona sit, ac omnis exceptio etiam minima sufficit, ad hoc vt testis non di;

dicatur maior omni exceptione, & ad impediendū, ne reus torqueri possit, vt post Clarum, & multos alios, quos citat dicit Farinac. in d. q. 36. n. 225.

19 Prædicta tamen delatio, etsi non sit sufficiens ad torturam, imò nec ad carcerandum, & interrogandum reum delatum, quando alia adminicula non cōcurrūt, erit tamen sufficiens ad secretè inquirēdū per dicta à Freita post Doctores, quos citat in d. q. 4. n. 27. & 28. & iuxta laudabilem sty- lum sancti Officij. Et intellige hæc procedere, quando sollicitati delatores sunt, & singulares, nā si plures sunt, vel si alius detulit, & sollicitatus examinatur tanquam testis, etsi ob defectum ætatis, vel sexus non faciat semi plenam probationem, si- ne qua ad torturam deue- niri non potest, vt dictum est, sufficit tamen ad car- cerationem, & interroga-

tionem delati, & etiam ad torturam, si aliud admini- culum concurrat, aut in- diciū, vel præsumptio, vt per Boss. in tit. de indic. num. 165. & 166. & talem esse existimo, si in iudicio constaret delatum esse so- litū delinquere in aliquo crimine; nam etsi semel malus, non præsumatur semper malus, nisi in eo- dem genere mali, vt in. cap. semel malus, de reg. iur. in 6. tamen ex mala qualitate personæ oritur præsumptio, quæ si adminiculata fuerit, facit suffi- ciens indicium ad tortu- ram, vt per Bald. in Lea- quidem, C. de accus. & per Iaso. in l. 1. C. eod. & per Ludouic. Carrer. in sua praxi crim. in tit. de indic. indic. 14. Aduertē- dum est tamen, quòd etsi duo sint etiam testes, cū non sint omni exce- ptione maiores ad con- demnationem non suffi- ciunt, perseverante dela- to in negatiua, secundum

Tt 2

Boss.

Boss. in d. num. 165. circa fin. per l. sciant cuncti, C. de probat. nec vnum sufficere ad torturam, addit scilicet, si alia adminicula non concurrant, iuxta su. pradicta.

- 20 Sed quæ dicta sunt de præsumptione proueniēte à solito delinquere siuè in eodem, siuè in alio genere mali, non procedunt, quando factus est probus, abstinendo se à malo saltem per trienniu, vt probat text. in Auth. de Monach. S. hic autem nobis, in vers. nam etsi vitium, Salyc. in l. 1. C. qui satisf. coga. Alberic. in l. omni modo, C. de inoff. testam. Ias. in l. si prius, n. 42. post Bart. ibid. in n. 18. ff. de nou. oper. nunc.

Estq; aduertēdū, quòd siuè aliquis sit delinquere solitus, siuè nōn, quòd etsi cōtra illum sciat Præ-

est infamatus, nullo tamē modo potest contra illum inquirere, vt patet ex c. inquisitionis, de accusat. Sed potest Prælati in talicali, quando tres sunt testes illi, qui delictum sciunt, præcipere vni illorum, vt delictum denunciet sibi tanquam Iudici sub poena peccati mortalis, vel excommunicationis, & ille obedire obligatur; si tamen peccatum fratris non est emendatu, sed est in fieri, saltem per continuationem, nec sola fraterna correptione probabilior est emendabile; tunc enim ille sub mortali obedire obligatur secundum D. Thom. in 2. 2. q. 33. art. 7. ad 3. & D. Antonin. in 2. par. tit. 9. cap. 6. S. 4. quos citat, & sequitur Nauarr. in man. cap. 25. num. 46.

- 21 Interrogari, ac etiam torqueri reus legitimè potest ob indicia, etiam remota, probata per testes singulares, dummodo

do tria concurrant secundum Farinac. de indic. & tort. q. 37. nu. 38. Primum, ut testes singulares sint. saltem duo, & omni exceptione maiores, prout dicit idem Farin. ibid. n. 18. & multò magis hoc procedere dicit in d. num. 38. quando testes sunt notabiles, & probatè vitè. Secundum requisitum est, ut indicia non sint valdè remota, sed aliquò modo proxima dici possint, & hoc evenire dicit p dicta 22 ab ipso ibidem in nu. 42. quando testes non deponunt de ipso delicto, sed de actu ipsi delicto valdè proximo, & valdè delictu inferente. Tertium requisitum est, ut huiusmodi indicia, supra quibus testes singulares deponunt, sint plura, & talia, quæ reddant animum Iudicis quasi certum, quòd reus deliquerit, iuxta ea, quæ ipse Farin. dixit in d. q. 37. num. 3. ubi dicit, tunc hoc evenire, quòdo indicia sunt verifi-

milia, probabilia, non levia, aut perfunctoria, sed graniora, & vrgentia, certa, clara, imò lucè meridiana clariora, in tantum, ut Iudex non solum sit quasi certus de delinquere, sed etià ut nihil aliud sibi deesse videatur, quàm eiusdem rei confessio, iux. tex. qui præmissa non dubiè probare dicit in l. miles S. oportet C. de quæstionibus, & in l. cum cognitio- naliter C. cod.

Esseq; debere prædicta indicia remota plura quàm duo Farinac. explicat in d. num. 38. circa fi. taliaq; esse debere dicit, ut mentem Iudicis inclinent ad vehementissimam opinionem delicti contra reum: tunc enim posse Iudicem arbitrari affirmat, reum esse torquendum, quamvis indicia prædicta plura quàm duo probata non sint nisi per testes singulares, ita ut quodlibet ipsorum per unum testem probatum sit; quia non est veri-

verisimile tot testes non
suspectos talia dixisse, nisi
reus culpabilis esset, sicut
post Turrecrem. in cap. 23
nihil minus col. 2. 3. q. 9.
circa medium, considera-
uit Petr. Ant. de Petra in
tract. de fideic. q. 12. n. 521.

Nec his obstat verissi-
ma, & communis illa sen-
tentia, quæ docet, quòd
indicia remota, vt faciant
indiciu ad torturâ plura
esse debent, ac probata
per duos testes contestes,
quia illi erit locus, quâdo
testes plures quidem sūt,
sed infra numerum bina-
rium, at quando excedūt
numerum binarium, tunc
Iudex arbitrari etiā pōt,
vt reus torqueatur, etiā si
indicia ista plura non sint
probata, nisi quodlibet
ipsorum per vnum testem
singularem, vt Farin. dicit
vbi supra. Et rationē red-
dit in num. 39. quia licet
testes singulares regulari-
ter non probent, probant
tamen, si ita Iudici visum
fuerit, vt ex pluribus com

probare refert Gabriel.
de testib. concl. 2. in 2. li-
mit. num. 62.

At quando indicium
proximum est, etsi per vñ
testem probatū sit, & in-
terrogari, & torqueri per
illud reus potest, iuxta re-
ceptissimam communem
Doctorem sententiam, de
qua post Doctores, quos
citatur Farinac. in d.
q. 37. nu. 41. sed in nu. 42.
explicat esse hoc intelli-
gendum de illo indicio
proximo, quod tangit ne-
gotium, & ipsum delictū,
hoc est, quando testis de-
ponit immediatè de ipso
delicto, putà quia dicit,
quod vidit Titium vulne-
rantem Seium, vel audiuit
Sempronium blasphemā-
tem, non autem quando
non deponit immediatè
de ipso delicto, sed de actu
ipsi delicto valdè proxi-
mo, & valdè delictum in-
ferente, nam etsi & in hoc
ultimo casu à DD. dica-
tur, indicium esse proximū,
vt dictum est supra in nu

21. ideò tamē tale appellatur, quia non est valdē remotum, & est probandum per duos testes: sed in priori casu dicit, sufficere vnum testem; & hoc nō habere difficultatem affirmat, & communem esse Doctorum sententiam in Scholis, & in iudicijs cōnonizatam dicit Clar. post Doctor. quos citat in d. S. fi. q. 22. n. 3. addens, quòd ad hoc, vt dictum prædicti vnus testis faciat indicium ad torturam, necessarium est, vt sit integer, & omni exceptione maior; & ita dicit omnes concludere. Post Ioa. de Amicis in consil. 37. nu. 6. & Marf. in consil. 101. Et aduerte, quòd quamuis Imol. in l. qui testamento ff. de testam. & Calcan. in consil. 109. col. 2. in vers. præterea dico teneant, quòd duo testes non omni exceptione maiores saltem habeantur loco vnus testis, tamen Corneus in consil. 55. in fi. vol. 4. dicit

absolutè, quòd quando duo testes, qui integri nō sunt, aliquid deponunt in causa nō leui, iudex, cuius arbitrio est relictum, a eorū testimonium aliquid operetur, secūdum Felin. in cap. licet vniuersis, de testib. arbitrari debet, quòd non sufficiunt.

24 Torqueri etiam reus potest, quando habet cōtra se examinatos duos testes, in facto quidem concordēs, sed in tempore vel discordēs sūt, vel vnus de tempore testificatur, & alius vel dicit non recordari, vel testatur de credulitate, quę credulitas nō sufficit ad faciēdos testes concordēs, & ad plenariam probationē in his, de quibus plenaria certitudo haberi potest, & debet, vt post Cynum plenè in l. testium C. de testibus, & alios, quos citat, dicit Ang. de Perus. in consil. 3. num. 35. Et idem dicendum est, quando discordant quòd ad locum: nam

nam & testes discordātes quoad locum, contestes dici non possunt, vt per Ang. de Perus. in consil. 262. nu. 2. quia diuersitatē loci inducit diuersitatem testimonij, l. 3. S. idē diuus & de testibus, tamen quia & isti in facto cōcordant, sicut & illi, faciunt tantū indicium ad torturam sufficiens. Et vidē supra in c. 13. num. 34.

- 25 An, & quando fuga faciat indicium ad torturā, vidē latē per Clar. in q. 21. à nu. 18. vsq; ad 29. & quando hoc indicium faciat inimicitia, docet idem Clar. ibid. in nu. 30. in nu. 31. verò explicat, quando hoc faciat confessio extraiudicialis. Et in num. 32. 33. & 34. explicat, quando illud faciat confessio facta corā Iudice incompetenti. Quando verò illud faciant minæ præcedētes, docet ibidem in num. 37. & in num. 39. dicit quòd, etsi nemo dubitet quòd mendacium, seu variatio,

inconstancia, & titubatio rei faciat cōtra ipsum reū indicium ad inquirēdum, tamē quia an faciat indicium ad torturā Doctōres ab ipso relati diuersimodē sentiunt, ipse cōcludit, arbitrio Iudicis esse hoc iudicandum.

Et quia in materia indiciorum, & torturæ propter varietatem negotiorum, & personarum dari nō potest certa doctrina; vt dicit Clar. in q. 64. nu. 13. ex communi Doctōrū sententia, de qua testatur ipse Clar. ibid. post multos Doctores, quos citat, arbitrio Iudicis est hoc reliquum.

- 26 Si verò casus cōtingat, vt reus etiam iustē tortus delictum commississe fateatur existens in tormētis, tali confessioni stādum non est, nisi reus in illa perseueret, & eam expressē ratificet ad bancum iuris extra tormēta, prout cōmuniter Doctores docere testatur Clar. in d. S. fi. q.

fi. q. 64. nu. 40. vbi etiam testatur, communem consuetudinem ita seruare post Doctores quos citat, & dicit Paul. Grilland. in tract. de quest. & tortur. q. 4. incip. *Quarto; nunc videndum*, in num. 2. hanc ratificationem faciendam esse etiam quādo tortura primum gradum non excedit; nam etsi talis tortura sit sine corporali dolore, vt patebit ex dicendis infra in num. 28. in primamē quia extorta est ob timorem tormentorum, indiget ratificatione, ac si facta fuisset in plenis tormentis, alioquin ad condemnationem nunquam sufficeret. Et huiusmodi ratificationem dicit Clar. in q. 64. num. 2. non esse faciendam in carcere, sed ad hanc iuris, & sic in iudicio. Ad quam expressam ratificationem faciendam dicit Clar. vbi sup. in num. 41. non esse reum statim vocandū, quia praesumeretur adhuc durare

meriti tormentorum, sed expectandum esse, vt tractetur spatium vnus diei integri horarum viginti quatuor, secundum aliquos, vel saltem secundum alios vsq; ad sequentem diem, & dummodò nox intermediet, arbitrio Iudicis remissum esse dicit quodā spatium viginti quatuor horarum. Et interim dicit Clar. in d. nu. 40. bonum esse seruare praxim, quam docet Isern. super 1. p. cō. stitut. Regni rubr. 27. col. 6, scilicet, vt interim reus tortus teneatur segregatus ab alijs carceratis, ne instruat, vt non ratificetur extra tormenta, sed confessionem iam factam retrocet. Namq; si illam reuocat, illi nō nocet, ad hoc, vt condemnari possit, sed tantum facit nouum indicium contra eum, ad hoc, vt iterum torqueri possit, ad hoc, vt in priori confessione perseveret, communemq; hanc esse Doctorum sententiam dicit

Vv post

post Doctores, quos citat Clar. ubi supra; refertq; ita docuisse Bart. in l. vnus S. reus ff. de quæstionib. & ita moderatè torquendum esse dicit, ac si nouum indicium superuenisset, non autem ita, vt reus in tormentis maneat donec perseveret. Et occurrente casu, quod reus in tormentis iterum delictum fateatur, iterum extra tormenta post prædictum spatium ratificare debet, quod si reus non faciet. Tertiò torqueri potest, & fatendo delictum post prædictum spatium est ducendus ad ratificandū illud extra tormenta, quod si non faciet, sed delictum commississe neget, absolendus reus erit, rebus sic stantibus dicit Clar. in d. q. 2. r. nu. 36. in fi. Tradit etiam prædicta omnia, & testatur de communi sententia post Doctores, quos citat Carrar. in lib. 4. Prax. interrogator. reor. lib. 1. c. 1. à nu. 157. vsq; ad num. 160. & in nu.

161. refert Simac. in tract. de cathol. instit. tit. 65. nu. 81. & alios, quibus prædicta sententia videtur nimis crudelis, & nulla certa lege fundata: & in nu. 162. illos addere affirmat tunc fortasse prædictam sententiam de repetitione tercię torturæ in prædicto casu esse recipiendam, quando reus bis fuerit leuissimè tortus, & in posteriori confessione aliqua signa priori addiderit; quorum alterum, si desit, nullo modo reum iterum torquendum esse dicunt. Verum quia nouum indicium superueniēs iustam causam præbet repetendi torturæ, etiam quando reus sufficienter fuit tortus, vt dicā infra in nu. 55. & variatio facit nouū indicium, estq; sufficiens fundamentum ad torturam, vt post Parid. de Put. in tract. de sindic. in §. viso de repet. tort. ænet Bosl. in tit. de tort. nu. 43. negari non potest, quin tutè in hoc casu tortura repeti

repeti possit ob prædictā variationem, quæ semper facit insurgere iudicium fortio- rem, & vrgētio- rem; sed quia iudicium, quod ex variatione cōsurgit ter- tiar vice nō est alterius spe- ciei, sed eiusdem cum cō- surgente secunda vice, non est ob illud repeten- da tortura ultra secūdā vicem, per dicenda infra in d.nu. 55. etsi praxis sit, vt repetatur etiam tertia vice, si reus post secūdā vicem in repetitione va- riet, vt dicit Boss. in d.nu. 43. & in num. 44. addit se nunquam vidisse torqueri ultra tertiam vicem, nisi à Carnificibus.

- 27 Torqueri reus etsi pos- sit quando indicia prædi- cta contra eum sufficien- ter probata sunt. iuxta ea, quæ supra dicta sunt; ta- men Iudex ita torturā ad- hibere debet, vt indiciorū modū nō excedat. Ideoq; si non adsunt indicia per- fectè pbata, & sic ad per- fectam torturam sufficien-

tia, vtputā, quia adest qui- dem vnus testis de visu, sed nō est integer, nempe quia aliquā patitur exce- ptionem: vel quia duo te- stes singulares deponunt de indicijs remotis, vel quid simile, tūc enim pro- cedere Iudex potest ad primum gradum torture, vel secundum, vel etiam ad alios subsequentes, nō autem ad torturam plenā, nisi præcedat saltem vnū indicium ad torturam suf- ficiens, & sufficienter pro- batū, iuxta ea, quæ supra dicta sunt. Ita per Clar. in S. fi. q. 64. num. 33.

Cauendum est tamen in omni casu, vt Iudex reū torqueri nō faciat modis exquisitis, & non consue- tis, sed per torturā funis, eleuando eum in altum, manibus post terga ipsa, fune ligatis, qui est modus magis vsitatus, & frequē- tiōr, & à iure solus appro- batur, vt per Clar. in d. q. 64. n. 36. & Foller. in 2. p. secūde par. in tit. Rej indu-

Vv 2 rati

rati torqueantur nu. 9. & est tex. in l. nullus C. ad l. Iul. Maiest. & Foller. in d. num. 9. aduertit, funem subtilem inferre maiorem dolorem, quàm funis grossa, & in num. 10. aduertit etiam, vt quando datur tortura funis, passim, & indistinctè non adhibeatur aqua frigida in dorso pendentis in tortura, nisi in casibus enormibus.

Dicit etiam Clar. in d. 5. fi. q. 64. nu. 36. in fi. alium esse vsitatum modum torquendi, quando rei non possunt propter debilitatem, vel alià causam fune torqueri, vt scilicet torqueatur igne appposito ad plantas pedum: cuius formulam ponit Cartar. in Praxi interrog. reor. lib. 4. c. 2. num. 6. & de illo facit mentionem Farin. de indic. & tort. q. 38. nu. 69. & dicit, quòd hodie Iudices hoc tormento non vtuntur, sed vtuntur tormento vigilię, de quo tormento meminit Marf. in

d. l. 1. in prin. ff. de quæst. nu. 76. in vers. nam ponitur reus, Farin. in d. q. 38. num. 70. cuius formulam ponit Cartar. in Praxi interrog. reor. lib. 4. c. 2. nu. 7. & quia tormentum hoc facilius dari potest à Regularibus, quàm tormentum funis, quomodo dandum sit explicabo post Cartar. in d. num. 7. & Farinac. in d. nu. 70. est enim ponendus reus super vno scāno ligneo ad sedendū, habens cōpedes ad pedes à terra eleuatos, & manibus post terga ligatis, & fune eleuatis, & per quadraginta horas est ibi ita diligenter custodiendus, vt nullo modo dormire sinatur, cuius torturę decretum vide infra in num. 49.

28 Quia autem de torturę gradibus mentionem feci, nec qui illi sint omnes sciunt, & maximè Iudices Regulares, videndū est, quotuplex, & qui sint gradus isti. Illosq; esse quinque, dicit Paul. Grilland. in tract. de quæst.

quæst. & tortur. q. 4. incipit: *Quartò nunc videndum.*

Et primum, ac infimum, torturæ gradum dicit esse terrorem illum, quæ infert Iudex reo, quando illum cognoscit suspectum, tamen indicia non adsunt talia, ut torqueri possit; in quo casu Iudex mandat reum spoliari, ligariq. & in ordine poni, ac si verè torquendus esset, ita ut nihil aliud deficiat, nisi eleuatio sola, & hic sistitur. Fitq; hoc ad incutiendum reo timorem, ut facilius fateatur, accedente Iudicis persuasionem. Et ad gradum istum deuenire potest, etiam quod iusta de causa ad torturam deueniri non possit, ut post Baldum in l. 2. C. de confess. in vers. *quæro quandoq.* dicit Gril. supra in num. 3. & dicit Farin. de indic. & tort. q. 38. nu. 42. quod Iudex hoc gradu etiã utitur non in robustos, & virtutos, atq; dolosos viros, sed in debiles, timidos, pusillanimes, & delicatos:

qui, ut experientia docet, cum hoc solo primo torturæ gradu delicta sepius facti sunt.

29 Secundus gradus torturæ est, cum reus ligatus eleuatur modicum super terram, & detinetur spatio vnius orationis Angelicæ, vel orationis Dominicæ, aut ad plus per vnum miserere, iuxta qualitatem facti, & personarum conditionem, deinde deponitur absq; alio impulsu, quassatione, vel tractu funis. Ita Farin. vbi sup. in num. 44. & Grilland. vbi supra in num. 4. asseruntq; quod ad gradum hunc deueniri potest, quotiescunq; contra reum indicia quædam apparent aliquantulum probata, & reus est magis suspectus, indicia tamen ipsa non sunt plena satis ad inferendum plenam torturam, utputa si esset vnus testis de visu deponens, qui non esset omni exceptione maior, vel duo testes de auditu ab alijs

alijs, non autē ab ipso reo, & similes præsumptiones, vel indicia nō plena, dum modò præcedat dicta suspitio contra personam ipsius rei: & vide etiam Foller. in tit. Rei indurati torqueantur nu. 27. vers. secundus gradus. Dicit tamen ipse Grillan. supra nu. 7. quòd cū per hanc leuem torturam inferatur in corpore rei aliqualis cruciatus, dici non potest quòd illa non sit tortura, quamuis levis. Ideoq; ipsum non consueuisse ad gradum hunc deuenire, nisi quando indicia præcedunt, & bene probata sunt: & dicit etiam, quòd si indicia essent aliquantum remota à facto, & persona esset vilis, & ignota, & de crimine valde suspecta, aut in responsionibus suis variaret, & aliq̃ huiusmodi suspitiones præcederent, quòd ad torturam prædictam deuenerat, non autem regulariter, cum viro nobili,

aut honestę familię, & cōditionis, nisi præcedentibus legitimis indicijs, & bene probatis iux. notat. per Bart. in l. si. ff. de quęst.

Et circa hunc torturę gradū notat idem Grillan. vbi supra in num. 5. in ver. & nota quòd, etsi reus isto modo fuerit tortus, quando contra eum talia legitima adsunt indicia, vt de iure torqueri possit, tamē non obstat, quo minus possit iterum grauius torqueri absq; nouis indicijs, quia ista non dicitur propriē tortura, cū nō causetur per eam dolor mentis, & corporis cruciatus, sicut fit per toturam ordinariam: & ita sentire dicit Bart. Bald. Angel. Aret. Hyppol. de Marsil. Parid. de Put. Frac. Brun. Grand. & alios in locis ab ipso citatis: existimarem tamen in grauiori tortura, quę posteriori loco datur, habendam esse semper memoriam torturę priori loco datę, vt posterior per prio-

priorem ita modificetur, ut una cum illa, non autem sola faciat torturam plenam in casu, de quo est questio, ne iustitiae, & equitatis termini excedantur.

30 Tertium torturae gradum esse dicas cum Farin. in num. 46. supra, quando reus in tortura suspensus detinetur spatio dicendi duo miserere, aut aliquantulum plus, absque; tamen aliquo tractu, vel impulsionem funis, quae infertur ad maiorem cruciatum, & ad istum gradum ascendere tunc debere Iudicem dicit Farin. supra, & Grilland. supra in nu. 8. quando reus est de crimine magis suspectus, & indicia contra ipsum tendentia sunt plene probata, sed delictum non est de atrocioribus, prout esse dicit Grill. furtum modici valoris, vulnus non letale, seu aliud crimen non capitale, ut in l. 2. & ibi Bart. ff. de publ. iudic. vel quando delictum esset gra-

ue, & indicia magis aperta, persona tamen esset nobilis, vel honestae familiae, & alias bonae conditionis, & famae, & non assuetus in similibus commisceri, in quo casu dicit Grillan. non esse reprehendendum Iudicem, si gradum hunc non excederet magis, & minus, argum. l. non omnes S. à Barbaris ff. de remilit. & per alia iura, quae citat.

Et quamvis in nostro Regno tortura locum non habeat in delictis, in quibus imponenda non est poena ultra relegationem, ut patet ex Cap. Regni, quod incipit *Tormenta*, relato à Gram. in cons. 40. nu. 7. in fi. & vot. 15. num. 12. & ab alijs relatis à Foller. in sua prax. crim. secunda secundae partis tit. rei indurati torqueantur num. 12. devenire tamen Iudex potest usque ad praedictum tertium torturae gradum, prout sentit Gram. in d. cons. 40. in fi. ex eo, quod levis tortura,

ra, & vide Clar. in S. fin. q. 64. vers. debet Iudex, vbi dicit, quòd ad plenam torturam Iudex deuenire nō debet, nisi adsit saltē vnū indicium sufficiens, & plenè probatum, & sequitur Farin. in d. num. 46. in fin.

31 Quantum torturæ gradum esse dicit Grillan. supra in num. 9. & Farin. in nu. 47. quando reus post eleuationem diutius suspensus in tortura detinetur, nimirum per quartā, tertiam, mediamvè partē, vel per duas tertias vnus horæ, aut per integram horam, secundum grauitatem criminis, suspicionē rei, & vires indiciorum: & quandoq; in ipso detentionis spatio adhibentur vnus, duo, aut plures ict⁹, siue tractus funis ad inferendos maiores cruciatus in corpore, maximè quando indicia prægnantia sunt, & reus valdè suspectus, & habet membra robusta, & quando graue est crimen ex se, etiam si

istā omnia non concurrant, si tamen maior pars concurrat, sufficit; & idem esse dicunt, si crimen scādalum non modicum generaret, prout est furtum magnę rei sacrę, vel aliud turpe sacrilegium, aut homicidium graue, aut falsitas literarum Apostolicarum, & similia, ac indicia essent vrgentia, & benè probata, vtputā vnus testis omni exceptione maior de visu ipsius facinoris deponens, aut duo, seu plures testes alia probantes indicia, & circumstantias necessarias ipsius criminis secundum quam latius declarant Gandin. Bart. Bald. & Salyc. quos Grillan. vbi supra citat, & alij quos citat Farin. vbi supra in num. 48. & vide Foller. in d. vers. rei indur. torq. nu. 17. vers. quartus gradus.

32 Quintum, & vltimum torturæ gradum esse dicit Grillan. vbi supr. in num. 10. & Farinac. in num. 49. quan

quādo post eleuationem detinetur reus aliquo tēporis spatio fune suspēsus, & datis illi funē tractibus, si adhuc pertinax in eius negatiua permaneat, & torturam huiusmodi spernere videatur, pro grauiori cruciatu ad pedes ipsius rei suspensi appenduntur pondera quēdam, & cum ipsis ponderibus suspēsus detinetur, vel iētibus cruciatur, qui quidem torquendi modus per rarō fieri dicunt, & in criminibus atrocissimis, vt est hēresis, crimen lēse Maiestatis, euersionis status, aut similis proditionis, vbi de totius patriæ, aut multorū salute tractatur, aut in casu assassiniē enormissimi, vel homicidij personę sacrę, aut Magni Principis, vel contra maleficos, & mathematicos: & tunc nisi indicia essent adeō clara, & pregnantia, vt nihil deesset, nisi rei confessio.

33 Hunc aut̃ quintum gradū torturę, quod vltimū

esse debet quōdam laicos, existimo dandum nō esse Clericis; nam clericorum tortura esse non debet ita seuera sicut in laicis, secūdum communem Doctōrum sententiam, de qua post Abb. in cap. cū in contemplatione post nu. 6. de regi. iuris, & Diaz in praxi crim. Canon. c. 117. post num. 6. testatur Clar. in d. q. 64. nu. 24. in fi. & quamuis ipsi clerici secūdum Doctōr. sententiam, de qua testatur Ripa in cap. decernimus nu. 39. de iudic. torqueri nō possint à Iudice, vel ministro laico de mandato Episcopi, tamen communis obseruantia se habet in contrarium, vt dicit Abb. in c. vt famę nu. 8. de sentent. excomm. & refert Diaz in d. c. 117. nu. 6. & Foller. in praxi crim. Canon. fol. 260. num. 11. Simanch. de hēretic. c. 63. num. 29. & post illos Clarus in d. q. 64. nu. 25. dicens, quōd ita quotidie videmus obseruari

Xx

uari

uati. Et ita seruatur in hac Curia Archiep. Neap. in qua per ministrū laicū datur tortura Clericis, cuius cunq; ordinis sint, & ita scio pluries fuisse seruātū in varijs Diœcesib. Gallie Cisalpinę. Nec cum Abb. vbi supra talis cōsuetudo est dicenda mala, quia illā malam non esse dicit post Cardin. Alexandr. Clarus in d. nu. 25. nam alioquin sepē delicta clericorum remanerēt impunita, quia si non essent laici, qui torquerent, clerici nūquam torquerentur, vt dicit etiā Foller. vbi supra; nam cū nullus ferē clericus sciat torquendos fune ligare, vel tortura contra terminos iuris omittenda esset in foro ecclesiastico contra clericos, vel exponerentur torquēdi máximo periculo remanendi præpediti, siue manchi.

34 De iure etsi multi torquendi non sunt, vtputā Doctores secundū cōmunē Doctōrum senten-

tiam, de qua testatur Clar. in q. 64. num. 16. persone positæ in dignitate, vt per Clar. ibid. in num. 17. milites l. milites C. de quęst. Clar. supra in nu. 18. qui ex communi sententia dicit hoc procedere etiā quodā milites nostri temporis, & nō esse torquendos nobiles, probat ipse Clar. in num. 19. nec Decuriones ciuitatum in nu. 20. tamen hodie videmus consuetudinem vbiq; seruare contrarium quodā omnes. Et solūmodō praxis seruatur, vt nō torqueantur minores quatuordecim annorum, vt per Clar. supra in nu. 21. senes decrepiti, & non robusti, vt per Clar. ibid. in num. 22. Mulieres prægnantes, nisi elapsis quadraginta diebus post partum, vt in nu. 23. vbi etiam refert seruare idem Senatum Mediolanensem quodā mulieres lactantes.

35 Visis indicijs necessarijs ad reos iustē interrogandos

gandos etiam mediante
tortura, superest, ut vi-
deamus, quomodo sint
interrogandi, quomodoq;
sit hoc faciendum, etiam
mediante tortura, quando
concurrentibus indicijs
in negatiua perseuerant.

Sumptis autem infor-
mationibus, si ex illis indici-
cia resultant, quæ iuxta
supradicta sufficiunt ad
reum interrogandum, tunc
Reus si in carceribus de-
tinetur, extra carcerem
ducendus est, & à vinculis,
& compedibus solutus
examinandus est, ob vitā-
das opiniones Doctorum
existimantium, quod aliās
confessio non diceretur
spontanea, & de iure Re-
gni reus solutus examinā-
dus est, per tex. in Const.
Regni, incip. *Si damna
clandestina*, & ibi glos. &
Afflict. in ver. soluti tor-
menti, & in Const. huma-
nitate vobis not. 19. nu.
50. lib. 2. & Foller. in pract.
crimin. in tit. fiat contesta-
tio litis nu. 1. & 3. sed dicit

Scaccia in lib. 1. de iudic.
c. 86. nu. 66. quod de con-
suetudine examinari reus
potest, et ligatus, si quali-
tas delicti, & personæ ita
suadeat. Si autem in car-
ceribus reus non detinetur,
citari potest, vel capi, quā-
do ex citatione fuga time-
tur. Et ille comparens, si
citus sit, vel post captu-
ram, si non sit ob metum
fugæ citatus, ducatur so-
lutiis vinculis, vel ligatus
iuxta qualitatem personæ
ad bancum iuris, ubi exa-
minetur, & eò ipsò quod
de mandato Iudicis ad
bancum iuris ducitur, cen-
setur viua voce citatus,
per dicta supra quod ad te-
stes in c. 13. nu. 7. Et post
inuocatū breui oratione
auxilium Diuinum Primò
detur reo iuramentum
de veritate dicēda tactis
euāgelijs, per ea, quæ dixi
supra quod ad testes in c.
præced. nu. 24. estq; hoc
scribendum in actis vnā
cū nomine, cognomine,
& ætate rei, qui examina-

Xx 2 tur

tur, ac loco, in quo examen fiat. Secundò, est monendus reus, vt veritatem manifestet, ne sit periurus, & addat peccatum periurij delicto prioris, & magis in se irriter irā Dei; & potest et illi Iudex promittere misericordiā, quātum facere ipse potest infra terminos iustitię.

Caueat tamē, ne à reo cōfessionem extorqueat promissione impunitatis; nam etsi cōmunis sit sententia Doctorum, licere Iudici ad indagandam veritatem aliquid simulare, exemplo Salomonis, vt in cap. afferte de præsumpt. & ideò etiam Doctores cōmuniter sentiant, licere Iudici vti cautela dictę promissionis pro veritate eruēda, vt testatur Clar. in S. fi. q. 55. nu. 8. & Cartar. in lib. 2. Prax. interrogandor. reor. c. 1. n. 23. tamen talis sententia à Iudicibus Deū timentibus seruanda in praxi nō est; quia sēper est mala: nā vel est Iudex

supremus, qui impunitatem, quā promittit, seruare potest, & tunc impunitatem ob solam eruēdam veritatē promittens animo seruandi promissum, contra iustitiam peccat, & contra id, ad quod ex officio obligatur, quod est delicta punire: sed si non habet animum seruandi promissum, mentitur in re graui cum notabili dāno proximi; mendacis autem in re graui cum notabili dāno proximi peccatum esse mortale, non est qui dubitet. Vel nō est Iudex supremus, qui possit impunitatem, quam promittit, seruare; & peccat mortaliter promittēdo id, quod scit seruare non posse in re graui. Quapropter etsi sī omnes Iudici licita sit simulatio pro eruenda veritate, fraus tamen, & deceptio nūquam illi licita est. Immò in simulationibus curare debet, vt tales sint, vt cedere in malam partem non possint

possint, prout cesserunt in quibusdam casibus relatis à Cartario in d. lib. 2. c. 1. nu. 50. 51. & 52.

36 Cauere tertio loco Iudex debet, ne in interrogando reo vtatur cautelis continentibus cauillationes, fallacias, & improbas aut sophisticas interrogationes; nam etsi huiusmodi cautelæ honorem afferant Iudicibus in hoc sæculo, in alio tamen ædificant ad gehennam, secundum Paul. à Castro in l. si per errorem ff. de iurisdic. omn. iud. & in l. edita C. de eden. oportet tamen illum cuncta rimari, & ita interrogationes suas formare, vt ad veritatis cognitionem iuridicè, non autem per cauillationes deuenire possit, vt probatur ex cap. iudicatem 30. q. 5. & iuxta qualitatem negotij, & personarum, quandoq; statim ad rem ipsam peruenire debet, ininterrogando tamen eum in genere, an sciat tale

maleficiū cōmissū fuisse, omissa in prima interrogatione omni interrogatione circumstantiarum, & si dicat se commississe tunc de circumstantijs interroget, videlicet, in qua parte corporis vulnus inflixerit, quo in loco, quā die, quā causa, quomodo, & quib⁹ armis, vt per Cartar. post alios, quos citat in d. c. 1. nu. 68. si vērò neget, tunc vt conuincatur, vel vt crimen suum detectum esse agnoscat, necesse est etiā ad minimam particulam descendere, vt ex Pegna addit vbi supra Cartar. & ita Iudex loqui debet, vt reus inducatur ad credendum ipsum omnia scire, mendacium tamen nullo modo dicere debet, vt per Cartar. post DD. quos citat in d. c. 1. num. 77. Potestq; Iudex pro eruenda veritate reos famæ, & vigilijs afficere, vt dicit Cartar. in d. lib. 2. c. 1. num. 37. Cauendumq; est ex ipso Cartar. in d. c. 1. nu. 54. ne reus

reus interrogetur in specie, an ipse cōmiserit, quia sine suggestione reus est interrogandus, talisq; modus interrogādi, ad suggestionē pertinere affirmat, & benè per tex. in l. 1. §. in causa tributorum, in vers. qui quēstionē ff. de quēstionib. vbi ita dicitur. *Qui quēstionem habiturus est non debet specialiter interrogare, an Locius Titius homicidiū fecerit, sed generaliter, quis id fecerit: alterū enim magis suggerentis, quā requirentis videtur.* Et quamvis tex. de teste loquatur, ad reū etiam referendū esse dicit Cartar. post Bart. Marf. & Salyc. ac alios, quos ibidem citat in num. 55. sed si præcedentia indicia talia essent, quòd ex illis Iudex certò sciret reum, quem examinat delictum illud commississe, potest tunc in specie illum interrogare, an delictum illud commiserit; quia tunc confessio extorta per suggestionem

nō diceretur, vt post Boss. in tit. de examin. reor. nu. 12. & alios, quos citat aduertit Cartar. in d. cap. 1. num. 64.

37 Et quamvis regulariter cauere etiā debeat Iudex ne in interrogationib. faciendis nimis molestus sit, dūmodò nihil omittat eorum, quę ad causam, & delicti substantiā attinent, interrogationes formādo beneuolē, blandē, & cum charitate, vt post Doctores, quos citat aduertit Cart. in d. c. 1. nu. 72. reos tamen ad familiaritatem admittere nō debet, quia ex illa contēptus nascitur dignitatis, l. obseruandum ff. de offic. Præs. per quā hoc aduertit Cartar. in d. c. 1. nu. 10. & quandoq; interrogationibus suis vagare debet, è reo quērendo etiam ea, quę ad rem non faciunt, & paulatim ad ipsum negotium deuenire, vt dicit Ambrosin. in tra&. de modo form. process. inform. lib. 2. c. 5. n. 7. ali-

aliquando etiam interrogationes ipsas multiplicare Iudex debet, etiam circa eosdem articulos, eademq; indicia, quando reus veritatē non fatetur; quia si reus modò vnum, modò aliud dicit, vel varius, vel mendax comprehenderetur, vt post Doctores, quos citat dicit Cart. in lib. 3. c. 1. nu. 16.

38 Nec in graui causa, & quando contra reum indicia vrgent in vno examine, & constituto de omnibus reus est interrogandus, sed de quibusdam tantum, & de alijs postea in alijs examinibus, & constitutis, vt dicit Cart. in d. lib. 3. c. 1. nu. 14. expedireq; aliquando addit aliqua relinquere, aliòq; trāfire. Et intellige, dummodo reus non coeperit confiteri; nam si confiteri ceperit interrompendus non est, nec examen est differendum, etiam si in illo aliena misceat, sed omnia, quæ dicit in actis

scribenda sunt, vt ex eis Iudex occasionem sumat ad eruendam integram veritatem, quam prudentibus interrogationibus extorquere conabitur, vt per Cart. in lib. 2. c. 1. nu. 73. & 74. quod facere Iudex rectè non potest, nisi vitam, & mores rei noscat, & benè informatus sit ex processu de indicatijs, quibus reus ipse irretitus est, vt per Cartar. in d. lib. 2. c. 2. num. 2. & 3. ideòq; familiariter totā causā cognoscere debet, vt per Cart. in d. c. 2. n. 8. Quod autem possit reus pro eadem causa pluries examinari Iudicis arbitrio docet Foller. in 2. 2. part. suæ Prax. crimin. in tit. etsi compar. ante contum. examin. nu. 4. & ita consuetudinem seruare testatur post Soci. Clar. & Cartar. Scacc. in d. c. 86. n. 6. eiusq; responsiones sēper in actis esse scribendas dicit Foller. vbi supra, prout etiā scribendum esse dicit in num. 6. quan-

quando reus mutat colorem faciei; loquitur pauendo, vel trepidando, vel vari-

ando, aut vacillando; faciendumq; hoc esse dicit in hac forma.

D. Iudex mandauit mihi, ut scriberem, quòd dictus N. mutauit colorem in facie: loquitur pauendo, vel trepidando, vel variando, vel vacillando: & ita etiam mihi visum fuit.

39 Interrogandusquè est reus de nomine, & cognomine, & in principio sui constituti scribendum est ad hoc, ut ex propria confessione in actis facta constet illum esse, contra quem informatio fit, & indicia militant, quòd commiserit illud delictum, ut per Scacc. in d. c. 86. nu.

29. ubi alias etiam rationes reddit. Estq; etiam de ætate interrogandus, ut appareat, an maior, vel minor sit, ut per Foller. ubi supra in num. 6. & in n. 8. dicit, esse sigillatim interrogatio facièda super quo libet indicio. Eritq; examinandus, & constituendus sub hac forma.

Forma constituendi, & examinandi Reum.

De 20 mensis Decemb. 1637. constitutus personaliter N. de N. coram R. P. B. Præposito S. Ioannis, & R. P. D. A. eius Assessore, ætatis sue ann. 30. tanquam principalis quòd ad se, & testis quòd ad alios, & præstito ei iuramento de veritate dicèda, tactis propria manu sacris Euangelij, fuit in primis interrogatus an sciat, vel saltè præsumat causam sui presentis examinis?

Respondit; io me l'imagino, ma non la sò di certo.

Et Domino dicente, ut eam, quam arbitratur recenseat. Respondit &c. & si recensendo illam incipiat fateri delictum, audiatur vsq; ad finem, non interpellando illum, sed id, quod dicit, scribatur in actis. Si verò respondeat

Io

Io non sò, nè posso immaginarmi la causa di questo mio examine. Tunc interrogetur, ex qua causa sit carceratus.

Respon. Io non la sò.

Item interrogatus, an sciat fuisse commissum aliquod delictum proximis diebus in hac Ciuitate, vel in hoc Monasterio.

Respondit, io sò che fu commesso il tale delitto.

Itē interrogatus, an sciat talis delicti aliqua particularia?

Respon. Io non sò niente: si verò dicat aliquid scire, audiat, & quę dicit scribantur in actis de verbo ad verbum, nihil mutando.

Itē interrogatus, quo in loco fuerit tali die, & quid fecerit?

Respon. Io non mi ricordo.

Et fuit admonitus, vt recogitet, & benè aduertat, & persistente in negatiua.

Iterum interrogetur, an fuerit in tali loco, & nominetur illi locus, in quo fuit commissum delictum, & illo perseverante in negatiua, admoneatur, quomodo negare hoc audeat, si Curie constat illum fuisse in tali loco, & tale delictum commisisse.

Et perseverante in negatiua, legenda est illi testis, vel testimonium depositiones, & dicendo ille:

Signori, questo, che dicono questi testimoni, è tutto bugia, aut quid simile, tunc si testes præsentes haberi possunt: dicat illi Iudex, quid diceret si præsati testes in sua præsencia dicerent, quod ipse negat: & si dicat:

Io dirò, che dicono una gran bugia, aut quid simile.

Tūc Iudex, vel Assessor mandet, vt ad conuincendum de mendacio ipsum Reum, & ad disponendum illum ad dicendam veritatem, testes adducantur

figillatim in eius facie, ad notando hæc omnia in actis, iuxta ea quę in num. seq. dicenda sunt. Et talis adductio testis in faciem rei dicitur à Doctoribus

Yy Con-

Confrontatio, quæ non solum reum magis vrget, sed fit et ad effugiendam repetitionem testium examinatorum pro Curia, non citata Parte, nam confratio citationis, & repetitionis vicem obtinet, ut post Afflic. qui ita praticari dicit in 2. part. super Constit. Reg. rubr. 10. nu, 20. & post illum Clar. in S. fi. q. 45. vers. sed in proposito, & sequitur Cartar. in d. lib. 3. c. 1. nu. 84. & Am-

brof. de modo form. process. inform. c. 9. n. 3. 4. & 5. Aduertendum est tamen, quod si testis in confrontatione sufficienter interrogatus non fuit, repetendus est super interrogatorijs per reum dâdis, etiam post publicationem actorum, & processus, ut post Doctores, quos citat dicit Ambrosin. in d. c. 9. n. 36. & 37. ipsa autem confratio sic facienda erit.

Forma confrontandi testes.

- 40 Vocato vno teste, & præstito ei iuramento de veritate dicenda tactis Euangelijis coram ipso reo, factaq; mutua nominum, & personarum cognitione Actuarius sic scribat.

Die tali vocatus N. testis examinatus pro informatione Curie in tali causa coram tali Iudice, vel Assessore, & me Notario, & G. reo constituto pro eadem causa, & præstito illi iuramento de veritate dicenda, tactis Euangelijis, fuit interrogatus, an ea, quæ tali die deposuit in eius examine fuerint & sint vera, & ab ipso pro veritate dicta, eaq; ut talia velis approbare, & ratificare in facie dicti rei presentis constituti: & postulante ipso teste, ut sua depositio illi legatur, vel interrogatus, an velit quod legatur, vel Iudice mandante, ut legatur, legenda est per Actuariū coram ipso reo, ac ipso teste, & Iudice, vel Iudicibus de verbo ad verbum

bum, qua lecta, Iudex, vel Assessor, testem qui confrontatur sic interroget.

Item idem testis, qui confrontatur interrogatus fuit, an ea, quæ modo legi audiuit sint illa, quæ ipse in suo examine deposuit, & pro veritate tunc cum iuramento testificatus est, & an modo vti talia approbet, & ratificet in presentia, & facie dicti constituti.

Respon. Signor sì, quãto il Notario mi hà letto, tanto io dissi nell' altro mio esame, & hora quì in presenza di esso G. come vero lo ratifico, & approuo, & non hò da aggiungerci, nè da diminuirci.

Tunc Iudex, siuè Assessor reum constitutum interroget, quid respondeat prædictis, & Actuarius sic scribat: Quibus peractis D. Iudex cõuersus ad constitutum, interrogauit eum, quid respondeat prædictis?

Respon. Io dico che costui dice la falsità. Et potest ipse reus testem ad eius faciem confrotatum arbitrio suo interrogare, vt dicit Tranquill. Ambros. de modo form. process. informat. c. 9. n. 33.

Et replicâte teste cõfrontato: *Io dico che quanto hò detto tutto è vero, e se non fosse tale io non l'bauerei detto.* Et cū vterque staret in suo dicto, Dominus Iudex licentiauit dictum testem confrontatum.

Et licentiandus est quidem, nisi ipse testi sit socius criminis, aut aliàs infamis: nam tunc licentiandus non est, sed est ducendus ad torturam, & ita in actis est scribendum.

41 *Et cū vterque staret in suo dicto Dominus Iudex ad ipsum constitutum magis conuincendum de mendacio, eumque magis disponendum ad veritatem dicendam, & magis afficiendum. Ac ad tollendam omnem dubitationē, qua circa personā, & dicta ipsius testis oriri possint, & ad*

Yy 2 omnem

omnem meliorem finem : & effectum mandauit, dictum testem adduci ad solitum locum tormentorum, ibique in præsentia, & caput ipsius constituti spoliari, ligari, & in altum eleuari.

Cum autem testis unà cum ipso constituto ad locum tormentorum deuenisset, seu adductus fuisset, coràm ipso spoliatus fuit, ac ligatus, & in altum eleuatus, & per D. Iudicem, seu Assessorem fuit interrogatus, & monitus, ut si ea quæ dixit contra G. præsentem constitutum, sint vera, & pro veritate à se deposita, eadē ratificet, & approbet in tortura, sin minus reuocet.

Respon. quanto io hò detto contro G. qui præsente, tutto è vero, e così lo ratifico, & esso G. sà benissimo ch'io dico la verità.

Et ita faciendum esse docet Scacc. in lib. 1. de iudic. c. 86. paulò antecolum. antepenul. & addit testem tenendum esse in tortura eleuatum paruo tempore, scil. quousque ratificet, & ratificationem facta mandare Iudicem debere dicit, ut deponatur, illoque deposito priusquam ad vteriora progrediatur debere Iudicem iterum facere illum ratificare per extensum, faciendo illi legere suam depositionem; nec ab hac praxi dicit dissentire Fa-

rinac. de indic. & tort. q. 43. num. 137. imò idem Farin. in nu. 139. expressè hoc sentit dū ait, quòd pro confirmatione depositionis factæ in tortura, debet eandem depositionem spontè, & sine tortura ratificare, prout ratificanda est principalis delicti confessio; & ita dicit tenere Doctores, quos ipse ibidem citat. Et hanc ratificationem esse faciendā in præsentia ipsius constituti, quando præsens est, dicit idem Scacc. in prin. d. col. antep. post Doctores

res quos citat, & ad tollē-
das opiniones Doctōrum,
de quibus Farinac. in d.
q. 43. num. 41. & seqq. in
ipsa ratificatione pręstan-
dum est iuramentum an-
te torturam, & etiam quā-
do post illam ratificat. Sed
ratificatio hęc, quę fit post
torturam, faciēda non
est, nisi transacto spatio
saltē vnus diei naturalis,
ne videatur ratificare me-
tu tormentorum, iuxta ea
quę dicēda sunt infra
de tortura rei, quibus pe-
ractis, admonendus est
reus, vt fateatur veritatē,
cū amplius illam negare
non possit, sed illo perse-
uerante in negatione li-
centiendus est testis, &
continuari potest examen
ipsius rei, hortando illum
ad manifestandam verita-
tem, quam si manifestare
noluerit, deueniendum
est ad torturam ipsius rei,
datis ei prius defensio-
nibus, iuxta ea quę infe-
rius dicēda sunt in seq.
cap.

42 Quę confrontatio tūc
prædicto modo est faciē-
da, quādo testes totalem
cognitionem habent de
reo, sed si fortē illum non
cognoscūt, nisi quia illum
delinquere viderunt, etiā
si audiuerint vocari G. cō-
frontatio ita faciēda est,
vt ipse constitutus, quan-
tum fieri potest indutus
habitu consueto ponatur
in circulo cum tribus, vel
quatuor, aut saltē duobus
eiusdem ætatis, stature, ef-
figiei, & habitus, ita vt
quantum fieri potest sint
similes, vt post Foller. ad-
uert. Cartar. in praxi in-
terrogandor. reor. lib. 3. c.
3. num. 33. & debent esse
omnes personę incogni-
tę dicto testi, qui omnes
cū positi sint in faciem
testis, qui confrontatur,
præstatur ipsi testi iura-
mentū de veritate dicen-
da tactis Euangelijs, no-
tando in actis omnia præ-
dicta, & postea addatur.

Et

Et fuit per D. interrogatus, an inter hos, quos corā se stantes videt, adstet ille, de quo ipse in suo examine deposuit, & dixit se eum cognoscere de visu tantum, & nō de nomine, nisi forte ex auditu, & si adest; monuit ut illum indicet.

Respond. Signor sì, che tra questi ci è quello, del quale io hò deposto nel mio esame, & è questo.

& tunc licentiatīs alijs admonendus est reus, ut veritatem dicat, cū videat Curiam benè informatā, alioquin testis, qui eum recognouit corā ipso dicet, quid ipse viderit proprijs oculis. Illo autem perseverante in negatiua, vocandus est testis, qui eum recognouit, & iterū præstito illi iuramento de veritate dicenda, tactis Euangelijs, ea omnia seruanda erunt, quæ dicta sunt supra in num. 39. & 40. de testium confront. Tradit prædictam praxim Cartar. in d. lib. 3. c. 3. nu. 43. & Scaccia vbi supra.

43 Qui aduertit, quòd si testis adductus ad confrontationem faciendam, & conuincendum constitutum, negat inter homines positos in sua facie

adesse eum, de quo ipse dixit in suo examine (si constitutus est indiciatus ab ipso teste de illo delicto ratione staturæ, ætatis, signorum faciei, coloris barbæ, & alijs circumstantijs, de quibus strictè est interrogandus testis, qui quando examinatur dicit non habere aliam cognitionem delinquentis, quàm cognitionem de visu) præsumi potest quòd testis fuit subornatus, & ideò dicit, quòd ille inter illis non adest: & propterea testem hunc tanquam suspectum de falso, debet Iudex varijs interrogationibus perconctari, ut per Scacc. vbi supra.

44 Quando autem Reus per testes conuictus est, vel ad torturam indiciatus, iuxta ea, quæ supra di-

dicta sunt, si ipse nihilominus in negatione perseverat, non obstante diligenti interrogatione sibi facta super delicto, de quo inquiritur, Iudex iterum testes examinare debet, quando examinati tantum fuerunt, pro informatione Curiae, ipso reo non citato, ad videndum iuramenta testium, examinareq; illos debet, ipso reo citato, ut testes iurare videat, ut per Cartar. in Prax. interrog. reor. lib. 3. c. 7. n. 61. & per ea, quae dixi supra in cap. præced. nu. 42. faciendaq; est talis repetitio iuxta formam à me traditam in d. c. præced. num. 43. qua repetitione facta, si ex illa appareant adesse indicia ad torturam sufficientia, illaq; esse legitime probata, iuxta ea, quae iam dicta sunt, & nihil obstat, quominus reus tormentis subijci possit, de quibus obstatibus latè scripsit Foller. in sua Prax. crim. in tit. Et si confitebū-

tur in 3. par. tertiae par. per tot. est iterum reus, priusquam tormentis subijciatur, interrogandus, & monendus ad veritatem dicendam de omnibus sigillatim in processu apparentibus, & de quibus contra ipsum sunt indicia, alioquin Curia non valens alias veritatem habere, deueniet ad eius torturam, ut post Foller. in d. sua prax. in tit. Rei indurati torqueantur in nu. 1. dicit Cartar. in lib. 4. suae praxis interrog. reor. c. 1. nu. 58. Vbi etiam addit, quod adhuc persistente reo in contumacia nolendi manifestare veritatem sunt eidem repetenda indicia, epilogando illa quae diffuse dicta fuerant, omniaq; possibilia facienda esse dicit, ut reus disponatur ad veritatem dicendam sine tortura, si fieri potest; quia tortura subsidaria esse debet, ita ut tunc tantum adhibenda sit, quando alias probationes haberi non possunt; & com-

mu-

munem hanc esse Doctōrum sententiam, & ita cōsuetudinem seruare testatur post Doctōres, quos citat Cartar. in prax. interrog. reor. lib. 4. c. 1. nu. 14. Et in n. 15. dicit post Doctōres, quos citat, communem etiā esse Doctōrum sententiam, reum nō esse torquendum, quando aliter de delicto constat ob prædictam rationem, scilicet, quia tortura non infligitur, nisi in subsidium, & vbi aliter veritas haberi non potest, per tex. in l. Diuus Pius in prin. ff. de quæstionib. à Doctōribus cōmuniter ita intellectus, vt post Doctōres, quos citat dicit Farinac. de indic. & tortu. q. 38. n. 4. Ideòq; nō semel, sed pluries monendum reum esse dicit Cartar. supr. in num. 59. & vbi in negatiua persistat, etiam minas esse miscendas, docet in nu. 60.

45 Quibus præcedētib; si reus in negatione persistat, torquendus est ex offi-

cio Iudicis, irrequisito accusatore, sed auditis ante torturam Aduocatis, & Procuratoribus rei; & interesse potest etiā in ipsa tortura Aduocatus, & Procurator Fisci, vt per Cart. post Doctōres, quos citat in d. lib. 4. c. 1. num. 62. & seq. vsq; ad nu. 65. vbi post Imolam dicit, generalem esse consuetudinē, vt examinaretur prius, an reus sit torquendus, vel non, & in ipsa examinatione audiendi sint Aduocati, & Procuratores reorum. Et quamuis talis cōsuetudo non seruetur in Ducatu Mediolanēsi, vt dicit Clar. in §. fi. q. 64. verū. quæronunc; tamen in hoc nostro Regno seruatur, & ante torturā reo defensiones dantur ad examinandam; an sit torquendus, vel nō. Ideòq; faciendum est prius decretum de publicatione actorum, iuxta dicēda in cap. seq. & postea sunt illi dandæ defensiones iuxta formam tradēdam etiam

etiam in cap. sequenti. Et quamvis in hoc nostro Regno Magna Curia Vicarij torquere possit reos ex processu informatio, vt dicit Molfes. in procmio 1. par. ad Cōsuet. Neap. q. 5. num. 17. cum seqq. hoc tamen non procedit in Curijs Baronum, etiam habentium merum, & mixtum imperium, & amplissimas cōcessiones, nisi hoc illis in specie concessum sit, vt per Molfes. in 1. par. ad dictas Consuet. in addit. ad q. 4. nu. 5.

46 Datis autem defensionibus si rei partes succubant, faciendum est decretum de torquendo, & de iure hoc præcedere dicit Cartar. in d. lib. 4. c. 1. nu. 66. post Doctores, quos citat: quod decretū continere debere, docet, quòd visa per Iudicē rei pertinetia, & visis indicijs cōtra eū vrgētibus, cū veritas aliter haberi nō possit determinauit, & determinat ad torturā esse deueniendum.

Et vt ex eodē decreto appareat fuisse auditas rei partes, datisq; fuisse illi defensionibus, eandem clausulam in eodē decreto adderem; estq. in illo apponendum tempus, & modus pro modo indiciorū, vt per Clar. in q. 64. num. 33. & quòd ad modum seruandum esse Provinciae consuetudinem dicit in nu. 36. Et quòd ad tempus, quia de iure nihil est definitum, arbitrio Iudicis est relictum, vt dicit Cartar. in d. lib. 4. c. 1. nu. 113. ita vt secūdum suum arbitrium, & conscientiam illum detinere possit per vnum, vel per duos miserere, vel per quartam, tertiam, vel mediam partem horę, aut ad summū per integram horā, vt qualitas personę, delicti, & indiciorū postulare videbitur, & refert Grillan. Cum. & Foller. dicentes, q. rarò rei in tortura vltra horam sunt detinendi.

Et quamvis Iudex factus

Zz tuus

tuus sit dicendus, si causam exprimat in sententia cap. sicut, & cap. cum Bertoldus, cū ibi notatis per Doctores de re iudic. tamen communiter observatur, ut in decreto torturæ Iudex exprimendo

causam summariam recēseat omnia indicia, & omnes pręsūptiones, quibus mouetur ad infligendum reo torturā, ut per Farin. in d. q. 38. nu. 8. & sub hac forma decretum est formandum.

Forma decreti de torquendo reo per funem.

Die 22. mensis Decembris anni 1637. visa per R. P. N. pertinacia G. rei constituti, & visis, ac consideratis talibus, & talibus indicijs cōtra eum emergentibus, at talibus pręsumptionibus; & auditis Partibus Aduocatorum eius, & consideratis eis, quæ per ipsos adducebantur ad defensam, ne reus ipse torqueretur; cū veritas aliter haberi non possit, determinavit, prout per præsens decretum determinat. d. G. reum esse nunc torquendum spatio unius horæ, vel sibi bene viso.

D. N. Iudex.

47 Non est tamen prædictum decretum ex cautorum Iudicum cōsuetudine palam interponendum: sed ducto reo ad locum torturæ statim cū incipit ligari, decretum prædictū de torquendo interponendum est, & immediatè reus torquetur, ut per Marān. in 6. par. sui speculi nu. 14. quem refert Clar. in d. q.

D. B. Actuarius.

64. n. 27. circa medium, & alios, quos citat, & sequitur Cartar. in d. c. i. num. 68. Quæ quidem cautela adhibetur, nè detur reo materia appellandi, & per appellationem ligandi manus Iudicis; nam etsi appellaret quando iam tormentis est applicatus, ex eo, quod incepit ligari, appellatio nō auditur, prout deter-

determinatum fuisse in
Parlam. Paris. refert Clar.
vbi supra, & Carrer. in d.
c. 1. nu. 69. Sed cautelam
predictam inanem esse
existimat Farin. de indic.
& tort. q. 38. n. 22. & omni
iure, & ratione carere di-
cit; posseque reum appellare
affirmat, quam primum
videt sibi comminari tor-
turam, nedum quando se
videt duci ad locum tor-
turæ, & ibidem spoliari, &
ligari, & per talem appel-
lationem ligari manus Iu-
dicis, dicit per dicta ab ipso
ibidem in nu. 15. vbi hoc
idem seruari in Magna
Curia Vicarię refert ex
Grammat. relato à Clar.
in §. fi. q. 64. in vers. sed
quid agendum. Nisi appel-
latio esset friuola, & calu-
niosa, quia tunc illam
Iudex reijcere potest; vt
per Farinac. post Doctor.
quos citat ibid. in nu. 23.
cùm talis friuola appella-
tio regulariter à Iudice
reijci possit, eaque non ob-
stante ad vltiora proce-

dere valet absque vitio attē-
tatorum, cap. cum appel-
lationibus friuolis de ap-
pellatione in 6. & per Fol-
let. in pra. crim. 3. p. 3. par-
tit. etsi confitebuntur nu.
50. & alios, quos citat Fa-
rinac. in d. n. 23. & 24. Quę
autem appellatio dicenda
sit friuola, & calumniosa
cū à iure diffinitum nō sit,
Iudicis arbitrio est remis-
sum, vt dixerunt Mars. in
l. quęstionis modum nu.
45. ff. de quęst. Menoch.
de arbitr. iud. casu 197. n.
7. & alij, quos citat, & se-
quitur Farinac. in d. q. 38.
nu. 27. Et in nu. 28. addit,
tunc in hoc casu dicendam
esse appellationem friuo-
lam, & calumniosā ex ar-
bitrio Iudicis, quando ex
processu apparēt legitima
ad torquendum indicia,
quę purgata non fuerint
intra terminum reo con-
cessum ad se defendendū
ante torture decretum, vt
per Carrer. in pract. in 1.
tract. de appellat. ad leg.
obseruare curabis, C.

Zz 2 quo-

quorum appell. nō recip. S. vigesimus primus casus est, num. 2. & per Foller. in d. nu. 50. in vers. ad cognoscendum, & per Farin. vbi supra, hancq; cognitionem spectare ad Iudicē à quo, probat in num. 24. & testatur communē esse sententiam.

Curareq; Iudex debet, vt reus ante torturam per decē horas non comedat, aut bibat; hancq; communem esse praxim dicit Cartar. in d. c. 1. nu. 78. & Farin. sup. nu. 32. & dum spoliatur, & ligatur ad funem priusquam eleuetur, benignè reus est admonē. dus iterum per Iudicem de veritate dicenda, & talis admonitio in actis est adnotanda. Et illo persistente in sua pertinacia, eleuandus est, interrogariq; in ipsa tortura, & tormento potest non solum de dicenda veritate circa delictum, sed de quolibet indicio, quod cōtra ipsum virget, & omnes respōsio-

nes, & verba, quæ in tortura dicit in actis sunt adnotāda, vt per Cartar. post Doctores, quos citat in d. c. 1. num. 81. & 82.

48 Sed est aduertendum in nostro Regno, quòd per Constitutiones illius, rei torquendi nō sunt pro crimine, pro quo non est imponenda pœna vltra relegationē, vt per Parid. de Puteo in tract. de sind. in ver. tortur. c. 5. num. 2. quam refert Franc. Becc. in cons. 62. nu. 28. in fi. & Cartar. in d. c. 1. num. 24. & in num. 25. refert post Granut. Magnam Curiā, & Regias Audientias tormenta inferre indifferēter etiā pro delictis, in quibus pœna temporalis remigationis est imponēda, & idem esse dicit post Granut. quòd ad crimē Blasphemię, & vbi pœna arbitraria est, & in num. 29. dicit, quòd secundum omnes in omnibus delictis, pro quibus pœna corporalis est imponenda, indi-

stinctè

finctè ad torturam procedi potest; nō autem ubi imponenda est tm̄ pœna pecuniaria; effeq; hanc cōmunem Doctōrū opinionem, dicit post Doctores, quos citat Farinac. de indic. & tort. q. 38. nu. 6.

Et dato, quod iure torquendus sit, est tamen tortura adhibenda cum moderamine l. de minore §. tormenta ff. de quæst. vt per Doctores, quos citat, & sequitur Crauet. in consil. 287. num. 6. vbi dicit, quod istud moderamē est relicū arbitrio Iudicis

per l. quæstionis modum ff. de quæstion. & quod in hoc arbitrio Iudex considerare debet complexionem, & qualitatem rei, scilicet an sit robustus, vel debilis, an nobilis, vel plebeius, ac qualitatem delicti, scilicet an sit leue, vel graue, vel atrox.

49 Supposito autem, vel quod reus à torturæ decreto non appellauit, vel quod appellatio tāquam friuola, & calumpniosa, reiecta sit, reus ad torturā constituendus erit in hac forma.

Forma constituendi reum criminis ad torturam
Die prædicta personaliter constitutus G. corā tali Iudice, & Assessore in torturæ loco, & præstito ei iuramēto de veritate dicenda, tactis Euangelijs, fuit admonitus, vt veritatem manifestaret, & ne pateretur tormentis subijci: sed cum in negatiua persisteret, fuit suppositus tali tormento, & in illo iam positus, fuit in primis interrogatus &c. Et prosequitur examen circa omnia indicia, & præsumptiones, & scribenda sunt in actis omnia verba, quæ dicit, dum manet in tormentis, & omnes admonitiones, quæ de tempore in tempus illi fiunt. Et casu, quo fateri veritatem incipiat, & ideò deponi à tormento petat, in actis ita scribatur.

Et

Et cum ipse reus in tormentis positus dixisset, ut deponatur, quia veritatem aperire vult: tunc D. Iudex mandauit, ut deponatur, & hoc facto sic dixit. Et scribatur in actis integra depositio sine interruptione, & cum finem fecerit, interrogari potest, si de aliquo est interrogandus: & omnibus peractis ita scribatur in actis. Et tunc Dominus mandauit ipsum G. ad locum suum reponi accommodatis eius brachijs &c. si tortura funis sit tortus.

Si autem in negatiua persistat sic in actis scribatur.

Et cum d. G. reus in negatiua persisteret; cum ab eo veritas haberi non possit, cum stetit in dicto tormento tanto temporis spatio D. mandauit a dicto tormento amoueri, & reponi ad locum suum, animo iterum torquendi, si repetitioni erit locus, & sic, accommodatis illi brachijs, alijsq; necessarijs remedijs adhibitis, fuit repositus in loco suo, ut per Cartar. in d. c. 2. nu. 9. sed an, & quando tortura repeti possit, dicā infra in nu. 55. & 56.

Estq; aduertendū, quod si fortè reus in tormentis existens spontè præter interrogata, & ea, de quibus est in processu indiciatus, contra se imprudenter aliqua dixerit, manifestando aliqua sua delicta, quorum nulla adsunt in processu indicia, tali cōfessionem nulla à Iudice dāda est fides, ut post Bald. Hippolide Marf. Iacob. de Bellouif. & Iasonem, quos citat, dicit Iodocus in sua prax. crim.

c. 39. num. 2. sed post torturam fore à Iudice interrogandum dicit, quare nō interrogatus prædictam cōfessionem fecerit, quia sepè compertum est reos ob torturæ pœnam, siue dolorem confessos esse ea, quæ nec opere, nec cogitatione commiserunt. Et si fortè extra torturā, & trāfacto spatio 24. horarum post illam in cōfessione eiusdem delicti persistat, tunc Iudex id serua-

re potest quod dictum est
supra in c. 12. nu. 48.

50 Et quia Regulares sine
interuentu seculariū tortu-
ra funis torqueri nō pos-
sunt, quando seculares vi-
tare volunt, prout decet,
maximè in Religionibus

illis, in quibus obseruātia
viget, supradictis seruatis,
omissa tortura funis, de-
uenire debent ad torturā
vigiliæ, cuius modum in-
ferendi reuoli. supra in nu.
27. & illius decretum hoc
modo formari potest.

Formula decreti de torquendo reo
per torturam vigilię.

*Die 22. mensis Decembris 1637. Visa per R. P. N. pertinacia
G. rei constituti, & consideratis talibus, & talibus indicijs,
& talibus, & talibus presumptionibus contra eum emergē-
tibus, ac mala eius conditione, & fama, auditisq; partibus
Aduocatorum eius, & consideratis eis, quæ per ipsos adduce-
bantur ad defensionem, ne d. reus torqueretur, cum veritas
aliter haberi non possit, mandauit, prout presenti decreto
mandat d. G. adduci ad locum pro sua tortura præparatum
ibiq; tormento vigiliæ supponi (cū ipse ob Regularem statū
funis tormento commodè toqueri non possit) sedens super
scamno ligneo cū compedibus ferreis ad pedes à terra eleua-
tos, & manibus post terga ligatis, & fune eleuatis, adhibitis
Custodibus, qui nullo modo illum dormire faciant, & in
d. tormento per quadraginta horas torqueri. Infra quod
spatium est pluries benignè admonendus, vt veritatem
aperiat. Et casu, quo indigeat exoneratione ventris, illi
est hoc permittendum, & in actis notandum hoc modo.
Eadem die cū stetisset dicto tormento suppositus spatio de-
cem horarum, & petisset ire ad exonerandum ventrem R. P.
eidem hoc permisit cum debita custodia, vt per Cartar. in
d. c. 2. nu. 7. tempus autem quod consummatur in vtrius
exone-*

exoperatione, nō est computandum in num. quadraginta horarum, quia interim non subijcitur tormento.

51 Sed in delictis atrocissimis, nimirum læsæ Maiestatis Diuinæ, & humanæ, assassiniæ, viarū latrocinij, disrobatorum famosorū, bannitorum, criminis veneni, & similium, tortura vigilæ dari potest acriori modo v3. adhibēdo loco scamni plani, scamnum, quod capram vocant, eleuatū à terra, quantum est statura vnus hominis, cōfectum duobus tabulis ita simul iūctis in cacumine, vt aciem faciant, sed non acutam, & dilatetur ad similitudinem dorsi caprae spatio vnus palmi, & super aciem nō acutam talis scamni equitare habet reus sine caligis; sed denudatus, vndiq; ligatus nē cadat, cum manibus retro iūctis, & eleuatis, ac si torquendus esset, & sic detinetur spatio quinq; aut ad summum decem horarum, paulō plus Iudicis arbitrio, vt per Farin.

de indic. & tort. q. 38. nu. 71. & Cartar. in d. c. 2. n. 8. vbi dicit, quòd in supradicto decreto de torquēdo quādo danda est hæc tortura vigilæ durior, loco illorum verborum: *sedēs super scamno ligneo cum compedibus ferreis, &c.* ponenda esse dicit, verba hæc *sedens super capra lignea sine caligis &c.* sic exprimendo modum, quo reus hoc tormenti instrumento torquendus est, prout in omnibus tormenti generibus exprimendum esse dicit. Nec in decreto huius tormenti addendū esse tempus dicit, sed solūmodò dicendum esse docet, *mandat dicto tormento torqueri, & tormentari*: & arbitrio deinde Iudicis iuxta qualitatem indiciorum, & rei robusticitatem Iudicis arbitrio reum suppositum dicti tormēti instrumento esse desinendū dicit, vt sic reus, vel innocens

rens appareat, vel supplicio sit deputandus, vt in l. quæstionis ff. de quæstionibus. Dummodò in dicto tormento non detineatur ultra spatium quinque horarum.

52 Torto autem reo, qui in tormentis delictum commisisse negauit, quasi puram veritatem dixisse videatur, dicendum est, indicia contra se existentia, purgasse, & ita totum Mundum tenere, & seruare dicit Clar. in S. fi. q. 64. n. 38. vers. Illata ergo tortura ex Alber. in l. edictum nu. 2. ff. de quæst. relato Boer. decis. 163. nu. 12. Gramm. decis. 8. post num. 9. & decis. 96. num. 2. & Couar. in lib. pract. qq. q. 23. col. 1. Et sententiã hanc omnes in Italia obseruare dicit ipse Clar. ibidem ex pract. Calonij fol. 75. num. 2. & ex Capolla in cons. crim. 32. col. 1. vers. *nec potest dici*, communem hanc esse obseruantiam affirmat, & ex aliquibus supra allega-

tis Doctoribus dicit hoc procedere, etiam si delictum contra reum sit plenè probatum, vt etiam per Crauet. in cons. 287. nu. 4. & 7. in vers. 3. respondeo, & in vers. *ex premissis plura*. Et addit Clar. vbi supra, debere in hoc casu Iudicẽ scribi facere in actis, qualiter tortura fuit moderatè adhibita, & indicia sunt purgata, & postea reum relaxare fideiussoribus; & communem hanc esse praxim, & obseruantiam dicit post Doctores, quos citat.

53 Sed Anton. Gomes. in 3. lib. variar. resol. in c. 13. de delic. nu. 18. ab eodem Claro supra relato, dicit esse reum in hoc casu definitiuè absoluendum: & ita practicari testatur Carrer. in Pract. crim. fol. 171. n. 202. relatus à Simanch. de hæretic. c. 63. num. 36. & à Claro vbi supra, qui quidem in eodem S. fi. q. 62. n. 2. dicit, quòd in Ducatu Mediolanensi quãdo

Aaa indi

indicia purgantur per torturam, vel quando contra reum non adsunt indicia ad torturam sufficientia, vel ad imponendam aliquā poenam extraordinariam, tunc absoluitur quidem, non tamen diffinitivè; sed stantib. rebus, prout stant, & in tali casu si postea nova indicia superueniāt, de nouo cōtra reum proceditur, non obstante tali sententia, & ita obseruari in Hispania, & Gallia refert post Doct. quos citat. Sed Carait. super Ritu Magnæ Curia 248. num. 18. dicit cōmuniter obseruari, vt in tali casu inquisitus præstet fideiussionem de stādo iuri, & se presentando toties quoties fuerit requisitus; at Gramm. decis. 8. & crim. 12. in fi. refert Consil. Neapol. seruare, vt in tali casu reus puniatur poenis extraordinarijs: & hoc eodem anno 1637. Magna Curia poena extraordinaria multauit quendam

inquisitum de assassinio, non obstāte, quod tortura grauissima vltra horam cum grauissimo pondere ad pedestortus fuisset: sed quia est hoc iuri, & æquitati contrarium, vt dicit Clar. in d. q. 64. nu. 38. in fi. ab alijs Iudicibus non est imitandum; & Magna Curia iustis ex causis ad prædictam sententiam deuenit.

54 Quia autem de iure plenè absoluendus est ille, qui per exactam torturam ab omnibus indicijs, & suspicionibus sit satis purgatus, vt dicit Iodoc. in sua praxi c. 40. nu. 3. & vt dicit Clar. in d. q. 62. nu. 2. in fi. qui per torturam omnia indicia cōtra se existentia purgauit, de iure loquēdo, diffinitivè fortè absoluendus est, possunt fortè Iudices Regulares reum Regularē diffinitivè absoluerē, quando ille per torturam omnia indicia contra se existentia purgauit; illo tamen seruato, quod dicit

dicat Iodoc. in d. cap. 40. nu. 1. scilicet ut post torturam, reus, qui constanter omnia in tortura negavit, reducat ad carcerem, & ibi detineatur spatio decem, viginti, aut triginta dierum amplius, vel minus, pro Iudicis prudentia ad videndum, an forsitan alia nova indicia superueniant, 55 ut ex illis reus iterum torqueri possit, iuxta dicenda in num. seq. quæ si non superueniant, ex omnibus vinculis, & è carcere inquisitus est liberandus, pristinaeque libertati est restituendus, vel cum sententia omnino absolutoria, prout de iure faciendum esse dictum est, vel iuxta consuetudinem, de qua testatur Iodoc. in d. c. 40. num. 2. & post illum Clar. in d. q. 62. num. 2. in fi. dimittendus est cum sententia non omnino absolutoria, sed rebus sic stantibus, & donec nova indicia superueniant; & hoc est tutius; nam consuetu-

do vim legis ita habet, ut tamquam lex in omni foro seruanda sit, etiam si esset contra Canones. Cum autem hæc rationabilis sit, & tot annorum spatio præscripta, seruanda est, ut patet ex his, quæ dixi in meo Prompt. verb. Consuetudo per tot.

Superest, ut videamus, an reus, qui semel est tortus possit iterum tormentis subijci? & pro solutione huius difficultatis ita esse distinguendum existimo, quod aut reus fuit sufficienter tortus, aut non, sed leuiter tantum, prout distinxit Bald. in l. 2. nu. 6. vers. item dicas C. quor. appell. ubi sic ait: *Item dicas, quod si tormenta non sunt plenè imposita, possunt repeti, sin autè sint plenè imposita, nō possunt repeti, nisi ex nouis indicij.*

Quando igitur reus sufficienter fuit tortus, torqueri iterum non debet, nisi noua superueniant indicia, prout, tenet etiam

Aaa 2 Cy:

Cynus in l. fin. C. de quæstionibus, & Doctores communiter, quos citat, & sequitur Clarus in d. quæst. 64. num. 46. in vers. si verò reus, & Farin. de indic. & tort. q. 38. nu. 72. & 73. & in nu. 74. damnat contrariam consuetudinem, illamq; minimè attendendam esse dicit in nu. 75. & malè facere, addit, Assessores illam obseruantes. Debereq; prædicta superueniētia indicia esse fortiora, & vrgentiora primis, dicit in num. 76 per text. in l. vnus §. 1. ibi, euidentioribus argumentis oppressus ff. de quæst. & communem hanc esse sententiam dicit post DD: quos citat Crauet. in cōs. 287. nu. 7. & ita praxim seruare refert Clar. vbi supra ex DD. ab ipso citatis, ac ita seruari, & seruandum esse in praxi à bonis Iudicibus dicit Carrar. in practica interrog. reor. lib. 4. c. 1. nu. 123. & in nu. 125. dat. consilium, vt quando

Iudex habet in carcere hominem scelestum, qui sufficienter fuit tortus, ex eo quòd contra eum fama publica aderat, & non sunt noua indicia, vt sepe illū interroget de delicto, & circumstantijs eius, ac indicijs, donec illū ad vacillandum inducat, & ex hoc nouo indicio, quod est alterius speciei, torqueri iterum posse affirmat post DD: quos citat, & Farinac. vbi supra in num. 77. addit, indicia superuenientia non solum esse debere vrgentiora, & clariora primis, sed etiam diuersi generis, secundum Parid. de Put. de sind. ver. tortur. il. 3. c. 4. incip. de repetit. num. 3. & Ang. de male fig. in verb. fam. pub. nu. 98. in vers. quæro, quædicantur noua indicia, vbi explicat, ea esse noua indicia necessaria, vt tortura repeti possit, quæ à præcedentibus specie differunt, vel substantia, vtputà quia prima indicia respici-

spiciebant malam famam inquisiti, vel inimicitiam eius cum occiso, & ex illis ipse reus fuit tortus, & nihil fassus est. Postea autem superuenit vnus testis deponens, se vidisse eundem reum vulnerantem occisum, vel habentem gladium euaginatū iuxta occisum, aut quid simile: quod indicia noua, quia à prioribus specie, vel substantia differunt, & urgentiora sunt, ex illis potest reus semel tortus iterum torqueri: sed secus esse dicunt, si superueniant alij testes comprobantes eadem indicia, pro quibus inquisitus fuit tortus, nempe quia fuit tortus ob famam publicam, vel ob inimicitiam, vel ob fugam, & testes superuenientes eadem indicia comprobant, & ita tenet Crauet. in d. conf. 287. nu. 7. & alij multi; quos citat, & sequitur Farin. in d. num. 77. & testatur de communi, & magis communi. Et hoc procedere dicit Farin. vbi

supra in num. 73. etiam in delictis atrocissimis, esseque hanc conclusionem æquiorē, communem, & magis iuri consonam, dicit post DD. quos citat, etsi nonnulli male illam non seruent minus iuridicè, ut etiam post Brunum de indic. & tort. q. 5. par. 2. num. 62. dicit Cartar. in d. pract. interrog. reor. lib. 4. cap. 1. num. 123. in fi. & in num. 38. docet vbi sup. Farinac. post Doctores, quos citat, quod confessio extorta per torturam, quæ repetenda non erat, torto non nocet. Quod autem ad consilium, quod dat Cart. in d. c. 1. nu. 125 de secunda tortura danda reo inducto à Iudice per interrogationes inducentes ad vacillandum, aduerte, quod ut locum habere possit, est necessarium, ut nouum indicium vacillationis sit tale, quod sit vigentius, & clarius indicio illo, pro quo inquisitus fuit tortus, per

ea.

ea, quæ dicta sunt supra ex Farin. & alijs ab ipso citatis, & per ea, quæ dicit ipse Cartar. in d. n. 123.

56 At quando reus sufficienter tortus non fuit, sed leuiter, vtpotà quia secundum indicia, quibus grauatus erat, arbitrio regulato Iudicis torqueri poterat spatio dimidiæ horæ, sed fuit ab ipso Iudice tortus spatio vnus quartus, potest tunc Iudex torturam illi repetere vsq; ad finem mediæ horæ, etiam nullis alijs superuenientibus indicijs, & cōmunem hanc esse sententiam dicit Farinac. post Doctores, quos citat vbi sup. in nu. 83. & nullam habere difficultatem apud omnes, neq; secundum praxim, neq; secundum iuris dispositionem. Et addit post Clar. in d. S. fin. q. 64. vers. hæc autem omnia, ad fin. & ex Anton. de Canar. in tract. de quæstionib. in 6. memb. post num. 1. bonos Assessores incipere à leui tortura, & si ex ea

veritatem habere nō possunt, illam repetunt; et seq; hoc laudabile, & securum consiliū dicit Cartar. in d. lib. 4. c. 1. n. 127. in cuius calce, iuncto nu. 128. cū Claro, & Canar. vbi sup. admonet Iudices vt in casu, quo dubitāt de leuitate prioris torture, ad torquendum iterum non procedant, & idem admonere dicit Marcus Antonium Eugenium in cons. 76. nu. 129. & seq. lib. 1. & optima est admonitio, & omninò sequēda, maximè à Iudicibus Regularibus, & ab omnibus alijs, qui Dei timorem habēt, quia in dubijs tutior pars est eligenda, & reo est fauendū, secundū vulgata iura.

57 Quando autem reus in tormentis delictum confessus est, iam dixi supra quod in sequenti die post spatium horarum 24. deducendus est corā Iudice, vt ea, quæ in tormentis dixit, extra tormenta ratificet; talisq; ratificatio in hac forma erit facienda

For;

Forma seruanda in ratificatione facienda à Reo
extra tormenta quòad ea, quæ in
tormentis confessus est.

*Die 23. mensis Decembris anni 1637. constitutus iterum per-
sonaliter G. coràm tali Iudice, in tali loco, & prestito ei iu-
ramento de veritate dicenda, tactis Euangelijis fuit primò
interrogatus, an ultra ea, quæ externa die dixit in suo con-
stituto, existens in tormentis occurrat illi aliud dicere?*

Respon. Io hò detto il tutto, nè mi occorre altro, che dire.

*Item interrogatus, an omnia, quæ externa die dixit, & fas-
sus est in tormentis positus, vera sint, & fuerint?*

Respon. Tutto quanto io dissi, sù, & è vero.

*Item interrogatus, an sit paratus, & velit modò extra tor-
menta ea omnia approbare, & ratificare.*

Respond. Signor sì.

*Et lecto ei per me de mandato D. Iudicis de verbo ad ver-
bum, prout iacet, integro suo examine, ab ipso bene audito,
& intellecto, fuit interrogatus, an prædicta, quæ sibi modo
legi audiuit deposita, ac dicta à se sint, ea forma, & modo
prout iacent, & an aliquid velit addere, vel minuere?*

*Respon. Tutto io hò detto come mi è stato letto, nè mi occorre,
che aggiungere, nè che diminuire.*

Et sic fuit dimissus, & ex mandato D. ad largū positus fuit.

18 Et quia aliquando pro
conuincendo ipso reo, vel
pro recognoscendo cor-
pore delicti, exhibenda
sūt ipsi reo arma, vel scri-
pturæ, aut similia, cū qui-
bus, vel ipse reus fuit ca-
ptus, vel quæ fuerunt in
eius domo reperta : nāq;

quando quis imputatur,
quòd arma prohibita reti-
net, vel quòd libellum fa-
mosū cōfecerit, vel quòd
aliquas lieteras scripse-
rit, vel receperit, vel quòd
aliquid furatus fuit, vel
quòd falsam fabricet mo-
netā, vel quòd Regularis
pro.

propriarius est, & pecuniam retinet, tunc practici Assessores Curiam cum Actuario, & Fiscali mittere solēt, vel ipsi per se vnā cum prædictis accedūt ad habitationem imputati, & diligentissimè ibi perquirunt, an aliqua ex prædictis ibi reperiantur, vel signa, vel instrumenta, vel notę, vel scripturę, quę ad rem faciant, & illa secum ad Curiam deferunt, hoc seruantes, vt quidquid in tali perquisitione faciēda fecerint, & quidquid inuenerint per Actuarium, adhibitis duobus testibus in actis redigantur. Res autem, quę asportantur cum omnibus suis qualitatibus quantum fieri potest dilucidè in actis sunt adnotandę corām dictis testibus, & aliquo signo signandę sunt etiam per testes, vtputā per literas

A.B.C.D. si sunt scripturę & per subscriptionem testium, ac etiam ipsius Rei, quando præsens est, vel sunt muniendę sigillo, ita vt ab ipsis testibus recognosci sine aliquo dubio possint, cū ad Curiam reuersę fuerint, vbi statim sunt ipsi testes examinandi, testificando non solum quod prædictę res fuerūt inuentę in habitatione rei, & in tali loco habitationis, sed etiā quod talis res fuit signata tali signo, & asportata, & in Curia recognita per eadē signa: Sintq; prædictę res sic signatę consignandę, vel ipsi Actuarius, vel alteri publice personę, ita vt à reo inficiari non valeāt in eorum recognitione, vt per Tranquill. Ambros. post Doctores, quos citat in tract. de modo form. process. informat. lib. 1. c. 5.

59 Quę recognitio faciēda est in hac forma.

Die 23. mensis Decembris anni 1637. Iterum constitut. G. corām tali Iudice interrogatus, an si videret aliqua arma in habitatione sua inuenta, illa recognosceret?

Respondit

Respon. Signor sì, cb'io le conoscerei.

Et exhibita per me de mandato D. ipsi G. talia arma registrata in processu. fol. 30. & interrogatus, an talia arma habuerit in habitatione sua?

Respon. &c. & scribatur respōso, prout data fuerit affirmatiua, vel negatiua, & sic de alijs instrumētis in habitatione Rei inuentis, & in casu negationis cōvincantur per testes, qui interfuerunt perquisitioni facta.

Et quoad literas recognoscendas.

Interrogatus, an sciat scribere?

Respon. Signor sì, che sò scriuere.

Item interrogatus, an si videret aliquam scripturam suam manuscriptam, illam recognosceret.

Respond. Signor sì, che io la conoscerei.

Et exhibitis per me de mandato D. ipsi G. quibusdam literis sub datum Romæ die 13. Nouembr. 1637. incipientib. Signor mio come fratello hò inteſo della sua, &c. cum subscriptione G. cum inscriptione à terg. Al Signor N. &c. quibus literis bene visis, & inspectis per ipsum G. ac etiam ab ipso lectis.

Respon. Queste lettere sono tutte di mia mano &c.

Sed si negaret, faciēda est confrontatio cum alijs scripturis ipsius inquisiti, adhibēdiq; sūt periti Scriptores, à quibus medio iuramento inquirendum est, an scriptura, & character sit similis, nec ne, & eorū dicta in actis scribātur, vt post Vulpell. in conf. 135. per tot. & in conf. 35. n. 3.

dicat Ambros. in d. lib. 2. c. 10. n. 4. & in n. 5. addit, in hoc stādum esse Peritis in arte post Carrer. qui latē de hoc scripsit in sua prax. crim. in 1. excus. fol. 209 & 210.

Quando autem inquisitus negat se scire scribere, per testes est conuincendus, si fieri potest, vt

Bbb per

per Ambros. post Doct. quos citat in d.c. 10. in fi.
 60 Nec in casu huius cap. in quo tractatur de reo est prætermittendum adnotare, quòd quando aliquis de aliquo gravi crimine, quod causat infamiam, est accusatus, denūciatus iuridicè, vel inquisitus, interim ad honores, & dignitates promoueri non potest, vt est tex. & ibi glos. in cap. omnipotens Deus 3. de accusat. & tradit Nar. lib. 5. consil. in tit. de accusat. conf. 6. in nouis, nisi post annum promoveatur, secundum eandem glos. per tex. in l. reus ff. de muneribus, & honoribus. Intellige nisi per ipsum steterit, quo minus causa intra annum expediretur, prout in tex. prædicto habetur; & procedit etiam si causa non expediatur ratione appellationis, ab ipso factè, nam pendente appellatione ab honoribus abstinere debet, vt in d.l. reus in fi. verū quia causæ

criminales à die cōtestatæ litis, vsq; ad biennium, inclusiue prorogari possunt, non autem ultra de iure Codicis, vt in l. fi. C. vt infra cert. temp. crim. caus. terminent. & tradit glo. in c. de causis in vers. certum terminum in fin. de offic. deleg. & Capy. in decis. 206. vbi in num. 1. in fi. post Salyc. in d.l. fi. col. j. dicit, procedere etiam si procederetur per viā inquisitionis, censeo non posse interim reus ad honores, præsertim Ecclesiasticos promoueri; nam cū possit interim per sententiam damnari, indecens est, vt in honore, vel dignitate aliqua constitutus, de graui delicto damnari possit.

61 Sed prædicta procedere intelligas, dummodò quis calumniosè accusatus, denūciatus, aut inquisitus non sit; nam si per maleuolos iniuste accusatus, aut denūciatus esset, aut inquisitus, nulla infamia

mia præcedēte apud gra-
ues, bonos viros, eius pro-
motio impedienda non
est, secundum Nauar. in d.
consil. 6. post Hostiens. &
Ioan. Andr. in cap. memi-
nimus de accusat. & Felin.
ibidem, aliàs esset in pote-
state cuiuslibet impedire
dignissimos viros à conse-
quendis honoribus, & di-
gnitatibus, si sola accusa-
tio, denūciatio, aut inquisi-
tio sufficeret ad repellē-
dum à concursu, & à peti-
tione beneficij, nō graua-
tum infamia apud graues,
& bonos viros, quod esset
absurdum, & ideò non di-
cendum l. nam quod ab.

sur. ff. de bon. liber. prout
dicit Nauar. in d. cons. 6.
in nouis, & quòd penden-
tia accusationis, vel inquisi-
tionis factę malo animo
non impediat promotio-
nem, probat tex. in d. cap.
meminimus de accusat.
& tradit Nauar. in d. lib. 5.
cons. 7. in vers. quart. vbi
etiā dicit, q̃ malus animus
probatur ex coniecturis.

62 An autem possit Reus
Iudicii iuridicè interrogati
æquiuocare, veritatē tege-
re, quando contra illum
criminaliter agitur in casu
quo imponēda est illi pē-
na capitalis, dixi in meo
Prōp. in ver. crimen n. 13.

De publicatione actorum, & testium, ac de
dilationibus, & defensionibus
reo concedendis.

Cap. XV.

SVM MARIVM.

1 Publicationis actorum decre-
tum faciendum est à Iudice,
reo examinato, etiā si proce-

*datur contra contumacem, &
quomodo sit facienda.*

Publicatio actorum in causis
criminalib. pertinet ad instan-
tiam iudicij.

Bbb 2 2 PoR

- 2 Post publicationem actori dandus est reo terminus ad se defendendum.
Dilationes quot sint dāda reo ad se defendendum, & actori ad opponendum.
Dilationum materia in criminalibus arbitrio Iudicis relicta est: & plures dilationes concedere Iudex solet. & in n. 14.
- 3 L. fin. ff. de fer. & dilat. quomodo sit intelligenda quoad dilationes concedendas.
- 4 Dilationes dande sunt causa cognita quoad moderamen locorum, in quibus degent testes examinandi.
- 5 Dilatio priori loco assignāda est accusatori, & postea reo: & ad ordinem iuris hoc pertinet: sed ita ut dilatio concessa uni sit etiam alteri communis quādo Iudex procedit per viā accusationis, aut denunciationis, non autem quando ex officio.
Fiscus probat sine assignatione dilationis, & postea assignatur reo dilationes ad suas probationes faciendas, quando Iudex ex officio procedit.
Dilationes plures reo conceduntur, quando in illo non cognoscitur calumnia, vel animus prolatandi iudicium.
- 6 Dilationes cum copia articulorum obiectorum an sint dāda reo ad deliberandum post accusationem illi factam.
- 7 Dilationes ita dande sunt in causa adulterij, sicut & in alijs causis contra nonnullos, qui hoc negarunt.
- 8 Dilationes dantur etiam confessis, & conuictis de crimine heresis.
- 9 In inquisitionis heretica prauitatis negotio, proceditur sine strepitu, & figura iudicij.
Dilationes non ad substantiam, sed ad figurā iudicij pertinent, & restringi possunt quando summarie proceditur.
Iudicium ordinariam causarum criminalium esse potest sine longioribus dilationibus, & valet, nisi appelletur.
Dilationes breuiores concedenda nō sunt accusato de heresi.
Dilationes breuiores concedenda non sunt in causis criminalibus, in quibus est procedendū summarie, & sine strepitu, & figura iudicij.
Dilationes breuiores non sunt concedenda in causis criminalibus Regularium, quando proceditur summarie, & sine strepitu, & figura iudicij.
- 10 Dilationes ad se defendendum concedenda sunt reo una cum copia indiciorū non solū ante sententiam diffinitiuam, sed etiam ante interlocutoriam de

de illo torquendo.

Dilationes tres sunt reo concedenda etiam ante torturam. Testes recipiendi sunt pro defensione rei, & ad probandam eius innocentiam post conclusionem in causa.

Dilationes ad se defendendum concedere reo Iudex licet potest in criminalibus quando cumq; ante sententiam: immo etiam post sententiam condemnationem, differendo executionem illius.

11 Dilationum termino durate ad defensionem reis concessa, Iudex ad ulteriora procedere non debet, alioquin omnia nulla sunt: nec conualidatur Partium consensu.

Dilationes termino durante Iudicis officium quiescit.

In dilationis termino computantur dies tam feriati, quam non feriati.

12 Dilatationis termino non obstante quando potest Iudex ad ulteriora valide procedere.

Dilationes iam concessas abbreviare Iudex ex causa potest: facereq; hoc debet expresse, ut possit tunc ad ulteriora procedere.

Dilatio cessat cessante causa, pro qua fuit concessa.

13 Dilationes concessas quando Iudex abbreviare potest.

Defensiones possunt aliquando dari reo existenti in secretis: & quid sit tunc faciendum.

14 Terminus ad se defendendum esse solet trium dierum: sed possumt assignari plures termini Iudicis arbitrio.

Dilationes quasunque à iure concessas potest Iudex ex causa abbreviare, & prorogare.

15 Pro reorum defensione, termino durante quid facere debeant reorum Aduocati, & Procuratores, ac ipse Iudex, & in n. 16. 17. & 18.

18 Iudex non secundum propriam conscientiam, sed secundum allegata, & probata iudicari debet.

Iudex supplere non potest ea, quae sunt facti in fauorem reorum: sed ea, quae sunt iuris omnino supplere potest, & debet.

19 Pro defensione reorum admittendi sunt etiam testes non integri, & minus idonei, ac praesumptiones, ac testes deponentes de credulitate.

Homicidium factum fuisse causa defensionis probatur per consanguineos, ac feminas.

20 Defensiones ex officio concedere Iudex debet, quando reus illas non petit, etiam si sit absens, & etià in notorijs quando reo competunt.

- 21 *Defensio tutior in homicidio, vel vulnere, est veris testimonij probare occidisse, vel vulnerasse causa defensionis cum moderamine, & quando dicitur defensio facta cum moderamine. & in nu. 22.*
- 22 *Moderamen excedens pro sua defensione mitiori poena punitur.*
- 23 *Irregularitatem nō contrahit occidens, aut mutilans quando aliter mortem vitare nō poterat, etiam si ex propria culpa inuasus sit.*
- 24 *Irregularis non est occidens praueniendo insidiantem sibi, si aliter euadere non potest. Defensionis causa inuasorem occidens missam celebrando, quando alio modo se saluare non posset, potest licite missam cōtinuare, etiam si inimicum praueniat. Non polluitur Ecclesia ob effusionem sanguinis factam causa defensionis.*
- 25 *Defensio in iudicio iudicialiter à reo facienda est, & quando ei à Iudice denegatur, facienda est per appellationem à tali grauamine, vel per recursum ad superiores. Defensio per calumniam, aut falsas allegationes est illicita.*
- 26 *Defensio cum moderamine, est licita etiam aduersus Superiores excedentes in suo officio, & etiam contra patrem excedentē iura sua potestatis. Defensio cum moderamine est licita contra clericum sine incursu excommunicationis, aut irregularitatis.*
- 27 *Defensio etiam armis fieri potest quando Iudex iniuste procedit, & alia via de facto quis se defendere non valet. Clerici etiam eripere possunt de manu familia condemnatū iniuste.*
- 28 *Defensiones iure naturali concessas Principes auferre non possunt, sed concessam à iure positiuo possunt.*
- 29 *Defensiones proprias reus renunciare non valet in causa criminali, nisi esset notorium, nullas illi defensiones cōpetere, vel nisi iustā haberet causā, vel nisi sponte confessus sit.*
- 30 *Pro defensione reorum qua considerare Aduocati, ac Iudex debet circa dicta testium.*
- 31 *Defensionis terminus assignandus est reo in iudicio sponte confessio, etiam si non petat, ex praxi generali.*
- 32 *Reus sponte confessus pro sua defensione qua probare potest.*
- 33 *Inquisitus innocens, sed convictus tāquam reus qua probare potest pro sua defensione. Verisimile quod non est, non est.*

est considerabile, nec credibile. Negatiua simplex etsi probari non possit, tamen probari potest coarctata loco, & tempore.

34 *Vulnerati assertio etsi contra aliquem non probet, tamen per dictum ipsius probari potest negatiua, exculpando imputatum, nisi appareat de veritate in contrarium.*

35 *Per coniecturas inquisitas suam innocentiam probare potest: & quæ illæ sint, explicatur.*

36 *Procurator etsi admittendus non sit ad defensionem rei absentis, est tamen admittendus ad excusandam eius absentiæ pro vitanda pœna contumacia, non autem criminis, & ad alia, quæ explicantur.*

1 **E**Xaminato iam reo, si delictum confessus est, vel conuictus de illo sit, quia ante condemnationem sunt defensiones illi dandæ, & ut ad hoc deueniri possit, faciendum est à Iudice decretum de publicatione actorum, iuxta formam positam supra in c. 7. num. 23. in fi. & post illud danda est reo actorum copia, iuxta formam tra-

ditam in d. c. 7. num. 15. in fin. & iuxta ea, quæ ibidem dicta sunt in n. 16. & seqq. vsq; ad nu. 22. Nisi procedatur contra contumacem, quia nulla tunc fit publicatio processus: sed statim deuenitur ad condemnationem, etiam capitalem, vt dicit Schoh. ad Trāquill. Ambros. in lib. 3. c. 1. nu. 3. At ego censeo etiā tunc publicationem prædictam esse faciendam, & priusquā deueniatur ad condemnationem esse reo defensiones aliquo modo dandas, quia tunc Iudex pro reo supplere debet, vt sentit Nacla in 1. adnot. ad cōf. 120. Alex. lib. 7. & adnotauit supra in c. 1. nu. 3. sed quando reus præsens est in causis criminalibus, publicatio processus ita pertinet ad substantiam iudicij, vt si omittatur pfecto processu informatiuo ex parte Iudicis, reoq; examinato, factisq; debitis repetitionibus, & cōfrontationibus, processus esset ipso iure

iure nullus, quia tolleretur reo facultas se defendendi, vt per Clar. in §. fi. q. 48. nu. 1. sed solet prius citari Pars offensa ad subministrandum, si quid habet contra ipsum reum, maximè quādo adest querela, ac etiam ad videndū fieri publicationē processus, vt per Clar. vbi sup. qui etiam ibidem dicit, solere Iudices vnico cōtextu publicare processum offensuum, & eius copiā Parti decernere vnā cum termino ad faciēdas suas defensiones. Qui terminus assignandus est etiam accusatori, si ipse cōpareat, & petat sibi statui dilationem ad probandum; & interim supersedere Iudex debet à publicatione processus, vt per Clarum vbi supra, dicens, quòd ita vbiq; indistinctè seruatur: quæ dicta à Claro confirmantur per Scacc. lib. 2. de iudic. c. 4. num. 1. & 2.

- 2 Post autem prædicta, si Iudex terminum prædictū

non dedit, prout dādum esse dixi iuxta communē praxim, de qua testatur etiam Farin. de indic. & tort. q. 39. n. 3. circa fi. post Clar. vbi sup. & alios, quos citat, dare Iudex debet reo terminum, seu dilationem ad se defendendum, etiam si ab illo non petatur, vt per Foller. in sua praxi crim. tit. & facta litis contestatione detur terminus ad probandum, in num. 1. & est tex. in l. desertorem §. si ad diem ff. de re milit. Et quamuis de iure dilationes duæ dādæ sint accusatori in iudicijs criminalibus, & reo tres iux. tex. in l. fi. ff. de ferijs, non solum in causis capitalibus, prout tex. ille loqui videtur, sed in omnibus causis criminalibus quibuscunq; vt dicit Clar. in d. q. 48. num. 2. in ver. quæro, quot dilationes, post glo. magnam ibidem, cuius sententiā post Bald. in d. l. fi. in fi. dicit esse communem, & de consuetudine

dine obseruari testatur post Ang. ibid. in nu. 1. & Castr. post num. 3. & alios Scribentes, & testatur et de communi post Farin. in lib. 2. qq. criminal. q. 39. ampl. 3. nu. 5. & Clar. vbi sup. Scac. in lib. 2. de indic. c. 4. nu. 10. tamen secundum Innoc. in c. ad petitionem num. 4. de accusat. & communem sententiam Canonistarum, de qua testatur Farinac. in d. q. 39. num. 5. & ipse Clar. vbi sup. post Ang. in l. 2. nu. 8, ff. de re iudic. materia dilationum in causis criminalibus arbitrio Iudicis est relicta; ideo solere Iudices reis plures dilationes concedere, præsertim quando sunt in carceribus, cum in eo casu cesset præsumptio calumniæ; non autem accusatoribus ita de facili, ne rei grauentur impensis, dicit Clarus vbi supra citatus, & sequitur Scacc. in d. c. 4. num. 13. nisi, vt addunt, accusator præstet fideiussionem de omnibus

expensis Parti præstandis si non probet: & dicit Scaccia, quod nec reo dilationem ultra quartam concederet, quando ageretur de executione pænæ corporalis, quia posset præsumi peti tot dilationes ad retardandam executionem. Sed hoc dictum intellige non habere locum, quando poena, quæ exequenda est, esset poena carceris, nam tunc cessaret dicta suspitio.

3 Sed aduertendum est, quod etsi communis sit prædicta sententia de intelligenda d. l. fi. ff. de ferijs, & dilation. quoad omnes causas criminales, tamen de iure verior est sententia, quæ docet, præd. l. fi. esse intelligendam in solis causis capitalibus, prout loquitur, ac in alijs puniendis poena corporis afflictiua, prout sentit Guliel. de Cuneo, cui videtur adherere Bart. in d. l. fi. n. 11. & alij multi, vt refert Castr. in d. l. fi. nu. 3. Alex. in nu.

22. & las. in nu. 50. vbi dicit secundum omnes intellectum hunc esse de iure veriore, & idem affirmat Lanfran. de Oria. in tract. de dilat. num. 3. & illos citat, & sequitur Scacc. in d. c. 4. nu. 12. vbi idem refert tenere Cyn. in l. 1. C. de dilat. post Iacob. de Arēna, quem citat.

- 4 Dandæq; sunt dilationes causa cognita, vt dicit tex. in d. l. fi. & secundum moderamen locorum, vt dicit prædicta glos. magna in d. l. fi. hoc est ita, vt concedatur tempus necessarium ad faciendas probationes secundum distantiam locorum, in quibus degent testes examinandi, vel ex quibus scriptura aliqua est deducenda, vt dixi in meo Prompt. ver. Dilatio num. 7. in vers. sed de iure, & in princ. eiusdē nu. 7. tetigit, quid quoad hoc de iure, & quid in nostro Regno seruandū sit. Sed vide melius infra in num. 14.

Quæ causæ cognitio nō requiritur quoad dilationes in d. l. fi. concessas, nisi circa distantiam loci, vt dicit Scaccia in d. c. 4. num. 14. nam cum prædictæ dilationes ex dispositione iuris sint dandæ, scilicet prima, & secunda, quæ danda est actori; & tertia, quæ est danda reo; dandæ illis sunt etiam si actus probare potuissent, vt per Scacc. in d. nu. 14. & 15.

5 Estq; dilatio priori loco assignanda accusatori, siue denunciatori, ad probandum de iure suo, & illa finita est assignanda reo ad defensionem suam, vt post Vital. in tract. de malef. in rubr. de probatio. & quot sunt genera probat. num. 19. dicit Scacc. in d. c. 4. num. 4. vbi ad ordinem iuris hoc pertinere dicit, esseq; hanc conclusionem certam, & communem affirmat, nec adesse in hoc differentiam inter causas civiles, & criminales dicit. Declaratq; in num. 6. hanc con-

conclusionem ita esse intelligendam, ut quamvis dilatio sit prius concedenda accusatori, & postea reo, tamē si reus uti voluerit etiam dilatione concessa accusatori, facere hoc potest, & è contra potest postea actor uti dilatione concessa reo, quia dilatio concessa uni, efficitur cōmunis etiam alteri, secundum Iason. in l. fi. n. 33. ff. de fer. & Clar. in d. q. 48. in fi. quos citat, & sequitur ipse Scacc. in d. c. 4. num. 6. & cum Claro proximè citato dicit esse hanc communem opinionem contra Signorel. in cons. 160. Quam suam declarationem ita esse intelligendā explicat Scac. ubi sup. in nu. 8. ut tantum habeant locum, quando Iudex procedit per viam accusationis, aut denunciationis iuridicē, non autem quando procedit ex officio, in quo casu dicit nunquam vidisse in praxi admitti reū ad pro-

bandum, dum suas probationes facit Fiscus, q. probat sine assignatione dilationis, & cū se probasse credit id, quod probare potest, tūc assignatur reo terminus ad probationes suas faciendas; concedendo illi nō vnā tātū, sed tres dilationes, ut dicit Ias. in l. properandum nu. 16. C. de iudic. iux. tex. in d. l. fi. ff. de fer. & ex causa cōcedēda est illi etiam quarta dilatio, secundum glos. magn. ibidem, & Farinac. qui alios citat in d. q. 39. n. 5. ubi etiam addit, quod in Romana Curia solent Iudices non solum concessas à iure, sed etiā plures dilationes concedere ad faciendās suas defensiones, quādo in reo non cognoscitur calumnia, seu animus prolatandi iudicium, immò etiam in tali casu consilium Iudicibus ipse dat, ut etiam quartā concedant dilationē, quia est mora modici præiudicij, et si reus nocens esset.

6 Quando aut Iudex procedit per viam accusationis dicit Iodo. in sua prax. crimin. cap. 31. quod reo volenti dilationem ad deliberandum super libello, seu accusatione ipsi criminaliter facta, & intentata, sunt ei de iure tradendi articuli criminum obiectorum, & concedendæ iustæ dilationes, vt illis inspectis, & cognitis, habitaq; matura cōsultatione, an ab eis se defendere, & expurgare possit; deliberet, an cedere, vel contendere debeat, vel si Iudici cōsentire habeat, vel eum recusare: quam sententiā tenuit ante Iodocum glos. in auth. offeratur in vers. ad iudicium C. de lit. contestat. vbi talis dilatio conceditur reo in ciuilibus spatio viginti dierum, sed secus faciendum esse dicit Iodoc. in d. c. 31. n. 2. quando Iudex procedit ex officio, scilicet per viā inquisitionis, quia tūc nulla dilatio est illi concedenda,

nec copia articulorum est illi danda, sed statim respondere obligatur. At communis Doctorū sententia docet, nec accusato prædictam libelli copiam, & dilationem esse dandam, prout tenet Doctores citati à Scacc. in d. c. 4. nu. 22. inter quos est Clar. in d. S. fi. q. 45. vers. sed hic quero, vbi testatur de communi sententia, & consuetudine, quæ sine controuersia seruatur, vt dicit ipse Scaccia ibid. in num. 29.

7 Existimarūt quoq; communiter Doctores, in crimine adulterij, ob eius immanitatem nullā omnino, vel vnicam tantum esse assignandam reis dilationem, prout tenet gl. in l. in crimine ff. ad leg. Iul. de adulter. per quem rex. dicit Clar. in d. S. fi. q. 48. nu. 3. vers. sed nunquid, quod in tali crimine de iure nō est danda dilatio, nisi ex iusta causa, & testatur de d. communi Doctorum. sen-

sententia Scacc. in d.c.4. nu. 18. sed Petrus de Belapert. in l. fi. nu. 9. ad fi. ff. de feri quem citat, & sequitur Cyn. in l. 1. nu. 8. in vers. modò accedamus C. de dilat. cōtrarium tenet, & illos citat, & sequitur, & passim eorum sententiā seruari testatur Scac. in d.c.4. nu. 2 1. & de eadē praxi testatur Clar. vbi supra, dicens, quòd de consuetudine ita dantur dilationes in causa adulterij, sicut dantur in alijs causis criminalibus, quæ cōsuetudo, ni fallor, fundari potest etiam per d. l. in crimine ff. ad leg. Iul. de adult. sic enim ait; *In crimine adulterij nulla danda dilatio est: nisi, ut persona adhibeantur, aut Iudex ex qualitate negotij motus hoc causa cognita, permiserit.* Ex his namq; verbis apparet posse Iudicem ex qualitate negotij arbitrio suo in adulterij crimine dilationes concedere, prout 8

glossator infiguratione causus eiusdem legis, & prout tenent Canonistæ relati supra in num. 2. fieri posse in omni crimine. Et id, quod dicitur de cognitione causæ in præd. l. in crimine, intelligendum est procedere quòdā distantiam loci, prout supra in num. 4. intelligendam esse dixi d. l. fi. ff. de feri. & dilat.

Nec à prædictis dilationibus obtinendis, sicut obtinentur in alijs criminibus excluduntur accusati de crimine hæresis, confessi etiam, vel conuicti, vt post Pegn. ad Direct. Inquisitor. parte 3. comment. 28. tenet, & probat Scaccia in d.c.4. num. 37. & refert Pegn. vbi sup. verba Concil. Biterrensis in c. 8. per quæ determinatur in isto crim. concedendas esse competentes dilationes, & esse benignè admitendas exceptiones, & replicationes.

Et quamvis in inquisitionis hereticæ prauitatis nego-

*negotio procedi possit simpli-
citer, & de plano, & absq;
Aduocatorū & Iudiciorum
Strepitu, & figura, vt habe-
tur in c. statuta 20. de hæ-
ret. in 6. & tenent com-
muniter omnes, nemine
discrepante, vt dicit Scac.
in lib. 1. de iudic. c. 52. nu.
2. & in causis, in quibus
summarie proceditur di-
lationes sint restringēdę,
quia non ad substantiam,
sed ad figuram iudicij per-
tinent. Illa enim sunt de
substantia alicuius rei, sine
quibus res ipsa esse non
potest, quia substantia
dat esse rei, l. Iulianus §.
si quis rem ff. ad exhib.
prout est pretium in em-
ptione l. pretia ff. de con-
trahend. empt. Institut. de
empt. & vend. §. pretium.
Iudicium autem ordina-
rium causarum criminaliū
omnium esse potest sine
longioribus dilationibus,
& valet, nisi appelletur, se-
cundum Scac. in d. lib. 1.
de iudic. c. 53. nu. 14. in.
fi. ergo breuiores dilatio-*

*nes in iudicio sumuario
concedi possunt; nihilo-
minus accusato de hæresi
breuiores dilationes con-
cedendę non sunt, sed ita
sunt concedendę, vt in
alijs iudicijs criminalibus,
in quibus ordinarię pro-
ceditur, conceduntur; dā-
tur enim reo dilationes in
causis criminalib. ad pro-
bandam suam innocen-
tiam, & ad consulendum
proprię famę, quę de
iure naturę est conseruā-
da, & maximē in hoc cri-
mine, quod plus alijs fa-
mam denigrat; & ita te-
net Scac. post DD. quos
citatur in d. c. 4. difficult. 7. à
num. 36. vsq; ad num. 41.
vbi notabiliter infert, qđ
etsi in clem. scđpē de verb.
signific. mandetur, vt in
causis sumuarijs abbrevi-
entur dilationes, tamen
hoc non habet locum in
causis criminalibus, quā-
uis in illis summarie sit p-
cedēdum. Et ex hoc sub-
infertur, qđ etsi in causis
criminalibus Regularium sum-
marie*

summarie sit procedendum per privilegium Bonifacii VIII. relatu sup. in c. 1. n. 4. tamen nec quod ad illos dilationes sunt diminuendæ ad se defendendum.

10 Suntq; prædictæ dilationes reo concedendæ ad se defendendum vnà cum copia indiciorum, non solum prius quam deueniatur ad sententiam diffinitiuam, sed etiam ad interlocutoriam de illo torquendo, prout de iure ciuili, & canónico probat Farin. in d. tract. de indic. & tort. q. 39. nu. 1. 2. & 3. & in fine d. nu. 1. testatur esse hanc communem, & receptam sententiam, nec habere contradictionem, & Marfil. in l. 1. nu. 8. ff. de quæst. asserit regulam esse generalem, vt priusquam ad torturam deueniatur debeat reo indiciorum copia dari, nec non & terminus assignari ad se defendendum, si petatur, l. si vnum §. cognitorum,

& ibi Alber. ff. de quæst. Angel. in l. de tormentis col. 2. C. de quæstion. De bereq; Iudicem hanc causam palam audire, & disputare, adhibitis Aduocatis vtriusque Partis, declarat Angel. in l. custodias ff. de publ. iudic. Existimoq; etiã in casu torturæ concedendas esse reis tres prædictas dilationes, cum text. in d. l. fin. ff. de fer. & dilat. indistinctè loquatur; & quia est mora modici præiudicii, etiam si reus nocens sit, per tradita à Farinac. in d. q. 39. nu. 5. & 6. & ex dictis per Cartar. in præf. interrog. reor. lib. 4. c. 1. num. 165. vsq; ad nu. 198. vbi latè disputat, an sint etiam dandæ reo defensiones, si illas facere vellet, etiam in repetitione torture; & quia defensio nemini est deneganda, quocumque tempore per reum postuletur, l. vnius §. cognitorum ff. de quæst. Steph. Gratian. in decis. Rotæ March. decis. 144. num.

num. 32. Et dicit Marant. in 6. par. sui spec. tit. de dilat. num. 3. quòd in criminalibus ad defensionē rei ad probādam eius innocentiam possunt recipi testes quodcumque etiam post conclusionem in causa, & ita refert tenere Bart. in l. 1. §. fin. ff. de quæstion. in l. diui fratres ff. poen. & in l. 2. §. si publico col. 4. ff. de adult. Alex. in auth. iubemus circ. fin. colum. C. de iudic. Abb. in cap. suborta col. fin. de re iud. Paul. de Castr. in cons. 325. & Franc. Aret. in cons. 144. Vndè ipse Marant. ibidem infert, nō peccare Iudicem, si quādocumque ante sententiam concedat in criminalibus reo dilationem ad se defendendum. Et meritò hoc dicit, quia talis sentētia probabilis est, & firmata auctoritate prædictorum grauissimorum Authorum; ideòq; in praxi ab illa nunquam recederem, etsi Bald. in l. cū

à nobis C. de dilat. dicat, dilationem ad se defendendum non esse concedendā post cōclusionem in causa, siue præcessissēt dilationes, siue non. Imò plus dicit Foller. in rubr. recipiantur defensiones reorum nn. 8. in sua pract. crim. quòd defensiones reorum debent audiri, & admitti etiam post sententiam condemnatoriam, & debere tunc Superiorem supersedere executionem sentētiæ, affirmat post Bart. Marsl. & Innoc. ac Bal. & dicam infra in num. 20.

11 Durante autem termino dictarum dilationum, quæ conceduntur reis ad se defendendum Iudex ad vltiora pcedere non debet, vt expressè ex illo tex. hoc notat Marsil. in d. l. vnus §. cognitorum nu. 123. ff. de quæstionib. & ita tenet Bursat. in consil. 201. num. 75. lib. 2. & alij, quos citat, & sequitur Farinac. in d. q. 39. nu. 7. pendente

dente enim termino dilationis, Iudicis officium con-
quiescit, & dies tam feriati, quàm non feriati in
dilatione computatur, vt determinatum est per
tex. ad hoc notabilem in l. siue pars C. de dilat. per
hec verba: *siue pars. siue in- 12*
tegra dilatio fuerit data, eo
vsq. Iudicis officium con-
quiescat, donec petiti tem-
poris defluerint curricula.
Feria autem. siue repentinæ,
siue solemnes sint dilationū
temporibus non excipian-
tur, sed his connumerentur,
per quem tex. ita tenet
Gratian. in d. decis. 144.
nu. 37. post Franc. in cap.
significante nu. 15. de ap-
pellat. & per d. l. siue pars,
quæ est 3. C. de dilat. non
viso Gratiano ita tenui in
meo Prompt. verb. dilatio
num. 13. Estq; hoc adeò
verum, vt sentetia, & om-
nia alia subsequuta sint
ipso iure nulla, vt dicit
Gratian. vbi supra nu. 38.
post Paris. in conf. 16. nu.
14. lib. 4. Rot. dec. 37. n. 2.

de appellat. in antiq. &
Vant. de nullit. ex defectu
iurisd. num. 175. & nec ex
Partium cōsensu ratificari
valeat, vt per Gratian. ibid.
in n. 39. in prin. post Bald.
in d. l. siue pars, & Lancell.
de attent. dilat. pend. n. 5.
Quæ omnia inuenies
me dixisse in d. verbo Di-
latio num. 13. sed cum his
limitationibus, scilicet,
Primò, dummodò Iudex
cōcedendo dilationes nō
reseruet sibi potestatem
quandocunq; interim iu-
dicandi, vt per Scac. in
lib. 2. de iudic. c. 3. nu. 170.
quod tunc Iudices facere
hoc solere dicit Farin. in
d. q. 39. num. 11. vbi hanc
sententiam & ipse tenet,
quando suspicantur, dila-
tionem peti ex calumnia.
Et in nu. 12. introductum
esse in Curia Gubernatoris
Vrbis refert, vt in deli-
ctis notorijs, in quibus
nulla defensio cadere po-
test. concedatur dilatio ad
se defendendum v3. intra
terminum trium dierum

Ddd cum

cum clausula *plus, vel minus arbitrio ipsius Iudicis*.
 Secundò, vt iudicare Iudex interim non possit, si pro tota causa fuit dilatio concessa; secus si pro vno articulo tantum, nam tunc super alijs articulis, super quibus dilatio non fuit concessa iudicare valet, si separata sint, & non còne x, aliàs sicut, vt per Cyn. & Fulgos. in d. l. siue pars.
 Tertiò, vt iudicare interim Iudex non possit, nisi ex causa dilationem reuocaret, illam abbreviando, quod facere Iudicem posse dicit Glos. in ver. Curricula in d. l. siue pars, & Paul. de Castr. ibid. in nu. 2. & Bald. in num. 1. quem sequitur Gratian. in addit. quam ipse facit ad d. suam decis. 144. n. 15. vbi etiam dicit, hanc reuocationem esse faciendam expressè, nam aliàs nò censetur dilatio reuocata, si de facto 13 ad vltiora procederet, vt determinatum esse dicit in Rot. Rom. coràm

R. P. D. Brauo in vna Anconitana die 14. Nouembris, & in vna Amerinensi die 13. Nouembris 1593. corà R. P. D. Iusto. Quartò, iudicare Iudex potest tempore concessæ dilationis durante, quādo causa, ob quam fuit cōcessa dilatio cessat ante tempus concessæ dilationis, vtputà si data esset dilatio trium mensium ad aliquid probandum, vel producendum, & fuit probatum, & productum in primo mēse, tunc potest Iudex ad vltiora procedere, quia cessante causa dilationis cessat dilatio l. à filia S. alumnos ff. ad Senatusc. Trebell. & ita tenet Fulgos. in d. l. 3. Et vide etiam tres alios casus, in quibus Iudex procedere potest ad vltiora, dilatione durante, apud Scac. in d. c. 3. nu. 171. 172. & 173.

Et quòd reuocationē à Iudice faciendam aduertē quòd non solum est faciēda expressè, vt dictum est,

est, & tenet etiam Farin.
in d. q. 39. nu. 10. sed fieri
non potest, nec debet se-
cundum Farinac, in d. nu.
10. nisi essemus in noto-
rijs ob vitandum tumultū
in populo; quādo imminet
si retardaretur punitio de-
linquentis, nam tunc, ne
sequatur tumultus proce-
di potest ad vltiora, non
obstante dilatione cōces-
sa. Et idem est dicendum
quando reus probabiliter
est suspectus de fuga, vt
dixi in d. verb. Dilatio nu.
13. post Doctores ibidem
citatos; potest enim tunc
dilatio abbreviari, ne pe-
riculum sit in mora, & dū-
modò non denegetur illi
necessaria defensio, & in-
terim est reus cautius cō-
stituendus, maximè quia
in tali casu possunt dari
defensiones reo esistenti
in secretis carceribus, nā
etsi regulariter tempore
defensionis rei *ad largam*,
vt dicitur, poni soleant, ta-
men stante qualitate per-
sonarum, & causæ solent

etiam dari reo esistenti in
secretis, vt per Tranquil-
Ambrosin, in lib. 3. de mo-
do form. proc. inform. c. 1.
nu. 21. dummodò duran-
te termino cōcedatur ipsi
reo facultas alloquendi
cum Procuratorib. & Ad-
uocatis, saltem præsente
ipso Iudice, vel Assessore,
vel Fiscali, aut Actuario,
vel alionō suspecto, ab ip-
so Iudice deputando, vt
per Ambros. d. c. 1. n. 22.

14 Terminus autem, qui
ordinariè dari solet reis
ad se defendendum de
consuetudine, & stylo Cu-
riarum est terminus trium
dierum; sed ex iusta causa
potest Iudex longiorem,
aut breuiorem terminum
assignare, vt post Cartar.
dicit Ambrosin. de modo
form. p. cess. inform. lib. 3.
c. 1. n. 23. & 24. addens in
nu. 25. non esse ideò intel-
ligendum vnicum tantum
terminum assignandum
esse, sed posse assignari
plures, quādo Iudex hoc
æquum, & necessarium.

Ddd 2 esse

esse duxerit, vt per Alex. in l. 2. num. 8. ff. de re iud. & Clar. in d. q. 48. nu. 2. vers. quæro quos, & iuxta ea quæ supra in nu. 4. & 5. dicta sunt; sed dicit Marant. in suo spec. par. 6. ver. Dilatio nu. 15. & patet etiam ex dictis supra, quod omnis dilatio est Iudici arbitraria, & habito respectu ad distantiam loci, ad qualitatem personarum, & causæ, longiorem, & breuiorem dilationem concedere potest, iuxta sententiam Speculatoris in tit. de cit. §. nunc de tempore in fin. & in §. fi. in fi. & idem Marant. in tit. de dilat. nu. 16. ex Regijs Pragmaticis tradit tempus in dilationibus assignandum, tam habentibus testes præsentibus, quam absentes, quod quia maxime Regnicolæ videre possunt apud illū, hic breuitatis causa omittendum esse censeo, non omissio tamen eo, quod ipse dicit tam in principio, quam in fine eiusdem num. 16. sci-

licet, posse Iudicē ex causa quascunque à iure concessas dilationes (& sic et cessas per Pragm. Regias) abbreviare, & prorogare, vt not. Alex. & DD. in l. 2. ff. de re iud. & Abb. in cap. cum sit de appell.

15 Infra quem terminum reo assignatum curare debent reorum Aduocati vacuare, & perimere indicia contra reos in processu probata, quando processus est legitimè fabricatus, ita vt cum iuridico fundamento de illius nullitate dicere non valeant, facereque hoc debent per allegationes veras, & iuri, ac DD. dictis consonas, quando indicium à iure emanat; sed si à facto proueniat, facto contrario euacuare illud nitantur, non quidem per mendacia, & calumnias, sed per probationes veras, & reales, & propriæ conscientie contrarias, vt quia v. g. indiciatur quis per fugam post delictum, & veritas est

est, quòd non aufugit, sed ob aliquod negotiũ pertra-
ctandũ è loco discessit. In-
diciatur reus ob inimiciã
capitalem, debet Aduoca-
tus considerare causam.
vndè processit, & veris te-
stimonijis probare illam.
non fuisse veram, vel non
sufficere rationabiliter ad
talem vindictã faciendam:
quod si probare non pòt,
quia vera est, & clara: tunc
si fieri pòt, probanda est
recòciliatio per actus ex-
teriores, ex quibus præsü-
mitur, & inducitur, vt la-
tius per Foller. post DD.
quos citat in rubr. recipi-
antur defensiones reorũ
nu. 1. & 2. quem omninò
videant Iudices, & Aduo-
cati, quia ibi materiã hãc
latè tractat.

16 Et quãdo reus aliquem
vulnerauit, qui statim mor-
tuus non est; probent Ad-
uocati si hoc legitimè p-
bare possunt, euenisse hoc
rixa, vel quòd mortuus nò
est ex vulnere, adhibendo
reales fides Medicorum,

quòd vulnus nò erat mor-
tale, & consimilia, vt per
Foller. latè post DD. quos
citatur vbi supra in n. 3. & 4.
& 5. & in n. 6. dicit ea, quæ
in contrarium potest pro-
bare Fiscus.

17 Deficientibus autem
Aduocatis in reorum de-
fensione, potest, & debet
Iudex ex officio suo exa-
minare testes à Parte non
productos, etiam ipsa Par-
te non instante, nec postu-
lante, secũdũ Bar. in l. 1.
S. si. cir. prin. ff. de quæst. &
in l. 2. C. de abolition. &
Marf. in sua prax. crim. in
S. oportune num. 14. quos
citatur, & sequitur Foller. vbi
supra in nu. 9. per tex. opti-
mum in l. si non defendat-
ur ff. de pæn. vbi expressè
determinatur, vt quando
non benè defendũtur in-
quisiti, Iudex, qui causam
cognoscit, de eorum inno-
centia quærere debet, &
faciunt finalia verba text.
in l. 2. C. de eden. cui con-
cordat decretum Eleu-
therij Papæ in cap. iudi-
can.

cantem 30. quæst. 5.

18 Et quamuis Iudex ex eo, quod non secundum propriam conscientiam, sed secundum allegata, & probata iudicare debeat, ut notatur ex c. 2. de off. Ordin. & notat glo. & Bart. in l. illicitas §. veritas ff. de offic. Præsid. & alij à me citati in meo Promptuario verb. Iudex num. 5. & latius scripsi in mea 3. par. lib. 5. c. 4. à nu. 26. vlt. q. ad nu. 33. si videat partem alteram in probationibus defecisse, aut quidquam necessarium allegare omisisse, non possit ipse supplere, quia secundum propriam conscientiam iudicaret, ut tenet Vasquez in 1. 2. q. 19. a. 6. disput. 64. c. 2. num. 6. & 7. & sequitur Sánchez in opere morali lib. 1. c. 9. n. 48. tamen, ut dixi in d. ver. Iudex nu. 6. est hoc intelligendum, ut supplere Iudex non possit, si Partes probare deficient ea, quæ pertinent ad factum, at si

deficient quodam ea, quæ sunt iuris, ipse Iudex supplere potest, & debet iuxta. apertum in l. vni. C. ut quæ defunt Aduoc. Iudex suppleat; & probatur ex cap. bonæ memoriæ, & ibi glos. in vers. curauimus allegare, & ibi Doctores de postul. Prælator. Et ita tenet Gloss. in vers. remaneat in d. c. iudicantem. 30. q. 5. Et ita intelligenda est doctrina Bartoli, Marf. & Foller. relata in nu. præced. ut scilicet debeat Iudex examinare testes à Parte non productos, etiã Parte non istante, ad probandum ea, quæ sunt iuris, non autem ea, quæ sunt facti; nam alioquin & eorum doctrina, & iura, quæ allegant essent contraria dictæ leg. vnic. C. ut quæ defunt aduoc. & iura iuribus concordare oportet cap. cū expediat de elect. in 6. l. 1. C. de inoff. dotib.

19 Admittendi sunt etiam pro defensione reorum testes non integri, & minus

nus idonei, secundum Speculat. in tit. de inquisit. §. i. vers. sed nunquid reus, quæ citat, & sequitur Anan. in consil. 59. & tenet Alex. in consil. 24. incip. Animaduversis col. 13. lib. 2. quos citat, & sequitur Foller. in d. rubr. recipiantur defensiones reorum nu. 10. & ad probandum homicidium factum fuisse causa defensionis admittuntur consanguinei feminæ, etiam admittuntur præsuppositiones, ut per Foller. prox. cit. in nu. 16. addens, quod ad defensionem plenè probant etiam testes deponentes de credulitate, secundum Salyc. & Bald. in l. solam C. de testibus, & alios, quos citat. Ad elidendam autem plenam probationem homicidij sufficit ad rei defensionem si vnus testis dicat, scilicet ex causa scientiæ homicidium fuisse commissum causa defensionis, ut per Boss. in tit. de defens. num. 3. est enim

probatio contra probationem quærelantis, seu Curia, ut latius declarat ipse Boss. in tit. de cõfessis col. penult.

20 Reo autè defensiones non petente Iudex ex officio illas concedere debet, ut dicit Bar. in l. si. nu. 11. ff. de fer. & dilat. per d. l. vnus §. cognitorum ff. de quæstionib. & l. si non defendatur ff. de pœnis, & etiam post sententiam, ut in l. i. in fi. ff. de quæst. & idem tenet Castr. in d. l. si. n. 11. & alij, quos citat, & sequitur Maran. in suo spec. par. 6. a. 3. num. 3. & dixi supra in num. 10. cum Foller. & alijs à me ibi citatis. Idemq; tenet Sigismun. Scac. de iudic. lib. 2. c. 4. diffic. 4. nu. 16. vbi etiam ex comm. Doctorum sententia, & præsertim ex Baldo in tract. de statut. in ver. terminum nu. 8. addit, Iudicem concedere debere terminum ad se defendendum reo confesso etiam non præsent

senti, & illum errare si nō concederet petenti: & in n. 17. reprehendit Iudices amputantes reorū defensionem: sed intelligē quando hoc facerent sine causa, & nō seruando ea, quæ dicta sunt supra in n. 12. esseq; illas concedendas etiam in notorijs, communis est Doctorum sententia, vt dixi in meo Prompt. verb. defensio in fl. ex Gomef. tom. 3. var. resolut. c. 1. num. 43. ac ex Farinac. & alijs, quos refert in p. 1. q. 2. 1. num. 27. & Amescu. in tract. de potest. in seipf. lib. j. c. 17. n. 5. Dummodò in delicto notorio defensiones reo cōpetant, iuxta dicta supra in c. 4. num. 18.

- 21 Ad defendendū inquisitos de homicidio, vel vulnere tutior defensio est veris testimonijs probare illos pro defensione proprię vitę vulnerasse, vel occidisse; nam in tali casu si defensio facta sit cum moderamine incul-

patæ tutelæ, vt Legistæ dicunt, hoc est, cum debita proportionē, de homicidio non tenetur ille, qui incontinenti aggressorem occidit, vt communiter Doctores docent in l. vt vim ff. de iust. & iure; Quā proportionem tūc interuenire dixi in d. meo Promptuar. ver. defensio n. 2. ex Fortun. Garcia in d. l. vt vim n. 4. ff. de iust. & iure, & glos. in cap. significasti de homic. quando ad defensionem id agitur, quod repellere violentiā potest, & concordat Bar. in d. l. vt vim num. 9. dicens, moderatam esse defensionem, quando aliter non potes euadere, qui tu offensio. nem recipias. Et concordant ea, quæ dixi in mea 1. 2. lib. 3. c. 1. num. 3. Nec esse necessarias tres illas partes, quas pro inculpatæ tutela necessarias esse existimauit Accursius, probat Salomonius in d. l. vt vim à n. 6. vsq. ad 10. & p̄sertim ostendit proportio.

tionem prædictam necessariam non esse in armis, vt etiã dixi in d. verb. Defensio num. 2.

22 Diciturq; facta defensio cum prædicto moderamine, ad hoc, vt reus defendi possit quòd ad forum exterius, si quis repercutiat post primum ictum, vt notat glos. magna in cap. significasti il 2. de homicid. & notant omnes in l. 1. C. vnde vi, & Salyc. in l. si quis à se fundum C. ad legem Iuli. de vi publ. & Felin. in cons. 50. n. 14. in fi. & dixi in d. ver. Defensio nu. 2. in vers. & quãuis. Quod quidẽ moderamen si quis excederet, etsi punitione dignus sit, mitiori tamen p̃na punitur, quia motus corporis ad defensionem violentus mensurari nõ potest, vt dicit Felin. in d. consil. 50. nu. 19. & dixi in d. nu. 2. vbi etiam inuenies, quid sit quòd prædicta dicendum in foro conscientie.

23 Et si fortè ageretur cõ.

tra Clericum mutilantem, aut occisorem ad declarandum, illum non cõtraxisse irregularitatem, probare Aduocati veraciter debent illum mutilasse, vel occidisse, ex eo quòd aliter mortem vitare non poterat, nemp̃e quia ita arctatus erat, vt fugere nõ posset, nec clamore, aut alia via se iuuare; quia tũc nullam irregularitatem incurreret, vt determinatũ est in Clement. 1. de homicid. & dixi in mea 3. p. lib. 7. c. 1. nu. 57. & in Prõptuar. d. verb. Defensio nu. 3. in vers. quæ sententia, vbi, & in d. c. 1. nu. 58. dixi hoc procedere etiam in casu, quo quis ex propria culpa inuasus sit, si inuasorem occidat, in casu, quo mortem aliter vitare non valeret; & propria culpa sit talis, vt illam committens periculum inuasionis vitare non potuerit; quia si præuidere potuit, aut debuit, & non præuidit, mortem aliter vitare poterat

terat non committendo culpā, & sic effemus extra casum d. Clem. 1.

- 24 Ille etiam, qui aliter euadere nō valens si præueniendo insidiantem, sibi occideret, & hoc probaret, declarandus esset à poena irregularitatis immunis, per ea, quæ dixi in d. c. 1. nu. 59. & in d. verb. Defens. num. 3. vbi etiam retuli, ita tenere Vasquez in opusc. de restit. c. 2. §. 1. dub. 7. num. 22. Imò plus dicit Salomoni. in d. l. vt vim ff. de iust. & iure num. 15. post Ioa. de Lignano, 25 quem citat Panor. in cap. Clericis de vita, & honest. Cler. scilicet quòd si Sacerdos inter missarum solemniam inuasorem occideret ob defensionem propriæ vitæ, quam aliter seruare non posset, statim missam illi continuare liceret, tenent etiam eandē sententiam Silue. in ver. bellum 2. q. 3. dummodò concurrant ea, quæ habentur in d. Clem. 1. Procede-

req; prædicta dicas etiam si inimicum præueniret ex altari, quādo aliter mortem euadere Sacerdos celebrans nō posset, quia eadem & in illo militatio. Et probabilis est sententia Sylu. in d. q. 3. quòd nec in tali casu pollueretur Ecclesia, cū ab/q. iniuria sanguinis effusio tunc fiat; & ad pollutionem Ecclesiæ requiritur effusio sanguinis cum iniuria, vt not. in cap. vnic. de consecrat. Eccles. lib. 6. & dixi in d. verb. Defensio nu. 5.

25 In iudicio autem iudicialiter defensionem suā reus facere debet, etiam si à Iudice illi denegetur, per ea, quæ dixi in d. ver. Defensio num. 6. in vers. & sicut de iure per l. quisquis C. de postul. faciendaq; est, quando ei denegatur vel per appellationē à tali grauamine, vel per recursū ad Superiores, vt in l. nec magistratibus, & ibi glos. & Doctor. ff. de minorib. Et ratio est, quia

vt

vt dicit Anchar. in cap. 1. nu. 4. de dilationibus, omnis modus defendēdi est commensurandus modo offendendi, qui intenditur l. 1. & ibi notatur C. vnde vi, sed in hoc casu modus offendendi est per violentiam iudicalem; ergo per violentiam iudicalem est faciendus modus se defendendi, non autem iniurijs, & opprobrijs; nec calumnijs, aut falsis allegationibus, & falsis testibus, quidquid in contrarium dicant Doctores à me citati in d. meo Prompt. ver. Aduocatus nu. 24. & alij; quia, vt ibidem dixi, in foro conscientiae nullo modo hoc licet.

26 Sed quia defensio cum supradicto moderamine contra quemlibet inuasorem licita est, cum à iure naturali concessa sit cap. ius naturale. 1. dist. & dixi in d. verb. Defensio nu. 6. in prin. licitam esse, ibidē addidi etiam contra Superiores, quando excedunt

in suo officio (ita scilicet, vt ad modum excessus defensio fiat, per dicta in nu. preced.) vt est tex. & ibi glos. in l. prohibitu, in vers. resistentibus C. de iure fisci lib. 10. l. deuotum C. de metat. & epide. n. lib. 12. & facit l. 1. C. quando licet vnicuique sine iud. vendic. & etiam contra patrem, si excedat in his, quae iure patriae potestatis sibi concessa sunt; ac contra Abbatem, & alios Praelatos aliquid contra subditos attentantes ultra potestatem, & modū sibi concessum, vt per D. Antonin. in 3. p. tit. 4. c. 3. §. 1. & Silu. ver. Bellum 2. q. 5. vbi idem dicit de vasallis, & seruis contra dominos, & de vxoribus contra maritos, quando & ipsi excedunt potestatem sibi concessam in puniendo, vel corrigendo, vt dixi in d. ver. Defensio num. 6. vbi etiam addidi, licitam esse etiam, contra iniustum Iudicem, iuxta ea, quae dixi

Ecc 2 In

in eod. Prômpt. in verb. Damnatus ab homine nu. 10. & iuxta dicenda in num. sequenti. Et licere etiam contra Clericum aggressorem sine incurfu excommunicationis, aut irregularitatis, dixi etiam in d. nu. 6. ex Gomef. lib. 3. var. resol. c. 3. nu. 20. per tex. in cap. si verò il 1. de sent. excomm. in vers. si verò clericorum, & in Clement. 1. versus finem de homicid. & per ea, quæ dixi in mea 3. part. lib. 4. c. 1. nu. 19. & aliquibus seq. & licere etiã contra furiosum, mente captum, vel dormientem offensorem dicit Gomef. vbi supra. Quapropter si casus occurreret, & esset quis ob aliquod ex prædictis inquisitus pro defensione inquisiti excessum offendentis probandum est ab Aduocatis, vnà cum moderamine offensionis.

27 Quæ dicta sunt supra in nu. 25. scilicet vt si inquisitus iudicialiter offenda-

tur, iudicialiter se defendere debeat, intelligenda sunt, vt procedant, quando iudicialiter facere hoc valeat per appellationem, vel recursum ad Superiorem; nam si non valet, nèpè quia de facto à Iudice impeditur, & de facto iniuste ad mortem est damnatus, vtputà, vel quia delictum nõ fuit sufficienter probatum, vel quia pœna excedit culpam à reo commissã, tunc pôt inquisitus armis seipsum defendere, èt occidendo iniquũ Iudicẽ, aut ministros iniquos, vt dixi in d. meo Prômpt. in ver. Dñatus ad mortem num. 10. post D. Thom. & Vasquez ibid. à me citatos: Et quoad ministros explicauì esse doctrinam prædictam intelligendam procedere, quando cum scientia iniquitatis sententiæ, illam volunt exequutioni demãdare, sed secus quãdo ignoranter, & bona fide existimantes illam esse iustam. Estq; notandum

dum id, quod dicit Foller. in sua prax. crim. rubr. etsi confitebuntur nu. 11. vbi admonet Iudices, vt iustè condemnent reum, nam alioquin etià clerici eum eripere de manu familiæ, secundum Alc. in cons. 44. incip. post reditum pri

28 Nec possunt Principes defensiones iure naturali concessas tollere secundum Anch. in c. 1. num. 4. de dilat. per text. in §. sed naturalia Instit. de iure nat. & videtur expressum in clem. pastoralis §. ceterum, versus fin. vt dixi in d. ver. Defensio n. 7. Et quavis per nonnullas leges ibi citatas, ac in alijs defensio quandoq; deneganda videatur, tamen non denegatur ea, quæ à naturali iure conceditur, sed ea, quæ cōceditur à iure positivo, vt tenet Anch. in cap. per

tuas nu. 5. & 6. de simon. Bald. in d. l. vt vim num. 4. & 5. ff. de iust. & iur. & alij à me citati in d. num. 7. & hoc pcedere dicit Anch. in cons. 259. etiam si iudicium fiat summarie, vt dixi in d. n. 7. in fi.

29 Nec ipse reus proprias defensiones renunciare potest in causis capitalibus secundum glos. in l. pactum inter heredem ff. de pact. & Bal. in l. vnic. num. 27. C. de confession. vbi nec fieri hoc posse etià cum iuramento, cum talis defensio à iure naturali pcedat, & idem tenet Bart. in l. custodias ad fi. ff. de publi. iudic. Couarru. qui alios citat in lib. 4. decret. par. 2. cap. 12. num. 16. nisi esset notorium, nullam illi defensionem competere, vt post Bald. & alios quos citat tenet Clau. de Seyssello in d. l. vt vim nu. 11. ff. de iust. & iure, vt dixi in d. verb. Defensio nu. 8. in vers. & opinionem. Quæ quidem sententia

est

est limitanda, vt non procedat in casu, quo quis iustitiam haberet causam renunciandi suis defensionibus, per ea, quæ dixi in d. n. 8. ante vers. & opinio-num: Item limita, vt non procedat in eo, qui spontè confessus est, quia ille suis defensionibus renunciare potest, & talis renunciatio valida est, secundum Bald. in l. si accusatoribus col. 1. C. de accus. & in l. j. col. 23. in vers. super quinto C. qui accus. non poss. & habetur per Marfil. in l. vnus S. cognitorum col. 12. in vers. fallit tamen ista conclusio ff. de quæstion. quos citat, & sequitur Fol. in sua prax. crim. in rubric. & si confitebuntur n. 72.

- 30 Pro defensione reorum maximè considerandū est ab Aduocatis, ac etiam à Iudice (cū non ad factum, sed ad ius pertineat quod est dicendum) an testes deponentes de delicto in genere cōmisso, aut

de aliquo indicio, aut de ipso delicto probent concludenter; nam si sunt singulares, & contrarij, diu iure non coniunguntur etiam ad faciendum indicium ad torturam, secundum Bald. in l. si quis ex argentarijs S. 1. ff. de edend. & in l. Spadonem S. quarta ff. de excus. tuto. ac in l. iusiurandum C. de test. & Ioa. Calderi. & Butr. in cap. veniens il 1. de testib. quos citat, & sequitur Fol. in d. sua prax. crim. in tit. item quod sororem venenauit num. 13. vbi & in sequent. tradit, quomodo sint defendendi illi, qui inquisiti sunt de propinatione veneni.

Considerare etiam Aduocati debent ea, quæ opponere possunt contra dicta testium, iuxta ea, quæ dixi supra in c. 7. nu. 11. in vers. quibus publicatis; vbi etiam dixi, statuendum esse inquisito terminum ad opponendum contra illos.

31 Sed quæri ab aliquo potest, an defensio dari aliqua possit inquisito, qui crimen commississe in iudicio confessus sit spontè, & coràm Iudice competere? cur difficultati, ex eo videtur negatiuè esse respondendum, quòd qñ reus spontè delictum cōfessus est, talis confessio contra eum plenè probat, & ex ea plenè potest, & debet absq; alia confessione condemnari; & dici solet tunc, nullas esse Iudicis partes nisi condemnandi. Et hanc esse communem opinionem Doctorum dicit Gandin. in tract. de malef. tit. de quæst. & torment. nu. 15. Clar. in S. fi. q. 65. num. 1. post Ruin. in consl. 80. post num. 7. lib. 4. Viui. in lib. cōm. opinion. in ver. confessio facta spontè, Imola in cōs. 109. circa prin. & alios, quos citat, te

reorum confessionem, vt mox dicam in num. seq. praxis vniuersalis seruat, vt reus cōfessus statim nō condemnetur, sed vt præfigatur illi terminus ad suas defensiones faciendas, & ad allegandū quidquid vult contra suā propriam confessionem; de qua communi praxi testatur Salyc. in l. 2. num. 7. C. de custod. reor. Anton. Gomef. in 3. lib. var. resol. c. 12. de delic. num. 3. in fi. & post illos Clar. in d. q. 65. nu. 1. vers. fi. Vbi addit, quòd etsi secundum Boff. in tit. de confess. nu. 2. talis terminus confessis assignandus non est, nisi illud petant, tamen praxis generalis seruat, vt illis assignetur etiā si non petant, prout dicit etiam Folle. in sua prax. crimin. rubr. & si confitebuntur n. 64.

32 Contra aut prædictam confessionem probare, & allegare potest non constare de corpore delicti, vel si de corpore delicti

con-

constet, probare potest tale delictum ab ipso non fuisse commissum, eò quòd tempore, quo fuit commissum, ipse erat in partibus remotis, vel quòd erat in tali loco cum talibus, qui illum vidissent si delictum illud commisissent: vel quòd non fuit examinatus coram Iudice sedente pro tribunali, ob quod eius confessio non esset iudicialis, vel illam fuisse extortam sub promissione impunitatis: vel quòd fuit facta in processu formato iuris ordine non seruato. Et casu, quo talis confessio facta sit in tormentis, probari potest indicia non fuisse sufficientia, vel non fuisse seruata ea, quæ seruanda erant. Quæ omnia latè probat, & examinat Clar. in d. S. fi. q. 55. per tot.

33 Et in casu, quo inquisitus, qui innocens est, conuictus sit tanquam reus, probare potest ad suam defensionem delictum illud non fuisse commissum,

vel per euidenciam rei, ut putà quia ille, qui dicitur occisus exhibetur viuus, vel domus, quæ dicitur combusta reperitur illæsa, & huiusmodi, ut per Clar. in d. S. fi. q. 52. num. 1. & 2. vbi ex Bal. ex l. si quis testibus in fi. C. de testib. & Ang. de malef. in ver. com paruerunt, & produxerunt instrumentum pacis, & pract. Carrer. fol. 558. nu. 96. refert de facto contigisse, quòd exhibitum fuit corpus illius, qui dicebatur occisus, & cum reperi- tum fuisset sine vulnere, inquisit⁹ fuit liberatus, & absolutus, licet contra eum plenè probatum fuisset. Idemq; dicit ipse Clarus vbi supra in casu, quo conuictus probaret, quòd delictum, de quo est conuictus secundum rerum naturam committi non potuit, exemplum de inquisito, & conuicto per Curiam Papiæ, quòd præpostera Venere fregisset cuidam feminæ intestinū rectum, ex.

ex qua parte ipsa postea
peperit, & cum incredi-
bile visū fuerit Senatui Me-
diolanensi, accusatum ab-
soluit; & meritò, quia
quod non est verisimile,
non est cōsiderabile, nec
credibile, l. quod habebat
ff. de leg. 3. l. fi. S. fi. ff. de eo,
quod certo loco, cap. quia
verisimile de præsumpt.
Ruin. in cons. 1. num. 2. ad
fi. vol. 5. quem citat, & se-
quitur Doctiss. & Cla-
riss. Criminalista D. Ot-
tauius Vitalianus in quo-
dam consilio impresso
pro D. Ottavio N. versus
fi. in vers. primò per. Et in
nu. 3. vbi supra dicit Clar.
posse etiā per testes pro-
bari, quòd delictum non
fuit commissum; nam etsi
negatiua simplex probari
nullo modo possit secun-
dum omnes post Glos. cō-
muniter receptam in cap.
bonè il. 1. in vers. per rerū
naturam de elect. tamen
in num. 4. dicit, quòd pro-
bari potest coarctata lo-
co, & tempore.

34 Licet autem assertio
vulnerati contra aliquem
non probet, nec faciat in-
diciū ad torturam, vt di-
ctum est supra in c. 14. nu.
17. in vers. & dicit Clar.
tamen prædicta negatiua
probari potest per dictum
ipsius offensi, exculpando
ipsum imputatum; nam ta-
lis exculpatio tollit omnia
indicia, quæ sunt contra
ipsum, ita vt ex eis nec tor-
queri possit, prout tenet
Bald. in l. 1. num. 33. C.
comm. de leg. & commu-
nem hanc esse sententiam
dicit Clar. in d. q. 52. nu. 5.
post Plot. in cons. 110. nu.
1. lib. 1. inter cons. crim. di-
uerforum. Quam tamen
sententiā ipse Clar. ibid. in
num. 6. dicit procedere,
quando res dubia est, non
autem quando apparet
de veritate in contrarium,
vel quando essent contra
inquisitum indicia valde
urgētia, & delicto proxi-
ma; nam tūc ob excusatio-
nem vulnerati inquisitus
torturam saltem vitare nō

ff valet

valet; & ita praticari testatur post Blanc. in pract. crim. fol. 28. nu. 101.

- 35 Probare etiam innocentiam suam inquisitus potest per coniecturas, quarum Prima est, quando fugere potuit, & non aufugit, prout dixit Alciat. in respons. 453. num. 5. post Bart. in l. si quis fugitivus §. 1. ff. de edil. edicto, quos citat, & sequitur Menochius de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 48. nu. 10. ubi ex Lucian. præclarum refert exemplum Demetrii, & Antiphili, qui de sacrilegio accusati, & cum in carcere inclusi essent, & cum alijs carceratis fugientibus aufugere potuissent, & non aufugerunt, ob id à Præfeto liberati fuerunt. Secunda, & validior coniectura innocentie est, quando inquisitus sponte sua Iudici se præsentat, ut dicit Cœpolla in cons. crim. 31. num. 8. Blanc. in pract. crim. in 1. part. defens. nu. 131. Marf. in pract. crim.

in §. diligenter num. 204. cum alijs citatis à Menoc. in tract. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 48. n. 12. Præsentatio enim spontanea maximum est innocentie indicium, cum nemo repariatur ita fatuus, & infans, ut novens se esse reum criminis, velit se sua libertate priuare, & sponte carcerare, putans forte celare veritatem, quæ tandem conculcari non potest, & maxime ubi de poena mortis naturalis tractatur, ut dicit doctiss. D. Vitalianus in d. suo consilio pro D. Ottavio N. in princ. col. ult. & ita refert ex multorum auctoritate notare Grammaticum in cons. 61. nu. 3. vers. ult. & satis considerandum, & in num. 4. Tertia coniectura innocentie est, quando inquisitus sua sponte carcerem ingreditur, ut patet ex proximè dictis ex Grammat. in d. nu. 4. & ab eod. Gramm. cons. 29. num. 32. Quam coniecturam

ram esse efficaciorē ceteris dicit Menoch in d. præsumpt. 48. num. 14. & citat pro eadem sententia Iacob. de Leonardis inter conf. Socin. Iunior. conf. 39. num. 35. lib. 2. Quarta coniectura innocentie est, quæ sumitur ex exculpatione socij criminis cum moriturus esset: cū & ipse fuit, qui accusauit, ut per Mars. in præct. crim. in S. restat, & Blanc. in loco supra citato, & Menoch. qui illos citat, & sequitur in d. præsumpt. 48. nu. 17. cū quibus addit, tunc prædictam coniecturam verā esse, quādo pro commisso crimine alia coniectura non adest. Et prædictam coniecturam confirmat Vitalianus in dicto consilio pro D. Ottauio N. ex dictis per Regentem Valenzuela in conf. 102. in 3. art. & ex Bonac. de præcept. Decal. disput. 10. q. 3. n. 19. & aliorum Theologorum affirmatiū, credendū esse reo exculpan-

ti consocium in articulo mortis. Quam sententiam ego quoq; requisitus pluribus rationibus comprobavi, quas omitto hic, quia (Deo dante) edendæ erunt in 3. tom. variar. resolut. Alias innocentie coniecturas vide apud Menoch. in d. præsumpt. 48.

36 Et tandem est aduertendum, quod etsi in causis criminalibus, ad defensionem rei abetis, admittendus non sit procurator, ut in l. accusatorem S. ad crimen ff. de public. iudic. est tamen admittendus ad excusandam eius absentiam, pro euitanda pena contumacie, non autem pro euitanda pena criminis debita, ut est text. iuncta glos. in l. reos C. de accusat. Vbi Salyc. in glos. mag. addit, quod procurator admittitur et quoad ea, quæ principaliter crimen non concernunt, ut ad dilatorias proponendas: ad dicendam

Fff 2 in-

inhabilitatem Iudicis: incapacitatem accusatoris; & ineptitudinem libelli. Et supradicta glosa ordinaria in fine dicit, quòd in quibusdam criminibus

admittitur procurator abs. sentis etiam ad illum plenè defendendum, vt in l. Seruum; §. publicè ff. de procurator.

De Sententijs ferendis. Cap. XVI.

SVM MARIVM.

- 1 In sententijs criminalibus ferendis misericordia locus est 6 concedendus.
- 2 In sententijs criminalibus ferendis precipitandum non est, sed oportet cuncta rimari.
- 3 Ante sententiam non solum Pars, sed etiam Fiscus est audiendus, alioquin nulla erit, si 7 contra Fiscum prolata sit. Fiscum regulariter Regulares non habent: & quid in nostra Religione.
- 4 Sententia etsi in criminalibus 8 ferri possit, nulla Parte instant, tamen non est ferenda absente Parte, contra quam est ferenda.
- 5 Sententia ferenda non est contra reum absentem in delictis grauib. Limita vt in nu. 6. & 8.

Accusator contra absentem non est audiendus, vt procedatur in causa.

Sententia cōtra reum absentem fertur in crimine lasa maiestatis. Item contra eum qui fecit aliquem Spadonem. Item de iure Canonico in causa degradationis. Item contra contumacem.

Sententia lata in absentem potius praesumitur lata propter contumaciam, quam propter delictum absentis. Et quid in crimine heresis.

Absens ex consuetudine damnatur in contumacia etiam quando est illi imponenda poena ultimi supplicij.

In absentem ferre sententiam criminalem non potest Papa, nec Imperator, nisi de plenitudine potestatis, & post citationem ad locum tutum.

Contra

Cōtra absentem est necessaria trina citatio, vel una pro omnibus.

- 10 *Citatio est necessaria etiam ante sentētiā Principis, quia pertinet ad defensiones.*

Sententias sine citatione fert Consil. Neapolit. nec defensiones ideo tollit; & quare, & in num. 11.

Citatio ad defensionem non pertinet post conclusionem in causa, sed est solemnitas iuris.

- 11 *Citatio facienda est ante singulos actus, ne nulli sint.*

Actus est nullus si in illo citatio omissa sit, vel legitime non est facta, vel exequuta.

- 12 *Citatio facienda est ante sententiam diffinitivam, per quam reus est damnandus.*

- 13 *Sententia ferenda est in praesentia rei citati ad illam audiendam, quando ipse reus in carceribus detinetur, & est condemnandus: si autem est absolvendus, citandus est ad illam audiendam Accusator, & Fiscus.*

Forma citationis ad sentētiā contra reum ferendam.

Forma relationis facta citationis ad sentētiā pro Regularibus.

- 14 *Sententia ferenda est causa cognita, & continere debet absolutionem, vel condemnatio-*

nem: proferendaque est in scriptis etiam in causis summarijs.

- 15 *Sententia proferenda est legendo scripturam, alioquin non valet, & scriptura debet praecedere recitationem, estque legēda ab eodem Iudice, qui illam fert. Sed hoc limita, ut in nu. 16.*

- 17 *Iudex ferens sententiam sedere debet pro tribunali, sed hoc limitatur in nonnullis casibus. Sedereque debet pro tribunali in loco solito maiorum suorum, alioquin sententia non valet, si est Iudex ordinarius, non autem si delegatus, vel Regularis.*

- 18 *Sententia continere debet nomen Iudicis ferentis illam, ac alia nonnulla, quae explicantur.*

- 19 *Assessor aduertens velle Iudicem reum liberare, quando non est liberandus, & condemnare, quando non est condemnandus, vel augere, aut minuerē penam, quando augenda, vel minuenda non est, debet protestationem in actis facere, & nullo modo sententia consentire.*

- 20 *Sententia est ferenda in scriptis etiam in causis summarijs.*

- 21 *Sententia ferenda est libello conformis: sed hoc non procedit in causis summarijs.*

Senten-

Sententia cōdemnatoria sequi non potest ex libello accusatoris inepto, etsi probatio ad condemnandum apta sit, nisi agatur summarie, sola facti veritate inspecta.

22 *Sententia absolutoria reorum ferri potest etiam in diebus feriatis non ad honorem Dei: nō autem condemnatoria.*

23 *Forma sententiæ absolutoriæ, quæ à quocunq; Iudice ferri potest, mutatis mutandis.*

Forma absoluendi inquisitum, qui se purgavit per torturam.

25 *Forma sententiæ condemnatoriæ pro quolibet delicto, ipso reo presente.*

26 *Forma sententiæ condemnatoriæ constituti in sacris cū degradatione actuali, & remissione ad Curiam secularem, ut puniatur cum protestatione citra pœnam sanguinis.*

27 *Degradatio actualis quomodo sit faciendâ.*

28 *Forma sententiæ posite in num. 27. quid importat, & qui facere illam possunt.*

Correctio iudiciaria, primo loco pertinet ad Superiores Religionum, & ab ipsis est pœnitentia iniungenda, etiam si sit salutaris.

29 *In sententia si non ponatur locus, in quo fertur, nulliter fertur. Limita quoad Regula-*

res, ac quoad Iudices delegatos ad unam causam.

Delegatus ad unam causam potest sibi eligere locum iudicij etiam extra territorium delegatis sine cōsensu domini territorij: sed secus est quoad delegatū ad universalitatem causarū.

30 *Episcopus, qui habet in sua diœcesi plures terras, in quacunq; illarum eligere sibi potest locum iudicandi, dummodò locus ille exemptus non sit.*

Episcopus in quocunq; loco sua diœcesis potest per se, vel per alium sedere pro tribunali, & iudicare, dūmodò hoc notificet Partibus.

Legatus in quocunq; loco sua legationis sedere potest pro tribunali, & iudicare.

Archiepiscopus an in causa appellationis, vel alio iure ad Metropolitanum pertinente possit sedere pro tribunali, & iudicare in diœcesi suffraganeorum; remissuè.

31 *Iudex quilibet ordinarius potest de consensu Partium ferre sententiam in loco non solito sui territorij, prorogādo iurisdictionem.*

Iudex unius territorij iudicare non pōt in alieno territorio sine cōsensu Iudicis illius territorij, in quo sententiā est ferēda, alioquin nulla esset sententia.

Lu-

Iurisdictio iudicare volentis inhaeret territorio suo. & extra illud censetur priuatus.

Iurisditionem exercere non potest Iudex extra suum territorium, extra quod, ut iudicare possit requiritur cōsensus Partis, ac Iudicis illius territorij, in quo iudicare vult.

32 *Delegatus ad vnā causam potest de iure in alieno territorio sententiā ferre sine consensu Iudicis illius territorij, sed ob abundantiorē cautelam totius est licentiam impetrare.*

33 *Iudex appellationis potest in omni loco honesto sententiam ferre. Et idem possunt Vicarij Generales, & Praesides Prouinciarum.*

34 *Episcopus in diocesi sua expulsus potest in Diocesi conuicina contra expulsores, & eorum fautores procedere.*

Delegatus Apostolica sedis si propter aliquorum potentiam, vel malitiam non potest iurisditionem exercere iuxta formam suae legationis, eligere potest locum idoneum ad hoc faciendum.

Iudex quando locus solitus nō est tutus, in alio loco iudicare potest, exprimendo in sententia elegisse talem locum ob necessitatem.

35 *Sententia lata, & transacta*

in rem iudicatā in exequutionem est demandāda ab eodem Iudice, qui eam tulit.

Sententia frustra fiet si non mandaretur debitae exequutioni.

Sententia inualida executionem non meretur.

Sententiam executioni demandare non potest Iudex delegatus, sed delegans hoc facere debet: nisi delegans Princeps sit. Delegatus Principis potest sententiam suam exequutioni demandare infra annum, aut Ordinario exequutionē committere.

Sententiam exequutioni demandat Iudex appellationis quando illam confirmat.

Sententiae executio fit per Iudicem a quo, quando appellatio deserta est.

36 *Sententia criminalis, si appellatum statim non fuit, exequutioni demandari potest, nō expeclatis decem diebus.*

Sententia lata contra confesum, aut conuictū exequutioni est demandanda, appellatione non obstante: nisi in appellatione allegetur error factus in confessione, vel alia iusta causa.

IN sententijs criminalibus ferendis caueant.

ueant Iudices, & Assessor-
res vile esse existimarē
reos absoluerē, & magni-
ficentius illos condemna-
re: nam etsi delicta puniē-
da sint, vt dixi supra in
Proemio huius Opusculi,
ita tamen faciendum hoc
est, vt quātum fieri potest,
salua iustitia, misericordię 2
locus concedatur, frater
enim, & caro nostra est il-
le, qui iudicatur. Vnde
meritō Anchar. in conf.
24. incip. Visa inquisitio-
ne, inuehitur in Iudices
maleficiorum, qui ad con-
demnationem anhelant.
Et in cap. alligant autem
26. q. 7. ex D. Io. Christo-
stom. dicitur: *Nonne me-
lius est propter misericor-
diam rationem reddere,*
quā propter crudelitātē;
Si enim Deus benignus
est, vt quid minister eius
austerus erit? Calixtus
quoq; Papa in cap. pon-
deret, in fine 50. dist. sic
ait. *Sententia, quę vetat
misericordiam non solum
tenere fratres, sed etiam*

*audire fugite; quia prior
est misericordia omnibus
holocausto motibus, & sa-
crificijs.* Et Vulpianus Iu-
rilconsultus in lab sentem
ff. de poenis dixit: *Sanctius
(idest melius) esse impuni-
tum facinus nocentis, quā
innocentem damnare.*

Oportet etiam in sen-
tentijs maximē Crimina-
libus ferendis cuncta ri-
mari, & ad sententiam cō-
demnatoriam promulgā-
dam festinandum nō est;
præcipitata enim volūtas
Iudicis est Nouerca Iusti-
tię, secundū Cardinal.
per illum tex in Clement.
Pastoralis S. verū in
prin. de re iudic. ideōque
inherendum est potius tar-
ditati, quā celeritati,
secundū Foller. in sua
Pract. crim. in Rubr. etsi
confitebuntur nu. 12. in fi.
seruādumq; est Eleutherij
Papę decretum in cap. iu-
dicātem 30. q. 5. dicentis:
*Iudicantem oportet cuncta
rimari, & ordinem rerum
plena inquisitione discute-*

re,

re, interrogandi, respondēdi, obijciendiq; prębita patientia ab eo: ut ibi actio amborum Partium illuminata sit plenitęr: nec litigantibus Iudex prius velit sua sententia obuiare, nisi quando iam peractis omnibus nihil habeant in quęstione, quod proponant; & tamdiu actio ventiletur, quousq; ad rei veritatem perueniatur: frequęter interrogari oportet, ne aliquid prętermissum forte remaneat, quod annexi conueniat.

3 Aduertant etiam Iudices ante sententiam nō solum esse audiendas Partes, sed nec etiam ferendā esse inaudito Fisco, alioquin nulla erit, l. si Fiscus ff. de iure Fisci, & ex integro causa recognoscatur, si tamen contra Fiscū sententia prolata sit, secus si ad eius fauorem, ut est tex. & ibi glos. in l. non intelligitur S. Diuus Adrianus ff. de iure Fisci, quam glos. sequitur, & dicit esse notabilem Foller. in d. sua

pract. in rubr. poenis debitis feriatu. nu. 49. Et quāuis Regulares Fiscum regulariter non habeant; in nostra tamen Religione per decretū Capituli Generalis anni 1621. & habetur in 3. par. nostrorum decretorum c. 9. num. 14. cuilibet Vocali Domus licet iudicialiter insurgere p. Congregationis nostrę bono, non ut pars, & denunciator, vel accusator, sed ut Fisci promotor, nē impunitū sit delictum, ita ut etiam a sententijs latis, vel a Pręposito, vel a Visitatoribus appellare possit, & inde laudabilis stylus inoleuit, ut occurrente casu, & nullo ex Vocalibus insurgēte, Fisci Promotor constituatur.

4 Sententia etsi ferri possit in criminalibus, etiam nulla Parte instante, ut per text. in l. quamuis la. 1. tenet Angel. de malefic. in ver. qui Iudex commisit L. Pręconi num. 4. in fin. & sequitur Foller. in sua

Ggg pract.

pract.in d.rub. poenis debitis feriaturnum.nu.86. tamen ferenda nō est absente Parte, contra quam est ferenda, prout probatur ex d.l.quamuis,iuncta intelligentia Azonis,cum intelligentia Salycet.ibid. namque tex. illum ita summat Azo. *Absentereopotest ferri sentētia pro eo contra accusatorem presentem etiam in causa capitali*, Salycetus verò ita illum lummat: *Absentia accusatoris post liquidationem criminis non impedit contra reum presentem ferre sententiam.*

5 Et in criminalibus non esse ferendam sententiā contra reum absentem in delictis grauioribus de iure ciuili est tex.in l.absentem, & l.reos C. de accusat.l.absentem ff.de pœn. & de iure Canonico est tex.in cap. caueant, cap. absente il 2.cap.re vera, & c. absens 3.q.9. Imò tã de iure Canonico, quàm ciuili,nec cōtra absentem

accusator est audiendus, vt in c. 1. 2. 3. & 4. in d. cap.absente il 2. 3.q.9.& d.l. adsentem C.de accusat. vbi glos. in verbo non posse,dicit,non esse accusatorem audiendum, vt procedatur in causa, nam accusatio recipitur,vt in l. ne diū C.de pœn.

6 Quod autem dictum est de non ferenda sentētia contra absentem,limita Primò,vt non procedat in crimine lēse Maiestatis, vt in extrauag. ad reprimendum tit. quomodo læs. Maiest.crimen in ver. super d. crimine, & ibi glos.& Bart.ibid.& in l. 1. ff.de requir.reis,Salyc. & Doctor.communiter in l. absentem C. de accusat. & dixi in meo Promptuar. verb.absens num.23. Secundò limita, vt ibidem addidi,quodadeum,qui fecit aliquem Spadonem, vt in l. 4. ff. ad leg. Cornel.de Sicar. Tertiò limita,vt per Innoc.in c.veritatis de dolo, & contum.

vbi

vbi dicit (prout eum refert Auguft. ab Arim. ad Angel. de malefic. in d. ver. qui Iudex commifit L.Præconi)quòd in caufa degradationis etiam de iure Canonico poteft ferri fententia in abfentem, iux.notata in cap. qualiter, & quando de accufat. Quod dictum intellige procedere, quando quis eft contumax feruat his, quæ habentur in cap. cùm non ab homine de iudic. & explicando tex. illum, prout ego explicauì in meo Prompt. in verbo Degradatio nu. 4. Quartò limita in abfente contumace, vt in Auth. vt omnes obediant Iud. S. fi verò, collat. 5. quia pro præfenti exiftimatur, cap. in nomine Domini, 8 extra de teftib. & dixi in d. verbo abfens nu. 23. in limit. 3.

7 Sed aduerte, quòd fententia lata in abfentem potius præfumitur lata propter contumaciam,

quàm propter delictum, abfentis, vt poft Hippol. in fign. 4. incip. quamuis, dicit Royas in fingul. 2. ad fauorem fidei nu. 3. per tex. in l. fi ideò ff. de euiet. & l. præfens C. de pignor. & in nu. 4. idem Royas dicit, hoc locum non habere in crimine hærefis, ob quod fi aliquis contumax extiterit per annum continuum, lapfo anno, vt verè hæreticus dñatur p cap. cum contumacia, & c. vt inquisitionis in fin. de heretic. in 6. Et hoc euenire fentit Royas vbi fupra, quando quis etiam abfens damnatur ob eius infordelcentiam in excommunicationem, contra ipfum latam in caufa hærefis.

Et quamuis de iure communi veriffima fit fupradicta fententia, quòd in criminalibus abfens damnari non debet, per iura citata fupra in nu. 5. tamen prædicta iuris communis determinatio lo-

Ggg 2 cum

cum non habet, nisi tantum quando est imponenda poena corporis afflictiua maior relegatione, vt per illum text. tenet glos. recepta in d.l. absentem ff. de poenis, vt dixi in d. ver. absens num. 23. sed hodiè de consuetudine etiam quando est imponenda poena vltimi supplicij reus absens damnatur in contumaciam, iuxta tradita per Farinac. lib. 1. qq. criminal. in tit. de inquisit. q. 11. & per Clar. in d. §. fi. q. 44. per tot. & latè ego dixi in d. meo Prompt. in verb. Bannitus.

- 9 Imò nec Papā nec Imperatorem possit ferre sententiam criminalem in absentem, ita vt de iure teneat, nisi de plenitudine potestatis dicit August. de Arimin. ad Angel. de malef. in ver. Qui Iudex commisit L. Preconi nu. 4. ita intelligens Angel. in l. in accusationibus C. de accusat. dixisse, quòd quando Papa, vel Imperator

hoc facit, opus est, vt suppleat de plenitudine potestatis, aliàs de Iure non teneret. Et in n. 3. August. vbi supra addit cum eodē Ang. in d. l. reos, quòd licet Papa, & Imperator de plenitudine potestatis possint in criminalibus condemnare absentem, tamē non possunt condemnare illum non citatum, vel citatum ad locum notoriè non tutum, quia per hoc auferrent illi ius defensionis, quod est de iure naturali. Patētq; hæc ex Clem. Pastoralis de sent. & re iudic. vbi per Clem. Pap. nulla declaratur criminalis sententia Henrici Imperatoris prolata contra Robertum Sicilia Regem absentem, ex eo quòd ad locum notoriè non tutum citatus fuit, etsi de plenitudine potestatis facta sit. Et etiam cōtra absentem esse necessariam trinam citationem, vel vnā pro omnibus dicit Boss. in tit. de sent. num. 14. cum termino

mino omnium trium , & exprimendo, quòd sit vna pro tribus , per dicta ab eod. Boss. ibid. in n. 4. post Felin. in cap. consuluit col. 4. de offic. deleg. in vers. in ead. glos.

10 Citationemq; esse necessariam ante sententiam Et Principis tradit Roma. in cons. 478. Et ita tenet Maranta in suo spec. p. 6. in tit. de citat. 1. membr. in d. nu. 10. in ver. quartò limita contra Bal. & alios , quos citat , qui existimarunt posse Principem , existente iusta causa , citationē omittere . Et rationē addit ipse Maranta ibid. quia citatio ad defensionem pertinet , quę à iure naturali procedit , & Princeps tollere nō potest ea , quę sūt iuris naturalis . Addit tamen de communi stylo Sac. Conf. Neap. Sacrum Consilium omnes sententias ferre sine citatione , & illas valere , quia sub nomine Regio proferunt . Nec ideò , vt ipse dicit , defensiones tollun-

tur , quia stylus eiusdem S. C. seruat , vt post conclusum in causa Partes citentur , vt veniāt infra talē terminum ad allegandum verbo , vel in scriptis , quid quid pro sua defensione allegare volunt , quo termino elapso , sententia fertur sine alia citatione . Et hoc ideò fieri dicit , quia post conclusionē in causa citatio ad defensionem nō pertinet , sed est potius solemnitas iuris positiui , & ideò Princeps illam omittere valet .

11 Verum quia ipse Maranta in d. 6. par. in tit. de dilat. nu. 3. dicit esse recipiendos testes in causa criminali ad defensionem rei etiam post conclusionem in causa , vt dixi supra in cap. preced. nu. 10. negari non potest , secundum eundem Marantam , quòd citatio etiam post conclusionem in causa ad defensionē pertinet ; ideòq; dico stylum prædictū Sac. Consilij Neapol. ex eo iustificari ,

cari, quòd citatio supradicta, quæ fit post conclusionem in causa ex eodem stylo valet, & intelligitur facta citatio, etiam quòd sententiam. Imò ex eodẽ stylo patet rationem Marantæ non valere, cùm ex illo fiat citatio ad allegandum quidquid volunt etiã post conclusionẽ in causa. Vnde fit, vt dici non possit stylum Sac. Conf. citatio, nem ante sententiã omittere, sed anticipatè illam facere, facta conclusione in causa.

- 12 Sed stylus Sac. Consilij ab alijs Iudicibus, etiam Regnicolis, non est seruandus, quia citatio ad ius naturale pertinet, cū ad defensionẽ pertineat, ideòq; nullo modo omittenda est, etiam à Principe, vt patet ex d. clem. Pastoralis §. ceterum de re iudic. & notat Bald. in l. cùm fratrem in finalib. verb. C. de his, quibus, vt indi. & Soc. in cõf. 12. col. 2. in 1. vol. quos citat, & sequitur Maran. su-

pra in num. 3. & in num. 4. addit, faciendam esse in singulis actis iudicarijs per l. de vnoquoq; ff. de re iud. per quẽ tex. & per l. nã ita Diuus ff. de adopt. & per l. fi. C. si per vim, vel ali. modo. Eandem sententiam tenet Scac. lib. 1. de iudic. c. 88. nu. 1. post Doctores, quos citat, & communem conclusionem hanc esse dicit. Et in n. 18. dicit post Doctores, quos citat hoc adeò esse verum, vt si in aliquo actu citatio omittatur, dicatur nullus per d. l. de vnoquoq; Et procedere dicit in n. 19. non solum quando in totum omissa est, sed etiam quando non est legitimè facta, vel non legitimè exequuta, & ita tenere refert Iaso. in rubr. ff. de in ius vocand. nu. 7. & 8. & Afflic. in dec. 182. num. 4.

- 13 Et cùm vnus ex precipuis actis iudicarijs sit sententia diffinitiva, ante illã citandus est reus, quando est condemnandus. Imò,

vt

vt dicit Auguft. de Arim. ad Angel. de malefic. in ver. qui Iudex commifit L. Præconi, ad finem, quando reus condemnandus in carceribus eft detētus, non folūm de iure citandus eft ad audiēdum ſententiam, ſed ſentētia proferenda eft in præſentia, & in facie ipſius rei, & ita dicit totum Mundū ſeruare poſt Angel. in l. pen. S. ad crimen col. 3. ff. de public. iudic. & in l. reos C. de accusat. & de eadem conſue.

tudine teſtatur Foller. in rubr. poenis debitis feriaturnum. 85. & in caſu, quo ipſe reus per ſententiam diffinitiuam eſt abſoluen- dus, tunc citandus eſt ac- cuſator, & Fiſcus, vt tali die compareant ad audiendā ſententiam, vt per Scacc. in lib. 1. de iudic. c. 94. nu. 2. & in eod. c. tradit, quo- modo fit procedendum, quādo accuſator, & fiſcus citati non comparent; Ci- tatiq; reus ad ſententiam in hac forma poteſt.

Forma citationis ad ſententiam contra reum
faciendam.

Die 12. Menſis Ianuarij anni 1638. de mandato Domini N. Iudicis in cauſa criminali, qua corā ipſo agitur contra G. citetur ipſe G. ad audiendam ſententiam diffinitiuam dictę cauſę, & ad videndum, & audiendum ſe condemna- ri tali die, prout de iure eſt condemnandus, &c.

D. N. Iudex.

A. Actuarius.

Quam citationem inter Regulares facere debet Actua- rius cauſę corā duobus teſtibus, & omnia in actis no- tanda ſunt cū relatione factę citationis, & ſubſcriptione ipſius Actuarij, & teſtium. Fieri que relatio poteſt in hac forma.

Forma

**Forma relationis factæ citationis ad sententiam
pro Regularibus.**

*Die 13. mensis Ianuarij anni 1638. Ego A. huius causæ A-
ctuarius refero me personaliter accessisse ad carcerem bu-
ius Monasterij, & coram B. & C. testibus à me vocatis
citasse G. personaliter ad audiendam sententiam diffiniti-
uam, & ad videndum, & audiendum se diffinitivè con-
demnari, &c.*

Ego A. ita esse affirmo.

Ego B. interfui.

Ego C. interfui.

Et sub eadem forma,
mutatis mutandis citandi
sunt accusator, & Fiscus
ad videndum, & audien-
dam sententiam diffiniti-
uam cum absolutione
prætensi rei, &c. Parique
modo facienda est relatio
factæ citationis à prædi-
cto Actuario, & testibus.
Seculares verò suum sty-
lum sequuntur.

- 14 Facta autem prædicta
citatione ad sētentia de-
ueniri pōt diffinitivè reū
absoluendo, præfixo die,
si absoluendus est, vel illū
diffinitivè condemnādo.
Estq; necessarium, vt fiat
causa cognita, & contine-
re illam debere absolutio-

nem, vel condemnationē
docet post Iacob. de But.
Alber. & Bart. Ias. in l. nec
quidquam num. 1. ff. de
offic. Procons. & leg. Si-
moncell. in tract. de decr.
num. 8. & est text. in l. 1. ff.
de re iudic. & dixi in meo
Prompt. verb. Decretum
num. 2. in vers. & requiri-
tur. Debetq; proferri in
scriptis, cap. & si sententiā
de re iud. in 6. l. 2. C. de
sent. ex breu. recit. etiam si
ferenda sit in causis sum-
marijs, in quibus proce-
ditur sine figura iudicij, &
in quibus libellus non
requiritur, vt per clem. se-
pē S. sententiam de verb.
signif. tenet Maran. in suo
Spec.

Spec. in vers. & demum fertur sententia num. 17. & impugnat Bart. dicentem in extrauag. ad reprimendum in vers. & figura circa fin. illam Clementinam non habere locum de iure ciuili; nam cum nō habeamus legem contrariā, in utroq; foro standum est dispositioni iuris canonici, per not. ab Abb. in c. 1. de oper. nou. nunc. & amplia vt inf. in num. 19.

15 Est sententia proferenda legendo scripturam, alioquin non valeret, vt aduertit ex illo tex. Franc. in cap. etsi sententiam nu. 1. de re iud. in 6. & sic scriptura debet præcedere recitationem, nec sufficeret, si Iudex scribēdo vni- co cōtextu sententiam p. ferret, vt declarat Gemin. in cap. fin. in 2. & 3. not. de re iud. in 6. & sequitur Marant. in spe. par. 6. in vers. & demum fertur sententia nu. 57. & cum Bal. Franc. vbi supra contra Dominicum tenet, si recitetur

postquam scripta fuerit, recitandamq; esse non mento tenus, sed legēdo. Estq; legenda ab eodem Iudice, qui illam fert, si est literatus; in quo casu nec per Assessorem legenda est, secundum Lapum in d. c. & si sententiam, & sequitur Dominicus ibid. in nu. 13. & citat pro eadem sententia Goffred. in sum. de re iudic. in S. diffinit. & Archid. in cap. summo pere 11. q. 4. tenet eandem sententiam Petr. de Ancharan. in d. cap. & si sententia, num. 4. & Franc. in num. 4.

16 Quod vltimum dictum, scilicet, vt sit sententia legenda ab eodem Iudice, qui illam fert: Limitatur primò, vt non procedat quoad Iudices habentes eminentiam dignitatis, vt in d. l. 2. C. de sentent. ex breuil. recit. & expressè hoc habetur quoad Episcopos in d. cap. etsi sententiam, & ibi Anchar. in n. 4. & alij. Secundo limitatur,

Hhh vt

vt non procedat, quando plures sunt Iudices in eadem causa, quia tunc sufficit si proferatur ab vno ipso forum, ceteris presentibus, & mandantibus, vt in cap. cū ab vno de re iud. in 6. & ibi Frāch. Tertiò limita, vbi est consuetudo in contrarium, quia consuetudo tollere potest omnes solennitates in sententijs necessarias, secundum Archid. in cap. statuimus 2. q. 1. quem citat, & sequitur Franc. in d. cap. et si sententiam num. 6. (vbi nouem limitationes ponit,) & alij, quos citat, & sequitur Marant. in suo spec. in ver. & demum fertur sententia, vbi refert consuetudinem nostri Regni, vt oēs sententię tam maiorum, quàm minorum Iudicum legantur per Actuarium, non per ipsum Iudicem.

- 17 Iudex ferens sententiam sedere et debet pro tribunali, vt in S. sedebunt in auth. de iud. & in c. fi. de re iudic. in 6. Et seq. hanc so-

lemnitatem annexā causę efficienti, vt post Bart. & Bald. & Doctores in l. 1. C. de sentent. ex breuil. recit. notat Maran. in d. rubr. & demum fertur sententia num. 55. vbi Primò limitat, hoc non procedere in interlocutoria, quia non requirit plenam causę cognitionem. Secundò limitat, non procedere in Iudice timente potentiam alicuius, quia potest ex turri, vel sedendo super equo, vt citò fugere possit, sententiam ferre, prout tenent glossę, & Doctores ab ipso citati. Tertiò limitat, vt hoc non procedat in causis summarijs, in quibus potest Iudex stando, & non sedendo sententiā ferre, vt in Clem. sepe S. sententiā de verborum signif. Sedereq. debet pro tribunali in loco solito maiorum suorum, vbi scilicet Iudices sui antecessores ius reddere consueuerūt, alioquin sententia non valet, vt ex tex. & ibi Bart. gloss.

glos. & Doctores in l. cum
sententia C. de sentent. & 18
interloc. omni iud. & alij,
quos citat, & sequitur Ma-
ran. in d. rubr. & demum
fertur sententia num. 71.
vbi testatur ita cōmuniter
tenere Doctores in l. pe-
nult. per illum tex. ff. de
iust. & iure, & Ang. de ma-
lefic. in vers. ad nostrum
solitum Banchum iuris, &
propterea addit Maran.
solere in sentētijs apponi
clausula: Nos talis Iudex
& c. sedentes pro tribunali
in tali loco, vbi Curia regi
solet, & ius reddi perenti-
bus. Sed in nu. 72. limitat
Maranta hoc non proce-
dere in delegato, sed in
Iudice ordinario tantum,
quia delegatus non habet
certam sedem deputatam,
& ideo eligere sibi potest
locum vbi vult, etiam in
Camera sua, secundum
Bald. in d. l. penult. in 2.
lect. ff. de iustit. & iure. Et
idem dicendum est quod ad
Iudices Regulares, cum &
ipsi sedem ad iudicandum

deputatam non habeant.
Debet etiam sententiā
continere nomen Iudicis
ferentis illam, & sociorum,
si Iudex collegas habeat,
quā tunc omnes simul sunt
causa efficiens illius sen-
tentiæ, quæ causa omnino
in sententijs est exprimen-
da, alioquin nullæ essent,
vt putat Maran. in d. rubr.
& demum fertur senten-
tia num. 34. & 35. & debet
secundum Maran. in d. nu.
53. & Arim. infra citādum
exprimere an sit Iudex or-
dinarius, vel delegatus,
nomina actoris, & rei, ac
causam, super quam iudi-
cium fundatum est, & sub-
stantialia processus, nimi-
rum viso libello, ex quo
constat, quod talis accusa-
tus fuit de tali maleficio,
vel de tali maleficio denū-
ciatus, vel visa inquisicio-
ne, ex qua constat, quod
talis iuridicè fuit inquisi-
tus de tali maleficio, visis
testium examinationibus,
vel visa eius confessione,
ex quibus, vel ex qua con-

Hhh 2 stat

stat tale delictum ab ipso
fuisse commissum, ideò eū
ad talem poenam conde-
mnamus. Et quando non
est repertus culpabilis, est
dicendum, visis testium
examinationibus, & quia
non est repertus culpabi-
lis, ideò eum absolvimus,
& ita in sententijs crimi-
nalibus seruandum esse
dicit ex communi Iudicū
obseruatia Alber. de Ros.
in l. properandum. S. illo
C. de iudic. quem refert,
& sequitur, & ab hac ob-
seruantia recedendum nō
esse dicit August. de Arim.
ad Ang. de malef. in ver. &
quia nobis constat nu. 4.
& sēt Foller. in sua Pract.
crim. in rubr. pēnis debitis
feriatur num. 88. vbi alios
citāt affirmantes in sentē-
tijs capitalibus esse inferē-
dam causam, ob quam sci-
licet quis damnatur, vel
absolvitur. Et hoc maxi-
mè dicas procedere, quā-
do Iudex in criminalibus
vult poenam legis minue-
re, vel augere, nam cū

facere hoc ipse non possit
sine causa, omninò debet
in sentētia causam inferē-
re, vt per Arimin. vbi sup.
in n. 2. & per dicta à Salyc.
in d. l. properādum S. illo.
Et quamuis Salyc. ibi di-
cat, quòd aliàs Iudex cau-
sam in sententia criminali
exprimere non obligatur,
tu tamen non recedas à
prædicta obseruantia, quia
etsi etiam alij hanc Salyc.
sententiā teneant, & ideò
sentētia à nullitate saluari
posset, tutior tamen est
sententia, quæ docet cau-
sam esse exprimendam,
quam tenet Bald. in cap.
sicut nobis de re iudic.
Alber. de Ros. vbi supra, &
refert idē tenuisse Iacob.
de Arena, & sequuntur
Arimin. & Foller. in locis
supra citatis, qui omnes
fuerunt magni Criminali-
stæ. Ea tamen omnia quæ
ipsum Iudicem mouēt ad
sententiam ferendam, ipse
exprimere non obligatur,
vt est tex. in cap. sicut no-
bis de re iudic. & tradunt

Docto-

Doctores ibid.& in cap.
cū Bertholdus eod.tit.&
terigi supra in c. 14.nu.46.
in fin.

19 Quando autem Iudices
Assessorem habent, & As-
sessor conspicit de iure
fieri nō posse, vt reus libe-
retur, quando Iudices vo-
lunt illū liberare, vel fieri
non posse, vt cōdemnetur
quando Iudices volunt il-
lum cōdēnare, vel nō esse
pēnam augendam, vel mi-
nuendam, quādo Iudices
illam augere, aut minuere
volunt, tunc tacere nō de-
bet, ne taciturnitate sua
iniustitię censeatur cōsen-
tire, sed pertinaciter resi-
stere debet, & de iniustitia
ita protestationem facere,
vt in actis de hac sua pro-
testatione appareat. Et ita
faciēdum esse docet Ang.
de malef. in verb. de con-
sensu, & deliberat. num. 3.
Et vt constet tunc de nul-
litate sententię ob iniusti-
tiam, debet Assessor in sua
protestatione exprimere
causam, ob quam reus cō-

tra Iudicum sententiam
est absoluendus, vel con-
demnandus, vel ob quam
pēna non est augenda, vel
diminuenda, prout sentit
Ang. vbi supra.

20 Estq; sentētia ferenda in
scriptis ēt in causis summa-
rijs, in quibus proceditur
sine figura iudicij, vt post
DD. quos citat dicit Ma-
ran. in 4. p. spec. in rubr. an
Iud. sit cōpetens n. 37. per
ea, quę habentur in clem.
dispendiosam de iudic. &
idē affirmat in 6. p. in rub.
& demum fertur sentētia
num. 17. per Clem. sepē S.
sententia de verbor. signi-
ficat. vbi Papa mādāt, sen-
tentiam in scriptis esse
ferendam, non obstante,
quōd procēdatur summa-
riē, & sine figura iudicij,

21 Et quamuis sententia
ferenda sit libello confor-
mis iuxta l. vt fundus ff.
comm. diuid. & cap. licet
Hely de simon. ac l. fi. C.
de fideicom. liber. & ibi
Bald. & tradit Maran. in d.
rubr. & demum fertur sen-
tentia

sententia , alioquin dicit esse
sententiam imaginariam ,
& nullius momenti per l.
imaginaria ff. de reg. iur.
hoc tamen non procedit
in causis , in quibus sum-
mariè proceditur, & sola
facti veritate inspecta , q̃a
potest tūc Iudex ferre sen-
tentiam non conformem
libello, vt declarat Ias. in l.
vnū col. 17. ff. si cert. petat.
quem refert , & sequitur
Maran. vbi supra in n. 62.
Vndē fit, vt si ab accusato-
re nō sit positū in libello ,
quòd delictum fuit cōmis-
sum in loco, vel tempore,
ratione cuius delictū gra-
uiori poena est puniendū,
vel ratione cuius esset pu-
nibile, quod aliās nō esset,
& postea probatum sit de-
lictum tali loco, vel tēpore
fuisse commissum, idēd ta-
men pēna non est augen-
da, & impunibile non effi-
citur punibile , quia ex li-
bello inepto, & probatio-
ne apta sequi non potest
sententia condemnatoria
secundū Bald. in l. 1. ff.

de iurisd. omnium Iudi-
cum , Angel. in cons. 296.
incip. Visis actis prædi-
ctis, & alios, quos citat, &
sequitur August. de Arim.
ad Ang. de malef. in verb.
de anno præsentis in nu. 7.
vbi Angel. contrarium te-
net post Doct. quos citat,
tamen quando de delicto
agitur summarie, sola facti
veritate inspecta , prout
proceditur apud Regula-
res priuilegiatos per priui-
leg. Bonif. 8. de quo sup. in
c. 1. & prout proceditur in
M. C. Vicariæ per Ritu-
m. incip. Isabella , & refert
Foller. in d. rubr. pēnis de-
bitis feriatum num. 24. non
obstante ineptitudine li-
belli , & non obstantibus
quibuscunq; nullitatibus ,
& defectibus, sequitur sē-
tentia condemnatoria , vt
per Foller. in d. nu. 74.

22 Sententia absolutoria
reorum ferri potest etiam
in diebus feriatis , modò
non sint feriati ad honorē
Dei, vt per Bart. in l. custo-
dias ff. de publ. iudic. & ibi
gloss.

gloss. & l. dies festos C. de ferijs, & sequitur Foller. in d. rubr. Poenis debitis feriatur num. 75. sed in num. 76. contrarium dicit de sententia cōdemnatoria, ut scilicet ferri non possit etiā in diebus non feriatis ad honorem Dei, sed pro vindemia, vel consimili

causa, ut per Gloss. & Bar. in d. l. Custodias, & per Paul. Grilland. in tract. de relaxat. carcer. in tit. de absol. innocētis. Quę sententia tām absolutoria, quām condemnatoria ferenda est iuxta sequentem formam.

Forma sententię absolutorię, quę à quocunque Iudice ferri potest, mutatis mutandis.

23 *Christi nomine inuocato: Nos N. Vicarius Generalis Reuerendissimi Episcopi B. vel Abbas talis Monasterij, vel Visitatores talis Religionis vnā cum C. Assessore, si Assessorem habent, visis, & diligenter cōsideratis omnibus, & singulis, quę habentur in processu formato, & actis corā nobis contra G. accusatum de tali crimine à tali, si proceditur per viam accusationis, vel denunciatum de tali crimine, si proceditur per viam denunciationis, vel inquisitum de tali crimine, si proceditur per viam inquisitionis, & visis, & auditis eis, quę contra ipsum ab Accusatore, vel à Denunciatore, vel à Fisco, si Fiscū habent, seu pro eius parte Aduocatis, adductę sunt, & visis, & auditis eis, quę ad suam defensionem ipse A. produxit, & quia repertus fuit innocens à maleficio predicto, de quo fuit accusatus, vel denunciatus, vel inquisitus, Deum prę oculis habētes, ut de illius vultu nostrū iudicium prodeat, & oculi nostri videant equitatem, per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam in his scriptis ferimus.*

Christi nomine repetito: Sententiamus, declaramus, pronunciamus,

mus, atque definimus, dictum G. ob tale delictum illi imputatum, punibilem non esse, & ideo illum absolvimus, & liberamus omni meliori modo, &c.

Acta, lata, & publicata fuit hac sententia sedentes pro tribunali in tali loco, & explicetur locus, ubi Curia Episcopalis regi solet, & ius redditur petentibus: quæ ultima verba omittant Regulares, qui non habent locum, ubi Curia Regi solet; & statim post verba sedentes pro tribunali, addant: in camera tali, & explicent cameram, die 20. mensis Ianuarij anni 1638. Presentibus N. & N. testibus ad hoc vocatis.

Et subscribenda est sententia à Iudice, siue à Iudicibus, ac ab Assessore, & Actuario sub hac forma.

N. Vicarius Generalis Illustrissimi, & Reuerendiss. D. D. B. Episcopi talis Diœcesis.

Vel

D. A. Abbas talis Monasterij.

Vel

D. C. Visitator talis Religionis.

D. F. Visitator talis Religionis.

D. I. Assessor talis Religionis, vel talis Iudicis.

D. P. Actuarius.

- 24 Sed si fortè ex eo inquisitus absolvendus est, quia per torturâ indicia, quæ contra ipsum constabant, purgavit, in hac forma absolvendus erit.

Forma absoluendi inquisitum, qui se purgavit per torturam.

Christi nomine inuocato: Nos N. Vicarius Generalis Reuerendissimi Episcopi B. vel Abbas, &c. vixi, & consideratis omnibus, & singulis, quæ habentur in processu formato, & acttato coram nobis contra G. accusatum, vel denunciatum,
vel

vel inquisitum de tali crimine, & quia repertus fuit urgētia indicia contra se habere, à quibus per sufficientem torturam se purgavit, & cum per tot dies post torturam in carceribus detentus fuerit ad videndum, an noua alia indicia superueniant, & non superuenerint, rebus sic stantibus, à tali crimine, de quo fuit imputatus, accusatus, denunciatus, vel inquisitus, Deum præ oculis habentes, ut de illius vultu iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant equitatem, & per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam in his scriptis ferimus.

Christi nomine repetito: Sentētiāmus, declaramus, pronunciamus, atque definimus, dictū. G. ob tale delictum illi imputatum, punibilem non esse, & ideo rebus sic stantibus eum absoluiamus, & liberamus, donec noua indicia superueniant, &c.

Lectā, lata, & publicata, &c. prout supra in præcedenti sententia, & cum eisdem subscriptionibus.

25 Forma sententiæ condemnatoriæ pro quolibet delicto, ipso reo presente.

Christi nomine inuocato: Nos N. Vicarius General. Illustrissimi, & Reuerendissimi Episcop. B. vel Abbas talis Monasterij, vel Visitatores talis Religionis, unā cum A. Assessore, si Assessorem habent, Visis, & diligenter consideratis omnibus, & singulis in processu formato coram nobis contra te G. ob tale delictum à te commissum contra R. prout in dicto processu, de quo tu fuisti accusatus, vel denunciatus, vel inquisitus. Et visis, & auditis eis, quæ contra te ab accusatore, vel denunciatore, vel Fisco, seu pro eius parte ab Aduocatis adductæ sunt. Ac visis, & auditis, infra terminum tibi assignatum pro tua defensione, eis, quæ ad tuam defensionem à te, seu à tuis Aduocatis pro tua parte adductæ

III

sunt

sunt, & diligēter, ac maturē omnibus cōsideratis, quia nobis legitimē constat, per tuam legitimam confessionem (vel per legitimum numerum testium, si confessus non est, etsi constet utroq; modo, utrumq; modum in sententia ponas) tale delictum à te fuisse commissum, prout in actis nostrę Curię, ne delictum hoc remaneat impunitum, Deum prae oculis habentes, ut de illius vultu nostrum iudicium prodeat, & oculi nostri videant equitatē, per hanc nostram diffinitivam sententiam, quam in his scriptis ferimus.

Christi nomine repetito: Sententiamus, declaramus, pronunciamus, atq; diffinimus te G. pro prædicto tali delicto contra R. commissum, repertum esse punibilem, & talem pœnam incidisse, vel in arbitrariam, si arbitraria est, ideo te ad illam per hanc diffinitivam sententiam condemnamus, & explicetur pœna.

Leetā lata, & publicata fuit hæc sententia sedentes pro tribunali in tali loco (& explicetur locus) ubi Curia Episcopalis regi solet, & ius reddi petentibus: quæ ultimā verba Regulares, qui nō habent locum ubi Curia regi soleat, omittant, & statim omnes addant post explicatum locū: sedentes pro Tribunali Die 20. mensis Ianuarij 1638. Pręsentibus N. & N. testibus ad hoc vocatis.

Et fiat subscriptio Iudicum, & aliorum, prout supra.

- 26 *Forma sententię condēnatorię constituti in sacris cum degradatione actuali, & remissione ad Curiam secularem, ut puniatur cum protestatione citra pœnam sanguinis.*

Christi nomine inuocato: Nos N. Episcopus talis Digress. Visis, & consideratis omnibus, & singulis in processu formato coram nobis contra te G. ob homicidium proditorię à te

à te commissum mediante pecunię summa, quam à tali recepisti, de quo tu accusatus, vel denūciatus, vel inquisitus fuisti in personam R. prout in dicto processu. Et visis, & auditis eis, quę contra te ab accusatore, siue à Fisco, & eius Aduocatis productę sunt. Ac visis, & auditis, infra terminum tibi assignatum pro tua defensione, eis, quę ad tuam defensionem à te, seu à tuis Aduocatis pro tua parte adductę sunt, & diligenter, & mature omnibus consideratis, quia nobis euidenter, & legitime constat per tuam legitimā confessionem (Etsi alio modo constet, explicetur prout in forma præcedenti) homicidium prædictum per assassiniū à te fuisse commissum, prout in actis nostrę Curie, nè delictum hoc tam immane, & flagitiosum remaneat impunitum, Deum præ oculis habentes, ut de illius vultu nostrum iudicium prodeat, & oculi nostri videant equitatem, per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam in his scriptis ferimus cū præsentia Capituli de talium consilio, & assensu, & explicentur nomina Consiliariorum.

Christi nomine repetito: Sentētiāmus, declaramus, pronūciamus, atq; definimus te G. pro dicto homicidio contra R. proditoriē, & per assassinium commissio repertum esse punibilem, & priuilegijs Ecclesiasticis priuandum, & degradationis actualis pœnam contraxisse; ideo te ad illam per hanc diffinitiuam sententiam condemnāmus, & Ecclesiasticis priuilegijs te priuatum esse declaramus, reseruando nobis potestatem te actualiter degradandi, & post degradationem tradendi Curie seculari, ut dignis pœnis puniaris, cum expressa protestatione, ut hoc faciat citra pœnam sanguinis.

Lectā, lata, & publicata fuit hac sententia sedentes pro tribunali in nostro Episcopali Palatio, ubi Curia nostra Episcopalis regi solet, & ius reddi petentibus Die 21. mensis

Ianuarij 1628. presentibus N. & N. testibus vocatis . Si autem in alio loco Dioecesis sententiam ferat, illud exprimere debet . Et fit subscriptio prout supra .

27 Et hōta competenti fit degradatio actualis iuxta formam traditam in Pontificali Romano : assistereq; debēt in illa, si actualiter est Sacerdos degradā-
 dus, Episcopi sex, in degradatione Diaconi, tres, & tres etiam in degradatione Subdiaconi, iuxta
 glos. in c. 2. in verb. Canonibus de poenis lib. 6. q. si commodē haberi nō possunt assistere debēt totidē
 Abbates, qui si nec commodē repetiri possunt, assistere debent totidem
 in dignitate Ecclesiastica cōstituti, vt per Sac. Cōc. Trid. in sess. 14. c. 4. de reformat.

28 Aduertendum est autē, quòd etsi per hāc sententiam declaretur Clericus in sacris constitutus priuilegijs Ecclesiasticis priuatus, & contraxissē poenam degradationis actualis, tamen quia per illam actuali-

ter non degradatur, nec traditur Curie seculari, sed reseruatur, vt fieri hoc possit, forma talis sententiæ non importat aliud, quàm verbalem degradationē, in ordine ad actuale, & sic importat actum iurisdictionis, nō autem ordinis, per tradita ab Albert. in cap. quoniam q. 6. n. 7. & 12. de heretic. & post illum à me in meo Promptuar. verbo Degradatio num. 13. idēq; facere illā possunt omnes habentes potestatem iurisdictionis per dicta ibidem, & sic facere illam potest Episcopus electus, reseruando sibi potestatem actualiter degradandi cū consecratus fuerit, ac Vicarius Episcopi, vel Capituli reseruando potestatem actualiter degradandi suo Episcopo præsenti, vel futuro; possūtq; etiam illam facere Prælati Regulares, qui

qui in subditos suos iurisdictionis potestatem habent, reseruando potestatem actualiter degradandi Episcopo Diocesano, nam degradatio actualis, quæ est actus ordinis etiam contra Monachos, & Regulares quoscūq; ad Episcopum pertinet, vt tradit Bellarm. in obseruat. doctrinæ d.c. 4, sess. 13, Concil. Trid.

Aduertant etiam Superiores quarumcumq; Religionum, correctionem iudiciariam primo loco ad ipsos pertinere, vt dicit 29 glos. in c. ea, quæ in ver. per Abbatē de stat. monach. & est tex. in cap. quāto de offic. ordinari. ideòq; quādo Visitatores, siue tempore visitationis, siue extra illud existimant esse alicui Regulari iniungendam pœnitentiam, siue salutarem, siue iudiciariā, à Superiore non ab ipsis Visitoribus iniungenda est, etsi ipsi Visitatores inquisitionem fecerint, vt

in d.c. ea, quæ, & ibi suprad. glo. & in d.c. quāto de offic. ordinari. & in solo casu negligentia potestas deuoluitur ad Superiores maiores, vt in d.c. quāto, & dixi in meo Promptuar. ver. Crimen num. 10. versus finem, & in toto illo numero inuenies, quomodo sit hoc seruandum in nostra Religione, stante decreto Capit. Generalis de quo in 3. p. nostrorum decretor. c. 9. nu. 8. quod decretum ibidem explicauimus.

Et quoad id, quod indicauimus supra, scilicet in formis sententiarum esse ponendū locum, in quo sententia à Iudice fertur, sciendum est, quod etsi hoc faciendum sit, quia alioquin sententia non valet, & est ipso iure nulla, vt supra dictum est per tex. & ibi Bart. & Doctor. in l. cū sententiam C. de sentent. & interlocutor. omn. iudic. & per Maran. post Doctores, quos citat in 6. par. spec.

spec.in rubr. Et demum fertur sententia num. 71. & supra in num. 17. ego dixi hoc non procedere quoad Regulares, qui certam ad hoc sedem deputatam nō habent (& hoc tunc maximè quoad Regulares verū erit, quando procedunt de plano, & sine figura iudicij, in quo casu omnibus sic procedentibus licet sine inualiditate sententiæ illam ferre, non in loco maiorū secundum Bart. in l. nec quidquam §. de plano ff. de offic. Proconsul. & per adducta à Maran. vbi supra in nu. 85.) Et ob eandem rationem idem dicit Maran. supra in num. 72. quoad Iudices delegatos, quos posse dicit sibi eligere locum vbi volūt, etiam in eorum camera, secundum Bal. in d. l. cū sententia, asseritq; in num. 73. hoc procedere quoad Iudicem delegatum ad vnā causam, quem dicit ipse Maran. vbi supra in num.

75. in si. posse etiam de consensu Partium sibi eligere locum etiam extra territorium delegantis, & valere processum, & sententiam etiam sine consensu domini territorij, per tex. quem dicit singularē in cap. statutum §. in nullo de rescript. lib. 6. & ita refert in terminis tenere Abbatem in cap. pēn. nu. 14. in vers. venio ad 4. de offic. deleg.

Sed quoad delegatum ad vniuersalitatem causarum secus esse dicit, quia ipse tenetur seruare locū delegantis congruum litigantibus, & honestum, & quod ad talem locum electum semper debet facere citationes, & sententiam ferre secundum Bart. & Castrensi. in l. si vt proponis la 2. C. quando, & quom. Iudex, & in l. j. in fi. C. de sent. ex breuil. recit. Nec procedunt prædicta quoad Episcopum, qui habet plures terras, & plura castra in Diœcesi sua, quia

quia sicut in quolibet loco suæ Diœcesis residere de iure potest secundum omnes, ita etiam potest in quocunq; loco suæ Diœcesis non exempto per se, vel per alium Curiam regere, & citare, & sententias ferre, ut est ex text. in cap. cū Episcopus de off. ordinar. lib. 6. ubi ita determinatum est: *Cū Episcopus in tota sua Diœcesi iurisdictionem ordinariam noscatur habere: dubium non existit, quin in quolibet loco ipsius Diœcesis non exempto per se, vel per alium possit pro tribunali sedere; causas ad Ecclesiasticum forum spectantes audire; personas Ecclesiasticas (cū earum excessus exegerint) capere, ac carceri deputare; nec non, & cetera, quæ ad ipsius spectant officium liberè exercere.* Facere quod hoc ita valet, ac si esset in propria Ecclesia, vel palatio iuridico, ut ibidem dicit Glof. si etiam mutato

loco suorum maiorum, dummodò hoc notificet Particulate, ut notatur à glof. ibi in vers. secundò nota: quæ etià in ver. Episcopus idem dicit quòd Legatū circa suam legationem, ut in cap. nouit de offic. leg. Et quid sit dicendum quòd ad Archiepiscopos in causa appellationis, vel in alijs ad Metropolitanum pertinētibus, vide in c. 1. & in c. ut litigantes de off. ordin. in 6.

31 Quilibet etiam Iudex ordinarius de consensu Partium intra fines sui territorij ferre potest sententiam in loco non solito, prorogando iurisdictionē de loco ad locū, ut si erat solitus habere tribunal in platea, potest fieri prorogatio, ut habeat circa plateam, prout tenet Abb. in d. c. penult. nu. 14. de offic. deleg. dicens ad hoc facere text. in l. si ut proponis la 2. C. quomod. & quant. iud. & idem Maran. in d. rubr. & demū fertur sententia

tentia nu. 79. qui citat pro eadem sententia Bart. in l. pen. circ. si. ff. de iust. & iur. & glo. fin. in l. cum non eo die C. quan. prouo. nō est necesse. Et quamuis multi teneant, fieri hoc posse etiam in alieno territorio, sine consensu Iudicis illius alieni territorij, tamē Bal. in l. si qui ex consensu C. de Episcop. aud. necessarium esse dicit, vt interueniat consensus Iudicis illius territorij, in quo sententia est ferenda, aliās sentētia esset nulla, prout refert, & sequitur Abb. sup. in nu. 15. dicens hoc esse verius; quia iurisdictio eius, qui iudicare vult in alieno territorio inheret territorio suo, & extra suū territorium cēsetur priuatus l. 3. ff. de offic. Proconsul. & legitur, & notatur in cap. nouit de offic. leg. & ibi glos. si. quæ latē probat non posse Iudicem extra suum territorij iurisdictionē exercere; & vide glos. in verb. expensis in d. c. vt

litigātes de offic. ordinar. lib. 6. quam citat Abb. vbi sup. & singularem appellat, quatenus ait, quod ad hoc, vt Iudex possit cognoscere in alieno territorio, oportet, vt consentiant Partes, & Iudex illius territorij, aliās non potest. Et ad hoc citat præd. glos. c. 1. 2. & 3. 9. q. 2. d. l. 3. ff. de offic. Præsid. l. vlt. ff. de iurisd. omn. iudic. & facere dicit cap. nouit, & quæ ibi notantur de offic. leg. tenet eandē sentent. Marāt. in d. rubr. & demū fertur sententia n. 77. post Abb. & Bald. supra, ac Bart. & Doctores in l. quæro ff. sol. matrim.

32 Sed est aduertendum, gloss. præd. loqui tam de Iudice delegato ad vnam causam, quam de ordinario, & vtrumq; iudicat nō posse iudicare extra territorij delegātis, vel proprium sine consensu Partium, & Iudicis territorij, in quo iudicare vult. Et Abbas licentiam Iudicis terri-

territorij esse necessariam
censet per supradicta, so-
lummodò quòad Iudicem
ordinarium, non autem
quòad delegatum in vnā
causam, vt dixi supra in
n. 30. per tex. in d. c. statu-
tum §. in nullo de rescript.
in 6. & idem tenet Maran.
in d. num. 77. per prædictū
tex. vbi ita determinatum
est: *In nullo quoq; casu præ-
dictorū Iudex extra Ciui-
tatem, seu Diocesim, in qui-
bus deputatus fuerit, citet
Partes, nec de causa sibi cō-
missa cognoscat: nisi ad id
expressus accesserit earun-
dem consensus.* Qui tex. cū
de solo consensu Partium
verba faciat, & nihil dicat,
de consensu Iudicis terri-
torij, illum minimè neces-
sarium esse ostendit in
Iudice delegato, iuxta
vniuersale axioma, quòd
qui de vno dicit, de alio
negare videtur, cap. non-
nè de præsumpt. l. cū
Prætor in prin. ff. de iudic.
Nec obstant iura, quæ ad-
ducit glos. in cap. vt litigā-

tes, quia omnia loquūtur
de Iudice ordinario, non
autem de delegato ad vnā
causam. Vndè fit, vt de
iure dubitandum non sit
de sententia Abbatis, sed
si casus mihi consulendus
occurreret, consilium da-
rem, vt delegatus ad vnā
causam, si vellet iudicare
cum consensu Partium
extra territorium delegā-
tis, consensum petat à Iu-
dice territorij, in quo iu-
dicare vult, prout ipsū fe-
cisse refert Maran. vbi su-
pra in nu. 75. non solum
ad tollendam omnem am-
biguitatem, sed ad abun-
dantiorem cautelam.

33 Iudex etiam appella-
tionis potest in domo sua,
& in omni loco publico,
vel honesto iustitiam re-
gere, & sententiam ferre,
secūdum glos. in d. l. cū
sententiam C. de senten.
& interlocut. omniū iud.
& ibi Bar. in 1. lect. &
Castr. ac Doctores com-
muniter, vt testatur Ma-
ran. in supra cit. rubr. &

KKK de

demum fertur sententia
nu.81. Et idem dicit Ma-
rant. ibid. in num.82. de
Vicarijs Generalibus , &
Præsidibus Prouinciarum
quando discurrunt, siue vi-
sitant prouinciam, quia in
quolibet Prouinciæ loco
ad eorum electionem ius
reddere possunt, & ita te-
nere refert Alberic. de
Ros. & Moder. in l. penult.
ff. de iust. & iure, Bald. in
l. testamenta omnia C. de
test. ac Angel. de malef. in
vers. ad nostrum solitum
bancum iuris .

- 34 Episcopus quoq; quā-
do à Diœcesi sua est expul-
sus potest in aliena Diœ-
cesi conuicina iurisdic-
tionem exercere, proceden-
do contra expulsores , &
eorum fautores, iuxta for-
mam clement. 1. de foro
compet. & tradit Maran.
supra in n.84. Ac etiā qui-
libet Delegatus ab Apo-
stolica sede , qui in certo
loco inquisitionem face-
re debet , & sententiam
ferre ex forma suæ lega-

tionis, si propter potentiā,
vel malitiam illius, contra
quem inquirendum est ,
facere ibi hoc non valet ,
eligere potest ad hoc fa-
ciendum locum aliū ido-
neum, & securum , vt in
cap. statuimus de offic. de.
leg. in 6. & idem facere
potest omnis Iudex, quā-
do locus solitus non est
tutus, vel propter merum
Tyramni, vel propter bel-
la, vel pestilentiam, vel quia
minatur ruinam ; potest
enim tunc alium locum
eligere , & ibi sententiam
ferre exprimendo, quod
propter illam necessitatē
talem locū elegit, & prio-
rem mutauit , prout post
Baldum tenet Maran. in
d. rubr. & demum fertur
sententia nu.83.

- 35 Lata autem sententia,
& post decem dies transa-
cta in rem iudicatam (nisi
fuerit appellatum iuxta
dicenda in cap. sequ.) fa-
cienda est ipsius executio,
quia frustra fieret, si debi-
tæ non mandaretur exe-
cutioni

cutioni cap. quòad cōsul-
tationē de re iudic. & no-
tat glos. in rubr. C. de exe-
cut. rei iudic. Vnde fit, vt
indubitati iuris fit, omnē
sententiam iam trāfactam
in rem iudicatam, hoc est,
post decem dies ex quo
fuit lata, si interim appella-
tum nō fit, potest execu-
tioni demandari ab eo-
dem Iudice, qui eā tulit,
vt in d.c. quòad consulta-
tionem de re iud. & in l. cū
quēdā puella ff. de iurisd.
omn. iudic. Intellige dū-
modò sententia valida sit;
nam inualida executionē
non meretur l. 4. S. condē-
natum, & ibi Bart. & Do-
ctor. ff. de re iudic. l. si cū
nulla ff. eod. glos. in l. 2. C.
de edict. D. Adri. tollen.
Bart. in l. 1. C. de exequat.
rei iudic. & alij. Et quòad
Iudicem est intelligēdum,
modò sit Iudex ordina-
rius, & ab illo appellatum
non fit; nā si Iudex est de-
legatus non potest ipse
sententiam, quā tulit exe-
cutioni demandare; sed

est hoc faciendum à dele-
gantē. l. à Diuo Pio in prin.
& ibi Bart. & Doctor. ff. de
re iudicata, l. properandū
S. si autem reus C. de iu-
dic. & notat Abb. in cap. si
quis contra Cler. col. si.
de foro competentī: nisi
sit delegatus Principis,
quia ipse potest sententiā
suam executioni deman-
dare infra annum tam de
iure Canonico, quàm ci-
uili, & potest etiam exe-
cutionem Ordinario com-
mittere, vt p. Maran. post
Doctor. quos citat in 4.
part. spec. in 5. dist. prin. nū.
45. in vers. 18. differunt.
Quando autem appellatū
fuit, Iudex appellationis
sententiam exequitur, si
illam confirmet secūdum
Bart. in l. eos in fin. princ.
& in l. precipimus C.
de iudic. sed si fortē ap-
pellatio deserta sit, quia
tunc ac si non fuisset ap-
pellatum executio fit per
Iudicem à quo, secundum
Bart. & Bald. ac Doctores
in l. si contra C. de appell.

KKK 2 &

& per Maran. in 6. p. spec. in ver. & post omnia aduertatur circa executionem num. 6.

- 36 Sed scias, quòd quādo post sentētiā capitalem statim ex Parte condemnati non fuit appellatum, Doctores nonnullos tenere, posse Iudicē sententiam executioni demandare non expectatis decē diebus, prout tenent Guiliem. de Cun. Petr. & Bal. in l. addictos C. de Episcop. audien. & alij citati à Foller. in sua Praët. in rub. Poena debita feriantur n. 5. vbi et si referat alios te-

nentes contrarium, dicit tamen de consuetudine seruari, vt quando non est appellatum, sentētia executioni demandetur, non expectatis decem diebus, ideò sint rei cauti, vt statim appellent; dummodò non sint confessi, aut conuicti, quia tunc, non obstante appellatione, sententia executioni demandatur, vt per Foller. vbi supra in nū. 6. nisi in appellatione allegetur error factus in cōfessione, vel alia iusta causa, quia tūc dicit, appellationem esse admitte-
tendam.

De Appellationibus. Cap. XVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellare ad superiorem 2 potest infra decē dies Pars, qua per sententiam se grauata esse sentit. Appellationis definitio, remissuē. Appellatio alia iudicialis,

& alia extraiudicialis, & utraq; explicatur.

Appellatio tam in ciuilibus, quàm in criminalibus causis permissa est, exceptis quibusdam casibus.

Appellatio à correctione, suorum Superiorum de iure communi Regularibus est inter-

interdicta, quando superiores crimina corrigunt iuxta regulam, & constitutiones quoad ea, quae ad regulam, & constitutiones pertinent, & in corrigendo non excedunt modum..

Prelatus Regularis, ut suspectus recusari non potest quando corrigit iuxta modum Regulae, & Constitutionum.

Pœna quando apposta est pro correctione morum nec appellatio, nec querela ad Sedem Apostolicam est permessa; nec illam appellatio, aut querela suspendit.

3 Quoad appellationem varijs Summorum Pontificum Privilegijs multa sunt Regularibus interdicta, quae referantur.

4 Appellatio quando Regularibus est interdicta, appellare non possunt; sed recurrere valent ad Superiores Praelatos habentes in eis iurisdictionem, quando Praelatus notabiliter modum non excedit: si tamẽ excessus sit manifestus. Et red-

ditur ratio in n. 5.

5 Sententia potius, quàm appellationi fauendum est in fine causae: & in dubio pro ipsa sententia est iudicandum.

Dubium circa sententiam Praelati ex quibus capitibus oriri potest.

Corrèctiones, iuxta Regulas à Religiosis patienter sunt sustinenda, quando sine processu proceditur.

6 Appellare à punitione in casu dubio Regulares possunt, quando Praelatus procedit per viam iuridicam, etiam si puniat secundum Regularem obseruantiam. Appellare subditi valent quando Praelatus excedit modum in corrigendo, & ipse Praelatus tenetur tunc deferre appellationi, alias punitur.

7 Dubia pluribus modis esse potest iustitia punitionis, seu sententiae circa delicta Regularium, quae de iure cõmuni sunt puniẽda. Appellationi et si in casu dubio sit deferendum, hoc

ta.

tamen non procedit quoad sententiam finalem, & diffinitiuā, sed quoad sententias interlocutorias, & grauamina, quae sunt in principio, vel medio causa.

- 8 Accessus ad Superiores valet, sicut appellatio à iusto grauamine.

Appellare factō plus est quā verbo.

Accessus ad Superiores etsi sit Regularibus vetitum sine eorum licentia, tamen non ideo est illis vetita appellatio.

Appellationem Regulares gradatim facere debent, & quomodo.

- 9 Appellatio ad Papam fieri potest in causis Ecclesiasticis, omisso medio: ac etiā in causis temporalibus ab eis, qui sunt de temporali iurisdictione Ecclesiae, licet fieri non possit ad Imperatorem, omisso medio.

- 10 Appellare Regulares, & et nostri ad Papam possunt immediate.

- 11 Appellare prohibetur in criminalibus omnes clare

conuicti, & sponte confessi, eorumque appellatio recitatur.

- 12 Appellare non valet conuictus de furto manifesto, etsi confessus non sit. Et ex Ritu Magnae Curiae, quādo non appellatur à sententia irrogandi torturam.

Appellare licet quoties allegatur iusta, & rationabilis causa illico probanda, et si appellatio sit prohibita, ac etiam quando sententia esset notoriē iniusta.

- 13 In appellatione à sententia diffinitiva ponenda est causa grauaminis in genere, dicendo se esse grauatum, & sententiam esse iniustam. sed in appellatione ab interlocutoria nominatim ponenda est causa grauaminis, & quando plures sunt, omnes sunt exprimenda.

Appellatio ab interlocutoria iustificari non potest ex noua causa, sed iustificari potest ex nouis, & diuersis probationibus. Limita ut in nu. 18. in fi. sed appella-

sio

tio à diffinitiuâ iustificatur ex noua causa, & etiam ex nouis, & diuersis probationibus.

In causa appellationis à diffinitiuâ quod probatum non est, probari potest, & quod deductum non est, deduci potest.

In appellatione à diffinitiuâ tunc tantum est exprimenda causa grauaminis, quando in casu, de quo est quaestio, est prohibita appellatio.

In appellatione nunquam exprimenda est causa grauaminis, nec est facienda in scriptis, quando proceditur summarie, prout fit in nostro Regno, & à Regularibus participantibus.

- 14 In appellatione quando de iure Canonico est exprimenda causa grauaminis, sufficit expressio etiâ causae minimae.

Appellatur de iure Canonico etiam ob causam minimam, dummodo exprimatur rationalis causa talis grauaminis.

Soli appellationi friuolae non est deferendum: & quae appellatio sit dicenda friuola. Causa quando est commissa appellatione remota, ex nulla causa appellari potest, nisi in iure sit expressa. Et est expressa, quando quis iniuste grauatus fuit.

Clausula Appellatione remota quid operatur; & à quo talis clausula apponi potest.

- 15 Appellatio quando interponi potest, si sequatur ex intervallo post sententiam, esse debet in scriptis quoad diffinitiuam: sed quoad interlocutoriam est semper appellandum in scriptis, nisi habeat vim diffinitiuam. Dummodo non procedatur summarie.

- 16 Appellatio quando censetur facta in continenti.

- 17 Appellatio quando censetur facta in scriptis.

- 18 Sententia quando dicitur interlocutoria.

A sententijs interlocutorijs de iure ciuili non appellatur, nisi contineant grauamen

men per sententiam diffinitiuam irreparabile.

Graumamen per diffinitiuam irreparabile quando est dicendum.

Appellatio ab interlocutoria, quæ habet graumamen irreparabile, potest ex nouis causis iustificari, sicut appellatio à diffinitiuâ.

19 *Appellari potest etiam de iure ciuili à sententia interlocutoria, quæ vim habet diffinitiuâ, tam si sit negatiua, quàm affirmatiua; & ponuntur exempla utriusq;*

20 *Appellatio ab interlocutoria in quibus casibus hodie non admittitur ex Sacro Conc. Trid. cum nonnullis ampliationibus.*

21 *Non appellans voce incōtinenti, appellare potest in scriptis infra decem dies à die scientiæ; alioquin sententia transit in rem iudicatam, nisi graumamen sit successiuum, habeatq; causâ continuam.*

22 *Appellatio quid cōtinere debet. Et illa interposita*

intra quos dies tenetur appellans Apostolos petere; & quæ diligentia in nu. 23.

Apostoli appellationis quid sunt.

24 *Appellanti quos tempus præfigere potest Iudex appellationis.*

I **P**ostquam à Iudice sententia fuit promulgata, si Pars per illam se esse grauatam sentit, infra decem dies ad Superiorem appellare potest, ut in Auth. hodie C. de appellat. & quia appellationis descriptionē posui, & explicauī in 3. p. meæ Instit. lib. 3. c. 2. q. 1. in prin. & non est necessariū illam hic repetere, eam si vis ibi videre potes, & hic scias, appellationem duplicē esse, scilicet iudicialem, & extraiudicialem. Appellatio iudicialis dicitur illa, in qua quis de præterito sibi illato graumamine appellat, hoc est ad Superiorem recurrit pro iustitia obtinenda circa id, quod

quod se grauatum esse
sentit, cap. vt debitus, &
cap. dilectus, & cap. inter
cetera de appellat. Extra-
iudicialis autem dicitur
illa, quæ fit à futuro, vel
instati grauamine, cap. cõ-
fult, & cap. cùm dilectus,
cap. cõstitutus, & cap. bo-
næ memoriæ de appellat.
Specul. in tit. de appellat.
S. restat videre num. 11. in
fi. & dixi in meo Prompt.
verb. appellatio nu. 1.

2 Est autē appellatio tam
in ciuilibus, quàm in cri-
minalibus causis permessa
l. litigatoribus, & l. in ma-
ioribus C. de appell. Ex-
ceptis quibusdā casibus,
qui habentur in l. obser-
uare C. quorum appellat,
non recipit, quos latè cõ-
gessit Anton. Nieel. in cõ-
cordant. glos. concord. 6.
à num. 15. & Maran. in 6.
par. spec. actu 2. qui est de
appellat. in 4. q. princ. à n.
246. vsq. ad num. 367. Et
quoad Regulares omnes
interdicta est appellatio à
correctione suorum Supe-

riorum; & hoc non solum
ratione priuilegiorum,
sed etiam de iure cõmuni.
Nāq; de iure communi in
cap. ad nostrā de appellat.
& in cap. reprehensibilis
in fin. eod. tit. præcipitur,
vt quando Prælati Regu-
larium subditorum crimi-
na corrigunt iuxta tenorē
mandati, quod in Regula,
& Constitutionibus Ordi-
nis continetur, ad appel-
lationis remedium con-
uolare non possint: sed
humiliter, ac deuotè susci-
pere debeant, quod pro
salute sua eisdē fuerit in-
iunctum. Quæ iuris com-
munis determinatio ita
est intelligenenda, vt glos. fi.
& Doctores explicant in
d. c. ad nostram, vt tunc lo-
cum habeat, quando Præ-
lati ad subditorum corre-
ctionem procedunt quod
ad ea, quæ ad Regulam,
& Ordinis Constitutiones
pertinent, vt citata Iura
loquuntur; & dummodò
tunc in corrigendo modū
non excedant. Idè enim

LII tunc

tunc appellatio à correctione non admittitur, vt dicit prædicta glos. fi. circa fi. quia talis correctio fit ad poenitentiam, & sic ad fratris emendationem, & extra formam iudicij. Ideoq; 3 admittitur appellatio, quando Prælatus in correctione modum excedit, vt patet ex cap. de priore, & ex alijs iuribus citatis ibidem à glos. 1. quia excedendo modum, non corrigit iuxta tenorem mandati, quod in Regula, & Constitutionibus Ordinis continetur.

Quando autem iuxta modum prædictum Prælatus corrigit; non solum non appellare, sed nec recusare illum tanquam suspectum subditus potest, vt aduertit prædicta glos. fi. & est tex. in cap. in speciali in fi. de appellat. Immo quando poena apposta est pro correctione morum, nec appellatio, nec quærela, etiam ad sedem Apostolicam interposita, impedit pænæ exe-

quutionem, nec illam suspendit, vt probatur ex Sac. Conc. Trid. sess. 24. c. 10. de refor. & notat Salzedo ad Diaz in cap. 79. S. est tamen.

Et ex Priuilegijs diuersis Religionibus cōcessis, quodam appellationē multa sunt Regularibus interdita: nāq; Bonifac. Papa VIII. in Bulla relata supra in c. 1. nu. 4. non solum concessit priuilegium Magistro Generali, & Prioribus Sācti Dominici, vt in corrigendis, & puniendis Fratribus eiusdem Religionis non liceat ab eisdem punitionibus, & correctionibus appellare, vt patet ex fine prædictæ Bullæ relatæ in d. num. 4. & idem concessisse Sixtū IV. Carmelitis refert Peregrin. in compend. nostr. Priuileg. in verb. Appellatio S. 1. Idemq; concessum fuisse Franciscanis, & Augustinianis refert Lezana in 1. tom. qq. Regul. cap. 9. num. 4. post Cassarubium

in

in compend. priuileg. Médicant. ver. Appellare. Iulius Secundus concessit et Cononicis Regularibus S. Saluatoris, vt Generalis, alijq; Prælati non solū procedere ciuilit̃, & criminaliter possint secundū Constitutiones, & Statuta eiusdem Ordinis, omis̃s apicibus iuris cōmunis, dilationibus, terminis, & litium anfractibus, sed vt nulli Prælatorū, vel Canonicoꝝ prædicti Ordinis appellare liceat ab Institutis, Ordinationibus, correctionibus, & mādatis Capituli, sui Prioris Generalis, aut aliorum Prælatorum ipsius Congregationis, ad quēcunq; etiam ad Summum Pontificem, & Apostolicam Sedem, nisi de speciali Sūmi Pontificis licentia. Appellationesq; desuper pro tēpore interpositæ, & indē 4 sequuta irrita habeantur, vt patet ex Bulla eiusdem Summi Pontif. registrata in 1. tom. Bullar. Roman.

30. in ordine Bullarum eiusdē Iulij II. incip. Inter cæteros; & prædictæ concessionēs habētur in S. 12. & 13. & refert breuius Peregrin. in cōpen. præd. in d. ver. appellatio S. 2. Item Cisterciensibus priuilegium concessum esse, vt à correctionibus Præpositi Generalis, vel Visitatorū appellari non possit, etiam ad Sedem Apostolicam sub pœna excommunicationis Sedi Apostolicæ re seruata, nisi ad generalem congregationem, & in casu denegatę iustitię, aut pro notoria iniuria; prout refert Suar. tom. 4. de Relig. lib. 2. c. 11. nu. 2. in fi. & Frater Thom. à Iesu in tract. de visitat. Regular. tract. 3. c. 17. nu. 2. referuntq. sumpsisse illud ex compēd. Priuileg. Societ. Iesu ver. Appellatio. S. 2.

Sed quamuis circa intelligentiam prædictorum canonum, & priuilegioꝝ multa dixerit Suar. in d. c. 11. à nu. 3. vsq; ad 9. ostē-

LII 2 dens

dens, iustè Religiosis appellatiōē regulariter esse interdictā, & ab eis regulariter appellandum non esse, sed faciendum esse recursum ad superiores Prælatos, non solum cuiusq. propriæ Religioni, sed ad alios quoscūq; habētes super illis iurisdictionem ad mutandum præceptum, vel pœnam à Superioribus impositam, vsq; ad Summum Pontificem: tandem tamen in d. nu. 9. se explicat esse prædicta intelligenda, quādo Prælati non excedit limites iustitiæ, etiā si summo rigore utatur; sed quando excedit, & ipse tunc inter Religiosos appellatiōem locum habere concedit in rebus grauib; tanquā necessarium medium ad repellendam grauem, & manifestam iniuriam. Tu autem tene menti ea, quæ dixi in meo Promptuario ver. Appellatio nu. 10. in ver. Tu verò, vt scilicet si Prælati in corrigendo

notabiliter modum excederet, posse Regularem per viam appellatiōis ad Superiorem, & præsertim ad Papam recurrere, vt in d. c. de priore, iuxta sententiā Abb. in d. c. ad nostram nu. 9. Roman. in cons. 351. & Calder. in cons. 20. de regularibus, post quos idem affirmavi in mea Resolutione 195. n. 6. Dummodò appellās in sua appellatiōe expressam mentionem de excessu Prælati faciat, vt post Innoc. notat Abb. in d. c. ad nostrā nu. 9. & dixi in d. ver. appellatio n. 10. sed si fortè simplex Monachus esset ille, qui appellat, valida erit eius appellatio, quia cū non teneatur esse literatus, vt dicit glos. in c. legi q. 1. scire non obligatur prædictas Doctorū subtilitates, vt dixi in d. resolut. 195. nu. 6. & ob eandem rationem idem dicendum est de laicis quarumcūq; Religionum. Necessariumq;

riumq; esse addit vbi sup. Suar. in nu. 10. vt iniustitia sit tūc clāra, nec satis esse quòd sit dubium, an sententia sit iniusta, nec ne, per rationes, quas ipse ibidem adducit. Et Frat. Thomas à Iesu in d.c. 17. num. 6. censet, prohibitiones appellandi Religiosis factas in tali sensu esse accipiēdas, vt ipsis appellare non permittatur, quando Prælatorum excessus non fuerit manifestus, quamuis alijs in casu dubio appellatio concessa sit. Et idem tenet Lezana in d. c. 9. num. 7. vbi probat in raro, & graui casu, in quo euidenter cōstaret, quòd Religioso fieret notabilis iniuria in fama, honore, & reputatione à suis Superioribus, esse illi licitam appellationem.

5 Ideòq; euidentiā prædictam in appellatione Regularibus necessariā esse dicunt, citati DD. ac etiā Couarr. in pract. qq. c. 23. num. 6. vers. 6. & 8. & sen-

tiunt Summistæ communiter in verb. appellatio, vt testatur Suar. in d. nu. 10. quia in casu dubio est obediendū Prælato, & ius eius est præferendum, vt dicit Suar. supra; sed tu dic magis iuridicè, q̃a in fine causę potius est fauendum sententiæ, quàm appellationi; & in dubio pro ipsa sententia est iudicandum, vt dicit Franc. in cap. de priore num. 2. de appellat. per notata in l. Herēnius S. Caia ff. de euiet. & ita etiam refert dixisse notabiliter Bald. in addit. ad Speculator. in tit. de appellat. col. 11. in vers. in dubio potius defertur, & pro quo in simili dicit esse glos. in cap. cū ad sedem de restit. spol. Et præterea aut Prælati corrigunt, & puniūt Religiosos sibi subditos quòd excessus Regulæ, siue cōstitutionum, & decretorum suæ Religionis, & sic tantū quòd ad ea, quæ secundū regulam sūt delicta, & pēna affecta

affecta; aut quodad ea, quę sūt delicta, & pēna affecta de iure communi. Et in priori casu scire procedūt Prælati Regulares secundum regularem observatiam, siue procedant per viam processus iuridici, ex duplici capite oriri potest dubium circa iustitiam punitionis, & correctionis, scilicet, vel quia factū ipsum negatur sufficiēter esse probatum; vel quia arbitraria est pēna à regula posita; quia si est determinata, ex hoc capite dubium oriri non pōt. Quando autem dubium ex eo procedit, quod subditus prætendit factum non esse sufficienter probatum, & Superior prætendit contrarium in casu, quo procedit sine processu iuridico, sed secundū regulares observantias; & tunc præsumentum est pro facto Prælati propter conditionem status, vt dicit Suarez vbi supra; & quia inter religiosos huiusmodi corre-

ctiones patienter substinere non ad iniuriam, sed ad edificacionem computatur; Et Monachus, siue Religiosus quilibet, qui non fictè, sed verè ad Dei seruitium accessit, cor, & animā suam ad huiusmodi tribulationes præparare debet secundum S. Dorotheū in serm. 13. in princ. Et hoc maximè in nostra Religione seruandum est, in qua specialiter, sãctèq; determinatū est, vt Superiores infligentes pœnas regularem mortificationē præferētes pro transgressionē Cōstitutionum, Decretorū, vel Ordinationū nostrorum, non teneantur iudicialiter inquirere, nec testes vocare, nec latē pēnē rationem reddere, cū huiusmodi sint apud Religiosos viros mortificationis, humilitatisq; potiùs exercitationes, quā pēnē: præcipiturq; vt ab eis, ne ad Superiores nostrę Religionis appellatio admittatur, prout ex determinatione

tionem Capit. Gener. anni
1621. habetur in 3. p. no-
stror. Decretor. c. 9.

6 Quando verò Superior
procedit per viam proces-
sus iuridici ad infligendam
penam contra transgresso-
res Regulę (quod tamen
in nostra Religione est ve-
titum per supradictum de-
cretum) & per subditum
negatur, factum esse plenè
probatum, & ipse illud ne-
gat, tunc statim est actus,
& in casu dubie probatio-
nis subditus non est iuxta
sententiam latam, vel fe-
rendam puniendus, quia
sibi imputare debet Præ-
latus, si hanc viam elegit,
in qua pro puniendis de-
lictis probationes esse
debent luce clariores; &
in casu, quo Prælatus sen-
tentiam punitionis ferat, 7

regularis obseruantie, pu-
niendo per viam iuris,
quod punire poterat se-
cundum ipsam regularem
obseruantiam, vt per Innoc.
in cap. cum speciali nu. 9.
de appellat. Et quando
Prælatus excedit modum
in corrigendo, subditus ap-
pellare valet, vt tenet Do-
ctores citati supra in c. 8.
nu. 19. & Siluest. in verb.
Appellatio q. 7. & est tex.
in cap. de priore de appel-
lat. vbi Franc. in num. 2. in
vers. fallit quando, docet
quod quando Prælatus
modum excedit, tunc sub-
diti quantumcumque religiosi
iniquè correcti appellare
possunt, & Prælatus tene-
tur deferre appellationi;
alias punitur, vt in d. tex-
tu.

7 At quando delicta sunt
talia, vt ex iure communi
sint ponienda, in quo casu
sola via iuridica procedi
potest, pluribus modis du-
bia esse potest iustitia pu-
nitionis, seu sententia; nã
vel ad illam ferendam pro-
ceditur

ceditur secundum formam iuris, & tot. modis dici potest sententia dubia, quot modis dubitari potest, an in actis, ex quibus fuit probata, interuenerint solemnitates à iure requisi- te; aut proceditur simpli- ter, & de plano sine stre- pitu, & figura iudicij, & de iustitia punitionis dubita- ri potest tot. modis, quot dubitari potest, an inter- uenerint, vel defuerint in actis ea, quæ sūt essentia- lia iudicij,

Et quia delictū habet aliquādo à iure determi- natam penam, aliquando arbitrariam, & determina- ta ex circumstātijs minui, & augeri potest, iuxta di- cēda in cap. seq. ex omni- bus his causis sententia, seu iustitia punitionis po- test esse dubia, & cum lo- quamur de sentētia finali, in dubio fauendū est sen- tentiæ; & pro ipsa senten- tia est iudicandum, vt di- ctum est supra in num. 5. Nam, etsi in dubio appel-

lationi sit deferendum, vt post Innoc. in cap. dile- ctus il 2. de rescript. dicit Franc. in d. c. de prior. nu. 1. & Nauar. in cōnl. 4. de appellat. num. 2. quia appellatio semper dicitur esse iusta, quātum ad hoc, vt Iudex à quo deferre teneatur; quando scilicet in appellatione est expres- sa iusta causa grauaminis, & manifestè non est falsa; nam tūc vel causa expres- sa est manifestè vera, & non est dubitandū, appel- lationē valere: vel est du- bia, & quia tunc ad Iudi- cem à quo non pertinet iudicare, an iusta, vel iniu- sta sit causa illa in appella- tione expressa, sed hoc pertinet ad Iudicem ad quem, ideò ipse Iudex à quo supersedere interim obligatur, iuxta tex. in cap. dilectus il 2. de rescript. & in l. chyrographis §. 1. ff. de administr. tut. & ibi Bart. & Franc. vbi supr. ta- men, vt aduertit idē Frac. vbi supra in n. 2. hoc non

pro-

procedit in sentētia finali,
& diffinitiuā, sed in sentē-
tijs interloquutorijs, vel
in grauaminibus quæ fiūt
à Iudice in principio cau-
sæ, vt in d.l. dilectus, nec
procedere dicit idē Frāc.
ibidem quòad sententias,
quæ feruntur in medio
causæ, quia tunc in casu
dubio ita æqualis est con-
ditio sentētiæ, & appella-
tionis, vt pariter vtriq; fa-
uendum sit.

- 8 Et quāuis accessus ad
Superiores valeat sicut ap-
pellatio à iusto grauamine,
vt dicit. Cardin. Bel-
larmin. infra citāndus, quia
plus est factò appellare,
quàm verbo, vt dicit glos.
fi. in c. meminimus de ap-
pellat. per tex. in c. dilecti
1. & 2. & c. vt nostrū eod.
tit. & Regularib. sit vetitū
à Conuētu recedere præ-
textu accedendi ad Supe-
riores, sine eorum facul-
tate, vt in Conc. Trid. sess.
25. c. 4. de regularibus, ta-
men appellatio non vide-
tur prohiberi per prædictū

decretum, vt per Naua. in
cap. non dicatis n. 61. 12.
q. 1. & tradit Card. Bel-
larm. in obseruation. ad
doctrinam d. c. 4. in vers.
etiam prætextu, & Nau. in
conf. 4. de appell. post n. 5.
in ver. ad secundū. Sed vt
refert Bellarm. in d. obser-
uat. in d. c. 4. in vers. non
liceat, hinc emanauit de-
cretum sacrę Congregat.
Regular. incipit. Quo-
niam anno 1587. *Nè liceat
Regularibus omissis suis Su-
perioribus habere recursum
ad Urbem Romanam, nisi
gradatim, idest à Priori ad
Prouincialē, à Prouinciali
ad Generalē, & à Generali
ad Protectorem, & contra
facientes ad suos eosdem
Superiores fauori pena ple-
tendi remittatur.* Et pau-
lò inferius idem Bellarm.
in obseruat. ad vers. *etiam
prætextu*, addit ex declara-
tione eiusdem Sacrę Cō-
gregationis à Protectore
ad Sac. Congregationem
appellandum esse. Refert
etiam eandem Sacr. Cō-
Mmm grega-

gregationis declarationē Suar.to.4. de Relig. c.11. nu.5. Nec fuit opus, vt in d. declarat. addatur à Sacra Cōgregatione, ad Papam esse appellandum, *quia ad Romanam Ecclesiā ab omnibus (maximè tamē ab oppressis) est appellandum, & concurrēdū, quasi ad matrē, vt eius vberibus nutriatur, auctoritate defendatur, à suis oppressionebus releuetur; quia non potest, nec debet mater obliuisci filium suum*, vt determinatum est à Zephirino Papa in c. ad Romanam il 2. 2. q. 6. dummodò quis ad se releuandum, non autem ad differēdum appellet, prout declarauit esse intelligendam prædictā Zephirini determinationem Iulius Papa in cap. ideò huic sãctę in fi. 2. q. 6.

9 Appellareq; ad Papam possunt omnes, omissio medio, in causis Ecclesiastici fori, & etiam in causis temporalibus, illi, qui sunt de temporali iurisdic-

tionē Ecclesię, vt per Franc. in c. dilecti il 3. nu. 25. de appellat. per tex. in d. c. ad Romanam, & idem Franc. in rubr. de appellat. num. 7. dicit, quòd etsi secundum leges gradatim est appellandum ad proximum Superiorem, ita vt nec possit appellari ad Imperatorem, omissio medio, vt l. Imperatores ff. de appellat. tamen secundum Canones appellari potest ad Papam, omissis medijs, vt in d. c. ad Romanam 2. q. 6. & in c. si duobus de appellat. Aretin. in d. l. Imperatores nu. 1. Dec. in d. c. dilecti num. 17. fallen. 3. Marant. in 6. part. spec. in ver. & quādoq; appellatur nu. 369. & addit tex. in c. sollicitudinē de appellat. & alios citat. Et in n. 370. limitationem addit, quam etiam ponit vnā cum alijs Franc. in d. c. dilecti n. 25. tenet etiam supradictam sententiam Lancellot. in tract. de attentat. par. 2. c. 12. ampliāt. 21. nu. 3. tit. 5. &

5. & alij multi, quos citat, & sequitur Sigism. Scacc. in tract. de appellat. num. 46. vbi, & in aliquibus sequentibus respondet aduersarijs, qui contra prædictam canonicam determinationem malè scripserunt; & rationes reddit, quare appellari potest ad Papam absq; medio, non autem ad Imperatorem.

10 Cùm autem prædicta iuris Canonici determinatio vniuersalis sit, comprehenduntur in illa Regulares omnes, ita vt & ipsi possint sine medio, quãdo à Superioribus iniuste grauari sunt, ad Summũ Pontificem appellare, si volũt, alioquin prædictum sacre Congregationis positum ordinem seruare obligantur, & in nostra Religione, in qua Prouinciales non habemus, vt à Præposito ad Prouincialem appellare quis possit, determinatum est, vt à Præposito ad Visitatores sit appellandum, & à Visitatoribus ad

P. Generalem, & eius Cõsultores, prout determinauimus in Capit. Gener. anni 1621. & habetur in 3. p. nostrorum decretorũ c. 9. nu. 8. & 9.

11 Sed est aduertendum, quòd appellare prohibetur in criminalib. omnes illi, qui de aliquo delicto per claras probationes sunt conuicti, & illud etiã spontè confessi sunt, vt est tex. in l. 2. C. quorũ appellat. non recipiunt. Sed secus est si sint conuicti tantum, non autem confessi, vel confessi, non tamen spontè, sed metu tormentorum, vt in d. l. 2. habetur, & per Paulum de Castro ibidẽ, & licet dicta l. 2. loquatur solummodò in casu homicidiorum, veneficorũ, maleficorũ, adulterorũ, & eorũ, qui manifestam violentiã cõmiserũt, tamen determinatio prædicta locum habet in omnibus delictis secundum communem omnium sententiam, de qua testatur

Mmm 2 Imol.

Imol. in l. fi. Si iustus nu. 8. ff. de appell. & Deci. in c. cum speciali S. porro de appell. Si autem appellauerint Rei cōuicti, & spontè confessi, eorum appellatio reijcitur, & sententię contra ipsos latę exequutio non suspenditur, & ita consuetudinem seruare dicit Bart. in l. qui ultimo versus fin. ff. de pēn. & refert Clar. in S. fi. q. 94. n. j. in vers. si ergo talis reus. & ratio est, nam cū conuicti per claras probationes, & spōtè confessi sint, appellando cēsentur hoc facere ad impediendam sententię exequutionem, cū tunc nullo modo probare contrarium possint.

12 Conuictus autem de furto manifesto, etsi confessus non sit, appellare non valet, vt post Andr. de Ifern. in Const. Regni in tit. quę sint regal. in vers. & bona, & c. colu. 10. dicit Maran. in 6. par. in vers. & quandoq; appellatur nu. 359. nec etiam ap-

pellatur ex Rit. Mag. Cur. à sententia irrogandi torturam, quando contra reum adest vnus testis de visu, & publica fama, vt refert Marant. in d. ver. & quandoq; appellatur nu. 329. Multi etiam relati à Scacc. in tract. de appell. q. 17. lim. 4. nu. 72. tenent, conuictum testibus appellare non posse, quando nihil contra testes illos fuit oppositum, nisi aliquam iustam causam alleget, p quam appellatio iustificetur; sed ipse Scac. post Doctores, quos citat in n. 73. contrarium esse verum, probat, & communem hanc esse sententiam, & in praxi receptam esse testatur. Et quia multa delicta, & causas, in quibus appellare non licet, enumerat, & latè examinat Marant. in d. 6. par. in ver. & quandoq; appellatur à nu. 284 vsq; ad nu. 367. ac ipse Scac. in d. lim. 4. vbi etiam ampliationes, & limitationes pēnit, tu vide ibi, & ad-

aduerte, quòd ex eius di-
ctis generalis regula colli-
gi pòt, vt appellare liceat,
quoties allegatur iusta, &
rationabilis causa illicò
probanda, etiam si prohi-
bita sit appellatio, ac etiã
quòd in omnib' casibus,
in quibus est prohibita,
appellatio cēsetur permis-
sa, quando sententia esset
notoriè iniusta, vt post
Farin. in q. 101. num. 112.
ver. sublimita sextò, tenet
ipse Scac. in d. lim. 4. n. 99.

13 Aduerte tamen, quòd
in appellatione à sentētia
diffinitiuā est necessariū,
vt ponatur causa grauami-
nis, sufficit tñ, si appellās
in genere dicat se esse
grauatum, & sententiam
esse iniustam sine alia
causæ expressione, vt pa-
tet ex text. in l. 1. in fin. ff.
de appell. & relat. & notat
glo. & Abb. ac Franc. in
c. cū in Ecclesia num. 4
de appell. & Bart. in d. l. 1.
S. fin. & glos. in c. quòd
consultationem in vers.
non exprimens de re iud.

& post illos Marant. in
6. p. spec. in vers. & quan-
doq; appellatur nu. 153.
At in appellatione ab in-
terlocutoria nominatim
est exprimenda causa gra-
uaminis, vt est tex. in c. vt
debitus de appell. & tra-
dit Franc. in d. n. 4. & alij
cit. à Maran. in d. nu. 153.
ita vt appellatio ab interlo-
cutoria iustificari nō pos-
sit nisi ex causa in appella-
tione nominatim expres-
sa, vt in clem. appellāti de
appell. & tradit Franc. vbi
supra. Imò quādo plures
sunt causæ, omnes sunt
exprimendæ nominatim,
nec sufficit se remittere
ad acta, vt est text. in d.
clem. appellanti, & tradit
Marant. post DD. quos
citāt vbi supra. Aduertit
tamen Franc. vbi supra
in num. 5. quòd etsi appel-
latio ab interlocutoria
iustificari nō possit ex no-
ua causa, iustificari tamen
pòt ex nouis, & diuersis
probationibus, qā disposi-
tio l. per hanc C. de temp.
appell.

appell. & c. cùm Ioannes de fid. instrum. habet locū etiam in appellatione ab interlocutoria, dummodo ad probationem causę expressę cōcludant, & ita tenere refert Cyn. Bald. & Speculat. appellatio à diffinitiva iustificari potest etiam ex nouis causis, & ex nouis probationibus, iuxta tex. notab. in l. Titianus ff. quod cum eo; nam in causa appellationis à tali sententia, quod non est probatum probari potest, & quod deductum non est, deduci potest, vt in d.l. per hanc, & in d.c. cùm Ioannes; & tunc tantum in appellatione à diffinitiva est exprimenda causa grauaminis, quando appellatio est prohibita à lege, vel ab homine, aliàs appellatio nō valet, vt per Maran. post Doct. quos citat vbi supra in n. 156. Et communis est Doctorum sentētia, teste Decio in c. ad nostram nu. 13. de appellat. tam in appella-

tionē; à sententiā diffinitiva, quā ab interlocutoria habēte vim diffinitivæ esse exprimēdam causā, quando in casu illo est prohibita appellatio.

Sed in nostro Regno nec etiā in appellatione ab interlocutorijs necessarium est exprimere causam grauaminis, nec vt appellatio fiat in scriptis, cū in illo quoad omnes causas summarie procedatur absque strepitu, & figura iudicij, vt notat Follierius in addit. ad Maran. in d. rubr. & quandoquē appellatur post num. 154. ex Angel. in cons. 267. & & Franc. in c. vt debitus n. 17. de appell. vbi Franc. ideò euenire hoc dicit, quia vt prædicta seruētur in appellatione, maximē ab interlocutoria ad iuris solemnitatem pertinet, ideòq. omitti possunt vbi summarie proceditur, & sine strepitu, & figura iudicij. Quapropter omitti possunt à Regularib. gaudent

dentibus privilegio Bonifacij Papæ VIII. de quo lup. in c. 1. num. 4.

14 Et de iure Canonico quando causa grauaminis est exprimenda in appellatione, exprimere sufficit quamcunq; causam, etiam si minima illa sit: namq; ex hoc iure pro quacūq; causa grauaminis, etiam minima appellari potest, vt est tex. in c. de appellat. eod. tit. dum modò exprimatur rationabilis causa illius grauaminis, vt dicit Frac. in cap. pastoralis nu. 3. in vers. oportet ergo de appellat. vt in cap. vt debitus eod. tit. soli enim appellationi friuolę non est deferendum per tex. in cap. cū appellationibus de appellat. in 6 ex cuius glos. in 1. not. appellatio friuola dicenda est illa, quę interponitur sine causa, vel ex causa irrationabili, vel falsa. Nisi causa per rescriptū cōmissa esset cū clausula *appellatione remota*; nam tunc ex nulla causa appel-

lari potest, etiam si iusta, & rationabilis sit, vt dicit Philip. Franc. vbi supra nisi talis causa, propterq; appellatur sit in iure expressa, ita vt in specie reperiatur permessa appellatio à iure in tali casu, vt est tex. in c. pastoralis de appellat. in princ. vbi etiam vnus casus exprimitur, vt scilicet appellari possit, tali clausula non obstante, quando quis iniustè grauatus fuit. Quę autem sint alię causę in iure expressę Franc. supra se remittit ad Specul. in tit. de appell. §. 2. in vers. sed quā dices, vbi multas causas enumerare testatur.

Quid autem operetur dicta clausula *appellatione remota* tam de iure canonico, quàm de iure ciuili latè examinat Franc. in d. c. pastoralis à nu. 3. vsq; ad num. 14. & plenissimè hoc tractare Ioann. de Imola in l. 1. ff. à quib. appell. non licet, refert Marant. in d. vers. & quādoq;

ap

appellatur num. 338. & in nu. 337. dicit talem clausulam in rescriptis quoad sententiam diffinitiuam solum Principem apponere posse per d.l.1. in fi. sed secus esse dicit quoad interloquutoriam, quam ponere posse dicit etiam si inferior à Principe secundum Bart. in d.l.1. à quib. appell. non licet.

- 15 Sed est aduertendum, quod in casibus, in quibus appellatio concessa est, si sequatur ex interuallo post sententiam, esse debet in scriptis l.1. §. fi. cum l. seq. ff. de appellat. & notatur in cap. cum in Ecclesia de appell. at si incontinenti fiat sufficit viua voce appellare, vt per Abb. in cap. cum iniuste num. 12. de Procuratoribus, & est tex. in l. 2. ff. de appellat. vbi glos. 1. dicit viua voce appellari posse per totam eandem diem, in qua promulgata est sententia, dummodò sit Iudex ibidem in eadem figura iudicij. Et

dummodò appelletur à sententia diffinitiuā, nā si appelletur ab interloquutoria, siue incontinenti, siue ex interuallo appelletur, in scriptis est appellandum, estq. in illa exprimenda causa rationabilis, ob quam appellatur, vt est tex. in c. 1. de appellat. in 6. vbi glos. hoc notat in ver. interloquutoria; & dicit Marant. post Doctores, quos citat in d. 6. par. in ver. & quandoq; appellatur num. 138. ita cōmuniter seruari tam de iure Canonico, quàm ciuili. Nisi interloquutoria vim habeat diffinitiuā, nam tunc in appellatione à tali sententia seruanda sunt ea, quæ seruantur in appellatione à diffinitiuā, & sic si incontinenti fiat appellatio, fieri potest viua voce sicut in diffinitiuā, suntq. in ea seruandę omnes alię solemnitates, quę seruantur in appellatione à diffinitiuā, vt dicit Frac. in cap. vt debitus honor num. 16. in vers. sed quando

do interloquutoria , post Angel. in cons. 217. constituto in 1. col. & sequitur Maran. post alios, quos citat in d. vers. & quandoq; appellatur . Sed prædicta intellige, dummodò non procedatur summarie, cū prædicta pertineant ad figuram iudicii, iuxta dicta supra in nu. 13. in fi.

16 Et dicit Franc. in d. c. vt debitus honor nu. 15. in vers. Septimò, quæritur, post Doctores, quos citat, quòd tunc dicitur incontinenti appellari, quando appellatur adhuc sedente Iudice pro tribunali, etià si Iudex sedeat per magnā horam, secus si à tribunali, vel à Banco discesserit . Et Maranta in d. ver. & quandoq; appellatur num. 137. ex communi Doctorem sententia dicit, appellationem incontinenti esse factam, si facta sit post latam sententiam adhuc Iudice pro tribunali sedente, & qui nondum ad actus externos

diuertit , etiam si tota die in foro pro tribunali sederit, & sequitur Eman. Suarez in thesau. receptarum sentent. ver. appellatio n. 203. & 204. & dixi in meo Prompt. verb. appellatio num. 2. in fi. & secundum hanc sententiam tandem concludit Mara. vbi supra in fi. d. n. 137. post citatas, & concordatas varias circa hoc Doctorem sententias .

17 Quando autem appellatio in scriptis est facienda, scias non esse dicendam illam fuisse factam in scriptis, si quis coram Notario cause, siue Actuario didiceret se appellare, & illum rogaret, vt suam appellationem in actis scriberet, & adderetur aliqua causa grauaminis, vt docet Ang. communiter receptus in l. a sententia in fi. ff. de appellat. sed est offerendus libellus in scriptis coram Iudice à quo, estq; in illo exprimenda specialis causa grauaminis, etià

Non si sit

si sit notoria, vt post Doctores, quos citat, tenet, & probat Franc. in d.c. vt debitus honor num. 12. & 20. Et quamuis Angel. vbi supra, & Speculat. in tit. de appellat. §. 1. in 4. par. teneat, in libello appellationis esse dicendum, quod in his scriptis appellatur, alioquin appellatio non valeret, tamē Franc. supra in num. 13. dicit hoc non esse verum, sed satis esse, appellationem in scriptis producere absq; illis verbis, prout tenet glo. quam ipse Franc. notabilem esse dicit in cap. fi. de re iudic. in 6. in vers. illustrium, in fi. ac Imola in d.l. à sententia §. fi. sufficereq; dicit Franc. in d. num. 13. in vers. Quinto queritur post glos. in c. appellatio eod. tit. in 6. quamlibet scripturam priuatam, dummodò coadiuuata sit testibus, vt probari possit fuisse appellationem in scriptis factam. Ideòq; tutius esse dicit, vt Notarius, vel

Actuarius scribat in actis appellationē tali die fuisse in scriptis præsentatam. Nec esse necessarium addit, vt talis appellatio legatur corā Iudice à quo, sed sufficere cēdulam appellationis in scriptis producere, licet illa nō legatur coram Iudice, vel coram testibus, vt est tex. in cap. appellatio de appellat. in 6. sed talem appellationē dicit Franc. ibid. Parti esse intimādā per publicā scripturam secundū formā Clem. causam de elect.

18 A sententijs autem interloquutorijs (id est ab illis, quæ principale negotium alicuius causę nō definiūt, sed illas Iudex facit super aliquo articulo, siue dubio emergenti, vel incidenti in principio, vel in medio causę, vt dicit glos. in clem. 1. in vers. diffinitiva, de sequestrat. possess. & fructuum, & facit tex. in l. à diuo Pio. §. in venditione ibi: *sic deniq;*

Iudices

Iudices interloqui solent ff. de re iudic.) et si de iure ciuili appellandum non sit, vt in l. 1. in fi. primi responsi ff. de appell. & relat. & in l. ante sententiam C. quor. appellatio non recipit. tamen si interloquutoria continet grauamen per sententiam diffinitiuā irreparabile, vtputā quia Iudex pronunciaret aliquem esse torquendum, tunc à tali interloquutoria appellari potest, si iusta causa appellandi adsit, vt est tex. in l. 2. ff. de appellat. recipiend. vel nō, & ibi Bart. *I*ud autem grauamen dicitur per diffinitiuam irreparabile, p quod quis nō desinit esse lēsus, etiam si in diffinitiuā obtinuerit, secundū Bald. in l. 2. nu. 5. C. de Episc. audient. & Suar. de Paz in sua prax. in proēmio sextæ par. 1. tom. n. 22. Quando autem interloquutoria habet grauamen irreparabile pōt appellatio ēt ex nouis causis iustificari, si-

cut appellatio à diffinitiuā, vt post Bal. tenet Maran. vbi supra in num. 169. & appellatio à tali sententia ligat manus Iudicis ante inhibitionem, vt per Marian. supra in nu. 212.

19 Appellari etiam de iure ciuili potest à sententia interloquutoria, quando vim habet diffinitiuæ, vt per Bart. in d. l. 2. ff. de appellat. recipie. & sequitur Suarez de Paz in proēmio sextæ par. tom. 1. num. 23. & ponunt exemplum de sentētijs interloquutorijs negatiuis, vtputā si Iudex pronunciet non esse procedendum in causa illa ex eo, quòd accusator non egit intra tempus præfixū, vt in l. Titia ff. de accusat. vel si pronunciet non esse procedendum ob exceptiones obiectas. Et quòd ad sententiā interloquutoriam affirmatiuā Bar. ponit exemplum, quando Iudex pronunciat, procedendum esse in causa, nō obståte exceptione inepti

Nnn 2 libelli

libelli, & idem tenet Bald. in l. 2. num. 5. C. de Episc. audie. Ang. in d. l. 2. nu. 6. ff. de appell. recipien. & facit tex. in l. 4. ff. de appellat. recipien. vel non.

- 20 De iure autem Canonico olim appellatio ab interlocutoria indistinctè admittebatur, vt patet ex cap. vt debitus, & cap. super eo il. 2. de appellat. & in alijs cōcordantibus, sed hodiè per Sacrum Conc. Trid. in sess. 13. c. 1. in fi. de reforma. sancitum est, vt in causis Visitationis, & Correctionis, siue habilitatis, & inhabilitatis, & in criminalibus ab interlocutoria, vel alio quocunq; grauamine non appelletur, nec huiusmodi appellationi deferatur, nisi interlocutoria vim habeat diffinitiuæ, vel cōtineat grauamen per diffinitiuam irreparabile, nō obstante quocunq; stylo, & consuetudine in cōtrarium. Idemq; quoad causas ciuiles disponit in

sess. 24. c. 20. in princ. de reform.

Quam determinationē ampliat, vt procedat etiā si grauamen reparari possit, sed cum magna difficultate Io. Maria Nouar. in conclus. practicab. in tit. de appellat. nu. 18. ex Bar. per illum tex. in d. l. 1. S. quæsitum nu. 6. in fi. ff. de appellat. ac ex Feli. in cap. accepimus nu. 5. de fide instrum. & ex alijs, quos citat: Et in num. 19. ampliat, vt procedat etiā quando grauamen reparari posset, sed nō ex toto; & ita refert, tenere Surdū decis. 36. nu. 14. Felin. in cap. cū super nu. 17. de re iudic. Ricc. in Praxi resol. 405. part. 1. in magnis nu. 3. & Gonzal. in reg. 8. Cancellar. glos. 9. S. 1. nu. 178. & idem Nouar. vbi supra ampliat, vt procedāt prædicta etiam quoad interlocutoriam de carcero; assert enim talis interlocutoria remediū irreparabile, ideòq; huic appel-

appellationi est deferendum; estq. transferendus processus ad Iudicem appellationis, sed interim Reus in carceribus remanere debet, donec Iudex appellationis causa cognita aliud iusserit, iuxta declarationem Sacræ Congregat. de mente Summi Pontificis, quam declarationem refert Addit. ad Quarant. in ver. Archiepiscop. auctori. quoad appell. lit. I. & post illum No uarius supra in num. 20.

- 21 Appellare volens si incontinenti voce non appellauit, appellare in scriptis potest infra decem dies, à die scientiæ promulgatæ sententiæ enumerandos, vt in auth. hodie C. de appell. & in cap. quoad consultationem de sentent. & re iud. iuncto cap. concertatione de appellat. in 6. & dixi in meo Prompt. verb. Appellatio nu. 3. quo termino elapso sententia transit in rem iudicatam, & executioni

mandatur, nullaq; erit appellatio facta post dies prædictos, vt ex citatis iuribus patet. Curruntq; dies prædicti de momento ad momentum, vt per glo. & ibi Bart. in l. 1. §. dies ff. quando appell. fit. Sed tempus prædictum in principio est utile, cum impedito currere non incipiat, sed postea efficitur continuum, vt in d. §. dies, & ibi Bar. & Marant. in d. vers. & quandoq; appellatur nu. 215. Est tamen aduertendum, quòd si grauamen est successuum, & habet causam continuam, numquam currit tempus decem dierum ad appellandum, sed durante grauamine semper pòt appellari, & semper dicitur esse infra decem dies, secundum Bald. in l. si clericus C. de Episcop. audien. referentem ita tenere Specul. in tit. de appell. vers. sed dices quid, quos citat, & sequitur Franc. in cap. super eo il 2. n. 4. de appell. & dicitur esse

- esse dictum singulare, & menti tenendum, & sequitur post alios, quos citat Maran. vbi sup. in n. 216.
- 22 Cōtinereq. appellatio debeat nomen appellantis, & appellati, & continentiam sententiæ, à qua appellatur cum relatione Iudicis à quo, & ad quē, vt in l. 1. §. fin. ff. de appell. Sed sufficit in illa apponere nomen officij Iudicis à quo, licet eius propriū nomen non apponatur, secundū Bart. in d. §. fin. num. 6. & sequitur Suar. de Paz in d. proēm. nu. 37 & quod ad Iudicem ad quē sufficit si dicatur, appello ad Iudicem competētem iuxta text. in l. qui Romæ §. Scia ff. de verb. oblig. vt per Suarez vbi supra, qui addit hoc procedere tam de iure canonico, q̄ de iure ciuili, vt contra Panorm. resoluit Dec. in cap. inter cetera nu. 4. de appell. & alij ab ipso Suar. citati ibidem.
- 23 Appellatione interpo-
- sita tenetur appellans intra triginta dies, à die sententiæ latæ numerandos, Apostolos petere, & etiā recipere l. Iudicibus C. de appellat. cap. ab eo eodem tit. in 6. alioquin appellans præsumitur suę appellationi renūciare, vthabetur in d. cap. ab eo. Si autem Iudex illos concedere neglexerit, instanter ab appellante, est requirēdus iteratis vicibus cōgruo loco, & tempore, & protestatione præmissa, aliās perindē est, ac si Iudex requisitus nō esset, vt not. in d. c. ab eo, & probatur ex clem. quāuis de appell. & aduertit Maran. in d. tit. & quandoq; appellatur num. 214. facta verò prædicta diligentia, potest appellans suam appellationē prosequi, siuē tacitē, siuē expressē illi fuerint Apostoli denegati, vt probatur ex d. c. ab eo, & ex d. clem. quamuis §. si. & dixi in meo Pröpt. verb. appellatio nu. 4. vbi etiam

etiam explicauit esse Apostolos literas, quas à Iudice à quo dantur appellati vnà cum processu causæ, vt illas deferat ad Iudicē ad quem.

24 Verum quia potest Iudex à quo appellatū fuit secundum locorū distantiam, & personarum, ac negotij qualitatem tēpus præfigere appellanti ad appellationem suam prosequendam, nè causæ criminales in longum tēpus differantur, hoc facere de consilio debet, etsi nō teneatur; & tenetur appellans infra illud tēpus appellationē prosequi, alioquin sententia tenet, iuxta tex. in cap. cum sit Romana, & ibi gl. & DD. de appell. Non potest tamen

Iudex à quo præfigere terminum ad finiendam causam, sed tantum ad illam prosequendam, & vt instare teneatur pro executione causæ, & non desistat, vt post Abb. notat Dec. in d. cap. cum sit Romana nu. 21. in cuius initio etiam aduertit posse quidem prædictum Iudicem terminum à legibus appellanti datum restringere, nō autem ampliare. Potest ēt Iudex ad quem si ex dilatione viderit periculum imminere, terminum, & ipse moderari, ēt si vtraque Pars velit ad annum appellationis prosecutionem differre, vt est text. in cap. oblatae de appellation.

De

De cognitione aliquorum delictorum in
genere, & de pœnis delictis
debitis. Cap. XVIII.

SUMMARIVM.

1. *Heresis delictum ut in genere constare possit qua requirantur.*
2. *Heresim in genere non probant testes dicentes simpliciter, & in genere aliquē esse mala famę, sed in specie dicere debent causam male famę; esseq; debet causa in iudicio sensus corporis, non in iudicio intellectus.*
Hereticus ut quis sit censendus non in iudicio hominum, sed in iure consistit. Propria confessio nō praeiudicat in his, quae sunt iuris. Heretici dicto nō est standum, si ipse affirmet se esse hereticum, nisi heresim exprimat cum suis qualitatibus.
3. *Delictum heresis verbo explicatum quādo per famam probari non potest*

quomodo sit probandum, ut de illo in genere constare possit, & in causa procedi.

Ad subiectum heresis pertinet, ut error sit in intellectu, & ut sit cū pertinacia. Hereticus non est non baptizatus verba haereticalia proferens.

4. *De delicto in genere quomodo constare debet quando heresis scripto est manifestata.*

Delicti cognitio ad Iudicē principaliter spectat; cognoscereq; ipse debet non solum delictum esse commissum, sed testes debent hoc deponere in actis.

5. *De delicto in genere quomodo constare debet, quando heresis facta est manifestata, siue possit se vestigium relinquat, siue non.*

6. *Quando de corpore delicti constare non potest, nisi de per.*

- persona delinquentis cōstet, non est ideo inquisitio omit-
tenda; sed cauendum est, ne
testes de delinquentis per-
sona interrogentur, quam-
sit testes nominant, est in
actis scribenda.*
- 7 *Hæresis crimen qua pœna
sit puniendum, remissuè.*
- 8 *In Blasphemia crimine
quomodo constare debet de
corpore delicti.*
- 9 *Blasphemia crimē quibus
pœnis sit puniendum, remis-
suè.*
- 10 *Sacrilegij crimē quomodo
committi potest, explicatur,
& quomodo cōstare debeat
de corpore delicti, dicitur.*
- 11 *Sacrilegij pœna est extra-
ordinaria, & arbitraria:
& quid in nostro Regno.*
- 12 *In crimine lese Maiesta-
tis quomodo de delicto in
genere constare debeat. Et
qua pœna sit puniendum, re-
missuè.*
- 13 *Falsi crimē quatuor mo-
dis committi solet, & qui
illi sint, explicatur; & quo-
modo constare debeat de
corpore delicti in genere, &*
- quibus pœnis sit puniendum,
remissuè.*
- 14 *Homicidiū pluribus mo-
dis committi solet, & quo-
modo in illis de delicto in
genere constare debeat.*
- 15 *Homicidium quando est
qualificatuū quomodo de
delicto in genere constare
debeat.*
- 16 *Homicidiū quibus pœnis
sit puniendum, remissuè.*
- 17 *In furto quomodo cōstare
debeat de corpore delicti; &
in nu. 20. & qua pœna pu-
niri debeat, remissuè. Et
quid in nostro Regno in
n. 18. ubi etiam agitur, qua
pœna puniatur de iure Cano-
nico.*
- 19 *Infames efficiuntur Cle-
rici actione furtiua condē-
nati, & consentur beneficio
priuati.*
- 21 *In usurf crimine quomo-
dō constare debeat de tor-
pore delicti.*
- Usura probatur per proba-
tiones leuiiores, & per argu-
menta, & coniecturas, cum
sit difficilis probationis; &
quid quoad condemnandū,*

& quid in nostro Regno.

22 *Vsurarij de iure communi arbitrio Iudicis sunt puniendi: & quid de iure Canonico, & quid quoad clericos.*

23 *In simonia crimine quomodo constare debeat de delicto in genere. Et quibus penis simoniaci sunt puniendi, remissive.*

24 *Apostasia duplex, & quibus penis sit punienda, remissive.*

25 *Fugitiuus à Religione quis sit dicendus, & qua pena sit puniendus.*

Quibus penis singula delicta sint punienda, remissive.

26 *Pene imponenda delinquentibus, culpa respondere debent, & delictis sunt commensurande.*

27 *Pene tempus quando in impositione pene est determinatum, finito tempore finitur pena.*

Tempus limitatum licentiam concedit pro homine, quando in sententia nihil fuit additum.

28 *Episcopi, & omnes Eccle-*

siatici iurisdictionem suo iure habentes sunt ordinarij, & in causis ad suum tribunal spectantibus procedere possunt ad capturam, & reos condemnare ad penam, que non sit sanguinis, in quo casu reos ad Iudicem secularem remittere debent.

De Hæresi verbis manifestata.

ET si nonnulli existimant, delictum Hæresis in genere constare non posse, cum sit delictum, quod animo solo perficitur, tamen quia puniri potest quando id, quod male in mente retinetur, aliquo externo, signo foris ostenditur, arg. l. cogitationis ff. de penis, merito Bald. in l. si quis non dicam rapere num. 4. C. de Episcop. & Cler. dixit, quod licet delictum hæresis sola mente, & cogitatione perficiatur, puniri tamen potest, quando illa mentis exco- gitatio detegitur, & probatur, vel dicto, vel scripto,

pto, vel facto aliquo, ex his quæ enumerantur per Simanc. de hæretic. c. 30. nu. 9. & Clar. in S. Hæresis in vers. sed hic incidenter nu. 24. idèò explicandum erit, quomodò de hæresi in genere constare possit, ad hoc vt DD. Inquisitores de tali delicto processum formare valeant. Et quòd hæresim, quæ dicto, siue verbo exprimitur ex Ioan. Bernardino Muscatello in sua Pract. crim. tit. de crimin. l. scilicet Maieft. diuinæ num. 13. patet esse necessarium, ad hoc vt de delicto in genere cōstare possit, vt testes deponant esse publicam vocem, & famam Titium esse suspectum de hæresi, & à fide Catholica deuiare.

- 2 Et quamuis ipse Muscatel. cum hoc transeat, aduertant tamen Domini Inquisitores, quòd testes deponentes aliquem esse malæ famæ simpliciter, & in genere, non probant, nisi in specie dicant cau-

sas, ob quas Titius est malæ famæ, vt post Bald. in cons. 77. col. 2. & in cons. 78. col. 2. post med. lib. 3. dicit in terminis Crauetta in consil. 262. nu. 2. in fi. quem sequitur in terminis, alijs citatis; Decian. in tract. crimin. lib. 5. c. 35. n. 18. vbi etiam dicit, causas esse debere consistentes in iudicio sensus corporis, non in iudicio Intellectus. Quam quidè famā sic probatam dicas cum ipso Muscatello vbi supra resultare loco cognitionis, seu probationis delicti in genere, ex doctrina Baldi in l. cum probatio ff. de probat. si tamen causæ à testibus adductæ sint tales, vt secundum nostrā fidem Catholicam inducant, aut sapiant hæresim: nam si tales non sunt, etiā si testes dicant vnam ex causis, quare Titius est de hæresis infamatus, esse, quia ipsemet dixit se esse hæreticum, tñ nō idèò cōstat, de delicto in genere,

Ooo 2 quia

quia ut quis sit hæreticus censendus, non in opinione alicuius hominis particularis, sed in iure consistit, ut per Crauetam in d. consil. 262. num. 3. in fi. & in his, quæ sunt iuris propria confessio non præiudicat, l. ornamentorum ff. de aur. & arg. leg. & latè per Decian. in d. c. 35. nu. 19. ubi circa fi. dicit, nec esse stādum dicto hæretici affirmantis se esse hæreticum, nisi hæresim exprimat cū suis qualitatibus, & circumstantijs, non aut si simpliciter, & in genere fateatur se esse hæreticū, quia & ipse in hoc decipi posset, & falsò credere, quòd id, quod credit est hæreticum, quod in veritate non esset.

3 Si autem prædicto modo per famam delictum hæresis verbo explicatum in genere probari non potest, ut Inquisitores inquirere contra aliquem possint, probare prius debent, informationem as-

sumendo, quòd verba, quæ quis dixit, secundum nostram Catholicam fidem sunt hæreticalia, & in illis perseverat, & pertinaciter, ac constanter illa defendit: duo enim ad subiectum ipsius hæresis pertinent; alterum tanquam materiale, scilicet, ut error sit in intellectu, alterum tanquam formale, scilicet ut sit cum pertinacia, nam alioquin nō esset hæresis, ut dixi in meo Promptuar. ver. hæresis num. 1. ideò q. illa non probata, non constaret de delicto in genere. Item probare etiam debet, quòd ille, qui talia verba dixit, est baptizatus, nam alioquin nō esset hæreticus, per ea, quæ dixi in d. ver. hæresis nu. 16. & expressè hoc tenet Muscatellus ubi supra in nu. 19. & alioquin non constaret de delicto in genere, ut per Muscatell. supra in nu. 20. & 21. nam quoties lex disponit aliquid reipectu certę rei, & qualitatıs, debet

debet prius constare de illa re, & qualitate, l. diuus ff. de testam. milit. Ias. & alij in l. si quando C. vnde vi.

De heresi scriptis, vel factis manifestata.

4 **Q** Vando verò heresis scriptis, vel factis est manifestata, cum tunc post se vestigium relinquat, vt de delicto in genere constet, necessarium est, vt Inquisitor, si heresis scripto est manifestata, proprijs oculis hereticalia scripta legat; ad Iudicem enim cognitio hæc principaliter spectat, vt omnes Criminalistę colligunt ex tex. in l. 1. Si item illud ff. ad Senat. conf. Syl. & testatur Muscatell. in procemio suę Pract. n. 12. 5 addens, quòd illi ante omnia cõstare debet delictum esse commissum: Verùm quia de hoc in actis constare debet, & de hoc testes sunt examinandi, secundum omnes, ideo debet curare Inquisitor,

vt scripta legantur etiam per duos testes omni exceptione maiores, ac Sacre Theologię professores, ad hoc vt de visu talis scripturæ, vel libro, testimonium reddere possint, & legisse proprijs oculis in illa, vel illo talem propositionem hereticalem, seu hæresim continẽtem. Et ratio est, quia Iudex nõ solum debet cognoscere delictum esse commissum, sed testes debent hoc deponere in actis per sēsũ corporeum; & communẽ hãc esse praxim dicit Muscatell. in d. Procemio nu. 17. vt testes particulariter examinentur super cognitione delicti, & eius qualitatibus.

Si autem hæresis factio est manifestata, vtpurà quia imago Crucifixi Domini nostri, vel Beatę Virginis est deturpata, vel vulnerata, tunc & ipse Iudex delictum cognoscere debet, & testes fide dignos tale delictum vidisse pro-

proprijs oculis sunt examinādi, ad hoc vt de delicto in actis cōstare possit: At si hæreticale factum, post se vestigium non relinquit, vtputa. quia rebaptizauit quis pueros, aut baptizauit imaginem, vel magnetem, aut quid simile, tunc constat de corpore delicti eò ipso, quòd testes deponunt proprijs oculis prædicta facere vidisse, & in rebaptizatione pueri cōstare ex actis debet, quòd puer erat iam aliàs baptizatus, per dicta supra in nu. 3. in fi.

- 6 Et quāuis in p̄dictis casibus difficiliter de corpore delicti cōstare possit, quin etiam constet de persona delinquentis, quod videtur esse contra expressum tex. in l. i. S. item illud ff. ad Syllania. vbi ita determinatum est: *Itē illud sciendum est, nisi cōstet aliquem esse occisum, non haberi de familia questionē. Lique igitur debet scelere interemptum, vt Senatus consulto*

locus sit; questionem autem sic accipimus, non tormenta tantum, sed omnem inquisitionem, dicās tamē, prout dixi supra in c. 2. num. 7. in fi. quòd cū tunc per accidens eueniat cognitio personæ, dū inquiritur de delicto in genere, talis cognitio non est contra prohibitionem d. tex. inquisitio enim personæ ibi prohibetur ante quā cōstet de corpore delicti, quando autem Iudex de ipso corpore inquit, & nihil de persona quærit, etsi quis dū interrogetur de delicto in genere, delinquentis personam nominet, Iudex tamen non facit contra tex. dū de persona nō inquit; inquisitionē enim Iudici textus prohibet, non autem prohibet, vt testis personam nominare non possit. Sint igitur cauti Iudices, vt tantū de delicto inquirant, sed si fortē testes personā delinquentis nominent, in actis quidem scribere fideliter

fideliter faciant quidquid testes dicunt, sed ipsi nihil de persona inquirant, nisi cōstituto de corpore delicti.

7 Quibus autem pœnis crimen hæresis sit puniendum tradit Clar. in §. hæresis, & Muscatellus in d. tit. de crim. læsæ Maiestatis diuinæ, & latius tradidi in meo Prompt. in ver. hæresis à num. 21. vsq; ad fi. & quia in prædictis locis videri possunt ab Inquisitoribus fidei, & materia latissima est, breuitatis causa illam hic omitto.

De Blasphemia.

8 **B**lasphemix crimen quid sit, & circa quæ versetur, dixi in meo Proptuar. ver. Blasphemia num. 1. illamq; distinxī in hæreticalem, & in nō hæreticalem, & vtramq; quid sit explicauī, ibidem in nu. 4. Ut autem de hoc crimine in genere constare possit, quia in illo separari non potest cognitio criminis à cognitione personæ blasphemantis,

deponere testes debet, se audiuisse Titium blasphemare proferendo, & dicēdo talia, vtputā, *al dispetto di Dio*, & addere testes debent, quæ verba in hac Regione, vel Ciuitate blasphemiam important ex communi æstimatione, vt per Muscat. in d. sua pract. in tit. de blasphemia n. 8.

9 Quibus autem pœnis blasphemix sint puniendæ tradit Clar. in §. blasphemia num. 3. Diaz in pract. crim. canon. vltim. impres. c. 110. Pegna in 2. par. direct. inquis. q. 41. cōmen. 66. post med. & Salzed. ad Diaz in d. c. 110. in vers. est quidem, Menoc. lib. 2. de arbit. iud. cas. 375. & de iure nostri Regni Muscat. in d. sua pract. tit. de Blasphem. nu. 37. & seq.

De Sacrilegio.

10 **S**acrilegij crimen committi potest respectu personæ, respectu loci, & respectu rei, sū Bald. in l. non

1. nondum C. de furt. Respectu personæ committitur, quando v.g. ille, qui occiditur est psona sacra, **11** vel Religiosa; mulier, quā quis carnaliter cognouit, est monialis professa. Respectu loci committitur, quando quis hominem intra Ecclesiam occidit, adulterium intra Ecclesiā commisit. Respectu rei committitur, quādo quis rem sacram furatur: Quibus in casibus vt constet de delicto in genere non solum constare debet de delicto commissio, sed etiā quod homo occisus fuit Sacerdos, vel Religiosus, quod mulier carnaliter cognita est Monialis, qđ homicidium, vel adulterium intra Ecclesiam fuit commissum, quod res furto subtrahēta erat sacra: nam cūm punitio huius delicti ex cognitione huius qualitatis dependeat, talis qualitas necessariō est cognoscenda, vt inquisitio de sacrilegio for,

mari possit, vt p̄r Muscat. in d. sua pract. tit. de sacril. n. 6. & 7.

Huius criminis poena est hodiē extraordinaria, & arbitraria secundū qualitatem personæ, rei, temporis, ætatis, & sexus, vt testatur Muscatell. vbi supra in num. 16. addens aliquando esse mortis naturalis, aliquando relegationis, seu deportationis, vel condemnationis ad triremes, vt per Clar. in S. sacrilegiū vers. sed quæro, & Boer. in d. decil. 254 De iure autem Regni, huius delicti poena est arbitraria, nisi de nocte vasa sacra furētur, vel nisi Tempia Dei manu sint fracta, & res furata excedat valorem vnciæ, siue res furata sit sacra de sacro, siue de non sacro, siue de nocte, siue de die, semper mortis pēna punitur, vt per Muscatellum, qui ita Magnam Curiam seruare dicit in d. tit. de sacrilegio num. 14. & 30.

De

De crimine læsæ Maiestatis humanae.

12 **Q**uia crimen læsæ Maiestatis humanæ varijs modis committitur, de quibus latè Foller. in sua præct. crim. in tit. Itē q̄ commisit crimē læsæ Maiestatis, vbi quadragintaquinq; modus enumerat, ideoque quomodo de tali crimine sit in genere cognoscendum certa regula tradi non pōt, sed talis cognitio variabitur iuxta varietatē modi, quo committitur, ita vt si modus post se vestigiū relinquat, de ipso vestigio constare debet, cum suis qualitatibus, quę faciunt, vt vestigium illud ad crimen læsæ Maiestatis pertineat, probando factū illud in genere, & in abstracto, maximè quando persona, quæ fecit actum illum ignoratur, vt per Muscatel. in d. sua Præct. in tit. de crimine læsæ Maiestatis humanæ num. 8. & 11. Quia autem huius criminis poenæ notissimæ sunt,

& habentur ex l. quisquis C. ad legem Iuliam Maiestatis, circa illas non est immorandum; & quomodo ex consuetudine infligantur, latè tradit Muscatell. vbi supra à nu. 35.

De Crimine falsi.

13 **G**rauiissimum falsi crimen quatuor modis committi solet, scilicet, dicto, qui modus conuenit falsis testibus, scripto, qui modus conuenit Notarijs falsum instrumentum scribentibus, vel falsantibus, ac illis, qui falsificant literas Apostolicas, aut quascunq; alias scripturas; facto, qui modus conuenit illis, qui falsam monetam radunt, aut minuunt, aut alium supponūt loco absentis, dicentis esse illum; & Vsu, qui modus conuenit illis, qui falsis probationibus vtuntur, aut falsam monetam expendant, vt per Mascard. de probation. conclus. 739. & dixi de hoc crimine

Ppp latè

latè in meo Prompt. ver.
 Falsarius; & de illo latè èt
 scribit Clar. in §. falsum, &
 Baiar. ibid. ac Foller. in sua
 Pract. crim. in rubr. Item
 quòd commisit falsitatē.
 Quia autem, vt falsitas
 commissa dicatur tria ne-
 cessariò requirūtur, vide-
 licèt, dolus, mutatio veri-
 tatis, & quòd akeri no-
 ceat, vel nocere possit, vt
 per Afflic. in decis. vlt. n. 8.
 vt de delicto falsitatis in
 genere constare possit, ita
 inquisitio de omnibus est
 formanda, vt de omnibus
 illis constare possit, alio-
 quin de delicto non con-
 staret; quæ sint autem ne-
 cessaria, vt constet de de-
 licto in genere circa falsa-
 rios monetarum vide Mu-
 scatell. in tit. de falsa mo-
 neta. Et de pœna, qua sunt
 puniendi falsarii vide supra
 citatos Doctores, & ea,
 quæ dixi in d. verb. falsa-
 rius; & quoad falsantes li-
 teras Apostolicas vide
 Diaz in sua Pract. crim. c.
 120. num. 1.

De Homicidio.

14 **H**omicidium quia ex
 pluribus causis cū
 delicto euenire potest, ni-
 mirū ex vulneribus, iugu-
 latione, strangulatione, &
 percussione facta cū fuste,
 vel lapide, ex proiectione
 in puteum, vel flumen, vel
 ex aliquo alto loco, ex su-
 spensione, ex veneno, &
 similibus, in quibus casti-
 bus (omisso vsu veneni, de
 quo sufficienter dictum
 est supra in c. 2.) vt de ho-
 micidio in genere cōstare
 possit antè Iudicis con-
 spectum ponendus est ca-
 dauer occisi, & per testes
 expertos recognoscantur
 vulnera quòd quantita-
 tem, & qualitatem, & in
 qua parte corporis fuerūt
 inflicta, & quo armorum
 genere sint illata, & om-
 nia signa apparētia in ca-
 dauere, quæ communiter
 hominem ad mortem per-
 vim, & necem perducere
 solent, & eosdem testes
 examinet, & in actis eorū
 dicta reponat, vt per Mu-
 scatell.

scatell. post Doct̃or. quos
citat in rubr. de Homic.
num. 10.

15 Sed si fortè homicidiũ
est qualificatum per assas-
sinium, vel proditionem,
vel mandatum, vel quia
est patricidium, aut sacrile-
gium, cõstare prius debet
de ipsa occisione, per vio-
lentiam commissa, & po-
stea de qualitatibus præ-
dictis, vt per Muscatell. in
d. rubr. de homic. & iuxta
ea, quæ de sacrilegio su-
prà dicta sunt. Et quòd
assassinium sumptum se-
cundum communem sen-
tentiam, iuxta ea, quæ dixi

16 Homicidium autem
simplex regulariter puni-
tur poena mortis natura-
lis, vt in l. pen. ff. ad legem

Cornel. de Sicar. Verũm
quia multa sunt, quæ à præ-
dicta poena homicidam
excusare solent, quæ latè
examinaui in meo Prompt.
in verb. Homicidium per
totum, & hic breuiter
enarrari non possunt, ad
ea, quæ ibi dixi teremittõ.
Et quòd poenas homici-
dij qualificati vide Musca-
tellum in rubr. de poenis
homicidij cum mandato,
&c. Vide etiam aliqua
in meo Prompt. in d. ver.
Assassinium.

De Furto.

17 **Q**uomodo constare
debeat de corpore
delicti in furto, pa-
tet ex dictis supra in c. 2.
n. 8. De iure autem com-
muni prò furto non est
imposita poena mortis, se-
cundum communem Do-
ctorum sententiam, de
qua testatur Gomes. in §.
ex maleficio nu. 12. Instit.
de action. & post illum
Clar. in §. furtum num. 7.
& quauis in vsib. feudor.

Ppp 2 in

in c. 1. §. si quis quinq; solidos in tit. de pace tenenda determinatum sit, ut quis suspendendus sit pro furto quinq; solidorum, tamen hoc non seruatur de consuetudine, ut post Gandin. de malefic. in tit. de furib. num. 10. testatur Clarus ubi supra, & in d. §. si quis quinq; solidos, ita fuit determinatum, quia simul cū furto concurrebat delictū violatę pacis, ut per Clar. supra, & communem esse sententiam dicit. Sed hoc locum non habere affirmat in nu. 8. in furibus famosis, quos dicit esse illos, qui furari consueuerunt, nam hi laqueo suspenduntur; generalēq; esse consuetudinem testatur, ut prò tribus furtis laqueo suspendantur: sed ipse concludit, seruandam esse in hoc locorum consuetudinem, qua cessante dicit non esse recedendū à iure communi, ut scilicet fures mortis poena non puniantur.

18 Sed in nostro Regno, teste Follerio in sua Pract. in tit. fragmentorum pars, ubi de furtis n. 125. si quis furtum commiserit in re valente vno augustale, (est moneta xv. carolensium) vel infra, fustigabitur, & signabitur in fronte, & de tota Prouincia bannietur: si verò in re ultra augustalem vsq; ad vnciā, vel plura furta etiam minima quis fecerit, suspensio condempnatur, si nobilis est: si verò nobilis capitali pœna est plectendus, ut in cap. Regis Caroli inci. Ad hoc, quod nostrorum. At de iure canonico Clericus in furto captus deponitur, ut in cap. Presbyter 81. dist. quā pœnam innouauit Innoc. Tertiū in cap. tuę de pœnis, ubi determinatum est, ut *Clerici in latrocinijs, vel alijs magnis sceleribus deprehensi, à suis ordinibus degradati, detrudi debeant in arctis Monasterijs ad penitentiam peragendam. Per quem*

quem text. Hosti. in sūma tit. de condit. furt. in §. fi. dicit, Clericū de hoc crimine accusatum, confesum, vel cōuictum deponi debere, & in monasteriū detrudi. Quam degradationem verbalem esse debere non actuaalem, tenet Ioa. And. in d. c. tuæ, Abb. in cap. at si. Clerici de iudic. col. 1. vers. ad tertium, & Aretin. in cap. cū non ab hominē col. 1. 1. in vers. addit etiam de Iudic. quos citat, & sequitur Diaz in sua Pract. crim. canon. c. 94. cit. fi. vbi etiā post medium eiusdē c. 94. ipse tenet dispositionem d. c. tuę habere locum non solum quoad Clericos latrones, hoc est viarū obsessores, & qui publicē, & per vim furantur, sed etiam quoad fures. Quam sententiam tūc existimo locum habere, quando furtum quoad quantitatem, vel qualitatem, vel modum furandi magnum scelus constitueret, & hoc maximē inter

Regulares perpetrantes furtum admixtum cum sacrilegio, vel magnum furtum domesticum, maximē quando illud cōmitunt falsificatis clauibus. Ob q̄ domesticū furtū dicit Io. Fabe. in §. alia Inst. de publ. iudic. q̄ familiaris, vel seruator, vel iuuās illū suspenditur pro primo furto, quam sententiam approbat Diaz vbi supra, & ego sequor, & ad hoc moueor ex d. c. tuæ, per quem tex. non solum sunt deponendi, & in arctum. Monasterium detrudendi Clerici in latrocinij deprehēsi, sed etiam illi, qui in alijs magnis sceleribus deprehensi sunt, & negari non potest, quin magnum scelus committat Regularis in proprio Monasterio furtum notabilis quantitatis committens, non solum quia domesticus fur est, sed etiam quia votum paupertatis transgreditur: & cū Regulares iam sint in Monasterio, sunt in eodem

eodem Monasterio in carcere detrudendi ad penitentiam agenda m, postquam verbaliter fuerint degradati, arg.d.c.tuz. Et de poenis furum, & latronum vide Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. centur. 3. casu 295. si quis autem furatur hominem, & vendiderit, conuictus, morte moriatur, vt in c. 1. de furtis.

- 19 Infames etiam efficiuntur clerici actione furtiua condemnati, sicut efficiuntur infames laici de tali crimine condemnati in foro seculari, prout tenet Diaz in d. c. 94. in fi. & rationem reddit, quia quicumque secundum leges est infamis, est etiam infamis secundum canones, nisi de iure Canonico oppositum sit statutum, & ad hoc dicit facere text. in cap. infames 6. q. 1. vbi gl. in verb. fures dicit de iure canonico omne esimen infamare, & est text. in cap. omnes 6. q. 1. vbi dici

tur: *Omnes verò infames esse dicimus, quos leges seculi infames appellant.* Et tenere refert Diaz vbi sup. hanc generalem conclusionem Felin. in cap. qualiter, & quando il 2. §. ad corrigendos col. 3. de accus. Et adde, quod supposita infamia, cēsetur etiam beneficio priuatus, si illud habet clericus actione furtiua damnatus; nam clericus condemnatus per sententiam de aliquo crimine, quod ipso iure inducit priuationē beneficij, vel infamiam, cēsetur beneficio priuatus, quamuis hoc in sententia nō exprimat, vt probaui in meo Promptuar. verb. clericus num. 6.

- 20 Sed priusquam ad alia trāseamus aduerte, quod ultra ea, quæ de probando furto in genere deduci possunt ex dictis supra in c. 2. n. 6. dici etiam potest, quod siue sit probandum simplex furtum, siue rapina, siue latrocinium commissum

missum à viarum oblesso-
ribus , qui publicè , &
per vim furantur , semper
fieri potest cognitio deli-
cti in genere absque con-
fusione cum cognitione
in specie , vt per Muscat.
in sua præd. crimin. in tit.
de furt. rapin. latrocin. &
stratar. disrob. num. 22. &
23. Et fieri hoc posse dicit
etiam ex Foller. probando,
quòd ille, à quo fuit pecu-
nia aliqua ex prædictis mo-
dis subtracta, fuit visus nu-
merare magnam pecuniæ
quantitatem, vel bonorū
quantitatem inculcare, &
cum ea, vel cū eis exire, vt
iter faceret; & postea re-
dijt sine pecuniā, vel sine
bonis inculcatis, & me-
stus, ac conquerēs, quòd
à latronibus in itinere fue-
rūt illi bona subtracta. Et
quando in domo furtum
commissum fuit, faciendā
esse dicit recognitionem,
prout dictum fuit in d.c. 2
num. 6. & examinandos
esse docet testes , qui vo-
cati fuerunt pro faciendā

dicta recognitione, ac ēt
alios, qui deponant, quòd
in ipsa arca fracta, vel in
camera, cuius ostium re-
peritur fractum , vel refi-
xum, visæ fuerunt res illæ,
quæ subtractæ dicuntur:
qui si haberi de visu non
possint , dicit idē Muscat.
in num. 24. examinandos
esse testes de fama , scili-
cet , qualiter est fama pu-
blica , quòd ille, qui furtū
passus est, habebat, & te-
nebat bona illa, vel pecu-
niæ quantitatem in illa
arca, vel Camera fracta,
vel refixa, & quòd post
furtum commissum con-
questus est, & lamentaba-
tur de tali furto in domo
sua commisso, & fuisse illi
subtractas tot, & tales res,
& tantā pecuniarum quā-
tatem, ipsumq; esse ho-
minem realem, & vera-
cem, nec hoc diceret, nisi
passus fuisset; esseq; homi-
nem, qui prædictā bona,
vel pecuniæ summam ha-
bere potuisset. Ex quibus
etiam, quia deduci potest
quomo-

quomodo constare possit de delicto in genere in similibus, ultra non procedam, sed tē remitto ad eundem Muscatellum vbi supra à nu. 29.

De Vsurā.

21 **D**E Vsurā crimine difficiliter constare in genere potest, quin etiā in specie constet, quis sit ille, qui vsuram cōmittit, nisi probatur per solā publicam vocem, & famā, quòd in tali Ciuitate, vel in tali Parochia, vel Villā datur, & accipitur pecunia ad vsurā, & probari etiam, & in actis deduci potest in genere conque stuseorū, qui vsuras soluerunt. Quo in genere per famam publicam probato, inquiri ēt in genere potest, qui sunt illi, qui vsuram exercent, & quando plures testes, etiam singulares aliquem nominant, inquiri contra illum specialiter potest; testes enim singulares, et si non probent, aliquem

esse vsurarium, tamen quā multum faciunt ad aggrauandum reum, contra quem deponunt, ad hoc vt acrius torqueatur, vt dicit Clar. in S. fi. q. 53. nu. 19. faciūt etiam, vt contra illum specialiter inquiri possit. Quomodo autem probandum sit, aliquem esse vsurarium manifestū, & quomodo sit, contra illum procedendum, tradit Menoch. lib. 2. de arb. iud. cent. 3. cas. 235. Et ad probandam vsuram sufficere probationes leuiore, quā in alia causa sufficerent, cū sit crimen difficilis probationis, dicit Baiard. ad Clar. in S. vsura nu. 22. post Alex. in cons. 46. col. 1. vol. 3. & cōf. 54. col. 1. vol. 6. & addit procedi posse per argumenta, & coniecturas etiam diuersę speciei, & quòd licet probationes non sint necessariò concludentes, tamen quando essent aliquę verisimilitudines, saltem duę simul iunctę inducunt

ducūt vehementem præ-
sumptionem etiam suffi-
cientem ad cōdemnadū;
& ita refert tenere Bald. 22
Nouell. In consil. 23. *Vixis*
dictis contractibus, inserto
in 1. vol. consil. Cornei, &
Plotum in consil. 83. num.
1. cū sequentibus. Sed ab
hoc vltimo dicto omninò
esse recedendum cenfeo
ob vniuersalem regulam,
quæ ad condemnādum in
criminalibus requirit pro-
bationes luce clariores,
iuxta tex. in l. qui senten-
tiam C. de pœnis, vbi de-
cernitur, vt ad pœnalem
sententiam nō peruenia-
tur, nisi reus confessus sit,
vel probationibus clarissi-
mis conuictus, ita vt vix ē
ipse ea, quæ cōmiserit ne-
gare sufficiat; namq; nullū
speciale ius habemus, per
quod in vsuris ab hac re-
gula sit recedendum. Sed
in nostro Regno probatur
vsura per tres testes singu-
lares, de re propria testifi-
cantes, concurrente ta-
men publica fama, vt di-

spōsitum est in Pragmat-
quæ incipit: Quia nouiter
sub tit. de vsur.

22 Vsurarij de iure cōmu-
ni arbitrio Iudicis sūt pu-
niendi extraordinaria pe-
na, vt dicit Clar. in S. vsura
num. 10. & Menoch. lib. 2.
de arbitr. iudic. centur. 4.
casu 398. n. 23. & testatur
de cōmuni Bero. in consil.
206. num. 22. vol. 3. sed in
nostro Regno adest pœna
publicationis bonorum;
vt patet ex Constit. Vsu-
rariorū, & ibi Afflict. Vsu-
rarius ē manifestus, id est
ille, qui palā, & publicè fe-
neraticiam artem exercet,
vt per Clar. in d. S. vsura
n. 15. testamentum facere
non potest, nisi præstita
cautione de restituendis
vsuris, vt per Clar. in d. S.
vsura nu. 13. & in S. testa-
mentum q. 26. & de iure
canonico vsurarius à cle-
ricatu reijcitur, ita vt pro-
moueri nō possit, si vsuras
accepisse conuincatur, vt
in cap. maritum 33. dist.
cap. seditionarios 46. dist.

Qq9 cap.

c. 1. & c. de Petro 47. dist. Si aut cum promotus fuerit usuras exegerit, si non desinat, deponendus est, etiam si sit Episcopus, ut in cap. Episcopus 47. dist. & in c. si quis clericorum ead. dist. dicitur: *Si quis clericorum defectus fuerit, usuras accipere, placuit degradari, & abstinere*, & in c. 1. de usuris dicitur: *Quod si post huiusmodi constitutum in clero quisque extiterit, qui detestandis usurarum lucris instat, Ecclesiastici officij periculum patiatur*, & in cap. preterea eod. tit. decernitur, ut si clericus usuras recipiat, ab officio sit suspendendus, si vero laicus, usque ad dignam satisfactionem vinculo excommunicationis sit astringendus. Ex quibus iuribus Diaz. in sua pract. crim. canon. c. 92. in fi. praxim deducit pro Iudicibus, ut primò contra clericum, usurarium, à suspensione incipiant, ut in d. c. preterea, & se non corrigendo

per illam, procedatur contra illum ad degradationem, ut in d. c. si quis clericorum. Qui ordo, etsi de iure necessario non sit seruandus, dicit tamè Belleſt. in 2. par. disquisit. clerical. §. 47. n. 2. in fi. quòd equū videtur, ut ordo ille seruetur, cū utraq; poena imponi possit, est enim à facilioribus incipiendum. Est etiam Clericus, usurarius infamis ipso iure, ut post Doctores, quos citat, dicit Diaz. in d. c. 92. num. 1. & refert Bal. in l. improbum foenus C. ex quibus caus. infam. irrogat. dicentem, quòd post restitutionem usurarum, & iam peracta poenitentia sunt infames: quòad testimonia, & dignitates; sed dicit Diaz. posse cum illo Episcopum dispensare quòad beneficia, & idè tenet post Doctores, quos citat, & testatur de communi Belleſt. ubi supra in num. 3. & est glos. celebris in d. c. preterea de usur. estq; aduertendum

• dum, quod scienter sepe-
 lientes manifestos vsura-
 rios, sententiam excomu-
 nicationis ipso facto in-
 currunt, à qua absolui nō
 possunt, nisi prius ad arbi-
 trium Diocēsanī Episcopi
 eis quibus irrogata fuerit
 iniuriā, satisfactiōē exhi-
 buerint competentem, vt
 in clem. 1. de sepul. & dixi
 in 3. par. meæ instit. lib. 4.
 c. 6. n. 72. & aduertit Diaz
 in sua pract. c. 93. prædictā
 poenam locum habere,
 etiam si quis de mandato
 Prælati sepelierit talē vsu-
 rarium. Statuentes etiam
 in fauorem vsurarum sol-
 uendarum, vel non repe-
 tendarum, etiam si tātum
 dictauerint, vel scripserint,
 & Iudices pro solutione
 illarum iudicantes excō-
 municationem incurrūt,
 vt in clem. vnic. de vsur. &
 dixi in d. c. 6. num. 83.

De Simonia.

23 **S**imonix crimen, quia
 nec de illo in genere
 cōstare potest, nisi in spe-

cie constet de delinquen-
 tibus, probari potest per
 solam famā, iuxta ea, quæ
 de vsura dictum est supra
 in num. 21. & ob eius gra-
 uitatem cōtra simoniacos
 proceditur per sola signa,
 vt dicit Diaz in sua Pract.
 c. 93. nu. 1. vt est tex. in c.
 sicut de simon. dummodò
 euidentia sint, & reum
 ipsum de crimine conuin-
 cant, vt dicit Salzed. ad
 Diaz supra in addit. in
 vers. sola signa per glōf. fi.
 in c. insinuatum de simo.
 Et idem dicit Clar. in §. si-
 monia in fin. & vide latè
 Mascard. de probat. con-
 clus. 1304. & 1305. vbi in-
 uenies, quibus coniecturis
 probatur simonia.

Quibus autem penis si-
 moniaci sint puniēdi, latif-
 simè scripsi in 3. par. meæ
 instit. lib. 4. c. 5. per totum,
 & quia facillè ibi videri
 possūt, hīc illas nō repeto
 breuitatis causa, sed solū
 modò breuiter dico, oēs
 simoniacos esse excōmu-
 nicādos, vt in cap. sicut si-

Qqq 2 mo

moniacæ de simon. esseq;
etiã excommunicatos ipso
iure, & à solo Papa absol-
uēdos, vt in extrau. cū de-
restabile de simon. & dixi
in d. c. 5. num. 69. efficiun-
tur infames, cap. vlt. 1. q.
3. c. sanē 5. q. 3. & dixi in
d. c. 5. nu. 70. restituereq;
obligantur omnia, quæ si-
moniacæ acquisierunt, vt
dixi in nu. 71. reliqua vide
ibi.

De Apostatis.

24 **A**postasia duplex est, à
fide scilicet, & à Re-
ligione: quæ autem vtraq;
sit explicauī in meo Pro-
ptuar. ver. Apostasia, &
quibus poenis Apostata à
fide sit puniendus tradit Fa-
rinac. de hæresi q. 183. S.
4. Quibus verò poenis pu-
nienda sit Apostasia à Re-
ligione, dixi in d. ver. Apo-
stasia nu. 12.

De Fugitiuis.

25 **F**ugitiui dicuntur Reli-
giosi illi, qui è mona-
sterio recedunt absq; licen-
tia Superioris, vt vagari ad

tempus possint extra eius
obedientiam, etsi habeant
animum reuertēdi, vt col-
ligitur ex l. quis sit fugiti-
uus ff. de qd. l. edict. & vide
Aragon. in 2. 2. q. 12. ar. 1.
Et dūmodò habeant ani-
mum redeundi, etiã si sine
habitu recedant, nō sunt
Apostatæ, sed fugitiui, vt
post Valent. in 2. 2. disput.
1. q. 12. pun. 1. & Sanch.
lib. 6. oper. moral. c. 8. n. 4.
dicit Lezana tom. 1. qq.
regular. c. 16. nu. 7.

Poenas p fugitiuius mul-
tæ Religiones p suas Cō-
stitutiones assignatas ha-
bent, & iuxta illas fugitiui
sunt puniendi: vbi autem
assignatæ nō sunt, arbitrio
Superiorum fugitiui sunt
puniendi; & vt poena sit
proportionata delicto ra-
tionabiliter illis poena car-
ceris assignari potest.

De incorrigibilibus di-
cam infra in c. 21.

Et quia quibus poenis
singula alia delicta sint pu-
nienda inuenire potes quò-
ad Ecclesiasticos apud

Diaz

Diaz in sua pract. & quò ad sēculares apud Clar. in §§. ad materiam pertinentibus, ac in meo Prompt. in proprijs verbis, ob breuitatem huius opuscul. vltteriùs non progrediar.

De pœnis in vniuersale.

26 **A** Animaduertant omnes Iudices, quòad imponendas delinquentibus pœnas, illas debere culpæ respondere, & delictis commensurari, l. sancimus C. de pœnis, cap. non afferamus stateras in fin. 24 q. 1. cap. felicis §. illud autem de pœnis lib. 6. ita vt in ea tantùm re, & eo tantùm respectu quo deliquit sit vnusquisque puniendus, & non vltra, l. re-scriptum ff. de his, quibus vt indign. cum alijs cōcordantib. Ideòq; pœna ordinaria statuta delicto certo non est imponenda delicto dubio. Sed arbitraria p̄ dubij qualitate, vt post DD. quos citat dicit Aug. Barbosa in votis decisu.

canon. lib. 1. vot. 12. n. 35. Et pœna, quæ pro crimine simpliciter imponitur, nulla facta mentione temporis, & si perpetua intelligatur, tamen hoc non procedit, quando perpetua pœna delicto conuenire non potest, vt per Dec. in cap. ex literis nu. 38. 39. & 40. de constit.

26 Quando autem in impositione pœnæ tempus expressè determinatur, illud ita attendendum est, vt finito tempore, finita sit imposita pœna, vt p̄ Dec. in cap. ex literis nu. 33. de constitut. & dicit ad hoc esse tex. in l. Imperator ff. de postulat. & facere tex. in l. si vnus §. si cum reo ff. de pact. & in num. 34. addit Dec. in tantùm hoc procedere, vt si quis ad certum tempus extra ciuitatem fuerit relegatus, finito tempore determinato, absq; alia licentia Superioris redire poterit in Ciuitatem; & ita refert voluisse notabiliter Bal. in.

Proemio.

proœm. Digestorum in S. hæc autem tria col. 1. vers. sed quæritur, dicēs, quòd 28 tēpus limitatum licētiā cōcedit pro homine, arg. l. quando C. de testib. & alij, quos ipse Dec. ibidem citat, qui tamen addit huic conclusioni obstare text. in cap. felicitis S. cūm autem fuerit de pœn. in 6. vbi etsi limitata sit pœna ad tempus trium annorū, tamen dicitur ibi in verb. nec ex inde, quòd reuerti non potest absq; speciali licentia: nisi dicamus idē ibi esse necessariam specialem licentiam, quia text. vltra procedit ita disponendo propter gravitatem delicti perpetrati cōtra Cardinalem. Idēq; dicēdum ex dictis est, quòd aut in sententia tempus exprimitur, & nihil additur, & tunc nulla licentia est necessaria, & finito tēpore intelligitur finita pœna, & reuerti potest; aut in sententia additur, vt reuertere nō possit sine licētiā,

& tunc prius licentia erit necessaria.

Nec est hic omittendū, q̄ Episcopi, & omnes Superiores Ecclesiastici iurisdictionem suo iure habentes, sunt Ordinarij, vt in cap. conquerente, & in cap. cūm dilectus de off. Ordin. cap. cūm Episcopus eodit. in 6. cap. cūm venerabilis de except. & dixi in mea resol. 184. n. 5. & idē contra reos, in causis ad suum tribunal spectantibus, procedere possunt ad capturam, & reos condemnare ad pœnam pecuniariam, exilij, carceris, triremium, & ad verbera, tali moderatione adhibita, vt flagella ad pœnam sanguinis transire non videantur: sed vbi grauitas excessus mortē, aut membrorū obtruncationem requirit, reos Iudici seculari remittere debēt, vt in cap. in Archiepiscopatu de raptor. & probaui in meo Prompt. ver. Episcopus num. 15.

De

De pœnis tempetandis, aut remittendis. Cap. XIX.

SVMMARIVM.

1 Pœnam à lege, vel consuetudine determinatam Iudex remittere, minuere, aut augere non valet. Et redditur ratio in num. 2.

Consuetudo rationabilis, 4 & præscripta vim legis habet.

2 Pœnam legis, vel consuetudinis quando remittere valet supremus Princeps.

3 Pœnam arbitrio Iudicis 5 relictam, nec post sententiâ suam Iudex inferior, etiam si Præses Prouincia sit, reuocare valet: nec etiam antecessoris sui.

Iudex post sententiâ definitiua desinit esse Iudex. 6 Iudex suam sententiâ interlocutoriam reuocare potest.

Sententiâ suâ Iudex nec quoad tempus corrigere valet.

Episcopus condemnans cle-

ricum ad perpetuum carcerem potest, in sententia reseruare sibi potestatem minuendi pœnam arbitrio suo, dummodo talis reseruatio non sit contra naturam pœnæ.

Diminuere, ac omnino remittere paria sunt.

Pœnam legis, vel consuetudinis Iudex remittens, aut minuens, vel augens graui infamia notatur.

Pœnam à lege, vel consuetudine, vel statuto impositam potest Iudex ex causa minuere, vel augere, siue ordinariè, siue extraordinem cognoscat; non autem latam per sententiâ.

Pœnam à lege, vel consuetudine, vel statuto minuere Iudex potest ex causa, quando procedit ex officio; ac et quando procedit ad querelam Partis, si causa à iure sit approbata.

Pœna ordinaria quando rece-

recedit ex causa Iudex, an causa in sententia sit inferenda, remissuè.

- L *Pœna legum, cōsuetudinū, aut statutorum, quibus ex causis sint temperandę, remissuè. Et quę considerare debent Iudices circa impositionem pœnarum, remissuè.*

I **Q** Vādo delictis à lege, vel à cōsuetudine, quæ vim legis habet, certa pœna est determinata, Iudex illam remittere, minuere, aut augere non valet: nam *vt Papi- nianus respondit facti quidem quæstio in arbitrio iudicantis est; pœnę vērò per- secutio non eius voluntati mandatur, sed legis aucto- ritati reseruat*, ut dicit tex. in l. 1. §. sed nō utiq; in fi. ff. ad sen. conf. Turpilia. & tex. in l. ordine ff. ad municip. ait: *Cū facti quidem quæstio sit in potestate iudicantium, iuris autem auctoritas non sit.* Et de iure canonico Alexander

Papa III. in c. de causis §. illis etiam de offic. deleg. ita decernit. *Si tale fuerit negotiū, quòd certa exinde pœna Canonibus exprima- tur eandē infligas: alioquin ipsos pro delicti qualitate, & causa secundum tuum arbitrium punire poteris.* Et quia consuetudo ratio- nabilis, legitimèq; præ- scripta vim legis habet, & vt lex est seruanda, vt in l. sed ea ff. de legib. & in alijs concordāribus à me cita- tis in meo Prompt. in ver. consuetudo, quādo pœna à cōsuetudine delictis est determinata, nec tunc Iu- dex ab illa recedere valet, sed ita adstrictus est ad iu- dicandum secundum cō- suetudinē, sicut adstrictus est ad iudicandum secun- dum ius cōmune, vt post Doctores, quos citat pro- bat Tiraquell. in tract. de pœnis temperan. aut remit- tendis nu. 6. & 7.

Quarè autem Iudex à pœna legis, vel consuetu- dinis, quæ legis habet vi- gorem

gorem, recedere non potest, rationem reddit D. Thom. in 2.2. q. 67. art. 4. illamq; esse dicit, quia, quando Iudex procedit per viā accusationis, ipse habet iustè iudicare inter accusatorem, & reum, quod nō faceret, si reum alia pœna, quàm à lege, vel cōsuetudine determinata puniret, cū non ferat sententiam quasi ex propria, sed quasi ex publica potestate, quæ vult, vt ferat sententiam secundum leges, quando ipse pœnam determinarunt: quādo verò alia via procedit, iustè iudicare habet causa Communitatis, cui expedit vt maleficia puniantur, ad hoc vt peccata vitentur, iuxta illud Deut. 13. *Vt omnis Israel audiēs timeat, & nequaquam ultra faciat quidpiam huius rei simile:* quod non eueniret, si secundum leges nō iudicaret, sed misericordiam cum reo seruaret, & 3 iniustitiam aduersus Com

munitatem committeret; namq; in his, quæ determinata sunt secundum legem diuinam, vel humanam, suum nō est misericordiā facere, vt dicit D. Thom. in d. a. 4. ad. 1. si verò ultra pœnam à lege stabilitam reum puniret, ipsi reo iniuriam faceret. Quæ quidem quoad inferiores Iudices procedunt, sed supremus Iudex, scilicet Princeps, cui plenariè publica potestas commissa est, & supremam in Republica potestatem habet, non solum pœnam remittere, sed absolvere reum omninò potest, si hoc publicè vtilitati viderit non esse nocumentum, quādo sine accusatore iniuriam passus pceditur, sed si adest iniuriam passus, nō potest etiam Princeps supremus pœnam reo remittere, nisi iniuriam passus ipse prius iniuriam remittat, vt docet D. Thom. in d. a. 4.

Imò nec quando pœna arbitrio Iudicis relicta est

Rrr potest

potest inferior Iudex, etiā si Præfes Prouincię sit, illā post sententiā reuocare, vt est tex. in l. pœnam C. de pœnis, vbi ita determinatum est: *pœnā sua dictā sententiā Præsidi Prouincię reuocare non licet*. Et ratio est, quia Iudex postquam semel dixit sententiā (scilicet diffinitiuā) Iudex esse desinit. Et hoc iure vtimur, vt Iudex, qui semel, vel pluris, vel minoris condemnauit, amplius corrigere sententiā suā nō possit. Semel enim, siue male, siue bene officio functus est, vt dicit tex. in l. Iudex ff. de re iudi. Imò non solum sententiā diffinitiuā propriā, sed nec antecessoris sui Iudex reuocare potest, vt in l. i. C. sententiā rescindi non posse, vbi glos. magna in si. secus esse dicit quodam interlocutoriā, quam indistinctè Iudicem reuocare posse affirmat per iura, quæ adducit. Et non solum circa pœnam, sed

nec circa tempus in sententiā assignatum potest Iudex suā sententiā corrigere, vel aliquā gratiam facere, vt est tex. in l. si operis, & ibi Cynus, & Bald. C. de pœnis. Sed est hoc limitandum quod ad Episcopum condemnantem Clericum ad perpetuum carcerem, quia ipse potest in sententiā reseruare sibi potestatem minuendi pœnam arbitrio suo, prout tenuit Guliel. de Cun. relatus à Baldo in auth. interdiciamus C. de Episcop. & Cleric. sed ipse Bal. dicit, hoc procedere dumodò reseruatō non sit contra naturam pœnæ, nempe quia pœna est arbitraria, vel quia reseruatō tendit ad aliquid declarandum, non autem ad perimendum id, quod iam est pronunciatum; vel non est super substantialibus, sed super quibusdam accidentalibus, per iura, quæ adducit: & hoc menti tenendum esse dicit.

4 Non

4 Non potest igitur Iudex, vel alius, qui non sit Princeps supremus recedere à pœna imposita à lege, vel à consuetudine, vel à sententia à se, vel prædecessore suo lata, nec est diminuendo illam: diminuer enim, ac omninò remittere paria sunt, ut probat tex. in l. seruos, qui C. ad leg. Iulian de vi publi. vel priu. in si. per quem tex. ita voluit Lucas de Penna in l. i. col. 8. in ver. distulerit, in prin. C. de desert. lib. 12. quem citat, & sequitur Tiraquell. in d. tract. de pœnis tēperan. vel remittend. num. 8. & siuē integram legis, vel cōsuetudinis pœnam Iudex remittat, siuē molliorem imponat, graui infamia notatur, ut in d. l. seruos, qui, in si. C. ad leg. Iul. de vi publ. per quem tex. Hostiens. in c. de causis, de offic. del. & post illū Abb. ibid. ac Dec. in n. 98. tenēt Iudicem esse infamem quando maiorem, vel mi-

norem pœnam imponit, quàm sit à iure statuta.

5 Sed dicit Dec. in d. c. de causis nu. 94. & 95. posse Iudicem etiam delegatum minuere ex causa pœnam à lege, vel consuetudine impositam; & communē hanc esse Doctōrum sententiam testatur per regulam l. hodiē ff. de pœnis, & in num. 97. contra Iacob. Butr. & Baldum dicit procedere etiam quoad pœnā à statuto impositam, & hanc ē esse magis communem opinionem affirmat; eadem enim ratio, quæ militat in pœna à lege, vel consuetudine, militat etiam in pœna imposita per statutum, ut Dec. ubi supra affirmat. Et quoad pœnam à statuto impositam idem tenet Guido Pap. in decis. 206. Rom. in cons. 429. & Marf. in sing. 182. Et quamuis tex. in d. l. hodiē loquatur de Iudice cognoscente extra ordinem, tamen glos. ibid. idem esse dicit in eo, qui

Rrr 2 cognos-

cognoscit ordinem per l. diuus Pius ff. ad leg. Cornel. de fals. & per l. 3. S. legis Cornelie ff. ad leg. Cornel. de sicar. & per alia iura, quæ citat. Penam autem per sententiam latam Iudices, scilicet inferiores minuere, vel augere non possunt, vt dicit glos. præd. per l. 1. S. fin. autē ff. ad senat. consul. Turpilian.

At est aduertendū, quòd etsi ex causa ante sententiam permissum sit Iudicibus minuere penā à lege, consuetudine, vel statuto impositam, vt dictum est, hoc tamen facere tantum valet, quando ex officio procedit, non autem quando ad querelam Partis, secundum Hostien. in cap. Episcopatu de raptorib. 7. quæ citat, & sequitur Bal. in Margarita in ver. Pena col. 2. in vers. pena legalis, & sequitur Marf. in sua Pract. crimin. S. constante nu. 84. & refert Foller. in sua Pract. crim. in rub. penis debitis puniantur, vbi

hoc esse intelligendum censet, quando causa, ex qua Iudex vult minorare penam, non est approbata à iure, vt scilicet tunc tantum nō possit ex causa minorare poenam, nisi ex officio procedat; nam si causa illa esset à lege approbata, potest, & debet minorare poenam, etiam si procederet ad querelā Partis, & dicit esse videndum Marfil. in l. j. S. Diuus Hadrianus ff. de sicar. Et quando Iudex ex causa recedit à pena ordinaria, an sit in sententia inferenda causa, Foller. vbi supra remittit se ad Angel. de malef. in vers. quas si non soluerit, vbi videre hoc potes.

Quibus autem ex causis penæ legum, consuetudinum, aut statutum temperandæ sint, aut etiam remittendæ, latissime tradit Tiraquell. in dicto suo tract. de pen. temperandi. aut remittendi. & sexaginta quatuor causas enume-

rat,

rat, ac examinat. Et quæ
considerare debeant Iu-
dices circa impositionem
pœnarum tradit Foller. in

sua pract. crim. in 4. part.
princip. in rubr. pœnis de-
bitis feriantur num. 29. &
sequentib.

De purgatione canonica. Cap. XX.

S V M M A R I V M.

*Se purgat quomodo iurare
debent.*

- 1 Purgatio canonica quan- 9 *Forma faciendi purgatio-*
do, & quibus indici potest. *nem canonicam.*
- 2 Purgatio canonica indici 10 *Forma absolvendi infam-*
potest non solum quoad de- *matum post purgationem*
lictâ, sed etiam quoad defe- *canonicam.*
- 3 Purgationem canonicam 11 *In purgatione canonica*
faciēs pro defectu natalium *deficiens, qua pœna sit pu-*
quomodo iurare debeat. *niendus.*
- 4 Purgatio canonica à quo 1 *Q*uamuis hodiè pur-
Iudice est indicenda. *gatio canonica rarò*
5 *Forma sententia purga-*
tionis canonica. *à Iudicibus ponatur*
6 *Purgatio canonica quo*
numero compurgatorum,
sit facienda. Et quales esse
debeant compurgatores in
num. 7.
8 *In purgatione canonica*
compurgatores, & ipse qui

ad

ad torturam imputati de aliquo crimine non haberent, tamen vult vt per purgationem canonicam propriam innocentiam manifestet, vt patet ex toto tit. extra de purg. can. si tamen verisimilibus suspicionibus fuerant propulsati, vt in cap. si quis de gradu in fin. extra eod. tit. vel infamati sint de crimine, quod probari nō potest, vt in cap. quoties, eod. tit. quādo scilicet est quis infamatus apud bonos, & probos de crimine aliquo, quod probationē veram, seu certam non habet, sed rumor vagus, incertusvè circumfertur, etiam deficiente accusatore, vt per Host. in sum. de purg. can. nu. 3. & per Petr. Gregor. in syntagm. 2 iuris lib. 3 i. cap. 29. n. 13. & est text. in cap. si quis Presbyter, & in cap. quoties, de purg. can. Si tamē tanta sit infamia, vt scandalum generet, vt dicit Host. vbi supra, arg. cap. 2.

in fi. eod. tit. & dummodò illa ortum non habuerit ab inimicis, vt per Host. vbi supra ex cap. cū in iuuentute §. i. eod. tit. Ex quo text. etiam habes, nō esse indicendam purgationem canonicam quādo infamia ortum non habet ex probabilibus coniecturis, nisi ipse purgandus instet, in quo casu, scilicet quando ipse purgandus instat, indici potest etiam si non generet scandalum, vt dicit Hostiens. vbi supra per d. cap. cū in iuuentute §. ceterum, indiciq. potest non solū clericis, sed etiam Regularibus vtriusque sexus, vt probatur ex cap. moniales de purgat. canon.

Non solū autem pro infamia quoad delicta purgatio canonica est iniungenda, sed etiam pro infamia quoad defectum natalium, vt in cap. accedens de purg. can. vbi gl. in ver. purgatione, esse

pur

purgandum per testes, tamen Butr. ibid. in num. 9. reprobatur dictum gloss. & dicit esse purgandum per iuramentum, & quod iurabit de veritate, prout potest, hoc est fuisse tentum, & habitum, & reputatum à tali tanquam filium eius legitimum, & quod ab alijs fuit habitus, & reputatus filius legitimus, & naturalis talis, & quia mater eius fuit habita, & tenta pro uxore talis. Prædictam gloss. reprobatur etiam Abb. in d. cap. accedens num. 4. dicens, purgationem positam à gloss. esse veram probationem filiationis, non autem purgationem; & addit volentem se purgare de prædicta infamia, debere iurare se fuisse habitum, & reputatum, & nominatum pro filio Sempronij, & ita se credit esse filium legitimum, & naturalem Sempronij, & conpurgatores iurare debere de credulitate, quod credunt cum verum iuraf-

se, prout etiam tenuerunt Host. Innoc. & Io. Andr. ibid. quos refert asserere in hoc casu, necessario peruertendam esse formam iuramenti purgationis canonice; nam licet in delictis purgandus iurare debeat de veritate, ut in cap. quoties in fi. eo. tit. in hoc tamen casu, in quo vera scientia haberi non potest, sufficit iurare de credulitate.

Et quia prædictæ sententiæ videtur aliquo modo discordare, cum Butr. censeat prædictum purgandum iurare debere de veritate, prout potest, & sic eo modo, quo reuoli supra ex ipso Butr. Abbas autem dicit, iurandum esse de credulitate iuxta modum proximè relatum, Alex. de Neap. in addit. ad Abb. in d. cap. accedens, num. 5. in ver. credulitate, illas cum distinctione concordat, scilicet, quando aut parentes mortui sunt, dum filius purgandus erat in pupillari ætate, ita quod
discer

discernere non potuit ob defectum ætatis, an fuerit tractatus vt filius legitimus, & naturalis, & in hoc casu dicit procedere sententiam Hostien. Io. And. Abb. & aliorum Doctorū communiter. Aut mortui sunt postquā ille, qui est purgandus, peruenit ad annos discretionis, & dicit esse veram sententiam Butrij, ita vt iurare debeat se fuisse tractatum vt filiū legitimum, & naturalem, & se credere esse talem.

4 Purgatio canonica nō à quolibet Iudice est iniungenda, sed tantū ab eo, qui de negotio, de quo quis est infamatus, cognoscit, vel cognoscere debet, alioquin infamatum non releuat, vt dicit Petr. Greg. in syntag. iuris vniu. lib. 48. cap. 15. num. 19. per text. in cap. cū dilectis in fin. de purg. can. cap. ad audientiam, de consuet. & cap. licet, de offi. leg. cum similibus. Et rationem reddit, quia

non prius peruenitur ad purgationem, quā ab eo, qui de crimine cognoscere potest, cognitum sit, an infamatio ad condemnationē sufficiat, nā si sufficiat, non est illi indicenda purgatio, sed est condemnandus, vtputā quia casus esset notorius, vt in d. cap. cū dilectis, in cap. si quis de gradu, eod. tit. in cap. euidentia de accus. & in cap. de manifestis 2. q. 1. Si verò nō sufficiat, sed verisimilis est, tunc est indicenda purgatio, vt in d. cap. si quis de gradu eod. tit. Si autem non est verisimilis, indicenda non est, vt in d. cap. cū in iuuenture eod. tit. & dictum est supra in n. 1. quæ omnia à competenti Iudice sunt cognoscenda, cū iurisdictionem requirant, eo quod ipse infamatus est vocandus, examinandus, ac audiendus, nec absens, vel inauditus condemnatur contra regulas diuini, humaniq. iuris

ris

ris, & sententia quoque est ferenda, ut Petr. Greg. ubi supra docet. Suntque in tali causa, quæ in superioribus dicta sunt esse seruanda in compilandis

actis iudiciarijs, & sunt etiam in sententia ferenda seruanda omnia, quæ dicta sunt supra de sententijs in cap. 16. forma autem eius talis erit.

Forma sententiæ purgationis canonicæ.

5 Christi nomine inuocato: Nos N. Vicarius Generalis, &c. vel Abbas talis Monasterij, vel Visitatores talis Religionis, vel Iudex delegatus in hac causa, prout in actis, &c. Vissi, auditis, & maturè consideratis eis, de quibus D.N. fuerat inquisitus ob infamiam, vel accusationem, vel denunciationem, scilicet illum adulterium commisisse cum tali muliere, & cum infamia contra illum exorta probationem ueram, seu certam non habeat, sed tantum rumor vagus, & incertus circumferatur, ex quo aduersus illum talis infamia scandalum generat ob probabiles quasdam coniecturas in processu non purgatas: ipsoq. audito, auditisq. eis, quæ ab eius Aduocatis ad suam defensam adducebantur, ne fama eius sic maculata remaneat, Deum præ oculis habentes, ut de illius vultu nostrum iudicium prodeat, & oculi nostri videant equitatem, per hanc nostram sententiam, quam in his scriptis fecimus.

Christi nomine repetito: Sententiamus, declaramus, & pronunciamus d. D. N. iniungendam esse canonicam purgationem, prout illi per hanc nostram sententiam iniungimus ratione asserti delicti, de quo est imputatus, & infamatus, ut supra, & ipse negauit commisisse, ei mandantes, ut infra tot dies coram nobis iurandum præbeat ad sancta Dei Evangelia, manibus illa tangendo se à prædicto delicto esse immunem, & crimen ipsum nullo modo attentasse; ac ut

Sss una

vnà cum ipso septem eiusdem Ordinis, ac probata vita, & nulla exceptione maiores pari modo iurent se credere eum verum iurasse. Referuantes nobis potestatem, iusta canonicas sanctiones proferendi aliam sententiam punitoriam, si integrè purgationem non præstiterit, vel absolutoriam, si præstiterit.

Acta, lata, & publicata fuit hæc sententia. sedentes pro tribunali in tali loco, die 15. mēsis Februarij 1638. Præsentibus N. & N. testibus ad hoc vocatis.

Et fiat subscriptio Iudicum prout dictum est supra, in c. 16. nu. 23.

6 Et quamuis in cap. si legitimi 2. q. 4. ex Concil. Agathen. determinatū sit, vt si accusatores crimē Sacerdotis nō probauerint, & ipse negauerit cū septē Sacerdotibus se purget, & ideo in sentētia dictum sit, *vt vnà cum ipso septem, &c.* & ex eodem textu, Diaconus cum tribus testibus sui Ordinis se purgare debeat, tamen in cap. Presbyter si à plebe 2. q. 4. ex Concilio Hilerdensi determinatum est, vt si Sacerdos coràm suo Episcopo infamatus à plebe sit de crimine, quod legitimis testibus probari non potest, nè populus fidelium in eo scandalum patiatur,

suspendatur vsq; ad condignam satisfactionem, quā illam esse ibidem additur, per quam secundum Canones cum septem collegis, vel ad arbitrium Episcopi iuret in sacro sancto Euangelio coràm posito, quòd crimen sibi illatum non perpetravit: ex quo textu glos. si. ibidem notat conpurgatorum numerū arbitrio Episcopi esse assuendum. Et apertius hoc patet ex epist. Leon. Papæ ad Carolum Regem, quæ habetur in cap. omnibus 2. q. 4. vbi de purgatione Sacerdotum scribens sic ait: *Ipse ergo Sacerdos si suspiciosus, aut incredibilis*
sua

*suo Episcopo, aut reliquis
suis confacerdotibus, siue
bonis, & iustis de suo popu-
lo, vel suae plebi hominibus
fuerit: nè in crimine, aut in
prædicta suspitione rema-
neat cum tribus, aut cum
quinque; vel septem bonis, ac
vicinis Sacerdotibus, ex èplo
Leonis Papæ, qui duodecim
Episcopos in sua purgatione
habuit: vel eo amplius, si suo
Episcopo visum fuerit, aut
necesse esse propter tumultū
populi prospexerit, & cum
alijs bonis, & iustis homi-
nibus se Sacramento coram
populo super quatuor Euā-
gelia dato purgatum Eccle-
siæ reddatur. Et Hostien. in
d. sūma de purgat. canon.
nu. 4. in §. quoties nume-
rus in ver. sed certè, testa-
tur tenere omnes nume-
rum conpurgatorum esse
arbitrarium. Idemq; tenet
glos. in c. inter sollicitudi-
nes in ver. quatuordecim
manus de purgat. canon.*

7 Quales autem esse de-
beāt conpurgatores tra-
dit Hostien. vbi supra in

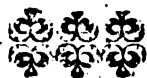
n. 5. esseq; debere Primò,
eiusdem Ordinis, patet ex
d. c. si legitimi, ex c. si ma-
la fama 2. q. 4. & ex cap. in-
ter sollicitudines de pur-
gat. canon. & ex alijs con-
cordantibus: sed si fortè
illi de suo Ordine omnes
sint inimici ipsius infamati,
vel tales esse præsu-
mantur, dicit Hostien. in
d. nu. 5. admittendos esse
alios etiā Ordinis inferio-
nis, arg. c. cum in iuuen-
tute in fi. de purg. canon.
vbi glos. fi. dicit sufficere
etiam laicos, deficientibus
clericis, arg. d. c. omnib⁹,
& etiam cū feminis, arg.
cap. in decima 18. q. 2. &
idem tenet Hostien. vbi
supra. Secundò, debent
cōpurgatores esse tales,
vt vitā, & conuersationē
infamati cognoscāt, vt est
tex. & ibi glos. in cap. cum
dilectus de purga. canon.
& melius in cap. cum P.
Manconella eod. tit. ibi:
*Vt autem idonei appareāt
necesse est, vt eius, quem
purgare debent, vitam, &*

Sss 2 con-

conuersationem agnoscant.
 Et addit Hostiens. ubi u-
 pra, illos nō solum habere 8.
 debere notā infamati vi-
 tam, & conuersationem
 presentem, sed etiam prę-
 teritam, ut est tex. in cap.
 inter sollicitudines eod. tit.
 ibi: *Ita tamen, ut qui ad*
eius purgationē accesserint
comprobandam, sint fide
catholica, & vita probati,
qui conuersationem, & vi-
tam ipsius non cū moderno
tempore nouerint, quā-
transacto. Tertiō, con-
 purgatores esse debēt il-
 lius honestatis, & opinio-
 nis, ut verisimile sit eos
 nullo amore, vel odio, seu
 obtentu pecunię deierare,
 ut dicit tex. in cap. cū P.
 Manconella eod. tit. nec
 non fide catholica, & vita
 probati, ut patet ex verbis
 proximē relatis d. e. inter
 sollicitudines, & esse etiā
 debent ab Ecclesia tole-
 rati, ac bonę famę in suis.
 Ordinibus ministrantes,
 nec in iudicio pro crimi-
 ne eodēdemnati, ut in cap.

cōstitutus in fi. de purgat.
 canon.

Illi verò, qui ad purgan-
dam alicuius infamiam
inducuntur, id solum tenē-
tur iuramēto firmare, quod
veritatem eum credunt di-
cere qui purgatur, ut dicit
 text. in c. de testibus de
 purgat. canon. & idē ha-
 betur in cap. quoties in
 fi. eod. tit. & in cap. fin. in
 fi. eod. tit. aliās enim subi-
 rent anceps periurium,
 si præcisē iurarent de
 alio facto, l. Marcellus
 ff. rerum amotar. l. videca-
 mus ff. de inlit. iur. & tra-
 dit glos. fin. in d. cap. quo-
 ties: Ille autem, qui pur-
 gatur iurare debet crimē
 illud, de quo se purgat, nō
 commississe, ut in d. cap.
 quoties, & in d. cap. fin. in
 fi. de purg. canon. ad quā
 faciendā infra scripto mo-
 do erit procedendum.

Forma

Forma faciendi purgationem canonicam.

- 9 Die 15. mensis Februarij 1638. Constitutus D.N. corā Reuerendissimo Vicario Generali talis Episcopi, vel corā R.P. Abbate, suē Prapósito talis Monasterij, vel corā RR. PP. Visitatoribus talis Religionis: reuerenter, & humiliter exposuit, se paratum esse, Diuina ope. prestare purgationem canonicam iuxta formam, & modum illi in sententia præfixum per ipsum D. Iudicem, siue per ipsos DD. Iudices; quā oblationē ipse D. Iudex admisit, seu ipsi DD. admisserunt si, & in quantum, &c. asserens se paratum, vel asserentes se paratos ad eam suscipiendam iuxta Canonicas sanctiones, & statim aperto libro Euangeliorum dedit ei iuramentum de veritate dicenda, & D. N. manibus tangendo Euangelium dixit: Ego N. per hoc sacrum Dei Euangelium iuro me esse immunem, & non commisisse adulterium, de quo sum suspectus, & infamatus. Et sic se subscribat. Ego D.N. iuravi, prout supra, & propria manu me subscripsi.

Post quod iuramentum prædictum D.N. iuxta tenorem in sententia sibi præscriptum septem obtulit conpurgatores eiusdem Ordinis, videlicet: D. A. D. B. D. C. D. E. D. F. D. G. & D. H. quos omnes tanquam idoneos prædictus Dominus Iudex admisit, illisq; accersitis manifestauit eis D. N. esse suspectum, & infamatum commisisse adulterium cum tali muliere, & iurasse per sancta Dei Euangelia se esse immunem à tali delicto, ipsosq; iurare debere se credere verū iurasse. Verū quia cōpurgatores debēt esse tales, vt cognoscant vitā, & conuersionem infamati, non solū præsentem, sed et præteritā, vt dictum est sup. in nu. 8. quando Iudici, siue Iudicibus non est notum, conpurgatores esse omnes tales, seorsū debet nō notos vocare, & ab eis prius inquirere etiam præstito iuramento quomodo infamatum cognoscant,

&

& causam, & tempus cognitionis, & omnia ponere in actis. Quando autem sunt illi nota, ponenda est in actis talis notitia.

Quibus peractis singuli conpurgatores sigillatim vocati, & aperto libro Euangeliorum, super Euangelio positis manibus vnusquisq; eorum vnus post alium sic iurabit: *Ego D. A. vocatus in conpurgatorem pro D. N. iuro per hoc sanctum Dei Euangelium me credere illum verum iurasse. Et vnusquisq; eorum sic se subscribat. Ego D. A. iuraui prout supra, & propria manu me subscripsi.*

Deindè verbaliter est admonendus, siue citandus ab ipso Iudice ille, qui se purgauit, vt tali die, & tali hora compareat ad audiendam sententiam expeditionis suæ causæ, & hæc citatio in actis notetur cum sua relatione, & adueniente die in hac forma erit pronuntiandum.

Forma absoluedi infamatum post purgationem
canonicam.

- 10 *Christi nomine inuocato. Nos N. Vicarius Generalis talis Episcopi, vel Abbas talis Monasterij cum in sententia per nos lata die 15. mensis Februarij huius anni 1638 indicta fuerit purgatio canonica D. N. supra asserto crimine adulterij cum tali muliere, quod, etsi ipse illud commississe negauerat, tamen quia infamia, & suspitione laborabat, prædictam purgationem illi indiximus, quam cum coram nobis præstitisset infra terminum, & iuxta modum sibi assignatum: qua visa, & considerata, considerataq; dispositione sacrorum canonum, discussq; maturè omnibus, qua erant discutienda, De præ oculis habentes, vt de illius nostrum iudicium prodeat, per hæc sententiam quæ in his scriptis ferimus, Christi nomine repetito sententiamus, declaramus, & pronunciamus dictum D. N. purgationem ei im-*

ei impostam canonicè perfecisse, ideòq; in posterum illum existimandum esse, & habendum à supradicto adulterio immunem, & omnem suspicionem, & infamiam esse sublatam, & quatenus expèdit, & opus est eum absoluiamus, & liberamus omni meliori modo, quo de iure fieri potest.

Lata, lecta, & publicata fuit hæc sententia sedentes pro tribunali in tali loco die 16. mensis Februarij 1638. presentibus N. N. scilicet ad hoc uocatis.

Et fiat subscriptio Iudicium prout supra.

11 Quando autem quis in purgatione deficeret, nèpè quia non inueniret testes idoneos ad se purgandum, etsi aliqui censeant illum esse puniendum poena ordinaria, ac si esset conuictus, dicit tamen Hostiens. vbi supra in §. quæ sit pœna in fi. hoc locum habere, quâdo proceditur per viam accusationis, sed arbitrariam esse pœnâ dicit, quando proceditur per viam denun-

ciationis, aut inquisitionis.

Et intellige, dummodò poena arbitraria sit minor quàm ordinaria, quæ pro tali delicto esset imponenda, iuxta doctrinam Panormit. in cap. accedens num. 5. de accus. Nec puniendus est poena corporis afflictina, etiam si sit infamatus pro suspicionem hæresis, vt dixi supra. in c. 12. n. 32. per tex. in cap. inter sollicitudines in fi. de purg. canon.

De

De Regularibus incorrigibilibus è Religionè eiijciendis, ac de eorum pœnis. Cap. XXI.

SVM MARIVM.

- 1 Regulares quādo sunt incorrigibiles habitu expoliari, & è Religionè emissi possunt.
Incorrigibilis quis est dicendus. Et idem examinatur in n. 2. & 3.
- 4 Incorrigibilis quis est hodie dicendus, ad hoc ut è Religionè eiijci possit ex nouissimo decreto Sacrae Congregationis, & in n. 5.
- 5 Regularis ob crimen proprietatis potest è Religionè expelli, quando in illo incorrigibilis est. Item & ob incorrigibilitatem circa transgressionem voti castitatis, in n. 6.
- 6 In causa quæ conueniunt, etiam in effectū conuenire debent.
- 7 Regularis ob incorrigibilitatem in crimine sodomie è Religionè eiijci potest, etiā

si cum feminis sodomia commissa sit.

8 Regularis ad hoc ut è Religionè tanquam incorrigibilis eiijci possit, esse debet verè incorrigibilis de delicto graui, & ut per annum in carcere, & pœnitentia detentus sit, & animo non respiscat.

Regularis nè ob incorrigibilitatem è Religionè eiijci possit est determinandum à P. Generali cum consilio sex Patrum eligendorum in quolibet Capitulo Generali, probatis concludēter causis expulsionis ad sacrorum Canonum præscriptum.

Regularis eiectus à Religionè est perpetuò suspensus ab exercitio Ordinum, & Ordinarius cum illo dispensare non valet, nec suspensionem moderare.

In sententia eiecti à Religionè est apponēda clausula

la, ut quandiu ad Religionem non redierit incedat in habitu clericali. & ut subfit iurisdictioni, & obedientia Ordinarij.

9 *Forma sententia ejciendi è Religione Professus incorrigibiles.*

10 *Incorrigibilitatis sententia lata cõtra Regularem quid fit faciendum, traditur: & qua obligatio Regularibus ejcientibus remaneat, explicatur.*

1 **N**ON est vertendum in dubium, sed pro certo est supponendum, licere Superioribus Regularium, Regulares professo sibi subditos è Religione ejcere, & regulari habitu expoliare, prout concessit Alex. VI. Ordini Minorum, & habetur in eorum compendio tit. Ejcere §. 4. & tit. Habitus Fratrum §. 12. ac Sixtus IV. Cassinens. & alij, prout refert Peregrin. in compend. nostr. Priuil. ver. Ejcere §. 2. & probat Illustriss. & Re-

uerendissimus D. meus Ricciull. Episcop. in lib. 8. de iure personar. c. 10. per totum, & patet hodie ex Decreto sac. Congreg. edito iussu Santiss. D. N. Urbani Papæ VIII. die 21. Septembris 1624. & habetur in Bullar. inter constitut. eiusdem summi Pontificis nu. 26. vbi decernitur, ut Regularis professus verè incorrigibilis, è Religione ejci possit, his tamen seruatis, quæ ibi determinantur, & infra dicam.

Incorrigibilis autem ille dicitur, secundum Constitutionem Venerabilium Fratrum Prædicatorum c. 19. qui nec culpas timet admittere, & penas recusat ferre, vel ex earum repetita infictione iudicio discretorum cognoscitur non proficere. Vel cum Butr. in cap. cum nõ ab homine n. 22. de iud. incorrigibilẽ dicas, illum esse, qui ad priora delicta reuertitur, vel in illis perseuerat, vel ter monitus non desistit, & ita

Tt sen-

sentire dicit Ioa. Andr. idemq; sētit Anchar. ibid. in n. 18. nec dissentit Abb. in nu. 30. nam, etsi dicat illi non placere sententiā a Butrij, tamē hoc absolute non affirmat, sed in quantum Butr. tenet esse incorrigibilem reuertentem ad priora delicta, vel in illis perseverantem: nam idem esse dicēdum ipse Abbas docet, & si ad priora non redeat, vel in illis non perseverat, sed alia cōmittat arg. d. c. cū nō ab homine, & l. 3. in fi. C. de Episcop. audient. per quam doctrinam videtur potius relaxare, quā restringere causam incorrigibilitatis à Butrio positam. Confirmaturq; hæc sententia ex Sigism. Scacc. in tract. de iudic. lib. 1. c. 11. n. 61. vbi asserit, illum ex vi vocabuli esse dicendum incorrigibilem, qui se corrigere, & penitentiam agere non vult; sed qui alia delicta committit, siue eiusdem, siue alterius speciei sint,

nō se corrigit, nec de prioribus penitentiam agit; ergo & ipse incorrigibilis dici potest.

Ideòq; ipse Scaccia vbi supra in nu. 62. concludit, altero ex duobus esse aliquem incorrigibilem, scilicet, vel quia committit aliquod delictum depositione dignum, & post depositionem adhuc est incorrigibilis; vel quia se alijs enormitatibus immiscet: hæcq; communem, & magis communem esse sententiam Doctorum affirmat ipse Scacc. vbi supra, & in n. 63. concludit, quod ille dicitur incorrigibilis, qui ad minus duo delicta commisit, quod probat tex. in c. cū ad Monasterium in princ. de stat. monach. & magis communē opinionē hanc esse refert ipse Scacc. in loco citato ex Aufrer. in repet. Clem. 1. de offic. ordinari. & quod ad effectum, de quo nos loquimur, illam incorrigibilitatem sufficere dicit.

Ro-

Rodrig; in 1. tom. qq. Regular. per quam alicui bis fuit venia data, aut bis de delicto fuit cōdemnatus, & emendatus non fuit; & intellige dummodò culpa sit grāuis, vt p Sanchez post alios, quos citat in lib. 6. oper. moral. c. 9. n. 4. & vna ex his, de quibus infra in nu. 5. & 6. Et ex eo probat Rodr. vbi supra suum dictum, quia si talis incorrigibilitas sufficit, vt Clericus degradatus tradi possit Curie seculari in criminibus, in quibus nō imponitur pēna mortis, à fortiori iudicari debet incorrigibilis, vt expelli possit à Religione; quæ poena non est tam grauis quàm degradatio. Tenetq; prædictam sententiam ex Parlamen. Parisien. Clar. in pract. crimin. §. fi. q. 36. num. 34. & Salzēd. ad Diaz in c. 142. §. incorrigibilis: ex quibus idem tenet Sanctarell. in tract. de Apostas. c. 4. dubio 2. dicto. 1. n. 6. & pro-

batur ex d.c. cūm ad Monasterium.

Ex quibus apparet, ad constituendum Regularē incorrigibilem necessariā non esse trinam monitionem, vt quidam iuniores existimauit: nam etsi, & ipsa trina monitio quādo præcessit, faciat hominem incorrigibilem, sine ipsa tamen fieri quis incorrigibilis potest, vt Butrius vbi supra docet, & cum Butr. hoc tenet Barbat. in d.c. cūm nō ab homine n. 50. de iudi. in ver. sed satis hoc probat.

Et quamuis Menoc. in cons. 82. nu. 127. in fin. supponat, incorrigibilitatem duo copulatiuē requirere, scilicet perseverantiam in malo, & correctionem antecedentem, & in num. 130. dicat, duas monitiones ad hoc sufficere, sequendo Castr. lib. 2. de iusta hereticor. punit. c. 2. tamen nō negat Menoch. esse posse aliquem incorrigibilem aliquo ex dictis

Ttt 2 modis

modis, ab alijs Doctoribus concessio. Et Carol. de Grass. in tract. de effectib. Cleric. effec. 1. etsi in nu. 798. dicat, Clericum tunc esse incorrigibilem, quando ter monitus non se emendat, tamen in numeris sequentib. vsq. ad nu. 804. plures alios enumerat casus, in quibus est quis dicendus incorrigibilis etiam sine præcedētia monitionis; & inter ceteros in num. 799. dicit esse incorrigibilem illum, qui non exequitur iniunctam sibi ob aliquem excessum penitentiam, vel tergiuersat, vel se occultat per c. vt famæ de sent. excōmunic. & per dicta à Decian. in tract. crimin. par. 1. lib. 4. c. 9. n. 130. Idemq; Carol. de Grass. vbi supra in num. 800. dicit etiam esse incorrigibilem illum, qui committit crimen depositione dignū, & post depositionē non se corrigit, vel se enormitatibus in- 4 gerit, & immiscet, nulla fa-

cta mentione monitionis. Et quamuis in num. 801. dicat ex Scaccia in tract. de iudic. par. 1. c. 11. n. 63. quòd quando delictum nō est enorme, & sequum, plura delicta requiruntur ad hoc, vt quis dicatur incorrigibilis, tamen, nulla facta mentione monitionis, post plures Doctores, quos citat in n. 802. dicit quòd quando delictum est enorme, & sequum, & tale ab Episcopo est declaratum, vnum sufficit, vt quis dicatur incorrigibilis absq. perseuerantia. Et vt quis dicatur incorrigibilis ob perseuerantiam in delictis, dicit in nu. 803. non esse necessariam perseuerantiā in eodem delicto, sed sufficere si diuersa delicta commiserit, dummodo delicta sint plura; & ita refert tenere plures Doctores, quos citat, inter quos est Gratian. in d. c. 9. num. 130.

Per prædicta autem omnia, etsi de iure incorrigi-

rigibilis dici Regularis possit, tamen hodiè ex d. decreto Sac. Congregat. de regular. apostat. & eiectis in S. ad hæc, incorrigibilis quis dici non potest ad effectum, vt tanquam talis è Religione eiiciatur, nisi vt sit verè incorrigibilis, nō solūm cōcurrant ea omnia, qua ad hoc ex iuris cōmunis dispositione requiruntur, sublati hac in parte Statutis, & Constitutionibus cuiusq; Religionis, & Ordinis; etiam à sede Apostolica approbati, & confirmati: verūm etiā vnius anni spatio in ieiunio, & penitentia probetur in carceribus. Elapso aut anno si nihilominus nō respuerit, sed animo indurato in sua peruicacia perseuerauerit, ne contagione pestifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrū putre, eiici tandem possit.

5 Sed, vt Regularis professus è Religione tanquā incorrigibilis eiici hodie possit, non solūm requiritur, vt sit verè incorrigibi-

lis, iuxta supradicta, sed est etiam necessarium, vt crimen, ob quod est incorrigibilis sit tale, vt de iure cōmuni ad penam mortis damnari possit, aut perpetui carceris, aut ad remigandum ad triremes in perpetuum, vel ad tempus, vel ob alia grauissima delicta inobedientiæ, cōtumaciæ, vel Apostasiæ ter replicate, vt per Peregrin. in compend. nostror. Priuileg. ver. Eijcere in Schol. post S. 2. Grass. in consil. 5. de Regularib. & Sāctarell. in d. tract. de Apostas. c. 4. dub. 1. nu. 3. vbi refert ita concessisse Pium V. Ordini sancti Hieron. in Hispan. in ann. 1566. sui Pōtificatus anno 1. & quod possit etiam ob peccatum proprietatis Regularis è Religione expelli, quando in tali crimine incorrigibilis est, adest tex. in d. c. cū ad Monasteriū in prin. de statu Monach. per quem tex. ita tenet. Syn. in ver. Abb. q. 3. in ver. sed intellige.

6 Et

6 Et quamuis non adsit
 rex. qui idem dicat quādo
 Regularis esset incorrigi-
 bilis quodad votum casti-
 tatis, tamen quia ex dictis 7
 patet eijci posse ob incor-
 rigibilitatem quodad votū
 obedientiæ, & paupertas-
 tis, idem est dicendum
 quodad incorrigibilitatem
 circa votum castitatis; in
 eadē enim radice, & causa
 omnia tria Religiosorum
 vota conueniunt, scilicet,
 vt omnia tria simul cōsti-
 tuant perfectionem Reli-
 gionis, vt docet D. Thom.
 in 2.2.q.186.a.6. & omnia
 pariter sunt annexa regu-
 læ monasticæ, vt probat
 tex. in d. c. cū ad Mona-
 sterium de stat. Monach.
 ea autem, quæ in radice,
 & causa conueniunt, etiā
 in effectu conuenire de-
 bent l. de quibus, & ibi
 Angelus, & Doctor. ff. de
 legib. & hoc maximè si Re-
 gularis esset incorrigibilis
 in crimine adulterij, ob
 quod etiam Clericus se-
 cularis deponitur ab offi-
 cio, & in Monasterio de-

truditur pro toto vitæ sue
 tempore, vt per iura, quæ
 citat dicit Diaz in pract.
 crim. canon. c. 84. nu. 2.

De incorrigibili autem
 quodad crimen sodomix
 dubitandum nō est, illum
 esse è Religione eijcien-
 dum, cū pœna mortis sit
 puniendus de iure diuino
 Genes. 19. Leuit. 20. &
 Exo. 22. de iure etiā ciuili
 mortis pœna punitur, vt
 in l. cū vir C. ad leg. Iuli.
 de adulter. & vsu receptū
 est, vt eorum cadauera
 flammis comburantur, vt
 per Clarū in S. sodomia,
 & Menoch. de arbitrar.
 iudi. casu 286. & de iure
 canonico hodierno ex
 Cōstit. 5. Pij V. quæ incip.
 Cū primum S. 11. & ex
 Const. 72. in c. Horrendū,
 omnes Presbyteri, ac Cle-
 rici seculares, & Regula-
 res cuiuscunq; gradus, &
 dignitatis sint, si hoc dirū
 nefas exerceāt omni pri-
 uilegio clericali, omniq;
 officio, & dignitate, & be-
 neficio Ecclesiastico sunt
 priuati, & per Iudicem

Ec-

Ecclesiasticū sunt degra-
dādi, & potestati seculari 8
statim tradendi, quę de
eis illud idem capere de-
bet supplicium, & de lai-
cis ob idem crimen capit,
& hoc procedit etiā quod
ad illos, qui cum feminis
sodomiam committūt, vt
per Dec. in l. si qua mulier
nu. 6. C. de secund. nupt.
Clar. qui testatur de cō-
muni in S. sodomia nu. 2.
Menoch. de arbitr. iudic.
casu 286. nu. 33. Ricc. in
Pract. resolut. par. 1. resol.
302. n. 2. & alij, quos citat,
& sequitur Belleſt. in 2. p.
disq; Cleric. S. 11. nu. 8. Et
eisdem pēnis est afficien-
dus etiam ille, qui patiens
est in prædicto crimine,
vt per Clar. in d. S. sodo-
mia in ver. sed quæro, Lā-
bertin. de iure patron. p. 1.
lib. 2. q. 9. a. 18. in prin. Af-
flict. in 3. p. Const. Regni
rubr. 42. num. 13. & alij,
ideòq; & ipse si incorrigi-
bilis est, à Religione est di-
mittendus, maximè quia
huic sceleri dediti, ex-
perientia teste, difficil-

limè emendantur.

Ad hoc autem, vt Re-
gularis professus tāquam
incorrigibilis eijci è Reli-
gione possit, non solum re-
quiruntur prædicta duo,
scilicet Primò, vt sit verè
incorrigibilis, & Secundò,
vt sit incorrigibilis de de-
lictō graui, iuxta ea, quę di-
xi supra in n. 5. 6. & 7. Sed
tertiò est necessarium, vt
elapso anno carceris, &
poenitentia, vt supra, si ni-
hilominus non resipuerit,
sed animo indurato in sua
peruicacia perseueraue-
rit, P. Generali tantum de
consilio, & assensu sex Pa-
trum ex grauioribus Reli-
gionis eligendis in singu-
lis Capitulis, vel Cōgrega-
tionibus generalibus, in-
structo processu secundū
eorum stylum, & consti-
tutiones, sed ita, vt causæ
expulsionis concludenter
probata sint, & iudiciali-
ter plenè cōstet, talia cri-
mina perpétrasse eum,
quem eijcere volunt, vt
per dicta à Celso Vgone
in consil. 63. in prin. & à

Ca-

Carolo de Grass. in d. effec. 1. nu. 802. tenet Ioan. Mari. Nouar. in pract. cōclus. noui iuri Pont. cōclus. 83. nu. 6. & tandem, plenè probatis causis expulsiōis ad sacrorū Canonum præscriptum, ac etiam quod per annum in ieiunio, & penitentia probatus sit in carceribus, & quod nihilominus in sua peruicacia perseuerat, feratur sententia diffinitiuā, in qua eius incorrigibilitas declaretur, & de facto expellatur, vt patet ex d. decreto sac. Congreg. & ex dictis à Grass. in d. cōf. 5. de Regular. nu. 19. post Doctores, quos citat, &

latè per Sanctarell. vbi supra in d. c. 4. dub. 1. nu. 1, exprimentes in eadem sententia, ipsum eiectum extra Religionem degentem esse perpetuò suspensum ab exercitio ordinū, sublatāq; esse ab Ordinarijs locorum facultatem relaxandi, aut moderandi dictam suspensionem: Addaturq; etiam in eadē sententia, vt quandiu ad Religionem non redierit, in habitu clericali incedat, atq; vt Ordinarij loci iurisdictioni, & obedientiæ subsit, prout est determinatū in d. decreto. Formariq; talis sentētia infra scripto modo potest.

Forma sententię eiiciendi à Religione.
professos incorrigibiles.

- 9 *Christi nomine inuocato: Nos N. Præpositus Generalis talis Religionis cum consilio, & assensu infra scriptorum, sex Patrum in ultimo nostro Capitulo Generali ad hoc electorum, v3. A. B. C. D. E. F. Viss, & cōsideratis omnibus, & singulis, quę continentur in processu formato corā nobis super incorrigibilitate D. N. nostræ Religionis professi, qui in sæculo vocabatur B. talis Diœcesis, cōsiderataq; eius peruicacia, & vera incorrigibilitate, & cum etiā vnius anni spatio in ieiunio, & penitentia eum probauerimus in carceribus ad præscriptum decreti sacre Congregationis de Regular.*

gular. Apostat. & eiectis, & cum ad huc animo in durato in sua peruicacia perseueret, nè contagione pestifera plurimos perdat tanquam pecus morbida, ac membrum putridū, Deum pra oculis habentes, vt de illius vultu nostrum iudicium prodeat, & oculi nostri videant equitatem; per hanc nostrā diffinitiuā sentētiā, quam in his scriptis ferimus. Christi nomine repetito: sententiamus, declaramus, pronunciamus, atq; diffinimus dictum D.N. esse verum incorrigibilem, & vt talem à nostra Religione esse eijciendum; ideoq; illum per hāc nostrā diffinitiuā sentētiā à nostra Religione eijcimus, & eiectum esse declaramus, admonentes eundem nullatenus liberum à votis inter nos emissis remanere, & extra Religionem degentem esse perpetuò suspensum ab executione Ordinum, esseq; subditum Ordinario loci, cui est interdicta facultas relaxandi, aut moderandi dictā suspensionem per decretum sacre Congregationis super hoc habitum die 21. Septembris anni 1624. Et quandiu in Religione nō redierit in habitu clericali incedat, & vt habitu nostrae Religionis nullo modo, & tempore utatur sub pœna falsi, & alijs latis contra eos, qui mētē habitum alicuius Religionis assumunt: iniungentes ei, vt quā primum Diocesano suo se presentet, eiusq; iurisdictioni, & obedientiæ subiaceat, vt in d. decreto sacra Congr. mandatur. Lecta, lata, & publicata fuit hac sententia sedentes pro tribunali in tali loco die 18. mēsis Februarij 1638. Presentibus N. & N. testibus ad hoc vocatis.

D.N. Præposit. Generalis.

Et subscribatur à singuli sex Patribus, dicatq; vnusquisque.

Ego D.B. ad hoc deputatus à Capitulo Generali consiliū, & assensum præbui.

D. A. Actuarius.

Vvv

10 Qua

10 Qua lecta, & publicata sententia, statim detur eius copia ipsi incorrigibili, exuatur habitu Regulari, & indutus habitu clerici secularis, eijciatur de fa-cto; & expulsionis sententia Ordinario notificetur, ut per supradictum decretum P. Generalis facere obligatur: & bonum consiliū esse existimo mittere Ordinario copiam sententiae. Nec post illam iuridicē latam, potest Religio compellere eiectum ad redeūdum: nec si eiectus penitens erroris petat iterum recipi, tenetur Religio illum recipere, quia per eiectionem dissoluta est utriusque obligatio, s. Religionis, & eiecti, ut doctissime probat Reuerendissimus Ricciullus in d. lib. 8. c. xj. contra Syluest. in verb. Apostasia in fi. & Menoch. de arb. casu 546 nu. j. quorum sententiam nullo iure, aut ratione fū-

datam esse dicit. Verūm quia Reuerendiss. Ricciullus scripsit prius quā supradictum decretum sacra Congr. emanaret, & in dicto decreto in §. Ac postremò, innouata est Constitutio Gregorij Noni, relata in cap. final. de Regularib. declarando *Eam Constitutionem in his vendicare quoq; sibi locum, seruandamq; esse, qui iuste definitiueq; ac iuris ordine seruato, expulsifuerint, dūmodò tamen in expulsis huiusmodi subsit spes evidens emēdationis, ex literis saltem testimonialibus Ordinarij, cuius conscientia in his litteris concedendis Sacra Congregatio seriò oneravit*, nullo modo est hodie ab hac determinatione deuiandum; sed recipiendi sunt quando cum euidēti spe emēde eiecti redire volunt cum prædictis literis testimonialibus Ordinarij.

F I N I S.

INDEX COPIOSISSIMVS E O R V M.

Quæ in hac Praxi criminali Canonica continentur.

Abbas.

Abbas quâdo punire potest monachum pro delicto cõtræmum commissio, c. 8. num. 16. f. 130.

Abolitio.

1 Abolere quando potest supremus Iudex accusationem etiam inchoatam, c. 10. num. 28. f. 179.

2 Absq; Abolitione petita, & obsecrata desistens ab accusatione incidit in Turpilianum, cap. 10. nu. 30. f. 181.

3 Abolitionem accusationis Iudex concedere non debet, nisi partibus petentibus, & causa cognita; & quibus est cõcedenda, vel non, cap. 10. nu. 30. f. 181.

4 Pro abolendo crimine, si partes colludant, Iudex supplere debet per inquisitionem, concurrentibus necessarijs ad hoc faciendum. ibid.

Absens.

1 Contra absentem quomodo sit procedendum in delicto facti notorij, cap. 4. nu. 23. f. 66.

2 Reo absente, & per editum citato non cõparente procedendum est ad ultèriorem, & ad quæ probata prius contuma-

cia; & quomodo sit probanda. cap. 4. n. 25. f. 67.

3 Absens etsi de iure damnari non possit, nec haberi pro conuicto, & confesso, tamen de consuetudine prædicta sunt. c. 4. num. 26. f. 70.

4 Absens quâdo est reus, & personaliter citari non potest, citandus est per editum, & post contumaciam examinandi sunt testes iurati; & quid faciendum sit quando præsens est, cap. 10. nu. 33. f. 183.

5 Absens ex consuetudine damnatur in contumacia, etiam si imponenda sit illi pœna ultimi supplicij. cap. 16. num. 8. f. 419.

6 In absentem ferre sententiam criminalom nõ potest Papa, vel Imperator, nisi de plenitudine potestatis, & post citationem ad locum suum, c. 16. nu. 9. f. 420.

7 Contra absente est necessaria trina citatio, vel una pro omnibus. ibid.

Absolutio.

1 Absolvitur reus auctore non probante, Cap. 13. num. 1. fol. 263. & num. 37. f. 295.

VVV 2 AC

I N D E X

Accessus ad Superiores.

- 1 Accessus ad Superiores valet sicut appellatio à iusto grauamina. cap. 17. num. 7. f. 458.
- 2 Accessus ad Superiores, etsi sit regulis vetitum, sine corū facultate, tamēdēdō vestita illis appellatio nō est vigore Conc. Trid.
- Accusatio. & Accusator.
- 1 Accusare offensorem non potest minor factus maior, trā saltis 20. annis à delicto commissio. cap. 6. num. 10. f. 85.
- 2 Accusare adulterum quousq; maritus potest iure mariti. Cap. 6. nu. 15. f. 87.
- 3 Accusari non potest post quinquenniū heres, qui aperuit testamentum occisi à familia, non vindicata eius morte. cap. 6. num. 21. f. 90.
- 4 Accusatio Apostasia à fide quinquēnio praescribitur quādam nullitatem testamenti ipsius Apostatantis. Et Accusatio de quibusdam delictis nunquam praescribitur. cap. 6. nam. 22. f. 91.
- 5 Accusationis descriptio. c. 10. n. j. f. 156
- 6 Accusatio quare est dicenda delatio. cap. 10. nu. 2. f. 156. In quo differt à denunciatione. cap. 10. num. 3. f. 157.
- 7 Accusans ardore vindictae mortaliter peccat, ac etiam Iudex accusationem talem recipiens. cap. 10. nu. 3. f. 157. Et ex quibus Iudex cognoscere potest aliquem accusare ardore vindictae. ibid. Possq; Iudicem non legitime accusare valentem ex officio repellere ibi.
- 8 In accusatione non solum de iure Canonico, sed etiā ex natura rei necessaria est inscriptio. cap. 10. nu. 4. f. 160. sed non est necessaria subscriptio ad poenam talionis. cap. 10. nu. 12. f. 165.
- 9 Accusās non tenetur eum praeponere. c. 10. nu. 10. f. 163. Et quando sit ex charitate monitio praeiungenda. ibi. in num. 11. f. 164.
- 10 Accusationis libellus quomodo sit porrigendus; & quae continere debeat, vide uer. Libellus.
- 11 Accusans deficiens in probatione, ab expensis non excusatur; & Regulares qui non habent in ere luam in corpore. Cap. 10. nu. 15. f. 167.
- 12 Ad accusationem legitimam in foro conscientia tria requiruntur, & quae. Cap. 10. num. 16. f. 168.
- 13 Accusare etsi quis teneatur crimina, uergentia in perniciem publicam, illa tamen accusare non obligatur quando delictum per duos testes probare non potest; alioquin calumniator dicendus erit, & cōtra charitatem, & iustitiam peccat Cap. 10. num. 17. f. 169 & 170.
- 14 Accusare publica crimina etsi omnes possint, & omnibus concessum sit accusare de quolibet crimine propriam prosequendo iniuriam, mortemq; propinquorum defendendo, Clerici tamen facere hoc non valent coram Iudice laico, nisi cū expressa protestatione, quod non intendunt agere ad poenam sanguinis, quando crimen tali poena esset puniendū, c. 10. n. 18. f. 170 & 171. cum limit. prout in nu. 19. & 20. f. 172.
- 15 Accusare clericus ob publicā vindictam non valet, etiamsi non sit imponenda poena sanguinis, & quare, c. 10. nu. 21. f. 172.
- 16 Accusare clericus clericum valet, & Regularis Regularem etiam Abbatē: dummodo accusare volens sit bona fama: sed clericus infamatus accusare non potest nisi infamatos, nisi crimina sint excepta, c. 10. n. 22. f. 173. & 174.
- 17 Accusare simplex laicus clericum an possit; & an laicus laicum, c. 10. n. 24. & 25. f. 175. & 176.
- 18 Accusare in crimine publico omnes admittuntur, qui specialiter non prohibentur, & qui prohibentur, vel non, c. 10. n. 25. f. 176.
- 19 Accusare prohibiti in crimine publico, in causa anonyma nonnulli ex illis accusare valent, & omnes accusare possunt, & debent de crimine haresis, ac

- ac de omnibus vergentibus in publicū detrimentum, quando delicta sunt in fieri, c. 10. nu. 26. f. 177.
- 20 Accusare omnes possunt, qñ illis interest in crimine primato propriam, vel suorum iniuriā persequendo, excepto tuis pupillis, furiosis, & mente captis, c. 10. n. 27. f. 178.
- 21 Accusatio eorum qui accusare non possunt etsi sit à Iudice repellenda: tamen ipse Iudex inquirere obligatur, si ea concurrant, quæ sunt necessaria ad procedendum per modum inquisitionis, c. 10. n. 28. f. 178.
- 22 Accusationem etiā inchoatā aboleri potest supremus Iudex, quando delinquens puniri non potest sine magna perturbatione Reipubl. Et Iudex Inferior ob eandem causam potest accusationem non admittere, c. 10. n. 28. f. 179. Vide in verb. Abolitio.
- 23 Accusatione iam facta ad ulteriora est procedendum, & quomodo, cap. 10. n. 31. f. 182.
- 24 Accusatus in carcere non est de iudicandus, nisi ex summaria informatione suspitio contra eum oriaturs etiam in crimine enormi, c. 10. n. 34. f. 184. Positus autem in carcere pro custodia vinculis conuincendus non est, nisi sit cōuictus, aut criminis, vel persona qualitas aliud exigat, c. 10. n. 35. ibid.
- 25 Accusatus si exceptiones habeat contra accusantem, proponere illas debet priusquam examinetur, aut statim immediate, nam postea non auditur, c. 10. nu. 36. f. 184. Et eius nomen post examinationem inter reos recipitur, ibid. 185.
- 26 Ad accusandum qui non admittitur, nec admittitur ad denunciandum, cap. 11. n. 20 f. 201.
- 27 Ad accusandum in nostro Regno nemo admittitur tanquam vnus de populo ibid.
- 28 Accusatus in iudicē, aut denunciatus, 3
- vel inquisitus de crimine causante infamiam, interim ad honores intra blennium promoueri non potest, c. 14. n. 60. f. 378. Limita ut num. 61.
- 29 Accusator contra absentem nō est audiendus, ut procedatur in causa, c. 16. nu. 5. f. 418.
- 30 Accusatio se habet loco diffamationis quando in iudicio facta est, & sine infamia sufficit ad inquirendum, c. 14. n. 13. f. 325.
- ## Actio.
- 1 Actio dānandi memoriā in crimine laesa Maiestatis quinquennio prescribitur, c. 6. n. 20 f. 90.
- 2 Ad agendum quæ sunt temporalia, sūt sunt perpetua ad excipiendum, c. 6. n. 12. f. 86.
- 3 Actionibus cōgruis in iudicio pro priuato commodo procedendum est, & sic ad instantiam partis, nō autem ex officio Iudicis, c. 12. n. 4. f. 217.
- ## Actor.
- 1 Actore non probāte reus absoluitur, c. 13. n. 14. f. 163. & n. 37 f. 295.
- ## Actuarius.
- 1 Actuarius, vel Notario impedito alius subrogari potest, c. 7. n. 6. f. 99.
- 2 Actuarius præstandum est iuramentum de scribendo fideliter, & secretē tenēdo, c. 7. nu. 10. f. 100.
- 3 Actuarius, de mādato tamen Iudicis expresse, acta iudiciaria Partibus edere debet, sed ita ut originalia penes se remaneant, qui quoad hoc Iudici est preferendus. Et sub qua forma illa tradere debet, in c. 7. n. 16. f. 104.
- ## Actus Iudiciarius.
- 1 Acta iudiciaria quomodo sint formāda in delictis notorijs, c. 4. n. 13. 14. 15 & 16. f. 57.
- 2 Acta iudiciaria formari non possunt de delicto saltem non attentato, c. 6. n. 1. f. 79.
- Vide in verb. Processus.
- 3 Actus iudiciarij qui dicuntur, & con-

I N D E X.

- rum diuifio, c. 7. n. 1. & 2. f. 97.
- 4 Actus iudiciarij ut validi ſint, qua requiruntur, c. 7. n. 3. f. 98.
 - 5 Acta iudiciaria in ſcriptis ſunt reducenda, niſi cauſa ſint breuiores, c. 7. n. 10. f. 100.
 - 6 Acta iudiciaria ſuo tempore ſunt publicanda, & ante publicationem fidem non faciunt coram alio Iudice. Eorum publicatio nõ pertinet ad ſubſtantia. Illisq; publicatis ſtatuumdum eſt in-quiſito terminũ ad opponendum contra teſtes, c. 7. n. 11. f. 100. & 101.
 - 7 Acta iudiciaria faciẽda ſunt, ac ſcribenda in die non feriato ad honorem Dei, cum vndecim limitationibus, c. 7. n. 12. f. 101. & 102. Faciendaq; ſũt de die, & non de nocte, & præſertim ſententia: & qua dies ſit puniẽda quando de nocte conſciuntur ob aliquam neceſſitatem, vel conſuetudinẽ, c. 7. n. 13. f. 102.
 - Vide in verb. Publicatio.
 - 8 Acta iudiciaria quo ordine ſunt faciẽda; & traditur forma decreti publicationis eorum, c. 7. num. 23. f. 108. & 109.
 - 9 In actis iudiciarijs faciendis iuris ordinem ſeruare poſſunt etiam illi, qui ex privilegio, aut ex ſpeciali conceſſione habent, ut procedere poſſint iuris ordine non ſeruato, c. 7. n. 23. f. 110. Et qua in illis omitti poſſunt quãdo ſummarie proceditur, qua autem neceſſario ſunt adhibenda, cap. 7. n. 24. f. 110. & 111.
 - 10 Acta iudiciaria omnes Iudices dupliciter formare poſſunt, ſcilicet ordinariẽ, & extraordinariẽ; & explicatur quando vno, vel alio modo procedere poſſunt, c. 7. n. 28. f. 104.
 - 11 Acta iudiciaria facere non debet Iudex pro delicto etiam notorio, in quo ipſe eſt offenſus, quando imponenda eſt pœna arbitraria, etiam ſi iniuria eſſet illata Iudici tanquam privato, cap. 8. num. 16. fol. 129.
 - 12 Acta iudiciaria quomodo ſint formanda in delictis notorijs, c. 4. n. 13. f. 57. & in nu. 14. & 15. & in nu. 16. traditur forma hoc faciendi.
 - 13 In actis iudiciarijs omnibus, & ſingulis eſt inferendus locus, dies, menſis, & annus in quo ſumit, indictio, ac nomen Principis, & Conſulis: ſed apud Regulares Indictio, nomen Principis, & Conſulis omittuntur, cap. 7. n. 14. f. 103.
 - 14 In actis iudiciarijs conſciendis ordo iudiciarius ſeruandus eſt, & qualis, c. 7. n. 15. f. 103.
 - 15 Acta iudiciaria edi debent Partibus petentibus, alioquin appellari poteſt; ſed originalia penes Actuarium remanere debent, & preferendus eſt Iudici quoad hoc, & quare? ſed ſinito officio acta in archiuo ſunt reponenda, c. 7. n. 16. f. 104.
 - 16 Acta iudiciaria ſub qua forma Parti tradenda ſint; & tradi nõ poſſunt ſine expreſſo Iudicis mandato, ibid.
 - 17 Actorum iudiciariorum originalia Parti edenda non ſunt, nec Iudici appellationis; & edens qua pœna puni- tur in noſtro Regno, c. 7. n. 19. f. 106.
 - 18 Actorum iudiciariorum originalia quoad cauſas pertinentes ad ſanctum Officium tradẽda ſũt Inquiſitoribus, vel Ordinarijs maxime à Superioribus Regularium, c. 7. n. 20. f. 107.
 - 19 Actorum iudiciariorum copia edẽda eſt à Notario toties quoties alicui in-tereſt, ſoluta illi debita mercede, exceptis Regularibus, & alijs pauperibus, quibus gratis edenda ſunt in caſu neceſſitatis, cap. 7. n. 21. f. 107. & 108.
 - 20 Acta iudiciaria Regulares duobus modis facere valent, & quibus. c. 7. n. 22. f. 108.
 - 21 Acta iudiciaria quo iuris ordine ſũt faciẽda, c. 7. n. 23. f. 108. & 109.
 - 22 In actis iudiciarijs faciẽdis ſeruare iuris

I N D E X.

iuris ordinem possunt etiam illi, qui ex privilegio, aut ex speciali concessione habent, ut procedere possint iuris ordine non servato, ibid.

23 In actis iudiciariis qua omitti possunt quando proceditur summarie, & de plano; qua autem necessariæ sunt adhibenda. c. 7. n. 24. f. 110. & 111.

24 Acta iudiciaria omnes Iudices dupliciter formare possunt, scilicet ordinariæ, & extraordinariæ, & explicatur quando uno, vel alio modo procedere valent, c. 7. n. 28. f. 114.

25 Acta iudiciaria facere non debet Iudex pro delicto etiam notorio, quo ipse est offensus, quando est imponenda poena arbitraria, et si iniuria esset Iudici illata tamen prius: sed secus est si poena à iure præfixa sit, c. 8. n. 16. f. 129.

26 Actus iudiciarius est nullus, si in illo citatio omissa sit, vel legitime facta, vel executi non sit, c. 16. num. 11. f. 421. & 422.

Vide in ver. Citatio.

Admonitio.

1 Admonitio non præmissa denunciatio repellendus est, c. 11. n. 8. f. 191. Limita ut ibid. in nu. 9. 10. & 11.

Vide in ver. Denunciatio.

Adulterium.

1 Adulterium quinquennio præscribitur quoad punitionem, & quoad accusationem criminalem, & civilem pro amissione dotis, & donationes propter nuptias, non autem quoad petendum diuortium, nec quoad exceptionem faciendam pro tali delicto, c. 6. nu. 11. & 12. f. 86.

2 Adulterium cum incestu non præscribitur nisi spatium 20. ann. c. 6. n. 13. f. 87.

3 Adulterium quousque maritus accusare valet iure mariti, c. 6. n. 14. f. 87.

4 In adulterij causa sicut & in alijs dilaciones sunt concedenda, c. 13. n. 7. f. 388. & 389.

Antiquum.

1 Antiquum factum aliquod quando dicitur, c. 4. n. 3. f. 48.

Apostasia.

1 Apostasia à fide delictum nullo temporis spatio præscribitur, ipso Apostata vivente, sic & hæresis, ac aliorum nonnullorum delictorum, c. 6. nu. 22. fol. 9.

2 Apostasia duplex, & quibus poenis sit punienda, remissive, c. 18. n. 24. f. 492.

Appellatio.

1 Appellari potest in notorio delicto quando reo defensiones competunt, & illi non conceduntur, c. 4. n. 18. f. 61.

2 Appellatio non conceditur in notorio delicto per evidentiam facti, c. 4. n. 19. f. 61.

3 Appellatio introducta est, ut iudicis iniquitas corrigatur, ac in prædictum innocentiam, non autem ob defensionem iniquitatis, c. 4. n. 19. f. 61.

4 Appellatio regulariter non datur in notorijs, in quibus pronuntiatio propriè sententia non est, sed iuris quoad extensionem, c. 4. n. 19. f. 62. Limita ut in n. 24. f. 62.

5 In appellatione criminis notorii explicanda est causa appellationis, alioquin Iudex à quo non tenetur appellationi deferre; & ante inhibitionem potest sententiam suam executioni demandare, c. 4. n. 22. f. 64.

6 Appellare Pars potest quando illi denegatur editio actorum, c. 7. num. 16. f. 104.

7 Appellatio non est admittenda nisi ratione excessus quando Regulares procedunt ad punitionem delictorum, ad poenitentiam, & extra formam iudicij, c. 3. n. 1. f. 26.

8 Appellatio friuola, & calumniosa à Iudice est reijcienda; arbitrioque suo est relictum quando sit dicenda friuola, & calumniosa, cap. 14. num. 47. f. 363.

I N D E X.

- Appellare ad Superiorem potest infra decem dies pars, qua per sententiam se grauatum esse sentit, cap. 17. num. 1. fol. 448.*
- 10 *Appellationis definitio, remissiuè. Et diuiditur in iudicalem, & extraiudicalem, & utraque explicatur, ibid.*
- 11 *Appellatio tam in ciuilibus, quàm in criminalibus causis permixta est, exceptis quibusdam casibus, cap. 17. num. 2. fol. 449. & 450.*
- 12 *Appellatio à correctione suorum Superiorum, de iure communi Regularibus est interdicta, quando Superiores crimina corrigunt iuxta regulam, & constitutiones, quò ad ea, quæ ad regulam, & constitutiones pertinent, & in corrigendo non excedunt modum, cap. 17. num. 2. fol. 449.*
- 13 *Nec appellatio, nec querela ad Sedem Apostolicam est permixta quando pena apposta est pro correctione tantum: nec illam appellatio, aut querela suspendit, cap. 17. num. 2. fol. 450.*
- 14 *Quò ad appellationem multa sunt Regularibus interdicta, varijs Summorum Pontificum priuilegijs, quæ referuntur, cap. 17. num. 3. fol. 450. & 451.*
- 15 *Appellatio quando Regularibus est interdicta, appellare non possunt: sed recurrere valent ad superiores Prælatos habentes in eis iurisdictionem, quando Prælatus notabiliter modum excedit: si tamen excessus sit manifestus, cap. 17. num. 4. fol. 452. et 453. Et redditur ratio in n. 5. fol. 453.*
- 16 *Appellare à punitione in casu dubio Regulares possunt, quando Prælatus procedit per viam iuridicam, etiam si puniat secundum regularem obseruantiam, cap. 17. n. 6. f. 455.*
- 17 *Appellare subditi valent, quando Prælatus excedit modum in corrigendo, & ipse Prælatus tenetur tunc deferri appellationi, ibid.*
- 18 *Appellationi etsi in casu dubio sit deferendum, hoc tamen non procedit quò ad sententiam finalem, & diffinitiuam, sed quò ad sententias interlocutorias, & grauamina, quæ fiunt in principio, vel medio causa, cap. 17. num. 7. fol. 456.*
- 19 *Sic appellatio à iusto grauamine valet, ita & excessus ad Superiores, cap. 17. n. 8. fol. 457.*
- 20 *Appellare factò plus est, quàm verbo, ibid.*
- 21 *Appellationem Regulares gradatim facere debent, cap. 17. num. 8. fol. 457. & 458.*
- 22 *Appellatio ad Papam fieri potest in causis Ecclesiasticis, omisso medio: ac etiam in causis temporalibus ab eis, qui sunt de temporalibus iurisdictione Ecclesiæ, licet fieri non possit ad Imperatorem, omisso medio, cap. 17. num. 9. fol. 458.*
- 23 *Appellare Regulares, & etiam non-stri ad Papam possunt immediate, cap. 17. num. 10. fol. 459.*
- 24 *Appellare prohibentur in criminalibus omnes clare conuicti, & spontè confessi, eorumq. appellatio reijcitur, cap. 17. num. 11. fol. 459. & 460.*
- 25 *Appellare non valet conuictus de furto manifesto, etsi confessus non sit. Et ex Ritum Magnæ Curia quando non appellatur à sententia irrogandi torturam, cap. 17. n. 12. f. 460.*
- 26 *Appellare licet, quoties allegatur iniusta, & rationabilis causa illicè probanda, etiam si appellatio sit prohibita, ac etiam quando sententia esset notoriè iniusta, ibid.*
- 27 *In appellatione à sententia diffinitiuam ponenda est causa grauaminis in genere, dicendo se esse grauatum, & sententiam esse iniustam: sed in appellatione ab interlocutoria nominatim.*

I N D E X.

- natim ponenda est causa grauaminis; & quando plures sunt, omnes sunt exprimenda, cap. 17. n. 13. f. 461. & 462.*
- 28 *Appellatio ab interlocutoria iustificari non potest ex noua causa, sed iustificari potest ex nouis, & diuersis probationibus, ibid. (Et est limitandum, ut in num. 18. in fine) sed appellatio à diffinitiuā, & etiam ex nouis, & diuersis probationibus, ibid.*
- 29 *In causa appellationis à diffinitiuā, quod probatum nō est, probari potest, & quod deductum non est, deduci potest, ibid. fol. 462.*
- 30 *In appellatione à diffinitiuā tūc tñrūm exprimenda est causa grauaminis, quando in casu, de quo est questio est prohibita appellatio, ibid.*
- 31 *In appellatione nunquam exprimenda est causa grauaminis, nec est facienda in scriptis, quando proceditur summarie, prout fit in nostro Regno, & à Regularibus participantibus, ibi.*
- 32 *In appellatione quando de iure Canonico est exprimenda causa grauaminis, sufficit expressio etiam causamini-
mā, c. 17. n. 14. f. 463.*
- 33 *Appellatur de iure Canonico etiam ob causam minimam, dummodo exprimitur rationalis causa talis grauaminis, ibid.*
- 34 *Soli appellationi friuola nō est deferendum: & qua appellatio sit dicenda friuola, c. 17. n. 14. f. 463.*
- 35 *Appellatio quando interponi potest, si sequatur ex intervallo post sententiam, esse debet in scriptis quod ad diffinitiuam: sed quod ad interlocutoriā est semper appellandum in scriptis, nisi habeat vim diffinitiuā. Dummodo non procedatur summarie, c. 17. n. 15. f. 474.*
- 36 *Appellatio quando dicitur facta incontinenti, c. 17. n. 16. f. 465. Et quando in scriptis in n. 17.*
- 37 *Appellatio ab interlocutoria; qua habet grauamen irreparabile, pōt ex nouis causis iustificari, sicut appellatio à diffinitiuā, c. 17. n. 18. f. 467.*
- 38 *Appellari potest etiam de iure civili à sententia interlocutoria, qua vim habet diffinitiuā, tam si sit affirmatiua, quam negatiua; & ponuntur exempla utriusque, c. 17. n. 19. f. 467.*
- 39 *Appellatio ab interlocutoria in quibus casibus hodie non admittitur ex Sacro Concil. Trident. cum nonnullis ampliationibus, c. 17. n. 20. f. 468.*
- 40 *Non appellans voce incontinentis, appellare potest in scriptis infra decem dies à die scientie: alioquin sententia transit in rem iudicatam, nisi grauamen sit successiuum, habeantque causam continuam, cap. 17. n. 21. f. 469.*
- 41 *Appellatio, quid continere debet, & illa interposita inter quos dies tenetur appellā Apostolos petere, & qua diligentia, c. 17. n. 22. & 23. f. 470.*
- 42 *Appellationis Apostoli, quid sunt, ibid.*
- 43 *Appellāti quot tēpus praefigere potest Iudex appellationis, c. 17. num. 24. f. 471.*

Arbitrium.

- 1 *Arbitrio Iudicis est relictum omne id quod à iure non est expressum, c. 4. n. 1. f. 46.*
- 2 *Arbitrio Iudicis est iudicandum, qua delicta dicantur leuia, & qua non, c. 3. n. 12. f. 32.*
- 3 *Arbitrio Iudicis est relictum quando appellatio sit dicenda friuola, & calumniosa, c. 14. n. 47. f. 363.*
- 4 *Arbitrio Iudicis est relictum an ob indicia indubitata sit reus aliqua pena dampnandus, vel torquendus, c. 12. n. 28. f. 237.*

Archiepiscopus.

- 1 *Archiepiscopus an in casu appellationis, vel alio iure ad Metropolitana-*

XXX

num

I N D E X.

- num pertinēte possit sedere pro tribu-
nali, & iudicare in Diocesi suffraga-
neorum, remissive, cap. 16. num. 30. fol. 439.
- Arma. /
- 1 *Armorum delatio non est delictum*,
leue quod ad Clericos, & Regulares,
c. 3. n. 10. f. 31.
- Assessor..
- 1 *Assessor, quis est*, c. 9. nu. 1. f. 144. &
145. eius officium in quibus consistit,
c. 9. n. 2. f. 145. Fungitur partes Iudi-
cis quando Iudex est impeditus ex
causa publica, excepta causa appel-
lationis, exceptaque sententia in cau-
sa criminali, c. 9. n. 2. f. 145. A quibus
est eligendus, c. 9. n. 3. f. 146. Et quo-
modo in nostra Religione, c. 9. nu. 4.
f. 146.
- 2 *Assessor eligendus esse non debet tur-
pitudine notatus, aut infamia, nec
alteri parti suspectus, nec maiori ex-
communicatione ligatus*, c. 9. num. 5. f.
147. Esse debet peritus in facultate,
qua debet iudicare, & purus Theolo-
gus recusari potest, cap. 9. num. 6. fol.
147.
- 3 *Assessor in nostra Religione quomodo
sit recusandus ob suspicionem*, cap. 8.
n. 28. f. 141.
- 4 *Assessor generalis in Curia seculari
esse non debet clericus, sed in una so-
la causa esse potest*, c. 9. n. 7. f. 148.
- 5 *Assessor generalis esse potest laicus in
Curia Ecclesiastica*, c. 9. n. 8. f. 148.
- 6 *Assessor esse non debet facilis carcera-
tionis eorum, qui deferuntur priusquam
saltem pro informatione Curia con-
stet delictum esse commissum, & sit
saltem suspicio commissum fuisse à
delato*, c. 9. n. 9. f. 148.
- 7 *Assessor esse inclinare debeat in mi-
norem partem, & minorem pœnâ, ta-
men in crimine veneni sepe inclinare
debet ad torturam*, c. 9. nu. 10. f. 149.
- 8 *Assessor, quid scire debet quando ad-
sunt contra reum presumptiones, &
iudicia*, ibid.
- 9 *Assessor Regularium quomodo, &
quando uti potest privilegio Bonifa-
cij VIII. in iudicandis causis Regu-
larium*, c. 9. n. 11. f. 150.
- 10 *Assessor aduersus velle Iudicem
reum liberare quando non est libera-
ndus, & condemnare quando non est
condempnandus, vel augere, vel mi-
nuere pœnam quando non est augenda,
vel minuenda, debet protestationem
in actis facere, & nullo modo senten-
tia consentire*, c. 16. n. 19. f. 429.
- 11 *Assessor in nostra Religione quando,
& quomodo recusari potest, ut susce-
ptus, & quomodo*, c. 8. n. 28. f. 141. Et
decretum de modo eligendi tunc aliū
Assessorem vales ex privilegio in nu.
29. f. 142.
- Atrox.
- 1 *Atrociora delicta apud Regulares, &
apud omnes, qua sunt*, cap. 3. num. 13.
fol. 32.
- 2 *Atrociora, vel atrocissima delicta,
qua sunt*, c. 3. n. 21. f. 41.
- B
- Blasphemia..
- 1 *IN Blasphemia crimine quomodo
constare debeat de corpore delicti*,
c. 18. n. 8. f. 479.
- 2 *Blasphemia crimen quibus pœnis sit
puniendum, remissive*, cap. 18. nu. 9.
fol. 479.
- Bonifacius.
- 1 *Bonifacius VIII. concessit Fratribus
Minoribus, & Predicatoribus, ut in
corrigendis Fratrum excessibus sequi
non teneantur rimas, & apices iuris*,
c. 1. n. 3. f. 8.
- 2 *Bonifacij VIII. concessio, ut Fra-
tres Predicatores non teneantur sequi
rimas, & apices iuris*, cap. 1. num. 4.
fol. 9.
- Capi-

I N D E X.

C

Capitulum.

1 **C**apitulum sua domus conuocare tenetur Prapostitus nostra Religionis volēs conficere acta Iudiciaria, c.1.n.10.f.12. Et quando facere hoc possit Capitulo dissensiente, ibid. in n.11.remissiue.

2 Cap.2.de accusationib.in 6. explicatur, c.1.n.2.f.6.

Calumnia.

1 Calumniā committit, qui in iudicio accusationem proponit, & non probat, c.10.n.16.f.168.

Captura.

1 Ad capturam Clericorum sine grauisima causa perueniendum non est, & quare, c.10.n.32.f.182.

2 Ad capturam persona in criminalibus deueniri non potest sine causa commisionis, c.10.n.31.f.182.

Carceratio.

1 Antecarcerationem clericum non suspecti defuga constare debet de corpore delicti, c.10.n.32.f.182.

2 Carcerans Clericum iniuste est excommunicatus, c.10.n.32.f.182.

3 Carceratio est iniustitiatione ordinis non seruati, quando quis carceratur non constituto de corpore delicti, ibid.

Cauillatio.

1 Cauillos reus interrogandus non est, c.14.n.36.f.349.

Causa criminalis.

1 In causa criminali, quae sunt necessaria, ut processus formetur, cap.1.n.1.fol.5.

2 Causae criminales à die constituta litis usque ad biennium inclusiue prorogari possunt, & non ultra, c.14.n.60.f.378.

Causae criminales quando delegari possit vide in ver. Delegatio iurisditionis.

3 Causae criminales, quae sunt meri, &

mixti imperij esse secundum aliquos delegari non possunt, tamen consuetudo est in contrarium, cap.8. num. 12. fol.127. & 128.

Citatio.

1 Citatio ad sententiam est necessaria etiam in crimine notorio, c.4. nu. 12. f.56. & pertinet ad essentiam iudicij, c.9.n.17.f.154.

Vide in ver. Essentialia iudicij.

2 Citatio triuz contra absentem est necessaria, vel una pro omnibus, c.16.n.9.f.420.

3 Citatio est necessaria etiam ante sententiam Principis, quia pertinet ad defensionem, c.16.n.10.f.421.

4 Citatio ad defensionem non pertinet post conclusionem in causa, sed est solemnitatis iuris, c.16.n.10.f.421.

5 Citatio faciēda est ante singulos actus ne nulli sint, c.16.n.11.f.421.

6 Citatio faciēda est ante sententiam diffinitiuam, per quam reus est dammandus, c.16.n.12.f.422.

Clausula.

1 Clausula irritans inducit formam, c.4.n.9.f.53.

2 Clausula irritans quando adest in lege contra illam facere partes non possunt, c.4.n.8.f.52.

3 Clausula appellatione remota, quid operatur; & a quo talis clausula apponi potest, c.17.n.14.f.463.

Clerici Regulares.

1 Nostri Clerici Regulares in puniēdis delictis procedere debent secundum apices iuris, c.1.n.7.f.11.

Clerici.

1 Clericis fornicarij sunt deponēdi ob notoriam, vel scandalosam, vel diu continuatam fornicationem, c.3. nu. 20.f.40.

2 Clerici publica crimina, & pertinetia ad prosequendam propriam, & suorum iniuriam accusare non possunt coram Iudice Laico, nisi cum expressa pro-

Xxx 2 testā.

I N D E X

- testatione, quod non intendunt agere
ad poenam sanguinis quando crimen
sati poena esset puniendus, c. 10. num.
18. f. 170.
- 3 Clericus ob publicam vindictam ac-
cusare non valet etiam si non sit im-
ponenda poena sanguinis, & quare, c.
10. n. 21. f. 172.
- 4 Clericus Clericum accusare valet,
sed infamatus non potest nisi infama-
tos accusare, c. 10. n. 22. f. 173.
Vide in ver. Captura, & in ver. Cap-
ceratio.
- 5 Clericorum tortura non debet esse ita
gravis sicut in laicis, c. 14. n. 33. f. 345.
Et ex communi observantia torquen-
tur per ministrum laicum, ibid.
- 6 Clerici eripere possunt de manu fami-
lia condemnatum iniuncte, c. 15. num.
27. f. 405.
- 7 Clericus in flagranti crimine reper-
tus ab omnibus capi potest, dummodò
intra spatium 20. horarum suo Iudi-
ci praesentetur, c. 12. num. 50. f. 255.
& 256.
- 8 Clerici torquendi non sunt quinto gra-
du tortura: & ex consuetudine tor-
queri possunt etiam à ministro laico,
c. 14. n. 33. f. 345. & 346.
- 9 Clerici actione furziva condemnati
efficiuntur infames, & consentur be-
neficio priuati, c. 18. n. 19. f. 486.
- Cogitatio.
- 1 Cogitatio non puniatur in foro fori, c. 6.
n. 1. f. 80.
- Cognitio.
- 1 Cognitio corporis delicti, quae ad esse-
tiam iudicii pertinet precedere debet
quacunque via Iudices procedant, c.
1. n. 8. f. 11.
- Concubinatus.
- 1 Concubinatus quando dicitur noto-
rius, c. 5. n. 4. f. 74.
- Concessio.
- 1 Concesso vno, omnia intelliguntur cō-
cessa, sine quibus ad illud perueniri
non potest, c. 4. n. 18. f. 61.
- Coniectura.
- 1 Coniectura admittuntur quando ex
communiter accedentibus probatio est
difficilis, c. 2. n. 13. f. 22.
- 2 Coniecturis non autem solis testibus
probari delicta possunt, c. 13. nu. 44.
f. 300.
- 3 Coniectura sicut praesumptio accipi-
tur pro veritate donec aliud appa-
reat, c. 13. n. 44. f. 301.
- 4 Coniectura sufficit ad probandum
crimen difficultis probationis, ac etiam
delictum ingenere, c. 13. n. 44. f. 301.
- 5 Coniecturis suam innocentiam pro-
bare inquisitus potest, & cap. 15. nu.
35. f. 410.
- Coitus.
- 1 Coitum vi committens cum meretri-
ce etiam non desponsata, vel nupta,
meretriceam artem exercens, puniri
non potest post quinquennium, cap. 6.
num. 19. fol. 90.
- Confessio.
- 1 Confessio à reo extorquenda non est
promissione impunitatis, c. 14. nu. 35.
f. 348.
- 2 Confessio facta à reo metu tormento-
rum illi non nocet, ut condemnari pos-
sit, nisi illam ratificet sine ali metu:
sed tantum facit novum indicium
contra eum, ut iterum torqueri possit,
c. 14. n. 26. f. 337.
- 3 Confessio extrajudicialis quando fa-
cit indicium ad torturam, remissive,
c. 14. n. 25. f. 336.
- 4 Confessio propria non praesudicat in-
his, quae sunt iuris, cap. 18. n. 2. f. 476.
- Consensus.
- 1 Ignorans, & errans non consentis, c. 8.
num. 24. fol. 138.
- Constitutio.
- 1 Constitutio Bonifacii VIII. per quam
conceditur Fratribus Prædicatoribus
ut in puniendis fratribus non tenean-
tur sequi rimas, & apices iuris, sed
sc-

I N D E X

- secundū consuetudines, & instituta ipsius Ordinis facta, & facienda, c. 1. n. 4. f. 9.*
- 2 *Constitutione Bonifacii VIII. non obstante tenentur in puniendis delictis sequi apices iuris Regulares illi, qui non habent consuetudines, & instituta ad hoc faciendū, c. 1. n. 6. f. 10.*
- Consuetudo.**
- 1 *Consuetudo rationabilis, & praescripta vim legis habet, c. 19. n. 1. f. 496.*
- Continuatum.**
- 1 *Continuata, & adhaerentia eiusdem naturae censentur, licet aliquo modo tempore intermedio vacauerint, c. 5. n. 2. f. 73.*
- Contumax.**
- 1 *Contumax ut damnari sine examine possit, quis est dicendus, cap. 7. nu. 27. fol. 113.*
- 2 *Pro contumacia poena vitanda admittitur Procurator ad excusandam absentiam, etsi non admisatur pro defensione rei absentis, cap. 15. n. 36. fol. 411.*
- 3 *Ob contumaciam damnatur absens ex consuetudine, etiam quando est illi imponenda poena ultimi supplicij, cap. 16. num. 8. fol. 419. & 420.*
- Copia.**
- 1 *Copia repertorum cum nominibus testium tradenda est Patri, etiam si testes sint omni exceptione maiores, excepto favore fidei, c. 9. nu. 16. f. 153.*
- Corpus delicti.**
- 1 *Corpus delicti quid sit, cap. 2. num. 1. fol. 14. eius cognitio precedere debet quacumque via Iudex procedat, c. 1. num. 8. fol. 11. Etus cognitio ad essentiam Iudicij pertinet, c. 1. n. 8. fol. 11.*
- 2 *De corpore delicti in genere constare debet ante inquisitionem. Et quomodo constare debeat, quando delictum est facti permanentis, cap. 2. num. 2. fol. 14. & 15. Et quomodo quando delictum relinquit vestigium dubium, cap. 2. num. 4. fol. 15. Et quomodo quando certum vestigium relinquit, ibid. in n. 6. fol. 16.*
- 3 *Corporis delicti visitatio quomodo sit facienda, cap. 2. n. 8. fol. 17.*
- 4 *Corpus delicti in crimine veneni probatur per coniecturas, & per quas, cap. 2. num. 11. fol. 19. & 20.*
- 5 *Corpus delicti quomodo probatur in delictis, qua dubia vestigia relinquunt, cap. 2. num. 4. fol. 15. & 16. Et quomodo in delictis facti permanentis quando post se certum vestigium relinquant, cap. 2. num. 6. fol. 16. Et quomodo quando incertum vestigium relinquunt, cap. 2. num. 10. fol. 19. Et quomodo in delictis facti transiensis, cap. 2. n. 13. fol. 22.*
- 6 *Corporis delicti visitatio quomodo sit facienda in crimine stupri, & sodomia, cap. 2. n. 8. fol. 17.*
- 7 *De corpore delicti quando constare non potest, nisi de persona delinquentis constet, non est ideo inquisitio omittenda, sed cauendum est, ne testes de delinquentis persona interrogentur, quam si testes nominant, est in actis scribenda, cap. 18. n. 6. fol. 478.*
- Correctio.**
- 1 *Correctio iudicialis subditorum primo loco spectat ad Superiorem, cap. 12. num. 6. fol. 219.*
- 2 *Correlationes iuxta regulam à Religiosis patienter sunt substinendae, quando sine processu proceditur, c. 17. num. 5. fol. 454.*
- Crimen.**
- 1 *Crimina excepta qua dicuntur, c. 10. num. 23. fol. 174.*
- 2 *In flagranti crimine repertum omnes capere possunt, etiam si clericus sit, dummodo intra spatium 20. horarū proprio Iudici praesentent, cap. 12. nu. 50. fol. 255. & 256.*
- 3 *In flagranti crimine captus quomodo sit expediendus, cap. 12. n. 52. fol. 157.*
- Cu.

I N D E X.

Curator.

- 1 *Curator est dandus reo quando minor est, alioquin alia nullius erunt.* c. 14 num. 1. f. 312.

D

Decretum.

- 1 *Decretum tortura quādo est interponendum.* c. 14. nu. 47. f. 362.
- 2 *In decreto tortura est exprimenda causa, & quomodo.* cap. 14. num. 46. f. 361.
- 3 *Decretum de torquendo est interponendum, si rei partes succumbat in defensionibus ante torturam illi praestitis.* Cap. 14. num. 46. f. 361.

Defensio.

- 1 *Defensiones quando reo competunt in notorijs iudicijs, dandae illi sunt cum termino ad se defendendū, & concessio illi Aduocato, & Procuratore, alioquin appellare potest.* c. 4. nu. 18. f. 61.
- 2 *Defensiones possunt aliquādo dari reo existenti in secretis, & quid sit tunc faciendum.* c. 15. nu. 13. f. 395. *Vide in ver. Dilatio.*
- 3 *Pro defensione reorum recipiendi sunt testes ad probandam eius innocentiam etiam post conclusionem in causa.* c. 15 num. 10. f. 392.
- 4 *Pro defensionis terminum esse solet erium dierum; sed assignari possunt plures termini Iudicis arbitrio.* c. 15. num. 14. f. 395. & 396.
- 5 *Defensionis termino durante, quid facere debeat reorū Aduocati, & Procuratores, ac Iudex.* c. 15. num. 15. 16. 17. & 18. f. 396. 397. & 398.
- 6 *Pro defensione reorū admittendi sunt etiam testes non integri, ac minus idonei, & praesumptiones, ac testes deponentes de credulitate.* c. 15. n. 19. f. 399.
- 7 *Defensiones ex officio cōcedere Iudex debet quando illas reus non petit, etiā si sit absens, & etiam in notorijs quādo competūt.* c. 15. n. 20. f. 399. & 400.
- 8 *Defensio iustior in homicida qua, vide in ver. Homicidium num. 2.*
- 9 *Defensio quando dicitur facta cum moderamine.* c. 15. nu. 21. & 22. f. 400. & 401.
- 10 *Defensionis causa inuicem occidēs missam celebrando, quādo alio modo se saluare non potest, missam continuare uales, etiam si praesens sit.* c. 15. num. 24. f. 402.
- 11 *Defensio in iudicio iudicialiter à reo facienda est: & quando à Iudice denegatur, facienda est per appellationem, à tali grauamine, vel per recursum ad Superiores.* c. 15. nu. 25. f. 402.
- 12 *Defensio per calumnias, aut per falsas allegationes est illicita.* c. 15. nu. 25. f. 403.
- 13 *Defensio cum moderamine est licita etiam aduersus Superiores excedētes in suo officio, & etiam contra Patrem excedentem iura sua potestatis, & etiam contra clericum sine incurso excommunicationis, aut irregularitatis.* c. 15. num. 26. f. 403. 404.
- 14 *Defensio etiā armis fieri potest quando Iudex iniuste procedit, & alia via de facto quis se defendere non ualeat.* c. 15. num. 27. f. 404.
- 15 *Defensiones iure naturali concessas Principes auferre non possunt, sed concessas à iure positivo possunt.* c. 15. num. 28. f. 405.
- 16 *Defensiones proprias reus renuciare nō ualeat in causa criminali nisi esset notorium nullas illi defensiones competere, vel nisi iustam habeat causam renunciandi, vel nisi sponte confessus sit.* c. 15. num. 29. f. 405. & 406.
- 17 *Pro defensione reorum qua considerare Iudex, & Aduocati debent circa dicta testimonium.* c. 15. num. 30. f. 406.
- 18 *Defensionis terminus assignandus est reo in iudicio sponte confesso, etiam si non petat ex praxi generali.* c. 15. nu. 31. f. 407.
- 19 *Pro defensione sua quid probare potest*

I N D E X.

- testis sponere confessus, & quid in- 8
nocens conuictus, c. 15. num. 32. & 33.
f. 408.
- 20 Defensionibus reo prestitis ante tor-
turam, si eius partes succumbant sa-
ciendum est decretum de torquendo,
& quomodo, c. 14. num. 56. f. 361.
- Degradaationis Poena.
- 1 Degradationis poena actualis cum
traditione Curia seculari de iure Ca-
nonico est atrocissima: & pro quibus
delictis talis poena imponitur, c. 3. n.
21. f. 41.
- 2 Degradatio actualis quomodo sit fa-
cienda, c. 16. num. 27. f. 436.
- Delatio
- 1 Delatores solliciti quando sunt plu-
res ad quid valas eorum delatio, c. 14.
nu. 19. f. 331.
- 2 Duo delatores contestes quando non
sunt omni exceptione maiores, non suf-
ficiunt ad condemnandum, si delatus
neget, c. 14. n. 19. f. 331.
- Delegatio iurisdictionis, &
Delegatus.
- 1 Delegatum iurisdictionem, qui habet
c. 8. nu. 8. f. 124.
- 2 Delegatum iurisdictionem habentes
illam alteri delegare valent, c. 8. n. 9.
f. 125. Et quis illam delegare potest
ibid. & quando illam delegare valent
Visitatores nostra Religionis, c. 8. nu.
10. f. 125.
- 3 Delegatus Generalium Religionum
subdelegare valet, etiam si sit delega-
tus ad unam causam, c. 8. n. 11. f. 126.
- 4 Delegatus Proconsulis subdelegare
valet. ibid.
- 5 Delegari non possunt causa criminales,
qua sunt meri, & mixti imperij, ta-
men consuetudo est in contrarium, c.
8. nu. 12. f. 126. & 127.
- 6 Delegantur omnes cause meri, & mix-
ti imperij de iure Canonico, ibid.
- 7 Delegare delictorum punitionem quan-
do possunt nostri Praepositi, c. 8. nu. 18.
f. 132.
- 8 Delegare delictorum punitionem pos-
sunt nostri Praepositi etiam sine con-
sensu Capituli, quando in Capitulo de-
terminatum est, ut acta iudicaria
fiant, c. 8. nu. 18. f. 132.
- 9 Delegatus ad unam causam potest si-
bi eligere locum iudicii etiam extra
territorium delegantis sine consensu
Domini territorij: sed secus est quoad
Delegatum ad uniuersalitatem cau-
sarum, c. 16. num. 29. f. 437 & 438. &
in num. 32. fol. 440. & 441. ubi etiam
dicitur quod ob abundantio rem cau-
telam tutius est licentiam petere.
- 10 Delegatus Apostolica sedis si propter
aliquorum potentiam, vel malitiam
non potest iurisdictionem exercere
iuxta formam sua legationis, eligere
potest locum idoneum ad hoc facien-
dum, c. 16. n. 34. f. 442.
- Delictum.
- 1 Delicta aliqua sunt facti permanenti,
aliqua facti transeuntis, c. 2. n. 3. f. 15
- 2 Delicta facti permanentis aliqua cer-
tum vestigium relinquunt: & qua il-
la sint, explicatur, ibid.
- 3 Delicta aliqua dubium vestigium
relinquunt, cuiusmodi est venenatio,
& modus probandi corpus delicti tunc
explicatur, c. 2. num. 4. f. 15. & 16.
- 4 Delicta facti transeuntis qua sunt ex-
plicatur, c. 2. nu. 5. f. 16.
- 5 In Delictis facti permanentis quomo-
do constat de corpore delicti quando
post se certum vestigium relinquunt,
c. 2. n. 6. f. 16. & qua sunt faciendae pro
talicognitione, ibid. in nu. 7. & quo-
modo in delictis facti permanentis,
qua post se incertum vestigium relin-
quunt, c. 2. n. 10. f. 19. & 20.
Vide in ver. Corpus delicti.
- 6 De delicto quando dubitatur, si simul
cum dubio fama praecedit, procedi po-
test ad inquirendum, c. 2. n. 12. f. 21.
Et ad probandum delictum in genere
in causa veneni fama sufficit quando

I N D E X.

- testes haberi non possunt. *ibid.*
- 7 In delictis facti transcurrentis de corpore delicti cōstat per coniecturas quādo post se vestigium non relinquunt, c.2.n.13.f.22.
- 8 Delictum commissum intra domum quibus coniecturis probatur, c.2.n.14.f.23.
- 9 De delictis leuibus processus non est formandus, sed quod illa de plano est procedendum c.3.nu.1.f.25. Illaq. Regulares punire debent secundum obseruantiam Regularem, & appellatio non est admittenda nisi ratione excessus, c.3.nu.1.f.26.
- 10 Delicti grauitas in foro exteriori nō pōderatur, ut in interno, c.3.n.2.f.27
- 11 Delicta, ut sint accusatione, & pœna digna necessarium est, ut in actū proferant, c.3.nu.3.f.27.
- 12 Delictum causa, ut dicatur criminalis, necessarium est, ut sit digna pœna corporali, uel pecuniaria ob vindictam publicam, c.3.nu.3.f.27.
- 13 Delictorum distinctio, c.3.nu.4.f.28.
- 14 Delicta leuia apud Regulares, & in omni foro qua sunt, c.3.nu.5.6.7. & 8. f.28. & 29.
- 15 Delicta ex more regionis existimāda sunt grauiora, uel leuia: & multa dicta Doctorum traduntur circa delictorum grauitatem quodā Clericos, & Regulares, c.3.nu.9. f.30.
- 16 Delictum non leue, seu graue committunt Regulares ob nocturnū egressum ē monasterio sine licentia superioris, etiam si hoc faciant animo non apostatandi, c.3.nu.11.f.32.
- 17 Delicta qua dicantur leuia, uel graui arbitrio Iudicis est indicandum, c.3.nu.12.f.32.
- 18 Delicta qua dicantur grauiora, seu atrociora apud Regulares, & apud omnes explicatur, c.3.nu.13.f.32. & 33.
- 19 Delictorum qualitas cognoscitur ex genere pœnarum, remittiturq; Iudicis arbitrio, & quomodo indicare hoc debeat, c.3.nu.13. & 14.f.33. & 34.
- 20 Delicti grauitas ex loci, & personarum qualitate quare sit diiudicāda, c.3.nu.15. & 16.f.34. & 35.
- 21 Delictum graue est committere malum sub specie boni, & delinquentes sub specie bonis Ordinarijs, uel Inquisitoribus sunt denunciandi, c.3.n.17.f.36. & 37.
- 22 Delictum graue de iure canonico est omne illud quod habet excommunicationem maiorem annexam ipso facto incurrendam, c.3.n.18.f.37. & 38. Item quādo habet annexam pœnam depositionis, *ibid.*
- 23 Delictum graue est peccatum Fornicationis, & oppositum est hæresis, c.3.nu.19.f.39.
- 24 Delicta atrociora sūt illa pro quibus ultra mortem naturalē additur alia pœna, c.3.nu.21.f.25.
- 25 Delicta pro quibus imponitur pœna degradationis actualis eum traditione Curia seculari de iure Canonico sunt atrocissima, & pro quibus delictis talis pœna imponitur, c.3.nu.21.f.40. & 41.
- 26 Delicta occulta qua dicuntur de illis Ecclesia non indicat, nisi ad illam perueniant iuris ordine seruato, c.3.nu.22.f.42.
- 27 Delictum notoriū dicitur illud quod nulla tergiversatione celari potest, c.4.nu.1.f.45. Et quid inter Regulares, *ibid.* Vide in ver. Notorium.
- 28 De delicto saltem non attestato acta iudiciaria formari non possunt c.6.nu.1.f.79. & 80.
- 29 Delictum non proueniens ad actum proximum intra cogitationis terminos sistit c.6.nu.2.f.80.
- 30 Pro delicto extra territorium commisso Iudex processum formare non valet, quando reus in loco delicti in-

I N D E X.

- Ad absolutus, vel condemnatus fuit, c. 6. num. 3. f. 81. secus si non iussit, ut in num. 4.*
- 31 Delictum committens extra territorium an sit remittendus ad Iudicem territorij ubi deliquit, c. 6. nu. 6. f. 82.
- 32 In delictis mixtis fori Iudices prauent si processum formare non possunt quando leges utriusq; fori tendunt ad poenam commensuratam delicto, c. 6. num. 7. f. 83.
- 33 Delicta regulariter ita prescribuntur spatio 20. annorum, ut post hoc tempus processus formari non possit, c. 6. nu. 9. f. 85. Limita, ut in d. c. 9. nu. 11. f. 86.
- 34 Delicto adiuncta qualitas protrahit tempus ad accusandum usq; ad tempus quo protrahitur ipsa qualitas, c. 6. num. 14. f. 87.
- 35 Delicta omnia, quæ à lege Iulia de adulteris puniuntur, spatio quinquennij prescribuntur, c. 6. num. 16. f. 88. & vide exceptiones ibidem, & in nu. 17. & 18. f. 89.
- 36 Delicta omnia una cum poena delinquentis morte finiuntur, c. 6. num. 26. f. 93. & vide limit. ibid. in num. 27. & 28.
- 37 Pro delictis indultis, compositis, & transactis processus formari non potest, c. 6. nu. 29. f. 94.
- 38 In delictis notorijs potest Iudex ex officio procedere, iuris ordine non seruato, etiam si iurauerit, in omnibus causis iuris ordinem esse seruaturum, probata tamē prius delicti notorietate, c. 5. num. 4. f. 74.
- 39 Delictum notorium facti interpellati explicatur, & exemplificatur quodam Regularis, & secularis, c. 5. m. 2. f. 72. & 73.
- 40 Delictum notorium facti permāentis explicatur, & nec in illo est necessarius ordo iuris, nec accusator, c. 5. m. 4. f. 74. & 75.
- 41 Delictum notorium iuris explicatur, distinguiturq; in notorium per sensationem, vel per confessionem, vel per claram probationem in iudicio factam, c. 5. num. 5. f. 74. & 75.
- 42 Delicta præsumptiue notoria quasine explicatur, c. 5. nu. 5. f. 76.
- 43 Delicti notorietas præsumptiue aperit viam ad inquirendum simpliciter & de plano absq; accusatore, vel denunciatore, ibid. f. 77.
- 44 Delicti cognitio ad Iudicem principaliter spectat; cognoscere q. ipse debet non solum delictum esse commissum, sed testes debent hoc deponere in actis, c. 18. n. 4. f. 477.
- Depositionis poena.
- 1 Depositionis poena non est imponenda nisi in casibus à iure expressis, c. 3. nu. 18. f. 38.
- 2 Depositionis poena antiquitus puniebantur Clerici fornicarij, c. 3. nu. 19. f. 39.
- 3 Depositionis poena sunt puniendi Religiosi fornicarij, c. 3. n. 19. f. 40. Item Clerici fornicarij quando fornicatio est notoria, vel scandalosa, vel diu continuata, ibi in nu. 20.
- Dies.
- 1 Dies, & locus, mensis, & annus est de substantia instrumenti, c. 7. nu. 14. f. 103.
- 2 Dies commissi criminis, an, & quando in libello accusationis sit apponendus, c. 10. nu. 8. & 9. f. 162. & 163.
- Dictio.
- 1 Dictio pluries non verificatur in duobus quando agitur de probanda infamia, sed ad illam probandam clamores aliqui precedere debent, & quid ad hoc testes probare debeant, c. 12. m. 17. f. 227.
- Diffamatio.
- 1 Diffamatio, & indicia tunc sunt necessaria ad reum interrogandum, secundum aliquos, quando proceditur

III per

per viam inquisitionis, non autem quando per viam accusationis, c. 14. num. 13. f. 385.

Dilatio.

- 1 Dilationes quot sint danda reo ad se defendendum, & actori ad opponendum, c. 15. num. 2. f. 384. & 385.
- 2 Dilationum materia in criminalibus arbitrio Iudicis relicta est; & plures dilationes cōcedere Iudex solet, c. 15. num. 2. f. 385. & in num. 14. f. 399.
- 3 Quoad dilationes concedendas quomodo sit intelligendum l. ff. de fer. & dilat. c. 15. num. 3. f. 385.
- 4 Dilationes danda sunt causa cognita quoad moderamen locorum, in quibus degent testes examinandi, c. 15. nu. 4. f. 386.
- 5 Dilatio priori loco assignanda est accusatori, & postea reo: & ad ordinem iuris hoc pertinet: sed ita, ut dilatio concessa uni sit etiam alteri communis quando Iudex procedit per viam accusationis, aut denunciationis, non autem quando ex officio, c. 15. num. 5. f. 386. & 387.
- 6 Dilationes plures reo conceduntur, quando in illo nō cognoscitur calumnia, vel animus prolatandi iudiciū, c. 15. num. 5. f. 387.
- 7 Dilationes cum copia articulorum obiectorum an sint danda reo ad deliberandum post accusationem illi factam, c. 15. num. 6. f. 388.
- 8 Dilationes ita danda sunt in causa adulterij sicut, & in alijs causis contra nullos qui hoc negarunt, c. 15. num. 7. f. 388. & 389.
- 9 Dilationes dantur etiam confessis, & convictis de crimine heresis, c. 15. nu. 8. f. 389.
- 10 Dilationes non ad substantiam, sed ad figuram iudicij pertinent, & restringi possunt quādo summarie proceditur, c. 15. num. 9. f. 390.
- 11 Dilationes breuiiores cōcedenda sunt in causis criminalibus, in quibus est procedendum summarie, & sine strepitu, & figura iudicij, c. 15. n. 9. f. 390. Nec in causis Regulariū quādo proceditur sine strepitu, & figura iudicij. ibi.
- 12 Dilationes ad se defendendum cōcedenda sunt reo una cum copia indictorum non solum ante sententiam diffinitiuam, sed etiam ante interlocutoriam de illo torquendo, c. 15. nu. 10. f. 391.
- 13 Dilationes tres sunt reo concedenda etiam ante toruram, c. 15. num. 10. f. 391.
- 14 Dilationes ad se defendendum cōcedere reo Iudex licite potest in criminalibus quandoque ante sententiam: imò etiam post sententiam cōdemnatoriam, differendo executionem illius, c. 15. nu. 10. f. 392.
- 15 Dilationum termino durante ad defensionem rei concessa, Iudex ad ulteriora procedere non debet, alioquin omnia nulla sunt: nec consolidantur Partium consensu, c. 15. nu. 11. f. 392. & 393.
- 16 Dilationis termino durante, Iudicis officium quiescit: & in illo computantur tam dies feriati quā nō feriati. ibi.
- 17 Dilationis termino non obstante quādo potest Iudex ad ulteriora procedere, c. 15. nu. 12. f. 393. & 394. & facere hoc tunc debes expresse ibi.
- 18 Dilatio cessat, cessante causa pro qua fuit concessa. ibi.
- 19 Dilationes concessas quando Iudex abbreviare potest, c. 15. nu. 13. f. 395.
- 20 Dilationes quas cumq; à iure concessas potest Iudex ex causa abbreviare, & prorogare, c. 15. num. 14. f. 395. & 396.

Dubium.

- 1 In casu dubio procedi potest ad inquirendum quando simul cum dubio fama concurrat, c. 2. nu. 12. f. 21.

2. Dubium

I N D E X.

- 3 *Dubium circa sententiam Prælati ex quibus capitibus oriri potest, c. 17. nu. 5. f. 454.*
Dubia pluribus modis esse possunt in ffitia punitionis, seu sententia circa delicta Regularium, qua de iure communis sunt puniendæ, c. 17. nu. 7. f. 456

E Ecclesia.

- 1 *Ecclesia non polluitur ob effusionem sanguinis in illa facta causa defensionis, c. 15. nu. 24. f. 402.*

Effectus.

- 1 *In Effectu conveniunt ea qua in causa conveniunt, c. 21. nu. 6. f. 518.*

Eiecti è Religione.

Vide in ver. incorrigibilis, in ver. Regularis, à nu. 11. & in ver. ordo.

Episcopus .

- 1 *Episcopus iniussè carceras clericum excommunicatus, c. 10. n. 32. f. 182.*

- 2 *Episcopus inquisitionem generalem incipere debet præmissa dicto, c. 12. nu. 41. f. 248.*

- 3 *Episcopus, qui habet in sua Diocesi plures terras, in quocunq. illarum eligere sibi potest locum iudicandi, dummodò locus ille exemplis non sit, c. 16. nu. 30. f. 439.*

- 4 *Episcopus in quocunq. loco sua Diocesis potest per se, vel per alium sedere pro tribunali, & iudicare, dummodò hoc notificet Partibus. ibid.*

- 5 *Episcopus è Diocesi sua expulsus potest in Diocesi conuicina contra expulsores, & eorù fautores procedere, c. 16. nu. 34. f. 442.*

- 6 *Episcopi, & Ecclesiastici omnes habentes iurisdictionem suo iure sunt Ordinarij; & quid facere in causis possint. Vide in ver. iurisdictione nu. 8.*

- 7 *Episcopus condemnans clericum ad perpetuum carcerem potest in sententia reservare sibi potestatem minuendi poenam arbitrio suo, dummodo salis*

reservatio non sit contra naturam poenæ, c. 19. nu. 3. f. 498.

Essentialia Iudicii.

- 1 *Essentialia iudicii de iure Divino naturalis, & gentium quæ sint, c. 9. à nu. 12. usq; ad 18. f. 151. 152. 153. & 154*
 2 *Ad essentialiam Iudicii pertinet, ut constitut de corpore delicti, c. 9. n. 12. f. 151. Item contestatio litis. ibi. in nu. 13. Item citatio rei ad videndum iuramentum testium, & omnes alia Citationes necessariae, & maxime profertenda sententia diffinitiva, c. 9. nu. 14. & 17. fol. 152 & 154. Item probationes, & defensiones, c. 9. nu. 15. f. 152. Item, ut sententia in scriptis feratur, c. 9. nu. 18. f. 154.*

- 3 *Ad essentialiam iudicii pertinet, ut deficiente accusatione precedat denuntiatio iuridica, c. 1. nu. 1. f. 64. Non ad essentialiam iudicii, sed ad figuram, dilationes pertinent, c. 15. nu. 9. fol. 390.*

Ad essentialiam alicuius rei quæ pertinet. ibid.

Examen.

- 1 *Examen Reorum dicitur constitutum, & quare, c. 14. nu. 1. f. 312.*

Vide in ver. Reus, & in ver. testis.

- 2 *Praxis habendi testes pro examinatis quædoreus patet copiam processus, illo non finito, approbatur, c. 4. nu. 10. f. 53. & 54.*

- 3 *Examinandus est reus etiam in notarijs post repetitionem testium Partecitata, c. 4. nu. 12. f. 89.*

Exceptio.

- 1 *Exceptiones friuolas Iudex ex officio repellere debet, c. 4. n. 12. f. 56.*

Excommunicatio.

- 1 *Excommunicatio maior non contrahitur nisi ob peccatum mortale, c. 3. nu. 18 fol. 38.*

- 2 *Excommunicatione ligati à publicis officijs repelluntur, c. 9. nu. 5. f. 147.*

F

Falsicrimen.

- 1 **F**alsicrimen quatuor modis commissi solet; & qui illi sint, explicatur: & quomodo constare debeat in illo de corpore delicti in genere; & quibus poenis sit puniendum, remissive, cap. 18. num. 13. fol. 481. & 482.

Fama.

- 1 **F**ama sufficit ad probandum delictum in genere quando testes haberi non possunt, cap. 2. num. 12. fol. 21. Vide in ver. Infamia.
- 2 **F**ama quid sit, cap. 12. num. 18. f. 229.
- 3 **A**fama mala ex mala præsensione vitæ se quis defendere potest probando per triennium bene vixisse, & fuisse bonæ vocis, & fama, cap. 14. num. 4. fol. 315.
- 4 **A**d famam probandam duo testes suffiunt, cap. 12. num. 18. fol. 228. Et illam probant, si dicant, audivisse aliquem publicè, si interrogati nominent eos, à quibus audierunt, cap. 12. num. 12. fol. 228.

Filiatio.

- 1 **F**iliatio, & Paternitas quando sine dicenda notoria præsumunt, cap. 5. num. 5. fol. 74.

Fiscus.

- 1 **F**iscus de consuetudine assumit partes accusatoris, cap. 12. num. 2. fol. 215. & 216.
- 2 **F**iscus probat sine assignatione dilationis, & postea assignantur reo dilationes ad suas probationes faciendas, quando Iudex ex officio procedit, cap. 15. n. 5. fol. 386.
- 3 **F**iscum regulariter Regulares non habent: & quid in nostra Religione, cap. 16. n. 3. f. 417.
- 4 **F**iscus est audiendus, alioquin nulla erit sententia contra illum prolata, ibid.

Forma.

- 1 **F**orma sententiæ condemnatoriae pro delictis facti notorii reo præsentem, cap.

4. num. 22. fol. 64.

2 **F**orma citationis absentis per edictum, cap. 4. n. 24. fol. 67.

3 **F**orma citationis absentis per Præconem, cap. 4. n. 25. fol. 69.

4 **F**orma decreti quando allegatur pro reo causa absentia, & non admittitur, cap. 4. n. 25. fol. 70.

5 **F**orma decreti publicationis actoris, cap. 7. n. 23. f. 109.

6 **F**orma copia processus Partidando, cap. 7. n. 16. f. 104.

7 **F**orma libelli recusationis Iudicis, ob suspicionem, cap. 8. n. 27. f. 140.

8 **F**orma sub qua est deleganda causa à Prælati regularibus, quando ipsi sunt offensi, cap. 8. num. 17. fol. 131. & 132.

9 **F**orma recusationis Assessoris suspecti pro nostris Clericis Regularibus, cap. 8. n. 28. f. 141.

10 **F**orma libelli accusationis quando ab accusatore inscriptis traditur, c. 10. num. 29. fol. 179. Item quando quis proprius ius non persequitur, ibid. fol. 180.

11 **F**orma denunciationis faciendæ Iudici pro communi bono, cap. 11. n. 17. fol. 200.

12 **F**orma initiandi processum à Iudice seculari quando procedit ob denunciationem, cap. 11. n. 24. f. 205.

13 **F**orma denunciationis faciendæ Iudicibus Ecclesiasticis, cap. 11. num. 25. fol. 207.

14 **F**orma denunciationis faciendæ Iudici Regulari, ibid.

15 **F**orma initiandi processum à Iudicibus Ecclesiasticis etiam Regularibus procedentibus per viam denunciationis, cap. 11. n. 25. f. 208.

16 **F**orma recipiendi inquisitionem generalem, cap. 12. n. 34. f. 243.

17 **F**orma edicti pro incipiendâ inquisitione generali à Prælati Regularibus, cap. 12. n. 41. f. 248.

I N D E X

- 18 *Forma procedendi per viam inquisitionis specialis*, quando ex inquisitione generalirefultat cognitio specialis delicti contra aliquem, c. 12. num. 42. fol. 250.
- 19 *Forma incipiendi processum per viam inquisitionis* quando contra aliquem infamia, ac clamorosa insinuatio procedit, c. 12. nu. 42. f. 252.
- 20 *Forma incipien di inquisitionē* quando incidenter contra reum deregitur delictum aliquod omnino separatum à delicto, de quo est inquisitus, c. 12. num. 48. f. 254.
- 21 *Forma incipiendi examinationem* testis coram Iudice Regulari, c. 13. n. 27. f. 285.
- 22 *Forma incipiendi examinationem* testis coram alijs Iudicibus, ibi. f. 286.
- 23 *Forma interrogandi testes in inquisitione specialis* facienda, c. 13. nu. 31. fol. 289.
- 24 *Forma conclusionis examinationis* testium ibid.
- 25 *Forma subscriptionis* testis, ibid. fol. 290.
- 26 *Forma decreti pro repetitione* testium c. 13 nu. 45. f. 302.
- 27 *Forma citationis rei ad videnda iuramenta* testium. ibid.
- 28 *Forma citandi testes repetendi in Curia Episcopali*, ibi. f. 203.
- 29 *Forma repetendi testes cum interrogatorijs* datis à parte, & sine illis, ibi. f. 304.
- 30 *Forma scribendi variationem, vel trepidationem* testis, c. 14. num. 38 fol. 352.
- 31 *Forma constituendi, & examinandi reum*, c. 14. num. 39. f. 352.
- 32 *Forma confrontandi testes*, c. 14. nu. 40. f. 354. Item cum tortura in nu. 41. f. 355. Item quando reum de visu tantum cognoscunt, in num. 42. f. 357.
- 33 *Forma decreti de torquendo reo per funem*, c. 14. num. 46. f. 362.
- 34 *Forma constituendi reum criminis ad torturam*, c. 14. nu. 49. f. 365.
- 35 *Forma decreti de torquendo reo per torturam Vigilia*, c. 14. nu. 50. f. 367.
- 36 *Forma visitandi corpus delicti* c. 2. nu. 8. f. 17.
- 37 *Forma seruanda in ratificatione* facienda à reo extra tormenta, quoad ea qua in tormentis confessus est, c. 14. num. 57. f. 375.
- 38 *Forma recognitionis armorum*, ac aliarum rerum, qua in domo rei inuenta sunt, c. 14. num. 59. f. 376.
- 39 *Forma citationis ad sententiam contra reum faciendam*, c. 16. num. 13. fol. 423.
- 40 *Forma relationis citationis ad sententiam pro Regularibus*, c. 16. nu. 13. fol. 424.
- 41 *Forma sententiae absolutoriae*, qua à quocumq; Iudice ferri potest, mutatio mutandis, c. 16. num. 23. f. 431.
- 42 *Forma absoluendi inquisitum*, qui se purgauit per torturam, c. 16. num. 24. fol. 432.
- 43 *Forma sententiae condemnatoriae pro quolibet delicto*, ipso reo praesente, c. 16. nu. 25. f. 433.
- 44 *Forma sententiae condemnatoriae constituti in sacris cum degradatione actuali, & remissione ad Curiam secularem cum protestatione*, ut puniatur circa poenam sanguinis, c. 16. nu. 26. f. 434.
- 45 *Forma sententiae positae in* c. 16. n. 27. quid importat, & qui facere illam possunt, c. 16. num. 28. f. 436.
- 46 *Forma sententiae purgationis Canonicae*, c. 20. num. 5. f. 505.
- 47 *Forma faciendi purgationem Canonicae*, c. 20. num. 9. f. 509.
- 48 *Forma absoluendi infamatum post purgationem Canonicae*, c. 20. n. 10. f. 510.
- 49 *Forma sententiae eijciendi Religiosos Professos incorrigibiles*, c. 21. num. 9. fol. 520.

Forni-

I N D E X.

Fornicatio

- 1 Fornicationis peccatum est delictum grave; & oppositum est hæresis, c. 3. n. 3. 19. f. 39.
- 2 Ob fornicationem antiquitus Clerici deponerantur: sed hodie est hoc arbitrium, c. 3. nu. 19. f. 39.
- 3 Fornicarij Regulares sunt deponendi, contra Bellectum, c. 3. nu. 19. f. 39.
- 4 Fornicarij clerici sunt deponendi, ob nosoriarum, vel scandalosam, vel diu continuatam fornicationem, c. 3. nu. 20. f. 40.

Fuga, & fugitiuus.

- 1 Fuga quando facit indicium ad torturam, c. 14. nu. 25. f. 336.
- 2 Fugitiuus à Religione quis sit dicendus, & quæ poenâ sit puniendus, c. 18. n. 25. fol. 492.

Furtum.

- 1 In furto quomodo constare debeat de corpore delicti, c. 18. num. 17. f. 483. & in num. 20. f. 486. & 487.
- 2 Furtum quæ poenâ puniri debeat, in num. 17. & quid in nostro Reg. in n. 18. f. 484. & quid quod dicit Clericos, ibid. & in f. 485. & vide supra in ver. Clericus.

G

Grauamen.

- 1 **G**rauamen per diffinitivum irrepabile quando est dicendum, c. 17. nu. 18. f. 467.

Graue delictum.

- 1 Graua, seu atrociora delicta quæ supra explicatur, c. 3. nu. 13. f. 32. Vide in ver. delictum.
- 2 Grauius delictum ex loci, & personarum qualitate est diiudicandum, c. 3. n. 15. fol. 34.

H

Hæresis, & hereticus.

- 1 **I**n crimine hæresis dantur dilationes etiam confessis, & cōuictis, c. 15. num. 8. f. 389.
- 2 In inquisitione contra hæresim proceditur sine strepitu, & figura iudicij,

c. 15. num. 9. f. 389. & 390.

De hæresi accusato dilationes breuiiores concedenda non sunt, ibid.

- 4 Hæresis nulla praua monitione statim est denuncianda Episcopo, vel Inquisitori, c. 11. num. 9. f. 192.

- 5 Ad inquirendum de crimine hæresis, & Apostasia à fide infamia non est necessaria, c. 12. nu. 35. f. 243.

- 6 In crimine hæresis quando quis ob contumaciam damnatur, id quod in illa extiterit per annum continuum, lapso anno, ut verè hæresi. us damnatur, c. 16. n. 7. f. 419.

- 7 Hæresis delictum ut in genere constare possit, quæ requiratur, c. 18. n. 1. f. 474.

- 8 Hæresim in genere non probant testes dicentes simpliciter, & in genere aliquid esse mala fama, sed in specie dicere debent causam mala fama; effeq; debet causa in iudicio sēsus corporis, non in iudicio intellectus, cap. 18. n. 2. f. 475.

- 9 Hæreticus ut quis sit censendus non in iudicio hominum, sed in iure constitit, c. 18. n. 2. f. 475.

- 10 Hæretici dicto non est standum, si ipso affirmet se esse hæreticum, nisi hæresim exprimat cum suis qualitatibus, c. 18. n. 2. f. 476.

- 11 Hæresis verbo explicata quando per famam probari non potest, quomodo sit probanda, ut de delicto in genere constare possit, & in causa procedi, c. 18. num. 3. f. 476.

- 12 Ad subiectum hæresis pertinet, ut error sit in intellectu, ibid.

- 13 Hæreticus non est non baptizatus verba hereticalia proferens, ibid.

- 14 Hæresis quando scripto est manifestata quomodo de delicto in genere constare possit, c. 18. num. 4. f. 477.

- 15 Hæresis quando facto est manifestata, siue post se vestigium relinquat, siue non quomodo de delicto in genere constare

I N D E X.

Hare possit, c. 18. nu. 5. f. 477. & 478.
 16 *Heresis crimen qua poena sit punien-*
dum remissuè, c. 18. num. 7. f. 479.

Homicidium.

- 1 *Homicidium factum fuisse causa de-*
fensionis probatur per consanguineos,
ac feminas, c. 15. num. 19. f. 399.
- 2 *In homicidio ex vulnere tutior defen-*
sio est probare occidisse, vel vulnera-
se causa defensiones cum moderami-
ne, c. 15. num. 21. f. 400.
- 3 *Homicidium pluribus modis commi-*
ssu solet, & quomodo in illis de delicto
in genere constare debeat, c. 18. nu. 14.
fol. 482.
- 4 *Homicidium quibus poenis sit puni-*
dum, remissuè, c. 18. nu. 16. f. 483.

Honor.

- 1 *Ad honores promoueri non potest ac-*
cusatus, denunciatus, aut inquisitus
de crimine causante infamiam, c. 14.
num. 60. f. 378.

Impunitas.

- 1 *Impunitatis promissione confessio à*
reo extorquando non est, c. 14. nu. 35.
fol. 348.
- 2 *Impunitatis promissio pro extorquen-*
da à reis, veritate semper est mala,
ibid.

Inconstantia.

- 1 *Inconstantia quando facit indicium*
ad torturam, c. 14. nu. 25. f. 336.

Incontinenti.

- 1 *Incontinenti fit quod sit eodem cōtex-*
tu, vel immediatè secundum Bald.
c. 4. nu. 22. f. 66.
- 2 *Incontinenti quando testis dicitur*
se corrigere, c. 13. nu. 40. f. 298.

Incorrigibilis.

- 1 *Incorrigibiles Regulares habitu ex-*
poliari, & à Religione emitti possunt,
c. 21. nu. 1. f. 513.
- 2 *Incorrigibilis quis est dicendus, ibid.*
& in nu. 1. & 3. f. 514. & 515.
- 3 *Incorrigibilis quis est hodie dicendus*
ad hoc, ut à Religione ejici possit ex

nouissimo decreto, Sacra Congregatio-
nis, c. 21. nu. 4. & 5. f. 516. & 517.

- 4 *Incorrigibilis sententia lata com-*
in Regularem quid sit faciendum,
traditur; & qua obligatio ejiciētibz
remaneat, explicatur, c. 21. num. 10.
fol. 522.

Vide in ver. Regularis: à nu. 11.

Indicium.

- 1 *Indicia, & presumptiones quādo ad-*
sunt contrarium Assessor quid face-
re debet, c. 9. nu. 10. f. 149. & 150.
- 2 *Indicia expresse apparere debent, ut*
reus interrogari possit: & quando hoc
erit explicatur, c. 14. nu. 3. f. 314.
- 3 *Indicia quando sunt dicenda urgen-*
tiora, ibid.
Indicia quando sunt plura etiam si
non sint urgentiora sufficiunt ad in-
quirendum, & ad torquendum, c. 14.
num. 4. f. 314. & 315.
- 5 *Indicium ad torturam facit mala*
fama iuncto unico teste, vel alio ad-
miniculo, & multò magis sufficit ad
reum interrogandum, ibid.
- 6 *Indicium ad torturam non facit as-*
sertio vulnerati, si vulneratus con-
ualuit: sed quid operatur etiam quā-
do vulneratus moritur, c. 14. nu. 17.
fol. 330.
- 7 *Indicia remota quando plura quàm*
duo sunt, quando ad torturam suffi-
ciunt explicatur, c. 14. nu. 22. f. 333.
- 8 *Indicium proximum etsi per unum*
testem probatum sit, potest per illud
reus interrogari, & torqueri, & quidd
indicium ad hoc dicatur proximum,
c. 14. nu. 23. f. 334.
- 9 *Indicia an, & quando sufficiant ad*
torturam Indiciis arbitrio est relictu,
c. 14. nu. 25. f. 336.
- 10 *Indicium nova superuenientia quādo*
sufficiunt ad torquendum iterum reu
sufficenter torrum, c. 14. nu. 55. f. 371.
- 11 *Indicium sufficiens ad formandam*
inquisitionem specialem debet esse
suffi-

I N D E X

- grave, idest proximum non remotum, & per duos testes probatum, c. 12. nu. 21. f. 231. & 232.
- 12 Indicia grave, seu proximum quod est, c. 12. nu. 22. f. 232. & quod est leue, & remotum in nu. 23. f. 233.
- 13 Indicia remota quando sunt plura ad inquirendum sufficiunt, c. 12. nu. 23. fol. 233.
- 14 Indicia proxima, si indubitata sine sufficiunt etiam ad condemnandum, c. 12. nu. 24. f. 234.
- 15 Indicia indubitata sunt illa, quae à lege sunt approbata, ibid.
- 16 Indiciorum, secundum aliquos, sufficientium ad condemnandum poena ordinaria exempla ponuntur, c. 12. nu. 25. f. 235.
- 17 Ob indicia indubitata imponenda, non est poena ordinaria, sed alia minor Iudicis arbitrio, ibid.
- 18 Indicium quando dicitur indubitatum, c. 12. nu. 28. f. 236.
- 19 Ob indicia indubitata an reus condemnandus aliqua poena sit, vel torquendus, arbitrio Iudicis est relictum, c. 12. nu. 28. f. 237.
- 20 Indicium indubitatum non inducit moralem certitudinem fuisse delictum cum scelere commissum, c. 12. nu. 31. f. 239.
- 21 Indicium ad torturam non facit assertio vulnerati, si vulneratus conuuluit, sed talis assertio habetur loco denunciationis, ad hoc, ut inquiri possit. Estque tale dictum, ex communi stylo, sufficiens indicium ad inquirendum, etiam si vulneratus moriatur, & est sufficiens ad capturam, ac ad excusandum heredes à temeritate accusandi, c. 14. nu. 17. f. 328.
- 22 Ob indicia remota probata per duos testes singulares quando reus interrogari, ac torqueri potest, c. 14. nu. 21. & 22. f. 332. 333. & 334.
- 23 Indicium ad torturam quando facio fuga, inimicitia, confessio extrajudicialis, aut facta coram Iudice incompetenti, aut mine praecedentes, remissus. Et ita quando illud faciunt variatio inconstantia, aut titubatio rei, c. 14. nu. 25. f. 336.
- 24 Indicia noua superuenientia quando sufficiunt ad iterum torquendum reum sufficienter tortum, c. 14. nu. 55. f. 372. & 373.
- Infames.**
- 1 Infames infamia iuris à testimonio repelluntur, ac etiam infames infamia facti, nisi in defectum, & cum tortura, c. 13. nu. 11. f. 271.
- Infamia.**
- 1 Infamia succedit loco accusatoris, aut denunciatoris illis deficientibus & ad assentiam diei pertinet, c. 1. nu. 2. f. 6.
- 2 Infamia non praecedente, deficientibus accusatione & denunciatione, processus est nullus, etiam si Pars non oppoat, contra Farinacium, c. 1. nu. 2. fol. 7.
- 3 De infamia si prius non constet peccat Iudex si demerit ad inquisitionem veritatis, c. 1. nu. 3. f. 7. & 8. sed quod ad Regulares sufficit si infamia verè praecedat, ibid.
- 4 Infamia quid, c. 12. nu. 16. f. 227. Illa non laborans poena afficiendus non est, c. 12. nu. 9. f. 221.
- 5 Infamia recens orta, aut post capturam, vel postquam processus formari capit, non infamat, c. 12. nu. 16. f. 227.
- 6 Infamia non est probata si duo testes iurati affirmant, se à pluribus auduisse, c. 12. nu. 17. f. 227. & 228.
- 7 Infamia laborans, si deficiat in purgatione Canonica et si puniri possit, tamen puniendus non est poena corporis afflictiva, c. 12. nu. 32. f. 239. & 240.
- 8 Infamia qua praecedere debet ad inquirendum contra Praelatos, & qua contra subditos, c. 12. nu. 10. f. 22.

I N D E X.

- 9 Infamia deficiente, ad inquirendum specialiter sufficiens indicium secundum praxim receptam, & explicatur quomodo si hoc practicandum, c. 12. nu. 20. fol. 230. & 231.
- 10 Infamia deficiente, est nulla inquisitio specialis sine indicij forma, & quid quando fit ex mandato Principis, c. 12. num. 34. fol. 241. & 242.
- 11 Infamia precedens sufficit ad interrogandum reum iuridice, & ut ipse teneatur veritatem aperire, si processeris à fide dignis, & in actis probata sit saltem semiplene, c. 14. n. 5. fol. 316.
- 12 Infamia non solum delinquentis, sed etiam delicti est necessaria ad inquirendum, c. 14. nu. 8. fol. 318.
- 13 Infamiam iuris non contrahit occultus delinquens: nec illa contrahitur nisi in casibus à iure expressis, c. 14. nu. 10. fol. 320.
- 14 Infamia laborans si deficiat in purgatione Canonica, puniendus non est pœna corporis afflictiva, c. 12. nu. 32. fol. 240.
- 15 Infamia cum secundum communem sententiam sit necessarium, ut procedat siue procedatur per viam accusationis siue per viam inquisitionis, nō tenetur Reus veritatem propalare, sed equiuocare potest, si Iudex procedat per viam accusationis nō procedente infamia, etsi Iudex iuste interrogare illum tunc posset ob contrariā sententiam, quam alij veridicem esse censent, c. 14. nu. 15. fol. 326. & 327.
- 16 Contra non infamatum delinquentem Prælati inquirere non potest, si sciat delictum duobus aut tribus testibus esse notum, sed quando scis tribus esse notum, potest uni ex illis precipere, ut illud ipse denunciaret ipsi Prælati tanquam Iudici, quando delictum nō est emendatum, sed in fieri, c. 14. nu. 20. fol. 332.
- 17 Infames efficiuntur clerici actione

furtiva condemnari, & beneficio priuati consentire, c. 18. nu. 19. fol. 486.

Informatio.

1 Informatio summaria quomodo sit capienda, c. 10. nu. 33. fol. 183.

Inimicitia, & Inimicus.

1 Inimici à testificando in criminali casu repelluntur, quando inimicitia est capitalis; quando autem dicatur capitalis arbitrio Iudicis est relictum, c. 13. nu. 4. fol. 266.

2 Inimici etiam non capitales in causa criminali non sunt omni exceptione maiores, id est; a parte repelli possunt ita ut tantum de eorum fide diminuantur quantum patitur qualitas inimicitia arbitrio Iudicis, c. 13. n. 4. fol. 267.

3 Inimici non capitalis testimonium nō facit semiplenam probationem, ibid.

4 Inimicitia quando est procurata ad hoc ut testes esse non possint, prædicta non procedunt, ibid.

5 Inimicitia quando est capitalis, & pro parte inquisiti instatur, ut idem aliqui non recipiantur in testes, pariter se ostendens ad hoc probandum, debet Iudex summarie hoc cognoscere, quo cognito recipere illos nō debet, c. 13. nu. 5. fol. 267. & 268.

6 Inimicitia capitali durante testimonium factum non conuallidatur per subsequentem reconciliationem, c. 13. n. 6. fol. 268. & quid de testimonio facto post reconciliationem, ibid. Vide in verbo testis.

7 Inimicitia quando facis indicium ad torturam, c. 14. nu. 24. fol. 336.

Innocens.

1 Innocens inquisitus, & conuictus tanquam reus quæ probare potest pro sua defensione, c. 15. num. 33. fol. 408.

2 Innocens suam innocentiam coniecturis probare potest, & quibus, c. 15. nu. 35. fol. 410.

Zxx Inqui-

I N D E X.

Inquisitio.

- 1 Inquisitionis via etsi de iure civili procedi non possit, tamen proceditur ex consuetudine, c. 12. nu. 1. f. 215.
- 2 Inquisitionem facere de quolibet crimine regulam facere sibi possunt Iudices seculares, c. 12. n. 2. f. 215. & 216.
- 3 Inquisitionis via contra delinquentes quibusdam in locis, & etiam in nostro Regno facta est ordinaria, & accusationis extraordinaria, c. 12. num. 2. fol. 216.
- 4 Inquisitionis, & accusationis via, etsi de iure cumulari non possint procedi delicto, tamen de consuetudine cumulantur etiam cum denunciationse, ibid.
- 5 Inquisitionis via de iure Canonico proceditur quoad omnia crimina, c. 12. num. 3. f. 216 & 217.
- 6 Inquisitio quando simul cum accusatione concurrat in foro Ecclesiastico (constante consuetudine) accusatio cessare facit inquisitionem, ibid.
- 7 Inquisitio facienda non est super occultis, ibid.
- 8 Inquisitionis via in omni foro seruanda est ob solam publicam utilitatem, c. 12. num. 4. f. 217.
- 9 Inquisitionem ob priuatum commodum Iudex facere non potest in criminalibus, ibid.
- 10 Inquisitionis modus duplex generalis, & particularis: & generalis subdistinguitur in ordinarium, & extraordinarium; & explicatur modus ordinarius, c. 12. nu. 5. f. 218. & in nu. 6. extraordinarius, f. 219.
- 11 Inquisitionis modus particularis, seu specialis alius est ordinarius, & alius extraordinarius, & uterq. explicatur, c. 12. nu. 7. f. 219. & 220.
- 12 Inquisitio generalis est in usu, & precepta apud Ecclesiasticos faciendae est frequenter à Regularibus, & de biennio in biennium à Prelatis secularibus, c. 12. nu. 8. f. 220. & 221.
- 13 Inquisitio generalis nominis est inuerosa, sed utilis publico bono, & non praequirat infamiam, aut clamorofam insinuationem, nec accusationem, vel denunciationem, 12. nu. 8. f. 221.
- 14 Inquisitionem generalē Prelati facere possunt tanquam Patres, & tanquam Iudices, c. 12. num. 9. f. 221.
- 15 In inquisitione generali qua delicta sunt tantum inquirenda, & manifestanda, c. 12. nu. 9. f. 221. & 222.
- 16 In inquisitione generali non tenetur superior admonere subditos ne reuelent peccata omnino occulta cum talis reuelatio iure natura sit veritas, c. 12. num. 10. f. 222.
- 17 Inquisitio generalis fit quoad delicta, & personas delinquentes; & traditur eius descriptio, c. 12. nu. 11. f. 223.
- 18 Inquisitionem generalem facere possunt omnes habentes Imperium, & iurisdictionem. Et Prelati Ecclesiastici facere illam debent cum senioribus Ecclesia; & quid de nostro P. Generali, c. 12. nu. 12. f. 223. & 224.
- 19 In inquisitione generali, si testes interrogati generaliter aliquem nominant, aperitur via ad inquirendum contra illum etiam nulla precedente infamia, c. 12. num. 13. f. 224. 225.
- 20 Inquisitionis specialis descriptio: & quomodo sit facienda, ut iuste fiat, c. 12. num. 14. f. 225.
- 21 Ad inquisitionem faciendam, ut fama sufficiat procedere debet à fide dignis, quia duobus testibus iuratis instructi sunt nominandi in ipso principio inquisitionis, c. 12. nu. 15. f. 226.
- 22 Inquisitionem procedere infamia debet, c. 12. nu. 16. f. 227. Quam aliàs si faciat Iudex nulla est; & tenetur ad damna, ibid.
- 23 Ad inquisitionem faciendam contra prelates qua infamia procedere debet; quoniam contra subditos, c. 12. n. 19. f. 230.

I N D E X.

- 24 *Ad inquisitionem faciendam specialiter, deficiente infamia, sufficiunt indicia secundum praxim receptā, qua explicatur, c. 12. n. 20. f. 130. & 131.*
- 25 *Inquisitio specialis, deficiente infamia sine indicij formata an sit nulla si fiat ex officio, vel mandato Principis, c. 12. num. 34. f. 241. & 242.*
- 26 *In inquisitione speciali est reo manifestandum adesse contra illum indicia, ut teneatur delictum propalare, c. 12. num. 34. f. 243.*
- 27 *Inquisitionis nullitas ex eo quod facta sit sine indicij, vel sine infamia, si a reo scienter non opponatur debito tempore, opponi amplius non potest, c. 12. num. 35. f. 243. & 244.*
- 28 *Ad inquisitionem faciendam in crimine hæresis, & apostasie à fide diffamatio non est necessaria: nec in crimine læsæ Maiestatis humane. Nec quando inquisitio fit ad visandum aliquod futurum grave malum, c. 12. nu. 36. & 37. f. 244. & 245.*
- 29 *Inquisitio specialis, deficientibus indicij, & fama, fieri potest procedente semiplena probatione, c. 12. num. 38. f. 245. & 246.*
- 39 *Inquisitio qua fit, nulla infamia procedente quando semiplena probatio procedit, quando non est contra iura, c. 12. n. 39. f. 246. & 247.*
- 31 *Inquisitio generalis est ab Episcopo incipienda præmissis edito. Et quomodo sit incipienda à Regularibus, c. 12. n. 41. f. 248. & 249.*
- 32 *In inquisitione generali qua sunt generaliter interroganda, c. 12. num. 42. f. 249.*
- 33 *Ex inquisitione generali, si non infamia, sed indicia resultant quomodo sit procedendum, & quomodo quando tantum resultat semiplena probatio, c. 12. n. 44. & 45. f. 251.*
- 34 *Inquisitio quomodo sit formanda quando cum infamia procedit clamorosa insinuatio, c. 12. n. 46. f. 251.*
- 35 *Inquirere Iudex potest de annexis, & connexis, emergentibus, & de penitentibus, & si quid ad illos inquisitus infamia non labores, c. 12. n. 47. f. 252.*
- 36 *Ut inquirere, & postea punire possit Iudex delictum à reo incidenter in iudicio confessum, sufficit ut iudicialiter talis confessio facta sit, ut notoria iuris dicatur, c. 12. n. 49. f. 255.*
- 37 *Inquisitio fieri potest nulla procedente accusatione, denunciatione, aut infamia quando quis captus est in flagranti crimine à testibus de visu, c. 12. n. 50. f. 255. & 256.*
- 38 *Inquisitionem facere valet Iudex nulla procedente infamia, accusatio, aut denunciatione quando videt aliquem delinquere, c. 12. n. 52. f. 257.*
- 39 *Inquisitionem facere Prælati non potest contra delinquentem non infamatum etiam si sciat delictum duobus, vel tribus esse notum: sed quando sit res esse testes potest uni ex illis precipere ut illud denunciet tamquam Iudici quando delictum est adhuc in fieri, c. 14. n. 20. f. 332.*
- Inquisitor hæreticæ prauitatis.*
- 1 *Inquisitorum hæreticæ prauitatis præuentione silere facit iurisdictionem aliorum Iudicum, c. 6. n. 8. f. 84.*
- 2 *Inquisitor hæreticæ prauitatis procedit sine strepitu, & figura iudicij in causis fidei, c. 15. n. 9. f. 389. 390.*
- Inscriptio.*
- 1 *Inscriptio ad penam salionis, nec de iure canonico est necessaria secundum aliquos, sed poena est arbitraria ubi non est determinata, c. 10. n. 13. f. 165. & 166.*
- 2 *Inscriptio in accusatione non solum de iure canonico, sed etiam ex natura rei est necessaria, & quare, c. 10. nu. 4. f. 160.*
- Interrogatoria, & Interrogatio.*
- 1 *Interrogatoria testium Paris edenda*

I N D E X.

- non sunt sine consensu alterius Partis, cap. 7. n. 18. fol. 105.
- 2 Interrogari reus non potest, nisi indicia precedant, etiam si confitetur de corpore delicti, cap. 14. n. 2. f. 313.
- 3 Ad interrogandum reum iuridice non solum indicia, sed infamia sufficit, cap. 14. n. 5. fol. 316. Vide in verb. Indictum, & in verb. Reus, & in verb. Regularis.
- 4 Interrogari, ac etiam torqueri reus quando potest ob indicia remota probata per testes singulares, cap. 14. num. 21. & 22. f. 332. & 333.
- Iudex.
- 1 Iudex aliquem sine accusatore damnare non potest, in cuius defectu denuntiatio precedere debet: & ad essentiam iudicii pertinet, cap. 1. num. 1. fol. 6.
- 2 Iudex peccat si deveniat ad inquisitionem non precedentem infamiam, & de illa confitetur in processu: sed quoad Regulares sufficit si infamia precedat, etiam si de illa in processu non confitetur, cap. 1. n. 3. f. 8.
- 3 Iudex mandare non potest, ut attestaciones, vel nomina testium edantur Parti, non facta publicatione in causa cap. 7. n. 17. f. 105.
- 4 Iudex quare sit dictus, estque potissima iudicii pars, cap. 8. num. 1. fol. 118. Habere debet iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, cap. 8. num. 2. fol. 119. Non tenetur interrogare testes, an sciant quid sit fama, cap. 12. num. 18. fol. 229.
- 5 Iudex ordinarius Regularium quis sit, explicatur, cap. 8. num. 3. & 4. fol. 119. & 120.
- 6 Iudex non secundum propriam conscientiam, sed secundum allegata, & probata iudicare debet, cap. 15. n. 18. fol. 398.
- 7 Iudex supplere non potest ea, quae sunt facti in favorem reorum: sed ea, quae sunt iuris omnino supplere potest, & debet, cap. 15. n. 8. f. 398.
- 8 Iudex ferens sententiam sedere debet pro tribunali: sed hoc limitatur in nonnullis casibus, cap. 16. num. 17. fol. 426.
- 9 Iudices processum formare non valent quando reus in loco delicti iusto absolutus, vel condemnatus fuit, c. 6. n. 3. fol. 82.
- 10 Iudex delegatus debet delegationem inferre in principio processus, cap. 8. n. 17. fol. 131.
- Iudex suspectus, vide in verb. suspectus, & in verb. Recusatio Iudicis.
- 11 Iudex non tenetur interrogare testes an sciant quid sit fama, cap. 12. n. 18. fol. 229.
- 12 Iudicis officium à Parte implorandum est, cap. 12. n. 4. f. 217.
- 13 Iudex praesentis quando processum formare non potest in delictis mixti fori, cap. 6. n. 7. & 8. fol. 83. & 84.
- 14 Iudex procedere omnittens contra delinquentes mortaliter peccat, nisi delinquens talis sit, ut puniri non possit sine magna perturbatione Reipublicae, cap. 10. n. 28. f. 178. & 179.
- 15 Iudex faciliore esse debet ad absolvendum, quam ad condemnandum, cap. 13. n. 37. f. 295.
- 16 Iudici simulare quando licet, vide in verb. simulatio.
- 17 Iudex quilibet ordinarius potest de consensu Parsium ferre sententiam in loco non solito sui territorij, prout quando iurisdictionem, cap. 16. num. 31. fol. 429.
- 18 Iudex unius territorij iudicare non potest in alieno territorio, nisi cum consensu Iudicis illius territorij, in quo sententia est ferenda, alioquin nulla esset sententia, cap. 16. num. 31. fol. 440.
- 19 Iudex appellationis potest in omni loco honesto sententiam ferre. Et idem pos-

I N D E X.

- possunt Vicarij Generales, & Praefides prouinciarum, cap. 16. num. 33. fol. 441. & 442.*
- 20 *Iudex quando locus solitus non est ruitus, in alio loco iudicare potest, exprimendo in sententia, elegisse talem locum ob necessitatem, cap. 16. num. 34. fol. 342.*
- 21 *Iudex post sententiam diffinitiuam desinit esse Iudex, cap. 19. num. 3. fol. 493.*
- 22 *Iudex suam sententiam diffinitiuam remouere non potest. Nec quoad tempus illam corrigere valet, ibid. Et quid potest Iudex quoad poenas, vide in ver. Poena.*
- ## Iudicium.
- 1 *In iudicio quatuor requiruntur, ut integrum sit, cap. 8. n. 1. f. 118.*
- 2 *Iudicij possissima pars Iudex est, ibid.*
- 3 *Iudicium ordinariam causarum criminalium esse potest sine longioribus dilationibus, & valet, nisi appellatur cap. 15. n. 9. fol. 390.*
- Ad essentialia Iudicij qua pertinent vide in ver. Essentialia Iudicij.*
- 4 *In iudicio actionibus congruis pro priuato commodo procedendum est, & sic ad instantiam Partis non ex officio Iudicis, cap. 12. n. 4. fol. 217.*
- ## Irregularitas.
- 1 *Irregularitatem non contrahit occidens, aut mutilans, quando aliter mortem vitare non poterat, etiam si ex propria culpa inuasus sit, cap. 15. num. 23. fol. 401.*
- 2 *Irregularis non est occidens praue-niendo insidiantem sibi, si aliter euadere non potest, cap. 15. n. 24. f. 402.*
- ## Iuramentum.
- 1 *Iuramentum de calumnia accusatori praestandum est priusquam reus examinetur, ut iudiciarius ordo seruetur, cap. 10. n. 34. fol. 184.*
- 2 *Iuramentum de fideliter scribendo, & secretè tenendo est Actuarius praestandum, cap. 7. num. 10. fol. 100.*
- 3 *Iuramentum quomodo testes praestare debeant, vide in verb. testis, nu. 36. & 37.*
- 4 *Iuramentum quando praestandum est tangendo sacra, tangere illa debet etiam Episcopi.*
- ## Iurisdictio.
- 1 *Iurisditionem ordinariam qui habent, cap. 8. n. 4. & 5. fol. 120. & 121.*
- 2 *Iurisdictio in causis criminalibus quomodo exercenda sit à Superioribus nostra Religionis, cap. 8. num. 7. fol. 123.*
- 3 *Iurisditionem delegatam qui habent, cap. 8. n. 8. fol. 124.*
- 4 *Iurisditionem delegatam habentes, illam alteri delegare non valent, cap. 8. n. 9. fol. 125.*
- 5 *Iurisditionem delegare quis potest, ibid.*
- Vide in verb. Delegatio iurisdictionis.*
- 6 *Iurisdictio volentis indicare inheret territorio suo, & extra illud censetur priuatus, cap. 16. num. 31. fol. 440.*
- 7 *Iurisditionem exercere non potest Iudex extra suum territorium, extra quod, ut indicare possit, requiritur consensus Partis, ac Iudicis illius territorij, in quo indicare vult, ibid.*
- 8 *Iurisditionem suo iure habentes, Ecclesiastici omnes sunt Ordinarij, & in causis ad suum tribunal spectantibus procedere possunt ad capturam, & reos condemnare ad poenam, qua non sit sanguinis, in quo casu non ad secularum Iudicem remittere debent, cap. 18. n. 28. f. 494.*
- ## Ius.
- 1 *Iura sunt notoria, cap. 1. n. 5. fol. 75.*
- 2 *Iuris ordinem in actis conscribendis, seruare possunt etiam illi, qui ex priuilegio, aut speciali concessione habent, ut procedere possint iuris ordinem.*

I N D E X.

ne non seruato, cap. 7. numero 23. fol. 110.
Iuris infamia, vide in verb. Infamia num. 13.

L

Lex & Maiestatis.

1 **I**N crimine lese Maiestatis quomodo dedito in genere constare debeat, c. 18. n. 12. f. 481.

2 Lese Maiestatis crimen qua pena sit puniendum, remissum, ibid.

Legatus.

1 Legatus in quocumque loco sua legationis sedere potest pro Tribunali, & iudicare, c. 16. n. 30. f. 439.

Leue delictum.

1 Leuia delicta apud Regulares, qua sint, & qua in omni foro, c. 3. n. 5. 6. 7. & 8. f. 28. & 29.

2 Leuia delicta Regulares punire debent secundum obseruantiam Regulae, & non est quoad illa tunc appellatio admittenda nisi ratione excessus, c. 3. n. 1. f. 25. & 26.

Lex.

1 L. si. C. de fer. & dilation. quomodo sit intelligenda quoad dilationes concedendas, c. 15. n. 3. f. 385.

Libellus.

1 Libellus accusatoris in scriptis est porrigendus, vel ab Actuario in scriptis est redigendus; fieri q; potest tam in prima, quam in tertia persona, cap. 10. n. 5. f. 161.

2 Libellus accusationis qua continere debet, ut accusatio valida sit, c. 10. n. 6. & 7. f. 161. & 162.

3 In libello accusationis an, & quando sit apponendus dies commissi criminis, cap. 10. n. 8. & 9. f. 162. & 163.

4 Libellus ad accusationis solemnitatem pertinet, & in denunciatione non est necessarius, c. 11. n. 5. f. 189.

Licentia.

1 Licentiam concedit pro homine tempus litigatorum quando in sententia

penali nihil fuit additum, c. 18. n. 27 f. 493.

Litis contestatio.

1 Litis contestatio non requiritur in crimine notorio, c. 4. n. 8. f. 51.

2 Litis contestatio omitti potest in crimine notorio, c. 4. n. 11. f. 55.

3 Litis contestatio in criminalibus inducitur per examinationem rei super delicto principali. Et quando reus ob fugam examinari non potest ex consuetudine habetur pro examinato, c. 7. n. 26. f. 113.

M

Maritus.

1 **M**aritus quomodo adulteram accusare valet iure mariti, c. 6. n. 15. f. 88.

Mendacium.

1 Mendacium quando facit indicium ad torturam, c. 14. n. 25. f. 336.

Minor.

1 Minor factus maior accusare offensorem non potest transactis 20. ann. a delicto commissio, c. 6. n. 10. f. 85.

2 Minor iure dandus est Curator, alia acta nulliter fiunt, cap. 14. nu. 1. fol. 312.

Mixtus.

1 In mixtis illud quod est maius trahit ad se minus, c. 6. n. 13. f. 87.

Mixtus forus.

1 In delictis Mixti fori Indices praenunti processum formare non possunt. quoad leges utriusque fori et dunt ad penam commensuratam delicto, c. 6. n. 7. f. 83. Adest limitatio in n. 8. f. 84.

Moderamen.

1 Moderamen excedens pro sua defensione mitiori pena puniatur, c. 15. n. 22 f. 401.

Moniales.

1 Monialium testimonium inter Religiosos est admittendum, c. 13. n. 3. fol. 266.

Mor-

I N D E X.

Mortuus.

- 1 *Contra mortuum qui seipsum interemisset procedi potest ad priuationem Ecclesiastica sepultura, & ut pro illo oratio non fiat, c.6. nu. 26. & 27. f. 93. & 94.*

Mulier.

- 1 *Mulier pregnant, ac alia quacunque testificari non tenetur personaliter comparando in iudicio, c. 13. nu. 3. fol. 266.*
2 *Mulieres debiles, & infirmi sunt sexus, c. 14. n. 18. f. 330.*

N

Negatiua.

- 1 *Negatiua simplex etsi probari non possit, probari tamen potest coarctata loco, & tempore, c. 15. num. 33. f. 409.*
2 *Negatiua probari potest per assertionem vulnerasi exculpantis impunitum, nisi appareat de veritate in contrarium, c. 15. n. 34. f. 409.*

Notarius.

- 1 *Notario, vel Actuarius impedito alius subrogari potest, c. 7. n. 6. f. 99.*
2 *Notarius publicus quando haberi non potest pro actis iudicialibus conficiendis adhibendi sunt duo idonei viri, alius actus non valent nisi cum consensu Partium, vel nisi adsit consuetudo in contrarium, maxime quoad Regulares, c. 7. n. 7. f. 99.*

Notorium.

- 1 *In Notorijs ordo iuris seruandus non est à quocumque Iudice, c. 1. num. 5. f. 10.*
2 *Notorium delictum quod dicitur, c. 4. nu. 1. f. 45. Quanto hominum numero fiat, arbitrio Iudicis relinquitur, & quid inter Regulares, cap. 4. num. 1. f. 46.*
3 *Notorius excessus examinatione non indiget, nec requirit ordinem iuris. Probatum duobus testibus: Probatioq; fama sufficit ad inquirendum, c. 4. n.*

2. f. 47. & debet esse probatum cōcludenter, & quomodo c. 4. n. 3. & 4. f. 48. In illo non requiritur liris contestatio, c. 4. num. 8. f. 51.

- 4 *In notorio crimine testes non sunt examinandi citata Parte, c. 4. num. 4. f. 48. sed vide veritatem in n. 6. & 7. f. 49. & 50. & quid quoad Regulares in num. 8. f. 51.*

5 *In crimine notorio omitti aliqua possunt, c. 4. num. 11. f. 55.*

6 *In notorijs etsi in scriptis non sit ferenda sententia condemnatoria, de consilio tamen talis solemnitas omittenda non est, c. 4. nu. 12. f. 56.*

7 *In notorijs testes examinati pro informatione Curia Parte non citata, sunt repetendi Parte citata, c. 4. n. 17. fol. 59.*

8 *In notorio delicto quando reo competent defensiones danda illi sunt cum termino ad se defendendum, concesso illi Advocato, & Procuratore, alioquin appellari potest, c. 4. n. 18. f. 61.*

9 *In notorio delicto per emendam facti appellatio non conceditur, cap. 4. num. 19. f. 61.*

10 *In notorijs pronuntiatio propriè sententia non est, sed quadam iuris executio, à qua regulariter non datur appellatio, c. 4. num. 19. f. 62. Limis ut in num. 20.*

11 *In notorio delicto quomodo sit procedendum quoad Regulares, c. 4. nu. 22. fol. 65.*

12 *In notorio delicto contra absentem quomodo sit procedendum, c. 4. nu. 23. fol. 66.*

13 *Notorium delictum triplex, facti, iuris, & presumptionis. Et notorium facti tripliciter subdistinguitur, c. 5. n. 1. f. 72.*

14 *Notoria facti quomodo à DD. distinguuntur, c. 5. n. 4. f. 73. & 74. Vide in verb. Delictum.*

Ordo

I N D E X.

O Ordo, & Ordinarius.

- 1 **A** B Ordinum exercitio est suspensus Regularis è Religione eius, & cum illo Ordinarius, cui subditur dispensare non valet, nec suspensionem moderare, c. 2. l. num. 8. f. 519. & 520.

P Pauperes.

- 1 **P** auperes repelluntur ab accusando, & à testimonio ferendo in criminalibus, nisi sint honesta vita, & bona conditionis, c. 13. nu. 10. f. 270.
2 **P** auperes qui dicuntur, ut repellantur a testimonio ferendo, ibid.

Pœna.

- 1 **P** œna corporali puniri non potest reus habens contra se plura iudicia, & præsumptiones, c. 9. nu. 10. f. 149.
2 **P** œna ordinaria imponenda non est ob iudicia indubitata, sed alia minor iudicis arbitrio, c. 12. nu. 25. f. 235.
3 **P** œna etiam corporalis, si ordinaria sit minor, imponi potest quando iudicia sunt indubitata, & præsumptiones vehementissima, secundum aliquos, c. 12. nu. 26. f. 235.
4 **P** œna, nec corporali, nec pecuniaria puniri quis potest ob iudicia indubitata, & præsumptiones vehementissimas secundum veram Innocentij sententiam, c. 12. nu. 27. f. 236.
5 **A** d Pœnam criminis ordinaria deueniri posse ex gravissimis indicijis censet F. Thomas à Iesu, & ideo caute legendus est, c. 12. nu. 28. f. 237.
6 **P** œna aliqua an sit dammandus reus ob iudicia indubitata, vel torquendus arbitrio Iudicis est relictum, ibid.
7 **P** œna ordinaria puniendus non esse reum ex indicijis indubitatis tenet ex Theologis Lessius, c. 12. nu. 29. f. 238. & probas ad extraordinariam pœnam minorem dammandum esse, in nu. 30.
8 **P** œna corporis afflictiva puniendus

non est infamatus deficiens in purgatione canonica, c. 12. nu. 32. f. 240.

- 9 **P** œna ordinaria puniri quis potest ex solis indicijis in quatuor casibus, qui referuntur, c. 12. nu. 33. f. 241.
10 **P** œna minori puniendus est excedens moderamen pro sua defensione, c. 15. nu. 22. f. 401.
11 **P** œna quando apposta est pro correctione morum, nec appellatio, nec quarela ad sedem Apostolicam admissa est, ne illam appellatio, aut quarela suspendat, c. 17. nu. 2. f. 450.
12 **I** n quibus pœnis singula delicta sunt punienda remittit, c. 18. nu. 25. f. 492.
13 **P** œna imponenda delinquentibus culpa respondere debent, & delictis sunt communis iuranda, c. 18. nu. 26. f. 493.
14 **P** œna tempus quando in impositione pœna est determinatum, finito tempore resinitur pœna, c. 18. nu. 27. f. 493. & 494.
15 **P** œnam à lege, vel consuetudine, determinatam Iudex remittere, minuire, aut augere non valet, c. 19. nu. 1. f. 496. & redditur ratio in nu. 2. fol. 492.
16 **P** œnam legis, vel consuetudinis quando remittere valet supremus Princeps, c. 19. nu. 2. f. 493.
17 **P** œnam arbitrio Iudicis relictam, nec post sententiam suam Iudex inferior, etiam si Praeses Prouincia sit renouare valet, nec etiam antecessoris sui, c. 19. nu. 3. f. 498.
18 **P** œnam à lege, vel consuetudine, vel statuto impositam potest Iudex ex causa minuire, vel augere, siue ordinariè, siue extraordinariè cognoscat, c. 19. nu. 5. f. 499.
19 **P** œnam à lege, vel consuetudine, vel statuto minuire Iudex potest ex causa, quando procedit ex officio, ac etiam quando procedit ad quarelam Partis, si causa à iure sit approbata, c. 19. nu. 6. f. 500.

I N D E X.

- 20 *A pœna ordinata quando recedit ex causa iudex, an causa in sententia sit inferenda, remissive, ibid.*
- 21 *Pœna legum, consuetudinum, aut flatusorum quibus ex causis sint temperanda. Et qua considerare debent iudices circa impositionem pœnarum, remissive, c. 19. n. 7. f. 500. Et sunt pœna delicto commensuranda, c. 6. nu. 3. f. 81.*
- 22 *Pœnam legis, vel cōsuetudinis iudex remittens, aut minuens, vel augens, gravi infamia notatur, c. 19. num. 4. f. 499.*
- 23 *Pœnam legis diminueri, ac omnino remittere paria sunt, ibid.*
- 24 *Qua pœna est puniendus ille, qui in purgatione canonica defecit, c. 20. nu. 11. f. 511.*

Pœnitentia.

- 1 *Pœnitentia non tollit vindictam publicam, c. 12. n. 12. f. 224.*
Pluralis.
- 1 *Pluralis loquutio duorum numero cōtenta est, c. 13. n. 32. f. 290.*
Pollutio Ecclesię.
- 1 *Non polluitur Ecclesia pro effusione sanguinis facta causa defensionis, c. 15. n. 24. f. 402.*

Praxis.

- 1 *Praxis habēdis testes pro examinatis quando à reo petitur copia processus illo non finito, approbatur, c. 4. nu. 10. f. 54.*
- Prelati.**
- 1 *Prelati Regularium possunt subditos ad trivemes damnare in casu rari: & ad torturam quando sufficiens indicia præcedūt, c. 8. n. 7. f. 123. & 124.*
- 2 *Prelati Regulares etiam si intuitu officij offensi sint, non debent se intromittere quoad punitionem reorum, sed illam delegare debent, c. 8. nu. 17. fol. 131.*
- 3 *Prelatus inquirere non potest contra delinquentem non infamatum, etiam*

si sciat delictū duobus, aut tribus esset notum: sed quādo scit tres scire, præcipere uni ex illis potest, ut denunciaret ipsi tāquam iudici quando delictum est in fieri, c. 14. nu. 20. f. 332.

4 *Prelatus Regularis, ut suspensus recusari nō potest quādo corrigitur inxta modum regulę, & constitutionū, c. 17. nu. 2. f. 449. & 450.*

Præscriptio.

- 1 *Præscriptio delictorum locum habere debet etiam de iure Canonico, c. 6. nu. 22. f. 91.*
Vide in verb. Accusatio, & in ver. delictum.
- 2 *Præscriptio non currit in executione ordinum, & beneficij retentionem, neque quoad pœnitentiam peragendam, c. 6. nu. 25. f. 92.*

Præsens.

- 1 *Præsens sicut declarat, & informat, præteritum, sic præteritum informat, præsens, c. 5. nu. 2. f. 73.*

Privilegium.

- 1 *Privilegia non sunt extendenda ultra tenorem verborum, c. 1. nu. 7. f. 11.*
Probatio.

- 1 *Probationes apertissima esse debent in criminalibus, c. 9. nu. 10. f. 149.*

Processus criminalis.

- 1 *Processus criminalis, ut formetur qua sunt necessaria, c. 1. nu. 1. f. 5.*
- 2 *Processus criminalis copia quādo à reo petitur illo non finito Præstis concedit dummodo habeat testes pro examinatis, c. 4. nu. 10. f. 53. & 54.*
- 3 *Processus criminalis formari non potest contra coeusatam cum meretrice nuptā, c. 6. n. 24. f. 92. sed est servanda consuetudo in num. 25. f. 93.*
- 4 *Processus formari non potest contra mortuum ad infligendam illi pœnam corporis afflictivam, c. 6. nu. 26. f. 93. Nec de delictis indultatis: cōpositis, & transactis in num. 29. f. 94.*

I N D E X.

Publicatio actorum.

- 1 Publicatio actorum decretum faciendum est à Iudice, reo examinato, etiā si procedatur contra contumacem, & quomodo facienda sit, c. 15. num. 1. f. 383. & 384.
- 2 Publicatio actorum in causis criminalibus pertinet ad substitutionem iudicii. ibid.
- 3 Post publicationem actorum dandus est reo terminus ad se defendendum, c. 15. n. 2. f. 384.

Procurator.

- 1 Procurator, cisi admittendus non sit ad defensionem rei absentis, est tamē admittendus ad excusandam absentiam pro vitanda poena contumaciae, non autem criminis, & ad alia quae explicantur, c. 15. nu. 36. f. 411.

Puer.

- 1 Pueri praesumuntur de facili dicere mendacium, c. 14. nu. 18. f. 330.

Pupillus.

- 1 Pupillus testis esse non potest: sed si sit proximus pubertati, & doli capax faciat aliquod indicium, quando Iudex procedit ex officio: sed factus pubes testimonium ferre potest de his quae vidit impubes; & impuberes, & infantes quando examinari possunt, c. 13. nu. 12. f. 272.

Purgatio Canonica.

- 1 Purgatio canonica quando, & quibus indicari potest, c. 20. n. 1. f. 501. Indiciq. potest non solum quoad delicta, sed etiam quoad defectum natalitium, & quomodo sit tunc indicenda, c. 20. n. 2. f. 502. & 503. & quomodo tunc iurandum est in n. 3.
- 2 Purgatio canonica à quo Iudice est indicenda, c. 20. n. 4. f. 504. Quo numero Compurgatorum est facienda in n. 6. f. 506. & quales esse debeant Compurgatores in n. 7. f. 507.
- 3 In purgatione canonica Compurgatores, & ipsi qui se purgant quomodo

iurare debent, c. 20. n. 3. f. 509.

- 4 In purgatione canonica deficiens quae poena sit puniendus, c. 20. n. 11. f. 511.

Qualitas.

- 1 Qualitas delicto adiecta protrahit tempus ad accusandum usq; ad tempus quo protrahitur ipsa qualitas, c. 6. n. 14. f. 87.

R

Ratificatio.

- 1 Ratificatio confessionis facta in tormentis quomodo, & quando à reo facienda sit, c. 14. nu. 26. f. 337. & 338.

Vide in ver. Tortura.

Recusatio Iudicis.

- 1 Recusatio Iudicis ob suspicionem faciendā est regulariter ante legis contestationem, c. 3. nu. 24. f. 138.
- 2 Recusatio Iudicis ob aliquam suspicionem in scriptis est proponenda, causaq; in ipso isbello recusationis est explicanda, c. 8. nu. 26. f. 139. & 140.
- 3 Recusatio Iudicis indicantis cum Assessore fieri non potest in nostra Religione, sed tantum recusatio Assessoris, c. 8. nu. 28. f. 141.

Vide in ver. suspitio, & suspectus.

Regulares.

- 1 Regulares non habentes consuetudines, & instituta quoad modum procedendi in puniendis Fratrum delictis, tenentur sequi apices iuris, non obstat Constitut. Bonif. 8. c. 1. nu. 6. f. 10.
- 2 Regulares non leue, sed grave delictū committunt ob nocturnum egressum à Monasterio sine licentia Superioris, etiam si hoc faciant animo non apostatandi, c. 3. nu. 11. f. 32.
- 3 Regulares fornicarij sunt deponendi, c. 3. nu. 19. f. 39.
- 4 Contra Regularem defunctum cum peccato proprietatis procedi potest, ut sepeliatur in sterquilino, c. 6. nu. 28. fol. 94.

5 Reg-

I N D E X.

- 3 *Regulares degentes extra claustrum ab Ordinario loci sunt puniendi, si delinquant; degentes vero intra claustra, & extra delinquentes, capi possunt à ministris Episcopi, sed tradendi sunt suis Superioribus, ut puniantur, & de punitione Episcopus certiorandus est, c. 8. nu. 6. f. 122.*
- 6 *Regularis solus degens in domicilio sua Religionis ab Episcopo est puniendus, si delinquant, ibid.*
- 7 *Regulares delinquentes in Monasterio sua Religionis, in quo assignari non sunt, puniendi sunt à Superiore Monasterij, in quo sunt assignati, c. 8. nu. 13. f. 127. Sed limita quoad nostram Religionem in nu. 14. f. 128.*
- 8 *Regularis vagabundus, si delinquat, est puniendus ab Ordinario loci, in quo delinquit, c. 8. nu. 15. f. 129.*
- 9 *Regulares nec ipsi in causa criminali interrogari tanquam rei possunt non praecedentibus urgentioribus indicijs, vel infamia, vel semiplena probatione contra Alciatum, & Ioan. Andr. c. 14. num. 7. f. 318.*
- 10 *Regulares ob maiorem decentiam torquendi sunt tortura vigilia, c. 14. nu. 50. f. 367.*
- 11 *Regulares professi quando sunt incorrigibiles habitu expoliari, & è Religione emitti possunt, c. 21. nu. 1. f. 513.*
- 12 *Regularis ob crimen proprietatis potest è Religione expelli, quando in illo incorrigibilis est. Item, & ob incorrigibilitatem circa transgressionem voti castitatis, c. 21. num. 5. f. 517.*
- 13 *Regularis ob incorrigibilitatem in crimine Sodomia, è Religione ejci potest, c. 21. nu. 7. f. 510.*
- 14 *Regularis ad hoc ut è Religione tanquam incorrigibilis ejci possit, esse debet verè incorrigibilis de delicto gravi, & per annum in carcere, & poenitentia detentus sit, & animo non recipiat, c. 21. nu. 8. f. 519. & 520.*
- 15 *Regularis, ut ob incorrigibilitatem è Religione ejci possit est determinadum à P. Generali cum consilio sex Patrum eligendorum in quolibet Capitulo Generali, probatis cõcludenter causis expulsionis ad sacrorum canonum praescriptum, ibid.*
- 16 *Regularis cietus è Religione est perpetuo suspensus ab exercitio Ordinum, & Ordinarius cum illo dispensare non valet, nec suspensionem moderare, ibid. & in f. 520.*
- Religiosus.*
- 1 *Religiosus denunciatus crimina Fratrum suorum Superioribus suis probare non obligatur, c. 11. nu. 7. f. 191.*
- Renunciatio.*
- 1 *Renunciari non potest iuri prohibito, & annullanti actum, c. 4. num. 8. fol. 52.*
- 2 *Renunciari non potest iuri inducens certam formam, vel solemnitatem, etiam ab illo in cuius fauore est indulta, c. 4. nu. 9. f. 52. & 53. Limita, ut in nu. 10. f. 54.*
- Restitutio in integrum.*
- 1 *Restitutio in integrum cessat pro sententia vindicta, c. 6. nu. 10. f. 85.*
- Reus.*
- 1 *Reus etiam in notorijs est examinandus post repetitionem testium Parte citata, c. 4. nu. 17. f. 60.*
- 2 *Reo absente, & per editum citato non compente, procedendum est ad ulteriora, & ad quae probata prius citatione, & consummatio. Et quomodo sit probanda, c. 4. nu. 25. f. 67. & 68.*
- 3 *Reus minori poena puniendus in territorio ubi delictum commisit, potest iterum puniri usque ad supplementum in territorio originis, vel domicilij, c. 6. nu. 4. f. 81. Limita, ut in nu. 5. f. 82.*
- 4 *Reus delinquens extra territorium an sit remittendus ad Iudicem territorij ubi deliquit, DD. varia sunt sententia probabiles, & cõmunes, & quid*

I N D E X.

- Re iure Canonico, & quid quoad Regulares, c. 6. nu. 6. f. 82. & 83.*
- 5 *Reus habens contra se plura indicia, & presumptiones pœna corporali puniri non potest, c. 9. nu. 10. f. 149.*
- 6 *Reus quando absens est, ut personaliter citari non possit, citandus est per aditum, & post consumaciam examinandi sunt testes iurati: & quid faciendum sit quando præsens est, c. 10. nu. 33. f. 183.*
- 7 *Reorum examen dicitur cõsistutum, & quare, c. 14. nu. 1. f. 312.*
- 8 *Reus confirmendus quando minor est, dandus est illi curator, alioquin acta nulliter fiunt. ibid.*
- 9 *Reus qui citatus, c. 14. nu. 2. f. 313.*
- 10 *Reus ex praxi interrogatur, & examinatur, non data illi copia capitulorum: nec si illam petas est ei concedenda ex consuetudine, c. 14. num. 5. fol. 316.*
- 11 *Reus infamatus, imò & conuictus de uno crimine interrogari non potest de alio, de quo infamia non laborat, vel semiplena probatio, vel indicia non præcedunt, contra Paludanum, c. 14. nu. 8. f. 318. & 319.*
- 12 *Reus interrogari non potest de alio delicto quàm de illo de quo agitur, & est infamatus, vel semiplena probatio, aut indicia præcedunt, etiam si sit eiusdem speciei cum illo de quo prædicta præcedunt, nisi crimen sit annexum crimini de quo agitur, c. 14. nu. 9. f. 319. & 320. Et prædicta forius procedunt quoad Ecclesiasticos, in nu. 10. f. 320. & 321.*
- 13 *Reus qui fassus est proprium crimen interrogari non potest de complicibus, quorum fama laesa non est, nisi in causa quo delictum est tale, ut sit obuiaandum futuro malo, c. 14. num. 11. fol. 322.*
- 14 *Reus interrogari non potest de Socio criminis etiam in delictis, quæ princi-*
- paliter commisit in proprium commodum, contra Bar. ibid.*
- 15 *Reus aquiuocare potest quando proceditur per viam accusationis non præcedente infamia, etsi Iudex iussit tunc illum interroget, c. 14. num. 15. f. 326. & 327.*
- 16 *Reus interrogari, & torqueri quando potest ob indicia remota probata per testes singulares, c. 14. num. 21. & 22. f. 332. 333. & 334.*
- 17 *Reus etiam si iussit tortus fateatur delictum commississe, tali confessioni standum non est, nisi expresse illam ratificet extra tormentum. Et quomodo, & quando talis ratificatio sit faciendâ explicatur, c. 14. nu. 26. f. 336. & 337.*
- 18 *Rei quomodò sunt examinandi, & interrogandi etiam mediâte tortura, c. 14. nu. 35. f. 347. & 348.*
- 19 *Ad reo confessio exorquenda nō est promissione impunitatis, ibid.*
- 20 *Reus cauillose interrogandus non est c. 14. n. 36. f. 349. sed quomodò sit interrogandus explicatur in num. 37. fol. 350.*
- 21 *Reus in uno examine de omnibus interrogandus non est. Et quando cõfiteri capis interrumpendus non est, c. 14. nu. 38. f. 351.*
- 22 *Reus pro eadem causa pluries examinari potest Iudicis arbitrio, ibid.*
- 23 *Rei non solum omnia dicta, sed etiam gesta in actis scribenda sunt, & sub qua forma, ibid.*
- 24 *Reus de quibus est interrogandus in principio sui constituti, & sub qua forma sit constituendus, & examinandus, c. 14. nu. 39. f. 352.*
- 25 *Reus quando per testes est conuictus, & in negatiua persistit quid sit faciendum explicatur, c. 14. num. 44. & 45. f. 359. & 360.*
- 26 *Reus in tormentis quomodò sit adinueniendus: & quid est faciendum quando*

I N D E X.

- quando dicit se velle veritatem manifestare c.14.nu.49.f.365. & 366.
- 27 Reus in tormentis existens, si fateatur contra se delictum, de quo non est infamatus, quid sit faciendum, ibid.
- 28 Reus si tortus in negativa persistat, quomodo sit liberandus c.14. nu.52. 53. & 54.f.369.370. & 371.
- 29 Reus semel tortus quando iterum tormentis subijci potest, c.14.nu.55.f.371. & 372.
- 30 Reus sufficienter non tortus, torqueri iterum usq; ad sufficientiam potest, c.14 n.56.f.374.
- 31 Reus aliquando armis, & scripturis, ac alijs rebus est convincendus. Et traditur modus visitandi rei domum ad predicta inveniendā, & sequestrandā per Curiam, c.14. num.58. f.375. & 376.
- 32 Reus accusatus, aut denunciatus iuridice, aut inquisitus de crimine causante infamiam interim ad honores promoveri non potest intra biennium, c.14.n.60.f.378.limite, ut in nu.61. f.378. & 379.
- 33 Reus iuridice interrogatus an equivoicare possit, remissive, c.14.num.62. f.379.
- 34 Reus sponte confessus pro sua defensione quid probare potest, c.15. n.32.f.407. & 408.

S

Sacrilégium.

- S**acrilégij crimen quomodo committi potest explicatur: & quomodo in illo constare debeat de corpore delicti, c.18. n.10.f.479. & 480.
- Sacrilégij pœna est extraordinaria, & arbitraria, & quid in nostro Regno, c.18. num.11.f.480.
- Seditiosus.
- 2 Contra seditiosos, & tumultuarios summarie proceditur, & iuxta qualitatem criminis etiam pœna mortis puniri possunt, c.7.n.28.f.114.

Semiplena probatio.

- 1 Semiplenam probationem facit unus testis omni exceptione maior, & illa sufficit ad inquirendum deficiente fama, vel indicijs, c.12. nu.38. f.245. & 246.
- 2 Semiplena probatio sufficit ad inquirendum specialiter etiam contra Regularem, c.12.n.39.f.246
- 3 Semiplena probatio inducit reum in publicam notitiam sicut indicia probata, aut infamia, c.12.n.39.f.247 & sufficit ad capiendum, ad inquirendum, & ad torturam, ibid.
- 4 Semiplenam probationem facit unus testis omni exceptione maior tam in civilibus, quā in criminalibus, contra Cyn. & alios, c.12. n.40.f.247. & 248.
- 5 Semiplena probatio, quam facit unus testis omni exceptione maior unā cū accusatione sufficit ad reum iuste interrogandum: & idem est dicendum de illa, quā facit indicium urgentius, & graue, vel plura indicia aequi pollentia, c.14. num.14. & 15.f.325. & 326.
- 6 Semiplena probatio, ut perfecta sit qua requiris, c.14.n.18.f.330.

Sententia.

- 1 Sententia condemnatoria in notorijs, nisi in scriptis de iure non sit ferenda, de consilio tamen talis solemnitas omittenda non est, c.4.n.12.f.56.
- 2 Sententia, ut in scriptis feratur ad essentiam iudicij pertinet, c.9. num.18 f.154.
- 3 In sententijs criminalibus ferendis misericordia locus est concedendus, c.16.n.1.f.416.
- 4 In sententijs criminalibus ferendis precipitandum non est, sed oportet cuncta rimari, c.16. num.2.f.416. & 417.
- 5 Ante sententiam non solum Pars, sed etiam Fiscus est audiendus, alioquin nulla erit, si contra Fiscum prolata

I N D E X.

- fit, cap. 16. nu. 3. fol. 417.*
- 6 *Sententia, etsi in criminalibus ferri possit nulla Parte instante, tamen nõ est ferenda absente Parte, contra quã est ferenda, c. 16. nu. 4. f. 417. limita, ut in nu 6 f. 418. & in nu. 8. fol. 419. & 420.*
- 7 *Sententia contra reum absentem fertur in crimine lesa Maieſtatis. Item contra eum, qui fecit aliquem Spadonem: & de iure Canonico in causa degradationis. Item contra contumacẽ, c. 16. nu. 6. f. 418. & 419.*
- 8 *Sententia lata in absentem potius presumitur lata contra contumaciam quam propter delictum absentis, & quid in crimine hæresis, c. 16. num. 7. fol. 419.*
- 9 *Sententiam in absentem in criminalibus ferre non potest Papa, aut Imperator, nisi ex plenitudine potestatis, & post citationem ad locum tutum, c. 16. nu. 9. f. 420. Vide in ver. citatio, & in ver. absens.*
- 10 *Sententiam sine citatione fert Sacriũ Conf Neapolit & quare, c. 16. nu. 10. & 11. f. 421.*
- 11 *Sententia ferenda est in presentia rei citati ad illam audiendam, quando ipse reus in carceribus detinetur, & est condemnandus: si autem est absolvendus, citandus est ad illam audiendam accusator. & Fiscus, c. 16. n. 13. f. 422 & 423.*
- 12 *Sententia ferenda est causa cognita, & continere debet absolutionem, vel condemnationem, proferendaq; est in scriptis etiam in causis summarijs, c. 16. n. 14. f. 424. & 425.*
- 13 *Sententia proferenda est legendo scripturã alioquin non valet, & scriptura debet precedere recitationẽ, estq; legenda ab eodem Iudice, qui illam fert, c. 15. n. 15. f. 425. limita, ut n. 16. f. 425. & 426.*
- 14 *Iudex sententiam ferens sedere debet pro tribunali: sed hoc limitatur in nonnullis casibus: sed ereq. debet pro Tribunali in loco solito maiorum suorum, aliquin sententia non valet, si est Iudex ordinarius, non autem si delegatus, vel Regularis, c. 15. nu. 17. f. 426 & 427. Continereq. debet nomen Iudicis, ac alia multa, quæ explicantur in nu. 18. f. 427. & 428. Estq; ferenda in scriptis etiam in causis summarijs in n. 20. f. 429. Sententia est ferenda libello conformis, sed hoc non procedit in causis summarijs, c. 16. n. 21. f. 429. & 430.*
- 15 *Sententia condemnatoria sequi non potest ex libello accusatoris inepto, etsi probatio ad condemnandum apta sit: nisi agatur summarie, sola facti veritate inspecta, c. 16. n. 21. f. 430.*
- 16 *Sententia condemnatoria reorum ferri potest etiam in diebus feriatis nõ ad honorem Dei: non autem condemnatoria, c. 16. n. 22. f. 430. & 431.*
- 17 *In sententia. si non ponatur locus, in quo fertur, nulliter fertur: sed limitatur quodam Regularis, ac quodam Iudices delegatos ad unam causã, c. 16. n. 29. f. 437. & 438.*
- 18 *Sententiam ferre Iudex appellationis potest in quocumq; loco honesto. Et idem possunt Vicarij, Generales Religionum, & Praeses Prouinciarũ quando visitas Prouinciã, c. 16. nu. 33. f. 441. & 442.*
- 19 *Sententia lata, & transacta in rem iudicatam in executionem est demandanda ab eodẽ Iudice, qui eã tulit, si valida sit, c. 16. n. 35. f. 443. Et quid de Iudice delegato, ibid. Et quid de Iudice appellationis, ibid. Et quid quando appellatio est deserta, ibid.*
- 20 *Sententia lata criminalis, si appellatum statim nõ fuit, executioni demandari potest, non expectatis decem diebus, c. 16. n. 36. f. 444. & quid de sententia confessi, & conuicti, ibid.*

Sen-

I N D E X.

- 21 *Sententia fauendum est in fine causa, & in dubio pro ipsa sententia est iudicandum, & circa illam quando dubium oriri potest, c. 17. n. 5. f. 453. & 454.*
 - 22 *Sententia quando dicitur interlocutoria, c. 17. n. 18. f. 466.*
 - 23 *A sententia interlocutoria de iure civili non appellatur, nisi contineat grauamen per sententiam diffinitiuā irreparabile. Et tale grauamen quando interuenit, c. 17. n. 18. f. 467.*
 - 24 *Sententiam suam Iudex nec quodad tempus corrigere ualet, c. 19. num. 1. fol. 498.*
 - 25 *In sententia eiecti à Religione, est apponenda clausula, ut quandiu ad Religionem non rediens, incedat in habitu clericali, & sub sit iurisdictioni, & obedientia Ordinarij, c. 21. n. 8. f. 519. & 520.*
- Simonia.**
- 1 *In Simonia crimine quomodo contrari debent de delicto in genere, c. 18. n. 23. f. 491.*
 - 2 *Simonia quibus penis sit punienda, ibidem.*
- Simulatio.**
- 1 *Simulatio Iudici licet, cessante fraude, & deceptione, & dummodo non cedat in malum, c. 14. n. 35. f. 348.*
- Socius criminis.**
- 1 *De Socio criminis reus interrogari nō potest etiam in delictis, quae principaliter commisit in proprium commodum, contra Bart. cap. 14. num. 11. fol. 322.*
 - 2 *De Socio criminis interrogari reus potest quando delictum sua causa non commisit, ac quando delictum est tale quod sine socijs committi non potest, & quando ad sunt indicia, quod eum socio commissum sit, c. 14. nu. 12. f. 323.*
 - 3 *Socij criminis manifestatis facit indicium ad inquirendum de iure, & de consuetudine etiam ad torquendum, ibid. f. 324. Eius dictum non est tanquam dictum testis, sed tanquam dictum denunciatoris, & aperit viam ad inquirendum, ibid.*
 - 4 *Socij criminis dictum, ut fidem faciat est necessarium, ut cōfirmetur in tormentis, sed est in hoc consuetudo loci seruanda, ibid.*
 - 5 *Socius criminis nō admittitur in testem, nisi fauore fidei in casu, quo falsa dicere non praesumatur, c. 14. n. 17. f. 328. & 329.*
- Sollicitatus.**
- 1 *Sollicitati, siue corrupti denūciationē facere indicium ad interrogandum, ac etiam ad torquendum reum, etsi censent Cantera, eius tamē opinio impugnatur, & communis sententia est in contrarium etiam in casu haresis, c. 14. n. 16. f. 327. & 328.*
 - 2 *Sollicitati, & corrupti dictum fidem non facit ad interrogandum, & torquendum reum, quando alia adminicula non concurrunt, etiam si non sit socius criminis, c. 14. n. 17. f. 328.*
 - 3 *Sollicitatus Puer, ac Mulier sollicitata quare non facit indicium ad torquendum explicatur, c. 14. num. 18. f. 330.*
 - 4 *Sollicitati delatio, etsi non sit sufficiens ad toruram, nec ad carceraudum, quando est sine adminiculis, est tamen sufficiens ad secretē inquirendū. Et ad quid valeat quando delatores sollicitati sunt plures, c. 14. num. 19. f. 331.*
- Suspicio. & suspectus.**
- 1 *Suspectum allegare, & tanquam suspectum recusare Iudicem criminalē Pars potest, c. 8. n. 19. f. 133.*
 - 2 *Suspectum allegare Superiorem, & illum recusare etiam Regulares possunt quando procedit per viam iuris, etiam si hoc faciat apicibus iuris omittis, c. 8.*

I N D E X.

8. n. 20. f. 134. ac etiam appellare tunc valens in n. 21. f. 135.
- 3 Suspectus allegari, & recusari ex quibus causis Iudex potest remissus, c. 8. n. 22. f. 135.
- 4 Suspectum Iudicem ex quibus causis Regulares allegari possunt, ac illum recusare: & quid in nostra Religione, c. 8. n. 23. f. 136.
- 5 Suspicionis causa, quae de nouo emergunt, allegari possunt etiam post conclusionem in causa, si post illam superueniant: & quid in nostra Religione, c. 8. n. 24. f. 138.
- 6 Suspicionis causa contra Iudicem allegata, sunt à Partibus Arbitri eligendi, qui causam suspicionis cognoscant: sed suspicionis causa coram eodem Iudice, qui allegatur suspectus, de iure Canonico est proponenda, c. 8. n. 25. f. 139.
- 7 Suspicionis libello praesente, Iudex suspectus interim silere debet, alioquin acta sunt ipso iure nulla, c. 8. n. 30. f. 142. & potest Iudex allegatus suspectus statuere allegari terminum ad procedendum in causa, causaq; suspicionis intra illū non probata potest procedere in causa, ibid. f. 143.
- 8 Suspicionem allegans, & non probans in nostra Religione puniatur poena carceris per semestrem, quā poenam nec P. Generalis remittere valet. Et de iure communi non probans tenetur actione iniuriarum, cap. 8. num. 31. fol. 143.
- Vide in verb. Recusatio Iudicis.
- 9 Vi suspectus recusari non potest Prelatus Regularis quādo corrigit iuxta modum regulae, & constitutionum, c. 17. n. 2. f. 449. & 450.
- T
- Terminus.
- 1 **T**erminus ad se defendendum dandum est reo post publicationem actorum, c. 13. n. 2. f. 384.
- 2 Terminus ad se defendendum assignatur trium dierum, sed possunt assignari plures arbitrio Iudicis, c. 15. n. 14. f. 395. & 396.
- 3 Termino durante pro defensione reorum quid facere debent eorum Advocati, & Procuratores, ac etiam ipse Iudex, cap. 13. num. 15. 16. 17. & 18. f. 396. 397. & 398.
- 4 Terminus ad se defendendum assignandus est reo in iudicio sponte confesso etiam si non petat, c. 15. num. 31. f. 407.
- Testes.
- 1 Testes vocati ad faciendam visitationem alicuius delicti, sicut Medici, & Obstetrices sunt formaliter examinandi, & eorum depositio in actis scribenda est, c. 2. n. 9. f. 18.
- 2 Testes ad probandum delictum notorium non sunt examinandi citata Parte, c. 4. n. 4. f. 48. sed vide veritatem in n. 6. & 7. f. 49. & 50. & quid quādo Regulares in n. 8. f. 51.
- 3 Testes examinati pro informatione Curia in criminalibus, in quibus est imponenda poena corporis sufficiens, omnino sunt repetendi, nec sufficit habere illos pro repetitis, & examinatis in plenario iudicio, c. 4. n. 8. f. 51.
- 4 Testes carcerati in una ciuitate quando reus videre eorum iuramentum non potest, ex eo quod ipse in alia ciuitate est carceratus, quid sit faciendum, c. 7. n. 25. f. 112.
- 5 Testis dicens audiuisse aliquid publice probat famam, si interrogatus nominet eos à quibus audiuit, c. 12. n. 17. f. 228.
- 6 Testes ad essentiam iudicii non pertinent, sed necessario sunt examinandi, & prius secretè pro informatione Curia, cap. 13. num. 1. f. 263. & quomodo, & quando sunt examinandi, ibid.
- 7 Testes examinati non citata Parte nihil

I N D E X.

- nihil probant ad reum condemnandum, etsi mille sint, sed sufficiunt ad torturam, & ad constituendum reum, c. 13. n. 1. f. 263.
- 8 Testes specialiter interrogari possunt de delinquente quando proceditur per viam accusationis, & denunciationis, non autem quando proceditur per viam inquisitionis, ibid.
- 9 Testes ante examinationem citandi sunt, & sub aliqua poena compellendi, ut ad testimonium ferendum veniant: & sponte accedentes sunt suspecti: sed apud Regulares oretonus vocantur, c. 13. n. 2. f. 264.
- 10 Testes citant, & apud Regulares vocati, si non veniant sunt compellendi. Nisi tales sint, ut cogi non possint: & qui tales sunt enumerantur, c. 13. n. 2. f. 264 & 265.
- 11 Testes qui cogi non possunt ad testimonium ferendum, quando veritas aliter haberi non potest, compelluntur, & omnes tunc ad testimonium ferendum recipiuntur, c. 13. num. 2. f. 265.
- 12 Testes producens non idoneos ex eo quod veritas aliter haberi non potest, hoc probare obligatur, ibid.
- 13 Testimonium ferre coguntur etiam Magistratus quando publica utilitas hoc suadet, & aliter veritas haberi non potest, ibid.
- 14 A testimonio repelluntur de iure Canonico omnes mulieres quando causa criminaliter agitur, non autem de iure civili, cap. 13. num. 3. fol. 265 & 266.
Et quoad testes inimicos, vide in verb. inimicitia, & inimicus.
- 15 Testis an, & quando sit repellendus ob rectam inimicitiam capitalis reconciliationem arbitrio Iudicis est relinquitur, c. 13. n. 7. f. 269.
- 16 A testimonio ferendo contra Clericum Laicus indistincte repellitur in causa criminali, etiam si sit Clericus prima consensu, quando alij examinari possunt, c. 13. n. 8. f. 269. Nisi criminem sit exceptum, & laicus non patitur alios d. i. titulus in nu. 6. fol. 270.
- 17 Testimonium pauperum in causa criminali repellitur, nisi sint pauperes honesta vita, & bona conditionis, & qui dicantur ad hoc pauperes, c. 13. n. 10. f. 270.
- 18 A testimonio repelluntur infames infamia iuris, ac etiam infames infamia facti, nisi in defectum, & cum tortura, cap. 13. n. 11. f. 271. & idem est de consilio de crimine accusatione procedente, ibid. f. 272.
- 19 A testimonio quando repelluntur pupilli, & impuberes, vide in verb. pupillus.
- 20 A testimonio quando repelluntur domesticici, vide in ver. domesticici.
- 21 A testimonio quando repelluntur socij criminis, remissius, c. 13. nu. 13. f. 274.
- 22 Ad testimonium ferendum admittuntur omnes, qui in iure expressè prohiberi non sunt, cap. 13. num. 14. f. 274.
- 23 A testimonio qui repelluntur contra reum, non repelluntur ad eius defensionem, etsi plenè non probent, quod est existimandum arbitrio Iudicis, c. 13. n. 15. f. 274.
- 24 Testes inhabiles dummodo non sint inimici admittuntur ob immanitatem criminis, ac etiam quando aliter veritas haberi non potest ad infligendam poenam extraordinariam, ibid. f. 275.
- 25 Testes omnes inhabiles (exceptis inimicis) inter Regulares sunt admittendi, & quare, ibid.
- 26 Testes tam à Iudice ordinario, quàm à delegato cogi possunt ad testimonium ferendum, c. 13. n. 16. f. 275.

Bbbb Testium

- 27 Testium coactionem à monitione incipere debet Iudex Ecclesiasticus, ibid.
- 28 In testium coactione censura poena inferenda non est, nisi ob defectum etiam in causis criminalibus etiam Regularium, cap. 13. num. 17. f. 276. & 277.
- 29 Testes dicentes se non recordari, quod ipsi dixerunt, aut tractatum de recenti, si per duos testes convincantur, torqueri possunt, si ex tali dicto deveniri potest ad torturam rei, c. 13. m. 17. f. 277. & in m. 20. f. 279. & quid de consuetudine in m. 21. f. 280.
- 30 Testes quomodo citandi sunt, c. 13. m. 18. f. 277.
- 31 Testis suspectus ne se suberabat, vel subornetur, non est citandus, sed ita- rium est capiendus Iudicis arbitrio, c. 13. m. 19. f. 278.
- 32 Testes pro Curia examinati, suas iterum interrogandi ad petitionem Partis, etiam ex intervallo, etsi fuerint sibi contrarii, repellendi sunt, ut periuri, ibid.
- 33 Testes pro invenienda veritate carcerari, & torqueri possunt, c. 13. m. 20. fol. 279. & quando videntur celare veritatem torqueri possunt, in m. 21. f. 280.
- 34 Testes quando torquentur non eis danda copia processus, aut dilatio ad se defendendum, sed de facto statim torquentur, c. 13. m. 22. f. 280.
- 35 Testis non est ita graviter torquendus sicut reus, sed eius tortura semper debet esse levis, ita ut non sit nimis levis, nec nimis aspera, c. 13. nu. 23. f. 281.
- 36 Testes iurare debent talis Evangelij, & de veritate dicenda, & ut veris falsi non admiſceat; & sub qua forma, & quibus requisitis facere hoc debeant, cap. 13. num. 25. f. 282. & 283.
- 37 Testes, ut iurent talis Evangelij consuetudo non servat, & periculosum hoc est, c. 13. m. 26. f. 283. & 284.
- 38 Testes quomodo sunt admonendi priusquam examinentur, c. 13. m. 27. f. 287. & ante eorum examinationem scribendus est in actis dies, mensis, & locus, in quo examinantur, ibid.
- 39 Testis quomodo sit prius generaliter interrogandus: eius dicta quomodo sint in actis scribenda. Et quando eorum subornatio, vel instructio timeatur quid sit faciendum, c. 13. m. 28. f. 286. & 287.
- 40 Testes examinantes, & tantum scribentes ea qua faciunt pro Fisco, graviter peccant, c. 13. m. 29. f. 287.
- 41 Testium dicta, etsi cancellare Iudex non debeat, sed adiungere, tamen facere aliquomodo potest, quando suspectus est testis, & quomodo, c. 13. m. 30. f. 288.
- 42 Testis qua exprimere in suo examine debet, & quomodo sit interrogandus, in inquisitione speciali, c. 13. m. 31. f. 288. & 289.
- 43 Testes duo contestes, & omni exceptione maiores plenam fidem faciunt, c. 13. m. 32. f. 290. & quando sunt dicendi omni exceptione maiores, ibid.
- 44 Testes duo ad plenam probationem sufficiunt etiam contra Presbyterum, & ponitur limitatio, ibid.
- 45 Testium numerus quando non est adiectus, duo sufficiunt, ibid.
- 46 Testes debent esse contestes, ut plene probent. Et ut sint contestes in quibus concordare debent, c. 13. m. 33. f. 290. & 291.
- 47 Testes dicentes se referre verba formalia, non sunt concordantes, quando discordant in cortice verborum, etsi in sensu concordent, c. 13. m. 33. f. 291.
- 48 Testes concordantes in substantia facti, non sunt discordantes, quando diversis verbis factum enarrant, nisi dicentes refer-

I N D E X.

- offerre formalia verba, c. 13. n. 34. f. 292.
- 49 Testes deponentes per eadem verba, & in nullo discordantes, an sint suspecti de subornatione, & nihil probet iudicis ab initio est dijudicandum, & illos non probare omnes docent, exceptis quibusdam casibus, c. 13. n. 35. f. 292. & 293.
- 50 Testium numerus nihil prodest ad probandum quando inter se contrarii ita sunt, ut unus alteri concordari non possint, c. 13. n. 36. f. 296.
- 51 Testes quando dicuntur singulares, ibid. f. 297. & non probant quando tales sunt etiam si mille sint. Et quando variant in loco, in tempore, & circa personam, non probant etiam in criminalibus exceptis, c. 13. n. 36. f. 294. Et quomodo, & quando sint concordandi, ibid. remissum.
- 52 Testimonio non praeiudicatur quando alij testes dicunt tempus, & locum, alij vero non recordari affirmant, c. 13. n. 37. f. 295.
- 53 Testes Actoris, & rei numero aequales, & discordantes, standum est pro reo, ibid.
- 54 Testes vacillantes dicentes sibi contraria omnino excludendi sunt, ibid.
- 55 Testes quando obligantur veritatem manifestare, ibid. remissum.
- 56 Testis quando dicitur vacillare. Et siq; eius vacillatio in actis scribenda mandato iudicis, & sub qua forma, c. 13. n. 38. f. 296.
- 57 Testis varians in uno capitulo reddit totum suum dictum nullum. Et eius varietas infringit dictum, c. 13. n. 39. f. 296.
- 58 Testis varietas quando est concordabilis, est reducenda ad concordiam, ibid. f. 297.
- 59 Testis contrarietas quando de facili est concordabilis, reducenda est ad concordiam, non quando cum difficultate, ibid.
- 60 Testis deponens contraria in examibus diversis quando est concordandus, ut fugias falsitatem, & probes, c. 13. n. 40. f. 297.
- 61 Testis incontinenti varians dicendo se velle prius dicta corrigere, est admittenda posterius eius depositio, ibid. f. 298.
- 62 Testis deponere debet circa factum iuxta materiam sensuum, non autem iudicare, & iudicando redditur suspectus, c. 13. n. 41. f. 298. Et illi non creditur circa ea qua percipiuntur sensu, nisi per sensum rationem reddat, ibid.
- 63 Testes negantes etiam minus digni praferuntur affirmantibus dignioribus in criminalibus, casus paribus, c. 13. n. 42. f. 298.
- 64 Testem ad condemnandum nemo se offerre tenetur in criminalibus, nisi in quibus accusare obligatur, cap. 13. n. 43. f. 299.
- 65 Testis qui falsum protulit testimonium, ob quod est quis in periculo perdendi vitam, se reuocare obligatur, c. 13. n. 43. f. 300.
- 66 Testis quando sit dicendus falsus, remissum, in c. 13. n. 43. f. 300. Et sponse se offerens est torquendus tanquam suspectus, ibid.
- 67 Testes pro informatione Curia examinari non citata Parte necessarij sunt repetendi Parte citata, c. 13. n. 45. f. 301. & tali repetitioni reus renunciare non valet, nisi in uno casu, ibid. Et quomodo est testis repetendus quando est carceratus in una civitate, & reus in alia, remissum, ibid.
- 68 Testium repetitio facienda est cum omnibus requisitis necessarijs pro examinatione testium, c. 13. n. 46. f. 302. Et quid sit faciendum quando testis in repetitione variat, ibid. f. 305.

I N D E X.

- 69 Testis, ut non dicatur maior omni exceptione sufficit qualibet macula, c. 14. nu. 18. f. 330.
- 70 Duo testes, qui omni exceptione non sunt maiores, non sunt arbitrandi sufficere pro uno in causa non leui, c. 14. nu. 23. f. 335.
- 71 Duo testes in facto cōcordes ad reum torquendum sufficiunt, etsi in tēpore discordes sint, c. 14. nu. 24. f. 335. & 336.
- 72 Testis quando in confrontatione negat inter homines positos ante illum adesse tunc quem nominauerat in suo examine, presumi potest subornatus, c. 14. nu. 43. f. 358.
- 73 Testes recipiendi sunt pro defensione rei, & ad probandam eius innocentiam etiam post conclusionē in causa, c. 15. nu. 10. f. 392.
- 74 Testes etiam non integri, & minus idonei admittendi sunt pro defensione reorum, ac presumptiones, & testes deponentes de credulitate, c. 15. nu. 19. f. 398. & 399.
- Titubatio.
- 1 Titubatio rei quando facit iudiciū ad torturam, c. 14. nu. 25. f. 336.
- Tortura.
- 1 Ad torturam condemnare possunt Pralati Regulares quando sufficientia indicia præcedunt, c. 8. n. 7. f. 124.
- 2 Tortura restitum datur non premissis defensionibus, nec data eis copia processus, c. 13. nu. 22. f. 280. Et ita torquendi sunt, ut eorum tortura non sit nimis levis, nec nimis aspera, c. 13. nu. 23. f. 281.
- 3 Torquendus reus non est quando aliter de delicto constat, c. 14. nu. 44. fol. 359.
- 4 Tortura non infligitur nisi in subsidium quando aliter veritas haberi non potest, ibid.
- 5 Torqueri reus potest, quando habet contra se duos testes in facto concordēs, etsi in tempore discordes sint, c. 14. nu. 24. f. 335.
- 6 Tortura non nocet quoad condemnationem, si dicta in illa non ratificat extra tormenta, sed tantum facit iudicium contra illum, ut iterum torqueri possit, in quo casu, si iterum fateatur, iterum ratificatio facienda est extra tormenta: sed non est tortura repetenda ultra tertiam vicem: & quando usq. ad tertiam vicem perueniri potest, c. 14. nu. 26. f. 336. 337. & 338.
- 7 Tortura ita adhibenda est, ut indiciorum modum non excedas: sed danda est usq. ad illum gradum, quem indicia ostendunt, c. 14. nu. 27. f. 339. Nec danda est modis exquisitis, sed per funem, qui est modus à iure approbatus; & qui non potest funi torqueri, torquendus est igne appositus ad pedes, vel tormenta vigilia, ibid. f. 339. & 340.
- 8 Tortura vigilia aptius Regularibus dari potest, & explicatur modus, quo dandus est, ibid. f. 340.
- 9 Tortura gradus quot sint: & explicatur primus gradus, & quibus sit dandus, c. 14. nu. 28. f. 340. & 341.
- 10 Tortura secundus gradus declaratur, & in quo casu sit dandus explicatur, c. 14. nu. 29. f. 341. & 342.
- 11 Tortura secundus gradus datus non impedit, quin reus plene torqueri possit, quando sufficientia indicia assensu habita respectu prioris tortura, ibid. fol. 342.
- 12 Tortura tertius gradus quid sit; & quando dandus, c. 14. nu. 30. f. 343. Qui gradus dari potest etiam in delictis, in quibus imponenda non est poena ultra relegationem, ibid.
- 13 Tortura levis non est tortura, ibid.
- 14 Ad torturam plenam Iudex deuenire non debet, nisi ad sit saltem vnum indicium sufficiens, plena probatum, ibid.

I N D E X.

ibidem fol. 344.

15 Tortura quartus gradus explicatur, & in quibus casibus sit dandus ostenditur, c. 14. nu. 31. f. 344.

16 Tortura quintus gradus explicatur; & in quibus casibus sit dandus dicitur, c. 14. nu. 32. f. 344. & 345.

17 Tortura quinto gradu terquendi non sunt Clerici, qui ex consuetudine torquentur etiam à ministris laicis c. 14. nu. 33. f. 345. & 346.

18 Tortura de iure multis dari non potest, sed secus est de consuetudine, secundum quam solummodo non torquentur minores 14. annorum, senes decrepiti, non robusti, mulieres praegnantes, & alicubi etiam lactantes, c. 14. num. 34. f. 346.

19 Tortura datur à Magna Curia ex processu informativo, sed non à Curijs Baronum, nisi hoc habeant specialiter concessum, c. 14. nu. 45. f. 360. & 361.

20 Ante torturam reus perdecem horas non comedat, neque bibat. Admonendusque est de veritate dicenda; & admonitio in actis scribenda est cap. 14. nu. 47. f. 362. 363. & 364.

21 Tortura in nostro Regno non datur pro crimine, pro quo imponenda est poena ultrarelegationem: sed Magna Curia, & Regia Audiencia tormenta inferunt indifferenter: sic alia Curia quando imponenda est poena corporalis, c. 14. n. 48. f. 364.

22 Tortura quo moderamine adhibenda sit, ibid. f. 365. Et sub qua forma reus criminis ad torturam sit constituendus, c. 14. nu. 49. f. 365.

23 Tortura quando repeti potest, c. 14. nu. 55. f. 371. & 372.

24 Tortura iterum dari potest usque ad sufficientiam reo sufficienter non tarso, c. 14. nu. 56. f. 374.

Triennium.

1 Triennio se abstinens à malo abolet contra se mali praesumptionem, cap.

14. num. 20. fol. 332.

Tricemes.

1 Ad trivemes subditos in casu raro damnare possunt Pralati Regulares c. 8. nu. 7. f. 124.

V

Vacillatio.

1 Vacillare testis quando dicitur, c. 13. nu. 38. f. 295.

2 Vacillatio testis in actis scribenda est, & sub qua forma, ibid. f. 296.

Vagabundus.

1 Vagabundus quis sit, c. 8. n. 15. f. 129.

Variatio.

1 Variatio testis in uno capitulo reddit totum suum dictum nullum, c. 13. nu. 39. f. 296.

2 Variatio infringit dicta testium; & explicatur quomodo sit hoc intelligendum, ibid.

3 Variatio rei quando facit indicium ad torturam, c. 14. nu. 25. f. 336. Et in nu. 26. f. 338. & 339.

Venenum.

1 Veneno occidere peius est quam gladio, c. 3. nu. 17. f. 36.

2 In crimine veneni quomodo constare debeat de delicto in genere, c. 2. nu. 4. fol. 16.

Verisimile.

1 Verisimile quod non est, dicendum non est, c. 15. nu. 33. f. 409.

Visitatores.

1 Visitatores Regularium habent iurisdictionem delegatam, c. 8. num. 8. fol. 124.

2 Visitatores nostra Religionis quando in causa procedunt, praevento Praeposito, iurisdictionem delegare valent, sed restrictam, prout illam ipsi habent, c. 8. nu. 10. f. 125.

3 Visitatores nostra Religionis inquirentes praeveniendo Praepositum, inquirentes iurisdictione ordinaria, c. 12. n. 7. f. 220

Viura.

1 In usura crimine quomodo constare debeat

I N D E X.

- debeat de corpore delicti, c. 18. nu. 21. fol. 488.*
- 2 *Vsura probatur per probationes leniores, & per argumenta, & coniecturas; cum sit difficilis probationis; & quid quoad condemnandum; & quid in nostro Regno, ibi d. & in f. 489.*
 - 3 *Vsurarii de iure communi arbitrio Iudicis sunt puniendi: & quid de iure Canonico: & quid quoad Clericos, c. 18. nu. 22. f. 489.*
- Vulneratus.
- 1 *Vulnerati assertio non facit indicium ad torturam, si vulneratus cōualuit, sed talis assertio habetur loco denunciationis, ut inquiri possit, & etiam si vulneratus moriatur, estq; ex communi stylo sufficiens indicium ad inquirendum, & ad capturam, ac ad excusandum heredes à temporis ac-
cusandi, c. 14. nu. 17. f. 328.*
 - 2 *Vulnerati assertio, etsi contra aliquē non probat, tamen per dictum ipsius probari potest negativa, exculpando imputatum, nisi appareat de veritate in contrarium, c. 15. nu. 34. f. 409.*

F I N I S.

**Al Sig. Canon. Squillante, & al Sig. Canon. Giannettafio
per la reuisione. Felix Tamburellus Vic. Gen.**

**Potest imprimi si placuerit Reuerendis. Generali Vicario.
Paulus Squillante Canonico. Deputatus vidit.
I. Giannettafius Canonicus Deputatus Vidit.**

**Imprimatur.
Felix Tamburellus Vicarius Generalis.**

Illustrissimæ, & Excellentissimæ Domine.

Ex commissione V. E. per legi maiori, quā potui diligentia, & attentione, Praxim Criminalem Canonicam Adm. R. P. D. Marcelli Megalij Squillacensis Cler. Regul. ex Illustrissima, ac Celeberrima Religione Theasinorum, ac nostra legalis, & canonica philosophia Peritissimi Professoris, in qua nil in spexi, quod iniuri publico, ac bonis moribus aduersari possit; sed uti Reipublica vtilissimam, summamq; eruditionem redolentem, solidaq; doctrinā inmixtam commendandam, & pro casu Iuris Professorum, ceterisq; Neotericis referatam typis tradendam esse arbitror, suggerente quoque beneplacito Excellentia Vestra, cui ex debito post maxum oscula precor longenos annos pro Reipublica subleuamine. Datum Neap. ex aedibus nostris die 9. Augusti 1638.

Vestra Excellencia

Additissimus seruulus

Io. Baptista de Thoro I. C. Neap.

Visa retrospectiva relatione
Tapia Regens.

Imprimatur
Brancia Regens.

Casinate Regens.

Neapoli, Typis Iacobi Gaffari. 1638.

Errata Corrige .

*Cruce signata sunt in summarijs, & numeratur linea ab ipſis
summarijs, & ubi eſt omiſſa columna errata ſunt in
lineis extenſis, & numeratur linea à
principio earum.*

Fol. 6. col. 2. verſ. vlt. deficiſſe, defecifſe. f. 33. col. 2. verſ. 22. centuria, caſu. fol. 40.
col. 1. verſ. 11. cenſuo, cenſeo. † f. 44. col. 2. verſ. 30. extenſio, executio. f. 47. col. 2.
verſ. 21. crinem, crimen. f. 52. col. 1. verſ. 9. pertinent, pertinente. f. 58. col. 1. verſ.
vlt. precedente, procedente. f. 64. verſ. 7. contra. A. contra. A. f. 66. col. 2. ver. 22.
affigendus, affigendum. f. 71. col. 1. vers. 1. communitet, communiter. † f. 71. col. 1.
notorium, notorium. f. 89. col. 1. verſ. 11. ad ſtuprum, dele. † f. 90. col. 2. verſ. 17.
eorum, a. † f. 105. col. ead. verſ. 2. per acta, peracta. † f. 115. col. 1. verſ. 4. indicij, iu-
dicij. † f. 116. col. 2. verſ. 4. teſtictam, reſtictam. † f. 116. col. 2. verſ. vlt. linquit,
linquit. f. 133. colum. 2. verſ. 7. Prepoſito, propoſito. f. 137. col. 2. verſ. 24. ſulcitrās,
ſcilcitatūs. f. 38. col. 2. verſ. 9. quoeunq. quocunq. f. 144. col. 1. verſ. penult. abſunt,
adſunt. f. 153. col. 1. verſ. 1. vt, & f. 156. col. 2. verſ. 17. & 18. hodie cenſeo, hūc, ho-
die, cenſeo hic. f. 171. col. 2. verſ. 7. licte, licite. f. 176. col. 2. ver. 11. ſeqq. in, ſeqq.
ſi. de accuſatione. f. 181. col. 2. verſ. 16. fuſe, false. f. 182. col. 1. verſ. 15. per viam, vt
per viam. f. 183. col. 2. verſ. 24. etſi, & ſi. f. 188. col. 2. verſ. 12. nunciationem, de-
nunciationem. f. 188. col. 2. verſ. 13. & 14. ſiue, ſine. f. 189. col. 2. verſ. 12. & ſi, etſi.
f. 194. col. 2. verſ. 3. nunciatores, §. nunciatores. f. 204. col. 1. ver. 11. ſeparari nō
poſteſt, ſperari poſteſt. f. 216. col. 1. verſ. 3. ſſicalis, ſſicales. f. 222. col. 1. verſ. 5. cap.
num. 4. c. 1. num. 4. fol. eod. col. 2. verſ. 16. precedere, procedere. f. 233. colum. 1.
verſ. 17. abeſſe, adeſſe. † f. 236. col. 2. verſ. 23. vehementiſſime, vehementiſſimas.
f. 238. col. 2. verſ. 19. quamvis, quam ius. f. 242. col. 2. ver. 12. iudicia, indicia.
f. 244. col. 2. vers. 17. vnde, vide. † f. 258. col. 1. ver. 29. ſeparatim, ſeparatum. † f.
261. col. 2. ver. 26. cōnoedandus, concordandus. f. 268. col. 1. ver. 26. in fine, in
fin.) f. eod. col. 2. ver. 21. & nocendi illos, & nocendi animum illos. f. 274. col. 1.
verſ. 18. tu in alios, tu alios. f. 276. col. 2. verſ. 26. attento à decreto, attento decre-
to. f. 282. col. 1. verſ. 5. paternitatis, fraternitatis. f. 296. col. 2. verſ. 17. c. fraterni-
tatis, c. fraternitatis, de teſtib. f. 303. col. ead. ver. 13. cauſa eadem, cauſa in eadē.
f. 302. col. 1. verſ. 13. receptione, repetitione. f. 307. col. 1. ver. 19. falſus, falſus,
† f. 308. col. 2. ver. 4. proſecta, perfecta. † f. 309. col. 2. verſ. 1. reo nocet, reo non
nocet. † fol. 311. col. 1. verſ. 11. illis, illi. f. 319. col. 1. verſ. 22. quo ad illo, quo ad
illud. f. 321. col. 1. ver. 27. conſeruandum, conſeruandam. f. 326. col. 1. ver. 4. vt, &
f. 327. col. 1. ver. 23. eſt, ex. f. 337. col. 1. ver. 16. quia extorta eſt, quia conſeſſio ex-
torta eſt. f. 360. col. 2. verſ. 2. accuratore, acculatore. f. eod. col. 2. ver. 25. exami-
nandam, examinandum. f. 365. col. 2. ver. 16. ſit, ſit. f. 368. col. 1. vers. 14. duobus,
duabus. f. 369. col. 1. ver. 19. relato Boer relato à Boer. † f. 379. col. 2. ver. 15. equi-
uocare, veritatem, equiuocare, & veritatem. † fol. eod. col. 2. vers. 4. ad inſtan-
tiam, ad ſubſtantiam. f. 387. col. 1. ver. 25. habeant, habeat. f. 395. col. 1. vers. 23.
& 24. conſtituendus, cuſtodiendus. f. 396. col. 2. ver. 4. ceſſas, conſeſſas. fol. 405.
col.

col. 1. ver. 6. clerici eum, clerici possunt eum. f. 411. col. 2. ver. 14. absentis, absen-
 tis. f. 425. col. 2. ver. 3. mento tenus, memoriter. f. 427. col. 2. ver. 13. nu. 34. & 35.
 num. 53. & 54. fol. 43. 1. ver. 14. parte Aduocatis, parte ab Aduocatis. † fol. 445.
 col. 1. ver. 3. non excedit, excedit. f. 454. col. 1. ver. 4. scire, siue. f. 462. col. 1. ver.
 8. appellatio, at appellatio. f. 464. col. 1. ver. 9. etiam si, etiam. f. 488. col. 1. ver. 13.
 probatur, probetur. f. 500. col. 1. ver. 1. ordine in, ordinariē. f. 504. col. 1. ver. 15.
 ludicibus, iudici. f. 504. col. 2. ver. 30. nec, ne. f. 505. col. 1. ver. 4. causa, quę, cau-
 sa seruanda ea, quę. f. 505. col. 1. ver. 17. fecimus, ferimus. f. 508. col. 1. ver. 14.
 cum, tam. f. 510. col. 1. ver. 2. supra, super. f. 512. col. 2. ver. 11. are, vt. fol. 510.
 col. 1. ver. 28. vt de illius, vt de vultu illius.

005671763

